

డా॥ బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్
రచనలు - ప్రసంగాలు
సంపుటం. 8

పాకిస్తాన్
లేదా
భారతదేశ విభజన

పునర్ముద్రణ

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ ప్రచురణలు

1993

డాక్టర్ బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్

ఎం.ఎ., ఓ.సా.బి.డి., డి.ఎస్.సి., బార్-ఎన్-లా, జె.పి., ఎల్.ఎల్.బి., డి. లిట్.

జననం : 14 ఏప్రిల్, 1891

పరినిర్వాణం : 6 డిసెంబర్, 1956

డా॥ బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ రచనలు - ప్రసంగాలు

సంపుటం - 8

ప్రధాన సంపాదకులు

ఆచార్య పేర్వారం జగన్నాథం

ఉపాధ్యక్షులు, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం

సంపాదకులు

ఆచార్య ఆర్.వి. ఆర్. చంద్రశేఖరరావు

ఆచార్య కేతు విశ్వనాథరెడ్డి

అనువాదం

డా॥ బి.ఆర్. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం

సారథ్యం

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం

కవీసర్

ఆచార్య జయధీర్ తిరుమలరావు

ప్రచురణ

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం

1993

Dr. BABA SAHEB AMBEDKAR
RACHANALU – PRASANGALU Vol – VIII

Pages : 12+XXXII+453

© Government of Andhra Pradesh

First Print

October, 1993

Copiers :2000

Library Edition. Rs. 80/-

Popular Edition. Rs. 40/-

General Editor

Prof. PERVARAM JAGANNADAM

Editors

Prof. R.V.R. CHANDRASHEKAR RAO

Prof. KETHU VISWANATHA REDDY

Convenor

Prof. JAYADHIR THIRUMAL RAO

Copies can be had from :

Director,

Publications Division,

Telugu University,

Lalita Kala Kshetram, Public Gardens,

Hyderabad - 500 001

Printed at

PLANOGRAPHERS

5-8-300, Chirag Ali Lane,

Hyderabad - 500 001.

ముందుమాట

భారత రాజ్యాంగ నిర్మాతగా, దళితవర్గాల నాయకుడిగా, రాజనీతికోవిదుడుగా, న్యాయశాస్త్ర పారంగతుడుగా, ప్రజాభిమానాన్ని చూరగొన్న మనీషి డాక్టర్ బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్. కులవ్యవస్థలో కూరుకుపోయిన వారికి డా॥ అంబేద్కర్ ఒక ఆశాజ్యోతి. ఒక నైతన్య కేతనం. స్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యం, సమానత్వం, సామ్రాజ్యత్వాల మేలు కలయికగా ఉండే సమాజం అంబేద్కర్ లక్ష్యం.

మహాత్ కులంలో జన్మించిన అంబేద్కర్ విద్యార్థి దశ నుండే సమాజం చేత దుర్భరమైన అవమానాలను ఎదుర్కొన్నాడు. దాంతో చిన్నతనంలోనే ఆయన సంఘ సంస్కరణ, పీడిత జనోద్ధరణే పరమ లక్ష్యంగా ఎన్నుకొన్నాడు. ఆయన ఏ వృత్తి చేపట్టినా ఆ లక్ష్యానికి దూరం కాలేదు. ఆ లక్ష్యపాదన కోసం డా॥ అంబేద్కర్ రాజకీయ కార్యకలాపాలు నిర్వహిస్తూ, ఎన్నో విర్మాణాత్మక కార్యక్రమాలను కొనసాగించారు. ఆ క్రమంలోనే రచనలు చేయడం ప్రసంగాలు చేయడం ద్వారా ప్రచారం చేయడం, వంటి ప్రధాన మార్గాలను ఎంచుకున్నారు.

బలహీన వర్గాలలో నైతన్యాన్ని రగిలించి వారికి నాయకత్వం వహించి డా॥ అంబేద్కర్ తన రాజకీయ మహాప్రస్థానానికి శ్రీకారం చుట్టారు. బొంబాయి రాష్ట్ర శాసన సభ్యత్వం, రాజనీతి శాస్త్రంలో విశేష పరిజ్ఞానం డా॥ అంబేద్కర్ కృషికి ఎంతగానో దోహదం చేసినాయి.

డా॥ అంబేద్కర్ ఆచార్యులు ప్రతి దశలోనూ దళితుల అభ్యున్నతి కోసం కృషి చేశారు. రాజ్యాంగంలో దళితులకోసం ఏర్పాటయిన ప్రత్యేక హక్కులు, వనతుల కోసం నిర్విరామంగా కృషి చేసిన విషయం లోకవిదితమే.

దళిత జనాభ్యున్నతి కోసం ఆయన సాగించిన అవిశ్రాంత పోరాటానికి వెన్నదన్నూ భారత చరిత్ర, ప్రతి స్మృతి పురాణాది ప్రాచీన వాఙ్మయాన్ని, అందుకు సంబంధించిన ఆధార గ్రంథాల్ని క్షుణ్ణంగా ఆకళింపు చేసుకున్నారు. తాను చేపట్టిన మహత్తర సంస్కరణోద్యమాన్ని శక్తిమంతంగా నడిపించినారు.

డా॥ అంబేద్కర్ ఏ రంగంలో కృషి చేసినా రచనా వ్యాసంగాన్ని విడనాడలేదు. రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక, దార్మికాది విషయాలపై అసాధారణ ప్రతిభతో ఆయన రాసిన రచనలు, చేసిన ప్రసంగాలు అంబేద్కర్ జ్ఞాన సంపదకు మణిహారాలు.

అమూల్యమైన అంబేద్కర్ రచనలు - ప్రసంగాలను సేకరించేందుకు 1976లో మహారాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఒక నిపుణుల సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేసింది. ఫలితంగా డా॥ అంబేద్కర్

గ్రంథావళిని మహారాష్ట్ర ప్రభుత్వం 1979లో డా॥ బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ జన్మదినోత్సవ దినాన ఆంగ్లంలో వెలువరించి భారతావనికి అందించింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం డా॥ అంబేద్కర్ శతజయంతి ఉత్సవాల సందర్భంగా ఆయన రచనలు, ప్రసంగాలను తెలుగులోకి అనువదించజేయాలని నిర్ణయించింది. ఈ విషయంలో అప్పటి రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి మాన్యశ్రీ నేదురుమల్లి జనార్థనరెడ్డిగారి ఆసక్తి, ఉత్సాహం అనువాద కార్యక్రమానికి ప్రేరకాయినాయి. వారు నిధులను కూడా సమకూర్చినారు.

అనంతరకాలంలో ముఖ్యమంత్రి మాన్యశ్రీ కోట్ల విజయభాస్కరరెడ్డిగారు డా॥ అంబేద్కర్ రచనల అనువాద కార్యక్రమానికి మరింత చేయూత అందించినారు. అందుకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి ధన్యవాదాలు తెలుపుతున్నాను.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఈ అనువాద కార్యక్రమ నిర్వహణకు సారధ్య సంస్థగా తెలుగు విశ్వవిద్యాలయాన్ని నియమించింది. తెలుగుశాఖలు ఉన్న కొన్ని విశ్వవిద్యాలయాలు, ఇతర ముఖ్య సంస్థలు ఈ అనువాద కార్యక్రమంలో భాగస్వాములను చేసి తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ శ్రార్య ఉపాధ్యక్షులు పద్మభూషణ్ ఆచార్య పి. నారాయణరెడ్డిగారు ఈ ప్రణాళికకు హావకల్పన చేశారు. వారి నేతృత్వంలో అనువాద కార్యక్రమానికి ఆరంభం జరిగింది.

పైన పేర్కొన్న వివిధ సంస్థలు డా॥ అంబేద్కర్ రచనల అనువాద కార్యక్రమాన్ని శ్రద్ధాపూర్వకంగా స్వీకరించాయి. అంతేకాదు ఆయా సంస్థలకి చెందిన వ్యక్తులే సంపాదక శ్రద్ధలు నిర్వహించినారు. వివిధ రచయితలు, పండితులు చేసిన అనువాదాల్లో సంపాదకులు గల ప్రయత్నించినప్పటికీ కొంత భిన్నత అనువాద శైలి బేదాలు చూచు చేమకోక గుర్తేరు.

డా॥ అంబేద్కర్ రచనలు - ప్రసంగాలు అనువాద కార్యక్రమానికి తగిన సలహాలు, సాచనలు ఇచ్చేందుకు ఒక పరిశీలనా సంఘం ఏర్పాటైంది. పార్లమెంటు మాజీ సభ్యులు శ్రీ బి. పున్నయ్య, ప్రముఖ విద్యావేత్త డా॥ టి.వి. నారాయణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ వ్యాయాసా మాజీ కార్యదర్శి శ్రీ జె. పీరాస్వామి సభ్యులుగా ఉన్నారు. పరిశీలనా సంఘ సభ్యులు చేసిన సాచనలనుసరించి, వారి మార్గదర్శక మూత్రాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని సారధ్య సంఘం గారు విశ్వవిద్యాలయం అనువాద కార్యక్రమాన్ని ముందుకు నడిపిస్తున్నది. ఈ సందర్భంగా రికీ నా ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు తెలుపుతున్నాను.

డా॥ అంబేద్కర్ రచనలు - ప్రసంగాలు సంపుటాలను అనువదించే బాధ్యతను తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం వెంటనే వివిధ విశ్వవిద్యాలయాలకు, కొన్ని సంస్థలకూ అప్పగించింది. ఈ సందర్భంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వ విద్యాశాఖ, సాంఘిక సంక్షేమ శాఖలు ఏర్పాటు చేసిన సమావేశాలకు గారు విశ్వవిద్యాలయం తరపున రిజిస్ట్రార్ డా॥ తాళ్ల వెంకటరెడ్డి మా ప్రచురణల కార్యక్రమాన్ని క్రమబద్ధం చేశారు.

డా॥ అంబేద్కర్ శతజయంతి ఉత్సవాలను పురస్కరించుకుని తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం అనువాదించి, ముద్రించబడిన ఏడు సంపుటం తిరుపతిలో 14.4.1992నాడు ఆవిష్కృతమైంది.

డా॥ అంబేద్కర్ జయంతిని పురస్కరించుకుని డా॥ అంబేద్కర్ ఏఫుల్స్ ఎడ్యుకేషనల్ బ్రస్టవారు అనువాదించిన మొదటి సంపుటం హైదరాబాదులో 14.4.1993నాడు ఆవిష్కృతమైంది.

ప్రస్తుత సంపుటం డా॥ అంబేద్కర్ గ్రంథావళిలో ఎనిమిదోది. దీని అనువాదాన్ని డా॥ బి.ఆర్. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం వారు నిర్వహించినారు. ఈ గ్రంథంలో లీగ్ ఏమి కోరుకొంది, పాకిస్తాన్ వ్యతిరేకంగా హిందువుల వాదం, పాకిస్తాన్ కోసం హిందువులు సూచించే ప్రత్యామ్నాయం, సామాజిక స్పృహ, పాకిస్తాన్ ఉండతగునా తదితరమైన వకీలకాంక్షలను డా॥ అంబేద్కర్ విశ్లేషణాత్మకంగా చర్చించినారు.

ఈ ఎనిమిదో సంపుటం అనువాదాన్ని డా॥ బి.ఆర్. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం ప్రముఖ రచయితలకు, అనువాదకులకు అప్పగించింది. అనువాదాన్ని సకాలంలో అప్పగించడానికి విశేషంగా తోడ్పడిన ప్రొ॥ కేతు విశ్వనాథరెడ్డి, శాఖాధిపతి, తెలుగు అధ్యయన శాఖ; డా॥ బి.ఆర్. అంబేద్కర్ సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయం వారికి ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు. అనువాదకులు ఆచార్య ఎం. నత్యనారాయణరావు, శ్రీ ఆర్. వెంకటేశ్వరరావు, డా॥ కె.యస్. రమణ, డా॥ ఐ. రామ బ్రహ్మం, డా॥ వి. ప్రసన్నకుమార్ గార్లకు ధన్యవాదాలు.

దీక్షతో, దక్షతతో త్వరితగతినీ అనువాదానికి మెరుగులు దిద్దిన సంపాదకులు ఆచార్య ఆర్.వి.ఆర్. చంద్రశేఖరరావు, ఆచార్య కేతు విశ్వనాథరెడ్డిగార్లకు నా అభినందనలు తెలియ జేస్తున్నాను.

డా॥ అంబేద్కర్ రచనల అనువాద కార్యక్రమాన్ని ప్రోత్సహించి, ఉత్సాహంతో ముందుకు నడిపిస్తున్న సాంఘిక సంక్షేమా శాఖాధికారులకి, ఉన్నత విద్యాశాఖాధికారులకు కృతజ్ఞతలు.

ఈ గ్రంథాన్ని సకాలంలో అందంగా ముద్రించిన ప్లాన్ గ్రాఫర్స్, హైదరాబాదు వారికి కృతజ్ఞతలు.

ఈ సంపుటం అందరి హృదయాలను చూరగొంటుందని విశ్వసిస్తున్నాను.

ఆచార్య పేర్వారం జగన్నాథం
ఉపాధ్యక్షులు, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం
మరియు
ప్రధాన సంపాదకులు

డాక్టర్ బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్

రచనలు - ప్రసంగాలు

సంపుటం - 8

నాది ఒట్టి బుర్ర కాకపోయినా, నిష్పక్షపాతమైన బుర్రే. విశాల దృక్పథం ఉన్న ఎవళ్లయినా సర్వదా క్లాసునీయులే. ఈ విషయం అంతే అయినా, విశాల దృక్పథం ఉన్న బుర్ర ఒట్టి బుర్ర కూడా కావచ్చు. అలాంటి విశాల దృక్పథం ఉన్న బుర్ర. అది గవకనంతో పోయిన పరతు అయితే - మనిషికి ప్రమాదకరమైన పరతు కూడా. ఒట్టి బుర్రవాణ్ణి ఏ ఉత్పాతం అయినా మనాయాసంగా ఒడిసి పట్టిస్తుంది. అలాంటి వ్యక్తి స్థైర్యభారం, చుక్కానీ లేని ఓడ లాంటివాడు. దానికి ఓ దారీ తెన్నూ ఉండదు. అది తేలి సాగవచ్చు, కాని పథ నిర్దేశం లేకపోవడంతో ఏ బండరాతిని కొట్టుకున్నో భగ్నం కావచ్చు. పాతకుడికి ముఖ్యమైన, సముచిత విషయాన్నంతటినీ అందించి సాయపడాలనే ఉద్దేశ్యం ఉన్నా, నా అభిప్రాయాల్ని పాతకుడి మీద రుద్దడం లేదు అనే విషయాన్ని పాతకుడు గమనిస్తాడు. సమస్యకు ఉన్న రెండు పార్టీలనీ పాతకుడి ముందుంచుతున్నాను. వాటినిబట్టి అతను తన అభిప్రాయాల్ని తను రూపొందించుకోవచ్చు.

- డాక్టర్ బి.ఆర్. అంబేద్కర్

‘పాకిస్తాన్ లేదా భారత విభజన’

అన్న వ్యాసానికి ముందుమాట

పాకిస్తాన్
లేదా
భారతదేశ విభజన

రచన : డా॥ బి.ఆర్. అంబేద్కర్

“మరింత వివేకం, ఓ ప్రభూ, మరింత వివేకం, లేదా మనం
జయించగల సందనవనాన్ని పూర్తిగా ధ్వంసంపెస్తాం”

“పాకిస్తాన్ను గురించిన ఆలోచనలు” (మొదటి ముద్రణ)

అనే గ్రంథంలోని ముఖవక్రం మీది ఉల్లేఖన

(1946 ముద్రణకీ పునర్ముద్రణ)

రాము

స్మృతికి

పరికరించే దిక్కు, పేదరికంలో, వ్యధలలో యాతన పడే రోజుల్లో నాతో సమంగా వాటిని
పంచుకునే సంసిద్ధతను వీక్షించేస్తూ, శాంతచిత్తంతో, ఓర్మిని ప్రదర్శించినందుకూ, హృదయ
సౌశీల్యానికి, మనో విజ్ఞానానికి, వ్యక్తిత్వ పరిశుద్ధతకూ గుర్తింపు చిహ్నంగా

సమర్పితం.....

విషయ సూచిక

అమలుఖం

ద్వితీయ ముద్రణకు ముందుమాట

ప్రస్తావన

ఉపోద్ఘాతం

I

V

VIII

X

భాగం - I

పాకిస్తాన్ విషయమై ముస్లిముల వాదం

1.	లీగ్ ఏమి కోరుతోంది?	...	5
2.	వ్యస్తాపం కోరుతున్న జాతి	...	15
3.	వలసల మంచి వలాయనం	...	27

భాగం - II

పాకిస్తాన్కు వ్యతిరేకంగా హిందువుల వాదం

4.	ఏకతా విచ్ఛిన్నం	...	39
5.	రక్షణ పాటనం దుర్బలమనడం	...	55
6.	పాకిస్తాన్, మత సామరస్యం	...	93

భాగం - III

పాకిస్తాన్ లేకుంటే మరేమిటి ?

7.	పాకిస్తాన్ కోసం హిందువులు మూచించే ప్రత్యామ్నాయం	...	119
8.	పాకిస్తాన్ కోసం ముస్లిములు మూచించే ప్రత్యామ్నాయం	...	185
9.	ఇతర దేశాల మంచి వేర్చుకోవలసిన సౌకాలు	...	193

భాగం - IV

పాకిస్తాన్ : కలిగే అనర్థం

10.	సామాజిక వైర్వీర్యం	...	211
11.	మతపరమైన దాడి	...	235
12.	జాతీయ విచ్ఛిన్నం	...	259

భాగం - V

13.	పాకిస్తాన్ ఉండవలసినది ?	...	339
14.	పాకిస్తాన్ సమస్యలు	...	363
15.	ఎవరు విర్ణయించగలిగేది ?	...	381

ఉపసంహారం

అమలుంధాలు

మూపులు

ఆముఖం

ఇది బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ రచనల, ప్రసంగాల 8వ సంపుటం. 1946లో "పాకిస్తాన్ లేదా భారత విభజన" అన్న గ్రంథం మూడవ ముద్రణ ఇందులో పునర్ముద్రితం. దేశ విభజనకు దారి తీసిన ఆలోచనలకూ, సాంఘికనలకూ సంబంధించి, ఈ ఉపఖండ రాజకీయ గతికి సంబంధించి సామూహికమైన చారిత్రక వర్ణన పట్టకం ఇది. ప్రస్తుత రాజకీయ సాంఘిక మటనల్ని నిబద్ధ విద్యార్థి ఎవళ్లా ఈ ఉపఖండంలో ఉపేక్షించలేరు. ఇక్కడ వ్యక్తమైన అభిప్రాయాలన్నిటినీ ఒప్పుకోకపోవచ్చు. కాని బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్ తన కాలం నాటి సంక్లిష్ట సాంఘిక రాజకీయ సమస్యలన్నింటినీ ప్రతిభా పుష్పత్తులతో పరిశీలించారు. ఆయనను అర్థం చేసుకోవాలన్న సంకల్పం ఉన్నవాళ్లకు నమస్కర ప్రస్తావన తీరు విశ్వాసం కలిగిస్తుంది. ఈ సందర్భంలో పుస్తక శీర్షికను మొత్తంగా ఉల్లేఖించాలి. పాకిస్తాన్ లేదా భారతదేశ విభజన. భారత రాజకీయాల్లో ఏది ఏది? ఈ పుస్తకం "భారతదేశాన్ని స్వాతంత్ర్య పట్టికలో చేర్చండి" అనే ఎడ్వర్ట్ థాంప్సన్ గ్రంథంలో ఎంతో మన్నన పొందింది. ఆ విషయం గురించి తను రాసింది ఎంత విలువైనదో అంబేద్కర్ కు తెలుసు.

దాని రెండవ ఎడిషన్ ప్రచురికలో రాశారు. "అసలు కొరతను ఈ గ్రంథం తీరుస్తుంది. ఈ గ్రంథంలోని భావాల్ని, ఊహల్ని, వాదనల్ని రచయితలూ, రాజకీయవేత్తలూ, పత్రికా సంపాదకులూ తమ వాదనల్ని సమర్థించుకోవడానికి ఎలా కాజేసిందో నేను గమనించాను. ఏ ఆధారాల నుంచి తీసుకున్నారో కృతజ్ఞతలు చెప్పే మర్యాద కూడా వాళ్లు పాటించకపోవడం నాకు విచారం కలిగించింది. వాళ్లు ఇందులోని వాదనల్ని ఎత్తి రాసేసుకోవడమే కాదు భాషను కూడా సంగ్రహించారు. సరే, దాన్ని గురించి నేను పట్టించుకోలేదు. పాకిస్తాన్ సమస్య అనే చిక్కుముడితో వేగుతున్న భారతీయులకి గ్రంథం కొంతసేపే చేసిందన్నదే నాకు సంతోషం. ఈ గ్రంథం ప్రామాణికమైందని గాంధీ, జిన్నాలు ఇటీవల తమ సంభాషణల్లో చెప్పడం, దీన్ని చూసి తీరాలని అనడం చాలు ఈ గ్రంథం విలువను తెలియజేయడానికి". భారత రాజకీయాల్ని, భారత చరిత్రనూ విశ్లేషణాత్మకంగా ప్రదర్శించిన గ్రంథం ఇది. "భారత రాజకీయాలు ఏది ఏది" అని పిలవడానికి తగ్గంత సమాచారమూ, విషయపుష్టి దీంట్లో ఉన్నాయి. ఇది నిష్పక్షపాతంగా ఉంది. తార్కికంగా ఉంది. పాకిస్తాన్ వ్యతిరేకులు దీన్ని కాదనడం, పాకిస్తాన్ కావాలనేవాళ్లు దీన్ని స్వంతం చేసుకోకపోవడం అందుకు దాఖలా. ఈ ఉపఖండంలో అప్పుడు రూపు తీసుకుంటూ ఉన్న పరిస్థితి గురించి సూచనాత్మక దృశ్యాన్ని అంబేద్కర్ అందించారు. ఆయన రాజకీయ జోన్సుడు కాకపోయినా, రాబోయే ఉత్పాత చిహ్నాల్ని పసిగట్టారు. ఆ ప్రమాదాల్ని, సంఘటనల్ని అందుకునేట్టు తన ప్రజల్ని సమాయత్తం

చెయ్యగలిగాడు. రాజ్యాంగ నిర్మాణం అనే రాజకీయ నాటకం వెనకాల సాంఘిక అంశాలున్నాయి, చారిత్రక శక్తులున్నాయి. ఒక రాజకీయవేత్త కర్తవ్యం పరిష్కరించే ముందుకోవడం, సాంఘిక దురువస్థల్ని తగ్గించడం, హతాశ్చరిణామాలని ఇముడ్చుకోవడం. అలాంటి సందర్భాల్లోనే మనుషులు గాడి తప్పిపోతారు. ఏసలైన జాతీయవాదిగా, భారత ప్రజల ఉద్ధారకుడుగా అంబేద్కర్ చేసిన కృషి అదే. శాంతి భద్రతల్ని కాపాడడంలో బ్రిటిష్ వాళ్లు చేసిన పనిని ఆయన కీర్తించాడు. పరాధీనత నుంచి స్వాతంత్ర్యానికి పరిణామం సాఫీగా, శాంతియుతంగా ఆనందదాయక భవిష్యత్ కేసి సాగారని ఆయన కోరారు.

ఇంగ్లీష్ భాషలో, రెండు పక్షాల వాదనల్ని చాలా చక్కగా ముందుకు వెడుతుంది పుస్తకం. ఆ విధానం పాఠకుణ్ణి ఆకట్టుకుంటుంది. పరిశుద్ధమైన ఇంగ్లీషు భాషలోనో ఫొలోర్ జాతీయాల్లోనో, నుడికారాల్లోనో తమ భావాల్ని వ్యక్తం చెయ్యాలనుకునేవాళ్లు అధ్యయనం చేసేటట్లు సునాయాసంగా, మలభ వదబందాల్లో రాస్తారు డాక్టర్ అంబేద్కర్. ఆయనకు ఉల్లేఖనల మీద అధికారం ఉంది. తన నైఖరిని సమర్థించుకుందుకు పీటని వాడతారు. చెయ్యి తిరిగిన న్యాయవాదికి ఉండే భాషా చాతుర్యం ఉంది. బర్క్ నుంచి అగ్స్టయిన్ బిర్లెర్ దాకా వాయిగా ఉల్లేఖిస్తారు. బిర్లెర్ నుంచి తీసుకున్న ఒక భాగం చూడండి. "పంటవాళ్లని, యోధుల్ని, రచయితల్ని వాళ్లు చేసిన పనినిబట్టి అంచనా కట్టాలి. రుచికరమైన పంటకాల్ని బట్టి, నైభవోపేత విజయాల్ని బట్టి, రసపుష్టిగల గ్రంథాల్నిబట్టి అంచనా కట్టాలి. ఇవి మనం కోరేది. పంటంట్రోకి వెళ్లాలనిగానీ యుద్ధరంగం మీదికి పోవాలనిగానీ, అధ్యయన మందిరంలోకి ప్రవేశించాలని గాని మన కోరిక కాదు. పంటమనిషి తన ఇష్టం వచ్చిన పెనం వాడుకోవచ్చు. యోధుడు తన సైనికుల్ని ఏ రీతిలోనైనా బాధ తీసి ఉండనియ్యచ్చు. రచయిత తనకి తోచిన పద్ధతిలో తన పస్తువునో, ఇతివృత్తానో మలచుకోవచ్చు. ఏ పంటకం పడ్డించారు. బాగుందా అనే మనం అడుగుతాం. పుస్తకం వస్తే చదివిస్తుందా అనే అడుగుతాం".

"రచయితల ప్రథమ కర్తవ్యం ఇంపుగా రాయడం అని గుర్తు చెయ్యజుర్రేదు. కొంతమంది ఇంపుగా రాయలేని వాళ్లు అలా నెగ్గుకొచ్చారు. అందుచేత ఎవళ్లా బాధ పడాల్సిందేమీ లేదు. రచయిత గంభీరంగా రాయవచ్చు. సరదా పుట్టించవచ్చు. కాని సాధ్యమైనంత ఆహ్లాదకరంగా ఉండాలి. చదవడం అనేది తలమీద రుద్దిన విధికాదు, అందుచేత రసహీనంగా ఉండడానికి లేదు. ముప్పు దీన్ని చదివి తీరాలన్న శాసనం ఏదీలేదు".

ఇక్కడ పునర్ముద్రిస్తున్న పుస్తకం సాఫీగా సాగుతుంది. ఒక సాహిత్యభాండం అనడానికి సంతోషమే లేదు. దీనికి చారిత్రక సామయికత ఉంది. "సాహిత్యధ్యయనానికి పరిచయం" అన్న గ్రంథంలో విలియం హార్డన్ ఇలా అంటాడు :

"గ్రంథంలోని వస్తువేదైనా కానీయండి. దాన్ని ప్రసాదించిన తీరు సౌందర్యానుభూతిని కలిగించాలి. సాహిత్యానికి పున్న ముఖ్యాంశాల్లో ఇదొకటి. బౌద్ధిక, అనుభూతి పూర్వక విషయాన్ని మించి, అంటే జీవిత మౌలిక తత్వాన్ని మించి, అది తన రూపం ద్వారా బుద్ధిని

ఆకట్టుకోవాలి. అంటే సాహిత్యం ఒక లలితకళ. ఇతర లలితకళలన్నిటాగే దీనికి దీని నియమాలు, నిర్మాణ చాతుర్య విబంధనలూ వున్నాయి. ఈ వున్నాన్ని చక్కని సాహిత్య ఖండంగా ఎవ్వరైనా ఒప్పుకుంటారు. ఉదాత్తశ్రీ రహస్యాల్ని నేర్చుకుని జ్ఞానకం పెట్టుకునే భాగాలు ఎన్నో ఇందులో ఉన్నాయి. వాటిని అంటేద్కర్, ఐర్మ్, గిబ్బన్, క్వాట్రెల్ మొదలైన వాళ్ల నుంచి నేర్చుకున్నారు.

డాక్టర్ అంటేద్కర్కూ, గాంధీజీకి మధ్య ఉన్న సారూపత్యాల్ని అర్థం చేసుకోవడం కష్టం కాదు. ఇద్దరూ ఈ ఉపఖండంలోని శాంతిని కాంక్షించారు. శాంతి అనేది అభివృద్ధికి అనుసంఘికం అని, దాని విలువని అంటేద్కర్ చెప్పారు. ఐర్మ్ ను ఉల్లేఖిస్తూ ఆయన ఇలా అన్నారు : “ఐల ప్రయోగం తాత్కాలికం మాత్రమే. ఒక్కక్షణం పాటు అది ఉండవచ్చు, కానీ మళ్ళీ లొంగదీసుకునే అవసరాన్ని అది తప్పించలేదు, ఎప్పుడూ జయించాల్సి ఉన్న దేశాన్ని పాలించడం కుదరదు. ఐల ప్రయోగానికి మరో అభ్యంతరం దాని అనిశ్చితత్వం. భీతాంగం కలిగించడమే ఐల ప్రయోగ లక్ష్యం కాదు.

సాయుధాగారమే విజయమూ కాదు. నెగ్గ లేకపోతే మీకు వనరులుండవు. రాజీ కుదరక పోతే ఐల ప్రయోగం ఉండనే ఉంది. కానీ ఐల ప్రయోగం విఫలమైతే ఇక రాజీకి ఆశ మిగలదు. అధికారాన్నీ, పదవిని దయతో కోనవచ్చు, కానీ ఓటమిపాలైన, శుష్కించిన హింస భిక్షలాగా అర్థించలేదు. ఐల ప్రయోగానికి మరో అభ్యంతరం ఉంది. కాపాడుకోవాలనే ప్రయత్నంలో మీరు అసలు వస్తువునే పాడు చెయ్యవచ్చు. మీరు దేనికోసం పోరాడేరో అది (ప్రజల విశ్వాసం పొందడం) మీరు తిరిగి పొందేది కాదు. శుష్కించిన, కృశించిన, వృధా అయిన, పోటీలో క్షయమైన వస్తువు”.

ఇలాంటి భాగాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. వాటిని ఉల్లేఖించుకుంటూ ఉండలేం. డాక్టర్ అంటేద్కర్ గతకాలపు మేధావుల అద్భుత సాహచర్యంలో ఉన్నాడు. ఆయన లేన్ ఫోర్ నూ, టాయన్ బీనీ, బ్రెస్ నూ, లార్డ్ ఆక్స్ ఫోర్డ్ పాఠకుడికి ముచ్చట కలిగేట్టు ఉల్లేఖిస్తాడు. తన వారనల్ని వివరిస్తాడు. గణాంక వివరాల పట్టికలూ, అంకెల వివరాలూ, అధికార పత్రాల ఉల్లేఖనలూ, డాక్టర్ అంటేద్కర్ మేధా వంపత్తిని తెలియజేస్తాయి. విద్వాంసులకు ఆయన నమూనా, అలాగే వృత్తి న్యాయవాదికీ. డాక్టర్ అంటేద్కర్ కి తార్కికత ఐలమైన అంశంగా ఉన్నా, దానికి కట్టువైన జీవితానుభవం నుంచీ ప్రేరణ వచ్చింది. అయినా ఆయన కసి పెట్టుకున్న వాడు కాదు.

హాస్యం, చతుర్త్వం ఆయన రచనల్లో మిణుకుమంటాయి. చర్చకు ‘ఉపసంహారం’ ఉల్లేఖించదగ్గది. “ఇక్కడ ఆపు చేస్తాను. ఈ విషయం గురించి చెప్పవలసి దాన్నంతటినీ చెప్పిననుకుంటాను. న్యాయ పరిభాష వాదాలంటే, నా వాదనలు ముగించాను. సుదీర్ఘంగానే చేశాననుకుంటాను. అలా చెయ్యడంలో విక్టోరియన్ న్యాయవాదులకు ఇష్టమైన కైలినీ వాదాను. ఆ పద్ధతిలో ఉభయపక్షాలూ ఒకళ్లతో ఒకళ్లు వాద ప్రతివాదాలు చేసుకుంటారు....”

తర్వాత సమస్యను జాగ్రత్తగా ప్రతిపాదిస్తాడు. విభజన సమస్యను ఎలా పరిష్కరించాల్సిందీ చూపిస్తాడు. ఈ అభ్యాసం చేస్తూ పరిస్థితిలోని తార్కికతను విశ్లేషిస్తాడాయన. అనుభవంలో వేళ్లు పాడుకున్న పరిశీలనా పద్ధతి ఆయనది. వాగ్వివాదనైపుణ్యమే కాదు, ఈ ఉపఖండంలోని నిత్య జీవిత సత్యాన్ని సైతం నమగుడు లేకుండా గుర్తించడం. అబ్రహం కస్టాన్ "పరిశీలనా నిర్వహణ - ప్రవర్తనా శాస్త్ర రచనా విధానం"లో చెప్పినట్లు డాక్టర్ అంబేద్కర్ పద్ధతి ఉంది. శాస్త్రాన్ని కల్పన నుంచి వేరు చేసిది ప్రామాణిక అంశం. అంతర్గత సమతులనం, ఆ మాటకి వస్తే కచ్చితమైన సంగతత్వం కూడా భూమాన్విత పద్ధతిగానూ, శాస్త్రీయపద్ధతిగానూ కనిపించవచ్చు. ఆర్మిమెడిన్ సూత్రాన్ని విశదీకరిస్తూ 'నిలబడ్డానికి పరికల్పనను ఇవ్వండి, నేనో లోకాన్నే నిగమిస్తాను' అని మనం చావచ్చు. కానీ ఆ పరికల్పన ఎంతైనా ఇచ్చేదాకా అది కల్పనా ప్రపంచమే. అనుభవం ఒక్కటే వాస్తవికమైన పరికల్పనల్ని ఇస్తాయనీ, అందుకనే మన పరికల్పనల్ని నిరంతరం పునర్విశ్లేషించుకోవాలని అంబేద్కర్ అంటూ ఉండేవాడు. నిగమనతర్కం ఒక్కటే దీన్ని వ్యాఖ్యానించడానికి చాలదు. సిద్ధాంతాలూ, అనుభూతులూ, విలువలూ, రాగద్వేషాలూ మామూలుగా సామాన్యుడి బౌద్ధిక సరంజామాగా ఉంటాయి. ఒకే అప్పుడు బుద్ధివైశిష్ట్యం ఉన్నవాళ్లు కూడా అలాంటి ఆలోచనా దోరణిలో పడతారు. అలాంటి ఆలోచనా దోరణులే మనకి విషయాల్ని మంచిగానో, చెడ్డవిగానో చేస్తూ ఉంటాయి. కానైతే అది తాత్కాలిక అభిప్రాయమే. మనం మన నమ్మకాల, రాగద్వేషాల కాలానిక ప్రపంచం నుంచి బయట పడతాం.

"పాకిస్తాన్ లేదా భారతదేశ విభజన" అనే పుస్తక చారిత్రక విషయానికి విలువైన మూలభూత అంశం. వర్ణించే అయిదేళ్లయినా దీని సామయికత సంఘటనల విలువ పెరిగింది.

పరిశోధనా విద్యార్థికి, సామాన్య పాఠకుడికీ కూడా దీన్ని చదవడం చక్కని, ప్రయోజన పుష్టమైన అనుభవం. డాక్టర్ అంబేద్కర్ చారిత్రక దృక్పథంతో చేసిన కృషి అరిగిస్తుంది.

సంపాదకవర్గం, డైరెక్టర్ ఆఫ్ ప్రింటింగ్ అండ్ పబ్లిషరీ బొంబాయి, పి.ఎస్. మోల్ అందించిన సహకారానికి కృతజ్ఞతలు తెలియజేస్తోంది. మేనేజర్ ప్రభుత్వ ప్రెస్, నాగపూర్, కె.యస్. బన్వాట్టికి అభినందనలు తెలియజేస్తోంది. ఈ సంపుటిని ఎడిట్ చెయ్యడంలో ఆయన సహకరించారు. విద్యాశాఖ కార్యదర్శి, ప్రత్యేక నిధుల అధికారి, వారి సిబ్బంది ఈ పుస్తకం వెలుగు చూడ్డానికి ఎంతో శ్రమ వడ్డారు. వాళ్లకు మా కృతజ్ఞతలు.

కమల్ కిషోర్ కదం

విద్యాశాఖ మంత్రి

అధ్యక్షులు, డా॥ బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్

రచనల ప్రచురణ కమిటీ

ఎమ్.ఎస్. బొంబాయి

(అను : అర్యయార్)

ద్వితీయ ముద్రణకు ముందుమాట

పాకిస్తాన్ సమస్య ప్రతివాళ్ళకూ తలనొప్పిగా తయారైంది. ఇతరుల కంటే నాకే ఎక్కువ బాధాకరం అయింది. ఇతర ప్రధాన సారస్వత కృషి చేయాల్సింది చాలా ఉన్నప్పటికీ పాకిస్తాన్ విషయమే నన్ను ఎక్కువ బాధిస్తోంది. ఈ విషయంలో ఈ రెండవ ముద్రణే నా చివరి కృషి అని భావిస్తున్నా. ఈ ముద్రణ ప్రతులు అయిపోయే లోపలే ఈ సమస్య పరిష్కారమవటమో లేదా ఉపసంహరణ కావటమో జరుగుతుంది.

మొదటి ముద్రణకు, రెండవ ముద్రణ నాలుగు విషయాల్లో భిన్నంగా ఉంది.

మొదటి ముద్రణలో ఎన్నో అచ్యుతస్పలు దొడ్లటం పట్ల చాలామంది పాఠకులూ, సమీక్షకులూ ఫిర్యాదులు చేశారు. రెండవ ముద్రణలో అచ్యుతస్పలు లేకుండా ఉండటానికి చాలా జాగ్రత్త పడ్డాను. మొదటి ముద్రణలో మూడు భాగాలే ఉన్నాయి. పాకిస్తాన్ సమస్యలోని వివిధ విషయాలపై నా ఆభిప్రాయాలను అయిదవ అంశంగా అదనంగా చేర్చాను. మొదటి ముద్రణలో పాకిస్తాన్ సమస్య గురించి రాసినప్పుడు నా ఆభిప్రాయాలను వెల్లడించలేదన్న విమర్శ ఒకటి ఉంది. మరో విషయంలో కూడా ఈ రెండవ ముద్రణ మొదటి ముద్రణకు భిన్నంగా ఉంది. మొదటి ముద్రణలో లేని భౌగోళిక పటాలను కొన్నింటిని ఇందులో చేర్చాను. అనుబంధాలను విస్తృతం చేశాను. మొదటి ముద్రణలో 11 అనుబంధాలే ఉన్నాయి. ఈ ముద్రణలో 25 అనుబంధాలను చేర్చాను. మొదటి ముద్రణలో లేని సూచికను ఈ ముద్రణలో చేర్చాను.

ఈ గ్రంథం యదార్థంలో ఒక అవసరాన్ని తీర్చిందని నేను భావిస్తున్నాను. ఈ గ్రంథంలోని భావాల్ని, వాదనల్ని ఆలోచనలనీ వివిధ రచయితలూ, రాజకీయ నాయకులూ, పత్రికా సంపాదకులూ ఏ విధంగా తమ వాదాన్ని బలపరచుకోవడానికి ఉపయోగించుకున్నారో నేను గమనించాను. కానీ తమ ఆభిప్రాయ ప్రకటనలో నా గ్రంథానికి గుర్తింపు ఇవ్వాలన్న సంప్రదాయాన్ని కూడా వాళ్ళెవ్వరూ పాటించలేదు. అంతేకాదు, కొన్ని సందర్భాల్లో వాదనలతోపాటు గ్రంథంలోని భాషను కూడా వాడుకున్నారు. పాకిస్తాన్ లాంటి చిక్కుముడి వ్యవహారంతో సతమతమౌతున్న భారతీయులకు ఈ గ్రంథం ఎంతో సహాయకారి కావడం చాలా సంతోషదాయకమైన విషయం. గాంధీ, జిన్నాలు ఇద్దరూ తమ చర్చలో ఈ గ్రంథాన్ని ప్రామాణికమైన గ్రంథంగా అంగీకరించటం ఈ గ్రంథ ప్రాశస్త్యాన్ని చాటుతోంది.

పేరును బట్టి ఈ గ్రంథం కేవలం పాకిస్తాన్‌కు సంబంధించిన సమస్యలకే పరిమితమైందని తోస్తుంది. అంతకంటే ఎక్కువగానే ఈ గ్రంథంలో విషయాలను చర్చించాను. మత దృక్పథం నుండి భారత చరిత్రనూ రాజకీయాలనూ విశ్లేషించాను. ఆ విధంగా కూడా పాకిస్తాన్‌కు సంబంధించిన కొన్ని విషయాలను విశదీకరించ ప్రయత్నించాను. ఇది కేవలం పాకిస్తాన్ సమస్యకే పరిమితమైన సమగ్ర గ్రంథం కాదు. ఇందులో భారత చరిత్రకూ, రాజకీయాలకూ సంబంధించిన అనేక విషయాలను విస్తృతంగా చర్చించాను. ఒక విధంగా దీన్ని రాజకీయాలలో ఏది ఏమిటి అన్న విషయ పరిశీలనగా పేర్కొనవచ్చు.

ఈ గ్రంథం హిందువుల్ని, ముస్లిముల్ని సమానంగా అసంతృప్తి పరచింది. వాళ్ళ అసంతృప్తులకు కారణాలు వేర్వేరుగా ఉన్నాయి. ఈ గ్రంథం పట్ల ఇలాంటి స్పందనలను నేనేమీ తప్పుగా భావించటం లేదు. హిందువులు దీన్ని కాదనటం, ముస్లిములు దీన్ని ఒప్పుకో నిరాకరించటం నన్నేమీ నిరుత్సాహపరచటం లేదు. దీనిని నేను ఏకపక్షవాదంగా రచించలేదు. వాస్తవాలను నిష్పక్షపాతంగా సేవ్చగా మీ ముందుంచ ప్రయత్నించాను.

నేను ఈ గ్రంథంలో చెప్పిన విషయాలు తమను గాయపరచాయని కొందరికి బాధగా ఉంది. ఎంత గౌరవ స్థానాల్లో వున్న వ్యక్తులకైనా, వర్గాలకైనా బాధ కలగచ్చు. కాని నేను దాన్ని పట్టించుకోలేదు. ఇలాంటి మార్గాన్ని అనుసరిస్తున్నందుకు నేను బాధపడ్డానే కాని పశ్చాత్తాప పడలేదు. ఎవరికైనా బాధ కలిగించినట్లయితే నా లక్ష్యంలోని విజయితీని నిష్పక్షపాత వైఖరినీ దృష్టిలో ఉంచుకుని, నన్ను క్షమించగోరుతాను. ఏ రాగద్వేషాలూ లేకుండా రాశానని నేను నమ్ముతున్నా. నిష్పక్షపాతంగా రాశానని చెప్పుకోవటం లేదు. తన దేశాన్ని గురించి మాట్లాడేటప్పుడు గానీ కాలమాన పరిస్థితుల గురించి ఆలోచించేటప్పుడుగానీ ఇవాళ ఏ భారతీయుడు కిమ్మన్నాప్రేగా ఉండడం సాధ్యం కాదు. అలా ఉండడం మర్యాద కాదని అంటాను. పాకిస్తాన్ విషయాన్ని పరిశీలిస్తున్నప్పుడు నేను అవగాహన చేసుకున్న మేరకు నిర్ణయమైన, భావస్పృహకమైన లక్ష్యాన్ని అందివ్వడమే నా లక్ష్యం. ఇరుపక్షాల వాదనల్లోనూ నాకు తెలిసిన బలాబలాలను మీ ముందుంచ ప్రయత్నించాను. మూర్ఖమూ, ఆచరణ సాధ్యమూ కాని మార్గాలను అనుసరించటం వల్ల కలిగే దుష్ఫలితాలను వెల్లడించ ప్రయత్నించాను.

రాజ్యాధికారం, రాజ్యంలోని రాజ్యవ్యతిరేక జాతీయ వాదం - వీటి మధ్య జరిగిన పోరాటాల చారిత్రక సాక్ష్యం రూఢీగానూ నిర్ణయద్యంగానూ లేదు.

ఫ్రీడ్మాన్ మాటల్లో చెప్పాలంటే : "తనకు వ్యతిరేకమైన ఒక జాతీని ఏదో ఒక సందర్భంలో తన అధికారంలో ఉంచటానికి నిర్బంధించని ఆధునిక రాజ్యం ఒక్కటి కూడా లేదు. స్కాట్లండ్, బ్రిటన్లు, కాబలాన్లు, జర్మనులు, పోలిష్వారు, జెక్కులు, ఫిన్లులు వీరంతా ఒక కాలంలో కాకపోతే మరెప్పుడైనా, వారికి ఇష్టం ఉన్నా లేకున్నా అధికారికమైన రాజ్యం వారిని విధేయులుగా ఉండటాన్ని శాసించింది. తరచూ గ్రేట్ బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్లు ఉపయోగించిన

బలప్రయోగం వల్ల చివరికి రాజ్యాధికారానికి జాతి ఐక్యతావాదులకూ మధ్య సహకారమూ సమన్వయమూ ఏర్పడ్డాయి. కానీ చాలా సందర్భాల్లో జర్మనీ, పోలెండ్, ఇటలీ, చాలా సెంట్రల్ యూరోపియన్, బాల్కన్ రాజ్యాల్లో జాతివాదం తమకు ఇష్టంలేని రాజ్యాధికారపు సంకెళ్ళను తెంచుకొని తమదైన రాజ్యాల్ని ఏర్పరచుకొన్నాయి.

మొదటి ముద్రణలో జాతివాదాన్ని అణచివేసిన, కాలగర్భంలో వెలసిపోయిన రాజ్యాల అనుభవాలను వివరించాను. ముద్రణలో పోలికలకోసం ఇతర రాజ్యాల అనుభవాలను కూడా చేర్చాను. వివిధ వర్గాల, జాతుల ప్రజలు ఒకే రాజ్యం నీడలో శాంతియుత సహజీవనం గడపిన అనుభవాలను చేర్చాను. ఇరువక్షాలవారికీ ఇచ్చిన పరిహారాల్లో నేను చాలావరకు అవసరాన్ని మించని ఉద్వేగరహితమైన భాషనే వాడాను. వక్షపాతంలోకి వైద్యం చేస్తున్న వైద్యుడు కదలిక వీలుకాని తపయవాలను ఏ విధంగా అనుసయంగా కదిలించ ప్రయత్నిస్తాడో ఆ విధంగా నేను, నిద్రాణంగా కాకపోయినా నిష్పక్షంగా ఉన్న సామాన్య భారతీయుణ్ణి, అజ్ఞానంగా కాక అనుమానించకుండా ఉండే సామాన్య భారతీయుణ్ణి ప్రయత్నించాను. నా ఈ ప్రయత్నం ఆశించిన ఫలితాన్ని ఇస్తుందని ఆశిస్తున్నాను.

బొంబాయి ఖాల్సా కాలేజీకి చెందిన ఆచార్య మనోహర్ ది' చిట్టిస్, శ్రీ కె.వి.చిత్రేలకు కృతజ్ఞతలు చెప్పకుండా ఈ ఉపోద్ఘాతాన్ని ముగించలేను. వారిద్దరూ శ్రమ అనుకోకుండా మొదటి ముద్రణలో దొర్లిన అచ్యుతప్పలు ఈ ముద్రణలో లేకుండా కృషి చేశారు. ఆచార్య చిట్టిస్ ఈ గ్రంథానికి సూచికను సీద్ధం చేశారు. ఇందువల్ల గ్రంథపు విలువ పెరిగింది. వారికి కూడా నేను కృతజ్ఞుణ్ణి.

1 జనవరి, 1945

బి.ఆర్. అంబేద్కర్

22, పుర్విరాజ్ రోడ్,

న్యూఢిల్లీ.

ప్రస్తావన

ఈ గ్రంథానికి సుదీర్ఘమైన ఉపోద్ఘాతం రాయటం వల్ల, ముందుమాట రాయటానికి ఎలాంటి అవకాశం లేదు. ఈ గ్రంథానికి 'చివరిమాట' రాశాను. చివరిమాట రాయటం వల్ల ముందుమాట రాయాల్సిన అవశ్యకత ఏర్పడింది. చివరిమాటతో సమతూకంగా ఉండేందుకు గాను ముందుమాట రాఫీ అవకాశం కలిగింది. ఈ గ్రంథంలో చర్చించిన సమస్యలను మీ ముందుంచటానికి గల కారణాలను వివరించటానికి, సమస్యల ప్రాధాన్యాన్ని పాఠకులకు తెలియజెప్పటానికి ముందుమాట రాయాల్సిన అవసరం రెండవది. బొంబాయి రాష్ట్రంలో గత మూడు సంవత్సరాలుగా 'ఇండిపెండెంట్ లేబరు పార్టీ' అనే రాజకీయ పార్టీ పనిచేస్తున్న విషయం పాఠకులకు తెలియడం చాలా అవసరం. ఈ పార్టీ అంత పురాతనమైంది కాదు, రాజకీయల్లో పండిపోయి వృద్ధాప్యం రాలేదు. బుద్ధి మాంద్యమూ రాలేదు. ఇతర రాజకీయ పార్టీలతో పోల్చినప్పుడు ఇండిపెండెంట్ లేబరు పార్టీ వై తన్యంతో ఆవిర్భవించిన కొత్త పార్టీ. అది దేనికి లొంగి పడి పుండే పార్టీ కాదు. లాపెయార్ సమావేశంలో ముస్లింలీగ్ పాకిస్తాన్ తీర్మానాన్ని అంగీకరించాక, ఇండిపెండెంట్ లేబరు పార్టీ కార్యవర్గం సమావేశమై పాకిస్తాన్ సమస్యపట్ల అవలంబించాల్సిన వైఖరిని గురించి చర్చించింది. పాకిస్తాన్ భావన విషయంలో ఎలాంటి అభ్యంతరాలు లేవనెత్తనవసరం లేదని కార్యవర్గం నిర్ణయించింది. ఒక విధంగా పాకిస్తాన్ భావన పట్ల ఇండిపెండెంటు లేబరు పార్టీ ఆకర్షితురాలైంది. మతపరమైన సమస్యల పరిష్కారానికి తెగల ప్రాతిపదికగా రాష్ట్రాల ఏర్పాటు లాంటిదే పాకిస్తాన్ భావన అని అభిప్రాయపడింది. ఇప్పటి పరిస్థితుల్లో పాకిస్తాన్ భావనపై తన అభిప్రాయం ప్రకటించనవసరం లేదని కార్యవర్గం నిర్ణయించింది. అందువల్ల ఇండిపెండెంట్ లేబరు పార్టీ కార్యవర్గం పాకిస్తాన్ భావన సమస్యను చర్చించి నివేదించటానికి ఒక కమిటీని నియమించింది. గా కమిటీలో నాతో సహా కింది వారున్నారు. దీనికి ఎం.వి. దోండే బి.ఎ., ప్రిన్సిపల్ చైర్మన్, ఎస్.సి. జోషి ఎం.ఎ. ఎల్.ఎల్.బి., అడ్వాకేట్ ఓ.ఎస్.ఎం.ఎమ్.సి., ఆర్.ఆర్. భోలే బి.యస్సీ., ఎల్.ఎల్.బి., ఎం.ఎల్.ఎ; డి.జి. జాధవ్ బి.ఎ., ఎల్.ఎల్.బి., ఎం.ఎల్.ఎ; ఎ.వి. చిత్రే బి.ఎ., ఎం.ఎల్.ఎ; సభ్యులు. అందరూ ఇండిపెండెంటు లేబరు పార్టీ సభ్యులే. దీనికి డి.వి ప్రదాన్, బొంబాయి మున్సిపల్ కార్పొరేషన్ సభ్యుడు కార్యదర్శి. ఈ కమిటీ నన్ను పాకిస్తాన్ నివేదికను రాయమని కోరింది. నేను రాశాను. ఈ నివేదికను ఇండిపెండెంటు లేబరు పార్టీ కార్యవర్గానికి సమర్పిస్తే, వారు దీన్ని చర్చించి ప్రకటించమని కోరారు. ఆ నివేదికే ఈ గ్రంథం.

పాకిస్తాన్ సమస్యను అధ్యయనం చేసేవారికి సహాయకారిగా ఉండాలన్నదీ గ్రంథ రచన లక్ష్యం. ఈ లక్ష్యంగా నేను ఈ గ్రంథంలో అవసరమైన సమాచారంతో పాటుగా 14

అనుబంధాలను, 3 పటాలను చేర్చాను. ఇవన్నీ గ్రంథంలో ఉండాల్సిన ప్రధాన విషయాలని నేను భావించాను.

ఈ గ్రంథంలోని పేజీలు కేవలం చదవటం మాత్రమే కాదు; విషయాన్ని తర్కించి చూడాలి. తన తరం ఇంగ్లీషు వారికి క్వార్టర్ ఇచ్చిన హెచ్చరికను మనసుకు పట్టించుకోమంటాము:

“ఇంగ్లండు ప్రతిభాశాలిత్యం ప్రపంచ దిక్కారంగా నభో మండలం వైపు వయనించడం లేదు. తుఫానును దూసుకుంటూ పోతున్న గరుడపక్షిలాగా - ఇంగ్లండు ప్రతిభాశాలిత్యం కబళించే ఆశపోతు ఉష్ణపక్షిలా ఆదిగా.... ఆశ్రయించిన భ్రాంతి ఏదైతేనేం. నమస్య ఉండనే వుంది. నమస్య కుంటుతూనే వుంది. కాని ఇప్పుడిది తప్పనిసరిగా ఉన్నట్టుంది. ఉష్ణపక్షి ఒక్కసారిగా కాకపోయినా మరొకసారి భ్రాంతి వదిలి కళ్ళు తెరిచి తన పరిసరాలను అర్థం చేసుకోవాల్సి ఉంటుంది. నమస్య ఎదురు కాకముందే మేల్కొనడం మంచిది: దేవతలు, మనుషులు మనల్ని మేల్కొల్పారు. పెద్దలు తెప్పిన మంచి మాటలు పరుషంగా మండలించి మేల్కొనేటట్లు ఆదేశిస్తున్నాయి.”

ఈ విధమైన హెచ్చరికలు భారతీయులకు కూడా వర్తిస్తాయి. ఒకప్పటి ఇంగ్లీషు వారికి పర్చించిన విధంగానే ఇవి నేటి భారతీయులకూ వర్తిస్తాయి. మనం వాటిని వింటే మంచిది. వినకపోవడం పల్ల కష్టాలు వస్తాయి.

ఇప్పుడు ఈ నివేదిక తయారు చేయటంలో సహాయపడిన వారికి కృతజ్ఞతలు. శ్రీ ఎం.జి. తిప్పిన్ డి.సి.ఇ (కాలాభవన్, బరోడా) పటాలను గీయడంలోనూ శ్రీ చగన్ లాల్, యస్.మోడీలు పైపు చేయడంలోను ఎంతగానో సహాయం అందించారు. వారు చేసిన పనికి, పనిపల్ల వారు చూపిన శ్రద్ధానకులకు నేను కృతజ్ఞుణ్ణి. స్నేహితులైన శ్రీ బి.ఆర్. కద్రేకర్, శ్రీ కె.వి. చిత్రేలకు ప్రత్యేకంగా కృతజ్ఞతలు. వారు అతిక్లిష్టమైన పైప్స్ పూపులోనూ చాలా కృషి చేశారు.

బి.ఆర్. అంబేద్కర్

28, డిసెంబరు, 1940

రాజగృహ, దాదర్

బొంబాయి - 14

ఉపోద్ఘాతం

పాకిస్తాన్ విషయంపై ముస్లింలీగ్ తీర్మానం విధిన్న అభిప్రాయాలకు దారి తీసింది. కొందరు దాన్ని తమ సమైక్యతకూ, శక్తికీ, శైశవదశలో సోకే రాజకీయ మశూచకమన్నారు. మరికొందరు అది యథాలాపమైంది కాదని, ముస్లిముల ఆలోచనల శాశ్వతమైన చట్రమంటూ దాని పర్యవసానాల పట్ల వ్యాకులత చెందుతున్నారు.

యదార్థంలో తీర్మానం లేవనెత్తిన సమస్య చాలా వివాదాస్పదమైంది. ప్రధానమైన సమస్య కూడా. ఈ వివాదాస్పద సమస్య విషయంలో ఒకరినొకరు చిత్తు చేసుకోవడానికి వినియోగించుకోని వాదమంటూ లేదు. భారతదేశాన్ని రెండు ప్రత్యేక జాతి రాజ్యాలుగా రాజకీయ విభజనం కావాలని చేసే ఈ డిమాండు తమ ఊహలకు అందని విధంగా ఉందని కొందరు వాదిస్తారు. శతాబ్దాలుగా నిలిచిన భారత దేశ సమైక్యతను కావాలని భగ్గుం చేసే ప్రతిపాదన పట్ల దర్మాగ్రహాలైన వాళ్ళ ఆగ్రహం తమ ఆలోచనల్ని వ్యక్తం చేయకుండా అడ్డుపడుతోంది. మరికొందరు దాన్ని అంత తీవ్రంగా భావించాల్సిన సమస్య కాదంటున్నారు. దానిని చాలా చిన్న సమస్యగా అంచనా వేస్తున్నారు. ఉపమానాల్లో, రూపకాల్లో సమస్యను చాలా వేస్తున్నారు. "తలకాయ నొప్పి వచ్చిందని తల పగులగొట్టుకో". "బిడ్డ తల్లి ఎవరని తగాదా పడుతున్న ఇద్దరు స్త్రీల సమస్య పరిష్కారానికి బిడ్డని రెండుగా చీల్చి". పాకిస్తాన్ తీర్మానం అర్థం లేదనటానికి పైన చెప్పిన రెండు ఉదాహరణలను పేర్కొంటున్నారు. ఇది భావోద్వేగ సంబంధమైన విషయం. ఈ వివాదంలో సమస్య అవగాహన కన్నా, మూర్ఖత్వం అధికంగా వుందని, వెలుతురు కన్నా వేడి ఎక్కువగా వుందని, నిష్పక్షపాతంగా పరిశీలించే విద్యార్థికి తోచకమానదు. ఈ విషయంలో నా అభిప్రాయం నాకే పరిమితం కాకపోయినప్పటికీ నిశ్చితమైంది. పాకిస్తాన్ కోరిక కేవలం రాజకీయమైందని కారంతోపాటు అది అంతరిస్తుందని నేను భావించటం లేదు. శారీరక వృద్ధిక్రమంలో అంతరంగికంగా లక్షణాలు వృద్ధి చెందినట్లుగా నా దృష్టిలో ముస్లిం రాజకీయ వర్గం ఒక ప్రత్యేక రాజకీయ లక్షణాన్ని సంతరించుకొంటున్నట్లుగా తోస్తోంది. పరిణామక్రమంలో ఆ లక్షణం అలాగే ఉండటం లేదా అంతరించడం అనేది హిందువులు, ముస్లిములు తమ తమ ఉనికి కోసం జరిపే పోరాటంలోని వివిధ శక్తులపై ఆధారపడి వుంటుంది. పాకిస్తాన్ అంటే నాకు ఉల్లాసం లేదు. దానిపట్ల నాకు కోపం లేదు. హాస్యాస్పదంగా ఉందని రకరకాల పేర్లు పెట్టడం ద్వారా ఆ ఆలోచనను తుంచి వేయలే.

దాన్ని హాస్యాస్పదమైందని కొట్టి పారవేయదలచుకున్నవారు, అర్థం కాని విషయానికి నినాదం పేరు పెట్టినంత మాత్రాన దానికి గల అర్థం అంతరించిపోదు. ఒక్కొక్కసారి పెట్టిన పేరు సార్థకం కాకపోయినప్పటికీ, అది గుండెకు పిరంగి గుండులాగ తగలక మానదు. భారతదేశంలోని తొంభై శాతం మంది ముస్లిముల భావోద్వేగపూరిత పతకాన్ని పూర్తిగా విచారించకుండా కొట్టి పారవేయడం నష్టంజనమైన విషయం కాదు. పాకిస్తాన్ తీర్మానాన్ని అర్థం చేసుకోవటంలోనూ, అధ్యయనం చేయటంలోనూ దాని పర్యావసానాలను అంచనా వేయడంలోనూ ఔచిత్యం ఉంది. వీటన్నిటినీ చూశాక పాఠకుడి మనసులో ఒక ప్రశ్న ఉదయిస్తుంది. పాకిస్తాన్ విషయంపై రాసిన ఈ గ్రంథం సమయానుకూలమైందా? పతనీయమైందా? అదనుకి దొరికిన పండ్లను తింటున్నట్లుగానే ఈ గ్రంథాన్ని పఠించాలా? అన్నదే పాఠకుని ప్రశ్న. సమయానుకూలమైనట్లయితే పతనీయమైనదేనా? ఇన్నీ ఉత్తమమైన ప్రశ్నలే. పాఠకుల నాకర్పించే రచయిత ఉపోద్ఘాతంలోనే తన లక్ష్యాన్ని పొందుపరచాలి.

ఈ గ్రంథం అదను గురించి ఏ విధమైన సందేహమూ లేదు. భారతదేశాన్ని పీక్షించే భారతీయులు, గత 20 సంవత్సరాలుగా ఎన్నో మార్పులకు గురైన విషయాన్ని గ్రహిస్తారు. భారత దేశాన్ని గురించి ప్రాపెనరు ఆర్నాల్డ్ బాయ్స్ బీ 1915లో రాస్తూ ఇలా అన్నారు :

“పందొమ్మిదవ శతాబ్దపు బ్రిటిషు రాజనీతిజ్ఞులు భారతదేశాన్ని నిద్రాస్థున్న సౌందర్యవతిగా పట్టించారు. ఆమెను ప్రేమించడానికి తమకు విధాయకమైన హక్కు ఉందనుకున్నారు. ఎడారి ప్రాంతం నుండి వచ్చే వారి భారీ నుండి రక్షించడానికి భారతదేశం చుట్టూ ముళ్ళకంచెను వేశారు. ఇప్పుడు ఆ సౌందర్యవతి మేల్కొని చేయి చాపుతోంది. బందిపోట్లు మర్యాదస్తులైన పెద్ద మనుషులుగా జాగ్రత్తగా మారి ఎడారిని సందనవనంగా కూడా మారుస్తున్నారు. కాని బ్రిటిషు వారి ముళ్ళకంచెను చూసి భయపడుతున్నారు. ముళ్ళకంచెను మర్యాదగా తీసేవేయ మంటే తీసేస్తాం. అయితే వారు బలవంతులయ్యేదాకా ఆ మాట అనరు. ఈ గొడవల్లో భారతదేశ రాజకుమారి సానుభూతి మనవైపు వుండదు. మేల్కొంది గనుక తన వాళ్ళవైపు వెళ్తామను కుంటుంది. మన సహాయం లేకుండానే వాళ్ళని ఎదిరించగలనని తలస్తోంది.”

“మనం కాస్తా తెలివిగా వ్యవహరిస్తే భారతదేశం ఎన్నటికీ బ్రిటిషు సామ్రాజ్య ఆత్మిక సామ్రాజ్యత్వ పరిధి నుండి బయటికి వెళ్ళదు. స్వతంత్రమైన జీవనాన్ని అభిలషిస్తుంది. బ్రిటిషు కామన్వెల్త్ లోని ఇతర సోదర దేశాల మార్గాన్ని అవలంబించవచ్చు”.

రచయిత ఇంగ్లీషు దేశస్థుడు. పై మాటలు 1915లో అన్నారు. అయినప్పటికీ, ఆ భావాలనే కులమత భేదం లేకుండా భారతీయులందరూ అనుసరిస్తున్నారు. బాయన్‌బీ చెప్పిన నిద్రిస్తున్న భారత సుందరి మేల్కొంది. ఇప్పుడు భారతదేశాన్ని గురించి భారతీయులకు ఏ భావాలున్నాయి? నిద్రిస్తున్న భారత సుందరిని గతంలో గమనించిన వారంతా ఆమె ఇప్పుడు గతంలో లాగా దేవకన్యలా కాకుండా కొత్తగా ప్రవర్తిస్తోందని భావిస్తున్నారు. ఆమె మతిభ్రమించిన కన్య. ద్వైదీభావం కలది. ఫగం మానవుడుగా సగం జంతువుగా నిరంతరం పథస్వరం మర్చించే ద్వైదీభావాలతో కనిపిస్తుంది. ఆమె ద్వైదీభావం పట్ల ఎవరికైనా సందేహం ఉన్నట్లయితే భారతదేశాన్ని పాకిస్తాన్, హిందుస్తాన్ అని రెండుగా విభజించాలని డిమాండు చేసే ముస్లింలీగు తీర్మానంతో అది తీరిపోతుంది. ద్వైదీభావ పరితంగా ఏర్పడ్డ విక్షోభాల నుంచీ, పుర్వజాల నుంచీ విముక్తమై హిందూ ముస్లిములు తమ తమ సంస్కృతులకు అనుకూలమైన వేరు వేరు ఆవాసాలలో నివసిస్తారు.

పాకిస్తాన్ ప్రశ్నను ఒక ప్రత్యేక పథకంగా గమనించాల్సిన విషయంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. ముస్లిములు పాకిస్తాన్ పథకాన్ని చర్చించాలంటారు. రాజకీయాధికారాన్ని వదులుకోవడానికి ముందు బ్రిటిషు ప్రభుత్వం, హిందువులు ముస్లిములు ఏదో ఒక పరిష్కారం చేసుకోవాలంటారు. అలాంటి పరిష్కారానికి పట్టుబట్టటంలో బ్రిటిషువారిని మనం తప్పు పట్ట వీలులేదు. మైనారిటీలుగా వున్న ముస్లిముల పై పెత్తనం చలాయించే హిందూ మెజారిటీ వర్గానికి ప్రభుత్వాధికారాన్ని బదిలీ చేయడానికి బ్రిటిషువారు సుతరామూ ఒప్పుకోరు. దానితో సామ్రాజ్యవాదం అంతరించదు. మరో సామ్రాజ్యవాదాన్ని సృష్టించినట్లవుతుంది. వర్గవసానంగా హిందువులు పాకిస్తాన్ విషయాన్ని చర్చించకుండా ఉండలేరు.

అన్యథా మరో మార్గం లేదు. కనుక పాకిస్తాన్ పథకాన్ని ఆలోచించాల్సి వస్తే మనం కొన్ని విషయాలను జ్ఞాపకం వుంచుకోవాల్సి వుంది.

ఈ విషయాన్ని హిందువులు ముస్లిములు పరిష్కరించుకోవాలన్నది మొదటి విషయం. ఈ విషయంలో వారు మరొకరి సహాయం కోరనక్కరలేదు. బ్రిటిషువారు పరిష్కరిస్తారని భావించటానికి కూడా వీలులేదు. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాద ప్రయోజనాల దృష్ట్యా భారతదేశం ఒకటిగా వుంటుందా, రెండుగా వుంటుందా లేక కాంగ్రెసువారు భావిస్తున్నట్లుగా భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు ఇరవైగా ఉంటుందా అనే విషయం అతీతమైంది. అవన్నీ బ్రిటిషు సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగాలుగా వుండటమే బ్రిటిషు వారి ఆశయం. భౌగోళిక విభజన వల్ల

వారి ఆశయాలకు భంగం కలగనంతవరకూ బ్రటిషువారు జోక్యం కలుగజేసుకోరు.

పాకిస్తాన్ పథకాన్ని తుంచి వేయడానికి బ్రటిషువారు ఐలప్రయోగాన్ని ఉపయోగిస్తారని ఒకవేళ హిందువులు అనుకుంటే అది అసాధ్యమైన విషయం. ఐలప్రయోగం నివారణోపాయం కాదన్నది మొదటగా గుర్తుంచుకోవాల్సిన విషయం. అమెరికన్ వలసల విషయంలో ఐలప్రయోగం నిష్ఫలం అన్న విషయాన్ని చాలాకాలం క్రిందటే ఐర్ష్ ప్రవచించారు. ఒక్క హిందూ మహాసభవారి కోసమే గాక అందరికోసం ఐర్ష్ మాటలను ఉల్లేఖించవచ్చు :

*కేవలం ఐలప్రయోగం తాత్కాలికమైంది. అది కొంతవరకే నిలువ గలుగుతుంది. అంతర్గత కారణాలను శాశ్వతంగా నిర్మూలించజాలదు. శాశ్వతంగా ఐలప్రయోగం ద్వారా జయిస్తూ జాతిని పాలించలేదు. మరొక ఆక్షేపణ ఏమంటే ఐలప్రయోగం అనిశ్చితమైంది. భయం భయమే ఎప్పుడూ. ఐలప్రయోగ పరిణామం కాదు. ఆయుధాలు కలిగి యుండటమే విజయం కాదు. విజయం సాధించ లేకపోతే నీకు వనరులు లేనట్లే. రాజీ సాధ్యపడనప్పుడే ఐలప్రయోగం. కాని ఐలప్రయోగం నిష్ఫలమయినప్పుడు మరే విధమైన రాజీకి అవకాశముండదు. కాన్ని సమయాల్లో శక్తిని అధికారాన్ని ప్రజల దాక్షిణ్య కారుణ్యాలతో సాధించవచ్చు. కాని ఐలప్రయోగం నిష్ఫలమైనప్పుడు శక్తిని అధికారాలనూ బిక్షగా అర్థించరాదు. ఐలప్రయోగం లక్ష్యాలను నిర్వీర్యం చేస్తుంది. దేనికోసమై పోరాడారో సాధించింది అదికాదు. లక్ష్యం సాధించాక దాని విలువ తగ్గిపోయి ఉంటుంది. అందువల్ల పాకిస్తాన్ కు ప్రత్యామ్నాయంగా ఐలప్రయోగాన్ని ఆలోచించటానికి వీలులేదు.

ముస్లిములకు స్వయం నిర్ణయాధికార హక్కును ఇవ్వకుండా ఉండే వీలులేదు. స్వయం నిర్ణయాధికారం పట్ల విశ్వాసం ఉండే, యూరోపు ఖండంలోని అతి చిన్న రాజ్యాలకు కూడా ప్రసాదించిన స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని తమకు బ్రిటన్ ఇవ్వాలని హిందువులు కోరుకుంటున్నారు. అలాంటి స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని దేశంలోని ఇతర మైనారిటీలకు ఇవ్వరాదని హిందువులు కోరడం సమంజసమైన విషయం కాదు. పాకిస్తాన్ ఆలోచనలను మానుకోవాలని బ్రిటిషు ప్రభుత్వం ముస్లిములను ఐలవంతపెట్టాలని అంటున్న హిందూ జాతీయవాదులు ఒక విషయాన్ని విస్మరిస్తున్నారు. ఏదేనీ దురాక్రమణ, సామ్రాజ్యవాదాల నుండి స్వాతంత్ర్యం కావాలనే జాతీయవాదపు హక్కు, మెజారిటీ జాతీయవాదం నుండి స్వాతంత్ర్యం కావాలనే మైనారిటీల హక్కు ఒకే రకమైనవి కావు. రెండవదాని కన్నా మొదటిది అతి పవిత్రమైనదని కాదు. ఆయా కోర్కెలలోని నైతికతను బట్టి అవి రెండూ స్వాతంత్ర్య

పోరాటంలోని రెండు దృక్కోణాలు. సామ్రాజ్యవాద కబంధ హస్తాల నుండి స్వాతంత్ర్యం కావాలని పోరాడుతున్న జాతీయవాదులు మెజారిటీవర్గ దురాక్రమణ జాతీయవాదం నుండి రక్షణకోరే మైనారిటీల హక్కులను కాలరాచేటందుకు బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదుల సహాయం ఆదగ వీలులేదు. ఈ సమస్య హిందువులు, ముస్లిములే పరిష్కరించుకోవాలి. బ్రిటన్ ఈ సమస్యను పరిష్కరించ వీలులేదు. ఇది మనం జ్ఞాపకం ఉంచుకోవాల్సిన మొదటి విషయం.

భారతదేశం మొత్తానికి ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు అవుతుందన్న విషయానికి వ్యతిరేకత పాకిస్తాన్ అని భావించాలి. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు పథకం భారతదేశానికి రెండు కేంద్ర ప్రభుత్వాలుండాలంటుంది. అవి ఒకటి హిందుస్తాన్, రెండవది పాకిస్తాన్. మొదటిది రెండో ముఖ్యమైన దానికి దారి తీస్తున్నదన్న విషయాన్ని భారతీయులుగా మనం గమనించాల్సి ఉంటుంది. కొత్త రాజ్యాంగాన్ని ఏర్పరచి అమలు జరపక మునుపే పాకిస్తాన్ సమస్యను పరిష్కరించాల్సి ఉంది. భారతదేశానికంతకూ ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఉండాలనుకోవటం పాకిస్తాన్ హిందుస్తాన్ లకు వేర్వేరు కేంద్ర ప్రభుత్వాలుండాలనే భావనకు వ్యతిరేకం. విషయం ఈ విధంగా ఉన్నప్పుడు వాయిదా వేయడానికి వీలులేదు. ప్రస్తుత పథకాన్ని విడవాదాలి లేదా కొత్త పథకాన్ని ఏర్పరచుకోవాలి. సర్వాంగీకారంతో ఏదో ఒక నిర్ణయం చేయాల్సి వుంది. ఇప్పుడు గనుక పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు పథకాన్ని పాతిపెట్టినట్లయితే మళ్ళీ అది ఆవిర్భవించదన్న సమ్మతం లేదు. పాకిస్తాన్ ను పాతి పెట్టటమంటే పాకిస్తాన్ భూతాన్ని పాతిపెట్టటంలాంటి సమస్యకాదు. ఒక కేంద్ర ప్రభుత్వ స్థాపనకు వ్యతిరేకతే పాకిస్తాన్ సిద్ధాంతం. ఇలా భావించినట్లయితే పాకిస్తాన్ భూతం నశించదు. బతికే ఉంటుంది. దాని నీడ భారతదేశ రాజకీయ భవిష్యత్తు మీద పడుతుంటుంది. శాశ్వత పరిష్కారాన్ని వాయిదా వేస్తూ తాత్కాలిక నిర్ణయం చేయటం అంత విజ్ఞతతో కూడిన విషయం కాదు. రోగాన్ని తెలుసుకోకుండా మందు వేయటం లాంటి దపుతుంది. రోగం నయం కాదు; మళ్ళీ వస్తుంది. ఆ రావటం చాలా తీవ్రంగా ఉంటుంది.

భారతదేశానికి ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఉండాలనే సమస్య పరిష్కారమైందని భావించడానికి వీలులేదు. ఆ సమస్య నేటితో అంతమయ్యేది కాదు. పునరావృతం కావచ్చు.

భారతదేశంలో ఎలాంటి కేంద్ర ప్రభుత్వమూ ఉండరాదన్న విషయాన్ని ముస్లిములు ఐహిరంగంగానే ప్రకటించారు. అందుకు కారణాలను కూడా వారు విశదీకరించారు. జవాహర్ ముస్లిములే ఎక్కువగా వున్న అయిదు రాష్ట్రాల్లో వారు ముస్లిముల పాలనను ఏర్పరచారు. ఈ అయిదు రాష్ట్రాల్లో స్వతంత్ర ముస్లిం ప్రభుత్వాలను ఏర్పరచి, వాటి మనుగడ కొనసాగేటందుకు

ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఈ వాస్తవం వల్ల భారతదేశాని కంతటికీ ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పడడాన్ని ముస్లిములు కంటకంగా భావిస్తున్నారు. హిందువుల మెజారిటీగల కేంద్ర ప్రభుత్వ పర్యవేక్షణ ముస్లిం మెజారిటీ గల రాష్ట్రాలపై వుంటుందని, ముస్లిం రాష్ట్రాల ఆంతరంగిక వ్యవహారాల్లో అది జోక్యం చేసుకుంటుందనీ వారు ఊహిస్తున్నారు. భారతదేశాని కంతటికీ ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని అంగీకరించడమంటే, ముస్లిం మెజారిటీ రాష్ట్రాల వల్ల కలిగే లాభాలను కోల్పోవటంగా ముస్లిములు భావిస్తున్నారు? ముస్లిముల మెజారిటీగల రాష్ట్రాలపై హిందువుల మెజారిటీ గల కేంద్ర ప్రభుత్వ నియంత్రణ ఉండడంగా భావిస్తున్నారు. ఆ నియంత్రణ నుండి తప్పించుకోవటానికి అసలు కేంద్ర ప్రభుత్వమే లేకుండా ఉండాలని ముస్లిములు వ్యాఖ్యానిస్తున్నారు.

ఒక్క ముస్లిములే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటును వ్యతిరేకిస్తున్నారా? మరి హిందువుల సంగతి ఏమిటి? హిందువుల రాజకీయ చర్చలన్నింటిలోనూ భారతదేశ రాజకీయ రాజ్యాంగ చట్టంలో కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు శాశ్వతమన్న గౌరవభావన ఉన్నట్లుగా కనిపిస్తుంది. అలాంటి దాన్ని ఎంతవరకూ అంగీకరించవచ్చుననే విషయాన్ని నేను చెప్పలేను. కాని హిందువుల చర్చల్లో రెండు విషయాలు ప్రధానమైనవిగా ప్రముఖమైనవిగా కనిపిస్తున్నాయి. అవి భవిష్యత్తులో ఏనాడైనా కేంద్ర ప్రభుత్వం కావాలనే భావాన్ని హిందువులు విరమించుకునేట్లు చేయవచ్చు.

హిందూ రాష్ట్రాల మధ్యగల సాంస్కృతిక వైరం మొదటి ప్రధాన విషయం. హిందువులు మెజారిటీగా ఉండే రాష్ట్రాలు సుఖ సంతోషమయ కుటుంబం కాదు, శిష్టులకు బెంగాలీల మీద, రాజపుత్రులకు మదరాసీల మీద మక్కువ లేదు. బెంగాలీలు తమ బెంగాలునే అధికంగా ప్రేమిస్తారు. మదరాసీ తన ప్రపంచానికే పరిమితమవుతాడు. భారతదేశంలో ముస్లిం సామ్రాజ్యాన్ని నిర్మూలించడానికి సమకట్టిన మరాఠీలు, తాము తక్కిన హిందువులను సుమారు పంద సంవత్సరాల పాటు పాలించామన్న సంగతిని గుర్తుకు తెచ్చుకోరు. హిందువుల రాష్ట్రాల్లో అంగీకృతమైన సాంప్రదాయాలు లేవు. వారిని సమైక్యధరిచే ప్రయోజనాలూ లేవు. మరొకప్రక్క భాషాభేదాలు, తెగభేదాలు, గతంలోని ఘర్షణలు వారిని విడదీస్తున్నాయి. అయితే హిందువులందరూ సమైక్యమవుతున్నారు. వీరినందరినీ ఒకేజాతిగా సమైక్యపరచే భావం పాదుకొంటోంది అన్న విషయం నిజం. అయితే వారు ఇంకా ఒక జాతిగా ఆవిర్భవించి లేదన్న విషయాన్ని మనం విస్మరించరాదు. వారు ఒక జాతిగా ఆవిర్భవించే ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. వారు ఆ

పోరాటంలోని రెండు దృక్కోణాలు. సామ్రాజ్యవాద కబంధ హస్తాల నుండి స్వాతంత్ర్యం కావాలని పోరాడుతున్న జాతీయవాదులు మెజారిటీవర్గ దురాక్రమణ జాతీయవాదం నుండి రక్షణకోరే మైనారిటీల హక్కులను కాలరాచేటందుకు బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదుల సహాయం అడగ వీలులేదు. ఈ సమస్య హిందువులు, ముస్లిములే పరిష్కరించుకోవాలి. బ్రిటన్ ఈ సమస్యను పరిష్కరించ వీలులేదు. ఇది మనం జ్ఞాపకం ఉంచుకోవాల్సిన మొదటి విషయం.

భారతదేశం మొత్తానికి ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు అవుతుందన్న విషయానికి వ్యతిరేకతే పాకిస్తాన్ అని భావించాలి. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు పథకం భారతదేశానికి రెండు కేంద్ర ప్రభుత్వాలుండాలంటుంది. అవి ఒకటి హిందుస్తాన్, రెండవది పాకిస్తాన్. మొదటిది రెండో ముఖ్యమైన దానికి దారి తీస్తున్నదన్న విషయాన్ని భారతీయులుగా మనం గమనించాల్సి ఉంటుంది. కొత్త రాజ్యాంగాన్ని ఏర్పరచి అమలు జరపక మునుపే పాకిస్తాన్ సమస్యను పరిష్కరించాల్సి ఉంది. భారతదేశానికంతకూ ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఉండాలనుకోవటం పాకిస్తాన్ హిందుస్తాన్ లకు వేర్వేరు కేంద్ర ప్రభుత్వాలుండాలనే భావనకు వ్యతిరేకం. విషయం ఈ విధంగా ఉన్నప్పుడు వాయిదా వేయడానికి వీలులేదు. ప్రస్తుత పథకాన్ని విడనాడాలి లేదా కొత్త పథకాన్ని ఏర్పరచుకోవాలి. నర్వాంగీకారంతో ఏదో ఒక నిర్ణయం చేయాల్సి వుంది. ఇప్పుడు గనుక పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు పథకాన్ని పాతిపెట్టినట్లయితే మళ్ళీ అది ఆవిర్భవించదన్న నమ్మకం లేదు. పాకిస్తాన్ ను పాతి పెట్టటమంటే పాకిస్తాన్ భూతాన్ని పాతిపెట్టటంలాంటి సమస్యకాదు. ఒక కేంద్ర ప్రభుత్వ స్థాపనకు వ్యతిరేకతే పాకిస్తాన్ సిద్ధాంతం. ఇలా భావించినట్లయితే పాకిస్తాన్ భూతం నశించదు. బతికే ఉంటుంది. దాని వీడ భారతదేశ రాజకీయ భవిష్యత్తు మీద పడుతుంటుంది. శాశ్వత పరిష్కారాన్ని వాయిదా వేస్తూ తాత్కాలిక నిర్ణయం చేయటం అంత విజ్ఞతతో కూడిన విషయం కాదు. రోగాన్ని తెలుసుకోకుండా మందు వేయటం లాంటి దవుతుంది. రోగం నయం కాదు; మళ్ళీ వస్తుంది. ఆ రావటం చాలా తీవ్రంగా ఉంటుంది.

భారతదేశానికి ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఉండాలనే సమస్య పరిష్కారమైందని భావించడానికి వీలులేదు. ఆ సమస్య నేటితో అంతమయ్యేది కాదు. పునరావృతం కావచ్చు.

భారతదేశంలో ఎలాంటి కేంద్ర ప్రభుత్వమూ ఉండరాదన్న విషయాన్ని ముస్లిములు ఐహరంగంగానే ప్రకటించారు. అందుకు కారణాలను కూడా వారు విశదీకరించారు. జవాహర్ ముస్లిములే ఎక్కువగా వున్న అయిదు రాష్ట్రాల్లో వారు ముస్లిముల పాలనను ఏర్పరచారు. ఈ అయిదు రాష్ట్రాల్లో స్వతంత్ర ముస్లిం ప్రభుత్వాలను ఏర్పరచి, వాటి మనుగడ కొనసాగేటందుకు

ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఈ వాస్తవం వల్ల భారతదేశాని కంతటికీ ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పడడాన్ని ముస్లిములు కంటకంగా భావిస్తున్నారు. హిందువుల మెజారిటీగల కేంద్ర ప్రభుత్వ పర్యవేక్షణ ముస్లిం మెజారిటీ గల రాష్ట్రాలపై వుంటుందని, ముస్లిం రాష్ట్రాల ఆంతరంగిక వ్యవహారాల్లో అది జోక్యం చేసుకుంటుందనీ వారు ఊహిస్తున్నారు. భారతదేశాని కంతటికీ ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని అంగీకరించడమంటే, ముస్లిం మెజారిటీ రాష్ట్రాల వల్ల కలిగే లాభాలను కోల్పోవటంగా ముస్లిములు భావిస్తున్నారు? ముస్లిముల మెజారిటీగల రాష్ట్రాలపై హిందువుల మెజారిటీ గల కేంద్ర ప్రభుత్వ నియంత్రణ ఉండడంగా భావిస్తున్నారు. ఆ నియంత్రణ నుండి తప్పించుకోవటానికి అనలు కేంద్ర ప్రభుత్వమే లేకుండా ఉండాలని ముస్లిములు వ్యాఖ్యానిస్తున్నారు.

ఒక్క ముస్లిములే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటును వ్యతిరేకిస్తున్నారా? మరి హిందువుల సంగతి ఏమిటి? హిందువుల రాజకీయ చర్యలన్నింటిలోనూ భారతదేశ రాజకీయ రాజ్యాంగ చట్టంలో కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు శాస్త్రమన్న గౌరవభావన ఉన్నట్లుగా కనిపిస్తుంది. అలాంటి దాన్ని ఎంతవరకూ అంగీకరించవచ్చుననే విషయాన్ని నేను తెప్పలేను. కాని హిందువుల చర్యల్లో రెండు విషయాలు ప్రధానమైనవిగా ప్రముఖమైనవిగా కనిపిస్తున్నాయి. అవి భవిష్యత్తులో ఏనాడైనా కేంద్ర ప్రభుత్వం కావాలనే భావాన్ని హిందువులు విరమించుకునేట్లు చేయవచ్చు.

హిందూ రాష్ట్రాల మధ్యగల సాంస్కృతిక వైరం మొదటి ప్రధాన విషయం. హిందువులు మెజారిటీగా ఉండే రాష్ట్రాలు ముఖ సంతోషమయ కుటుంబం కాదు, శిష్టులకు బెంగాలీల మీద, రాజపుత్రులకు మదరాసీల మీద మక్కువ లేదు. బెంగాలీలు తమ బెంగాలునే అధికంగా ప్రేమిస్తారు. మదరాసీ తన ప్రపంచానికే పరిమితమవుతాడు. భారతదేశంలో ముస్లిం సామ్రాజ్యాన్ని నిర్మూలించడానికి సమకట్టిన మరాఠీలు, తాము తక్కిన హిందువులను సుమారు వంద సంవత్సరాల పాటు పాలించామన్న సంగతిని గుర్తుకు తెచ్చుకోరు. హిందువుల రాష్ట్రాల్లో అంగీకృతమైన సాంప్రదాయాలు లేవు. వారిని సమైక్యపరిచే ప్రయోజనాలూ లేవు. పురోకప్రక్క భాషాభేదాలు, తెగభేదాలు, గతంలోని పుర్వజులు వారిని విడదీస్తున్నాయి. అయితే హిందువులందరూ సమైక్యమవుతున్నారు. వీరినందరినీ ఒకేజాతిగా సమైక్యపరచే భావం పాదుకొంటోంది అన్న విషయం నిజం. అయితే వారు ఇంకా ఒక జాతిగా ఆవిర్భవించి లేదన్న విషయాన్ని మనం విస్మరించరాదు. వారు ఒక జాతిగా ఆవిర్భవించే ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. వారు ఆ

ప్రయత్నంలో సఫలీకృతం కాకముందే అవజయం ఎదుర్కొనచ్చు. నమై కృత్యవచనానికి వంద సంవత్సరాలుగా జరుగుతున్నకృషికి ఫలితం లేకపోవచ్చు.

రెండవది ఆర్థిక విషయం. కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పరచి నిర్వహించబంలోని ఆర్థిక సాధక బాధకాలు ఇంకా అవగాహన అయినట్లు తోచదు. కేంద్ర ప్రభుత్వ నిర్వహణకు ప్రతి రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి ఎంత ఖర్చు అవుతుందన్న విషయం బోధపడినట్లు తెలియదు.

బ్రిటిష్ ఇండియా వార్షిక ఆదాయం : 194,64,17,926 రూపాయలు. ఇందులో రాష్ట్రాల ద్వారా లభించే మొత్తం 73,57,50,125 రూపాయలు. కేంద్ర ప్రభుత్వం తన వనరుల ద్వారా సమకూర్చుకునే వార్షిక ఆదాయం, 121,00,67,801 రూపాయలు. కేంద్ర ప్రభుత్వ నిర్వహణకు ఎంత వ్యయం అయ్యేదీ పైన వివరించిన అంకెలు తెలుపుతాయి. కేంద్ర ప్రభుత్వ నిధులు కేవలం దేశంలో శాంతి పరిరక్షణకే పరిమితం అయ్యేటట్లు ఉండేందుకు గాను అంత పెద్ద మొత్తం చెల్లించాల్సిన విషయాన్ని గురించి ప్రజలు ఆశ్చర్యం ప్రకటించకపోరు. ఈ సందర్భంలో, రాష్ట్రాల్లోని ప్రజలు చాలా కష్టాల నెదుర్కొంటూ వ్నానన్న విషయాన్ని మనం గమనించాల్సి వుంది. రాష్ట్రాలకు తమ ఆర్థిక వనరులను వృద్ధిపరచుకునేందుకు ఎలాంటి ఇతర మార్గాలు లేవు అన్న విషయాన్ని మనం గుర్తుంచుకోవాలి.

కేంద్ర ప్రభుత్వ నిర్వహణకయ్యే ఖర్చును భారతదేశ ప్రజలే భరించాలి. ఆ వ్యయంలో రాష్ట్రాలకన్నిటికీ సమభాగాలు లేవు. కేంద్ర ప్రభుత్వ ఆదాయ వనరులు 1) కష్టమ్స్ మంకాలు 2) ఎక్సైజ్, 3) ఉప్పు, 4) కరెన్సీ 5) పోస్టు టెలిగ్రాఫ్లు 6) ఆదాయపు వన్ను 7) రైల్వేలు. భారత ప్రభుత్వం ప్రకటించిన లెక్కలను బట్టి కేంద్ర ప్రభుత్వ వనరులైన కరెన్సీ, పోస్టు టెలిగ్రాఫ్, రైల్వేల ఆదాయాన్ని రాష్ట్రాలవారిగా విభజించడానికి వీలులేదు. ఇతర వనరుల ద్వారా సమకూరే ఆదాయాన్ని రాష్ట్రాలవారిగా లెక్కించడానికి వీలుంది.

రాష్ట్రాలు	రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు, వాటి వనరుల నుంచి పొందిన ఆదాయం	కేంద్ర ప్రభుత్వం, కేంద్ర వనరులను సేకరించిన ఆదాయం
1. మద్రాసు	16,13,44,520	95326745
2. బొంబాయి	124459553	225344247
3. బెంగాల్	127660892	237901583
4. *యు.పి.	127999851	40553030
5. బీహార్	52383030	15437742
6. పెంబల్ ప్రావిన్స్, బేరార్	42741280	3142682
7. అస్సాం	25848474	18755967
8. ఒరిస్సా	18199823	567346
9. పంజాబ్	113586355	11801385
10. వాయవ్య	18083548	928294
11. సిండ్	37029854	56646915

పైన వివరించిన పట్టిక ద్వారా కేంద్ర ప్రభుత్వ నిర్వహణకయ్యే వ్యయం భారంగా ఉండటమే కాక రాష్ట్రాల మధ్య సమంగా లేదు. బొంబాయి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 12,44,59,553 రూపాయల ఆదాయాన్ని సేకరిస్తే, కేంద్ర ప్రభుత్వం బొంబాయి రాష్ట్రం నుండి 22,53,44,247 రూపాయల ఆదాయాన్ని సేకరిస్తోంది. బెంగాలు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 12,76,60,892 రూపాయల ఆదాయం సేకరిస్తే కేంద్ర ప్రభుత్వం బెంగాలు నుండి 23,79,01,583 రూపాయలను సేకరిస్తోంది. సిండ్ ప్రభుత్వం 3,70,29,354 రూపాయల ఆదాయం సేకరిస్తే సిండ్ రాష్ట్రం నుండి కేంద్ర ప్రభుత్వం 5,66,46,915 రూపాయల ఆదాయం పొందుతోంది. అస్సాం రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ఆదాయం 2.5 కోట్ల రూపాయలు కాగా అస్సాం రాష్ట్రం నుండి కేంద్ర ప్రభుత్వం 2 కోట్ల రూపాయల ఆదాయాన్ని పొందుతోంది. పైన వివరించిన రాష్ట్రాలు కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఆదాయం సమకూరిస్తే మిగతా రాష్ట్రాల నుండి కేంద్ర ప్రభుత్వానికి ఎలాంటి ఆదాయం లేదు. వాయవ్య రాష్ట్ర ఆదాయం 1,80,83,548

రూపాయలు కాగా ఆ రాష్ట్రం నుండి కేంద్ర ఆదాయం 9,28,294 రూపాయలు మాత్రమే. యునైటెడ్ ప్రావిన్స్‌లో 13 కోట్ల రూపాయలు ఆదాయం కాగా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి 4 కోట్లు మాత్రమే ఇవ్వగలుగుతోంది. బీహారు రాష్ట్రం 5.5 కోట్లు ఆదాయం కాగా కేంద్రానికి 1.5 కోట్లు మాత్రమే లభిస్తోంది. పెంజాబ్ ప్రావిన్స్‌లో ఆదాయం 4 కోట్లు కాగా కేంద్రానికి 31 లక్షలు.

ఇప్పటివరకు ఈ ఆర్థిక విషయాన్ని ఎవరూ గమనించినట్లు లేదు. కేంద్ర ప్రభుత్వ మనుగడను బలపరుస్తున్న హిందువులు కూడా ఆర్థిక విషయాన్ని గమనించాల్సి వుంది. అప్పుడు వారికి ఇప్పుడున్న దేశభక్తి విషయం కన్నా ఆర్థిక విషయమే ప్రధానమైందిగా కన్పించవచ్చు. ముస్లిములు మత విషయమై హిందువులు ఆర్థిక విషయమై కేంద్ర ప్రభుత్వం లేకుండా ఉండటాన్ని బలపరిచే అవకాశాలున్నాయి.

ఇదే జరగబోయేట్లయితే, అలాంటిది కొత్త రాజ్యాంగం రూపొందకముందే జరగటం మంచిది. కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేస్తూ కొత్త రాజ్యాంగం రూపొందటం జరిగక పై చెప్పిన విషయం జరిగేట్లయితే అది చాలా విచిత్రంగా వుంటుంది. అలాంటి విచిత్రంలో భారతదేశం అంతర్జాతీయమవటమే గాక హిందువుల సమైక్యతను కాపాడడం కూడా కష్టమవుతుంది. హిందువులు మెజారిటీ కాగల రాష్ట్రాల మధ్య సమైక్యత బలంగా లేదన్న విషయాన్ని ఇంతకు ముందే వివరించాను. ఉన్న కొద్దిపాటి సమైక్య భావానికి భంగం కలిగేట్లయితే మిగిలిన హిందువుల రాష్ట్రాల మధ్య ఐక్యం సాధించటం కానవని. ఇందువల్లనే భారతీయులు భారత రాజ్యాంగం రూపొందక ముందే అది తాత్కాలికమైనదా లేదా శాశ్వతమైనదా అనే విషయాన్ని నిర్ణయించుకోవాలి. దేశమంతటాకీ ఒకే వువాదీపై న రాజ్యాంగ నిర్మితిని రూపొందించుకున్నాక దాన్ని విభాగించాలని నిర్ణయించినప్పుడు అసలు నిర్మితికే మోసం కలగవచ్చు. మొత్తం, నిర్మితి నుండి ఒక భాగం వేరు చేసినప్పుడు మిగతా భాగపు వువాదులు దెబ్బతినవచ్చు. ఒకే రాజ్యాంగపు నిర్మితిని ఏర్పరచటం వల్ల అది భవిష్యత్తులో చీలబడి తీసే అవకాశం ఎక్కువగా ఉన్నాయి. ముస్లిములకు ప్రత్యేక రాజ్యాంగం కావాలన్న ముస్లిం రాష్ట్రాల కోర్కెలను మన్నించినట్లయితే మిగతా హిందూ రాష్ట్రాల మధ్య ఐక్యానికి భంగం కలిగే అవకాశం ఉంది.

రాజ్యాంగాలకు భంగపాలు ప్రమాదం ఎదురైన సందర్భాలకు చరిత్రలో కొదవలేదు. అమెరికన్ యూనియన్‌లోని దక్షిణాది రాష్ట్రాల విషయం ఒక ఉదాహరణ. నేపాల్ రాష్ట్రం దక్షిణాఫ్రికా యూనియన్‌కు వెలుపలే ఉండాలనుకుంది. పశ్చిమాఫ్రికీయ రాష్ట్రం ఆఫ్రికీయ

కామన్వెల్త్ నుండి వైదొలగాలని ఇటీవలే నిశ్చయించుకుంది.

సందర్భాల్లో వాస్తవానికి భంగపాటు జరుగలేదు. జరిగిన చోట మళ్ళీ సర్దుబాట్లు ఏర్పడ్డాయి. భారతీయులకు అలాంటి అదృష్టం ఉంటుందని నేను భావించటం లేదు. వారిది కెకోస్లావేకియా ఉదాహరణగా ఉంటుందేమో. ఒకవేళ ముస్లిం రాష్ట్రాలు విడిపోతే భవిష్యత్తులో వాటిని అంతర్వ్యుత్తం తరువాత అమెరికాలో లాగా తిరిగి భారతదేశంలో సమైక్యం చేయవచ్చునని అనుకోవటం పొరపాటే అవుతుంది. ఒకవేళ భారత రాజ్యాంగం అధినివేశ రాజ్యాంగం అయితే రాజ్యాంగపు భంగపాటును ఆవటం బ్రిటిష్ వారికి కూడా కష్టమౌతుంది. అందువల్ల కొత్త రాజ్యాంగానికి ముందే పాకిస్తాన్ సమస్యను పరిష్కరించటం మంచిది.

రాబోయే రాజ్యాంగ సంస్కరణల సవరణలలోపున పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు పథకం విషయాన్ని భారతీయులు పరిష్కరించుకోవటం తప్పనిసరి అని భావించేటట్లయితే, ఆ సమస్యను కూలంకషంగా అవగాహన చేసుకోవాల్సిన అవశ్యకత ఎంతైనా వుంది. రాజ్యాంగ చట్టం నిమిత్తం ఏర్పాటైన రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ లో కొంతమంది భారతీయులు పాకిస్తాన్ విషయమై కొంత అజ్ఞానాన్ని ప్రదర్శించారు. దాంతో 'అబ్దుల్ గఫార్'కు చెందిన గార్విన్, సైమన్ కమిషన్ భారతదేశంపై నివేదికను సమర్పించే బదులు, ప్రపంచ రాజ్యాంగాల్లోని వివిధ అధికరణాలు ఏ విధంగా భారతదేశ సమస్యలకు సమాధానంగా ఉండగలవో వివరించనట్లయితే జాగుండేదని వ్యాఖ్యానించారు. రాజ్యాంగాన్ని ఏర్పరచుకొంటున్న దక్షిణాఫ్రికా ప్రతినిధులకోసం ఇలాంటి నివేదికనే రచించటం జరిగింది. అలాంటి నివేదిక వల్ల లోటుపాట్లను గ్రహించవచ్చు. అందరూ అలాంటిదాన్ని ఆహ్వానిస్తారు.

ఈ గ్రంథం ప్రస్తుతం అవసరం అనడానికి ఇది చాలు. రెండవ ప్రశ్న విషయంలో; ఈ గ్రంథం చదవడానికి అనుకూలంగా వుందా అనే విషయం అగస్టీన్ బర్రెల్ అన్న మాలగు ఎవ్వరూ మరచిపోలేరు.

పాచకుల్ని, సైనికుల్ని, రచయితల్ని వాళ్ళు చేసే పనినిబట్టే అంచనా కట్టాలి. నోరూరించే వంటకాలు, వైభవోపేతమైన విషయాలు, అష్టాదశకరమైన గ్రంథాలు మనం అర్థిస్తాం. వంటకాల్లో వేటిని కలుపుతారు, యుద్ధ తంత్రాలు పూహోలా మనకనవసరం. వంటకాలకూ, మండలికీ, రచనా స్థలాలకీ వెళ్ళాలన్న కోరిక మనకుండదు. పాచకులు తమకు ఇష్టం వచ్చిన రీతిలో వంట సాగ్రంను, సామానుల్ని వాడుతారు. సైనికులు తమకు ఇష్టం

వచ్చిన రీతిలో పూహాన్ని ఏర్పరచుకొంటారు. రచయిత తాను చెప్పదలచుకున్న దాన్ని తన ఇష్టం వచ్చిన రీతిలో రచిస్తాడు. వంటకాలను వడ్డిస్తున్నప్పుడు అవి మంచిగా ఉన్నాయా? యుద్ధరంగంలో పోరు జరుగుతున్నప్పుడు ఎవరు గెలిచారు? పుస్తకం ప్రకటితమైనప్పుడు చదవదగ్గదా? అన్న ప్రశ్నలే మన ముందుంటాయి.

అందరికీ ఆమోదయోగ్యంగా ఉండేటట్లు రాయాల్సిన ఆవశ్యకత గురించి రచయితలకు జ్ఞాపకం చేయాల్సిన అవసరం వుండదు. ఇందుకు అంగీకరించని వారు కూడా కొన్ని మంచి రచనలు చేశారు. వాటిని గురించి అసంతృప్తి చెందనవసరం లేదు. ప్రతి రచయితా, తన పుస్తకాన్ని పాఠకులకు ఇంపై న రీతిలో చదివించే లక్ష్యంతో రాయాలి. చదవడం ఒక విధి కాదు. ఎవళ్ళ పుస్తకాన్నీ చదవమని ఎవరికీ నిర్బంధం లేదు.

ఈ విషయం నాకు బాగా తెలుసు. కాని ఆ విషయం గురించి నేను ఎక్కువగా భావపడటం లేదు. అది ఇతర పుస్తకాలకు వర్తిస్తుందేమో కాని "పాకిస్తాన్" గ్రంథానికి వర్తించదు. ప్రతి భారతీయుడు 'పాకిస్తాన్' గ్రంథాన్ని చదవాలి. దేశాన్ని సక్రమమైన మార్గంలో నడపాలంటే ఈ గ్రంథం కాకపోతే మరో గ్రంథం ద్వారానై నా పాకిస్తాన్ సమస్యను అవగాహన చేసుకోవాలి.

ఏ పుస్తకమైనా పఠన యోగ్యంగా లేకపోతే, అంటే అభిరుచి దృష్టి బాగా లేకపోతే పాఠకుడికి నచ్చే విషయాలు రెండు అందులో వుంటాయంటాను.

ఇందులోని విషయాలు మంచివిగా ఉండటం మొదటి విషయం. గ్రంథస్తమైన విషయం మంచిదై ఉండవచ్చుకాని దాన్ని అందుకోవడానికి ఎక్కువ శ్రమ వదాల్సి వుంటుంది. ఈ గ్రంథంలో గల గత ఇరవై సంవత్సరాల భారత రాజకీయ సామాజిక చరిత్ర వుండే, దాన్ని ప్రతి భారతీయుడు తెలుసుకోవాల్సి వుంది.

ఈ గ్రంథంలో వక్షపాత వైఖరి లేకపోవటం రెండవది. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు పథకానికి సంబంధించిన సమస్త విషయాలను తెలియబడే నా లక్ష్యం. అంతేగాని పాకిస్తాన్ కోసం వాదించటం లేదు. వివరించటం లక్ష్యం కానీ మీ మనసుల్ని మార్చటం నా లక్ష్యం కాదు. పాకిస్తాన్ పై నాకు ఎలాంటి అభిప్రాయాలూ లేవనటం సబబు కాదు. నాకూ కొన్ని అభిప్రాయాలున్నాయి. కొన్నింటిని వెల్లడించాను. మరికొన్నింటిని మీరే గ్రహించాల్సి వుంటుంది. నా అభిప్రాయాల గురించి రెండు విషయాలను చెప్పవచ్చు. అభిప్రాయాలు వివరించి వాటిని హేతుబద్ధంగా చెప్పటం మొదటిది. నేను ఏమి చెప్పినా అవి ప్రజల నిశ్చిత

దురభిమానాల మీద ఆధారపడకపోవటం రెండవది. ఒక రకంగా అవి నా ఆలోచనలు మాత్రమే. అభిప్రాయాలు కావు. మరో రకంగా చెప్పాలంటే నాది ఏమీలేని శూన్యపు బుర్ర కాదు. ఏననుకొన్ని అభిప్రాయాలను హోనిస్తాను. అన్నిరకాల అభిప్రాయాలను ఆహ్వానించే వారిని మనం మెచ్చుకోవచ్చు. ఇది ఇలా ఉండగా అభిప్రాయాలన్నింటిని ఆహ్వానించే బుర్ర, ఒట్టి బుర్రే అయి ఉండే ప్రమాదాల్ని మెండుగా ఉంటాయి. ఒట్టి బుర్రల పల్ల ప్రమాదాలు వాటిల్లే అవకాశాలున్నాయి. అలాంటివారు చుక్కానిగాని, గడకర్ర కాని లేనట్టి పడవ పంటివారు. అలాంటివారికి మార్గదర్శకత్వం లభించదు. అలాంటివారు నీటిలోని పడవలాగా తేలియాడుతారు. చివరికి మౌనాభంగంలాగా ప్రమాదం వైపుకు చేరుతారు. సమస్యపై గల అన్ని విషయాలను పాఠకుల ముందుంచటానికి ఈ ప్రయత్నంలో నా అభిప్రాయాలను వేటిని చేర్చలేదు. ఇరు పక్షాల వాదనలను పాఠకుల ముందుంచా. పాఠకులే వారి అభిప్రాయాలను ఏర్పరచుకొంటారు.

ఆవనరమైన వాస్తవాలను పాఠకుల ముందుంచటంలో కొన్ని సందర్భాల్లో నేను ఆగ్రహం కలిగించవచ్చు. అలాంటి నిందారోపణలు చేసారని కూడా నాకు తెలుసు. అలాంటి దానికి నేను స్వచ్ఛందంగాను, సంతోషంగాను క్షమాపణ వేడుతాను. వారికి ఆగ్రహం తప్పించటం నా ఉద్దేశ్యం కాదు. యధాలాపంగా చదివే పాఠకుడికి విషయ ప్రధానమైన వాస్తవాలను వారి దృష్టికి తేవాలన్నదే నా తాపత్రయం. నాపై వచ్చే నిలాంటి కోపాన్నివా పాఠకుడు పక్కకి తోసి తన ఆలోచనల్ని విషయం మీద కేంద్రీకరించమని కోరుతున్నాను.

భాగం - 1

పాకిస్తాన్ విషయమై
ముస్లిముల వాదం

శ్రీగ్ ఏమి

కోరుకుంటోంది?

పాకిస్తాన్ విషయమై ముస్లిముల వాదం

కింది కారణాల మూలంగా ముస్లిములు పాకిస్తాన్ వాదనను సమర్థిస్తున్నారు.

1. తెగ పరంగా సజాతీయమైన ప్రాంతాన్నింటిని ఒక పరిపాలనా ప్రాంతంగా చేయాలని ముస్లిములు కోరుతున్నారు.

2. ఈ విధంగా ఆత్యధిక సంఖ్యాకులైన ముస్లిములు గల సజాతీయ పాలనా ప్రాంతాన్నింటిని కలిపి ప్రత్యేక రాజ్యాలుగా ఏర్పాటు చేయాలన్నదే ముస్లిముల కోరిక.

ఎ. ముస్లిములందరూ తాము ఒక ప్రత్యేక జాతిగా జాతీయ స్థానం కావాలంటున్నారు.

బి. హిందువులు తమ మెజారిటీ ద్వారా ముస్లిములను రెండవ తరగతి పౌరులుగా వర్ణించుటకుగా ఉన్నామన్న భావాన్ని కలిగిస్తున్నారు.

ఈ విషయాల పరిశీలనకు ఈ భాగాన్ని వినియోగిస్తున్నాను.

శ్రీగ్ ఏమి కోరుతోంది ?

1940 మార్చి 26న తేదీన హిందూ భారతదేశం ముందెన్నడూ లేనంత ఉలిక్కిపడింది. ఆ రోజున లాహోర్‌లో జరిగిన సమావేశంలో ముస్లింలీగ్ ఈ కింది తీర్మానాలను ఆమోదించింది.

1. అఖిల భారత ముస్లింలీగ్ పర్కింగ్ కమిటీ 1939, ఆగస్టు 27; సెప్టెంబరు 17,18; అక్టోబరు 22న, 1940 ఏప్రిల్ 3న రాజ్యాంగ సమస్య విషయంలో తీసుకున్న నిర్ణయాలను, లాహోర్‌లో సమావేశమౌతున్న అఖిల భారత ముస్లింలీగ్ అంగీకరిస్తూ; 1935 భారత రాజ్యాంగ చట్టంలోని సమాఖ్య ప్రణాళిక తమకు అంగీకారం కాదనీ, ఈ దేశపు ప్రత్యేక పరిస్థితులలో అది విజయవంతం కాజాలదనీ, భారతీయ ముస్లిములకు అది అంగీకారం కాదనీ పునరుద్ఘాటించింది.

2. 1939 అక్టోబరు 18న బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం తరపున వైస్రాయి ప్రకటించిన సందేశంలో 1935 భారత రాజ్యాంగ చట్ట ప్రాతిపదికను తిరిగి వివిధ పార్టీ ప్రయోజనాలతో చర్చిస్తామన్నారు. కాని భారత దేశపు ముస్లిములు మొత్తం రాజ్యాంగ ప్రణాళికను తిరిగి మాతనంగా చర్చించాలనీ, పూత ప్రణాళికను మెరుగులు దిద్దడం తమకు అంగీకారం కాదనీ లీగ్ పునరుద్ఘాటించింది.

3. ముస్లిములు సంఖ్యాత్మకంగా అధికంగా ఉన్న వాయవ్య, తూర్పు మండల ప్రాంతాలను స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా చేయాలి. వాటిలోని భాగస్వామ్య ప్రాంతాలు స్వయం ప్రతిపత్తి సార్వభౌమత్వం కలిగివుండాలి. అలాంటి ప్రాతిపదిక సూత్రం తప్ప మరే విషయం ముస్లిములకు అంగీకారయోగ్యం కాదని ఈ సమావేశం ప్రకటిస్తున్నది.

4. ఈ మండలాల్లోని మైనారిటీలకు అవసరమైన మత, రాజకీయ, సాంస్కృతిక, ఆర్థిక విషయాలపై వారితో చర్చించి రాజ్యాంగ రక్షణలు కల్పించాలన్న విషయానికి ప్రాధాన్యమిస్తోంది. ముస్లిములు మైనారిటీలుగ ఉన్న ఇతర ప్రాంతాల్లో కూడా వారి అంగీకారంతో వారి మత, సాంస్కృతిక, ఆర్థిక, రాజకీయ, పాలనాది ఇతర రక్షణలను ప్రయోజనాలను కలుగజేయాలి.

5. పైన తెప్పిన సూత్రాలు ఆధారంగా కొత్త రాజ్యాంగం ప్రణాళికను ఏర్పాటు చేయాలని పర్షింగ్ కమిటీకి ఈ సమావేశం అధికారం ఇస్తోంది. అయితే ప్రాంతాల రక్షణ, విదేశీ వ్యవహారాలు, కమ్యూనికేషన్లు, కష్టమ్ము తదితర అవసరమైన అధికారాలను దత్తం చేయాలి.

ఈ తీర్మానం అంతరార్థం ఏమిటి? తీర్మానపు మూడవ పేరాలో ముస్లిములు అధికంగా ఉన్న ప్రాంతాలను స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా ఏర్పరచాలని లీగ్ సూచిస్తున్నది. మాబర్ల విడమర్చి చెప్పాలంటే పంజాబు, వాయవ్య రాష్ట్రం, బెలూచిస్తాన్, వాయవ్యపు సిండ్, తూర్పున బెంగాల్, బ్రిటిష్ ఇండియాలో ఉండే బదులు బ్రిటన్ కు వెలుపల స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా ఏర్పడాలి. ముస్లింలీగ్ తీర్మానంలోని అసలు అర్థం ఇది.

స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా ఏర్పడక, ఈ ముస్లిము రాష్ట్రాల్లో ప్రతీదీ స్వతంత్ర సార్వభౌమత్వ రాజ్యాలుగా ఉంటాయా లేదా అవన్నీ కలిపి సమాఖ్యగా కానీ ఏక కేంద్ర ప్రభుత్వంగా కానీ ఏర్పడతాయా అనే విషయాన్ని తీర్మానం సూచిస్తోందా? ఈ విషయంలో తీర్మానం స్వవచో వ్యాఖ్యాతగా కాకపోయినా అసందేహంగా ఉంది. ఈ స్వతంత్ర రాష్ట్రాలన్ని అంతర్గత యూనిట్లుగా ఒక స్వయం ప్రతిపత్తిగల సార్వభౌమత్వ రాజ్యంగా ఏర్పడే మండలాలుగా ఏర్పరచాలన్న విషయాన్ని తీర్మానం సూచిస్తోంది. అంతర్గత యూనిట్లు అనే పదం సమాఖ్య ఏర్పాటును సూచిస్తున్నది. అలా అయినట్లయితే సార్వభౌమత్వం యూనిట్ల స్వభావంగా ఉండవలసివచ్చేది. యూనిట్ల సమాఖ్య, యూనిట్ల సార్వభౌమత్వం పరస్పరం వ్యతిరేకాత్మకమైనవి. అందువల్ల తీర్మానం “సమ్మేళన” రాజ్యం గురించే సూచిస్తున్నట్లు భావించాల్సింది. ఈ స్వతంత్ర రాజ్యాలు సమాఖ్యగా ఏర్పడతాయా లేక సమ్మేళన రాజ్యంగా ఏర్పడతాయా అన్నది ప్రస్తుతం చర్చనీయాంశంకాదు. వారి ప్రాథమిక కోరిక చాలా ప్రధానమైనది. ఈ రాష్ట్రాలను భారత దేశం నుండి వేరు చేసి స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా ఏర్పరచాలన్నదీ ప్రధానమైన అంశం.

తీర్మానంలో సూచించిన విషయం సరికొత్త ప్రణాళిక అనే భ్రమను కలిగిస్తున్నది. 1930 దేశంబరులో లక్నోలో జరిగిన ఆఖరి భారత ముస్లింలీగ్ వార్షిక సమావేశపు అధ్యక్షోపన్యాసంలో సర్ మహ్మద్ ఇక్బాల్ చెప్పిన అంశమే ఈ తీర్మానంలో పునరుద్ఘాటించారు. అప్పట్లో ఈ ప్రణాళికను లీగ్ అంగీకరించలేదు. కానీ ఆ ప్రణాళికను రహ్మాత్ ఆలీ లీసుకుని పాకిస్తాన్ అనే పేరు పెట్టారు. ఆ ప్రణాళికకు అదే పేరు ఖాయమైంది. రహ్మాత్ ఆలీ బి.ఎ.ఎల్.ఎల్.బి., 1933లో పాకిస్తాన్ ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించారు. ఆయన భారతదేశాన్ని

పాకిస్తాన్, హిందూస్తాన్‌గా విభజించారు. ఆయన పాకిస్తాన్ ప్రణాళికలో, పంజాబు, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రం, కాశ్మీర్, సింఘ్, బెలూచిస్తాన్‌లు ఉన్నాయి. ఆయన ఉద్దేశ్యంలో మిగతా ప్రాంతాలన్నీ హిందూస్తాన్ ఉత్తర ప్రాంతంలోని అయిదు ముస్లిం ప్రాంతాలను కలిపి వ్యతంత్రంగా ప్రత్యేక పాకిస్తాన్ ఏర్పడాలన్నదే ఆయన ప్రణాళిక. ఈ ప్రతిపాదనను రౌండ్ టేబిల్ సమావేశంలో సభ్యులకు పంచిపెట్టారు. కాని ప్రణాళికను అధికారికంగా ప్రతిపాదించలేదు. ప్రణాళికకు ప్రయివేటుగా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వపు అంగీకారం లభించేటట్లు ప్రయత్నాలు జరిగాయి. కాని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం సమ్మతించక దాన్ని ప్రాచీన ముస్లిం సామ్రాజ్యపు పునరుద్ధరణ ప్రయత్నంగా భావించింది.

పాకిస్తాన్ తొలి ప్రతిపాదనను లీగ్ విస్తృతపరచింది. తూర్పు ప్రాంతంలో బెంగాలు, అస్సాం రాష్ట్రాల ముస్లింములతో మరొక ముస్లిం రాజ్యం ఏర్పడాలని సూచించింది. ఇది తప్ప మిగతాదంతా సర్ ఇక్బాల్ చేత ప్రతిపాదితమై రహమత్ ఆలీచే ప్రచారం అయిన పాకిస్తాన్ ప్రణాళికనే లీగ్ అంగీకరించింది. తూర్పున ప్రతిపాదించిన, ముస్లిం రాష్ట్రానికి ఏ పేరూ పెట్టలేదు. ఇందువల్ల రహమత్ ఆలీ ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతం, సమన్యలలో ఎలాంటి భేదమూ రాలేదు. అందరూ ఆశించినట్లుగా సమన్య దృక్పథాన్ని విస్తృతపరిచినప్పుడు ముస్లింలీగ్ రెండు ముస్లిం రాజ్యాలకు ఎలాంటి నామకరణమూ చేయలేదు. అందువల్ల పశ్చిమంలో ముస్లిం రాజ్యం, తూర్పున ముస్లిం రాజ్యం అనే సుదీర్ఘమైన పేర్లతోనే వ్యవహరించాల్సి వస్తోంది. ఈ విషయంలో ద్విజాతి సిద్ధాంతానికి ప్రతీకగా పర్యవసానంగా పున్న పాకిస్తాన్‌కు తూర్పు పాకిస్తాన్, పశ్చిమ పాకిస్తాన్ అనే పేర్లను నేను ప్రతిపాదిస్తున్నాను

ఈ ప్రణాళిక వల్ల హిందూ భారతదేశం సావధానం కావటమే కాక హిందూ భారతదేశాన్ని భయభ్రాంతుల్ని చేసింది. ఈ ప్రతిపాదనలో కొత్తది కాని, భయభ్రాంతులు కలుగజేసేదికానీ ఏదీ ఉందన్నదే స్వాభావికమైన ప్రశ్న.

II

వాయవ్య ప్రాంతంలోని రాష్ట్రాలను అనుసందించటం భయభ్రాంతిని కలుగజేసేదా? అలా అయినట్లయితే, గతంలోనివై స్రాయీలు, పాలకులు, గవర్నరులు, సైనికాధికారులు ఈ పథకాన్ని ప్రతిపాదించారన్న విషయాన్ని మనం గుర్తుకు తెచ్చుకోవాలి. వాయవ్య ప్రాంతంలోని పాకిస్తాన్‌లోని పంజాబు, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రం 1849లో బ్రిటిష్ వారు పంజాబును జయించినప్పుటి నుండి ఒకటే రాష్ట్రం 1911 దాకా ఈ రెండు రాష్ట్రాలు ఒకటిగానే ఉన్నాయి. 1901లో లార్డ్ కర్జన్ ఈ రెండింటిని విడగొట్టి ఇప్పటి రెండు రాష్ట్రాలను ఏర్పరచారు. పంజాబు కన్నా ముందుగాక, ఆ తరువాత సింధ్‌ను బ్రిటిష్ వారు జయించి ఉన్నట్లయితే సింధ్‌ను పంజాబు రాష్ట్ర అంతర్భాగంగా చేసే వారు. అవి రెండూ పక్క పక్కన ఉండటమే కాక, ఆ రెండింటి ఒకటిగా అనుసందించే సర్లెజ్‌నది వాటి గుండానే ప్రవహిస్తుంది. సింధ్‌ను

బొంబాయి రాష్ట్రంలో చేర్చారు. పంజాబు లేనప్పుడు అది ఒక్కటే మార్గం. బొంబాయి నుండి బ్రిటిష్ వారు సిండ్ను పాలించారు. కాని సిండ్ను పంజాబులో కలిపివేసి విషయాన్ని విస్మరించలేదు. అప్పుడప్పుడూ ప్రతిపాదనలు చేస్తూనే వచ్చారు. లార్డ్ డల్హౌసీ గవర్నరు జనరలుగా ఉన్నప్పుడు మొదటిసారిగ సిండ్ను పంజాబులో చేర్చాలన్న ప్రతిపాదనన చేశారు. కాని ఆర్థిక కారణాల వల్ల ప్రతిపాదనకు కంపెనీ బోర్డు ఆఫ్ డైరెక్టర్ల అనుమతి లభించలేదు. సిపాయిల తిరుగుబాటు తరువాత ఈ ప్రతిపాదనను మళ్ళీ చర్చించలేదు. సింధునదీ తీరం పాడువునా పరైన రోడ్డు రవాణా మార్గాలు లేనందున లార్డ్ కానింగ్ ఈ ప్రతిపాదనని నిరాకరించారు. 1876లో లార్డ్ నార్త్ బ్రూక్ సిండ్ను పంజాబులో చేర్చాలన్న అభిప్రాయాన్ని ప్రకటించారు. నార్త్ బ్రూక్ తరువాత 1877లో గవర్నరు జనరలుగా వచ్చిన లార్డ్ లిట్టన్ పంజాబుకు చెందిన ఆరు పరిపాట్లు జిల్లాలను సిండ్ ప్రాంతపు జిల్లాలతో కలిపి విశాం సిండ్ రాష్ట్రం ఏర్పరచాలనుకున్నారు. ఇందులో పంజాబుకు చెందిన ఆరు పరిపాట్లు జిల్లాలైన హజారా, పెషావర్, కోహాట్, పిస్ ఇండస్ ప్రాంతంలేని బన్నా, అదే మినహాయింపుతో డేరా ఇస్మాయిల్ ఖాన్, డేరాఘాజిఖాన్, కరాచీ లేని సింధునదీ ప్రాంతం ఉన్నాయి. అదే ప్రతిపాదనకు లార్డ్ లిట్టన్ సిండ్ ప్రాంతం లేని లోటును బొంబాయి రాష్ట్రానికి తీర్చేటందుకు సెంట్రల్ ప్రావిన్స్ మొత్తం బొంబాయికి చేర్చాలన్నారు. ఈ ప్రతిపాదన లేవీ సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్ ఆంగ్లకారం పొందలేకపోయాయి. లార్డ్ లాన్సడౌన్ (1888-94) వైస్రాయిగా వున్న కాలంలో సిండ్ను బొంబాయి నుండి విడదీసి ప్రతిపాదనను మళ్ళీ ప్రవేశపెట్టారు. కానీ బెల్గాచిస్తాన్ విజన్సీ ఏర్పడడంతో సిండ్ పరిపాట్ల రాష్ట్రపు హోదాను కోల్పోయింది. అందువల్ల సిండ్ రాష్ట్రాన్ని పంజాబుకు చేర్చలేదు. బ్రిటిష్ వారు బెల్గాచిస్తాన్ ను సంపాదించుకోలేక పోయినట్లయితే ఒక పాలనా ప్రాంతంగా పాకిస్తాన్ ఏర్పడడాన్ని చాలా కాలం కిందటే మనం చూసేవాళ్ళం.

బెంగాలులో స్వతంత్ర ముస్లిం రాజ్యం ఏర్పడాలన్న విషయం కొత్తదేమీకాదు. 1905లో అప్పటి వైస్రాయి లార్డ్ కర్జన్ బెంగాల్ రాష్ట్రాన్ని ఢక్కా రాజధానిగా తూర్పు బెంగాలు, కలకత్తా రాజధానిగా పశ్చిమ బెంగాలును ఏర్పరచటం మనందరికీ తెలిసిన విషయమే. కొత్తగా ఏర్పరచిన తూర్పు బెంగాల్ లో పూర్వపు బెంగాలు రాష్ట్రానికి చెందిన క్రింది జిల్లాలున్నాయి. 1. ఢక్కా, 2. మైమేసింగ్, 3. చరీద్ పూర్, 4. బేకర్ గంజ్, 5. తిప్పూర్, 6. నవభాళీ, 7. చిట్టగాంగ్, 8. చిట్టగాంగ్ పర్యత ప్రాంతాలు, 9. రాజాసాహి, 10. దివాన్ పూర్, 11. జలపై గురి, 12. రంగపూర్, 13. జోరా, 14. పబ్నా, 15. మాల్దా, పూర్వపు బెంగాల్ రాష్ట్రానికి చెందిన మిగతా ప్రాంతాలుతో పశ్చిమ బెంగాలు ఏర్పడింది. ఇందులో సెంట్రల్ ప్రావిన్స్ నుంచి వేరుచేసిన సంబాల్ పూర్ ను గూడా చేర్చారు.

ఒకే రాష్ట్రాన్ని రెండుగా విభజించటం జరిగింది. భారతదేశ చరిత్రలో దీన్ని బెంగాలు విభజన అని పిలుస్తారు. తూర్పు బెంగాల్, అస్సాం లోని కొంత ప్రాంతం మినహా మిగతాదంతా

ముస్లిములు ఉన్న ప్రాంతమే. కాని 1911లో హిందువులకు లాంగ్ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఆ విభజనను రద్దు చేసింది. ఈ విభజనను హిందువులు వ్యతిరేకించారు. ముస్లిముల కోరికల్ని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఖాతరు చేయలేదు. ఏమంటే వాళ్ళకి వెన్నెముక లేదు. బెంగాలు విభజనం రద్దు కాక పోయినట్లయితే తూర్పు బెంగాలు ముస్లిం రాష్ట్రంగా అలాగే కొనసాగి పుండేది. ఇప్పటికీ దానికి 30 సంవత్సరాల చరిత్ర ఉండేది.

• III

హిందూస్థాన్ నుండి పాకిస్థాన్ ను వేరు చేయటమనేది భయభ్రాంతం చేసే విషయమా? అలా అయినట్లయితే ఈ సమస్యకు సంబంధించిన కాంగ్రెసు విధానం ప్రాతిపదిక మూలాని మరొకసారి చూడటం మంచిది. కాంగ్రెసులో గాంధీజీ ఆధిపత్యం వంపాదించగానే దాన్ని ప్రజాసంస్థగా చేసేందుకు ఆయన రెండు పనులు చేశారు. సహాయ నిరాకరణను ప్రవేశ పెట్టడం మొదటిది.

భారత రాజకీయాల్లోకి గాంధీజీ ప్రవేశించక పూర్వం రాజకీయ రంగంలో ప్రధాన స్థానం కోసం కాంగ్రెసు, ఉదారవాదులు, (లిబరల్స్), బెంగాలుకు చెందిన టెర్రరిస్టులు పోటీపడుతుండే వారు. కాంగ్రెసు ఉదారవాదులు వాస్తవంలో ఒక పార్టీకి చెందిన వారే. ఇప్పుడు వారిని విభాగిస్తున్న విభేదాలు అప్పట్లో లేవు. అందువల్ల భారతదేశంలోని టెర్రరిస్టులు, ఉదారవాదులూ అనే రెండు రాజకీయ పార్టీలే ఉన్నాయని భావించాలి. రెండింటిలోను ప్రవేశానికి చాలా కఠినమైన నిబంధనలు ఉండేవి. లిబరల్ పార్టీలో ప్రవేశానికి చాలా కఠినమైన నిబంధనలు ఉండేవి. లిబరల్ పార్టీలో ప్రవేశానికి ఉన్నత విద్యార్హత లేక అధిక విజ్ఞాన సముపార్జనం ఒక నియమంగా ఉండేది. అధ్యయన పరుడుగా శ్యాతి పొందనిదే ఎవ్వరికీ లిబరల్ పార్టీలో ప్రవేశం లభించేదికాదు. అందువల్ల విద్యలేని వారు రాజకీయాధికార స్థానానికి ఎదిగే అవకాశాలు లేవు. ఊహించ వీలులేని కఠిన నియమాలు టెర్రరిస్టులలో ప్రవేశార్హతలుగా వున్నాయి. జీవితం సమర్పించ సద్దమయ్యేవారు, అంటే జీవితాన్ని కేవలం అంకితం చేయటం గాదు, మరణించ సద్దపడే వారే టెర్రరిస్టులతో చేరేవారు. సామాన్యతెవ్వరూ టెర్రరిస్టులలో చేరలేదు. సహాయనిరాకరణానికి విద్య అవసరం లేదు. జీవితం అర్పించాల్సిన అగత్యం అంతకంటే లేదు. విద్య లేనివారికి, జీవితం అర్పించకుండానే దేశభక్తులుగా చెలామణి కావాంన్న యావ పున్నవాళ్ళకి సహాయ నిరాకరణం మధ్యే మార్గమయింది. లిబరల్స్, టెర్రరిస్ట్ పార్టీల మధ్య కాంగ్రెసు పార్టీ మధ్యే మార్గంగా మంచి ప్రాచుర్యాన్ని పొందింది.

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల మూత్రం ప్రవేశపెట్టడం గాంధీ చేసిన రెండవ విషయం. గాంధీజీ నేతృత్వంలోనూ, మార్గ దర్శకత్వంలోనూ చేసిన కాంగ్రెసు నియమావళిలో భారతదేశాన్ని భాషాప్రాతిపదికగా ఈ కింది రాష్ట్రాల్ని వాటివాటి ముఖ్య కార్యస్థానాలతో విభజించాలన్నారు.

రాష్ట్రం	భాష	తేంద్ర కార్యాలయము
అజ్మీర్, మేర్వారా	హిందుస్తానీ	అజ్మీర్
ఆంధ్ర	తెలుగు	మద్రాసు
అస్సాం	అస్సామీ	గౌహతి
బీహార్	హిందుస్తానీ	పాట్నా
బెంగాల్	బెంగాలీ	కలకత్తా
బొంబాయి (సిటీ)	మరాఠీ, గుజరాతీ	బొంబాయి
ఢిల్లీ	హిందుస్తానీ	ఢిల్లీ
గుజరాత్	గుజరాతీ	అహ్మదాబాద్
కర్నాటక	కన్నడ	ధార్వార్
కేరళ	మలయాళం	కాలికట్
మహాకోసల్	హిందూస్తానీ	జబల్పూర్
నాగపూర్	మరాఠీ	పూనా
వాయవ్య పరిపాక్ష రాష్ట్రం	పుష్ప	పెషావర్
పంజాబు	పంజాబీ	లాహోర్
సింద్	సిందీ	కరాచీ
తమిళనాడు	తమిళం	మద్రాసు
యునైటెడ్ ప్రావిన్స్	హిందుస్తానీ	లక్నో
ఉత్కళ	ఒరియా	కటక్
విదర్బ (బెంగాల్)	మరాఠీ	అకోలా

ఈ విభజనలో రాష్ట్రాలైనై కల్యాణ, జనాభా, ఆదాయాలకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వలేదు. ప్రతి పాలనా ప్రాంతం తన ప్రజలకు కావలసిన కనీస పౌరజీవనం అందించటానికి అవసరమైన భౌగోళిక ప్రాంతం, ఆదాయం ఉండాలన్న విషయానికి ఈ ప్రతిపాదనలో స్థానం లేదు. భాష నిర్ణయక మాత్రమై పోయింది. బలహీనంగా వున్న భారత సామాజిక జీవన వ్యవస్థ మరింత విచ్ఛిన్నం కాగలదన్న భావానికి ప్రాధాన్యత లభించలేదు. స్థానిక దేశభక్తి ఆధారంగా కాంగ్రెసుకు అధికమైన విధేయత సమకూర్చాలన్న ఉద్దేశ్యంతో ప్రతిపాదించటం జరిగింది. భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాల భావానికి బలం చేకూరింది. కాంగ్రెసు అధికారంలోకి వస్తే భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలను ఏర్పాటు అమలు చేయాల్సినంతగా బలం చేకూరింది. ఇప్పటికీ బీహారు నుండి ఒరిస్సా విడిపోయింది. ఆంధ్రులు మదరాసు నుండి విడిపోవాలనుకుంటున్నారు. మహారాష్ట్ర నుండి విడిపోయి ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా ఏర్పడాలని గుజరాతీలు మాత్రం అనుకోవడం లేదు.

గుజరాతీలు ప్రస్తుతానికి విడిపోవాలన్న భావాన్ని విడిచివేశారు. మహారాష్ట్రలోనే కలిసిఉండటం గుజరాతీయులకు రాజకీయంగానూ ఆర్థికంగానూ చాలా లాభసాటి అని వారు భావిస్తుండ వచ్చు.

భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాల విభజన కాంగ్రెసువారు అంగీకరించిన సూత్రం. కర్ణాటక, ఆంధ్ర విడిపోవాలని కోరటానికి భాషాచిహ్నాలు కారణమని, పాకిస్తాన్ విభజన సాంస్కృతిక విభేదం వల్ల అని భావించటం పొరపాటు అవుతుంది. ఈ గుర్తింపులో భేదముంది. అయితే భాషా భేదమన్నది సాంస్కృతిక విభేదానికి మరోపేరు.

కర్ణాటక, ఆంధ్ర విడిపోవాలనటం భయ భ్రాంతులు కలిగించనట్లయితే పాకిస్తాన్ విభజన విభ్రాంతిని ఎందుకు కలిగిస్తుంది. అది విచ్ఛిన్నకరమైనదైతే కర్ణాటక మహారాష్ట్ర నుండి, ఆంధ్రులు, మద్రాసు నుండి విడిపోవడం కూడా విచ్ఛిన్న కరమైందే. సాంస్కృతిక స్వేచ్ఛ కావాలని కోరుకుంటున్న పాకిస్తాన్ కోరిక భాషారాష్ట్రాల ఏర్పాటులాంటి దానికి సమానమైన కోరికే.

స్వస్థానం కోరుతున్న జాతి

స్వస్థానం కోరుతున్న జాతి

విడిపోవాలనుకుంటున్న కోరికలపై భాష సంస్కృతి, పాలనా విషయాలు ప్రగాఢ ప్రభావం కలిగిస్తున్నాయన్న విషయాన్ని అందరూ అంగీకరిస్తున్నారు. ఎవ్వరూ ఈ కోరికల విషయమై చట్టించుకోవడం లేదు. అందరూ అంగీకరించటానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. కాని ముస్లిములు విడిపోవాలనే కోరికను మించిన దాన్ని కోరుతున్నారని హిందువులు అంటున్నారు. ముస్లిములు ఎందుకు ఈ మార్గాన్ని ఎంచుకొన్నారు? వారు దేశ విభజనను ఎందుకు కోరుతున్నారు? సఖ్యతగా వున్నవారు ఎందుకు రాజ్యాంగపరంగా హిందుస్తాన్ పాకిస్తాన్ గా విడిపోవాలని కోరుతున్నారని హిందువుల ప్రశ్నిస్తున్నారు.

ఇందుకు సమాధానం, భారతదేశంలోని ముస్లిములంతా ప్రత్యేక జాతి అని ప్రకటించిన ముస్లింలీగ్ తీర్మాన ప్రకటనలోనే వుంది. ముస్లింలీగ్ చేసిన ఈ ప్రకటనను హిందువులు వ్యతిరేకిస్తున్నారు. అవహేళన చేస్తున్నారు. కూడా.

హిందువుల వ్యతిరేకత సహజమైందీ. భారతదేశం ఒకే జాతి అవునా కాదా అన్న విషయం, ఆంగ్లో ఇండియన్, హిందూ రాజకీయ నాయకుల మధ్య భారత జాతీయ కాంగ్రెసు ఏర్పడిన నాటినుండి చర్చనీయాంశమై పోయింది. భారతదేశం ఒక జాతి కాదన్న విషయాన్ని ప్రకటించటంలో ఆంగ్లో - ఇండియన్ నాయకులు ఎన్నడూ అలసత్వం ప్రదర్శించలేదు. భారతదేశంలోని ప్రజలను భారతీయులనలాన్ని నామ మాత్రమేనని అంగీకరించరు. భారతదేశాన్ని తెలుసుకోవటమంటే భారతదేశం అనేది లేదన్న విషయాన్ని అంగీకరించటమేనని ఒక ఆంగ్లో - ఇండియన్ నాయకుడు అభిప్రాయపడ్డాడు కూడా. హిందూ రాజకీయ నాయకులు, దేశభక్తులు, మరొక ప్రక్కనుంచి భారతదేశం ఒకజాతి అని ఎలుగెత్తి చాటుతున్నారు. ఆంగ్లో ఇండియన్ నాయకుల వాదన సరియైంది కాదనటానికి పీలు లేదు. జాతీయ కవియైన

దా బాగురు కూడా వారితో అంగీకరిస్తున్నారు. కాని హిందువులు ఈ విషయంలో దా బాగురుతో అంగీకరించటం లేదు.

ఇందుకు రెండు కారణాలున్నాయి. హిందువులు భారతదేశం ఒకజాతి కాదని అంగీకరించటానికి సిగ్గుపడటం మొదటి కారణం. జాతీయత, జాతివాదం ప్రజల ప్రత్యేక గుణాలని భావిస్తున్న ప్రపంచంలో, భారతదేశం ఒకజాతి అని హిందువులు భావించటం సహజమైన విషయమే. భారత దేశానికి జాతీయత లేదనటం, సమావేశమౌతున్న ప్రజలు దుస్తులు లేకుండా నగ్నంగా ఉన్నారనటమేనని హెచ్.జి. వెల్స్ వ్యాఖ్యానించారు. స్వపరిపాలనా వాంఛకు జాతీయతకు చాలా దగ్గర సంబంధం ఉందన్న విషయాన్ని గ్రహించటం రెండవ కారణం. 19వ శతాబ్దం చివరి నాటికి జాతిగా భావిస్తున్నవారంతా స్వపరిపాలన కావాలంటున్న దేశ భక్తులు, ఇప్పుడు తాముక జాతి అని నిరూపించుకోవల్సి వచ్చింది. ఈ కారణాల వల్ల హిందువులు భారతదేశం ఒక జాతి అవునా కాదా అని చర్చించటాన్ని మానుకోలేదు. ప్రజలను జాతిగా పేర్కొనటమే జాతీయత! ప్రజలే ఒక జాతిగా ఉన్నారనటమా అనే విషయానికి సంబంధించిన కారణాల గురించి హిందువులు పట్టించుకోవడంలేదు. వారికి ఒక్క విషయం మాత్రమే తెలుసు. భారత దేశం ఒక జాతి అని నిరూపించాలి., లేదా నిరూపించుకోక పోయినా పరవాలేదుగానీ స్వపరిపాలన సంపాదించుకోవడంలో విజయం పొందాలి.

ఈ వాదాన్ని ఏ భారతీయుడూ ఖండించటం లేదు. ఈ వాదం అందరి అంగీకారం పొందటమే కాదు; చాలామంది అనుభవజ్ఞులైన చరిత్ర కారులూ, దేశభక్తులూ వాదాన్ని బలపరుస్తూ ప్రచార సాహిత్యం రాస్తున్నారు. హిందూ సమాజ సంస్కరణ వాదులు దీనిని ప్రమాదభరితమైన విషయమని తెలిసి కూడా బహిరంగంగా ఖండించటం లేదు. ఈ విషయాన్ని ప్రశ్నించిన వారందరినీ బ్రిటిష్ ఉద్యోగి బృందం చేతిలోని కీలుబొమ్మలనీ, దేశ ద్రోహులనీ పిలవటం పరిపాటి అయింది. హిందూ రాజకీయవాదులు చాలా కాలంగా ఈ వాదాన్ని ప్రచారం చేస్తున్నారు. వారి ప్రత్యర్థులైన ఆంగ్లో - ఇండియన్ రాజకీయవాదులు మిన్నకుంటున్నారు. హిందూ రాజకీయ వాదుల ప్రచారం చాలా వరకూ విజయవంతమైంది. విజయవంతం కానున్న సమయంలోనే ముస్లింలీగ్ ప్రకటనం వెలువడింది. భేదాభిప్రాయాలు బయటపడ్డాయి. వెలువడిన ప్రకటన ఆంగ్లో - ఇండియన్ రాజకీయ నాయకులది కానందున అది మరింతగా దెబ్బతీసింది. భారతదేశంలోని ముస్లిములు ప్రత్యేక జాతి అయినట్లుయితే భారత దేశం ఒక్క జాతికాదు. ఈ వాదం హిందూ రాజకీయ నాయకుల వాదాన్ని పటావంశలు చేసింది. దానితో వారు భేదం చెందటం సహజమైన విషయమే. అందువల్లనే హిందువులు దీనిని వెన్నుపోటు అని అంటున్నారు. అది వెన్నుపోటు అవునో కాదో? కాని ముస్లిములు ఒక ప్రత్యేక జాతి అని అనవచ్చునా? దాని వెనుకనే సమస్త విషయాలూ దాగి ఉన్నాయి. దీనితో జాతి అంటే? అనే విషయం ఉత్పన్నమైంది. ఈ విషయమై బామ్స్ చక్కగా వివరించారు. అవసరమని భావించేవారు ఆ విషయాన్ని అధ్యయనం చేయవచ్చు. వివిధ ప్రాథమిక భావనలనూ

గాటి వర్యవసానాలనూ గ్రహించవచ్చు. అయితే విషయాన్ని గ్రహించి క్లుప్తంగా వివరిస్తే చాలు. జాతీయత అనేది ఒక సామాజిక భావన. అది కలిసి మెలిసి ఉంటున్న వారి మధ్య వృద్ధి చెందిన ప్రవగాహన ప్రాది. తామంతా బంధువులం, దగ్గర వారమూ అని భావించే సామాజిక ఆలోచన. ఈ భావనకు రెండు విధాలైన అర్థాలున్నాయి. తమ బంధువులూ స్నేహితులూ అంతా ఒకటే నన్న భావన ఒకటి. తమవారు కాదనుకొన్న వారైనైపు గల వ్యతిరేక భావన రెండవది. మొదటి భావన అన్ని రకాలైన ఆలోచనలనూ ఒకటిగా బంధిస్తుంది. మరొకటి తమవారు కాదనుకొన్న వారినుండి తమను వేరు చేస్తుంది. ఇదే ఇతర సమూహాలకు చెందామన్న భావన. దీనినే జాతీయ భావన లేదా జాతీయత అని పిలుస్తాం.

ఈ పరీక్షనే ముస్లిముల కోరికలకు అన్వయిద్దాం. భారతదేశంలోని ముస్లిములు ఒక ప్రత్యేక వర్గానికి చెందిన వారన్నది యధార్థమా కాదా? వారికి ఇలాంటి భావన ఉందన్న విషయం యధార్థమా కాదా? ప్రతీ ముస్లిం తానొక ప్రత్యేక ముస్లిం వర్గానికి చెందిన వాణ్ణి అని ముస్లిమేతర వర్గ సభ్యుణ్ణి కాదనీ భావిస్తున్న విషయం నిజమాకాదా?

ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం అవును అని భావించినట్లయితే, వివాదం సమసిపోతుంది. ముస్లిములు ప్రత్యేక జాతి అనే విషయాన్ని నిస్సందేహంగా అంగీకరించవచ్చు.

వివాదాలు ఎన్నివున్నా, ఒకే జాతిగా పేర్కొనటానికి హిందువులు, ముస్లిములు మధ్య కొన్ని దగ్గర సంబంధాలున్నాయన్న విషయాన్ని హిందువులు ప్రకటించాలి. అందువల్ల వారి మధ్య సఖ్యత మరింతగా పెరిగిపోతుంది. వివరంగా చెప్పాలంటే హిందువులు ముస్లిములు చాలాకాలంగా కలిసిమెలిసి జీవిస్తున్నారు.

హిందువులు ముస్లిములు మధ్య ఎలాంటి జాతి భేదాలు లేవన్నది వారి మొట్ట మొదటి వాదన - పంజాబ్ ముస్లిములు, పంజాబీ హిందువులు; బెంగాలీ ముస్లిములు బెంగాలీ హిందువులు; బీహారీ ముస్లిములు, బీహారీ హిందువులు; యు.పి. ముస్లిములు, యు.పి హిందువులు; మద్రాసు ముస్లిములు, మద్రాసు హిందువులు; బొంబాయి ముస్లిములు, బొంబాయి హిందువులు అందరూ ఒకే జాతికి చెందిన వారు. మద్రాసు ముస్లిం, మద్రాసు బ్రాహ్మణుని మధ్య, మద్రాసు పంజాబీ బ్రాహ్మణుల మధ్య కంటే ఎక్కువ దగ్గరి సంబంధాలున్నాయి. ఉన్నదన్న విషయానికి ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత ఇవ్వడం రెండవ విషయం. హిందువులకు, చిన్నంగా ముస్లిముల మధ్య భాషాపరమైన సమైక్యత పూర్తిగా వుంది. పంజాబ్ లో హిందువులు, ముస్లిములు పంజాబీ భాషనే మాట్లాడుతారు. సింధ్ లో ఇరువురు సింధీ భాషనే మాట్లాడుతారు. బెంగాల్ లో బెంగాలీ భాషనే ఉపయోగిస్తారు. గుజరాత్ లో ఇరు మతాలవారు గుజరాతీ భాషలోనే మాట్లాడు కుంటారు. మహారాష్ట్రలో మరాఠీ భాషను వాడుతారు. ఇదే విధంగానే అన్ని రాష్ట్రాలలోను ఇరు మతాలకు చెందిన వారు ఆ భాషనే ఉపయోగిస్తుంటారు. పట్టణాల్లో ఉండే ముస్లిములు మాత్రమే ఉర్దూను, హిందువులు ఆ రాష్ట్ర భాషనూ ఉపయోగిస్తున్నారు.

సట్టణాలకు వెలువరి హిందువులు ముస్లిముల మధ్య భాషాపరమైన సమైక్యతగా భారత కేళంలో కలిపిమెలిపి జీవిస్తున్నారన్నది మూడవ అంశం. అది ప్రత్యేకంగా హిందువుల దేశం కాదు. ప్రత్యేకంగా ముస్లిములు దేశమూ కాదు.

జాతి సమైక్యత పరంగానే కాక, రెండు రకాల సాంస్కృతిక జీవనానికి సంబంధించిన సాధారణ సామాన్యం మీద కూడా విశ్వాసం ఉంచటం జరిగింది. చాలా మంది ముస్లిముల సామాజిక జీవనంలో అనేకానేక హిందూ సాంప్రదాయాలు పెనవేసుకు పోయాయి. పంజాబులో గల అవన్లో అందరూ ముస్లిములే, కాని వారు తమ పేర్లలోనూ పంజాబీలోనూ బ్రాహ్మణీయరీతి సాంప్రదాయాలను కొనసాగించటమన్నది ఒక ఉదాహరణగానే పేర్కొనవచ్చు. ముస్లిములలో చాలా మందికి హిందువుల ఇంటిపేర్లున్నాయి. తౌదరి అనే ఇంటిపేరు హిందువులకు చెందింది. యు.పి లోను, ఉత్తర భారతంలోని చాలామంది ముసల్మానులకు తౌదరి ఇంటి పేరుంది. పెళ్ళితంతులో కొన్ని ముస్లిం వర్గాలు కేవలం పేరుకే ముస్లిము మతస్థులు; వారు వివాహమహొత్సవాల్లో హిందూ సాంప్రదాయాన్ని అనుసరిస్తున్నారు. మొదటి హిందూ సాంప్రదాయంలో పెళ్ళి చేసుకొని తరువాత ముస్లిం ఖాజీని పిలిచి ముస్లిం సాంప్రదాయం ప్రకారం వివాహం జరుపుకుంటున్నారు. కొన్ని ముస్లిం వర్గాల వివాహం వారసత్వం, పౌషకత్వ బాధ్యతల విషయాలలో హిందూ న్యాయ సూత్రాలను అనుసరిస్తున్నాయి. షరీయత్ చట్టం ఆమోదం పొందక ముందు పంజాబు, వాయవ్య రాష్ట్ర ప్రాంతాల్లో ఈ విషయం యద్ధావృత్తం. సామాజిక రంగంలో హిందూ సమాజ కుల వ్యవస్థ ముస్లిం సమాజ అంతర్భాగంగా మారిపోయింది. మత వ్యవహారాల్లో చాలా మంది ముస్లిం పీరులు హిందువులను శిష్యులుగా చేర్చుకున్నారు. అలాగే హిందూ సాధువులు కొందరు ముస్లిములను తమ అనుచరులుగా చేర్చుకున్నారు. ఇరు మతాలకూ చెందిన యోగుల స్నేహ సంబంధాలు, సందర్భాలు ప్రజల విశ్వాసాన్ని పొందాయి. పంజాబ్ లో సిరాబ్ వద్ద 19వ శతాబ్దంలో జమాలి సుల్తాన్, డియాల్ భవాన్ అనే యోగులు యిద్దరూ పరస్పర స్నేహభావంతో జీవనం గడిపారు వారిద్దరి సమాధులు ఒకదాని పక్క మరొక్కటి ఉన్నాయి. వారిద్దరినీ హిందువులు ముస్లిములు సమానంగా గౌరవించి పూజించేవారు. కాంగ్రెజుల్లోని రాణీతాల్ వద్ద క్రీ.శ. 1700 నాడు ముస్లిం బైరాగి బావాఫాతు, హిందూ యోగి సోధి గురు గులాబ్ సింగ్ దావరా ప్రవక్త అనే బిరుదును పొందాడు బాబా షహానా అనే హిందూ సాధువును జాంగ్ జిల్లాలో చాలా మంది అనుసరించే వారు. ఆయన వాస్తవానికి ముస్లిం పీర్ శిష్యుడు. ముస్లిం పీర్ ఆయన పేరును మిశ్రానుండి మీర్షాగా మార్చారు.

ఇవన్నీ యథార్థమనటంలో ఎలాంటి సందేహాలకు తావులేదు. ముస్లిములలోని అనేకులు హిందువుల జాతికి చెందిన వారే అవటంలో కూడా ఏ విధమైన సందేహాలూ లేవు. మహమ్మదీయులందరూ ఒకే భాషను మాట్లాడటం లేదు. వారు హిందువులు మాట్లాడే భాషనే అనుసరిస్తున్నారనడం నిర్వివాదమైన అంశం. కొన్ని సాధారణ సామాజిక అంశాలు రెండు

మతాలలోనూ సమానంగా ఉన్నాయి. కొన్ని మతపరమైన ఆచారాలనూ, ఆరాధనలనూ రెండు మతాలకు చెందిన వారూ అనుసరిస్తున్నారు. కానీ ఇవన్నీ హిందువులు ముస్లిములు ఒకే జాతికి చెందిన వారవలనానికి ఎంత వరకూ సహాయ పడతాయి? లేదా వారిలో తాము ఒకే జాతికి చెందిన వారమన్న భావాన్ని కలుగజేయటానికి ఈ విషయాలు ఎంతవరకు సహాయకారి అవుతాయన్నదే ప్రధానమైన ప్రశ్న.

హిందువుల వాదనలో చాలా లోపాలున్నాయి. రెండు మతాలలో గల సాధారణ అంశాలను స్వీకరించటం, ఇవిడించుకోవటం వివేకంతో చేసిన ప్రయత్నాల ఫలితమన్నది మొదటిది. కేవలం యాంత్రికమైన కారణాల ఫలితంగానే ఐక్యత చేకూరింది. అది కేవలం అసంపూర్ణిగా జరిగిన మత మార్పిడుల ఫలితాలు. భారతదేశంలోలాంటి దేశంలో మెజారిటీ ముస్లిం ప్రజలను హిందూ కుల వ్యవస్థనుండి తేరుకోవటం జరిగింది. తిరుగబడుతారన్న భయం వల్లా, ఒప్పించగల సామర్థ్యం ఉన్న వరైన ప్రబోధకులు లేనందువల్ల అక్కడక్కడ ముస్లిం వర్గాల సామాజిక మత జీవనంలో కొన్ని హిందూ మత మూలాలు గోచరిస్తుంటాయి. శతాబ్దాలుగా హిందువులు ముస్లిములు ఒకేరకమైన పరిసరాల్లో జీవిస్తున్నారు. అందువల్ల రెండు మతాల వారిపై పరిసరాల ప్రభావాలు ఒకేరీతిలో వున్నాయి. అలాంటి ప్రభావాలకు ఇరు మతస్థులూ ఒకే విధంగా ప్రతిస్పందించారు. ఒక రకంగా ఈ సాధారణ విషయాలు హిందూ ముస్లిం ఏకీకరణకు అంకురార్పణం చేసిన అక్షరం చక్రవర్తి కృషి అవశేషాలని చెప్పవచ్చు. అది ఒక రకంగా మృతప్రాయమైన గతం, దానికి వర్తమానం గానీ భవిష్యత్తుగానీ లేవు.

తెగ ఐక్యత, భాషా సమైక్యత, ఒకేదేశంలో నివసించటం వంటి వాదనల విషయం మరొక రకంగా కూడా వుంది. జాతి నిర్మాణం విషయంలో ఇనే నిర్మాణాత్మక విషయాలైన నల్లయితే హిందువులు చేస్తున్న వాదనలో బలం ఉంది. వారంతా ఒకే తెగకు చెందిన వారు; ఒకే భాషను మాట్లాడుతున్నారు. ఒకే దేశంలో నివసిస్తున్నారు. అందువల్ల హిందువులు, ముస్లిములు ఒకే జాతికి చెందినవారు. చారిత్రక అనుభవాలలో తెగ, భాష దేశం అనేవి జాతి నిర్మాణానికి దోహదపడే కారకాలుగా సమగ్రమైన స్వభావం కలిపి కావు. రీనన్ బహు చక్కగా ఈ విషయాలను వివరించారు. ఈ విషయాన్ని మరో విధంగా చెప్పలేం. ఆయన చాలా కాలం కిందట జాతీయత అన్న వ్యాసంలో ఇలా అన్నారు. "తెగను జాతిగా భావించటానికి వీలులేదు. యధార్థంలో స్వచ్ఛమైన తెగ అంటూ ఏదీలేదు. తెగ ప్రాతిపదికగా రాజకీయాలను ఏర్పరచుకోవచ్చు. గతంలో చాలా బలమైన కారకంగా ఉన్న తెగ మూలకం, క్రమంగా తన ప్రాముఖ్యాన్ని కోల్పోయింది. మానవ చరిత్ర జంతుశాస్త్రానికి బిన్నమైంది. ఎలుకల్లో లాగా ఒక పిల్లల జాతి లాగా ప్రతి విషయానికి ప్రాతిపదిక కాదు".

భాషను గురించి మాట్లాడుతూ రీనన్ ఇలా అన్నారు: భాష పునరైక్యతను ఆహ్వానిస్తుంది. ఐక్యతకు అది ప్రతిబంధకం కాదు. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు, ఇంగ్లండ్, స్పానిష్ అమెరికా,

స్పెయిన్ లో ఒకే విధమైన భాష ఉంది. కానీ అవన్నీ కలిసి ఒకే జాతిగా లేవు. ఇందుకు భిన్నంగా నాలుగు, అయిదు భాషలు మాట్లాడే ప్రజలు ఒకే జాతిగా స్పష్టంగా ఉన్నాయి. మనిషిలో భాషను మించింది మరొకటి ఉంది. అది ఆతని ఇచ్చి. భిన్న భాషలు మాట్లాడే వారయినప్పటికీ, స్పష్టంగా ఉన్న ప్రజల్లో కలిసి మెలిసి జీవించాలనే ఇచ్చి కనిపిస్తోంది.

ఒకే దేశంలో నివసించటంపై రీసెన్ ఈ విధంగా అన్నారు :

జాతి ఆవిర్భావానికి ప్రదేశమనేది ఒక అడుగుపాద లాగా ఉంటుంది. మిగతా విషయాలకు ప్రాతిపదిక మానవ హృదయం. ప్రజల విషయంలో మానవుడే ప్రధానం, మరొకటి ఏదీ దీనికి సరిలేదు. తెగ, భాష, నివసిస్తున్న దేశం మొదలై నవేవీ జాతి నిర్మాణానికి సరిపోవన్న విషయాన్ని చర్చించాక రీసెన్ మరే విషయాలు జాతి నిర్మాణానికి అవసరమన్న ప్రశ్న వేళా? ఆ ప్రశ్నకు ఆయనే ఈ కింది విధంగా సమాధానం ఇచ్చారు.

జాతి ఒక జీవాత్మ. అదొక ఆధ్యాత్మిక సూత్రం. జీవాత్మ, ఆధ్యాత్మిక సూత్రం రెండూ, వేరుగా కనిపించినా వాస్తవంలో అవి రెండూ ఒకటే. ఒకటి గతానికి, రెండవది వర్తమానానికి సంబంధించినవి. గత కాలపు జ్ఞాపకాల ప్రాతి ఒకటి. కలిసి జీవించాలన్న ఇచ్చి రెండవది. గతం నుండి లభ్యమైన వారసత్వాన్ని భద్రపరచాలన్న కోరిక, దాన్ని మానవుడు వృద్ధి పరచడు. వ్యక్తి లోగే గత కాలపు ప్రయత్నాలు, దీక్షలు కోల్పోవడాలు ద్వారా జాతి తన మనుగడను వెల్లడిస్తుంది. మనల్ని తీర్చి దిద్దింది మన పూర్వీకులే అయినందున వాళ్ళను పూజించటం, గౌరవించటం మన కర్తవ్యం.

“పీరోచిత గతం, మహాపురుషులు, కీర్తి - నిజమైన కీర్తి - ఇవన్నీ కలిసి జాతి భావనకు పునాదులు వేస్తాయి. అందరికీ తెలిసిన గతకాలపు వైభవాలు, అలాంటి వైభవాలనే నిర్మించాలన్న తపన, కలిసి మెలిసి చేశామన్న భావన, మళ్ళీ అలానే చేయాలన్న ఆకాంక్ష, అన్నీ కలిసి ప్రజలను జాతిగా ఐక్యం చేస్తాయి. వారు కోల్పోయిన విషయాలను, అనుభవించిన కష్టాలను గుర్తుకు తెచ్చుకుంటారు. మనం నిర్మించిన గృహాన్ని మనమే ప్రేమించి, మన వారసులకు ఇద్దామనుకుంటాం. గతం లోని వారే మేము, మీ ఆశయాలకు తగ్గట్టుగా మేం ఉంటాం అన్న స్పార్ట్స్ మంత్రం ప్రతిజాతిగీతంగా వెలుగొందుతుంది.

గతకాలపు కీర్తి అపకీర్తులను సమంగా పంచుకొంటాం. భవిష్యత్తులో ఆశయాలను ఇలాగే సాధించుకొంటాం. కలిసి కష్టించాం. కలిసి ఆనందించాం. ముందు కూడా కలిసే పుంధామనుకుందాం. భిన్నత్వాల మధ్య ఈ కారణాలను మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు. కలిసి కష్టాలు అనుభవించారన్న విషయం యధార్థంలో సంతోషాని కన్నా సమైక్యతకే ఎక్కువ ప్రధాన కారణమౌతుంది. జాతీయస్పృహల విషయంలో విజయాల కన్నా సంతాపాలే ప్రధానం. అవి విరులను నిర్దేశిస్తాయి. ఆ విరుల నిర్వహణకు అందరి ప్రయత్నాలు ‘అవసరం’. హిందువులు, ముస్లిములు సరిసమానంగా గర్విం చేవో భేదపడేవో ఏదీ నా చారిత్రక సంఘటన

లున్నాయా? అది ప్రస్తుత సమస్యకు ప్రధానమైన విషయం. హిందువులు, ముస్లిములు సమైక్యమని జాతి అని భావించేటట్లుయితే, ఈ ప్రశ్నకు హిందువులే సమాధానం చెప్పాలి. వారి సంబంధాలను పరిశీలించినట్లయితే పరస్పర పోరాటానికి సన్నద్ధమైన రెండు వర్గాలుగా కన్పిస్తాయి. అందరికీ సంబంధించింది పొందేటందుకు ఇంతవరకూ జరిగిన ప్రయత్నాలు ఏవీ లేవు. రాజకీయ రంగంలోను, మత వ్యవహారాలలోనూ వారి గతమంతా పరస్పర వినాశకరమైన పరిస్థితులే. భాయి పరమానంద తన కరపత్రంలో ఇలా రాశారు. "ముస్లింల దండయాత్రల నుండి తమ మాతృభూమి కోసం జరిపిన పోరాటం, జాతీయోద్యమంలో హిందువులు పృథ్విరాజ్, రాణాప్రతాప్, శివాజీ, బేరాగిబీర్లను గౌరవిస్తారు. ముస్లిములు దండయాత్రలు చేసిన మహ్మద్ బిన్ ఖాసిం, ఔరంగజేబులాంటి వారిని తమ వీరులుగా భావిస్తారు." మత వ్యవహారాల్లో హిందువులు రామాయణం, మహాభారతం, భగవద్గీత నుండి ఉత్తేజం పొందుతారు. హిందూ ముస్లిములను కలిపివేసే కంటే విడదీసే విషయాలే ప్రముఖమైనవి. హిందూ ముస్లిం సామాజిక జీవనం నుండి భాష, ఒకే తెగ, ఒకే రాజ్యంలాంటి విషయాలపై ఆధారపడటంలో హిందువులు ప్రాతిపదిక విషయం ఏదీ? యాదృచ్ఛికం ఏదీ? కృతకం ఏదీ? అనే విషయాలలో పారబడుతున్నారు. రాజకీయ మత వ్యతిరేకతలు తక్కిన విషయాలకంటే ఎక్కువగా హిందువులనూ ముస్లిములనూ విడదీస్తున్నాయి. అవి వారిని సమైక్య పరచలేకపోతున్నాయి. గతాన్ని ఇరువురూ విస్మరించేటట్లుయితే ఐక్యతకు అవకాశాలు ఎక్కువ అవుతాయి. ఈ విషయంపై జాతి నిర్మాణంలో గతాన్ని మరచటం గురించి రీనన్ అన్న మాటలను గమనిద్దాం.

"చారిత్రక పారపాలు విస్మరణ వ్యభాషమని అంటాను. జాతి నిర్మాణంలో ప్రధానమైన మూలకమని భావిస్తాను. ఒక్కొక్క సందర్భంలో చారిత్రక అధ్యయనాలు జాతీయతా భావానికి ప్రతిబంధకంగా ఉంటాయి. చారిత్రక పరిశోధన వల్ల రాజకీయ సంఘటనల వెనుక గల హింస వెలుగులోకి వస్తుంది. అలాంటివాటిలో కొన్ని లాభదాయకమైనవి ఉండవచ్చు. క్రూరత్వంలో ఏనాడు సమైక్యతను సాధించలేం. ఉత్తర దక్షిణ ప్రాస్థులకు మధ్య సమైక్యత అతివాద దోరణి ఫలితమే. దాదాపు వంద సంవత్సరాలు భయంకరమైన పాలన కొనసాగింది. లౌకికత్వాన్ని స్తరపరచటంలో ఆదర్శప్రాయుడైన ఫ్రెంచిరాజు సమైక్యతను ఏర్పరచారు. కాని దగ్గరగా పరిశీలిస్తే తన గౌరవాన్ని కోల్పోయిన వాడయ్యాడు. ఆయన నిర్మించిన జాతీ ఆయన్ని శపించింది. ఆయన చేపింది, సాధించింది కొద్దిమంది శ్రేష్టుల పరిజ్ఞానానికే పరిమితమైంది."

పశ్చిమ యూరప్ చారిత్రక సూత్రాలు తులనాత్మక పరిశీలనకు పనికివస్తాయి. ఫ్రెంచిరాజు మార్గాన్ని అనుసరించిన చాలా దేశాలు వినాశనానికి గురయ్యాయి. స్టీఫన్ రాజరికంలో మెగాయర్లు, స్లావులు ఎనిమిది వందల యేండ్లు క్రితం ఎలా వున్నారో ఈనాడు కూడా అలానే వున్నారు. వివిధ వర్గాల వారిని సమైక్యపరిచే ఐదులు హాప్స్బర్గ్ రాజవంశం ఒకరిమీద ఒకరిని పురిగొల్పింది.

ముస్లిములది ప్రత్యేక జాతి అనే భావన వారి నాయకుల్లో ఇటీవల వచ్చిన మార్పుగా భావించటంలో ఉపయోగం ఏమీ లేదు. అది కేవలం ఆరోపణ మాత్రమే అవుతుంది. ఇప్పటి వరకు ముస్లిములు తమను ఒక ప్రత్యేక మతపర్వంగా భావించుకోవటంలోనే తృప్తి చెందారు. ఇటీవలనే వారు తాము ఒక ప్రత్యేక జాతియని పేర్కొంటున్నారు. వ్యక్తులపై ఆరోపణలు చేయటమంటే ఈ సిద్ధాంతాన్ని కాదనటం కాదు. ఒకప్పుడు ముస్లిములు తామొక ప్రత్యేక పర్వమని భావించుకున్నారు గనుక, ఇప్పుడు వారు తమను ప్రత్యేక జాతిగా ప్రకటించుకోవడాన్ని ఆటంకపరచటం వారి జాతీయ భావమనవ్వడాన్ని తప్పగా అర్థం చేసుకోవటం జరుగుతుంది. ఎక్కడైతే వా ఉన్న ప్రజలు జాతిగా పేర్కొనబానికి అర్హులు కారనటం యదార్థ బాహ్య విషయం అవుతుంది. అలాంటి వాదనలకు చారిత్రక ఆధారాలేవీ లేవు.

ప్రాఫెసర్ టాయన్స్ ఇలా అన్నారు : 'అన్నీ కాని, ఏ ఒక్కటికాని జాతీయతకు దోహదం చేసేవని వాదించటం కష్టతరం. యుగాలుగా జాతీయతా మూలకాలు ఉండవచ్చు. అవి ఎలాంటి ప్రతిస్పందననూ కలుగజేసి ఉండకపోవచ్చు. ఒక సందర్భాన్ని మరొక సందర్భంతో పోల్చి చెప్పలేం. అలాంటి కారకాలే ఒకచోట జాతీయతకు దోహదపడవచ్చు. మరొకచోట ఏ ప్రభావం కలిగించి ఉండకపోవచ్చు.'

ఇదే నిజమై ఉండవచ్చా? ప్రాఫెసర్ బార్క్ అన్నట్లు చాలా శతాబ్దాలుగా జాతులు నిశ్శబ్దంగా ఉండవచ్చు. ఆ జాతుల సభ్యులు ఏ విధమైన ఇచ్చన ప్రకటించి ఉండక పోవచ్చు కూడా. ఇలాంటిదే ముస్లిముల విషయంలో జరిగి ఉండవచ్చు. జాతీయతా భావం వారికి స్పృహ కలిగి ఉండకపోవచ్చు. అందువల్లనే వారు చాలా ఆలస్యంగా తమను ప్రత్యేక జాతిగా ప్రకటించుకున్నారు. అంతమాత్రాన వారికి జాతీయతా స్పృహ లేదనుకోవటం పొరపాటు.

బొహేమియాలో జెక్కులు, జర్మనులు గ్లాసులోని నీళ్ళమీద నూనెలాగా మాత్రమే కలిసిపోయారు. మత ప్రాతిపదిక మీద జాతులను వేరు వేరుగా ఉంచే బర్మి-విధానాల వల్ల హిసమైన ఫలితాలు వెల్లడయ్యాయి. అది తూర్పును సర్వనాశనం చేసింది. సిక్కిమా, సాలోనికాలాంటి పట్టణాల విషయమే చూడండి. వాటిలో ప్రతిదానిలో నాలుగైదు వర్గాలు వాటి పూర్వస్థులతో కలిసి వున్నాయి. వారిమధ్య చక్కతకు దోహదపడే విషయమేమీ లేదు. పౌరులందరూ అన్నిటిని సమానంగా పంచుకోవటమే జాతికి అవసరమైన విషయం. ఎవరినీ వెలివేయకూడదు. ఏ ప్రాంతానికూ కూడా తాను బర్గండియన్, ఆరిన్, విసిగోథ్ అని భావించరు. ప్రతి ప్రాంతం పౌరుడు సింట్ బర్గ్ లో మియాను మరచిపోయి ఉండవచ్చు. 13వ శతాబ్దపు దక్షిణాది మూకుమ్మడి హత్యలను కూడా మరచిపోయి ఉండవచ్చు. ఫ్రాన్సులోని కుటుంబాలలో తమ పూర్వ చారిత్రక స్పృహను కలిగి ఉండవచ్చునేమో కాని, వేలాది కుటుంబాలు కలిసిపోయి తమ పూర్వ చరిత్రను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోలేకుండా ఉన్నారు."

కాని హిందువులు, ముస్లిములు ఇద్దరూ తమ గత చరిత్రను మరచిపోయేటట్లు లేదు.

గతం వారి మతంతో పెనవేసుకొని ఉంది. గతాన్ని వదులుకోవడమంటే మతాన్ని విడనాడటమే అవుతుంది. దీన్ని ఆశించటం నిరాశే అవుతుంది.

అందరూ కలిసిమెలిసి ఉండాలన్న చారిత్రక ఉదాహరణం ఏదీ లేనందున, హిందువులు, ముస్లిములు ఒకే జాతి అనే హిందువుల వాదంలో పన లేదు. అది నిజమనటం భ్రమ అవుతుంది. హిందువులు, ముస్లిములు కలిసి మెలిసి ఉంటున్నారన్న భావన ముస్లిములలో లేనట్లు హిందువుల్లో కూడా లేదు.

జాతీయతా భావం ఉండి, ప్రత్యేక జాతిగా కొనసాగాలన్న ఇచ్చలేని సందర్భాలు ఉన్నాయనుకోవటం వల్ల ఏమి లాభం లేదు. కెనడాలో ప్రెంచీవారు, దక్షిణాఫ్రికాలో ఇంగ్లీషు వారిని ఇందుకు ఉదాహరణలుగా పేర్కొనవచ్చు. ప్రజలకు జాతీయతా భావ స్పృహ ఉండి కూడా, జాతివాదం బలపడటానికి దోహదపడి ఉండవచ్చు. మరోమాలలో చెప్పాలంటే జాతీయతావాదం లేని జాతులు ఉన్నాయి. ఈ వాదం ఆధారంగా ముస్లిములు ప్రత్యేక జాతి అయి ఉండవచ్చు కాని, ప్రత్యేక జాతివాదం ప్రతిపాదించనవసరం లేదనవచ్చు. కెనడాలో ప్రెంచీవారు, దక్షిణాఫ్రికాలో ఇంగ్లీషు వారి స్థితిలాంటిదే. తమదని వారెందుకు సంతృప్తి చెందరు? అలాంటి స్థితి మంచిదే. ఇలాంటి స్థితి గురించి ముస్లిములను దేశ విభజనను అడుగవద్దని కోరుతూ వాదించవచ్చు. అయితే ముస్లిములు పట్టుబట్టినట్లయితే ఈ వాదం వారి విభజన కోరికకు వ్యతిరేక వాదం కాదు.

ఇలా వాదించటాన్ని వారి వాదనను వ్యతిరేకించటంగా భావించరాదు. రెండు విషయాలను వారిని కోరవచ్చు. జాతివాదం, జాతీయతావాదం మధ్య భేదమున్నదనటం మొదటిది. అవి రెండూ మానవుల మానసిక ఆలోచనలకు ప్రతిబింబాలు. జాతీయత అంటే బంధుత్వ సంబంధాలుగల మానసిక స్థితి. జాతివాదమనగా బంధుత్వ సంబంధాలతో ప్రత్యేకంగా మనగలగాలని కోరుకోవటం. జాతీయతా భావం లేకుండా జాతివాదం ఉండదనేది రెండవది. జాతివాదం కోరటమే జాతీయతా భావం కలిగి ఉండటమనేది అన్నివేళలా వాస్తవం కాదు. జాతీయతా భావం ఉండవచ్చు కాని జాతివాదం లేకపోవచ్చు. జాతీయతా భావం అన్ని సందర్భాలలోనూ జాతివాదానికి దారి తీయదు. జాతీయత జాతివాదానికి దారి తీయటానికి రెండు పరిస్థితులు చాలా అవసరం. జాతిగా కలిసి మెలిసి జీవించాలన్న ఇచ్చ కలిగి ఉండటం మొదటిది. అలాంటి ఇచ్చా ప్రకటనమే జాతివాదం. జాతివాదం మనగలగటానికి భౌగోళిక ప్రాంతం అవసరం. భౌగోళిక ప్రాంతం జాతివాద రాజ్య అవిర్భావానికి దోహదం చేస్తుంది. జాతికి సాంస్కృతిక ప్రాంతాన్ని ఇస్తుంది. భౌగోళిక ప్రదేశం లేకుండా జాతివాదం లేదు. లాస్ ఆల్బన్ మాలల్లో "అది శరీరం కోసం వెతుకుతున్న ఆత్మలాంటిది. ఆ శరీరం నశిస్తే ఆత్మకు మరో శరీరక రూపం అవసరమౌతుంది". ముస్లిములు ఒక జాతిగా ఉండాలని నిశ్చయించుకున్నారు. ప్రకృతి వారికొక భౌగోళిక ప్రాంతాన్ని సూచించింది. వారు దాన్ని ఆక్రమించుకున్నారు. ఆ

ప్రదేశమే కొత్తగా ఏర్పడుతున్న ముస్లిం జాతికి మాతృభూమి. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో కెనడాలో ప్రేమించారు. దక్షిణాఫ్రికాలో ఇంగ్లీషువారు పొందుతున్న స్థితికి భారతీయ ముస్లిములు అంగీకరించక తమకొక మాతృభూమి కావాలని కోరుకోవచ్చు.

పతనం నుంచి పలాయనం

పతనం నుంచి పలాయనం

భారతదేశాన్ని విభజించి ప్రత్యేక ముస్లిం రాజ్యాల ఏర్పాటు కోరికను ముస్లిములు ఏ విధంగా సమర్థించుకుంటారు? ఎందుకీ తిరుగుబాటు? వాళ్ళ బాధలేమిటి? అవి హిందువులు అగ్రహంతో అడుగుతున్నారు.

చరిత్రను అధ్యయనం చేసిన వారెవరైనా రాజ్య ఆవిర్భవానికి జాతివాదం సరైన కారణమేనని అంగీకరించక మానరు. ప్రఖ్యాత చరిత్రకారుడు లార్డ్ ఆక్టన్ చెప్పినట్లు :

“పురాతన యురోపియన్ వ్యవస్థలో జాతుల హక్కులను ఏ ప్రభుత్వాలూ గుర్తించలేదు. ప్రజలు వాటిని కోరలేదు. జాతుల ప్రయోజనాలు గాక రాజకుటుంబీకుల ప్రయోజనాలు రాజ్య పరిపాద్ధులను క్రమబద్ధం చేశాయి. ప్రజల అభీష్టాలను పట్టించుకోకుండా రాజ్యపాలన కొనసాగింది. స్వేచ్ఛలన్నింటినీ అణగద్రొక్కినప్పుడు, జాతి స్వేచ్ఛను గురించి ఎవ్వరూ పట్టించుకోలేదు. ఫెన్లన్ మాటల్లో “ప్రతి రాజకుమారుడు తన వివాహ కానుకగా రాజ్యాలను స్వీకరించేవాడు”.

జాతులకు ఏవిధమైన గుర్తింపు ఉండేది కాదు. అవి జాగ్రత్తమైనప్పుడు: “మొదట ప్రజలు తమను పాలిస్తున్న రాజులపై దండయాత్రకు దిగినవారిపై తిరగబడ్డారు. ప్రజలు తిరుగుబాటుదారుల పాలనను వ్యతిరేకించారు. ఆపై ప్రజలపై రాజులు చేస్తున్న అక్రమత్వాలకు వ్యతిరేకంగా తిరగబడ్డారు. ఖచ్చితమైన బాధలూ, కారణాలూ ప్రజల తిరుగుబాటుకు ప్రోత్సహించిచ్చాయి. పిదప సంపూర్ణమైన మార్పులకు దోహదం చేసిన ప్రాంతీయ విప్లవం వెలరేగింది. స్వేచ్ఛలేక బాధ పడుతున్న ప్రజలు ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా తిరగబడటాన్ని ప్రాంతీయ విప్లవం సమర్థించింది. అది ప్రజల సార్వభౌమత్వాన్ని ప్రకటించింది. ప్రజా సార్వభౌమత్వం పై గతంలోని నియంత్రణలు లేవు. ప్రస్తుత రాజ్యపు నియంత్రణాధికారం లేదు. ప్రాంతీయ విప్లవం

నేర్చిన పాఠాల్ని ఉదారవాద తత్వవేత్తలందరూ సమర్థించారు. "మానవ జాతి తన ఇష్టం వచ్చిన రీతిలో విభాగమయ్యేటందుకు స్వేచ్ఛ ఉండాలి. వారు ఎవరెవరితో కలిసి ఉండాలన్నది వారే నిర్ణయించుకోవాలి" అని మిల్ వ్యాఖ్యానించారు.

ఆయన మరింత ముందుకు వెళ్ళి ఇలా అన్నారు : ప్రభుత్వాల సరిహద్దులు జాతీయతల సరిహద్దులు కలిసి ఉండాలి. స్వేచ్ఛగా సంస్థలు ఏర్పడాలి".

ప్రజల ఇచ్చ అనే ప్రజాస్వామ్య పార్వభౌమత్వ సిద్ధాంతంలో జాతీయతా సిద్ధాంతం కలిసి ఉంది. ఒక జాతి రాజ్యంగా ఏర్పడాలన్న కోరికకు ఎలాంటి కారణాలను చూపనక్కర లేదు. అలాంటి కోరికను సమర్థించటానికి ప్రజల ఇచ్చ చాలు.

కానీ, తాము కోరిన కోరికకు సంబంధించిన బాధలను ఏకరుపు పెట్టాలంటే చాలా బాధలున్నాయని ముస్లిములు అంటున్నారు. వాటన్నింటినీ ఒక్క వాక్యంలో చెప్పవచ్చు. రాజ్యాంగ రక్షణలు వారిని హిందువుల మెజారిటీ నియంతృత్వం నుండి రక్షించలేవు.

రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ సమావేశంలో ముస్లిములు తమకు కావలసిన రక్షణలను పేర్కొంటూ పద్నాలుగు సూత్రాల ప్రణాళికను రచించారు. సమావేశానికి వచ్చిన హిందువుల ప్రతినిధులు ఆ ప్రణాళికను అంగీకరించ సిద్ధపడలేదు. అనిశ్చిత పరిస్థితి ఏర్పడింది. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం జోక్యం కల్పించుకొని తన "కమ్యూనల్ నిర్ణయాన్ని" ప్రకటించింది. ఈ నిర్ణయం వల్ల ముస్లిములకు తాము కోరుకున్న పద్నాలుగు సూత్రాల రక్షణ లభించింది. కమ్యూనల్ అవార్డు పై హిందువులలో పెల్లుబికిన వ్యతిరేకతలో కాంగ్రెసు భాగస్వామి కాలేదు. దాన్ని జాతి వ్యతిరేక చర్య అని నిందించే హక్కుగాని, ముస్లిముల మద్దతుతో దానిని మార్చే ఆలోచనను కానీ కాంగ్రెసు ప్రదర్శించలేదు. ముస్లిములకు బాధ కలిగించే ప్రయత్నాలను వేటివీ కాంగ్రెస్ చేయలేదు. కేంద్ర అసెంబ్లీలో కమ్యూనల్ అవార్డుకు వ్యతిరేకంగా తీర్మానం ప్రతిపాదించిన సమయంలో దానికి కాంగ్రెసు ఆశీస్సులు లభించలేదు. కాంగ్రెసు దాన్ని సమర్థించనూ లేదు. వ్యతిరేకించనూ లేదు. ఈ అంశాన్ని ముస్లిములు కాంగ్రెసు తమ పట్ల ప్రదర్శించిన స్నేహభావంగా భావించారు.

హిందువులు మెజారిటీగా ఉన్న రాష్ట్రాల్లో కాంగ్రెసుకు ఎన్నికల్లో విజయం లభించటం పట్ల కూడా ముస్లిములు కలత పడలేదు. వారు కాంగ్రెసు నుండి భయపడాల్సిన అవసరం లేదను కున్నారు. కాంగ్రెసు, ముస్లింలీగ్ రెండూ కలిసి రాజ్యాంగం అమలులో సహకరిస్తారను కున్నారు. కానీ హిందూ రాష్ట్రాల్లో రెండు సంవత్సరాల మూడు నెలల కాంగ్రెసు పాలన ముస్లిములను నిరాశపరులుగా చేసింది. ఫలితంగా వారు కాంగ్రెసుకు ఐదవ శత్రువులయ్యారు. 1939 డిసెంబరు 22న జరిగిన "విమోచన దినం"లో ముస్లిముల వ్యతిరేకత పూర్తిగా ప్రదర్శితమైంది. ముస్లిముల ఐదవ వ్యతిరేకత ఒక్క కాంగ్రెసుకే పరిమితం కాలేదు. రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్సులో రాజ్యం కోరటానికి సిద్ధపడిన కాంగ్రెసుతో కలిసి సిద్ధపడిన ముస్లిములు

ఇప్పుడు స్వరాజ్యానికి వ్యతిరేకులయ్యారు.

ముస్లిములకు ఆగ్రహం తెప్పించటంలో కాంగ్రెసువారు చేసింది ఏమిటి? కాంగ్రెసు పాలనలో ముస్లిములు భయకంపితులయ్యారని, అణగారిన వర్గాలను ముస్లింలీగ్ ఆరోపిస్తుంది. లీగ్ నియమించిన రెండు కమిటీలు కూడా ఈ విషయాన్ని పరిశీలించి నివేదికలు సమర్పించాయి. ఈ విషయంలో నిష్పక్షపాద జరగాల్సి ఉంది. అయితే హిందూ ముస్లిం విభేదాలకు రెండు విషయాలు ముఖ్య కారణాలయ్యాయి. 1) ముస్లిముల ఏకైక ప్రాతినిధ్య సంస్థగా ముస్లింలీగ్ను కాంగ్రెసు గుర్తించ నిరాకరించటం; 2) కాంగ్రెసు మెజారిటీ పొందిన రాష్ట్రాల్లో ముస్లింలీగ్ తో కలిసి కాంగ్రెసు సంకీర్ణ ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేయలేకపోవటం.

మొదటి విషయంలో కాంగ్రెసు, ముస్లింలీగ్ రెండూ మొండి వైఖరిని ప్రదర్శించాయి. కాంగ్రెసు, ముస్లింలీగ్ను ముస్లింలకు ప్రాతినిధ్యం వహించే అహ్మద్లు, జాతీయ ముస్లిములు, జమాయిత్-ఇ-ఉలేమా లాంటి సంస్థలతో పాటు ఒక సంస్థగా గుర్తించ పిద్దపడింది. కాని ముస్లింలీగ్ను ఏకైక ముస్లిం ప్రాతినిధ్య సంస్థగా గుర్తించడానికి కాంగ్రెసు నిరాకరించింది. మరొకవక్కా ముస్లింలీగ్ తనను ముస్లిముల ఏకైక ప్రాతినిధ్య సంస్థగా కాంగ్రెసు గుర్తించనంతవరకూ దానితో చర్చలకు పిద్దపడలేదు. లీగ్ కోరిన కోరికను హిందువుల తలకు మించిన కోరికగా భావించి పరిహాసం చేశారు. జాతుల మధ్య సంది అప్పుడారు ఎలా ఏర్పడుతాయన్న విషయాన్ని హిందువులు తెలుసుకోనట్లయితే వారు తమ కోరిక ఎంత దుష్టమైనదో తెలుసుకోగలుగుతారని ముస్లిములు అంటున్నారు. ఒక జాతి ఇంకొక జాతితో ఒప్పందం చేసుకోదలచినప్పుడు ప్రభుత్వాన్ని అధికారిక ప్రతినిధిగా గుర్తించటం జరుగుతుంది. ఏ దేశంలోనైనా సమకాలీన ప్రభుత్వం ప్రజలందరికీ ప్రాతినిధ్యం వహించదు. ప్రతిచోటా ప్రభుత్వం మెజారిటీ ప్రజలకే ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుంది. ప్రాతినిధ్యం వహించే ప్రభుత్వాలకు ప్రజల పూర్తి మద్దతు లేదన్న కారణంతో ఏ రాజ్యాలు కూడా తమ మధ్యన వివాదాలకు అన్వయించాలని ముస్లిములు భావిస్తున్నారు. ముస్లిములందరికీ లీగ్ ప్రాతినిధ్యం వహించకపోవచ్చు. కాని దానికి మెజారిటీ ముస్లిముల మద్దతు ఉంది. హిందువులు ముస్లిముల సమస్యను పరిష్కరించటంలో ముస్లిముల మద్దతుగల ముస్లింలీగ్తో సంప్రదింపులు జరుపవచ్చు. ఒకటి కన్నా ఎక్కువ సంస్థలకు ప్రజల మద్దతు ఉన్నట్లయితే ఒక దేశపు ప్రభుత్వం మరొక దేశపు ప్రభుత్వాన్ని గుర్తించనట్లు లీగ్ను గుర్తించకపోవచ్చు. అదే విధంగా కాంగ్రెసు ముస్లింలీగ్ను గుర్తించటం లేదు. అయితే కాంగ్రెసు జాతీయ ముస్లిములను లేదా అహ్మద్లను లేదా జమాయిత్-ఇ-ఉలేమాను గుర్తించి వారితో రెండు మతాల మధ్య పరిష్కారం కుదర్చవచ్చు. అయితే అలా వ్యవహరించే ముందు లీగ్ తో ఒప్పందం లేదా ఇతర ముస్లిం సంస్థలతో ఒప్పందం - ఏదీ ముస్లిములకు అంగీకారమవుతుందన్న విషయాన్ని కాంగ్రెసు అర్థం చేసుకోవాలి. కాంగ్రెసు ఎవరితోనో ఒకరితో వ్యవహరించాలి. ఎవరితోనూ వ్యవహరించకపోవటం మూర్ఖత్వమే గాక తుంటరితనం కూడా అవుతుంది. కాంగ్రెసు అనుసరిస్తున్న ఈ వైఖరి పల్ల

ముస్లిములు చికాకు చెందుతున్నారు. అసహనంగా ఉంటున్నారు. తమని విడదీయటానికి తమలో భేదాలు పుట్టించి తమను బలహీన పరచడానికి కాంగ్రెసు వైఖరి తోడ్పడుతున్నదని ముస్లిములు భావిస్తున్నారు.

శాసనసభలోని ముస్లిముల విశ్వాసం పొందగల ముస్లిమును మంత్రిగా కేబినెట్‌లో నియమించాలన్నది ముస్లిముల రెండో కోరిక. కాంగ్రెసు అధికారంలోకి రాగానే ఈ విధంగా నియామకాలు జరుగుతాయని ముస్లిములు భావించారు. కాని వాళ్ళకు ఒట్టి అసంతృప్తి మిగిలింది. ఈ కోరిక విషయంలో కాంగ్రెసు వారు శాసనబద్ధ వైఖరిని అవలంబించారు. ముస్లిం శాసన సభ్యులు తమ పార్టీకి రాజీనామా చేసి కాంగ్రెసు శవధం పై సంతకాలు చేసి కాంగ్రెసులో చేరేటట్లయితేనే మంత్రివర్గంలో స్థానం కల్పిస్తామని కాంగ్రెసు వివరించింది. దీనిని ముస్లిములు మూడు కారణాల రీత్యా వ్యతిరేకించారు.

మొదటగా, కాంగ్రెసు వాదాన్ని నమ్మకద్రోహమని ముస్లిములు పేర్కొన్నారు. తమ కోరిక రాజ్యాంగ సూత్రబద్ధమైన కోరిక అని ముస్లిముల వాదన. మంత్రివర్గాల్లో మైనారిటీలకు స్థానం కల్పించాలన్న విషయం రౌలడ్ టేబుల్ సమావేశాలప్పుడు అంగీకరించటం జరిగింది. ఈ విషయాన్ని చట్టబద్ధం చేయాలని మైనారిటీలు పట్టుబట్టాయి. ఈ విషయాన్ని సమావేశం ద్వారా నియంత్రించుకుందామని హిందువులన్నారు. రెండింటికి మధ్యేమార్గం ఒకటి దొరికింది. గవర్నర్ కోసం రూపొందించే మార్గదర్శక సూత్రాల్లో ఈ విషయాన్ని చేర్చాలని మైనారిటీల ప్రతినిధులకు మంత్రివర్గంలో స్థానం కల్పించే బాధ్యతను గవర్నర్ కివ్వాలనుకున్నారు. ఈ విషయాన్ని చట్టబద్ధం చేయటానికి ముస్లిములు పట్టుపట్టకుండా హిందువుల మంచితనం మీద విశ్వాసం ఉంచారు. ముస్లిముల పట్ల తమ వైఖరి సరి అయినదేనని, చాలా సానుకూలంగా ఉందని కాంగ్రెసు పార్టీయే ఈ ఒప్పందాన్ని పాటించలేదు.

రెండవది : కాంగ్రెసు వైఖరి సంప్రదాయ పరిధిని పక్కమార్గం పట్టించేదిగా ఉందని ముస్లిముల భావన. ఈ విషయంలో వారు గవర్నరు ఆదేశ మార్గదర్శక సూత్రాలలోని మైనారిటీ సభ్యుడు అన్న పదం మీద అర్థం ఆధారపడుతున్నారు. మైనారిటీ పర్గాల సభ్యుడు అన్న పదానికి, మైనారిటీ పర్గాల విశ్వాసం గల సభ్యుడన్నదే సరైన అర్థమని ముస్లిములు వాదిస్తున్నారు. ఇందుకు భిన్నమైన వైఖరిని కాంగ్రెసు అవలంబించింది. కాంగ్రెసు శవధంపై సంతకం చేసిన వారినే మంత్రివర్గంలో చేర్చుకుంటామనటం, దేశంలో ఇతర పార్టీలు లేకుండా, కాంగ్రెసునే ఏకైక పార్టీగా చేయటానికేనని వ్యాఖ్యానించటం జరిగింది. కాంగ్రెసు శవధాలపై సంతకాలు చేయాలనటానికి మరో ఉద్దేశ్యం ఏదీ ఉండబోదు. ఈ విధంగా సంపూర్ణ ధికారయుత రాజ్యం ఏర్పరచటానికి హిందువులకు ఎలాంటి అభ్యంతరం ఉండబోదు. కాని ముస్లిములు దీన్ని తమను రాజకీయంగా అంతమొందించే కుతంత్రమని అంటున్నారు.

ఈ విషయాన్ని అమలు చేయాల్సిన బాధ్యత గల గవర్నరులు అమలు చేయ నిరాకరిం

చలం పరివ ముస్లిములు మరింతగా వ్యధ చెందుతున్నారు. ప్రభుత్వం వెలకొల్పే మెజారిటీ కాంగ్రెసుకే ఉన్నందున వారిని కాదని మైవారిటీ పథ్యని మంత్రిగా నియమించడానికి కొంతమంది గవర్నరులు నిరాకరించారు. మరొక పార్టీ ఏదీ కాంగ్రెసుకు ఉన్న స్థితిలో లేదు. కాంగ్రెసు మద్దతుదార్లయినందున మరికొంతమంది గవర్నరులు అమలు చేయటానికి నిరాకరించారు. అలాంటివారు కాంగ్రెసు దుస్తులైన ఖద్దరు వస్త్రాలని ధరిస్తూ కాంగ్రెసుకు విధేయతను ప్రకటిస్తున్నారు. కారణమేదై నప్పటికీ తమకు గల రక్షణల ఉల్లంఘనం జరిగిందని ముస్లిములు తెలుసుకున్నారు.

ఇందుకు కాంగ్రెసు వారి సమాధానం రెండు రకాలుగా ఉంది. మొదటగా మంత్రివర్గ సమిష్టి బాధ్యతా సూత్రానికి సంకీర్ణ ప్రభుత్వాలు అతీతమైనవని వారి అభిప్రాయం. దీన్ని ముస్లిములు గౌరవప్రదమైన కారణంగా ఎంచటం లేదు. బ్రిటిష్ వారు ఒక్కరు మాత్రమే బాధ్యతను తమ ప్రభుత్వ పద్ధతిలోని ప్రాథమిక సూత్రంగా అంగీకరించారు. కానీ ఇటీవల దాన్ని కూడా విస్మరించారు. ఈ విషయాన్ని బ్రిటిష్ పార్లమెంటు కూలంకషంగా చర్చించింది. ఒకసారి భావించినట్లుగా బాధ్యతాయుత సూత్రాన్ని అతీక్రమించరాని సూత్రంగా ఇప్పుడు భావించాల్సిన అవసరం లేదన్నది. కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాలలో సమిష్టి బాధ్యత లేదన్నది రెండో విషయం. అవి వివిధ శాఖల ప్రభుత్వాలు. ప్రతి మంత్రి వర్తస్వతంత్రుడు. ప్రధాని కూడా ఒక మంత్రి. కాంగ్రెసువారు సమిష్టి బాధ్యత గురించి మాట్లాడటం అనాపశ్యకమైన విషయం. ఈ కారణం చెప్పటంలో చిత్రబుద్ధి లేదు. కాంగ్రెసుకు మెజారిటీ లేని కొన్ని రాష్ట్రాల్లో అది సంకీర్ణ ప్రభుత్వాలలో పాల్గొంది. అలాంటి సందర్భాల్లో ఇతర పార్టీలకు చెందిన మంత్రులను తమ పార్టీ పథ్యత్వానికి రాజీనామా చేసి కాంగ్రెసు శుభాన్ని అంగీకరించాలని అడగలేదు. సంకీర్ణ ప్రభుత్వం మంచిది కానట్లయితే, ఒక చోట మంచిదిగానూ, మరొకచోట మంచిది కాకుండానూ ఉంటుందా అని ముస్లిములు అడుగుతున్నారు.

మెజారిటీ ముస్లిముల విశ్వాసం లేని సందర్భాల్లో మంత్రులైన ముస్లిం ప్రతినిధులు ముస్లిముల ప్రయోజనాలను కాపాడటంలో విఫలం కాలేదన్నది కాంగ్రెసు వారి రెండవ సమాధానం. వారు ముస్లిముల ప్రయోజనాలు కాపాడటంలో తమ పర్యవేక్షణను వినియోగించారు. ఇది పోస్ ప్రభుత్వాల విషయమై చెప్పటం మీద ఆధారపడుతుంది.

“ప్రభుత్వ రకాల గురించి మూర్ఖులు పోటీ పడుతుంటారు. చక్కని పరిపాలనను అందించేదే మంచి ప్రభుత్వం”.

ఈ విధమైన సమాధానం చెప్పటంలో కాంగ్రెసు అధిష్టాన వర్గం ముస్లిముల, మైవారిటీల ప్రధాన వాదాన్ని సరిగా అర్థం చేసుకున్నట్లు కనపడదు. ముస్లిములకు కాంగ్రెసు మంచి చేపిందా లేదా అన్నది వారిద్దరి మధ్యా గల తగాదాలకు, వారి తగాదా మరొకదాన్ని గురించి, స్వరాజ్యం వస్తే హిందువులే పాలక జాతా? ముస్లిములు ఇతర మైవారిటీలు

పాలితులా? సంకీర్ణ మంత్రివర్గాల కోరికతో ఈ సమస్య ముడిపడి ఉన్నది. ఈ సమస్యపై ముస్లిములు మై నారిటీలు నిర్దిష్టమైన వాదనను చేస్తున్నారు. వారు తమను పాలిత జాతి కింద జమకట్టవద్దంటున్నారు.

పాలకవర్గం పాలితులకు మంచి చేశారన్నది అటుపక్కకు వెళ్లి, పాలిత ప్రజలుగా ముద్ర వేయించుకోవడానికి ముస్లిములు మై నారిటీలు ఇష్టపడటం లేదు. భారతదేశంలో భారతీయులకోసం బ్రిటీష్ వారు చాలా మంచి పనులు చేశారు. రోడ్లను బాగు పరచారు. శాస్త్రీయ పద్ధతులపై కాలవల్ని తవ్వించారు. రైలు మార్గాలు చేశారు. పోస్టల్ సర్వీసులను ఏర్పాటు చేశారు. తూనికల్ని కొంతల్ని క్రమబద్ధం చేశారు. భూగోళశాస్త్రం, సర్వేశాస్త్రం, వైద్యశాస్త్రాలను తగు విధంగా సవరించారు. అంతర్గత కలహాలను రూపుమాపి పరిస్థితులలో అధివృద్ధిని సాధించారు. ఇన్ని మంచి పనులు చేశారు గనుక మనం స్వపరిపాలనను కోరకుండా బ్రిటీషు వారికి విధేయులుగా ఉండటాన్నే కోరుతున్నామా? ఈ మంచిపనులు చేసినందువల్ల భారతీయులు బ్రిటీషువారికి వ్యతిరేకంగా స్వ పరిపాలన కోసం పోరాడటాన్ని విరమించారా? ఇలాంటి పనిని భారతీయులు చేయలేదు. బ్రిటీషువారు చేసిన మంచి పనులతో భారతీయులు సంతృప్తి పడి ఊరుకోలేదు. స్వరాజ్యం కోసం పోరాడుతూనే ఉన్నారు. ఇది కూడా అలాంటిదే. ఐరిష్ దేశభక్తుడు 'కుర్రాం' చెప్పినటులు ఆత్మగౌరవం లేకుండా ఎవ్వరూ కృతజ్ఞులై ఉండరాదు. ఏ పనిత కూడా తన పాతివ్రత్యాన్ని కోల్పోయి జీవించలేదు. ఏ జాతి పై తం తన గౌరవాన్ని కోల్పోయి కృతజ్ఞతాబద్ధమై ఉండలేదు. మరొకరకంగా ఉండాలంటే జీవితతత్వం కార్టెల్ చెప్పినట్లు "పంది వేదాంతం లాగా ఉండాలి". ముస్లిములు ఇతర మై నారిటీలు కాంగ్రెసు నుండి మంచితనాన్ని గాక, తమ ఆత్మగౌరవ పరిరక్షణకే ఎక్కువ ప్రాముఖ్యాన్ని ఇస్తున్నారన్న విషయాన్ని కాంగ్రెసు అధిష్టాన వర్గం గ్రహించాలి. తమ అస్తిత్వాన్ని గురించి ఎరుక ఉన్న మనుషులు, కొవ్వ పెంచే తిండి కోసమే వెంపర్లాడే పండుల్లాంటి వాళ్ళు కాదు. వారికి ఆత్మ గౌరవం ఉంటుంది. దాన్ని ఎవళ్ళూ "స్వర్గ సామ్రాజ్య దత్తం చేస్తామని ఆశపెట్టినా" పదులుకోరు. క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే "జీవితం మాంసం కన్నా అధికమైంది".

కాంగ్రెసు హిందువుల సంస్థ అని కాదని చెప్పి లాభం లేదు. హిందువులే అధికంగా ఉన్న సంస్థ హిందువుల మనస్సుల ఆశయాలను మాత్రమే ప్రతిబింబిస్తుంది. రాజకీయాలలో కాంగ్రెసు చాలా గౌరవంగా వ్యవహరిస్తున్నది. హిందూ మహాసభ మొరటుగా వ్యవహరిస్తోంది. రెండింటి మధ్యగల భేదం ఇదే. ఈ భేదం తప్ప కాంగ్రెసు హిందూ మహాసభ మధ్య మరెలాంటి భేదమూ లేదు.

ఇదే విధంగా పాలకులు, పాలితుల విభేదాన్ని కాంగ్రెసు పాటించటం లేదని చెప్పటంలో కూడా ఫలితమేమీ లేదు. ఒకవేళ ఇదే నిజమై నట్లయితే కాంగ్రెసు ఇతర మై నారిటీలను తనతో సమాన భాగస్వాములు గుర్తించగలిగే విసమ్రతను, చిత్తశుద్ధిని రుజువు చేసుకోవాల్సి వుంది. అలా

గుర్తించినట్లు దాఖలా ఏమిటి? నాకు ఒకే పరీక్ష కనిపిస్తుంది. ఇతర మై నారిటీల ప్రతినిధులతో కలిసి అధికారం వంచుకోవటానికి కాంగ్రెసు ఒప్పుకోవాలి. అలాంటి దానికి కాంగ్రెసు సిద్ధమేనా? ప్రతివారికి దానికి సమాధానమేమిటో తెలుసు. తనకు విధేయత చూపనటువంటి వర్గాల ప్రతినిధులతో అధికార భాగస్వామ్యానికి కాంగ్రెసు సిద్ధంగా లేదు. అధికార భాగస్వామ్యం కావాలంటే ముందుగా కాంగ్రెసుకు విధేయం గా ఉండాలి. కాంగ్రెసుకు విధేయంగా ఉండని వర్గాన్ని రాజకీయ అధికారానికి దూరంగా ఉంచాలన్నదే కాంగ్రెసు సిద్ధాంతంలాగా కనిపిస్తోంది.

రాజకీయ అధికారం లేకపోవటమే పాలక పాలితులజాతుల మధ్య విభేదానికి ప్రధాన కారణం. అధికారంలో ఉన్నప్పుడు కాంగ్రెసు ఈ మాత్రానికే కట్టుబడి ఉంది. ఇప్పటికే తాము చాలా బాధలు పడ్డామని ముస్లిములు అంటున్నారు. పాలితజాతిగా మారటం చిట్టచివరి దెబ్బగా ముస్లిములు భావిస్తున్నారు. భారతదేశాన్ని బ్రిటిషువారు ఆక్రమించటం మొదలు పెట్టగానే ముస్లిముల వివాదం ప్రారంభం అయింది. కార్య నిర్వహణ, పాలన, న్యాయశాస్త్ర రంగాల్లో బ్రిటిషువారు ప్రవేశపెట్టిన ప్రతిమార్పు ముస్లిములను క్రమంగా దెబ్బతీశాయి. పౌరన్యాయం విషయంలో హిందూ న్యాయాన్ని అనుసరించడానికి భారతదేశపు ముస్లిం పాలకులు అనుమతించారు. కాని వారు హిందూ శిక్షాస్పృతిని అనుమతించటం లేదు. ముస్లిం పాలకులు, హిందువులకు ముస్లిములకు ముస్లిము శిక్షాస్పృతినే అమలు జరిపారు. ముస్లిము శిక్షాస్పృతిని బ్రిటిషు ప్రభుత్వం మొదటగా సంస్కరించటం ప్రారంభించి మెకాలే పీనల్ కోడ్ మార్పులను పూర్తి చేసింది. భారతదేశంలోని ముస్లిముల గౌరవప్రపత్తుల స్థాయికి ఇది మొదటి విఘాతం. దీని తరువాత ముస్లిం పౌరన్యాయాన్ని, షరీయత్ ను అమలు పరచడాన్ని క్రమంగా తగ్గించి వేశారు. వ్యక్తిగత సంబంధాలైన న వివాహం, వారసత్వం విషయాల్లోనే షరీయత్ ముస్లిం న్యాయాన్ని వాడటాన్ని బ్రిటిషువారు అనుమతించారు. దీంతోబాటుగా 1837లో వర్షియా భాషను కోర్టు వ్యవహారాల భాషగా మార్చినేసి, దాని స్థానంలో ఇంగ్లీషునూ ఇతర ప్రాంతీయ భాషలనూ ప్రవేశపెట్టారు. ఆ తరువాత ఖాజీల వ్యవస్థను రద్దు చేశారు. దీనితో ముస్లిం పాలకుల కాలంలో షరీయత్ ను అమలు చేసిన ఖాజీల వ్యవస్థ రద్దు అయింది. వారి స్థానంలో న్యాయవాదులు, న్యాయమూర్తుల నియామకం ప్రారంభం అయింది. అలాంటివారు ఏ మతానికి చెందిన వారైనా ముస్లిం న్యాయాన్ని అన్వయిస్తూ తీర్పులను చెప్పే అధికారాన్ని దాఖలు పరిచారు. ఇవన్నీ ముస్లిముల బాధలను పెంచాయి. ఫలితంగా ముస్లిములు తమ స్థాయి పోయిందనుకున్నారు. వారి న్యాయశాస్త్రం పనికిరానిదైంది. వారి భాషను, విద్యను పక్కకు నెట్టివేశారు. వీటితోపాటు సిండ్, బెర్డ్ సంస్థానాలను బ్రిటిషువారు కలిపేసుకోవడం, సిపాయిల తిరుగుబాటు ముస్లిముల స్థాయికి విఘాతం కల్గించాయి. సిపాయిల తిరుగుబాటు వల్ల ముస్లిం ఉన్నత వర్గాలవారు మరీ బాధపడ్డారు. వారు సంపదను కోల్పోవటమే గాకుండ, ఆ తిరుగుబాటులో పాల్గొన్నందుకు శిక్షలు కూడా అనుభవించాల్సి ఉంది. తిరుగుబాటు తర్వాత పెద్దా, చిన్న ముస్లిములందరూ తమ స్థాయిని కోల్పోయి కింది స్థాయికి దిగారు. వారి గౌరవం

అంతరించింది. గౌరవం, విద్య, విధుల లేమితో వారు హిందువులను ఎదుర్కోవాల్సి వచ్చింది. రెండు మతాల మధ్య పోరాటంలో బ్రిటిషు వారు తటస్థాన్ని ప్రదర్శించారు. ఈ పోరాటంలో ముస్లిముల స్థితి మరింతగా దిగజారిపోయింది. బ్రిటిషువారు భారతదేశాన్ని పూర్తిగా జయించటంతో హిందువుల ముస్లిముల స్థితిగతుల్లో చాలా విప్లవాత్మకమైన మార్పులు వచ్చాయి. దాదాపు అయిదువందలేండ్లు ముస్లిములు భారతదేశపు హిందువులను పాలించారు. బ్రిటిషు వారి విజయంతో ముస్లిముల స్థాయి, హిందువుల స్థాయికి సరి సమానం అయింది. పాలకుల నుండి తోటి పాలితుల స్థాయికి ముస్లిములు తేరుకున్నారు. హిందువులను పాలించే స్థాయి నుండి, హిందువులతో సమానంగా పాలితుల స్థాయికి వేరుకోవడం వాస్తవంలో చాలా అవమానకరమైనది. ఇలాంటి అవమానాల నుండి తప్పించుకోవటానికి ప్రత్యేకమైన స్వతంత్ర ముస్లిం రాజ్యాలు ఏర్పడాలని ముస్లిములు కోరటం అస్పృహవికమా?

భాగం - 2

పాకిస్తాన్‌కు వ్యతిరేకంగా
హిందువుల వాదం

ఏకతా విచ్ఛిన్నం

పాకిస్తాన్ కు వ్యతిరేకంగా హిందువుల వాదం

పాకిస్తాన్ ప్రజాశక్తిని వ్యతిరేకించే హిందువుల ఆలోచనలకు మూడు కారణాలను పేర్కొనవచ్చు. వాళ్ళ అభ్యంతరాలు :

1. అది భారతదేశ నమైక్యతకు భంగం కలిగించి రెండుగా విభజిస్తుంది కాబట్టి;
2. అది భారతదేశ రక్షణ పాటవాన్ని బలహీన పరుస్తుంది కాబట్టి;
3. మత నమస్కృతి పరిష్కారంలో విఫలమౌతుంది కాబట్టి;

ఈ అభ్యంతరాల్లో ఏదైనా నల్ల ఉందా? ఆ అభ్యంతరాల నల్లను పరిశీలించటమే ఈ భాగం లక్ష్యం.

ఏకతా విచ్ఛిన్నం

భారతదేశ సమైక్యత నాశనమౌతున్నదన్న ఆధియోగం చేయడానికి ముందు, హిందువులు వారు కోరుతున్న సమైక్యత ఉన్నదా అన్న విషయాన్ని రూఢి పరచుకోవాల్సి ఉంది. పాకిస్తాన్ హిందుస్తాన్ల మధ్య ఎలాంటి ఐక్యం ఉంది?

ఐక్యం ఉన్నదంటున్న హిందువులు, భారతదేశం నుండి విడిపోవాలంటున్న ముస్లిముల ప్రాంతాలు ఎల్లప్పుడూ భారతదేశంలో అంతర్భాగంగానే ఉన్నాయంటున్నారు. ఇది చారిత్రక సత్యం. ఇందులో ఎలాంటి సందేహమూ లేదు. చంద్రగుప్తుడు పాలించిన రోజుల్లో ఇవి భారత దేశంలోని ప్రాంతాలే. ఏడవ శతాబ్దంలో భారతదేశాన్ని సందర్శించిన చైనా యాత్రికుడు హుయన్ త్సాంగ్ కాలంలో కూడా ఇవి భారతదేశంలోని అంతర్భాగాలే. హుయన్ త్సాంగ్ తన దినచర్య పుస్తకంలో భారతదేశం ఐదు విభాగాలుగా ఉన్నదని రాశాడు. ఆయన భాషలో అవి "అయిదు ఇండీలు". 1) ఉత్తర భారతం, 2) పశ్చిమ భారతం, 3) మధ్యభారతం, 4) తూర్పు భారతం, 5) దక్షిణ భారతం. ఈ ఐదు విభాగాల్లో 80 రాజ్యాలు ఉండేవి. హుయన్ త్సాంగ్ ప్రకారం ఉత్తర భారతంలో పంజాబు, కాశ్మీరు దానిని అనుకుని ఉన్న పర్వత ప్రాంతాలు, సిందూనదికి ఆవల తూర్పు ఆఫ్ఘనిస్తాన్ మొత్తం, సరస్వతీ నదికి పశ్చిమాన గల ప్రస్తుతపు 'పేష్, నల్లజ్ రాజ్యాలు, కాబూలు, జలాలాబాద్, పెషావర్, ఘజనీ ఐన్నా జిల్లాలు ఉండేవి. ఇవన్నీ కపిసరాజు ఆధీనంలో ఉండేవి. కపిసరాజు హిందూ క్షత్రియుడు. ఆయన రాజధాని కాబూల్ కు 27 మైళ్ళ దూరంలోగల చరికార్ అయి ఉండవచ్చు. పంజాబులోని తక్షశిల, శింఘాపురం, ఉరస, పూంఛ్, రాజ్ కి ప్రాంతాలు కాశ్మీరు రాజు ఆధీనంలో ఉండేవి. ముల్తాన్, కోరకాబ్ లో కలిసిన మైదాన ప్రాంతమంతా లాహోరుకు దగ్గరలో గల టాకీ లేక సంగల

రాజా హిసన్లో ఉండేది. హుయాన్ త్సాంగ్ భారత సందర్శన యాత్ర సందర్భంలో ఉత్తర భారతపు సరిహద్దులు ఆ విధంగా విస్తరించి వున్నాయి. కాని, బాయన్స్ పరం విధంగా వ్యాఖ్యానించారు. "ఒకప్పుడు ఉన్నటువంటి, లేదా వున్నాయా అనుకునేటవంటి పరిస్థితులు నుంచి తీసుకున్న వాదన "చారిత్రక భావన"కి మనం హెచ్చరికగా ఉండాలి. ఆ పరిస్థితులు ఇప్పుడే ఉనికిలో లేవు. అలాంటి వాటిని ఈ పరిమోదాపరణల ద్వారా చాలా సులభంగానే చూపించవచ్చు. ఒకప్పుడు బ్రిటాని రోమన్ సామ్రాజ్యంలో ఉండేది కనుక బ్రిటానిని ఆక్రమించుకోవడాన్ని తమ మాతృభూమికి చెందిన ప్రాంతాన్ని పునరాక్రమించుకోవటంగా ఇటాలియన్ పత్రికలు ప్రచురించాయి. ఒక ప్రక్క క్రీ.పూ. నాల్గవ శతాబ్దపు అలెగ్జాండర్ పాలిత భాగంలో పెల్లా ప్రాంతం ఉన్నందున మాసిడోనియా ప్రాంతాన్ని గ్రీకులు తమదేనని అంటున్నారు. మరోవక్క క్రీ.శ. పదవ శతాబ్దపు బల్గేరియన్ వారు పంజీకుల రాజధాని అయిన ఓక్రిడా ప్రాంతాన్ని తమదని బల్గేరియన్లు వాదిస్తున్నారు. గతమంతా కాలగర్భంలో కలిసిపోయినప్పటికీ ఎవరూ తమ తమ వాదనలను ఉపసంహరించుకోనేలట్లు లేదు".

ఇలాంటి తర్కమే మనం కూడా అన్వయించుకొంటున్నాం. మనదేశంలో కూడా ఒకప్పటి పరిస్థితుల ఆధారంగా వాదవివాదాలు పెరుగుతున్నాయి. ఆనాడున్న పరిస్థితులు ఇవాళ లేవన్న విషయాన్ని విస్మరిస్తున్నారు. హుయాన్ త్సాంగ్ వెల్లిపొయాక ఒక వెయ్యేళ్ళ కాలం నాటి చరిత్ర రచనలో సమోదా వెయ్యేళ్ళైన తర్వాతి యదార్థ విషయాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా పదిలేస్తున్నాం.

హుయాన్ త్సాంగ్ వచ్చినప్పుడు ఒక్క పంజాబే గాకుండా నేటి ఆఫ్ఘనిస్తాన్ ప్రాంతం కూడా భారతదేశం అంతర్భాగంగా ఉండేది. పంజాబు, ఆఫ్ఘనిస్తాన్ ప్రజలు మతపరంగా వేద, బౌద్ధ మతాలకు చెందినవారే. హుయాన్ త్సాంగ్ భారతదేశాన్ని వదిలి వెళ్ళాక ఏం జరిగింది?

వాయవ్య ప్రాంతం నుండి భారతదేశం పైకి ముస్లిం గుంపులు దండయాత్ర చేయడం చాలా ప్రధానమైన సంఘటనగా పేర్కొనవచ్చు. మహ్మద్ బిన్ ఖాసిం నాయకత్వంలో భారతదేశం పైకి మొదటి ముస్లిం దండయాత్ర జరిగింది. ఇది క్రీ.శ. 711లో జరిగింది. వారు సింధు ప్రాంతాన్ని జయించారు. ఎందుకేతనంటే మొదటి ముస్లిం దండయాత్ర తర్వాత వాళ్ళు దేశంలో శాశ్వతంగా స్థిరపడలేదు. దండయాత్రకు ఆజ్ఞ ఇచ్చిన బాగ్దాదులోని ఖలిఫాకు సుదూర సింధూ ప్రాంతంలోగల తమ ప్రత్యక్ష అధికారాన్ని తొమ్మిదవ శతాబ్దపు మధ్యకాలానికి ఉపసంహరించుకున్నారు. ఈ అధికార ఉపసంహరణ తరువాత 1001 సంవత్సరంలో మహ్మద్ ఘజనీ దండయాత్రలు ప్రారంభమయ్యాయి. 1030లో ఘజనీ చనిపోయినా, 30 సంవత్సరాల కాలంలో ఆయన 17 సార్లు భారతదేశం పైకి దండెత్తి వచ్చారు. ఆయన తరువాత 1173లో మహ్మద్ ఘోరి భారతదేశంపై దండయాత్రలు ప్రారంభించారు. ఒక ముస్లిం సంవత్సరాల పాటు భారతదేశాన్ని దోచుకున్నారు. ఆ తరువాత చెంపజీఖాన్ నాయకత్వంలో మొఘలు

గుంపులు భారతదేశం రావటం ఆరంభమైంది. అవి మొదట 1221లో ఆరంభమయ్యాయి. అప్పట్లో వారు కేవలం భారతదేశపు సరిహద్దుల్లోకి వచ్చారు. కాని దేశం లోపలికి చొచ్చుకొని రావటానికి వారు సాహసించలేదు. ఇరవై సంవత్సరాల తర్వాత వారు లాహోర్ పై దండెత్తి జయించారు. వారి దండయాత్రలన్నింటిలోకి మహా భీకరమైంది 1398లో తైమూరు నాయకత్వంలో జరిగినటువంటిది. ఆ తరువాత 1526లో భారతదేశం పైకి బాబరు దండెత్తి వచ్చారు. బాబరు రాకతో భారతదేశంపై దండయాత్రలు నిలిచిపోలేదు. ఆ తరువాత మరో రెండుసార్లు భారతదేశంపై దండయాత్రలు జరిగాయి. 1738లో నాదిర్షా పంజాబుపై సముద్రపు హోరులాగా దండెత్తి వచ్చారు. ఆయన తరువాత 1761లో అహ్మద్ షా అద్దాలి మూడవ పానిపట్టు యుద్ధంలో, మళ్ళీ దేశంలో హిందువుల ప్రభుత్వం తల ఎత్తలేని రీతిలో మహారాష్ట్రలను, మరాఠీలను ఓడించారు. ఆ విధంగా భారతదేశంలో హిందువులు తమ అధికారాన్ని ముస్లిములకు ధారాదత్తం చేయాల్సి వచ్చింది.

కేవలం దోపిడి, యుద్ధ విజయాల కోసమే ముస్లిం దండయాత్రలు ప్రారంభం కాలేదు. వాటి వెనుక మరొక లక్ష్యం ఉంది. సింధూనది ఓడరేవుల్లో ఒకటైన దేబుల్ దగ్గర పట్టుకున్న అరబ్బుల సేనలను విడుదల చేయించి సింధురాజును శిక్షించే ఉద్దేశ్యంతో మహ్మద్ బిన్ ఖాసిం సింధూ ప్రాంతంపై దండయాత్ర ప్రారంభించారు. బహు దేవతోపాసన, విగ్రహారాధనగల హిందువులపై దాడి చేసి భారతదేశంలో ఇస్లాం మతాన్ని స్థాపించటం కూడా వారి ఉద్దేశ్యమనే విషయంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు. హజ్జాజ్ కు సంపించిన సందేశాలలో ఒకదానిలో మహ్మద్ బిన్ ఖాసిం ఇలా పేర్కొన్నారు. "దహిరాజు మేనల్లుడిని ఆయన యోధులను, ఉద్యోగులను బంధించాం. ద్రోహులను ఇస్లాం మతంలోకి మార్చాం. విగ్రహాలను ద్వంసం చేశాం. దేవతా విగ్రహాలు గల దేవాలయాలకు బదులు మసీదులు, ఇతర ప్రార్థనా స్థలాలను నెలకొల్పాం. కుత్బా చదివాం. ప్రార్థనాపరులకు పిలుపు ఇచ్చాం. నిర్ణీత సమయాల్లో ప్రార్థనలు జరిగేటట్లు చేశాం. స్రశీరోజూ ఉదయం, సాయంకాలం తక్కిన, భగవంతుని కీర్తనలు సాగేటట్లు చేశాం".

రాజా శిరస్సుతో పాటు సంపిన పై సందేశాన్ని అందుకొని హజ్జాజ్ కింది విధంగా జవాబిచ్చారు.

"అందరికీ రక్షణ కల్పించాల్సింది. శత్రువులు, మిత్రులు, చిన్నా, పెద్దా తారతమ్యం చూడవద్దు. మతద్రోహులను బ్రతకనీయవద్దు. వారి గొంతుకలు కోసి వేయాలన్నదే భగవద్వాక్యం. దీనినే భగవంతుని ఆజ్ఞగా భావించాల్సింది. రక్షణ ఇవ్వటంలో సదా సంసిద్ధంగా ఉండటం వల్ల నీ పని చాలా ముందుకు సాగుతుంది. నీవారిపై తప్ప శత్రువులపై ఎలాంటి దయాదాక్షిణ్యాలు చూపించవద్దు".

మహ్మద్ షుజానీ తాను భారతదేశంపై చేసిన దండయాత్రలన్నింటిని పవిత్ర యుద్ధాలుగా

భావించాడు. మహ్మద్ ముజనీ చరిత్రకారుడైన 'అల్-ఉల్బీ' ఆయన దండయాత్రలను ఈ విధంగా వర్ణించాడు.

"విగ్రహాలన్న దేవాలయాలన్నింటినీ పడగొట్టారు. ఇస్లాం మతాన్ని స్థాపించారు. సగరాలను ఆక్రమించారు. అపవిత్రులనూ, విగ్రహారాధకులనూ నిర్మూలించారు. ముస్లిములు గర్వపడేటట్లుగా వ్యవహరించారు. ఆ తరువాత స్వదేశం చేరుకుని ఇస్లాం మత వ్యాప్తికి చేసిన కృషిని సవివరంగా వివరించారు. ప్రతి సంవత్సరం భారతదేశంపై పవిత్రయుద్ధం చేయటానికి ముజనీ ప్రతినబూనారు".

మహ్మద్ హేరీ దండయాత్రలలో కూడా మనకు ఆయనలో ఇలాంటి పవిత్ర ఉద్దేశ్యమే గోచరిస్తుంది. హేరీ చేపట్టిన కార్యకలాపాలను హేరీ చరిత్రకారుడైన హసద్ నిజామీ ఈ కింది విధంగా వర్ణించారు.

"హిందుస్తాన్ పవిత్ర యుద్ధం జరపటమే నా దండయాత్రల ప్రధాన లక్ష్యం. ఐహదేవతల కాలుష్యం, విగ్రహారాధనల అపవిత్రత నుండి దేశానికి విమోచన కలిగించడమే ఆయన లక్ష్యం. ఆయన దండయాత్రల తర్వాత ఒక్క దేవాలయం కూడా మిగిలేదు.

తైమూరు తన జ్ఞాపకాలలో భారతదేశంపై ఎందుకు దండయాత్రలు చేశారో వివరించారు:

"అపవిత్రులకు వ్యతిరేకంగా యుద్ధం చేసి వారిని మహ్మద్ ఆజ్ఞాపించిన మతస్థులుగా మార్చటమే నా హిందుస్తాన్ దండయాత్రల లక్ష్యం. దేవాలయాలను, విగ్రహాలను ధ్వంసం చేసి, విగ్రహారాధన విశ్వాసాల నుండి, ఐహదేవతల బాధల నుండి విముక్తి కలిగించటమే లక్ష్యం. పర్యవసానంగా దేవుడి ముందు మనమందరం ఘోషీలుగాను, ముజిహిద్లుగాను, సహోదరులుగాను, మత రక్షకులుగానూ పుంటాం".

భారతదేశంపై ముస్లిములు జరిపిన దండయాత్రలను ఒక రకంగా ముస్లిముల మధ్య యుద్ధాలుగా భావించవచ్చు. దేశంపై దండయాత్రలు జరిపిన వారందరినీ ముస్లిములుగా భావించటం వల్లనే యథార్థం మరుగున పడింది. వాస్తవంలో వీరిలో తార్తరీలు, అష్టనులు, మంగోలులు ఉన్నారు. మహ్మద్ ముజనీ తార్తరీలు, మహ్మద్ హేరీ, అష్టను దేశస్థుడు; తైమూరు మంగోలు దేశస్థుడు; బాబర్ తార్తరీ; నాదిర్షా, మహ్మద్ షా అద్దాలీలు అష్టనులు. భారతదేశంపై దండయాత్ర జరపటంలో అష్టనులు తార్తరీలను నిర్మూలించ నిశ్చయించారు. తార్తరీలు అష్టనులకు వ్యతిరేకంగా వ్యవహరించారు. వారంతా పరస్పరం ఆత్మీయతలు గల ఒక కుటుంబానికి చెందినవారుగా వ్యవహరించలేదు. వారిలో ఇస్లాం మత సౌభాతృత్వం బాగా పెరగలేదు. వారు పరస్పరం బద్ధ వ్యతిరేకులు. వారి మధ్య తరచూ పరస్పర విధ్వంసానికి యుద్ధాలు జరుగుతుండేవి. వారి మధ్య వ్యతిరేకతలు, శతృత్వాల్లా ఉన్నప్పటికీ, వారంతా హిందూ మత విశ్వాసాల నిర్మూలనాన్ని ద్యేయంగా పెట్టుకున్నారన్న విషయాన్ని మనం

గుర్తుంచుకోవాలి. భారతదేశంపై దండయాత్ర చేసినవారు ఉపయోగించిన పద్ధతులు, ఆ తరువాత జరిగిన చరిత్ర విషయంలో ప్రాముఖ్యం లేనివిగావు. మహ్మద్ ఐసీం తన మతావేశాన్ని ప్రదర్శించటానికి ప్రథమ సాక్ష్యంగా డియోల్ నగరంలో తాను బందీలుగా పట్టుకున్న బ్రాహ్మణుల నందరినీ బలవంతంగా మస్తీ చేయించారు. అలా మస్తీ చేయించటాన్ని బ్రాహ్మణులు నిరాకరించారన్న విషయాన్ని తెలుసుకున్న మహ్మద్ ఐసీం 17 సంవత్సరాలు పైబడ్డ వారినందరినీ చంపించివేశారు. తక్కిన స్త్రీలు, పిల్లలు, పురుషులను బానిసలుగా మార్చారు. హిందూ దేవాలయాల్ని దోచుకున్నారు. దేవాలయపు సంపదలోని ఆయిదోపంతును న్యాయ సమ్మతమైన ప్రభుత్వ భాగంగా గ్రహించి మిగతా దానిని పైనికులు తమ మధ్య సమంగా పంచుకున్నారు.

హిందువులకు బీతి కలిగించే పనుల్ని మొదట మహ్మద్ షుజనీ చేపట్టారు. 1001 సంవత్సరంలో రాజా జయపాల్ ఓటమి తరువాత ఆయనను నడిపిధిలో ఊరేగిస్తూ నడిపించారు. అలా నడిపించి అవమాన పరచటాన్ని ఆయన కుమారులు, సామంతులు వీక్షించారు. అపవిత్రుల మనస్సులలో ఇస్లాం మతం పట్ల భక్తిశ్రద్ధలు పెరుగుతాయని భావించటం జరిగింది.

అపవిత్రులను చంపటమనే విషయం మహ్మద్ కు చాలా సంతోషం కలిగించింది. 1019లో చాంద్ రాయ్ పై చేసిన దండయాత్రలో ఆయన చాలామంది అపవిత్రులను చంపించారు. కొందరిని చైరీలుగా తీసుకుని వెళ్ళారు. అపవిత్రులను సంహరించటం పూర్తయ్యే దాకా ముస్లిములు సంపదను కొల్లగొట్టే విషయంపైకి తమ దృష్టిని మరల్చలేదు. హిందువుల పై న్యాయం చెందిన ఏనుగులు హిందూ మత విశ్వాసాలను వదులుకుని స్వచ్ఛందంగానే వచ్చి మహ్మద్ పై న్యంలో చేరాయని చరిత్రకారులు అతిశయోక్తులు రాశారు.

చాలా సందర్భాల్లో బీహారుపై మహ్మద్ భక్తియార్ ఖిల్జీ విజయం మాదిరి హిందువుల సరమేధం వల్ల దేశంలోని హిందువుల సంస్కృతికి కొంత విహతం కలిగిన మాట వాస్తవమే. మహ్మద్ భక్తియార్ ఖిల్జీ బీహారులోని నర్దియార్ ను ఆక్రమించినప్పటి విషయాలను తబాఖాత్ ఇవాసిరిలో ఈ విధంగా వివరించారు.

“విజేతలు వివరితమైన విధ్వంసం చేశారు. నగరంలో చాలామంది ముండిత శిరస్సులైన బ్రాహ్మణులు, వాళ్ళందరినీ చంపించారు. చాలా గ్రంథాలు దొరికాయి - కాని వాటిలో ఉన్న విషయాలను, బ్రాహ్మణులందరూ చవిపోవటం వల్ల ఎవ్వరూ వివరించలేక పోయారు. నగరం, కోట అధ్యయన కేంద్రాలు.”

ఈ విషయంలో సాక్ష్యాధారాలను క్లుప్తీకరిస్తూ డా॥ టైటన్ ఈ విధంగా వివరించారు. “దేవాలయాలు, విగ్రహాల విధ్వంసం విషయంలో మనకు చాలా సాక్ష్యాధారాలు ఉన్నాయి. మనం ఇదివరకే గమనించినట్లుగా మహ్మద్ బిన్ బాసీం సింధ్ లో ఒక క్రమపద్ధతిలో విధ్వంస

కాండను జరిపారు. కాని ఆయన మూల్తాన్‌లో గల దేవాలయాన్ని మాత్రమే విడిచిపెట్టారు. ఆ దేవాలయానికి లభించే ఆదాయం ఆకర్షణీయంగా ఉండేది. ఆ దేవాలయాన్ని సందర్శించే యాత్రికులు విగ్రహాలకు చాలా కానుకలు చెల్లించేవారు. ఆ విగ్రహం మెడ చుట్టూ గోమాంసం తగిలించి తన కసి తీర్చుకున్నాడు. కాని దేవాలయాన్ని ధ్వంసం చేయలేదు.

మినహాజ్ ఇసిరాజ్ మరంతగా వివరించారు. 'దాదాపు వెయ్యి దేవాలయాలు ధ్వంసం చేసిన కీర్తి మహ్మద్‌ది. సోమనాథ్‌లోని దేవాలయాన్ని ధ్వంసం చేసి, విగ్రహాన్ని విరగొట్టి దోచుకున్నారు. విరగొట్టిన విగ్రహాన్ని నాలుగు ప్రాంతాలలో విసిరి వేశారు. గజనీలోని జామె మసీదులో ఒక భాగాన్ని, తన రాజసాధపు సింహద్వారం ముందు ఒక భాగాన్ని, మూడో భాగాన్ని నాలుగో భాగాన్ని మక్కా మదీనాలకు పంపారు. ప్రతి సంవత్సరం భారతదేశంలోని అపవిత్రత నిర్మూలన కొరకు దండయాత్రలు చేస్తానని మహ్మద్ ఘజనీ ప్రతిజ్ఞ చేశాడని లేన్‌పూలే అన్నారు. సోమనాథ దేవాలయం ధ్వంసమయ్యేదాకా ఆయన నిద్రపోలేదు. దానికోసం ఆయన తన వృద్ధాప్యంలో కూడా కష్టమైన ఎడారి దారిన మూల్తాన్ నుండి అనహోల్ వరకూ తీరం వెంట యుద్ధం చేస్తూ ప్రయాణించి సుప్రసిద్ధ దేవాలయాన్ని చేరుకున్నాడు;

"లక్షలాది యాత్రికులు అక్కడకు చేరేవారు. వెయ్యిమంది బ్రాహ్మణులు దేవాలయంలో పూజలు చేసేవాళ్ళు. ఆభరణాలను సంపదను రక్షించేవారు. వందలాది నర్తకిమణులు, గాయకులు దేవాలయ సింహద్వారం ముందు నిలిచి గానం చేస్తూ, నృత్యాలు చేసేవారు. ఆ దేవాలయంలో మణులు, పజ్రాలు, రత్నాలు పొదిగిన పాడవాటి శివలింగం ఉండేది. దేవాలయ ప్రాకారాన్ని సందర్శిస్తున్న వేలాది బ్రాహ్మణులు విశ్వానరహితులైన ముస్లిములు నిర్భయంగా సోమనాథ దేవాలయం పైకి దండెత్తి రావడాన్ని ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ, సోమనాథుడే వారిని శిక్షిస్తాడని భావించేరు. ముస్లిం పై నికులు నిర్భయంగా దేవాలయ ప్రాకారపు గోడలు ఎగత్రాకి దేవాలయంలో చొరబడ్డారు. తన పేదకుల ప్రార్థనలను వినకుండా దేముడు మూగవాడయ్యాడు. అప్పుడు జరిగిన పోరులో దాదాపు 50 వేలమంది హిందువులు తమ మత విశ్వాస రక్షణలో అనువులు కోల్పోయారు. దేవాలయంలోకి చొరబడ్డ ముస్లిములు ఆనందోత్సాహంతో అపవిత్రం చేసి దేవాలయ సంపదను దోచుకున్నారు. లింగాన్ని పడగొట్టి ముక్కలు ముక్కలుగా చేసి ఆ ముక్కలను విజేత భవనానికి తరలించారు. దేవాలయ ద్వారాలను పెకలించుకొని పోయి ఘజనీలో వెలకొల్పారు. విగ్రహాలను విధ్వంసం చేసిన వారు దేవాలయపు ఆహార సంపదను ఆనందోత్సాహంతో పంచుకున్నారు."

మహ్మద్ ఘజనీ చేసిన ఘనకార్యం చాలా పవిత్రతను సంతరించుకుంది. ఆ సంప్రదాయాన్ని, ఆయన తరువాత భారతదేశంపైకి దండెత్తి వచ్చినవారు అనుసరించారు. డా॥ టైటన్ మాలర్ :

"మహ్మద్ ఘజనీ తరువాత భారతదేశంపైకి దండెత్తి వచ్చిన వారిలో మహ్మద్ హిరీ

ఒకరు.. అట్మీర్ పై జరిపిన దండయాత్రలో దేవాలయాలను పునాదులతో సహా పెకలించి వేశారు. దేవాలయాల స్థానాల్లో ముట్టు నిర్మించాడు. ఇస్లాం మత సిద్ధాంతాలను, ఆచార సాంప్రదాయాలను ప్రతిష్టించాడు. ఢిల్లీ నగరం, దాని పరిసరాల్లోని దేవాలయాలన్నింటినీ ధ్వంసం చేశాడు. విగ్రహాలను సగంభిక్షాదు. విగ్రహారాధన లేకుండా చేశాడు. దేవాలయాల స్థానాల్లో మసీదులు నిర్మించాడు."

"కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ కూడా గొప్ప వేయి దేవాలయాలను ధ్వంసం చేశాడు. వాటి పునాదులపై మసీదులు నిర్మించాడు. ఇతర చయిత కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ ఢిల్లీలోని జామా మసీదును నిర్మింపజేసాడు. దేవాలయాల విధ్వంసం వల్ల లభించిన శిల్పాలతోనూ, స్వర్ణభరణాలతోనూ మసీదులో అలంకరించారు. దేవాలయాల సత్వర విధ్వంసానికి ఏనుగులను ఉపయోగించారు. దేవాలయాల రాళ్ళను పెకలించి, వీధు నిర్మాణానికి ఉపయోగించి వాటిపై ఖరాన్ సూక్తులను చెక్కించారు. ఢిల్లీ జామా మసీదు తూర్పు ద్వారానికి ఎదురుగా పున్న 27 దేవాలయాలను పడగొట్టింది వాటి రాళ్ళను మసీదును నిర్మించడానికి ఉపయోగించారన్న విషయాన్ని శాసనాలు కూడా చాటుతున్నాయి. "జామా మసీదుకు కుతుబుద్దీన్ నిర్మించిన మినారుకు ప్రతిగా రెండవ మినారును నిర్మించారన్న ఉత్సాహంతో అల్లావుద్దీన్ పర్యతాల నుండి రాళ్ళు తెప్పించటంతో పాటు, దేవాలయాలను ధ్వంసం చేసి కూడా రాళ్ళను తెప్పించాడని అమీర్ ఖుస్రూ చెప్పారు. ఆయన దక్షిణ దేశ దండయాత్రలలో, ఉత్తర హిందుస్తాన్ లో తన ముందు తరం రాళ్ళు చేసినట్టే అల్లావుద్దీన్ దేవాలయాలను ధ్వంసం చేశాడు".

సుల్తాన్ ఫిరోజ్ షా రాసిన 'ఫుల్ హిస్ తో' ఆయన దేవాలయాలు పునర్నిర్మించ తలపెట్టిన హిందువుల పట్ల ఎలా వ్యవహించాలో వివరించారు. విగ్రహారాధనను సహించరాదన్న ప్రవక్త ప్రవచించిన సూక్తుల ప్రకారం ఢిల్లీ పరిసరాలలో గల దేవాలయాలన్నింటినీ ధ్వంసం చేయించాడు. ఎదురు తిరిగిన హిందూ పుణ్యస్థలాలను వదలించాడు. విగ్రహారాధన నిలిచిపోయేదాకా ఈ కార్యక్రమాన్ని సాగించాడు. దేవుని దయవల్ల ముసల్మానులు తమ భగవంతుని విశ్వరంగా ప్రకాశతంగా ప్రార్థించుకోగల్గుతున్నారన్నారు.

షాజహాను కాలంలో కూడా హిందువులు పునర్ నిర్మించుకో తలపెట్టిన దేవాలయాలన్నింటినీ ధ్వంసం చేయించారన్న విషయాన్ని మనం చరిత్రలో చదువుకున్నాం. హిందువులపై జరిపిన ఈ కార్యక్రమాన్ని బాద్షానామాలో ఇలా వివరించారు.

"అక్కర చక్రవర్తి హిందూత్వపు రోజుల్లో చాలా దేవాలయాల పునర్నిర్మాణం ప్రారంభమై పూర్తి కాలేదన్న విషయం షాజహాను చక్రవర్తి దృష్టికి తేబడిందని చరిత్రకారులు చెప్పారు. అప్పటికింకా బెనారస్ దేవాలయ పునర్నిర్మాణం పూర్తి కాలేదు. ఇప్పుడు దాన్ని పూర్తి చేయాలనుకుంటున్నారు. ఒక్క బెనారస్ లోనే గాక తన యావత్ సామ్రాజ్యంలోనూ

పునర్నిర్మింప తలపెట్టిన దేవాలయాలన్నింటినీ కూలగొట్టమని షాజహాను ఆజ్ఞాపించారు. ఒక్క అలహాబాదు రాష్ట్రంలోని బెనారస్ జిల్లాలోనే 76 దేవాలయాలను పడగొట్టడం జరిగింది”.

క్రీ.శ. 1669 ఏప్రిల్‌లో తల్లా, మూల్తాను, బెనారసు, ప్రత్యేకంగా బెనారసు పట్టణంలో బ్రాహ్మణులు అర్థం పర్థం లేని గ్రంథాలను అధ్యయనం చేయిస్తున్నారన్న సంగతిని ఔరంగజేబు తెలుసుకొన్నాడు. అక్కడికి దూరప్రాంతాల నుండి హిందువులు ముస్లిములు కూడా చేరుకుంటున్నారని కూడా గ్రహించారు. హిందూ పాఠశాలలను, దేవాలయాలను ధ్వంసం చేయాల్సిందని చక్రవర్తి తన కింది సుబేదారులకు ఆజ్ఞాలిచ్చాడు. విగ్రహారాధనను, మూర్తిపూజ విజ్ఞానాన్ని నిలుపుదల చేయించమని ఆజ్ఞాపించాడు. బెనారస్‌లోని విశ్వనాథుని దేవాలయాన్ని ప్రభుత్వాధికారులు ధ్వంసం చేశారన్న విషయం చక్రవర్తికి నివేదించబడింది. డా॥ టైలర్ ఈ విధంగా అన్నారు :

“మహ్మదు, తై మూరులాంటివారు విగ్రహారాధన, సంపదను కొల్లగొట్టడం, ఓడినవారిని బానిసలుగా మార్చటం, విశ్వాసహీనులను స్వర్గానికి పంపించటంలాంటి విషయాలకే ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు. కాని మతాంతరీకరణం పట్ల వారు శ్రద్ధ కనబరచలేదు. పాలకులు శాశ్వతంగా దేశంలో స్థిరపడినాకనే వారి దృష్టి మతాంతరీకరణం వైపు మళ్ళింది. తాము జయించిన ప్రాంతాల్లో ఇస్లాం మతాన్ని ప్రతిష్ఠించటం వారి ప్రధాన విధానమై పోయింది.”

“దేవాలయాల విధ్వంసంలో మహ్మదుతో సరిపమానమైన శాశ్వతి గడించిన కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ 12వ శతాబ్దపు ఉత్తరార్థ భాగంలోనూ 13వ శతాబ్దపు ఆరంభంలోనూ మతాంతరీకరణకు తన యాచనపత్రిని వినియోగించాడు. ఇందుకు ఒక సంఘటనను ఉదాహరించవచ్చు. 1194లో అలీమూర్ వద్ద గల కార్నల్‌కు వెళ్ళినప్పుడు అక్కడగల హిందువులలో ప్రాణధీతి కలవారు మతం మార్చుకున్నారు. మతం మార్చుకోలేని వారిని హతమార్చారు.”

“మతం మార్చుకోలేని మరింత తీవ్రంగా చర్యలు చేపట్టిన ఉదాహరణలు కోకోల్లలు. ఈ సందర్భంలో ఫిరోజ్‌షా క్రీ.శ. 1351-1387 కాలంలోని సంఘటనలను పేర్కొనవచ్చు. ఢిల్లీ నగరంలోని ఒక బ్రాహ్మణునిపై స్వగృహంలో విగ్రహారాధన చేస్తున్నాడన్న నేరం ఆరోపించబడింది. ముస్లిం స్త్రీలను తన మతంవైపు ఆకర్షిస్తున్నాడన్న నేరాన్ని కూడా ఆరోపించారు. ఆయనను రాజస్థానానికి పిలిపించి న్యాయవాదులు, న్యాయమూర్తులు, వైద్య శిఖామణులు, పెద్దల సమక్షంలో విచారణకు విలిపారు. ఆ బ్రాహ్మణుడు ఇస్లాం మతంలో చేరాల్సి లేదా ఆయనను సజీవ దహనం చేయాలని వారు తీర్పు ఇచ్చారు. ఇస్లాం మత విశ్వాసపరులు తీర్పును వినిపించారు. సరైన మార్గాన్ని అవలంబించమని ఆ బ్రాహ్మణున్ని కోరారు. కాని బ్రాహ్మణుడు నిరాకరించాడు. సుల్తాను ఆజ్ఞతో బ్రాహ్మణుని సజీవ దహనం చేశారు. సుల్తాన్ ఇస్లాం మత సూత్రాలను సదలించకుండా నిశ్చలదృష్టితో ఆజ్ఞలను జారీ చేశారని వ్యాఖ్యాతలు ఆయనను కీర్తించారు.”

మహాదు దేవాలయాలను ధ్వంసం చేయడం, తాను జయించిన హిందువులందరినీ బానిసలుగా మార్చారు. డా॥ టైటస్ ఈ విధంగా :
 “ఇస్లాం దండయాత్రలు ప్రారంభమైన దీర్ఘకాల దేవాలయాల విధ్వంసం, హిందువుల వధలాంటివే కాక ఓడినవారిని బానిసలుగా మార్చుకూడా ఆరంభమైంది. నాయకులకు, సామాన్యులకు విజయానంతరం దొరికిన సంపదలనుకోవలసికి ప్రోత్సాహం లభించింది. మహాదు ఇస్లాం మతం కాని వారిని చంపించాడట దేవాలయాలను ధ్వంసం చేశాడు. ఓడిపోయిన వారిని బానిసలుగా మార్చారు. వంపర్లుగొట్టారు. మొదటి దండయాత్ర వందర్భంలో ఆయన చాలా సంపదను దోచుకొట్టారు. దాదాపు 5 లక్షలమంది హిందూ స్త్రీ పురుషులను బానిసలుగా మార్చారు.

క్రీ.శ. 1017లో కన్-జోపై దండయాత్ర పీఠ మహ్మద్ బై దీలుగా తీసుకెళ్ళాడు. వాళ్ళు ఎంతమందో లెక్కపెట్టే వాళ్ళ వేళ్ళు వొట్టా పెట్టాయి. క్రీ.శ. 1019 తరువాత మజనీ మధ్య ఆసియాలో భారతీయ బానిసలమ్మకం ఎంత సాధారణమై పోయిందో చరిత్రకారులు ఈ విధంగా వివరించారు;
 “బానిసలు ఎందురున్నారంటే ప్రతి బానిసరెండు నుండి పది దీనారులను ఇచ్చి కొనుక్కునేవారు. ఆ తరువాత వారిని మజనీ మ్రకెళ్ళేవారు. దూరప్రాంతాల నుండి వర్తకులు, మజనీ వచ్చి కొనుక్కునేవాళ్ళు. అందమైనవాళ్ళు, అంద విహీనులు, ఎర్రటివారు, నల్లటివారు అందర్నీ బానిసలుగా చేసి ఆమ్మేవారు.”

క్రీ.శ. 1202లో కుతుబుద్దీన్ కలింజరును పట్టుకొన్నాడు. దేవాలయాలను ధ్వంసం చేసి మసీదులు నిర్మించాక విగ్రహారాధన రూపు మాసిపోయింది. 50 వేల మంది బానిసలుగా మారారు.

పవిత్ర యుద్ధంలో ఓడిపోయిన హిందువులందరూ బానిసలయ్యారు. యుద్ధం లేనప్పుడు కూడా ముస్లిములు అనుసరించిన పద్ధతుల వల్ల హిందువులు తమ వ్యక్తిత్వాన్ని కోల్పోయారు. 14వ శతాబ్దపు ఆరంభంలో ఆల్లపుద్దీన్ పాలిస్తున్న రోజుల్లో కొన్ని ప్రాంతాలలో హిందువులు ఆయనకు కష్టాలను నష్టాలను కలుగజేశారు. అందువల్ల వాళ్ళు మళ్ళీ తిరుగుబాటు చేయలేని విధంగా పన్నులు విధించారు.

“హిందువులు గుర్రాన్ని ఎక్కిడానికి వీలులేదు. అయుధాలు ఉంచుకోకూడదు. మంచి బట్టలు వేసుకోకూడదు. ఏ విధమైన విలాస జీవితం గడిపే వీలులేదు”. జిజియా పన్ను విధింపును గురించి డా॥ టైటస్ ఈ విధంగా అన్నారు :
 “నుల్లాసులు, చక్రవర్తులు, రాజుల పాలించిన ప్రాంతాలన్నింటినూ జిజియా పన్ను చెల్లించాల్సి ఉండేది. ఈ పన్నును చాలా క్రమబద్ధంగా పన్నులు చేసేవారు. కొన్ని సందర్భాలలో

వన్ను విధింపు నామమాత్రంగా ఉండేది. సార్వభౌముని క్షేమిణి పన్నుల చెల్లింపులు ఉండేవి. కాని క్రీ.శ. 1665లో ఆక్తురు పాలనకు వచ్చిన తొమ్మిదవ సంవత్సరంలో జిజియా పన్నును రద్దు చేశారు. అప్పటికే ఎనిమిది శతాబ్దాలుగా ముస్లిములు హిందువుల నుండి పన్నును వసూలు చేస్తుండేవారు.

లేన్ హౌస్ ఈ విధంగా అన్నారు : "తన భూమిలో తనకు లభించిన ఆదాయంలో సగం పన్ను రూపంలో ప్రభుత్వానికి చెల్లించాలి. బరెలు, గొర్రెలు, ఇతర క్షీరద పశువుల మీద కూడా పన్ను చెల్లించాలి. ఎకరానికి ఇంత, పశువుకు ఇంత అని ధనవంతులూ, బీదవారు సమంగా పన్నులు చెల్లించేవారు. లంచాలు తీసుకునే అధికారులను విచారణ లేకుండా వదలి నుండి తొలగించేవారు. వారికి కొరడా దెబ్బలు, వేళ్ళలో నూదులు గుచ్చటం, చేతులకు సంకెళ్ళు వేయటం, వెరసాలకు పంపించటం లాంటి శిక్షలు విధించేవారు. కొత్తగా నిబంధనలు ఏర్పాటు అయ్యాయి. ప్రతి రెవిన్యూ అధికారి పదిమంది సంపన్న హిందూ కుటుంబాల నుండి పన్నులు వసూలు చేయాలి. వెండి, బంగారం, చివరకు తమలపాకులను హిందువులు ఉపయోగించే వీలులేదు. వారు సంపన్న ముస్లిముల ఇళ్ళలో వాకిరీ చేయాల్సి వచ్చేది. స్లేగు వ్యాధి పీడన కన్నా, రెవిన్యూ అధికారులు వసూళ్ళు చాలా భయంకరంగా ఉండేవి. ప్రభుత్వ ఉద్యోగి కావటం కన్న మరణించటం మేలనుకునేవారు. అటువంటి వారికి ఏ హిందువూ తమ కూతుళ్ళనిచ్చి పెళ్ళి చేసేవారు కాదు."

ఆ కాలపు చరిత్రకారుడు ఈ విధంగా అన్నాడు : "ఈ నియమాలను చాలా కఠినంగా అమలు జరిపేవారు. చౌకీదారులు, ఖద్దులు, మొకద్దములు గుర్రాలను అధిరోహించేవారు కాదు. వారికి ఆయుధాలు ఉండేవి కావు. మంచి వస్త్రాలు కూడా ధరించేవారు కాదు. తాంబూల పేవనం వోషధం. ఏ హిందువూ తల ఎత్తుకుని తిరిగే వీలులేదు. కొరడా దెబ్బలు, వెరసాలలు, సంకెళ్ళు మొదలైన శిక్షల ద్వారా పన్నులు వసూలు చేసేవారు."

ఇదంతా కేవలం పిచ్చి అనుకోవడానికి వీలులేదు, నైతిక వక్రత అనుకోవడానికి లేదు. జరిగినవన్నీ ఇస్లాం నాయకుల విశాల దృక్పథపు ఆమోదంతో జరిగినవే. సుల్తాన్ అల్లావుద్దీన్ అడిగిన ప్రశ్నలకు జవాబిస్తూ ఖాజీ ఇస్లాం మతంలో హిందువుల స్థానం గురించి ఇలా అన్నాడు;

"వారు విధేయులు మాత్రమే. రెవెన్యూ అధికారులు వెండి అడిగితే బంగారం ఇవ్వాలి. రెవెన్యూ అధికారి మట్టి విసిరితే అది తినటానికి నోరు తెరవాలి. మట్టిని మింగాలి. నమ్రతతో పన్నును చెల్లించటంలోనూ మట్టిని మింగటంలోనూ 'ధిమ్మి'కి చూపించాల్సినంత చూపించి నల్లవుతుంది. వారిని దేవుడు చాలా హిసంగా చూస్తాడు. వారిని అలాగే చూడమని దేవుడు చెప్పాడు. హిందువులను తొక్కివట్టి ఉంచటమనేది ముస్లిముల పరమ పవిత్రమైన విధులలో ప్రధానమైంది. వారు ప్రవక్తకు శత్రువులు. అందువల్ల వారిని వధించాలని, దోషిడి చేయాలని, బానిసలుగా మార్చాలని ఆజ్ఞాపించారు. వారిని ఇస్లాం మతానికి మార్చండి లేదా చంపండి;

నివలను చేయండి. వారి సంపదను ద్వంసం చేయండి 'హనిషా'లాంటి పెద్ద మతావార్యుడే
ందువులపై జిజియా పన్ను విధించమని చెప్పారు. ఇతర ఇస్లామిక్ న్యాయశాస్త్ర కోవిదులు
స్థలం లేదా 'సరణం' అనేదాన్ని కాపించారు."

మహ్మదు ఘజనీ మన దేశానికి దండెత్తి వచ్చిన నాటి నుంచీ మహ్మద్ షా అజ్ఝలీ
నదేశం నుండి వెళ్ళిపోయేదాకా 762 సంవత్సరాల పాటు జరిగిన చరిత్ర అది.

ఉత్తర భారతమంతా ఆర్యావర్తం అని అనటం హిందువులకు ఎంత వరకూ సమంజసం?
క కాలంలో ఉత్తర భారత హిందువులకు చెందినది కనుక ఎల్లకాలం వారికే చెందాలనటం
ఎంత వరకూ సబబు? ముస్లిములు విడిపోవడాన్ని వ్యతిరేకించే హిందువులు, చారిత్రక
ఎనోభావానికి కట్టుబడి ఉండేవారిని గత 762 సంవత్సరాలుగా జరిగిన వాస్తవాలను మరచిపోవా
లందామా? ఈ కాలంలో ఏం జరగలేదని భావిద్దామా?

దండయాత్రల పర్యావసానాలే గాక నా ఉద్దేశ్యంలో ఉత్తర భారతపు సాంస్కృతిక
వ్యభావాల్లో మార్పులు వచ్చాయి. అలా మార్పులు వచ్చిన ప్రాంతాలను పాకిస్తాన్ గా
ఏర్పరచమంటున్నాడు. ఆ ప్రాంతాల్లో హిందువుల ముస్లిముల మధ్య చక్రవర్తి లేకపోవడమే గాక
వారి మధ్య చైరి భావం వెలకొని ఉంది.

ఈ దండయాత్రల మొదట పర్యావసానం ఉత్తర భారతం తక్కిన భారతదేశం నుండి
వేరు కావటం. మహ్మద్ ఘజనీ తన ఉత్తర భారత దండయాత్రల తరువాత ఉత్తర భారతాన్ని
భారతదేశం నుండి వేరు చేసి ఘజనీ పట్టణం నుండి దాన్ని పరిపాలించాడు. మహ్మద్ హుసేన్
విజేతగా వచ్చి ఉత్తర భారతాన్ని తక్కిన భారతదేశంతో కలిపి మొదట లాహోరు తర్వాత ఢిల్లీ
నుండి పరిపాలించాడు. అక్బరు సోదరుడైన హాకిం కాబూల్, కాందహార్ లను ఉత్తర భారతం
నుండి వేరు చేశాడు. మర్ఖి వాటిని 1738లో నాదిర్షా వేరు చేశాడు. శిష్టల కృషి అర్థం
కాకపోవల్లయితే భారతదేశం నుండి ఉత్తర భారతం మొత్తం భారతదేశం నుండి వేరయ్యేది. ఒక
విధంగా ఉత్తర భారతాన్ని రైల్వే వేగముతో పోల్చవచ్చు. దాన్ని ఏ క్షణం దేనితోనైనా
కలవవచ్చు, విడదీయవచ్చు. దీనికి సమాంతరమైన ఉదాహరణగా ఆల్బెన్-లౌరెన్ ప్రాంతాన్ని
చెప్పవచ్చు. మొదట్లో ఆల్బెన్-లౌరెన్ ప్రాంతం పెద్దపల్లెలాంటిది మరియు ఇతర దిగువ
దేశాలలాగే జర్మనీకి చెంది ఉండేవి. అలా 1680 దాకా కొనసాగింది. 1680లో ప్రెంచివారు
దాన్ని జయించి ప్రాన్సులో కలుపుకున్నారు. ఆ విధంగా 1871 దాకా ప్రాన్సులో అంతర్భాగంగా
ఉంది. 1871లో జర్మనీ ఆ ప్రాంతాన్ని గెలుచుకొని తన సామ్రాజ్యంలో భాగంగా చేసుకుంది.
మర్ఖి 1918లో దానిని జర్మనీ నుండి వేరు చేసి ప్రాన్సులో కలిపారు. 1940లో ప్రాన్సు నుండి
వేరు చేసి జర్మనీలో కలుపుకున్నారు.

దురాక్రమణదారులు అవలంబించిన పద్ధతులు, ఆ ప్రాంతం మీద ప్రజల మీదా ప్రగాఢ
ప్రభావాన్ని కలుగజేశాయి. హిందువులకూ ముస్లిములకూ మధ్యవై మనస్యం పెరగటం జరిగిన

పర్యవసావాల్లో మొదటిది, నై మనస్యం ఎంతవరకూ వృద్ధి చెందిందంటే ఒక వంద సంవత్సరాల రాజకీయ జీవితం తరువాత కూడా మరచిపోలేనంతగా మారింది. ప్రతి దండయాత్రలో దేహాలయాలు ద్వంసమయ్యాయి. ఐలవంతంగా మత మార్పిడులు జరిగాయి. మరెంతో మంది బానిసలయ్యారు. ఈ పర్యవసావాలు ముస్లిములకు గర్వకారణంగాను, హిందువులకు అపమానకరమైనవిగాను మిగిలిపోయి పదా వేధించటం లేదా? ఈ విషయాలన్నింటినీ పక్కకు వెడితే అనలు ఆటంకం భారతదేశపు వాయవ్య భాగంలోనే జరిగింది. ముస్లిం దండయాత్రలు సముద్రపు అరిల్లాగా ఒకదానివెంట ఒకటి ఈ ప్రాంతాన్ని దీభత్సం చేసింది. ఆ తరువాతనే చెదురు మదురుగా తక్కిన భారతదేశంలోకి దండయాత్రల ప్రభావం పాకింది. తక్కిన భారతానికి చాలా ఆలస్యంగా చాలా తక్కువ ప్రభావాన్ని కలుగజేశాయి. దూరప్రాంతాల నుండి తిరిగి వెనక్కు మళ్ళాయి. అలా మళ్ళినప్పుడు ఆర్య సంస్కృతి ప్రబలంగా ఉన్న ఈ ప్రాంతంలో ఇస్లామిక్ సంస్కృతి మాత్రం మత రాజకీయ దృక్పథాన్ని ఏర్పరచింది. ముస్లిం దండయాత్రల నాయకులు హిందువులను అసహ్యించుకొంటూ వెళ్ళిపోలేదు. అలా వెళ్ళినట్లయితే మంచిగానే ఉండేది. వారు వ్యతిరేక భావంతో సంతృప్తి చెందలేదు. సంపర్కక చర్యలు కూడా చేపట్టారు. వారు ఇస్లాం మత బీజాన్ని నాటారు. ఇస్లాం మత బీజపు వృద్ధి చాలా మంచిగా జరిగింది. అది ఎండాకాలంలో నాటిన బీజం లాంటిది కాదు. ఒక వృక్షంలాగా ఐలంగా ఎత్తుగా పెరిగింది. ఉత్తర భారతంలో ఇస్లాం బీజంలాగా నెలకొని మహావృక్షమైంది. ఒండ్రుమట్టి చేరి మొక్కకు ఐలం వచ్చినట్లుగా తరువాత జరిగిన ముస్లిం దండయాత్రలు ముస్లిం మతానికి వృద్ధికి బాగా దోహదం చేశాయి. మహావృక్షంగా ఇస్లాం మతం పెరగగా మరుగుజ్జు వృక్షాలుగా హిందూ బౌద్ధమత సంస్కృతులు మిగిలిపోయాయి. శిష్టుల ఐలం కూడా ముస్లిం మహావృక్షాన్ని కదిలించలేకపోయింది. యదార్థంలో శిష్టులు ఉత్తర భారతాన్ని జయించి యజమానులైనప్పటికీ మళ్ళీ ఉత్తర భారతాన్ని హుయాన్ థ్యాంగ్ కాలం నాటి హిందూ సంస్కృతికి చేరువగా తేలేకపోయారు. ఉత్తర భారతాన్ని శిష్టులు తిరిగి తక్కిన భారతదేశానికి కలిపి చేశారు. అయినప్పటికీ అది ఆల్ఫ్రెడ్-లోరైన్ ప్రాంతంలాగా రాజకీయంగా విడివడటానికి కలువలానికి సంసిద్ధంగా తయారైంది. ముందు చూపులేని మనిషిమాత్రమే ఈ యదార్థాలను విస్మరిస్తాడు. లేక పాకిస్తాన్ అంటే భారతదేశాన్ని రెండుగా చీల్చటమని భావిస్తాడు.

హిందుస్తాన్ పాకిస్తాన్ల మధ్య ఎలాంటి సఖ్యతను హిందువులు కాంక్షిస్తున్నారు? అది భౌగోళికమైన సమైక్యత అయితే అది సమైక్యత కానేకాదు. భౌగోళిక సమైక్యత పైన జాతీయతను వృద్ధి పరచటమనేది భగవంతుడు కోరినదాన్ని మానవుడు కాదనటం లాంటిది అవుతుంది. జీవన విధానం సంప్రదాయాలు లాంటి సమైక్యత కూడా సమైక్యత కాదు. అందరికీ అనువుగా ఉండే పర్యావరణం ఫలితమే అలాంటి సమైక్యత. పాలనా సమైక్యత కూడా సరియైన సమైక్యత కాదు. ఈ విషయంలో ఐర్లా ఒక ఉదాహరణం. అరకాకడెనా సర్క్లియను 1826 నాటి ఎండబూ సంది ద్వారా బ్రిటిషువారు కలుపుకున్నారు. పెగూమార్తబాన్లను

1852లో కలుపుకున్నారు. 1886లో ఎగువ ఐర్లాండు కలుపుకున్నారు. ఇండియా ఐర్లాండు మధ్యగల పాలనా సమైక్యత 1826లో ఏర్పరచారు. దాదాపు 110 సంవత్సరాల పాటు ఆ పాలనా సమైక్యత కొనసాగింది.

1937లో రెండింటిని బంధించిన ముడీని విప్పి వేయటం జరిగింది. ఐర్లాండు ఇండియాలు వేరు కావడాన్ని ఎవ్వరూ వ్యతిరేకించలేదు. రెండింటి మధ్యగల సమైక్యతకు ప్రాతిపదిక లేదు. బంధుత్వపు సంబంధాల ఆధారంగా సమైక్యత ఏర్పడాలి. ఒక విధంగా అది ఆధ్యాత్మికమైనదే. ఈ విషయంగా పరిశీలించినప్పుడు ఇండియా పాకిస్తాన్ల మధ్యగల సమైక్యత ఒక మిథ్య మాత్రమే. ఐర్లాండు హిందుస్తాన్ల మధ్య ఆధ్యాత్మికమైన సయోధ్య ఉంది. అలాంటి ఐక్యం ఇండియా పాకిస్తాన్ల మధ్య లేదు. భారతదేశం నుండి ఐర్లాండు విడిపోవడాన్ని నిరోధించని హిందువులు, ఏ విధంగా పాకిస్తాన్ ఏర్పడటాన్ని వ్యతిరేకిస్తున్నారో తెలుసుకోవటం కష్టంగా ఉంది. రెండింటి మధ్య రాజకీయపరమైన ఏకీభావం లేదు. సామాజికంగా రెండూ పరస్పరం వ్యతిరేకమైనవి. ఆధ్యాత్మికంగా రెండింటికి మధ్య పాఠనం లేదు.

(అను. ప్రొ ఎం. సత్యనారాయణరావు)

రక్షణ. పౌటవం
దుర్బలమవడం

రక్షణ పాటవం దుర్బలమవడం

పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావం వల్ల హిందూస్తాన్ రక్షణ విషయంలో ఎలాంటి మార్పు వస్తుంది? ఇది అంత తక్షణ సమస్య కాదు. ఏమంటే పాకిస్తాన్ ఏర్పడ్డ వెంటనే హిందూస్తాన్ తో యుద్ధానికి దిగుతుందనుకోవడానికి తగ్గ ఆధారం ఏమీ లేదు. అయినా ఈ సమస్య తలెత్తి తీరుతుంది. అంతేత దీని గురించి చర్చించుకోవడం మంచిది.

ఈ సమస్యను మూడు రకాలుగా పరిశీలించవచ్చు. 1) సరిహద్దు సమస్య 2) వనరుల సమస్య 3) సాయుధ దళాల సమస్య.

1. సరిహద్దు సమస్య

పాకిస్తాన్ ఏర్పడితే హిందూస్తాన్ కు శాస్త్రీయమైన సరిహద్దులు లేకుండా పోతాయని హిందువులు మొర పెడతారు, తప్పుడు. హిందువుల ఎల్లరికీ ముప్పు వస్తుందన్న కారణంగా పాకిస్తాన్ ను వదులుకోవడాని ముస్లిములకు చెప్పడమా? కుదరదు అనవచ్చు. నరే, ఈ సరిహద్దులను అలా ఉంచినా పరిశీలించాల్సిన అంశాలు రెండు ఉన్నాయి. వాటిని చూస్తే ఈ సరిహద్దు విషయానికి సంబంధించి హిందువులు ఆందోళన వడ్డం అనవసరమనిపిస్తుంది.

ఏ దేశానికై నాగావీ 'ఇదీ శాస్త్రీయమైన సరిహద్దు' అని చెప్పగలిగేది ఉంటుందా? ఇది మొదటి అంశం. "వాయవ్య సరిహద్దు" అన్న గ్రంథం రాసిన డేవిస్ ఇలా అంటున్నారు :

"మన భారత సామ్రాజ్య వాయవ్యదిశలో జాతిపరంగా, రాజకీయపరంగా, పై నికపరంగా చూస్తే పంతవృత్తికరమైన ఒక సరిహద్దు రేఖ గీయడం అసాధ్యం. ఖోగ్ లికంగా ఫలానా, ఫలానా లక్షణాలున్నాయనీ, సన్నిహితంగా కలిసిపోయిన తేగల భూభాగాల్ని చేదించే రీతిలో జాతిపరమైన విషయాల్ని ఉల్లంఘించడం లేదనీ, అయినా రాజకీయపరమైన సరిహద్దుగా ఉండగలదనీ

చెప్పగల ప్రాంతం కోసం వెతకడం ఒట్టి కల మాత్రమే."

చారిత్రకంగా చూస్తే, భారతదేశానికి ఒక శాస్త్రీయమైన సరిహద్దు అనేది లేదు. అనేక మంది భారతదేశానికి అనేక హద్దులున్నాయన్నారు. ఈ సరిహద్దు సమస్య వల్ల రెండు విధానాలు తలెత్తాయి. ఒకటి "పురోగామి" విధానం, రెండవది సింధు నదికేసి "తిరోగమించే" విధానం. సర్జార్త్ మాక్మిన్ చెప్పినట్లు, ఈ పురోగామి విధానానికి, విస్తృత ఉద్దేశ్యమూ, పరిమిత ఉద్దేశ్యమూ ఉన్నాయి. విస్తృత ఉద్దేశ్యం ప్రకారం పురోగామి విధానంలో భారతదేశానికి ఆఫ్ఘనిస్తాన్ వాడని తుపాకి గొట్టానికి దిరడాలాగా అయ్యింది. దాని వ్యవహారాన్నింటినీ క్రియాత్మకంగా నియంతం చెయ్యడం అన్నమాట భారతదేశం పలుకుబడి ఆక్సన్ నదీ తీరం దాకా విస్తరించడం అన్నమాట. పరిమిత ఉద్దేశ్యం ప్రకారం, దురాండ్ పంధా నిర్వచించినట్లు ఆఫ్ఘనిస్తాన్ కూ పాలిత ప్రాంతానికి (అంటే వాయవ్య సరిహద్దు భాగం) మధ్య ఉన్న తెగలకొండల్ని కలుపుకోవడం మేరకే పరిమితం అవుతుంది. ఆ సరిహద్దు రేఖ దాకా బ్రిటిష్ ఆధిపత్యం చెలాయించడం ఇందులో ఉంది. భారతదేశానికి సంబంధించి ఏ చింతా లేని సరిహద్దుగా ఉండే ఈ పురోగామి విధానం ఉద్దేశ్యం ఎన్నడనగానో వర్ణితం అయ్యింది. తత్ఫలితంగా, ఇక మూడు సరిహద్దు అవకాశాలు మిగిలాయి. వాటి నుంచి దేన్నో ఒకదాన్ని ఎంచుకోవాలి. 1) సింధునది 2) వాయవ్య సరిహద్దు ప్రాంతంలోని ప్రస్తుత పరిపాలనా సరిహద్దు 3) దురాండ్ రేఖ. పాకిస్తాన్ మాత్రం భారత సరిహద్దుకు తిరిగి సింధునది కేసి, నిజానికి సింధునది వెనక్కి నట్లెట్టేనదికేసి లాగేస్తోంది. అందులో సందేహం లేదు. అయినాగానీ, సింధునది కేసి తిరోగమించే ఈ విధానానికి దాని వకాల్తాదార్లు లేకపోలేదు. సింధునది సరిహద్దును గట్టిగా ప్రతిపాదించే వ్యక్తి లార్డ్ లారెన్స్. సింధు పర్యత ప్రాంతం దాటి ఆవలకు ముందుకు ఏ మాత్రం పోవడానికి ఆయన సుతరాము అంగీకరించడు. సింధునది ప్రాంతం నుంచి ఏ మాత్రం సుదూరంగానైనా యుద్ధం చెయ్యడం తెలివితక్కువ అనీ, దౌర్బల్యం అనీ ఆయన అభిప్రాయం. ఆఫ్ఘనిస్తాన్ గుండానూ, తెగల ప్రాంతం గుండానూ ఎంత దూరం పై న్యం దాడిచేస్తూ పోగితే, అంతగా అది సంకటస్థితికి గురవుతుందని ఆయన అభిప్రాయం. ఇక మిగిలినవాళ్ళు, నది ఏమంత పలుచైన రక్షణ హద్దు కాదని, అనుమానం లేకుండా నూచించారు. కానీ సింధునది సరిహద్దుకు తగ్గకపోవడానికి అసలు కారణం వేరే చోట ఉన్నట్లు అనిపిస్తుంది. డేవిస్ అసలు కారణాన్ని ఈ విధంగా చెప్తున్నారు :

"వాయవ్య సరిహద్దు ప్రాంతం ఆధునికం అయ్యింది. అక్కడ నివసిస్తున్న వాళ్ళ దృష్ట్యా చూస్తే సింధునది కేసి తిరోగమించడం అసంబద్ధంగా ఉంటుంది. వెనక్కి తగ్గడం అంటే పరువు పోగొట్టుకోవడమే కాదు, మనం సార్థకమైన మన పరిపాలన విస్తరించజేసిన ఆ ప్రజలకు శుద్ధ దగా చెయ్యడం అవుతుంది కూడా."

నిజానికి ఏ ఒక ప్రత్యేక సరిహద్దు అతి భద్రమైనదని పట్టుబట్టి చెప్పడం నిష్ప్రయోజనం.

ఈనాటి ప్రపంచంలో భౌగోళికమైన స్థితిగతులు నిర్ణయం కాకపోవడమే సూటిగా ఉన్న కారణం. సహజ సరిహద్దులకు ఇంతకు పూర్వం ఉన్న ప్రాముఖ్యాన్ని ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానం హరించి వేసింది. మహా పర్యటాలు, విశాలమైన ఏరులు, విస్తారమైన సముద్రాలు, సుదూర వ్యాప్తిగల ఎడారులు ఆ సరిహద్దులుగా ఉన్నప్పటికీ ఇలా జరిగింది.

రెండవ పక్షంలో సహజ సరిహద్దులు లేని దేశాలు ఈ లోటును భర్తీ చేసుకోవడం పర్యటా సాధ్యమే. సహజ సరిహద్దులు లేని దేశాలు లేకపోలేదు. అయినప్పటికీ ప్రకృతివరమైన లోటుపాట్లను అన్ని దేశాలు పూడ్చుకున్నాయి. కృత్రిమ దుర్గాలను అవరోధాలుగా నిర్మించుకొని అలా పూడ్చుకున్నాయి. అవి సహజమైన అవరోధాల కంటే చాలా ఎక్కువ దుర్బలంగా ఉంటాయి. తమలాంటి పరిస్థితుల్లోనే అన్ని ఇతర దేశాలు సాధించుకున్న దాన్ని హిందువులు సాధించుకోలేకపోతారు. తమకు ఉన్న వనరులను బట్టి చూస్తే, సహజసిద్ధంగా ఏర్పాటయిన సురక్షిత సరిహద్దు లేదని హిందువులు భయపడాల్సిన పని లేదు.

2. వనరుల సమస్య

కాస్త్రీయమైన సరిహద్దు ఉందా లేదా అన్నదాని కంటే ముఖ్యమైంది వనరుల సమస్య. అవసరమైన సాధనా సంపత్తిని సమకూర్చుకునేందుకు పుష్కలంగా వనరులుండాలే గానీ సరిహద్దులు కాస్త్రీయమైన లేనేం, దుర్బలంగా ఉంటేనేం, ఆ కష్టాలన్నింటినీ అధిగమించడం పర్యటా సాధ్యమే. అంతేత పాకిస్తాన్, భారతదేశానికి ఏ ఏ వనరులున్నాయో మనం పరిశీలించాలి. రెండుదేశాలకూ ఎలాంటి వనరులున్నాయో ఒక అంచనా ఇచ్చేందుకు ఈ అంకెల్ని చూద్దాం.

పాకిస్తాన్ వనరులు

రాష్ట్రం	వైశాల్యం	జనాభా	వార్షిక ఆదాయం*
వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రం	13,518	2,425,003	1,90,11,842
పంజాబ్	91,919	23,551,210	12,53,87,730
సింధ్	46,378	3,887,070	9,56,76,269
బెలూచిస్తాన్	54,228	420,648	-
బెంగాల్	82,955	50,000,000	36,55,62,485
మొత్తం	2,88,998	80,283,931	60,36,38,326

హిందుస్తాన్ వనరులు

రాష్ట్రం	వైశాల్యం	జనాభా	వార్షిక ఆదాయం*
అజ్మీర్-మేర్వార్	2,711	560,292	21,00,000

అస్సామ్	55,014	8,622,251	4,46,04,441
బీహార్	69,348	32,371,434	6,78,21,588
ఓంజాయి	77,271	18,000,000	34,98,03,800
బెంగాల్ ప్రావిన్స్ బీరార్	99,957	15,507,723	4,58,83,962
కూర్గ్	1,593	163,327	11,00,000
గిల్గీ	573	636,246	70,00,000
మద్రాసు	1,42,277	46,000,000	25,66,71,265
బెరిస్	36,695	8,043,681	87,67,269
యు.పి.	2,06,248	48,408,763	16,85,52,881
మొత్తం	6,07,675	178,513,919	96,24,05,206

- * స్థానిక ప్రభుత్వాలు స్థానిక వనరుల ద్వారా సేకరించుకొన్న ఆదాయాలు, కేంద్ర ప్రభుత్వం కేంద్ర వనరుల ద్వారా సేకరించుకొన్న ఆదాయాల రెండూ ఈ వార్షిక ఆదాయాల్లో కలిపి ఉన్నాయి.

ఇవి స్థూలంగా చెప్పకొన్న అంకెలు. కొన్ని చేర్చులూ, మార్పులూ ఇక్కడా, అక్కడా ఉండవచ్చు. రైల్వేల ద్వారా, ద్రవ్య, తపాలా తంతి విభాగాల ద్వారా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి వచ్చే ఆదాయాన్ని ఈ అంకెల్లో చేర్చలేదు. ఏమంటే విడివిడిగా రాష్ట్రాల నుంచి ఈ పద్ధతి కింద వుంతుంటే తేలికగా తెలుసుకోవడం కష్టం కాబట్టి. ఆ లెక్క తేలికపప్పుడు వార్షిక ఆదాయానికి మరికొంత చేరుతుంది. అయితే పద్ధతి కింద హిందూస్తాన్ కి చేరే వార్షికాదాయం పాకిస్తాన్ కు వచ్చేదాని కంటే చాలా ఎక్కువ ఉంటుందన్న విషయంలో అనుమానం లేదు. ఈ లెక్కలకి చేర్చులు చేసినట్లే కొన్ని తీసేవేతలూ ఉంటాయి. ఈ తీసేవేతల్లో ఎక్కువ భాగం పాకిస్తాన్ పాలబడతాయి. ఇంకా ముందు చూపించబోయేట్లు పంజాబ్ లో కొంతభాగాన్ని పశ్చిమ పాకిస్తాన్ ఉద్దిష్టప్రాంతం నుంచి మినహాయించాలి. బెంగాల్ నుంచి పదిహేను జిల్లాల్ని, పంజాబ్ నుండి పదమూడు జిల్లాల్ని మినహాయించాల్సి ఉంటుందని నేను అనుకుంటున్నాను. ఈ జిల్లాల్ని మినహాయిస్తే భూభాగ వైశాల్యంలోనూ, జనాభాలోనూ, వార్షికాదాయంలోనూ ఏ పురుకు తగ్గుదల ఉండబోయేదీ తెలుసుకునేందుకు తగ్గ శాస్త్రీయ సమాచారం అందుబాటులో లేదు. ఏమైనా పంజాబ్, బెంగాల్ రాష్ట్రాలకు సంబంధించి వాటి వార్షికాదాయం సగం వుంతుందని మాత్రం ఊహించవచ్చు. ఈ మినహాయింపు వల్ల పాకిస్తాన్ సప్తహయినదాన్ని హిందూస్తాన్ పొందుతుంది. ఇరాఖిన్ దాకా చెప్పాలంటే, పశ్చిమ తూర్పు పాకిస్తాన్ ల ఆదాయం 60 కోట్లు, అందులో తీసేవేత 24 కోట్లు పోతే 36 కోట్లు అయితే, హిందూస్తాన్ ఆదాయం 98 కోట్లు ప్లస్ 24 కోట్లు అంటే మొత్తం 120 కోట్లు.

నేను ప్రస్తావించిన విశేషాలను ఆధారంగా ఈ అంకెల్ని పరిశీలించి చూస్తే హిందూస్తాన్

వనరులు పాకిస్తాన్ వనరులకంటే చాలా యెక్కువ ఉంటాయని చెప్పాలి - ఈ సమస్యని నైశాల్యం దృష్ట్యా చూసినా, జనాభా దృష్ట్యా చూసినా. అంచేత వనరులకు సంబంధించిన భయాలేమీ ఉండనక్కరలేదు. ఏమంటే, పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావం వలన హిందూస్తాన్ దుర్బల స్థితిలో వడదు.

3. సాయుధ దళాల సమస్య

ఏ దేశం రక్షణ అయినా వనరుల మీద ఆధారపడినంతగా శాస్త్రీయమైన సరిహద్దుల మీద ఆధారపడి ఉండదు. అయితే వనరుల మీద కంటే ఎక్కువగా దాని రక్షణ దానికి అందుబాటుపాఠాలు సైనిక దళాల మీద ఆధారపడి ఉంటుంది.

పాకిస్తాన్‌కూ, హిందూస్తాన్‌కూ అందుబాటులో ఉన్న సైనిక శక్తులు ఏవి?

భారత రక్షణ సమస్య గురించిన ఒక ప్రత్యేకమైన అంశాన్ని సైమన్ కమిషన్ ఎత్తి చూపించింది. భారతదేశ సైన్యంలోకి రిక్రూట్ చేసుకోవడానికి ప్రత్యేక ప్రాంతాలున్నాయనీ, అప్పులు సైన్యంలో చేరుకోవడానికి ఏ మాత్రమూ లేవి కొన్ని ప్రాంతాలున్నాయనీ, ఒకవేళ వాటి నుంచి చేరుకోవడం జరిగినా అతి తక్కువ అనీ తెలియజేసింది. ఈ వాస్తవాల్ని ఈ కింద ఇస్తున్న పట్టిక తెలియజేస్తుంది. దీన్ని ఆ కమిషన్ నివేదిక నుంచి తీసుకోవడమైంది. భారతదేశ రక్షణ గురించి ఆలోచించి, అందోళన పడిపోయే భారతీయులు చాలామందికిది వెగటు పుట్టించేంత ఆశ్చర్యకరంగా ఉంటుందనడంలో సందేహం లేదు.

సైన్యంలో చేరుకొనే ప్రాంతాలు

చేరుకొన్న వారి సంఖ్య

1. వాయవ్య సరిహద్దు ప్రాంతం	5,600
2. కాశ్మీర్	6,500
3. పంజాబ్	86,000
4. బెలూచిస్తాన్	300
5. నేపాల్	19,000
6. యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్	16,500
7. రాజ్ పుటాన్	7,000
8. మధ్య భారత్	200
9. బొంబాయి	7,000
10. సెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్	100
11. బీహార్, ఒరిస్సా	300
12. బెంగాల్	లేదు
13. అస్సాం	లేదు

14. ఐర్లాండ్	3,000
15. హైదరాబాద్	700
16. మైసూర్	100
17. మద్రాసు	4000
18. తదితర ప్రాంతాలు	1900
మొత్తం	1,58,200

ఈ మాదిరి పరిస్థితి భారతదేశానికి కొత్తకాదని సైమన్ కమిషన్ గ్రహించింది. దీనికి సాక్ష్యంగా మహా యుద్ధకాలంలో భారతదేశంలోని విభిన్న ప్రాంతాల నుంచి సైన్యంలోకి చేరుకొన్న వాళ్ళ లెక్కల్ని ఇచ్చింది. ఏమంటే, ఏ ప్రాంతం విషయంలోనూ నిరుత్సాహ పరచడం జరిగిందని అవగానికి లేదు కాబట్టి.

రాష్ట్రం	చేరుకొన్న పోరాట సైనికులు	యుద్ధం చెయ్యనివాళ్ళు	మొత్తం
మద్రాసు	51,223	41,117	92,340
బొంబాయి	41,272	30,211	71,483
బెంగాల్	7,117	51,935	59,052
యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్	163,578	117,565	281,143
పంజాబ్	349,688	97,288	446,976
వాయవ్య సరిహద్దు	32,181	13,050	45,231
బెలూచిస్తాన్	1,761	327	2,088
ఐర్లాండ్	14,094	4,579	18,673
దీహార్, ఒరిస్సా	8,576	32,976	41,552
సెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్	5,376	9,631	15,007
అస్సాం	942	14,182	15,124
అజ్మీర్-మెర్వాల్	7,341	1,632	8,973
నేపాల్	58,904	-	58,904
మొత్తం	742,053	414,493	1,156,546

ఈ సమాచారాన్ని బట్టి చూస్తే భారతదేశ రక్షణ కోసం పోరాడే సైన్యాల సంఖ్య అత్యధికంగా పాకిస్తాన్లో కలవబోయే ప్రాంతాల నుండే వస్తున్నట్లు కొట్టవచ్చినట్లు తెలుస్తుంది. దీన్నిబట్టి పాకిస్తాన్ లేకపోతే భారతదేశం తన్ను తాను రక్షించుకోలేదని వాదించవచ్చు.

సరే, సైమన్ కమిషన్ అందజేసిన విషయాలు నిర్వివాదమై నవనుకోండి. అంతమాత్రం చేత సైమన్ కమిషన్ నూచించిన రీతిలో నిర్ధారణలు చెయ్యడానికి అవి ఆధారాలు కాలేవు. అదేమిటంటే, పాకిస్తాన్ సైనికుల్ని తయారు చేయగలదు, భారతదేశం చెయ్యలేదు అని. అలాంటి నిర్ధారణ నిలవదని ఈ దిగువ పరిశీలించే అంశాల్ని బట్టి తెలుస్తుంది.

మొదటి అంశం, భారతదేశానికి విలక్షణమైందని సైమన్ కమిషన్ సూచించే అంశం అంత విలక్షణమైంది కాదు. విలక్షణంగా కనిపించే విషయం ప్రజల్లో స్వతహాగా ఉన్న లోపం వల్ల వచ్చింది కాదు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం గతంలో ఎన్నో ఏళ్ళుగా సైన్యంలో తేరుకొనేందుకు అనువరించిన విధానం వల్ల ఆ విలక్షణత్వం వచ్చింది. భారత సైన్యంలో వాయవ్య ప్రాంతం వాళ్ళు పై చెయ్యిగా ఎందుకు ఉన్నారు అనేదానికి వాళ్ళు క్షాత్రవర్గాలకు చెందినవాళ్ళు కావడమేనని అధికార వివరణ ఇస్తారు. కాని, ఈ వివరణ ఏ మాత్రం నిజం కాదని తిరుగులేని సమాచారం అందిస్తూ శ్రీ కౌడరి చూపించారు. వాయవ్య ప్రాంతంవాళ్ళు సైన్యంలో 1857 తిరుగుబాటు కాలం నుంచి పై చెయ్యిగా ఉన్నారని ఆయన చూపించారు. అంటే క్షాత్ర, క్షాత్రేతర వర్గాల సిద్ధాంతం ముందుకు రావడానికి 20 ఏళ్ళు ముందు నుంచినన్నమాట. ఈ సిద్ధాంతాన్ని 1879లో మొట్టమొదటిసారిగా పెర్షల్ ఆర్మీ కమిటీ² ముందుకు తెచ్చింది.

ఆ కమిటీని ఆ ఏడే నియోగించారు. వాయవ్య ప్రాంతంవాళ్ళు పై వెయ్యిగ్గా ఉండడానికి, వాళ్ళ వీరోచిత లక్షణాలని చెప్పి వాటికి ఏ సంబంధమూ లేదు. వాళ్ళు ప్రజలంగా ఉండడానికి కారణం, బెంగాల్ పై న్యం సంపూర్ణంగా నిమగ్నం అయిన తిరుగుబాటును అణచి వెయ్యడానికి వాళ్ళు బ్రిటిష్ వారికి తోడ్పాటునివ్వడం.

శ్రీ చౌదరి చెప్పినట్లు “సిపాయిల తిరుగుబాటుకు ముందు ఉన్న బెంగాల్ సైన్యం ముఖ్యంగా గంగానదీ ప్రాంతానికి చెందిన బ్రాహ్మణ, క్షత్రియులతో ఏర్పడ్డ సైన్యం ఈ వ్యాసం మొదట్లో చెప్పినట్లు, ఆనాటి ప్రెసిడెన్సీ సైన్యాలు మూడు వాటి వాటి ప్రాంతాలకి చెందినవే. ఆ ప్రాంతాల సైనిక సామర్థ్యాలకు ప్రాతినిధ్యంగా ఉన్నవే. అలాగని, నిక్కచ్చిగా చెప్పాలంటే, అవి ఆ పలానా రాష్ట్రాల జాతీయ సైన్యాలను ఏ ఒక్కదాన్ని గురించి ఖాయంగా అనలేం. ఏమంటే జనాభాలోని సాంప్రదాయక క్షాత్ర ఆంశాల నుంచి వాళ్ళని ఎంచుకొనే ప్రయత్నం ఏమీ లేదు. అయితే సైన్యంలో రిక్రూట్ కావడానికి అనువుగా ఉన్న ప్రాంతాల వాళ్ళే వాటిలోకి వచ్చారు. అంటే, తమిళులు, తెలుగు వాళ్ళు మద్రాసు సైన్యంలోకి, పశ్చిమ భారతీయులు

1. "భారతదేశంలో క్షాత్రజాతులు" అన్న అంశం మీద ఆయన రాసిన వ్యాస పరంపర చూడండి. జూలై 1930, జనవరి 1931, ఏప్రిల్ 1931 నాటి "మోడ్రన్ రివ్యూ" పంచికల్లో అవి వెలువడ్డాయి.
2. ఆ కమిటీ జారీ చేసిన ప్రకాశనంలో కింది ప్రశ్న ఉంది : "పామ్రాజ్య రక్షణ నిమిత్తం భారత సైన్యం సమర్థవంతమైన, ఔపయోగిక దళం, అవసరమనిభవిస్తే, పోలేరిని సైనికుల్ని అందజేసే ప్రాంతాల నుండి సైన్యంలో చేర్చుకోవడం, నింజెల్లుకోవడం, భారతదేశంలోని అతి దుర్బలమైన జాతుల నుండి ఏ మూలం యుద్ధానికి ఉపయోగపడని జాతుల నుండి సైన్యాన్ని చేర్చుకోవడం కంటే మంచిది కాదా?"

బొంబాయి సైన్యంలోకి, యు.పి., బీహారు వాళ్ళు చాలా పరిమిత సంఖ్యలో బెంగాలీలు బెంగాల్ సైన్యంలోకి వచ్చారు. ఇతర విధాలుగా అర్హులైతే తెగకూ, కులానికి సంబంధించిన నియమా లేవీ సైన్యంలో చేర్చుకొనేందుకు ఆటంకం కాదు. బొంబాయి, మద్రాసు సైన్యాల విషయంలో అనువరించిన పద్ధతిని ఒక్క క్షణం పాటు పక్కన పెడితే, ఈ సామాన్య విధానానికి ఒక్క బెంగాల్ సైన్యం మాత్రమే మినహాయింపుగా ఉంది. పంజాబీలో విషయంలోనూ, సిక్కుల విషయంలోనూ అనువరించిన పద్ధతే అది. వాళ్ళు అద్భుతమైన సైనిక పాటవం ఉన్న వాళ్ళయినా ఉత్తరాది సైన్యంలో వాళ్ళకి వముచిత ప్రాతినిధ్యం దక్కలేదు. తద్వినంగా, వాళ్ళ థిక్రూట్ మెంటుకు ఒక ప్రభుత్వ పరీక్షాపత్ర తీవ్రమైన పరిమితులు ఏర్పడ్డాయి. “ఒక దశంలో పంజాబీలు ఎప్పుడూ 200 మించి ఉండకూడదు; వాళ్ళల్లో సిక్కులు 100 మించి ఉండకూడదు” అని ఆ పర్మానల్ ఉంది. బెంగాల్ సైన్యంలోని హిందూస్తానీ దళాలు తిరుగుబాటు చేసిన తరువాతే బ్రిటిష్ అధికారులు దృష్టిలో పంజాబీలు పునరావాసం పొందగలిగారు. అప్పటిదాకా వాళ్ళు అనుమానితులుగా, ఐపీఎస్ రక్షణకుగురై ఉన్నారు. సిపాయిల తిరుగుబాటు నాటికి బెంగాల్ సైన్యం అంటే ముఖ్యంగా అయోధ్య నుంచి, ఉత్తర దక్షిణ బీహార్ నుంచి వచ్చి చేరిన వాళ్ళేనని ప్రధానంగా దక్షిణ బీహార్ నుంచి. అందులోనూ షాహాబాదు, బోజ్ పర్, గంగాయమునా మధ్య తీరం, రోహిల్ ఖండ్ నుంచి వచ్చిన వాళ్ళు ఈ ప్రాంతాల నుంచి సైన్యంలో చేర్చుకొన్న వాళ్ళల్లో అధిక భాగం అగ్రకులాలవాళ్ళే అంటే అన్ని బ్రాహ్మణ కాల వాళ్ళు, క్షత్రియులు, రాజపుత్రులు, అహిర్లు, ఒక దశంలో చేర్చుకొన్న ఈ వర్గాలవాళ్ళు దామాషాన (1) బ్రాహ్మణులు 1/24, (2) రాజపుత్రులు 1/4 (3) నిమ్న హిందువులు 1/6 (4) ముస్లిములు 1/6 (5) పంజాబీలు 1/8 ఉన్నారు.

“మరి ఈ సైన్యానికి ఇవాళ అధిక సంఖ్యలో సైనికుల్ని అందజేస్తున్న ప్రాంతం నుంచి - పంజాబ్, నేపాల్, వాయవ్య పరిపాద్య, కుమార్ గర్వాల్ పర్వత భూమి, రాజపుటానా - అతి తక్కువ సంఖ్యలో సైనికులు వచ్చారు, లేదా అసలు రాలేదు. భారతదేశంలో సైనిక పాటవం ఉన్నదని ప్రసిద్ధిపొందిన కులాలన్నిటినీ - సిక్కులు, గుర్జారులు, పంజాబీ ముస్లిములు, డ్రాగాలు, జాట్లు, పఠాన్లు, గర్వారీలు రాజ్ పుటానా రాజపుత్రులు, కుమోనీలు, నజార్లు - ఆ ప్రాంతం వదిలిపెట్టేసినట్లయింది. ఇవాళ భారత సైన్యానికి వెన్నెముకగా పరిగణించే అన్ని తెగల్ని, జాతుల్ని వదిలిపెట్టేసారు. ఒక ఏడాదిలోనే, ఒక్క తిరుగుబాటు వల్ల ఇదంతా మారిపోయింది. 1857లో జరిగిన తిరుగుబాటు బెంగాల్ సైన్యాన్ని తుత్తునియలు చేసేసింది. పంజాబీ మయమైన అనాగరికమైన సైన్యాన్ని తెచ్చి పెట్టింది. రూపు రేఖల్లో అది వ్యతంగంగా ఈనాటి భారత సైన్యాన్ని పోలి ఉంది.

“హిందూస్తానీ దళం (బెంగాల్ సైన్యానికి తెందిన) తిరుగుబాటు వల్ల ఏర్పడ్డ ఖాళీలు వెంటనే సిక్కులతో, ఇతర పంజాబీలతో, కొండల వాళ్ళతో నిండిపోయాయి. వీళ్ళంతా వగ తీర్చుకుందామన్న ఆత్మతతో, హిందూస్తాన్ సగరాన్ని కొల్లగొట్టడామన్న ఆత్మతతో

ఉన్నవాళ్ళు. వీళ్ళనందరినీ హిందూస్తానీ సైనికుల తోడ్పాటుతో బ్రిటిష్ వాళ్ళు లొంగదీసుకొన్నారు. వీళ్ళు ఆ విషయం తెలుసుకోలేక, కొద్దిమంది బ్రిటిష్ వాళ్ళను గాక, హిందూస్తానీలను తమ అసలు శత్రువులుగా పరిగణించారు. ఈ శత్రుత్వాన్ని బ్రిటిష్ వాళ్ళు తిరుగుబాటును అణచివేసేందుకు దివ్యంగా ఉపయోగించుకొన్నారు. గుర్ఖాల్ని సైన్యంలో చేర్చుకొన్నారన్న వార్త ఇంగ్లండ్‌లో ఉన్న లార్డ్ డల్హౌసీ విని మహా సంబరపడిపోయాడట. “అయోధ్య సీపాయిలతో వీళ్ళు రాక్షసుల్లా యుద్ధం చేస్తారని దైర్యంగా ఆశించవచ్చు.” అని ఒక మిత్రుడికి రాశాడు. తిరుగుబాటు తర్వాత, భారత సర్వ సేనాని జనరల్ మాన్స్ ఫీల్డ్ సెక్యుల గురించి ఇలా రాశాడు :

“సెక్యుల తమ స్వాతంత్ర్యం కోసం దెబ్బతీసే అవకాశం నిమిత్తం చూడ్డానికి బదులు మన జెండా కిందకు వచ్చారంటే దానికి కారణం వాళ్ళకి మనమంటే అభిమానం ఉండి కాదు. హిందూస్తానీ, బెంగాల్ సైన్యాన్ని, ద్వేషించడం అందుకు కారణం. వాళ్ళు కనీ తీర్పుకొందామను కొన్నారు. హిందూస్తానీ నగరాల సంపదని కొల్లగొట్టడామనుకున్నారు. వాళ్ళని ఆకర్షించింది ఒట్టి దినబత్తెంకాదు, మొత్తంగా కొల్లగొట్ట గల అవకాశం, శత్రువుల తలలమీద కదం తొక్కటం. నిజానికి, రంజిత్ సింగ్ పాత ఖాన్దా సైన్య సంఘభావాన్ని, మనం వాటంగా వాడుకున్నాం. ఏరీతిలో వాడుకున్నామంటే కొంతకాలం పాటు సెక్యుల్ని మనకి గట్టిగా బంధించేస్తుంది అని. వాళ్ళ పాత శత్రువులకు వ్యతిరేకంగా కొలుపు సాగినంతకాలం అలా బంధించి ఉంచుతుంది అది.

“నిజానికి ఆ రకంగా ఏర్పడ్డ సంబంధాలు చాలా కాలం నిలదొక్కుకుంటాయి. తిరుగుబాటు సమయంలో సెక్యుల, గుర్ఖాలు, అందించిన సేవల్ని మరిచిపోలేదు. అప్పటి నుంచి భారత సైన్యంలో పంజాబ్ కూ, నేపాల్ కూ గౌరవస్థానం లభించింది.”

భారత సైన్యంలో వాయవ్య ప్రాతం వాళ్ళ ఆధిపత్యానికి అసలు కారణం 1857లో జరిగిన తిరుగుబాటు అని శ్రీ చౌదరి అన్నముక్క నిజం. అందులో ఆవగింజంత అనుమానం లేదు. వాళ్ళ ఈ ఆధిపత్యానికి రావడానికి పోరాట గుణాల్లో వాళ్ళకి సహజంగా ఉన్న ఆధిక్యత కాదని అంటున్న చౌదరి అభిప్రాయమూ అంతే తిరుగులేనిది. ఈ విషయం, ఆయన సంతృప్తిగా సేకరించిన లెక్కలే తెలియజేస్తున్నాయి. భారత సైన్యంలో తిరుగుబాటుకు ముందూ, ఆ తర్వాత వచ్చిన మార్పుల్ని ఆ లెక్కలు తెలియ జేస్తున్నాయి.

**భారత పదాతిదళం రూపు తీసుకోవడంలో వచ్చిన మార్పులు
భిన్న ప్రాంతాల నుంచి వచ్చిన శతం**

సంవత్సరం	వాయవ్య ప్రాంతం				
	పంజాబ్ ప్రాంతం వాయవ్య కాశ్మీరు	నేపాల్ గరేవార్ కుమార్	ఈశాన్య ప్రాంతం	దక్షిణ భారతం	బర్మా
1856	10 కంటే తక్కువ	గణనీయం కాదు తక్కువ కాదు	90 కి	-	లేదు
1858	47	6	47	-	1
1883	48	17	35	-	1
1893	53	24	23	-	1
1905	47	15	22	16	1
1919	46	14.8	25.5	12	1.7
1930	58.5	22	11.0	5.5	3

1856లో అంటే తిరుగుబాటుకు ఒక ఏడాది ముందుగా భారత సైన్యంలో వాయవ్య దిశనుంచి వచ్చిన వాళ్ళ సంఖ్య గణించనక్కరలేనంతగా ఉందని ఈ లెక్కలు తెలియజేస్తున్నాయి. కానీ 1858లో, అంటే తిరుగుబాటు జరిగిన ఏడాది తర్వాత, వాళ్ళు ప్రబలస్థానం సంపాదించారు. ఇక ఆ స్థానం నుంచి తగ్గేది లేదు.

మొట్ట మొదటి సారిగా 1879లో క్షాత్ర, క్షాత్రేతర విభాగాల విభేదాన్ని ఒక విధంగా ప్రవేశపెట్టారు. దాని తర్వాత లార్డ్ రౌల్ట్ ప్రధాన విషయంగా పరిశీలించాలని పట్టుబట్టాడు. ఆ తర్వాత లార్డ్ కిచెనర్, భారత సైన్యంలోకి రిక్రూట్ చేసుకునేందుకు దీన్ని ఒక విధానంగా చెయ్యాలని ఆశించాడు. అయితే పైన చూసినదాన్ని బట్టి భారత సైన్యంలో వాయవ్య ప్రాంతంవాళ్ళ ఆధిపత్యం ఆరంభం కావడానికి దీనికి ఏ సంబంధమూ లేదని తెలుస్తోంది. కానీ

- “నలభై ఒక్క సంవత్సరాలు” అన్న గ్రంథంలో ఆయన ఇలా రాశారు. “మద్రాసు సైన్యంలో ఉన్న వాళ్ళు ఆవసరాలు, క్షే సామర్థ్యాలు తెలుసుకునేందుకు ప్రతి శీతకల్లులోనూ నేను దీర్ఘయాత్రలు చేశాను. గత శతాబ్దంలోనూ, ఈ శతాబ్ది ఆరంభంలోనూ వాళ్ళ పూర్వులు విశిష్టత గడించేట్టు చేసిన పాతాల పటిమ వీళ్ళల్లో ఉండేమో కనిపెడదామని ప్రయత్నించాను.. కానీ ఆ గతకాలపు పాతాల పటిమ వీళ్ళల్లో నశించిపోయింది. సాధారణ జెంగలీ హిందుస్తానీయునితో, బొంబాయి మరాఠా వాళ్ళల్లో మాదిరిగానే... అన్న తీర్మానానికి రాక తప్పలేదు. వాళ్ళను నమ్మి ఇంకా ఎంత మాత్రమూ యోధ జాతులకు పోటీగా పెట్టలేమని, దక్షిణ భారత సేనులాటి బయటి వాళ్ళను నియోగించలేమని తీర్మానించు కొన్నాను”.

ప్రభుత్వం చేత క్షాత్రవర్గంగా గుర్తింపు పొందే అద్భుత వాయవ్య ప్రాంతం వాసులకు పట్టింది. భారతదేశంలో ఇతర ప్రాంతాలకు చెందిన అధికారులకు క్షాత్రేతరపర్గాల దురదృష్టం సంభవించింది. విస్మయదేహంగా దీనికి ముఖ్యమైన పరిణామాలు వచ్చాయి. వాయవ్య ప్రాంత వాసులకు సైన్యంలో స్థిరమైన కొలుపు దొరికింది. దాంతో వాళ్ళు సైనిక కొలువును భద్రమైన వృత్తిగా, జీవికగా భావించారు. మిగిలిన భారతావనికి అది దక్కలేదు. అంచేత భారత వాయవ్య ప్రాంతం నుంచి సైన్యంలో ఎక్కువగా చేరడానికి ఇంతకంటే మరేమీ లేదు. అంటే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ విధానంవల్ల సైన్యంలో కొలువు వాళ్ళ వృత్తి అయింది. భారతదేశంలోని ఇతర ప్రాంతాల నుంచి మనుషులు సైన్యంలోకి రాలేదంటే ప్రభుత్వం వాళ్ళను సైన్యంలో చేర్చుకోక పోవడమే కారణం. ప్రజలు తమకు ఇష్టం ఉన్నా లేకపోయినా తాత ముత్తాతల వృత్తుల్నే అవలంబిస్తారు. వాళ్ళు కొత్త వృత్తుల్ని అవలంబించడం లేదు అంటే వాటికి వాళ్ళు తగదనిపించే మాత్రం అర్థంకాదు. అది వాళ్ళ పూర్వీకుల వృత్తికాకపోవడమే దాని అర్థం.

క్షాత్ర, క్షాత్రేతర పర్గాల మధ్య విభజన కేవలం అహేతుకమూ, కృత్రిమం అని చెప్పాలి. యోగ్యతను బట్టికాక, పుట్టుకనుబట్టి గుర్తింపును ఇచ్చే హిందూమత కులాల అంత తెలివైనవైనది మరొకటిలేదు. తాము పాటించినవిచక్షణ అసలయిన విచక్షణ అని ఒకప్పుడు ప్రభుత్వం మొండిగా పట్టుబట్టింది. పోరాల లక్షణాలకు సంబంధించి ఇంతమేరకు పోరాలవిలువ అనీ అంది. నిజానికి, వాయవ్యప్రాంతం నుంచి ఎక్కువ మందిని సైన్యంలోకి చేర్చుకోడానికి ఇదేవాళ్ళ సమర్థన. పోరాల లక్షణాలలో తేడాకూ, ఈ విచక్షణకూ ఏ మాత్రం సంబంధం లేదు అన్న సంగతి ఇప్పుడు ఒప్పుకొంటున్నారు. భారత సైన్యం ఏర్పాటు సందర్భంగా లండన్ నుంచి రేడియోలో మాట్లాడుతూ పంజాబ్ నుంచి ఎక్కువగా సైన్యంలో చేర్చుకోవడం అంటే దీప్రకల్పంలో వాళ్ళకు క్షాత్ర లక్షణాలు లేవని అర్థంకావని వివరించడానికి సర్పెలిస్ చెల్వాడ్ తంటాలుపడ్డాడు. భారత సైన్యంలోకి ఉత్తరది వాళ్ళను ఎక్కువ చేర్చుకొన్నారంటే, శీతోష్ణ పరిస్థితే ముఖ్యంగా కారణమని, ఏమంటే దక్షిణది వాళ్ళు ఉత్తర భారత దేశపు అధిక ఉష్ణ శీతలాలకు తట్టుకోలేరని చెల్వాడ్ వివరించాడు. ఏజాతి శాస్త్ర శౌర్య స్వభావం లేకుండా ఉండదు. క్షాత్ర స్వభావం అనేది సహజాతంగా వచ్చిపడేదేమీకాదు. అది శిక్షణకి సంబంధించింది. ఎవరినైనా దానికి తగ్గిదు చెయ్యొచ్చు.

ఇదీకాక, ప్రత్యేక శిక్షణతో రూపొందించుకునే దాంతోబాటుగా హిందూస్తాన్ లో తగినంత పోరాలవలీమ ఉంది. ఏక్కులున్నారు, వాళ్ళ వీరోచిత లక్షణాల గురించి చెప్పాల్సిన అవసరంలేదు. రాజపుత్ర జాతివాళ్ళు ఉండనేఉన్నారు. ఇప్పటికీ వాళ్ళను క్షాత్ర పర్గాల విభాగంలోనే చేర్చుకొని ఉన్నారు. వీళ్ళతోబాటుగా మరాఠాలున్నారు. గత ఐరోపా యుద్ధంలో వాళ్ళు తమ శౌర్య ప్రతాపాల్ని ప్రదర్శించనే ప్రదర్శించారు. మద్రాసులో ప్రెసిడెన్సీ

వాళ్ళుకూడా, సైనికావసరాలకు వస్తే, ఆధారపడతగ్గవాళ్ళే. భారతదేశంలో ఒకప్పుడు సర్వ సైన్యాధ్యక్షునిగా ఉన్న జనరల్ ప్రెడరిక్ పి. హైనే సైనికులుగా మద్రాసీయులు ఎలా ఉండేదీ తెలుతూ ఇలా అన్నాడు :

“బెంగాల్ సైన్యంలో చూస్తే, మద్రాసు సైన్యంలో శరీరకంగా వోమెట్టు తక్కువ వాళ్ళున్నారని అనడం పరిపాటి. ఒడ్డు పాడుగూ మాత్రమే చూసుకుంటే, ఇది నిజమే కావచ్చు. అసలైన సైనికుడికి ఉండాల్సిన యోధ స్వభావం, లక్షణాలు పరిస్థితుల ప్రభావం వల్ల, ఈ సైనికుల్లో అగుపించడంలేదని అంటున్నారు. పోల్చిచూపిస్తూ మద్రాసు సైనికులకు అసమర్థతని ఆపాదించే ఈ సైప్రకటనలనూ అలాంటి బావలు వాటిని వేసు తిరస్కరించాల్సి ఉంటుంది. ఇటీవలికాలంలో వాళ్ళు సైనికులుగా ఎక్కువ అనుభవం గడించలేదన్న ముక్క నిజమే కావచ్చు. ఏమంటే, శాస్త్రాన్నిగా మినహా, వాళ్ళను క్షాత్రం పనుల్లో పాల్గొనకుండా ప్రత్యేకంగా మినహాయించారు. మద్రాసు సీపాయి పోరాటయోధునిగా మిగిలిన వాళ్ళకుంటే తక్కువ అని వెల్లడి చేసేది ఏదీ జరిగినట్లు ఒక్కక్షణం కూడా నేను ఒప్పుకోలేదు. చరిత్ర సాక్ష్యాలు చూస్తే తద్విన్నమైంది జరిగినట్లే తెలుస్తోంది. డ్రిల్లు శిక్షణలో, క్రమశిక్షణలో మద్రాసు సీపాయి ఎవరికీ తీసిపోడు. ఇక ఆరోగ్యరీత్యా చూస్తే, అతనూ తనతో పాటు ఉన్న వాళ్ళంత బాగానూ ఉన్నట్లు వలతం తెలుస్తుంది. ఈ విషయం శాస్త్రాన్ని బట్టి, కైబర్లో ఉన్న వాళ్ళ అనుచరులను బట్టి వెల్లడైంది.

అంచేత తన జనాభా నుంచే చాలినంత మంది పోరాట యోధులు సైన్యంలోకి రావడం గురించిన చింత హిందూస్తాన్కు అక్కరలేదు. పాకిస్తాన్ విడిపోయినంత మాత్రాన ఈ విషయంలో హిందూస్తాన్ శక్తి హీనం కాబోదు.

సైమన్ కమిషన్ భారత సైన్యానికి సంబంధించి మూడు విషయాల్ని గుర్తుచేసింది. ఆ కమిషన్ కి అవి భారతదేశ ప్రత్యేక లక్షణాలుగా విశేషమైన అంశాలుగా కొట్టవచ్చినట్లు కన్పించాయి. భారత దేశ సైన్యం నిర్వహించే కర్తవ్యం రెండు విధాలుగా ఉందని ఆ కమిషన్ అంది. భారతదేశపు ఆఫ్ఘన్ సరిహద్దు నుంచి స్వతంత్ర తెగలు వచ్చి శాంతియుతంగా మైదానాల్లో బతుకుతున్న వాళ్ళమీద దాడులు తెయ్యకుండా అడ్డగించడం మొదటిది. అవ్యవస్థకృతంగా ఉన్న ఈ భూభాగాల ఆవల, వెనక భాగంలోనూ ఉన్న దేశాల నుంచి భారత దేశం మీద దురాక్రమణ జరక్కుండా అడ్డగించడం రెండవది 1850 నుంచి 1922 దాకా స్వతంత్ర తెగల మీద 72 దాడులు జరిగాయని కమిషన్ పేర్కొంది. అంటే సగటున ఏడాదికి ఒకదాడి అన్నమాట. భారత దేశ ప్రాదేశిక సమగ్రతకు ప్రమాదం శతాబ్దాలుగా పొంచివున్న దిశ గురించి కమిషన్ పేర్కొంది. “కమిషన్ గమనించిన ప్రకారం నానాజాతి సమితిలో సభ్యత్వంకాని రాజ్యాలు” ఈ ప్రాంతాల్ని ఆక్రమించుకొని ఉన్నాయి. అంచేత మునుపటికంటే భారతదేశానికి ఇప్పుడు

ప్రమాదం మరింత ఎక్కువ. ఈ రెండు విషయాలూ భారత దేశంపై నికర రక్షణకు సంబంధించి వింత సమస్యను సృష్టిస్తున్నాయని కమిషన్ నొక్కినొక్కి చెప్పింది. ఈ సమస్య ఎంత అవశ్యమైందో, విస్తారమైందోనన్న విషయాలకు సంబంధించి, అవి "సామ్రాజ్యంలో మరెక్కడా సాదృశ్యం లేకుండా ఉన్నాయి. స్వంత ప్రభుత్వ స్థాపనకు ఆటంకం కలిగిస్తాయి. స్వంతంగా పాలించుకొనే ఆధినివేశ రాజ్యాలు ఏర్పడ్డానికి సంబంధించి ఈ స్థాయిలో ఇంత ఆటంకం మరెక్కడా తలెత్తలేదు" అని కమిషన్ అంది.

భారతదేశంపై న్యాయానికి గల రెండవ విశిష్ట అంశంగా కమిషన్ ఈ ఫలితాలను చేపింది.

"భారతదేశంలోని సైన్యాన్ని, పరమ అసాధారణ లక్షణంగా ఉండే భాషా ప్రమాదాల నుంచి రక్షణ కల్పించుకుందుకు మాత్రమే పెంచి పోషించుకోవడంలేదు. దాన్ని అన్ని ప్రాంతాలకు వ్యాపింపజేసి, అంతరంగిక శాంతిభద్రతలను కాపాడేందుకూ వినియోగిస్తున్నారు. అన్నిదేశాల్లోనూ.....సైన్యాన్ని మామూలుగా ఈ రీతిలో ఉపయోగించరు. నిజానికి, ఈ ప్రయోజనం విమిత్రంపై న్యాయాన్ని సమకూర్చునూ సమకూర్చరు. కానీ భారత దేశం విషయంలో ఇది సంపూర్ణంగా భిన్నం. ఏదాదిలో ఎన్నోసార్లు అంతరంగిక కల్లోలాన్ని విచారించడానికి, అవసరం అయితే అణచి వెయ్యడానికి, సైన్యాన్ని వినియోగిస్తారు. పోలీసు బలగం బాగా సువ్యవస్థితంగానే ఉంది. కానీ మతావేళంతో వెర్రెత్తిపోయిన మూకలు ఉట్టిపాటున రెచ్చిపోతే పోలీసు బలగం ఆ పరిస్థితుల్లో తూగలేదు. అంతేత సైనికులను రప్పించాలి అన్న సంగతి భారతదేశంలోని పోలీసులకు తెలుసు, సైన్యానికి తెలుసు-ఇంకా నిజం చెప్పాలంటే ప్రజలకూ తెలుసు.... ఈ రకంగా అంతరంగిక శాంతిభద్రతలను స్థాపించి, కాపాడేందుకు వినియోగించడం తగ్గకపోగా రానురానూ పెరుగుతోంది. అంతేకాదు, ఇలాంటి సందర్భాల్లో, సర్వేసర్వత్రా బ్రిటిష్ సైనికులకేసమే అభ్యర్థిస్తూ ఉంటారు. ఈ పనిని విమిత్రం కేటాయించిన బ్రిటిష్ సైనికుల శతం భారతపై నికుల కంటే నిజానికి గత పాపులతాజ్ఞంలో పెరిగింది. సరే, ఇందుకు కారణం బ్రిటిష్ సైనికులు తటస్థంగా ఉండడం, హిందువులకు సాయం చేస్తున్నాడని ముస్లిములూ, ముస్లిములకు సాయం చేస్తున్నాడని హిందువులు అనుమానించక పోవడం... సైనిక జోక్యాన్ని ఆపేక్షించే అత్యధిక సందర్భాలు కుల, మతపర స్వభావంలో ఉండేవి కావడంతో ఆజోక్యం నిష్పక్షపాతంగా - అని యధార్థంగానీ, అనుమానితమైందిగానీ, ఉండేతీరాలి. అది సహజం. తప్పనిసరి. గమనార్హమైన విషయం మరొకటి ఉంది. అదేమిటంటే భారతదేశ స్థిర సైన్యంలో మొత్తంమీద బ్రిటిష్ సైనికుల సంఖ్య తక్కువ. 2 1/2 భారతీయులకి, 1 బ్రిటిష్ సైనికుడు ఉండొచ్చు. కానీ అంతరంగిక భద్రత కోసం కేటాయించే సైనికుల విషయంలో ఈ ఆధిక్యం తల్లికిందులైంది. ఇందు విమిత్రం అధికభాగం బ్రిటిష్ సైనికుల్నే పంపిస్తున్నారు. అంతరంగిక భద్రత కోసం ప్రత్యేకంగా కేటాయించిన సైనికుల్లో ఏడుమంది భారతీయులకు ఎనిమిదిమంది బ్రిటిష్ వాళ్ళు ఉన్నారు.

భారతదేశ సైన్యానికి సంబంధించిన ఈ రక్షణాన్నిగురించి వ్యాఖ్యానిస్తూ కమిషన్ ఇలా అంది :

“అంతేత, భారతదేశ భవిష్యత్తుగురించి యోచన చేసేసమయంలో ఈ భారతీయ సమన్య విస్తృతిని, వ్యభావాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. ప్రస్తుత సమయంలో బ్రిటిష్ సైనికుడు శాంతియుత ప్రభుత్వ సహాయంగా నిర్వహించే పాత్రనూ దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. (అతను నిర్వహించే కర్తవ్యం గ్రామీణ ప్రాంతంలో సామాన్యంగా సంతృప్తికరంగా ఉంది) భవిష్యత్ భారతదేశంలో ప్రస్తుతం ఉన్న సైనిక వ్యవస్థ స్థానంలో దేశ రక్షణ, శాంతిస్థాపన పూర్తిగా భారత దళాల చేతిలోనే ఉంటుంది. కెనడా, కెనెడియన్ సైన్యాల మీదా, ఐర్లెండ్ చరిష్ సైన్యాలమీదా ఆధారపడినట్లు”.

భారత సైన్యానికి ఉన్న మూడో విశిష్ట అంశాన్ని కూడా సైమన్ కమిషన్ ప్రస్తావించింది. వాయవ్య దిశవాళ్ళు సైన్యంలో ఆధిపత్యంలో ఉన్న విషయం అది. ఈ ఆధిపత్యం ఎలా పుట్టుకు వచ్చిందో, అందుకు అధికారయుతంగా ఇచ్చిన కారణాలేమిటో ఇంతకు ముందే చూశాం.

కానీ భారత సైన్యానికి ప్రత్యేక అంశం ఉంది. కమిషన్ ఈ విషయం గురించి అప్పలు తడబడలేదు. కమిషన్ దాన్ని ఉపేక్షించే నా ఉండాలి, లేదా కమిషన్ కు ఆవిషయం తెలియక పోయే నా ఉండాలి. అది చాలా ప్రముఖం అయ్యింది. దాని ముందు కమిషన్ పేర్కొన్న ఈ మూడు అంశాలు సోదీలోకి నిలవవు, ప్రాముఖ్యం రీత్యాగానీ, సాంఘిక రాజకీయ పరిణామాల రీత్యాగానీ.

ప్రచురంగా వెల్లడి అయితే గనుక యెంతో మంది ఉగ్రులయ్యే అంశం ఇది. పరిష్కరించలేని సమస్యలనన్నిట్నీ అదిలేవనెత్తడం ఖాయం. భారతదేశ రాజకీయ పురోగమనపథాన్ని అది అనాయాసంగా అప్పగిస్తుంది. సైన్యాన్ని భారతీకరణం కావించేకంటే ఎంతో ముఖ్యమైనవి, సంక్లిష్టమైనవి అయిన సమస్యల్ని అదిలేవనెత్తుతుంది.

ఉపేక్షించిన ఈ అంశం భారతదేశ సైన్యం కులమతపరంగా రూపొందడానికి సంబంధించినది. శ్రీచౌదరి ఇందుకు సంబంధించిన సమాచారాన్ని తన వ్యాసార్థోపేక్షరించారు. ఆయన వ్యాసాలగురించి ఇంతకు ముందు ప్రస్తావించుకున్నాం. ఆ సమాచారం భారత సైన్యంలో ఉన్న ఈ వైఖరిని ఎంతో విపులంగా వివరిస్తుంది. భారత పదాతిదళంలో కొలుపు చేస్తున్న సైనికుల విచ్ఛిన్న గురించి ఈ దిగువ ఇచ్చే పట్టిక తెలియజేస్తుంది. ప్రాంతాల వారీగా, ఏ ఏ జాతుల నుంచి ఆ సైనికులు వచ్చింది ఇది తెలియజేస్తుంది.

భారత సైన్యంలో కుల మత పరంగా వచ్చిన మార్పులు

సంఖ్య	ప్రాంతం, జాతులు	1914నాటి శతం	1918నాటి శతం	1919నాటి శతం	1930నాటి శతం
I	పంజాబ్, నాయవ్య ప్రాంతం, కాశ్మీర్	47	46.5	46	58.5
	1. సిక్కులు	19.2	17.4	15.4	13.58
	2. పంజాబీ ముస్లిములు	11.1	11.3	12.4	22.6
	3. పతాన్లు	6.2	5.42	4.54	6.35
II	నేపాల్, కుమోన్, గరీవాల్	15	18.9	14.9	22.0
	1. గూర్ఖాలు	13.1	16.6	12.2	16.4
III	ఎగువ భారత్	22	22.7	25.5	11.0
	1. యు.పి. రాజ్పుత్రులు	6.4	6.8	7.7	2.55
	2. హిందుస్తానీ ముస్లిములు	4.1	3.42	4.45	లేరు
	3. బ్రాహ్మణులు	1.8	1.86	2.5	లేరు
IV	దక్షిణ భారతం	16	11.9	12	5.5
	1. మరాఠాలు	4.9	3.85	3.7	5.33
	2. మద్రాసీ ముస్లిములు	3.5	2.71	2.13	లేరు
	3. తమిళులు	2.5	2.0	1.67	లేరు
V	బర్మా				
	1. బర్మీయులు	లేరు	లెక్కలోకిరారు	1.7	3.0

భారతదేశ సైన్యం కులమతపరంగా రూపొందించడంలో ఏ ఏ గాఢమైన మార్పులు వచ్చాయో, అదే ప్రముఖంగా 1919 తర్వాత, ఈ పట్టిక పారపాటు లేకుండా తెలియజేస్తుంది. ఆ మార్పులు 1) పంజాబీ ముస్లిములు, పతాన్లు ఊహకందనంతగా పెరగడం 2) సిక్కులు మొదటి స్థానం నుంచి గణనీయంగా పడిపోవడం 3) రాజపుత్రులు వార్షిక వస్త్రానానికి దిగజారడం 4) యు.పి. బ్రాహ్మణులు, మద్రాసీ ముస్లిములు, బ్రాహ్మణ, బ్రాహ్మణేతర తమిళులు మరుగున పడిపోవడం.

క్రింద 1930 నాటి అంకెల్ని ఇంకా విశ్లేషించారు. భారత పదాధిపత్యం, అశ్వకదళం జాతిపరంగా ఎలా ఏర్పాటుయ్యాయో ఆ లెక్కలు తెలియజేస్తాయి. ఈ దిగువ పట్టిక ఆ విషయాల్ని తెలియజేస్తుంది.

1930లో భారత సైన్యంలో ఉన్న మత, కుల విభజన *

వర్గం	ప్రాంతాలు	పదాధిదళంలో శాతం		
		గూర్ఖాలు మినహా	గూర్ఖాలో కలిపి	అక్వికదళంలో శాతం
1. పంజాబీ ముస్లిం	పంజాబ్	27	22.6	14.28
2. గూర్ఖాలు	నేపాల్	...	16.4	...
3. సిక్కులు	పంజాబ్	16.24	13.58	23.81
4. దోగ్రాలు	ఉత్తర పంజాబ్, కాశ్మీర్	11.4	9.54	9.53
5. జాట్లు	రాజ్ పుతానా, యు.పి.	9.5	7.94	19.06
6. పతాన్లు	పంజాబ్, వాయవ్య రాష్ట్రం	7.57	6.35	4.76
7. మరాఠాలు	కొంకణ్	6.34	5.33	...
8. గరేవాలీలు	గరేవాల్	4.53	3.63	...
9. యు.పి. రాజ్ పుట్లు	యు.పి.	3.04	2.54	...
10. రాజ్ పుటాన్ రాజ్ పుట్లు	రాజ్ పుటానా	2.8	2.35	...
11. కుమోనీలు	కుమోన్	2.44	2.05	...
12. గుజార్లు	ఈశాన్య రాజ్ పుటానా	1.52	1.28	...
13. పంజాబీ హిందువులు	పంజాబ్	1.52	1.28	...
14. అహిర్లు	పంజాబ్	1.22	1.024	...
15. ముస్లిములు, రాజ్ పుట్లు, రంగార్లు	ఢిల్లీ పరిసర ప్రాంతాలు	1.22	1.024	...

* భారత పదాధిదళంలో (82 క్రమబద్ధ, 18 శిక్షణాయుత పటాలాలు) అర్థమై న ప్రతివర్గం వాళ్ళ శాతాన్ని ఇది తెలియజేస్తుంది. అదేరకంగా అక్వికదళానికి సంబంధించిన (21 రెజిమెంట్లు) 20 పటాలాలు గూర్ఖా పదాధిదళాలకు సంబంధించేవే. భారత 1) పర్యత అర్థింబీ 2) శివార్లు, మై నర్ల రెజిమెంట్లు 3) భారత సిగ్నల్ కోర్ ఈ పట్టికలో లేవు. వీటన్నింటికీనూ భిన్న దామాషాల్లో పంజాబీ ముస్లిములు, సిక్కులు, పతాన్లు, హిందుస్తానీ హిందువులు, ముస్లిములు, అన్నివర్గాల మద్రాసీలు, హజ్రా అహ్మద్లు, వర్ణయుగానిట్లలో గాని, కంపెనీల్లోగానీ ఉన్నారు. వీట్లో కొన్ని యూనిట్లలో ఇప్పుడు ఇతర యూనిట్లలో నమోదై వున్న మద్రాసీలు, హజ్రాలు తప్ప ఈ యూనిట్ల వర్గ పాండిక, పట్టికలో ఇచ్చిన వర్గాల దామాషాలో వస్తుతః మార్పు చెందదు. బ్రిటిష్ సైన్యానికి, అర్థింబీ యూనిట్లకు అనుబంధించిన భారత సిబ్బంది కూడా ఈ పట్టికలో కలవలేదు.

16. కైమ్‌ఘానీలు	రాజ్‌పుటానా	...	...	4.76
17. కాచిన్లు	ఐర్మా	1.22	1.024	...
18. చిన్లు	ఐర్మా	1.22	1.024	...
19. కరెన్లు	ఐర్మా	1.22	1.024	...
20. దక్కన్ ముస్లిం	దక్కన్	...	...	4.76
21. హిందుస్తానీ ముస్లిములు	యు.పి.	...	...	2.38

ఈ అంకెల్ని కులమతపరంగా సంక్షేపిస్తే, 1930లో ఉన్నటువంటి ఈ శాతం వస్తుంది:

మతాలు	వదాతి దశంలో శాతం		
	గూర్ఖాలలో కలిసి	గూర్ఖాలు మినహా	ఆశ్విక దశంలో శాతం
1. హిందువులు, సిక్కులు	60.55	50.554	61.92
2. గూర్ఖాలు	...	16.4	...
3. మహమ్మదీయులు	35.79	29.974	30.08
4. బర్మీయులు	3.66	3.072	...

ఈ లెక్కలు భారతపైన్యంలో ఉన్న కుల,మతాల మార్పుని తెలియజేస్తాయి. శ్రీ చౌధరి అభిప్రాయం ప్రకారం భారత వదాతిదశంలో 36 శాతం, ఆశ్వికదశంలో 30 శాతం ముస్లిములు ఉన్నారు.

ఈ లెక్కలు 1930 వాటివి. ఈ విషయంలో అప్పట్నుండి ఏ ఏ మార్పులు జరిగాయో మనం చూడాలి.

1930 తర్వాత ఈ అంశానికి సంబంధించి ఏ సమాచారం లేదు. భారతపై నిక చరిత్రలో చాలా ఆశ్చర్యకరమైన విషయాల్లో ఇదొకటి. ఇవాళ భారతపైన్యంలో ముస్లిముల నిష్పత్తి ఎంతో తెలుసుకోవటం దుర్లభం. ఆ బాపతు సమాచారం అందించదగ్గ ప్రభుత్వ ప్రచురణలు ఏమీ లేవు. గతంలో ఇలాంటి సమాచారం అందించే ప్రచురణలకు కొద్దవ ఉండేది కాదు. అలాంటి ప్రచురణలు ఇప్పుడు అదృశ్యమై పోవడం ఆశ్చర్యంగా ఉంది. ఒకవేళ వెలువడ్డా, ఈ సమాచారం లేకపోవడమే కాదు, కేంద్ర శాసనసభల్లో సభ్యులు ఈ విషయం గురించి అడిగినప్పుడు కూడా ప్రభుత్వం ఏ సమాచారాన్ని అందజేయలేదు. తిరస్కరించింది. ఈ విషయం గురించిన సమాచారం రాబట్టేందుకు చేసే ప్రతి ప్రయత్నాన్ని ఎంత శ్రమపడి ఎదిరించిందో కేంద్ర శాసనసభ కార్యకలాపాల నుంచి తీసుకొన్న ఈ క్రింది ప్రశ్నలూ, జవాబులూ తెలియజేస్తాయి.

1938 సెప్టెంబరు 15వ తేదీన కార్య నిర్వహణకు అంతరాయం కలిగింది. ఈ క్రింద ప్రకటిస్తున్న ప్రశ్నలు అదగడం వల్ల వాటికి జవాబులు చెప్పడం వల్లా అలా జరిగింది.

భారత రక్షణకు ఏర్పాట్లు

ఎ)	x	x	x	x
బి)	x	x	x	x
సి)	x	x	x	x

డి) పదాతిదళంలోకి, ఆర్మికదళంలోకి ఎంతమంది భారతీయుల్ని 1937, 1938 సంవత్సరాలల్లో పై నికులుగా, 1937-38 సంవత్సరాలలో ఆఫీసర్లుగా చేర్చుకోవడం జరిగింది? అలా పై వ్యంశలో చేర్చుకున్న పై నికుల్లో ఆఫీసర్లలో ఎంతమంది పంజాబీ సిక్కులు, పతాన్లు, గరీవాలీలు, మరాఠాలు, మద్రాసీలు, బీహారీలు, బెంగాలీలు, యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్ హిందూస్తానీ గూర్ఖాలు ఉన్నారు?

ఇ) పంజాబీ సిక్కుల్ని, పతాన్లను, గూర్ఖాలను తప్ప మరెవళ్ళనూ చేర్చుకోవట్లయితే, భారత రక్షణ కోసం అన్నిరాష్ట్రాల నుంచి మనుషుల్ని చేర్చుకోని, వాళ్ళకి వరైన పైనిక శిక్షణ ఇచ్చే విషయం గౌరవనీయ సభ్యుని యోచనలో ఉందా?

ఎస్) భారత రక్షణ వైతం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు స్థానిక దళాల్ని ఏర్పాటు చేసుకోవచ్చనీ, శిక్షణ ఇచ్చుకోవచ్చనీ పూర్తిగా యాంత్రికృతం చేసుకోవచ్చనీ చెప్పడం జరుగుతుందో లేదో రక్షణ కార్యదర్శి దయచేసి పెలవీయగలరు? లేని పక్షంలో భారతదేశ రక్షణ కోసం పలువైన పైన్యాల్ని ఏర్పాటు చేసే పథకం ఏమిటి?

శ్రీ సి.యమ్.జి. ఓగిల్వీ :

ఎ) అలాంటి ఏర్పాట్లు గురించి వెల్లడించడం ప్రజా ప్రయోజనాల దృష్ట్యా మంచిది కాదన్న విషయాన్ని గౌరవనీయుడైన సభ్యుడు గ్రహించగలరు.

బి) 1937-38 సంవత్సరంలో 5 మంది కెడెట్లనీ, 33 మంది భారతీయ నూతన అభ్యర్థుల్ని భారత నైమానిక దళంలో చేర్చుకోవడం జరిగింది.

సి) 1937-38 కాలంలో రాయల్ ఇండియన్ నేవీలో 5 మందిని ఇప్పటికే కమిషన్ హోదాలో చేర్చుకున్నారు. 1938 ఆక్టోబర్లో పోటీ పరీక్ష ద్వారా మరో 4 మందిని చేర్చుకుంటారు. మరో 3 మందిని 'డప్పిరీన్' కెడెట్ పరీక్ష ద్వారా మాత్రమే చేర్చుకుంటారు. ఇదే కాలంలో రాయల్ ఇండియన్ నేవీలో విభిన్న వాన్-కమిషన్ తరగతుల్లో 314 మంది భారతీయుల్ని చేర్చుకున్నారు.

శ్రీ సి.ఎమ్.జి. ఓగిల్వీ : సైన్యం నుంచి మద్రాసును ప్రత్యేకంగా వేర్పాటుగా ఉంచడం జరుగలేదు. సైన్యంలో మద్రాసీయులు ప్రదర్శించిన దౌర్జన్య సాహసాలకు ప్రభుత్వం ఆనందంగా కృతజ్ఞతలు తెలియజేస్తుంది. వాళ్ళు అనుభవం వల్ల ఎక్కడ రాటుదేదారో ఆ దశాల్లోకి వాళ్ళను ఇప్పుడు తీసుకుంటున్నారు. శాపర్స్, మైనర్స్, ఆర్టిలరీలో ముఖ్యంగా వాళ్ళున్నారు. నుమారు 4,500 మంది ఉన్నారు.

శ్రీ ఎస్. సత్యమూర్తి : 1,20,000 మందిలో ఈ మాత్రమా?

శ్రీ సి.ఎమ్.జి. ఓగిల్వీ : అంతమంది.

శ్రీ ఎస్. సత్యమూర్తి : మద్రాసు జనాభా దృష్ట్యా కేంద్ర ఖజానాకు మద్రాసు తెల్లించే నుంకం దృష్ట్యా అది ఉచితమైన దామాషాగా నేను పరిగణించవచ్చునా? అన్ని రాష్ట్రాల నుంచి తీసుకున్న వాళ్ళలో జాతీయ సైన్యం ఏర్పాటు చెయ్యాలన్న అవసరం వుందని నేను అనుకోవచ్చునా?

శ్రీ సి.ఎమ్.జి. ఓగిల్వీ : మేం గుర్తించేదల్లా సాధ్యమైనంత ఉత్తమ సైన్యాన్ని సంపాదించడం.

శ్రీ ఎస్. సత్యమూర్తి : భారత సైన్యానికి పంజాబ్ తప్ప ఇతర రాష్ట్రాలు ఉత్తమ సైనికుల్ని అందించలేదని ఏ ప్రమాణాల రీత్యా ప్రభుత్వం తీర్మానించుకుందో తెలుసుకోవచ్చా?

శ్రీ ఓగిల్వీ : అనుభవం రీత్యా.

డా. సర్ జైయూద్దీన్ అహ్మద్ : అకౌంట్స్ డిపార్టుమెంట్లోని అన్ని శాఖల్లోను మద్రాసీయులు అధిపత్యంలో ఉన్నారు కదా. భారతదేశంలో వాళ్ళ సంఖ్యతో తూగేట్టు దామాషాన ప్రభుత్వం వెంటనే వాళ్ళ సంఖ్యను తగ్గిస్తుందో లేదో తెలుసుకోవచ్చా?

శ్రీ ఓగిల్వీ : ఈ ప్రశ్న నుంచి అదేలా ఉత్పన్నమవుతుందో నాకు తెలీదు, కానీ ప్రభుత్వం ఏ స్థానిక కారణం దృష్ట్యానూ సామర్థ్యాన్ని బలి చేసేందుకు సిద్ధంగా లేదు.

విభిన్న కులాలకు చెందిన భారతీయులకు ఏర్పడ్డ భారత పటాలలో ప్రశ్న 1078. శ్రీ ఎమ్. అనంతశయనం అయ్యంగార్ (శ్రీ మను సుబేదార్ తరపున) :

ఎ) బిన్న రాష్ట్రాల నుంచి సిక్కులు, మరాఠాలు, రాజ్ పుట్టు, బ్రాహ్మణులు, ముస్లిములు లాంటి విభిన్న మతాల నుంచి రిక్రూట్ చేసుకున్న భారతీయులతో భారత పటాలాన్ని ఏర్పాటు చెయ్యాలన్న ప్రయోగం బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఎప్పుడైనా చేసిందేమో రక్షణ శాఖ కార్యదర్శి తెలియజేస్తారా?

బి) ఈ (ఎ) భాగానికి జవాబు 'లేదు' అని గనక అయితే, అలాంటి చర్య తీసుకోవడం ఎందుకు ఉచితం కాదనుకుంటున్నావో కారణాలు తెలియజేస్తూ ఈ విషయమై ప్రభుత్వం తన విధానం గురించి ఒక ప్రకటన చెయ్యగలదా?

సి) మనత పహించిన నర్వ సైన్యాధ్యక్షుడు ఈ విషయాన్ని గురించి చక్రవర్తి గారి ప్రభుత్వంతో చర్చించగలరా?

డి) యూనివర్సిటీ కోర్లోనూ, బొంబాయి స్కూల్ ఉద్యమంలోనూ, దేశ పోలీసు బలగాలలోనూ కుల, మత ప్రాతిపదిక పై కేటాయింపు లేదన్న విషయం ప్రభుత్వం వారికి తెలుసా?

శ్రీ ఓగిల్వీ : ఎ) లేదు.

బి) పదాతిదళ విభాగం, దళంలాంటి సైనిక ఉపభాగాలు సమరూపతతో ఉండాలన్నది మౌలిక సూత్రంగా ప్రభుత్వం పరిగణిస్తోంది.

సి) లేదు, ఈ పైన చెప్పిన కారణం వల్ల.

డి) తెలుసు.

శ్రీ ఎస్. నత్యమూర్తి : 'సమరూపత' అన్న పదానికి ప్రభుత్వం ఏ అర్థం చెబుతుందో తెలుసుకోవచ్చా? సమరూపత అంటే ఒకే రాష్ట్రం నుంచి అనా, లేక ఒకే కులం నుంచి అనా?

శ్రీ ఓగిల్వీ : అంటే అర్థం వాళ్ళు ఒకే తరగతికి చెందినవాళ్ళని.

శ్రీ నత్యమూర్తి : ఈ విషయం గురించి మరింత వివరణ కోరవచ్చునా? ఒక తరగతికి మరో తరగతికి విభేదం చూస్తున్నారా?

శ్రీ ఓగిల్వీ : తప్పకుండా.

శ్రీ నత్యమూర్తి : ఏ ఆధారంగా? మతపరమైన విభేదమా, జాతిపరమైన విభేదమా, ప్రాంతీయమైనదా?

శ్రీ ఓగిల్వీ : ఏ ఒక్కటి కాదు. ప్రధానంగా జాతిపరమైంది.

శ్రీ నత్యమూర్తి : ఏ జాతినీ ఎక్కువ ఎంపిక చేస్తున్నారు? దేన్ని ఎంపిక చెయ్యడం లేదు?

శ్రీ ఓగిల్వీ : గౌరవనీయుడైన సభ్యుడు సైనిక చూడవచ్చు.

భారతప్రెస్సంథ్ రిక్రూట్మెంట్

ప్రశ్న 1162 శ్రీ బ్రజేంద్ర నారాయణ చౌదరి : రక్షణ శాఖ కార్యదర్శి ఈ విషయాలు తెలియజేయగలరా?

ఎ) పంజాబ్ ప్రధాని గౌరవనీయ సర్ సికిందర్ హయాత్ ఖాన్ సోదర సైనికుల్ని ఉద్దేశించి "సైన్యంలో పంజాబీల ఆధిపత్య స్థానానికి భంగం కల్గించాలని ఏ దేశ భక్తియుత పంజాబీ కోరడని" చెప్పినట్లు 1938 సెప్టెంబరు 5వ తేదీ "హిందూస్తాన్ టైమ్స్" పత్రికలో ఆసోసియేటెడ్ ప్రెస్ ఓఫ్ ఇండియా వార్త వచ్చింది. ఇది ప్రభుత్వం దృష్టికి వచ్చిందా?

బి) పంజాబ్ నుంచే అధిక సంఖ్యాకుల్ని సైనికులుగా చేర్చుకొని పంజాబీల ఆధిక్యాన్ని నిలబెట్టడమే ప్రభుత్వ విధానమా? లేక జాతిపర, ప్రాంతీయ విభేదాలు లేకుండా అన్ని ప్రాంతాల నుంచి సైన్యంలోకి చేర్చుకునే ప్రయత్నమేమన్నా ఉందా?

శ్రీ పి.ఎమ్.జి. ఓగిల్వీ :

ఎ) వచ్చింది.

బి) 1938 సెప్టెంబరు 15న శ్రీ ఆమరేంద్రనాథ్ చట్టోపాధ్యాయ అడిగిన నెంబరు 1060 నక్షత్రం గుర్తు ప్రశ్నకు అనుబంధంగా వచ్చిన ప్రశ్నలకు నేనిచ్చిన సమాధానాల్ని గౌరవనీయులైన సభ్యుని దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను.

శ్రీ ఎన్. నత్యమూర్తి : ప్రశ్నలోని (ఎ) భాగానికి వచ్చిన సమాధానానికి సంబంధించి గౌరవనీయులైన మా మిత్రులు లోగడ ఇచ్చిన సమాధానాలు ప్రస్తావించారు. నాకు గుర్తున్నంత వరకు ముందు ఆ ప్రకటన తీసుకువచ్చిన తర్వాత ఆ జవాబుల్ని ఇవ్వడం జరగలేదు. "సైన్యంలో పంజాబీల ఆధిపత్య స్థానానికి భంగం కల్గించాలని ఏ దేశ భక్తియుత పంజాబీయుడు కోరడని" పంజాబ్ ప్రధాని చేసిన ప్రకటనను భారత ప్రభుత్వం పరిశీలించిందీ లేనదీ నేను తెలుసుకోవచ్చా? ఈ ప్రకటన లోని ప్రమాదకరమైన భావాన్ని ప్రభుత్వం పరిశీలించిందా? ఆద్యంతమూ భారతీయంగా ఉండాల్సిన సైన్యంలో ప్రాంతీయ, మత పరమైన అధిక్యం చాలుకుంటూ ఒక బాధ్యతాయుత మంత్రివర్గంలు చలించకుండా ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకుంటుందా?

శ్రీ పి.ఎమ్.జి. ఓగిల్వీ : గత సెప్టెంబరు 15న సరిగ్గా ఇదే మదిది ప్రశ్న అడిగిన గౌరవనీయుడైన సభ్యునికి నేనిచ్చిన సమాధానంలోని ఏదే మాటల్ని మాత్రమే నేను జవాబుగా చెప్పగలను. సైన్యంలో చేర్చుకోవడానికి సంబంధించి ప్రభుత్వ విధానం ఏమిటైందీ వదే వదే చెప్పడం జరిగింది, అది వరకు విన్నవంగా ఉంది.

శ్రీ నత్యమూర్తి : ఆ విధానం ఉత్తమ సిబ్బందికి సంపాదించడానికి సంబంధించినది. నేను మా గౌరవనీయులైన సభ్యుణ్ణి నిర్దిష్టంగా అడుగుతున్నాను. పంజాబ్ ప్రధాని చేసిన

ప్రకటనలోని అంతరార్థం ఆయన గ్రహించారని అతిస్తున్నాను. భారత సైన్యంలో ఏ స్థానిక ప్రధాని అయినా స్థానిక ఆధిపత్యాన్ని చాటుకోవడం ఎంత ప్రమాదకరమైన అర్థానికి దారితీస్తుందో ప్రభుత్వం పరిశీలించిందా అనీ, ఈ ప్రమాదకరమైన అపార్థాల్ని సవరించడానికి ఏ చర్యలైనా తీసుకోదలిచారా అనీ నేను తెలుసుకోగోరుతున్నాను.

శ్రీ ఓగిల్వీ : ప్రమాదకరమైన ఉద్దేశ్యాలు ఏవీ లేని, కానీ అందుకు జరిగి వ్యతిరేకమైన నడనీ ప్రభుత్వం భావిస్తుంది.

శ్రీ సత్యమూర్తి : ఏ ఒక్క ప్రాంతానిదో, మతానిదో ఆధిపత్యం, ఒకవేళ నిజమైన నన్నుటికీ, భార్యతాయుతమైన ప్రముఖులు దాన్ని గురించి చెప్పడం, వాంచనీయమైన విషయంగా ప్రభుత్వం అంగీకరిస్తుందా? దీనివల్ల సైన్యంలో మతపరమైననీ, ప్రాంతీయ పరమైననీ అయిన అసూయలు తల ఎత్తవచ్చనీ ప్రభుత్వం అనుకోవడం లేదా?

శ్రీ ఓగిల్వీ : ఈ శంకలు వేటికీ ఏ ఆధారమూ లేదని ప్రభుత్వం భావిస్తోంది.

శ్రీ ఎమ్.ఎస్. ఆవే : సర్ పీకిందర్ హయాత్ఖాన్ ప్రకటనలో గర్భితమైన ఉన్న విధానాన్ని ప్రభుత్వం అనుమతిస్తుందా?

శ్రీ పి.ఎమ్.డి. ఓగిల్వీ : ప్రభుత్వ విధానాన్ని పదే పదే వివరించడం జరిగింది. స్పష్టం చెయ్యడం జరిగింది.

శ్రీ ఆవే : మర్సీ అదే ప్రశ్నను అడుగుతున్నాను. సైన్యంలో పంజాబ్ ఆధిక్యంతో ఉండమేనా ఆ విధానం.

శ్రీ ఓగిల్వీ : నేనీ ప్రశ్నకు పదే పదే జవాబు ఇచ్చాను. అన్ని రాష్ట్రాల నుంచీ ఉత్తమ పిల్లందరిని సైన్యానికి సమకూర్చటమే ఆ విధానం. ప్రస్తుతం సైన్యానికి ఉత్తమ పిల్లందరి ఉండన్న విషయం ప్రభుత్వానికి పంతుప్రకారం ఉంది.

శ్రీ ఎమ్.ఎస్. ఆవే : అంచేత, సర్ పీకిందర్ హయాత్ఖాన్ సూచించిన విధానాన్ని సవరిస్తూ ప్రభుత్వం ప్రకటన చెయ్యడం అవసరం కాదా?

శ్రీ ఓగిల్వీ : ప్రత్యేకంగా తమ విధానాన్ని మార్చుకునే ఉద్దేశం ఏదీ ప్రభుత్వానికి లేదు.

1938 నవంబరు 28న మరోసారి శాసనసభ్యులకూ మంత్రికీ ప్రతివాదన జరిగింది. అప్పుడు ఈ దిగువ చూపిస్తున్న ప్రశ్నల్ని అడిగారు :

సెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్ నుంచీ, బీరార్ నుంచీ భారత సైన్యంలోకి రిక్రూట్మెంట్ :

ప్రశ్న 1402 శ్రీ గోవింద్ వి. దేశ్ముఖ్: రక్షణ శాఖ కార్యదర్శి దయచేసి ఈ అంశాన్ని తెలియజేస్తారా?

ఎ) భారత సైన్యంలోకి మనుషుల్ని చేర్చుకొనేందుకు సెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్ లో, బీరార్ లో ఉన్న సైన్య కేంద్రాలు;

బి) ఏ తరగతుల నుంచి వాళ్ళను చేర్చుకున్నారో ఆ తరగతులు;

సి) మొత్తం సైన్యంలో, అదే రకంగా ఈ రాష్ట్రాల్లో ఉన్న జనాభాకు సంబంధించి సెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్, బీరార్ ల నుంచి చేర్చుకొన్న వాళ్ళ నిష్పత్తి;

డి) ప్రస్తుత రిక్రూట్మెంటు విధానం; దాన్ని మార్చడం జరుగుతుందా? లేక ఎందుకని మార్చడం జరగదు?

శ్రీ సి.ఎమ్.జి. ఓగిల్వీ : సెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్ గానీ, బీరార్ లో గానీ రిక్రూట్మెంట్ కేంద్రాలు లేవు. సెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్ లో నివసించే వాళ్ళు ఢిల్లీ రిక్రూట్మెంట్ ఆఫీసర్ పరిధిలో ఉన్నారు. బీరార్ వాళ్ళు పూనా రిక్రూట్మెంట్ పరిధిలో ఉన్నారు.

బి) బీరార్ మరాఠాలని ప్రత్యేక తరగతిగా చేర్చుకుంటున్నారు. సెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్ నుంచి, బీరార్ నుంచి రిక్రూట్ చేసుకున్న ఇతర హిందువుల్ని, ముస్లిముల్ని, "హిందువులు" అనీ "ముస్లిము"లనీ వర్గీకరించే ఏ వర్గమానం కిందా చేర్చలేదు.

సి) మొత్తం సైన్యంలో ఈ నిష్పత్తి .03 శాతం ఉంది. ఈ రాష్ట్రాలకి చెందిన మొత్తం మగవాళ్ళ సంఖ్యలో ఈ నిష్పత్తి .0004 శాతం ఉంది.

డి) ప్రస్తుత విధానాన్ని తిరగదోడే ఉద్దేశం ఏదీ వర్తమానంలో లేదు. దీనికి కారణాలు, 1938 సెప్టెంబరు 15న శ్రీ సత్యమూర్తి ఆడిగిన 1060 పక్షత్రం గుర్తు ప్రశ్నకి అనుబంధంగా వచ్చి ప్రశ్నలకు నేను ఇచ్చిన సమాధానంలోనూ మియాన్ గులాం కాదిర్ మహమ్మద్ షాబాన్ అదే రోజు ఆడిగిన పక్షత్రం గుర్తు ప్రశ్న 1086 (ఎ) భాగానికి ఇచ్చిన సమాధానంలోనూ ఉన్నాయి. 1936 సెప్టెంబరు 21న భారతీయులకు సైనిక శిక్షణ అన్న అంశం మీద గౌరవనీయులైన సుశీల్ కుమార్ చౌదరి తీర్మానం ప్లేట్ కౌన్సిల్ లో చర్చకు వచ్చినప్పుడు, భారత సైన్యంలో అన్ని తరగతుల వాళ్ళనూ చేర్చుకోవడం గురించి గౌరవనీయులైన పి.ఎస్. నర్రా తీర్మానం 1935 ఏప్రిల్ లో వచ్చినప్పుడు ఘనత వహించిన సర్వ సైన్యార్థక్షులు ఇచ్చిన సమాధానంలోనూ ఉన్నాయి.

దీనిమీద 1939 ఏప్రిల్ 6న ప్రతివాదన జరిగింది. అప్పుడు ఈ క్రింద ప్రస్తావించిన ప్రశ్నను అడిగారు.

భారతపై న్యంలోకి రిక్రూట్మెంట్

ప్రశ్న 129, శ్రీ ఎస్. నత్యమూర్తి : రక్షణ శాఖ కార్యదర్శి దయచేసి ఈ విషయాలు తెలియజేస్తారా?

ఎ) ఈ ప్రశ్నకు లోగడ ఇచ్చిన సమాధానం తర్వాత, భారత పై న్యంలోకి అన్ని రాష్ట్రాల నుంచీ, అన్ని కులాల నుంచీ, మతాల నుంచీ మనుషుల్ని చేర్చుకోవడం అనే సమస్యను ప్రభుత్వం పరిశీలిస్తుందా?

బి) ఏదైనా నిర్ణయం తీసుకొన్నారా?

సి) ఇతర రాష్ట్రాలకూ, కులమతాలకూ చెందినవాళ్ళు పై న్యంలో ఎందుకు చేరడానికి లేదో ఆ కారణాల్ని ప్రభుత్వం చూటిగా వెల్లడిస్తుందా?

డి) ఇవాళ భారతపై న్యంలోకి రిక్రూట్మెంట్ జరిగిన ప్రాంతాలు, మతాలు కాక ఇతర ప్రాంతాలు కులమతాలు భారత పై న్యానికి అవసరమైన సామర్థ్యకొలమానానికి అందడం లేదన్న నిర్ణయానికి ఏ పరీక్షల ద్వారా వచ్చారు?

శ్రీ పి.ఎమ్.జి. ఓగిలీ :

ఎ) లేదు.

బి) ఈ ప్రశ్నే ఉత్పన్నం కాదు.

సి, డి) : దీనికి కారణాలను 1938 సెప్టెంబరు 15న 1060, 1086 నంబరు నక్షత్రం గుర్తులున్న ప్రశ్నలకు, 1938 సెప్టెంబరు 20న, నంబరు 1162 ప్రశ్నకూ 1938 నవంబరు 23న 1402 నంబరు ప్రశ్నకూ వేసిచ్చిన సమాధానాల్లోనూ, భారత పై న్యంలోకి అన్ని తరగతుల వాళ్ళనూ చేర్చుకోవడం గురించి గౌరవనీయులైన పి.ఎస్. నర్రూ ప్రతిపాదించిన తీర్మానం పైన జరిగిన చర్చలకూ, భారతీయులకూ పై నిక శిక్షణ గురించి గౌరవనీయులైన శ్రీ సుశీల్ కుమార్ రాయ్ డౌడరి గారి తీర్మానం మీద జరిగిన చర్చలకూ, 1935 మార్చి 13న, 1938 ఫిబ్రవరి 21న ఘనత వహించిన సర్వ పై న్యార్హకులు స్టేట్ కౌన్సిల్ లో ఇచ్చిన సమాధానాల్లోనూ వెల్లడించడం జరిగింది.

భారత ప్రభుత్వం ఇలా మూగవోము పట్టాలని కుట్ర చేసింది. ఈ కుట్రను ఇటీవల భారత అంతరంగిక కార్యదర్శి (సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్ ఫర్ ఇండియా) భగ్గుం చేశాడు. కామన్స్ సభలో ఒక ప్రశ్నకు సమాధానంగా అతి కీలకమైన, అసక్తికరమైన ఈ విషయం గురించిన యావత్తు సమాచారం అందజేశాడు. 1943 జూలై 8న, ఆయన ఇచ్చిన సమాధానాన్ని బట్టి భారత పై న్యం ప్రాంతీయ, కులమత పర నిర్మితి మనకు తెలుస్తోంది.

* శాసనసభ చర్చలు, 1939, వాల్యూం 1, పేజీలు 253.

భారత సైన్యంలో రాష్ట్రాంవారీ సంఖ్య

రాష్ట్రం	శతం
1. పంజాబ్	50
2. యు.పి.	15
3. మద్రాస్ ప్రెసిడెన్సీ	10
4. బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీ	10
5. వాయవ్య రాష్ట్రం	5
6. అజ్మీరు, మేర్వార్	3
7. బెంగాల్ ప్రెసిడెన్సీ	2
8. సి.పి. బీరార్	
9. అస్సాం	5
10. బీహారు	
11. ఒరిస్సా	
12. నేపాల్	8

భారత సైన్యంలో కులముతార వారీ సంఖ్య

1. ముస్లిములు	34 శతం
2. హిందువులు, గూర్ఖాలు	50 శతం
3. సిక్కులు	10 శతం
4. క్రైస్తవులు, ఇతరులు	6 శతం

అంతరంగిక శాఖ కార్యదర్శి ఇచ్చిన సమాచారం విజంగా చాలా మంచిదే. అయితే ఇది యుద్ధకాలం నాటి భారత సైన్యానిది. శాంతికాలంలో ఈ సైన్యం చాలా దిన్నంగా ఉంటుంది. శాంతి కాల సైన్యం క్షాత్రం, క్షాత్రేతర భేదం అన్న ప్రసిద్ధ సూత్రం మీద ఆధారపడుతుంది. యుద్ధకాలంలో ఆ భేదం రద్దయింది. ఇప్పుడు తిరిగి శాంతి స్థాపితమైంది. కాబట్టి దానికి మళ్ళీ ప్రాణం పొయ్యారన్న హామీ ఏదీ లేదు. మనం తెలుసుకోవాలనుకుంటున్నదీ భారత సైన్యం శాంతి కాలంలో ఎలా ఉండబోతున్నదీ అన్న విషయం. ఆ సంగతి ఇంకా అజ్ఞాతంగానే ఉిహా మాత్రంగానే మిగిలిపోయింది.

యుద్ధాత్మకత మామూలుగా ముస్లిముల నిష్పత్తి 60-70 శతం మధ్య ఉంటుందని కొందరు అంటున్నారు. ఏ 50 శతం దరిదాపుల్లోనో ఉంటుందని కొందరంటున్నారు. ఇచ్చితమైన సమాచారం లేకపోవడంతో అన్నలు పరిస్థితిని వెల్లడి చేసింది ఈ 50 శతం సంఖ్య అని భావింపవచ్చు. అయితే, ఈ విషయమై కొంత అధిప్రాయం కలిగించుకోగల స్థానంలో

ఉన్నవాళ్ళను విచారించిన మీదట ఈ అంకె ముఖ్యంగా స్థిరమవుతుంది. ఈ అంకె 50 శాతమే అనుకున్న హిందువులకిది కలవరం పుట్టించేటటువంటిది. ఇదేగవక నిజమైతే తిరుగుబాటు తర్వాత భారతదేశంలో బ్రిటిష్ సైన్యం అనునరించిన సుప్రతిష్టత సూత్రాల్ని దారుణంగా ఉల్లంఘించడమవుతుంది.

తిరుగుబాటు తర్వాత భారత సైన్య వ్యవస్థ గురించి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం రెండు విచారణలు జరిపించాలని ఆదేశించింది. మొదటి విచారణను 1859లో నియమించిన పీల్ కమిటీ నిర్వహించింది. రెండవ విచారణను ప్రత్యేక సైనిక కమిటీ అన్న సంఘం నిర్వహించింది. దీన్ని 1879లో నియమించారు. దీని గురించి ఇదివరకే ప్రస్తావించుకున్నాం.

పీల్ కమిషన్ పరిశీలించిన ప్రధాన సమస్య 1857 తిరుగుబాటుకు దారితీసిన బెంగాల్ సైన్యంలోని లోటుపాట్లు కనిపెట్టడం. తిరుగుబాటు చేసిన బెంగాల్ సైన్యంలోని ప్రధాన బలహీనత ఏమిటైందీ సాక్షి తర్వాత సాక్షి చెప్పినట్లు -

“స్థిర సైన్యంలో నానా గోత్రీకులు గుడ్డిదాపుగా కలిపిపోయారు. తరగతుల రీత్యా, తెగరీత్యా ఏర్పాటు లేదు. హిందువులు, మహమ్మదీయులు సిక్కులు, వర్షీయులు శిరిరాల్లో కలగాపులగం అయ్యారు. దాంతో ఒక రకంగా ప్రతివాళ్ళకూ, స్వజాతి దురభిమానం కొంతమేరకు పోయింది, ఒక ఉమ్మడి భావంతో ఉత్తేజితం అయ్యారు.¹

అంచేత, సర్ జాన్ లారెన్స్, భారత సైన్యాన్ని వ్యవస్థీకరించడం గురించి ఏ జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలో ప్రతిపాదించాడు. “వ్యత్యాసాన్ని నిలబెట్టాలి. అది చాలా ఉపయోగకరం. అలా వ్యత్యాసం ఉన్నంతకాలం ఒకదే మహమ్మదీయుడు మరోదే మహమ్మదీయుడంటే అసహ్యించుకుంటాడు, భయపడతాడు, ద్వేషిస్తాడు. ఇక ముందు సైనిక దళాలు ప్రాంతీయమైనవిగా ఉండాలి. భౌగోళిక పరిమితుల మేరకే ఉండాలి. విభేదాలు, ద్వేషాలు గట్టిగా ఉన్నటువంటివై ఉండాలి. ఒకే రాష్ట్రానికి చెందిన హిందువుల్ని, మహమ్మదీయుల్ని, అన్ని జాతులవాళ్ళనూ ఒకే పటాలంలో చేర్చుకోండి. వేరీవాళ్ళను అందులో చేర్చకండి. ప్రత్యేక పటాలాన్ని ఏర్పాటు చేశాక వాటిని అలాగే ఉండనిద్దాం, అవసరార్థం. ఈ మాదిరి వద్దతివల్ల రెండు గొప్ప ముప్పులు తప్పతాయి. దేశీయ సైన్యం మొత్తంగా ఉండే స్వజాతి అభిమానం మొదటిది. వాళ్ళంతా జాతులుగా అలా కలిసి ఉండడం వల్ల, ఇతర రాష్ట్రాలకు చేసే యాత్రల వల్ల పుట్టుకొచ్చే దుష్ట రాజకీయ కార్యకలాపాలూ, కూహకాలు రెండవది.²

పీల్ కమిషన్ ముందు చాలామంది సైన్యం వాళ్ళు ఈ ప్రతిపాదనను సమర్థించారు. భారత సైనిక విధానంగా దీన్ని సిపార్చు చేశారు. ఈ సిద్ధాంతమే “మూలపాండిక” అన్న పేరుతో

1. మెక్ మోహన్, లానెట్, “భారత సైన్యం” పేజీలు 84-85 తొలి ఉల్లేఖన.

2. తొలి ఉల్లేఖన

ప్రసిద్ధమైంది.

1879 నాటి సెప్టెంబర్ కమిటీ పూర్తిగా దిన్నమైన వేరే సమస్యకు సంబంధించింది. ఆ కమిటీ జారీ చేసిన ప్రకాశనాని బట్టి ఆ సమస్య వెల్లడవుతుంది. ఆ ప్రకాశనంలో ఈ ప్రశ్న వుంది :

“సామ్రాజ్య భద్రత కోసం భారతపై న్యూనిటీ సమర్థవంతమైన, లభ్యమైన రిజర్వుదళం అవసరం అని భావిస్తే, భారత దేశంలోని అతి దుర్బల, క్షాత్రేతర జాతుల నుంచి కాక మేటి పై నికుల్ని అందించే ప్రాంతాల నుంచి చేర్చుకొని, పోషించడం మంచిది కాదా? ఏ ప్రత్యేక జాతికీ, మతానికీ ఆధిక్యాన్ని గాని, మరియు ఎక్కువ శక్తినిగానీ, ఇచ్చే అవసరం లేకుండానే, సామ్రాజ్య భద్రతని దృష్టిలో ఉంచుకొని ఇలా చెయ్యకూడదా?

ఈ ప్రశ్నలోని ప్రధాన భాగం “ఏ ప్రత్యేక జాతికీ, మతానికీ ఆధిక్యాన్ని గాని, మరియు ఎక్కువ శక్తినిగానీ” ఇవ్వనవసరమో, అనవసరమేమోనన్నదే ఈ ప్రశ్నకు సంబంధించి కమిటీ ముందు వెల్లడైన అభిప్రాయం ఏకగ్రీవంగా ఉంది.

బాంబే సైన్యానికి సర్వసైనినిగా ఉన్న లెఫ్టినెంట్ జనరల్ హెచ్.జి. వారెన్ ఇలా చెప్పాడు :

“అనుచిత శక్తిని, ప్రాముఖ్యాన్ని ఆ ప్రాంతాల జాతులకూ, మతాలకూ ఇవ్వకుండా, మేటి పై నికుల్ని అందించే భారత భూభాగాల నుంచి మాత్రమే సైన్యంలో చేర్చుకొని భారత సైన్యంలో రిజర్వుదళాల్ని ఏర్పాటు చెయ్యడం సాధ్యం కాదని నా అభిప్రాయం”.

సర్వ సైన్యార్జక్షన్లైన సర్ ఫ్రెడరిక్ పి. హైనే ఇలా అన్నాడు :

“జాతి, భాష, ప్రయోజనాలను బట్టి సంఖ్యాపరంగా బెంగాల్ సైన్యం ఉన్నదానికంటే ప్రత్యేకతతో ఉండే ఈ సైన్యాల్ని (మద్రాసు, బొంబాయి సైన్యాల్ని దానికి ప్రతిగా ఉండేట్లు నిలుపుకోవడమే చాలా తెలివైనది, యుక్తమైందని నా అభిప్రాయం. సైన్యంలోకి చేర్చుకోదగ్గ మేటి పై నికులలో ఏర్పాటు చెయ్యబోయే రిజర్వుకు శక్తి సామర్థ్యాల రీత్యా ఈ సైనికులు ఏమీ లేక్కారు. బెంగాల్ సైన్యశ్రేణికి అనుభవంతో, అదే తరగతుల వాళ్ళతో ఏర్పాటు చేసే రిజర్వు దళం మద్రాసు, బొంబాయి సిపాయిల స్థానంలో రావడమే ఈ రిజర్వుదళం ఉద్దేశ్యమైతే, ఇంతకంటే అనుచితమూ, అవివేకమూ అయిన ఉపా ఉండదని నా అభిప్రాయం”.

సంజాబ్ లెఫ్టినెంట్ గవర్నరు కూడా ఇదే అభిప్రాయాన్ని వెల్లడి చేశాడు. భారతదేశంలో “యావత్ సైన్యానికి, ఒకే రిక్రూటింగ్ క్షేత్రం ఉండడాన్ని వ్యతిరేకిస్తున్నట్లు ఆయన చాటాడు. “రాజకీయ కారణాల దృష్ట్యా, ఒకేజాతి ఆధిక్యాన్ని నిరోధించాలని” ఆయన

అన్నాడు.

స్పెషల్ కమిటీ ఈ అభిప్రాయాన్ని అంగీకరించింది. సైన్యంలో ఏ ఒక్క జాతికి, మతానికి ఆధిక్యం ఉండని రీతిలో భారత సైన్యాన్ని క్రమబద్ధం చెయ్యాలని అది సిఫార్సు చేసింది.

భారత సైనిక విధానంలో ఈ రెండూ నిర్ణాయక సూత్రాలు 1879 నాటి స్పెషల్ ఆర్మీ కమిటీ నిర్దేశించిన ఈ సూత్రాన్ని బట్టి భారత సైన్యం కుల, మత పరంగా రూపు రీతుకోసం జరిగిన ఘోరాలు ఆసాంతం విస్తవాత్మకమైనవి. ఈ విస్తవాన్ని ఎలా జరగనిచ్చారో ఊహింపడం సుప్రతిష్టంగా ఉన్న సూత్రాన్ని కాలదన్ని జరిగిన విస్తరం అది. భారత సైన్యంలో వాయవ్య ప్రాంతం వాళ్ళ ఆధిక్యం పెరిగిపోతుందన్న భయంతో నిజంగా ఈ సూత్రం వచ్చింది. ఈ దోరణిని అదుపు చెయ్యాలన్న ప్రత్యేక లక్ష్యంతో దీన్ని పైకెత్తారు. ఈ సూత్రాన్ని ఏదో మార్గదర్శక నియమంగా ఉండేట్టు చాటటమే కాదు, ఏ సూత్రం బెనకనట్లుగా అమలు చేసారు. లార్డ్ రాబర్ట్ ఈ సూత్రాన్ని వ్యతిరేకించాడు, ఎందుకంటే ఆయనకిష్టమైన వాయవ్య ప్రాంతం వాళ్ళ రిక్రూట్మెంటు మీద ఇది పరిమితిని విధించింది. ఆయన కూడా భారత సైన్య సర్వసైన్యాద్యక్షుడిగా కాలంలో దీనికి తల ఒగ్గవలసి వచ్చింది. ఈ సూత్రాన్ని ఎంత గొప్పగా భావించారంటే 1903లో లార్డ్ కెనెన్ 15 మద్రాస్ దళాల్ని, పంజాబీ దళాలుగా మార్చేందుకు ఉద్యోగ్తుడై నాడు. గూర్ఖాల నిష్పత్తిని, పతాన్ల నిష్పత్తిని పెంచి సెక్యులరూ, పంజాబీ ముస్లిములకూ సరితూగేట్టు వెంటనే ప్రయత్నించాడు. ఆయన జీవితచరిత్ర రాసిన సర్ జార్జి ఆర్థర్ చెప్పినట్లు :

“తిరుగుబాటు నేర్పిన గుణపాఠం దృష్ట్యా, భారత సైన్యంలో ఏ ఒక్క శక్తి అనవసరమైన ఆధిక్యం ఇస్తే వచ్చే ప్రమాదం గురించి ప్రభుత్వం హెచ్చరికగానే ఉంది. పంజాబీ పదాతిదళంలో కొంతమందిని హెచ్చుగా చేర్చుకుంటే పర్యవసానంగా ఉపయుక్తమైన గూర్ఖాలనీ ఇంకా చేర్చుకోవాలి. సరిహద్దు దళంలో వాద్దు ఆవలి పతాన్లనీ ఇంకా చేర్చుకోవాలి

మహాయుద్ధ కాలం నాటి దాకా, ఇంత ఏకగ్రీవ ఆమోదం పొంది ఇంత నిక్కచ్చిగా అమలు జరిగిన ఈ సూత్రం మహాయుద్ధం తర్వాత చడి చప్పుడు లేకుండా ఏ పరితాపం లేకుండా, రూపంగా గాలికి కొట్టుకుపోవడం నిజంగా ఊహింపడం. భారత సైన్యంలో ముస్లిములకు అంత ఆధిక్యం బ్రిటిష్ వాళ్ళు ఎందుకు ఇచ్చినట్లు? రెండు వివరణలు ఇవ్వచ్చు. ఒకటి మహాయుద్ధంలో వాళ్ళు హిందువుల కంటే మంచి సైనికులుగా ఋజువు చేసుకొన్నారు. రెండవదేమంటే, బ్రిటిష్ వాళ్ళు ఆ సూత్రాన్ని భగ్నం చేసి ముస్లిములకు సైన్యంలో ఆ ఆధిక్యం ఇచ్చారు. ఏమంటే బ్రిటిష్ వాళ్ళ నుంచి రాజకీయాధికారాన్ని లాక్కోవడం కోసం ఆందోళన చేసే హిందూక్షుల్ని ప్రతిఘటించాలని వాళ్ళు భావించారు.

నరే, ఈ వివరాలు ఏమైనా, పైన పరిశీలించిన దాన్నిబట్టి రెండు విషయాలు కొట్టొచ్చినట్లు తేలుతాయి. ఇవాళ భారత సైన్యం ప్రముఖంగా ముస్లిములతో నింపి ఉండడం ఒకటి. ఆధిక్యంతో ఉన్న ముస్లిములు పంజాబ్ నుంచి, వాయవ్య రాష్ట్రం నుంచి వచ్చినవాళ్ళు కావడం మరొకటి. భారత సైన్యం ఇలా రూపు తీసుకుందీ అంటే అర్థం పంజాబ్, వాయవ్య రాష్ట్రాలకు చెందిన ముస్లిములు విదేశీ దాడి నుంచి భారతదేశాన్ని కాపాడే ఏకైక రక్షకులు అవుతున్నారన్న మాట. ఈ విషయం ఎంత ప్రసిద్ధం అయిందంటే పంజాబ్, వాయవ్య రాష్ట్రాల ముస్లిములు బ్రిటిష్ వాళ్ళు దళాలు పరచిన ఈ ఘనమైన స్థానాన్ని బాగా గుర్తించారు. ఎందుకని బ్రిటిష్ వాళ్ళు అలా చేసారో వాళ్ళకే తెలియలి. తాము "భారతదేశానికి ద్వారం కావలి వాళ్ళమని" వాళ్ళు తరచూ అంటూ ఉంటారు. ఈ కీలక విషయం దృష్ట్యా హిందువులు భారత రక్షణ సమస్యను పరిశీలించాలి.

ఈ "ద్వారం కావలివాళ్ళ" మీద భారతీయులు ఆధారపడగలరా? భారత స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలని కాపాడుకోగలరా? ద్వారం దగ్గరకు ఎవళ్ళు దూసుకువస్తారోనన్న దాని మీద దీని జవాబు ఆధారపడుతుంది. భారతదేశ వాయవ్య సరిహద్దు నుంచి ద్వారం మీదకు తోసుకు వచ్చేందుకు అవకాశం ఉన్న పరాయి దేశాలు రెండే ఉన్నాయి, రష్యా, ఆఫ్ఘనిస్తాన్లు. ఈ రెండు దేశాల సరిహద్దులూ భారత సరిహద్దులను తాకుతూ ఉన్నాయి. ఏ దేశం ఎప్పుడు భారతదేశం మీద దాడి చేస్తుందో ఎవళ్ళు కచ్చితంగా చెప్పలేరు. రష్యా గవక ఆ దాడి చేస్తే ఈ ద్వారపాలకులు దృఢంగా ఉంటారు, ద్వారాన్ని కాపుకాస్తారు, దురాక్రమణదారుల్ని అడ్డగిస్తారు. కానీ ఆఫ్ఘన్లు తమంతతాముగానీ, ఇతర ముస్లిము రాజ్యాలతోగానీ, భారతదేశం మీదకు దండెత్తి వచ్చారనుకోండి, ఈ "కావలివాళ్ళ" దురాక్రమణదారుల్ని ఆపుతారా లేక తలుపులు తెరిచి వాళ్ళను లోపలికి రానిస్తారా? ఈ సమస్యను ఏ హిందువు కూడా ఉపేక్షించలేడు. ఈ సమస్యకి సంబంధించి ప్రతి హిందువుకూ అభయం ఉండాలి. ఏమంటే ఇది చాలా కీలకమైన సమస్య.

ఆఫ్ఘనిస్తాన్ కు భారతదేశం మీద దాడి చేసే ఆలోచనే ఎప్పటికీ రాదని అనుకోవచ్చు. కానీ కీడెంచి మేలెంచడం అన్నివేళలా మంచిది. పంజాబీ, వాయవ్య రాష్ట్రాల ముస్లిం సైన్యం ఎంత విధేయంగా, ఆధారపడ్డదిగా ఉండగలదో ఆఫ్ఘనిస్తాన్ ఒకవేళ దాడిచేస్తే అప్పుడది ప్రవర్తించే దాన్నిబట్టే నిగ్గదీయగలం. తమ మాతృభూమిపిలుపుని అది అందుకుంటుందా? లేకపోతే మతం పిలుపును అది అందుకుంటుందా? అన్నది సమస్య. పరమభద్రత సాధించాలి అంటే దాన్ని పరీక్షించాలి. భారతదేశం బ్రిటిష్ వాళ్ళ గొడుగు కింద ఉన్నంతకాలం విదేశీదాడి గురించి బెంగపడాల్సిన అవసరం లేదనుకుంటూ, ఈ ఇబ్బందికరమైన, చిరాకుపెట్టే సమస్యను దాటవెయ్యడం క్షేమం కాదు. ఆ మాదిరి దిలాసా వైఖరి ఏమాత్రం క్షంతవ్యం కాదు, కనీస పక్షం చెప్పారంటే, గ్రేట్ బ్రిటన్ భారతదేశాన్ని రక్షించలేకపోయే పరిస్థితి ఉత్పన్నం కావచ్చని గత

యుద్ధం చూపించింది. అసలు అలాంటప్పుడే భారతదేశానికి ఎంత రక్షణ అవసరమైనా. ఇది మొదటి విషయం. ఒక వ్యవస్థ సామర్థ్యం ఎంతటిదో కృత్రిమ పరిస్థితులలో కాక, సహజ పరిస్థితుల్లో నిగ్గు తేలాలి. ఇది రెండవ విషయం. బ్రిటిష్ అజమాయిషీలో ఉన్నప్పుడే భారతదేశం పై నికుడి ప్రవర్తన కృత్రిమంగా ఉంటుంది. భారత అజమాయిషీ ఉన్నప్పుడే సహజ ప్రవర్తనగా ఉంటుంది. బ్రిటిష్ అజమాయిషీ ఉన్నప్పుడే అతని సహజ ప్రవర్తనకి ఎక్కువ అవకాశం ఉండదు. సైన్యంలో ఉన్నవాళ్ళ సహజసిద్ధమైన సానుభూతులకు ఎక్కువ అవకాశం ఉండదు. అందుకనే సైనికులు అంత చక్కగా ప్రవర్తిస్తూ ఉంటారు. అయితే అది కృత్రిమ పరిస్థితి, సహజమైంది కాదు. బ్రిటిష్ అజమాయిషీలో ఉండగా బాగా ఉన్న సైన్యం భారత అజమాయిషీలో కూడా అంత బాగానూ ఉంటుందన్న నమ్మకం లేదు. బ్రిటిష్ అజమాయిషీ తొలిగి పోయినా కూడా అది అంత బాగానూ ఉంటుందన్న నమ్మకం హిందువులకు కలగాలి.

అష్టనిస్థాన్ భారతదేశం మీద దాడి చేస్తే ఈ పంజాబీ, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాల ముస్లిం సైన్యం ఎలా ప్రతిస్పంది అన్న సమస్య చాలానందరహితమైందీ, కఠినమైందీని. ఎంత వెగటుగా ఉన్నా ఈ సమస్యను పరిశీలించి తీరాలి.

సైన్యంలో ఎక్కువభాగం ముస్లిములేనని రూఢి అయిపోయిన అంశంగా ఎందుకు ఊహించుకోవడం, అలా కాకుండా తప్పించలేమనీ ఎందుకు ఊహించుకోవడం అని ఎవళ్ళన్నా అనవచ్చు. అలా కాకుండా తప్పించగల వాళ్ళు నిరభ్యంతరంగా తమ ప్రయత్నాలు తాము చెయ్యవచ్చు. కానీ తే, ఇప్పుడు ఎవళ్ళకైనా కనిపించేట్లుగా ఉన్న ఈ పరిస్థితిని తప్పించలేం. తప్పించలేకపోగా, రాజ్యాంగాన్ని సవరించినప్పుడు ముస్లిం మైనారిటీకి కాపురదలగా దీన్ని చేర్చినా నేను ఆశ్చర్యపడను. ముస్లిములు తప్పకుండా ఈ డిమాండ్ చేస్తారు. హిందువులకు పోటీగా ముస్లిములు ఏదోవిధంగా ఎప్పుడూ నెగ్గుకొస్తారు. అంతేత భారతసైన్యం ఇప్పుడు ఉన్నట్లే ఉంటుందన్న ఊహతో మనం సాగాలి. పునాది ఇలానే ఉండగా పరిశీలించాల్సిన సమస్య మునుపు ఉన్నట్లే ఉంటుంది. అష్టనిస్థాన్ దాడి చేస్తే దేశరక్షణకు సంబంధించి సైన్యం మీద హిందువులు భరోసా ఉంచగలరా? భారత జాతీయ వాదులనబడే వాళ్ళు మాత్రమే 'ఆ' అని సమాధానం ఇస్తారు. ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం ఇచ్చేముందు యదార్థవాదులతో గుండెమీద చెయ్యి వేసుకుని మాట్లాడే వ్యక్తి ఒక్క క్షణం ఆలోచించాలి. హిందువుల్ని ముస్లిములు "కాపిర్లు"గా పరిగణిస్తారు, వాళ్ళను తుడిచిపెట్టాలి గానీ రక్షించడం కాదు అని అనుకుంటారు. యదార్థవాదులు ఈ విషయాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. ముస్లిములు, యూరోపియన్లను తమకంటే అధికులుగా గుర్తించినా, హిందువుల్ని తమ కంటే తక్కువగా చూస్తారు. ఈ విషయాల్ని యదార్థవాదులు గమనించాలి. హిందూ అధికార్థ ఆధిపత్యం కింద ముస్లిములను ఉంచితే, ఆ ముస్లిములు ఎంతవరకు ఆ హిందూ అధికార్థను మన్నిస్తారనేది సంశయాత్మకం. ముసల్మాన్లందరికీ వాయవ్య రాష్ట్రముస్లిములే హిందువులతో తమ సంబంధాల విషయంలో

విరోధించేవాళ్ళు. పంజాబ్ ముస్లిములు ముస్లిం ప్రపంచమంతా సమైక్యం అవాలనే ప్రచారానికి లొంగిపోతారు. ఈ విషయాల్ని యదార్థవాది గుర్తించాలి. ఇన్ని విషయాలను పరిశీలించాక కూడా, ముస్లిం దేశం దండయాత్ర చేసినా, భారతపై న్యంలో ఉన్న ముస్లిం తన జన్మభూమికి విధేయంగా ఉంటాడని, దురాక్రమణదారుని పక్షం వహించడని అనే హిందువు గుండె దైర్యం ఉన్నవాడని అనడానికి సందేహం లేదు.

1899లో రియోడోర్ మారిసస్ కూడా ఈ అభిప్రాయం వెల్లడించాడు.

“స్వతంత్ర భారత ప్రభుత్వస్థాపనను అప్పగించడానికి మహమ్మదీయుల దృక్పథాలే వాలు. (భారత ప్రజాసేవలో వాళ్ళే పెద్ద కట్టాకోర్లు, జగదాలమార్లు). ఉత్తరాది నుంచి ఆప్తస్థు, స్వతంత్ర భారతం మీదకు ఊడిపడితే గనక, ఆప్తస్థును తరిమి కొట్టేందుకు మహమ్మదీయుడు సిక్కులతోనూ, హిందువులతోనూ కలవడానికి బదులుగా స్వజాత, మతపర సంబంధాలకు ఆకర్షితుడై ఆ జెండా కింద చేరిపోతాడు”

1919 ఖిలాఫత్ ఉద్యమం సాగేటప్పుడు భారతదేశం మీదకు దండెత్తి రావలసిందిగా భారత ముస్లిములు ఆప్తనిస్తాన్ అమీరును ఆహ్వానించేంతవరకు వెళ్ళారు. ఈ విషయాల్ని గుర్తు చేసుకొంటే సర్ రియోడోర్ మారిసస్ వెల్లడించిన అభిప్రాయాలకు మరింత పుష్టి నిస్తుంది. ఇదేదో ఊహామాత్ర విషయం అన్న భావం పోతుంది.

పంజాబ్, వాయువ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాల ముస్లిములతో ఉన్న సైన్యం ఆప్తనిస్తాన్ దాడి చేస్తే ఎలా ప్రతిస్పందింస్తుంది అన్న సమస్య మాత్రమే కాదు. హిందువులు పరిశీలించాల్సిన విషయం హిందువులు బాగా ఆలోచించాల్సిన సమస్య మరొకటి ఉంది. అదీ దీంతో సమానమైందే. ఆ సైన్యం విశ్వాసపాత్రత ఎలాంటిదైనా, ఆప్తస్థు దాడి చేస్తే, ఆ దాడి ఎదుర్కొనేందుకు సైన్యాన్ని నియోగించే స్వేచ్ఛ భారత ప్రభుత్వానికి ఉందా? ఈ సందర్భంలో ముస్లింలీగ్ వైఖరి పట్ల దృష్టి పెట్టాలి. అదేమిటంటే ముస్లిం రాజ్యాలకు వ్యతిరేకంగా భారత సైన్యాన్ని పంపగూడదు అని. ఇందులో వింతేమీ లేదు. ఈ విషయాల్ని లీగ్ కు చాలాకాలం ముందే ఖిలాఫత్ కమిటీ చాటి తెప్పింది. దీన్నలా ఉంచినా, భవిష్యత్లో భారత ముస్లిములు దీన్ని తమ సిద్ధాంతంగా ఏ మేరకు గ్రహిస్తారన్న సమస్య ఉండనే ఉంది. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి సంబంధించి లీగ్ ఈ అంశం మీద నెగ్గలేకపోయింది. అంతమాత్రాన భారత ప్రభుత్వంతో నెగ్గలేదని అర్థం కాదు. ఉన్న అవకాశాల్ని బట్టి చూస్తే నెగ్గుతుంది. ఏమంటే హిందువుల వైపు నుంచి ఈ మాత్రం ఎంత దేశ ద్రోహపూరితమైందైనా ముస్లిం మనోభావాలకు చాలా అనురూపంగా ఉంటుంది. లీగ్ భారతదేశంలో ఉన్న ముస్లిం వర్గం నుంచి సామాన్యంగా తోడ్పాటు పొందుతుంది. తమ సైన్యాన్ని నియోగించే భారతదేశపు హక్కు మీద ఈ పరిమితి విధించడంలో లీగ్ నెగ్గితే, హిందువుల గతి ఏమవుతుంది?

హిందువులు ఆలోచించాల్సిన మరో అంశం ఇది.

భారతదేశం రాజకీయంగా ఏకభండంగా ఉండిపోతే పాకిస్తాన్ సృష్టించిన రెండు జాతుల పిద్దాంతం పాటుపోతుంటూ సాగిపోతే, హిందువుల గతి ముందు నుయ్యి, వెనక గొయ్యి అన్న తంతుగా తయారవుతుంది. రక్షణ విషయాలకు సంబంధించినంతవరకు సైన్యం ఉన్నదాన్ని వినియోగించుకోరు, ముస్లింలీగ్ అభ్యంతరాల వల్ల వినియోగించుకున్నా, ఏ మేరకు దాని మీద ఆధారపడవచ్చునన్నది సందేహమే. ఇది ఎంత దయనీయమైన పరిస్థితో అంత ప్రమాదకరమైంది. సైన్యం పంజాబ్, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాల ముస్లిముల ఆధిపత్యంలో ఉంటే హిందువులు దాని జీతభత్యాలు ఇవ్వాలి, కానీ దాన్ని ఉపయోగించుకోలేరు. ఒకవేళ ముస్లింలీగ్ మాట నెగ్గి, ముస్లిం దేశాలకు వ్యతిరేకంగా సైన్యాన్ని వినియోగించే స్వేచ్ఛ భారతదేశానికి లేకపోయినా సైన్యంలో ముస్లిముల ఆధిక్యత సైనిక పరిమితుల రీత్యా తగ్గినా, సరిహద్దులో ఉన్న ముస్లిం దేశాలతో అణిగి ఉండే సహకారం చూపించాల్సిందే, బ్రిటిష్ సర్వసత్తాక ఆధికారం కింద భారతదేశంలోని రాష్ట్రాల మాదిరిగా.

హిందువులు ఏదో ఒకదాన్ని ఎంచుకోవాల్సి వస్తుంది. నమ్మకమైన సైన్యాన్ని ఉంచుకోవడమో, భద్రత గల సరిహద్దును ఉంచుకోవడమో. ఈ చిక్కు విషయంలో హిందువులు అవలంబించదగ్గ యుక్తివంతమైన మార్గం ఏదీ? ముస్లిం భారత్ సమైక్య భారత్ లో భాగంగా ఉండాలనే వాళ్ళు పట్టుబట్టాలి. అప్పుడు భద్రతకు సరిహద్దు ఉంటుంది. ఇది ప్రయోజనకరమా? లేక భారతదేశం నుంచి ఏర్పాటుని అంగీకరించాలి. అప్పుడు నమ్మదగ్గ సైన్యం ఉంటుంది. ఇది ప్రయోజనకరమా? ఇక్కడి ముస్లిములు హిందువులంటే ద్వేషంతో ఉన్నారు. ఈ విషయంలో అనుమానమే లేదు. అలాంటప్పుడు భారతదేశానికి ఏదీ మంచిది. ఈ ముసల్మానులు బయట, వ్యతిరేకిస్తూ ఉండడమా? లేక లోపలే ఉండి వ్యతిరేకిస్తూ ఉండడమా? విచక్షణా జ్ఞానం ఉన్న ఎవళ్ళని ఈ ప్రశ్న అడిగినా ఒక్కటే జవాబు వస్తుంది. అదేమిటంటే, ముసల్మాన్లు హిందువులకు వ్యతిరేకంగా ఉండేట్టయితే, వాళ్ళు బయట ఉండి వ్యతిరేకించడమే మేలు. లోపల ఉండి వ్యతిరేకించే కంటే, నిజానికి ముస్లిములు బయట ఉండడం కంటే త్రికరణఖుద్దిగా కోరదగ్గది లేదు. భారత సైన్యంలో ముస్లిముల ఆధిక్యాన్ని వదిలించుకోవడానికి ఇదొక్కటే మార్గం.

దీన్ని ఎలా సాధించాలి? ఇక్కడ కూడా ఒక్కటే దారి. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుని సమర్థించటం. పాకిస్తాన్ ఆవిర్భవిస్తే గనక హిందూస్తాన్ తమకు ఉన్న పుష్కలమైన మానవ వనరులతో, దబ్బుతో తనదిగా చెప్పుకోదగ్గ సైన్యాన్ని ఏర్పాటు చేసుకోగలదు. దాన్ని ఎప్పుడు ఎలా ఎక్కడ వినియోగించాలి అని శాసించేవాడు ఉండడు. పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావం వల్ల హిందూస్తాన్ రక్షణ బలహీనపడదు సరికదా బ్రహ్మాండంగా వృద్ధి చెందుతుంది.

రక్షణ దృష్ట్యా తాము ఎంత అసనుకూల పరిస్థితుల్లో ఉన్నదీ, హిందువులు

గుర్తిస్తున్నట్లు లేదు. వాళ్ళు పై న్యంలో లేకపోవడం వల్ల అలాంటి పరిస్థితి వచ్చింది. తాము ఈ అననుకూల పరిస్థితిని ఎంత, ఎక్కువ మూల్యం చెల్లించి కొని తెచ్చుకొంటున్నారన్న సంగతి, వాళ్ళకు తెలీదు ఈ ముక్క వింతగా అచ్చించినా.

ఈనాటి భారతపై న్యూనికీ ప్రధాన రిక్రూటింగ్ ప్రాంతంగా ఉన్న పాకిస్తాన్, కేంద్ర ఖజానాకి తక్కువ సొమ్ము చెల్లిస్తోంది. ఈ కింది లెక్కలు ఆ విషయాన్ని తెలియజేస్తాయి.

కేంద్ర ఖజానాకు చెల్లింపులు

పంజాబ్	1,18,01,385
వాయవ్య పశ్చిమార్డు	9,28,294
సిండ్	5,86,46,915
బెలూచిస్తాన్	శూన్యం
మొత్తం	7,13,76,594

దీంతో పోలిస్తే హిందూస్తాన్ రాష్ట్రాలు చెల్లించే మొత్తం ఇలా ఉంది :

మద్రాస్	9,53,26,745
బొంబాయి	22,53,44,247
బెంగాల్	12,00,00,000
యు.పి.	4,06,53,000
బీహార్	1,54,37,742
పెంజాబ్ ప్రావిన్స్, బీరార్	31,42,682
అస్సాం	1,87,55,967
ఒరిస్సా	5,67,346
మొత్తం	51,91,27,729

దీన్నిబట్టి చూస్తే పాకిస్తాన్ రాష్ట్రాలు చాలా తక్కువ చెల్లిస్తున్నాయి. ప్రధానంగా, ఆదాయం హిందూ రాష్ట్రాల నుంచే వస్తుంది. నిజానికి, హిందూస్తాన్ రాష్ట్రాలు చెల్లించే సొమ్ముతోనే భారత ప్రభుత్వం పాకిస్తాన్ రాష్ట్రాల్లో కార్యకలాపాలు నిర్వహించగలుగుతోంది. పాకిస్తాన్ రాష్ట్రాలు హిందూస్తాన్ రాష్ట్రాలను పీల్చేస్తున్నాయి. అవి కేంద్ర ప్రభుత్వానికి తక్కువ చెల్లించడమే కాదు, కేంద్ర ప్రభుత్వం నుంచి ఎక్కువ అందుకుంటున్నాయి. కేంద్ర ప్రభుత్వ ఆదాయం 121 కోట్ల రూపాయలు ఉంటుంది. దీన్నించి 52 కోట్లు సాలీనా పై న్యం మీద ఖర్చు అవుతున్నాయి. ఈ సొమ్మును ఏ ప్రాంతాల్లో ఖర్చు చేస్తున్నాడు? ఈ 52 కోట్లలోనూ

* 1/2వ వంతు ఆదాయాన్నే చూపించాడు. ఏమంటే సగం జనాభా మాత్రమే హిందువులు.

ఎవరు ఎక్కువ మొత్తం చెల్లిస్తున్నారు? పై న్యం మీద ఖర్చు పెట్టే ఈ 52 కోట్లలోనూ అధిక భాగాన్ని పాకిస్తాన్ ప్రాంతం నుంచి వచ్చిన ముస్లిం పై న్యం మీద ఖర్చు పెడుతున్నారు. చూడండి. ఎక్కువ సంఖ్యలో ప్లాందవేతరులున్న పై న్యం మీద హిందూ రాష్ట్రాలు చెల్లించిన 52 కోట్ల నుంచీ అధిక మొత్తాలు ఖర్చు పెడుతున్నారా? ఈ దురదృష్ట ఎంతమంది హిందువులకు తెలుసు? ఈ దురదృష్ట ఎవరి మూల్యంతో నడుస్తున్నదో ఎంతమంది ఎరుగుదురు? ఇవాళ దీనికి హిందువులు బాధ్యులు కారు, ఏమంటే వాళ్ళు దీన్ని అడ్డుకోలేరు. వాళ్ళు ఈ దౌర్భాగ్యస్థితిని ఇలాగే సాగనిస్తారా అన్నది ప్రశ్న. దీన్ని అడ్డగించాలి అంటే మిషనరీలు లేకుండా దీన్ని ముగించాలి. అంటే పాకిస్తాన్ అనిర్బంధించే వధకాన్ని ఆమోదించడమే దారి. ఈ వధకాన్ని వ్యతిరేకించడం అంటే తమ వివాదాన్ని తాము కోరి తెచ్చుకోవడమే అవుతుంది. భద్రమైన పై న్యం, భద్రమైన సరిహద్దు కంటే మేలు.

పాకిస్తాన్, మత సామరస్యం

పాకిస్తాన్, మత సామరస్యం

పాకిస్తాన్ వర్గ మత సమస్య పరిష్కారం అవుతుందా? ఇది మామూలుగా వచ్చే ప్రశ్న. ప్రతి హిందువు ఈ ప్రశ్నను అడిగి తీరుతాడు. దీనికి కచ్చితంగా జవాబు చెప్పాలి అంటే ఇందులో ఇమిడి ఉన్నదేమిటో బాగా విశ్లేషించుకోవాలి. హిందువులు, ముసల్మాన్లు మత సమస్య గురించి మాట్లాడుతున్నారు అంటే అసలు దీని అంతర్భావమేమిటో అన్న స్పష్టమైన అవగాహన ఉండీతరాలి. అదిలేకుండా పాకిస్తాన్ వర్గ మత సమస్య పరిష్కారం అవుతుందా లేదా చెప్పడం కష్టం.

సరిహద్దు “పురోగామి విధానం” లోం విస్తృత ఉద్దేశ్యమూ పరిమిత ఉద్దేశ్యమూ ఉన్నట్లుగా మత సమస్యకు కూడా ఉన్నాయనీ, పరిమిత ఉద్దేశ్యంలో ఒక అర్థం, విస్తృత ఉద్దేశ్యంలో మరో విధిన్న అర్థమూ ఉన్నాయనీ సామాన్యంగా తెలీదు.

మొదటగా “పరిమిత ఉద్దేశ్యం”లో మత సమస్యను చూద్దాం. “పరిమిత ఉద్దేశ్యంలో” మత సమస్య చట్ట సభల్లో హిందూ, ముస్లిం ప్రాతినిధ్యానికి సంబంధించింది అవుతుంది. ఈ అర్థంలో వాడినప్పుడు ఈ సమస్యకు రెండు విధిన్న సమస్యల పరిష్కారం అవసరం.

1. భిన్న చట్ట సభల్లో హిందువులకూ, ముస్లిములకూ కేటాయించాల్సిన సీట్ల సంఖ్య;
2. ఈ సీట్లను భర్తీ చేసేందుకు ఉద్దేశించిన ఆయా నియోజకవర్గాల వ్యూహాపన్యాయాలు.

రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ లో ముస్లిములు ఇలా అర్థించారు 1. అన్ని స్థానిక శాసన సభల్లోనూ, కేంద్ర శాసన సభల్లోనూ తమ ప్రతినిధులు ప్రత్యేక నియోజక వర్గాలద్వారా ఎన్నికై ఉండాలి. 2. జనాభాలో తాము అల్పసంఖ్యక వర్గంగా ఉన్న రాష్ట్రాల్లో ముస్లిం అల్ప

సంఖ్యాక వర్గానికిచ్చిన ప్రాధాన్యత కొనసాగించుకోవాలి. దీనికి తోడు పంజాబ్, సింద్, వాయవ్య పరిపార్శ్వ రాష్ట్రాల్లో చట్టబద్ధంగా హామీ ఇచ్చే అధిక సంఖ్య సీట్లు ఉండాలి.

హిందువులు ఆదినుంచి ముస్లిముల ఈ రెండు అభ్యర్థనల్ని ఎదిరిస్తూనే ఉన్నారు. అన్ని రాష్ట్రాల, కేంద్ర శాసన సభలకూ అన్ని ఎన్నికల్లోనూ హిందువులకూ, ముస్లిం ఉమ్మడి వియోజక వర్గాలు ఉండాలని, జనాభా నిష్పత్తి రీత్యా ఉభయ అర్హ సంఖ్యాక వర్గాలకూ ప్రాతినిధ్యం ఉండాలనీ వాళ్ళు పట్టుబడుతూనే ఉన్నారు. అర్హ సంఖ్యాక వర్గంగా హిందువులు, ముస్లిములు ఎక్కడెక్కడ ఉన్నా ఇలానే ఉండాలని అన్నారు. చట్టరీత్యా ఏమలానికి అధిక సంఖ్యాక సీట్లు ఇవ్వగూడదని గట్టిగా ప్రతిఘటిస్తూనే ఉన్నారు.

మనత వహించిన చక్రవర్తిగారికమ్మూనల్ అవార్డ్ ఈ వివాదాన్ని, సునాయాసంగా, ముతకగా పరిష్కరించింది. హిందువుల ప్రతిఘటనను ఖాళీలు చెయ్యకుండా ముస్లిములకు వాళ్ళుడిగినవన్నీ ఇచ్చేసింది. అదీ పరిష్కార పద్ధతి. ముస్లిములకు వాళ్ళ ప్రాముఖ్యాన్ని ప్రత్యేక వియోజక వర్గాలను ఈ అవార్డు కొనసాగించింది. దీనికి తోడు ముస్లిములు జనాభా రీత్యా అధిక సంఖ్యలో ఉన్న రాష్ట్రాలల్లో వాళ్ళకు అధిక సంఖ్యలో సీట్లను చట్టరీత్యా అనుమతించారు.

అవార్డులో సమస్యగా ఉండేది ఏమిటి? ప్రభుత్వం వారి కమ్మూనల్ అవార్డును హిందువులు వ్యతిరేకించడంలో ఏమన్నాసల్తా ఉందా? అవార్డును హిందువులు వ్యతిరేకించడానికి నబబు ఏమైనా ఉందో, లేదో చూపేందుకు ఈ సమస్యను జాగ్రత్తగా పరిశీలించాలి.

మొదటిగా, ప్రాతినిధ్యం విషయంలో ముస్లిం అర్హ సంఖ్యాక వర్గాలకిచ్చే ప్రాముఖ్యం కూడదని వాళ్ళు అభ్యంతరం చెప్పడం. అర్హ సంఖ్యాక వర్గాలకు కేటాయింపు ప్రాతినిధ్యపరమైన ఔచిత్యం ఏమిటనేవి అలా ఉంచినా హిందువులు ముస్లిం అర్హ సంఖ్యాక వర్గాలకిచ్చే ప్రాముఖ్యాన్ని వ్యతిరేకించలేరు. ఏమంటే తాము అర్హ సంఖ్యాక వర్గంగా ఉన్నచోట్ల, తగినంత ప్రాముఖ్యాన్ని ఇచ్చే వీలున్నచోట, అదే బాపతు ప్రాముఖ్యాన్ని హిందువులకు ఇస్తున్నారు. సింద్, వాయవ్య రాష్ట్రాల హిందువులకు ఇచ్చే ప్రాముఖ్యం ఇందుకు ఉదాహరణ.

రెండవది, చట్టపరంగా అధికసంఖ్యలో సీట్లు ఇవ్వడానికి వాళ్ళు తెలియజేసే అభ్యంతరం. దీనికి కూడా గట్టి పునాది లేదు. సూత్రరీత్యా, తాత్విక పరిశీలన రీత్యా పలానా ఇన్ని సీట్లు హామీగా ఇచ్చే వ్యవస్థ తప్పకావచ్చు. దుర్మార్గం కావచ్చు. ఎంతమాత్రమూ సమర్థనీయం కాకపోవచ్చు. కానైతే, భారతదేశంలో ఉన్నలాంటి పరిస్థితులను బట్టి చూస్తే, చట్టపర అధిక సంఖ్య విధాయకం అనిపిస్తుంది. అర్హసంఖ్యాక వర్గాలకిచ్చిన ప్రాతినిధ్యం అధిక సంఖ్యాకుల్ని అర్హసంఖ్యాకు దిగజార్చకూడదు అన్న విషయాన్ని ఒప్పుకోవడమంటూ జరిగిందనుకోండి. అప్పుడు దానికి ప్రతిగా, అదే నియమంవల్ల అత్యధిక సంఖ్య మతస్థులకు చట్టపరమైన అత్యధిక సంఖ్య పద్ధతి ఏర్పడుతుంది. ఏమంటే అర్హసంఖ్యాక వర్గాలకు సీట్లు కేటాయించడంలోనే అధిక సంఖ్యాకులకు సీట్లు కేటాయించడం ఇమిడి ఉంది. అధిక సంఖ్యాక వర్గాలను అర్హ

సంఖ్యగా మార్చే ప్రాతినిధ్యం అల్పసంఖ్యాకులకు ఉండరాదని ఎప్పుడైతే అంటామో అప్పుడే చట్టపరమైన ఆధిక్యం అన్న పద్ధతి నుంచి మోక్షం లేదు. అంచేత పంజాబ్‌లో, వాయవ్య పరిసార్లు రాష్ట్రాల్లో, పింద్‌లో, బెంగాల్‌లో, ముస్లిములకు చట్టపరంగా అధిక ప్రాతినిధ్యం ఉండరాదన్న హిందువుల అభ్యంతరంలో పసలేదు. ఏమంటే, హిందువులు అధికంగానూ, ముస్లిములు అల్పసంఖ్యాకానూ ఉన్న రాష్ట్రాల్లో హిందువులకు చట్టపరంగా ముస్లిములకంటే ఆధిక్యం ఉంది. ఏది ఏమైనా వాళ్ళ స్థానాల్లో సమతుల్యత ఉంది. అంచేత ఆ మేరకు ఎవళ్ళకీ గొణుక్కోవాల్సిన అవసరం లేదు.

* హిందువులు లేవనెత్తిన అభ్యంతరాలకు, ఆధారం లేదన్నంత మాత్రాన, కమ్యూనల్ అవార్డు తిరస్కరించడానికి ఆధారాలు లేవని అర్థంకాదు. హిందువుల మీద బాణాలు సంధించడానికి ఆ అవార్డును పునాదిగా చేసుకున్నట్లు కన్పించకపోయినా, కమ్యూనల్ అవార్డును తిరస్కరించడానికి కావలసినంత ఆధారం ఉంది.

ఈ అభ్యంతరాన్ని ఎత్తి చూపేందుకు ఇలా మొదలు పెట్టవచ్చు. హిందూ రాష్ట్రాల్లో ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు కావాలని పట్టుపడుతున్నాయి. ఈ విషయాన్ని నిర్ణయించుకొనే అధికారాన్ని కమ్యూనల్ అవార్డు వాళ్ళకు ఇస్తుంది. ఇక్కడ వాళ్ళు అవలంబించవలసిన పద్ధతి నిజానికి - ప్రక్షాల్పమైంది. అంటే, ముస్లిము అనుమతి లేకుండా వాళ్ళు అల్ప సంఖ్యాక నియోజకవర్గాలని ఎత్తి వెయ్యలేరట, హిందువులు మాత్రం వాళ్ళ నిర్ణయాన్ని శిరోధార్యంగా భావించాలట. ముస్లిం రాష్ట్రాల్లోని హిందూ అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలు ఉమ్మడి నియోజకవర్గాలుండాలని పట్టుబట్టారు. వాళ్ళ అభ్యర్థనను అంగీకరించడానికి బదులుగా, వాళ్ళు అభ్యంతరంపెట్టే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల పద్ధతిని కమ్యూనల్ అవార్డు వాళ్ళ మీద రుద్దుతోంది. హిందూ రాష్ట్రాల్లో నియోజకవర్గాలకు సంబంధించి స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలకు ఇచ్చినప్పుడు ఈ ప్రశ్న తలెత్తుతుంది. నియోజకవర్గాల విషయంలో ముస్లిం రాష్ట్రాలలోని హిందువులకు స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని ఎందుకు ఇవ్వలేదు? ఈ ప్రశ్నకు జవాబు ఏమిటి? జవాబు లేనట్లయితే, మనత వహించిన చక్రవర్తిగారి కమ్యూనల్ అవార్డు చాలా అదర్శంగా ఉంది. దాన్ని సరిదిద్దాలి.

ముస్లిములు అల్ప సంఖ్యాకవర్గంగా ఉన్న రాష్ట్రాల్లో ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలలో మీద ఆధారపడ్డ చట్టపరమైన ఆధిక్యం హిందువులకు ఉంచితే కదా అనొచ్చు. అదీ దీనికి సమాధానం కాదు. ఈ రెండు సందర్భాల్లోనూ పరిస్థితికి సంబంధించిన సామ్యం లేదు. అది కొంచెం విధానించి చూస్తే తెలుస్తుంది. హిందూ రాష్ట్రాల్లో హిందువుల ఆధిక్యం ఉన్న ప్రత్యేక

* ఒకరికంటే చూస్తే హిందూ నియోజకవర్గాలనడం సరిబలు కాదు. ఆ నియోజకవర్గం సాధారణ నియోజకవర్గం, ఏ ప్రత్యేకత లేని నియోజకవర్గంలోనూ కలవని వాళ్ళంతా దీంట్లో ఉంటారు. కానీ సాధారణ ఎన్నికల్లో అధిక సంఖ్యాకులు హిందువులే అవడం వల్ల దీన్ని హిందూ నియోజకవర్గం అంటున్నాము.

నియోజకవర్గాలు కావాలని, ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాకులు పట్టుపట్టిన దాని ఫలితం అది. కొన్ని పరిస్థితుల వల్ల ఒక్క అల్ప సంఖ్యాక వర్గం తమ అస్తిత్వ రక్షణకు గాను ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల గురించి ఆలోచింపవచ్చును, తనకు వ్యతిరేకంగా, తన చర్యల ద్వారా ప్రత్యర్థివర్గానికి చట్టబద్ధమైన ప్రత్యేక నియోజకవర్గాన్ని ఏర్పాటు చేస్తున్నానన్న భయం లేకపోవచ్చును. మరో అల్ప సంఖ్యాక వర్గాన్ని ఒక విధంగా అందుకుగాను, అదే అల్ప సంఖ్యాకవర్గం వేరే పరిస్థితుల్లో తమ చర్య వల్ల తనకు వ్యతిరేకంగా ప్రత్యేక నియోజక వర్గాల ద్వారా చట్టపర అధికారాన్ని ఇష్టపడకపోవచ్చు. అంచేత, ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలకు బదులు ఉమ్మడి నియోజకవర్గాల్ని తన ఉనికి ఇంకా బాగా రక్షణగా ఉండేందుకు, కోరుచు. అల్ప సంఖ్యాకవర్గాన్ని ప్రభావితం చేసే మార్గదర్శక నూత్రం విశదంగా ఏమిటంటే, అధిక సంఖ్యాకవర్గం తన అధిక సంఖ్యాను, మత దోరణిలో ఆచుం మత ప్రయోజనాలకు వాడుకుంటుందా? అధిక సంఖ్యాలో ఉన్న వర్గం తమ మతపర అధిక సంఖ్యాను మత ప్రయోజనాల కోసమే వాడుకుంటుందని భావిస్తే అల్ప సంఖ్యాక వర్గం ఉమ్మడి నియోజక వర్గాల్ని ఎంచుకుంటుంది. ఏమంటే, శాసనసభలకు అధిక సంఖ్యాక వర్గం వాళ్ళ ప్రతినిధులే ఎన్నిక అయ్యేట్లు చేసే చట్టపరమైన ఆధిక్యవర్గ మత బంధనాన్ని తొలగించేందుకు ఇదొక్కటే పద్ధతి. ఇదీ అవతలివైపున, మతపరంగా ఆధిక్యంగా ఉన్నదాన్ని ఒక్కటిగా బంధించేందుకు అవసరమైన మతతత్వం ఉండకపోవచ్చు. అలాంటప్పుడు, చట్టపర ఆధిక్యం వల్లా, ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల వల్లా అధిక సంఖ్యాక వర్గాలకు, ఏదో ఊడి పడుతుందన్న భయం ఉండదు. అల్ప సంఖ్యాక వర్గం తనకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గం కావాలని కోరుకోవచ్చు. ననుగుడు లేకుండా చెప్పాలంటే, ప్రత్యేక నియోజకవర్గాన్ని కోరడంవల్ల హిందువుల చట్టపరమైన ఆధిక్యం, ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు, ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాకవర్గాలకు ఏ భయం కలిగించడం లేదు. ఏమంటే, ఎంతో లోతుగా పాతుకుపోయిన కుల జాతి విభేదాల వల్ల హిందువులు అధిక సంఖ్యాను ముస్లిములకు వ్యతిరేకంగా ఉపయోగించలేదు. ఆ నమ్మకం ముస్లిములకు ఉంది. అలాకాక, ముస్లిం రాష్ట్రాల్లో ముస్లిముల సామాజిక సంఘభావం వల్ల హిందువులకు భయం ఉంది. తమ చట్టపరమైన అధిక సంఖ్యాను ముస్లిములు “పట్టు సడలని ప్రభుత్వం” నడిపించడానికి వాడతారన్న విషయంలో హిందువులకు సందేహం లేదు. ఐర్లెండ్ విషయంలో హెరామ్ రూల్ కు బదులుగా లార్డ్ ఫోలిన్ బరీ చేసిన ప్రతిపాదన సరళిలో ఇదీ ఉంటుంది. అయితే ఒక తేడా ఉంది. లార్డ్ ఫోలిన్ బరీ ప్రతిపాదించిన “పట్టు సడలని ప్రభుత్వం” ఇరవై ఏళ్ళు మాత్రమే కొనసాగాల్సి ఉండగా, ముస్లిముల “పట్టు సడలని ప్రభుత్వం” కమ్యూనల్ ఆచార్య ఉన్నంతకాలం ఉంటుంది. అంచేత ఈ సన్నివేశాలు ఒక్క లాగా లేవు. ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల ఆధారంగా ఏర్పడే హిందువుల చట్టపరమైన ఆధిక్యం, ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాకవర్గాల కోరిక ఫలితం. అయితే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల ఆధారంగా ఏర్పడే ముస్లిం ఆధిక్యం హిందూ అల్పసంఖ్యాక వర్గాల కోరిక ఫలితం మాత్రం కాదు. ఒక సందర్భంలో, హిందూ మత అధిక సంఖ్యాకు ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాకు

ప్రభుత్వం ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాకుల సమ్మతి పలితం. మరో సందర్భంలో, ముస్లిం అధిక సంఖ్యాకులకు హిందూ అల్ప సంఖ్యాక ప్రభుత్వం హిందూ అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల పలితం కాదు, బ్రిటిష్ వాళ్ళు దండంతో బెదిరించి నెత్తిన రుద్దించింది.

కమ్యూనిస్ట్ అవార్డు గురించిన చర్చను ముగిస్తూ ఇలా అనవచ్చు : "పరిమిత ఉద్దేశ్యం లో కమ్యూనిస్ట్ సమస్యకు పరిష్కారంగా, హిందూ రాష్ట్రాల్లో ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలకు హెచ్చు పరిగణనను అవార్డు ఇస్తుందన్న ఆధారంగా అది అన్యాయంగా ఉందని. ఏమంటే ముస్లిం రాష్ట్రాల్లో హిందూ అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలకు ఆ హెచ్చు పరిగణనను ఇస్తుంది. అదేరకంగా, ముస్లిం రాష్ట్రాల్లో అధిక సంఖ్యలో ఉన్న ముస్లిములకు చట్టపరమైన అధికారాన్ని ఇస్తుందని చెప్పి కమ్యూనిస్ట్ అవార్డు అధర్మంగా ఉందని అనలేం. హిందువులు అధిక సంఖ్యలో ఉన్న రాష్ట్రాల్లో హిందువులకు అదే అధికారాన్ని అవార్డు ఇస్తుంది కదా. అయితే నియోజక వర్గాలకు సంబంధించి అవార్డు గురించి అదేమాట అనలేం. నియోజకవర్గాల విషయంలో హిందువులకూ, ముస్లిములకూ సమాన హోదాను అవార్డు ఇవ్వడం లేదు. అక్కడ అవార్డు పాక్షిక నైఖితో ఉంది. దాంతో అధర్మం గా తయారైంది. హిందూ రాష్ట్రాల్లోని ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాకులకు స్వయం నిర్ణయాధికార హక్కును అది ఇస్తోంది. నియోజకవర్గాల విషయంలో అదే హక్కును ముస్లిం రాష్ట్రాల్లోని హిందూ అల్ప సంఖ్యాకులకు ఇవ్వడం లేదు. హిందూ రాష్ట్రాల్లో తమకు నచ్చిన రకంగా నియోజకవర్గాల్ని ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలు ఎంచుకోవచ్చును, ఈ విషయంలో హిందూ అధిక సంఖ్యాక వర్గాలు నోరు మెదపడానికి వీలేదు. కానీ ముస్లిం రాష్ట్రాల్లో తమకు నచ్చిన నియోజకవర్గాల్ని ముస్లిం అధిక సంఖ్యాకులు ఎంచుకోవచ్చును. హిందూ అల్ప సంఖ్యాకులకు ఈ విషయంలో నోరు మెదిపేందుకు లేదు. ఆ రకంగా ముస్లిం రాష్ట్రాల్లో ముస్లింలకు చట్టపరమైన అధికారాన్ని, ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల్ని, రెండింటినీ ఇవ్వడం వల్ల హిందువుల మీద ముస్లిం పాలనను కమ్యూనిస్ట్ అవార్డు రుద్దుతోంది. దీన్ని హిందువులు మార్చనూ లేరు, ప్రభావితం చెయ్యనూ లేరు.

కమ్యూనిస్ట్ అవార్డులోని ప్రధాన దోషం ఇది. ఇది హెరమైన్ లోపం అన్న విషయం ఒప్పుకొని తీరాలి. ఇప్పుడు సూత్రప్రాయంగా మారిన కొన్ని రాజకీయ ధర్మాల్ని ఇది భంగపరుస్తోంది. మొదటిగా ఇది, అపరిమిత అధికారంలో ఉండే ఎవళ్ళనూ విశ్వసించదు. రోగడ ఎవరో బాగా చెప్పారు;

"అపరిమిత అధికారం ఉన్నవాళ్ళ బృందం ఏ రాజ్యంలోనైనా ఉన్నట్లయితే, వాళ్ళ ఏలుబడిలో ఉన్నవాళ్ళు ఎప్పటికీ స్వేచ్ఛగా ఉండలేరు. చారిత్రక పరిశోధనల పలితం ఏమంటే అదుపు లేని అధికారం అది ఉన్నవాళ్ళకే విషమతలను అవుతుంది అన్న గుణసాతం. తమ శ్రేయస్సు అనే ధర్మాన్ని ఇతరుల మీద రుద్దాలన్న ప్రలోభం వాళ్ళకు సర్వదా ఉంటుంది. దాంతో చివరకు తమ మత శ్రేయస్సు తమ అధికారం కొనసాగడం మీద ఆధారపడి ఉందని

వాళ్ళు భావించుకుంటారు. స్వేచ్ఛ ఉండాలి అంటే రాజకీయ అధికారం మీద సర్వదా పరిమితులు ఉండాలి....."

రెండవ సూత్రం : పాలించడానికి రాజుకు దైవదత్తమైన హక్కు లేనట్లే అధిక సంఖ్యాకులకూ దైవదత్తమైన హక్కు పాలించేందుకు లేదు. అధిక సంఖ్యాక పాలన భరించడం ఎందుకూ అంటే దాని పాలనా కాలం పరిమితం, దాని మార్పువచ్చు. మరో విషయం ఏమంటే, అది రాజకీయంగా ఆధిక్యంలో ఉన్నవాళ్ళ పాలన. అంటే అధిక సంఖ్య మతపరమైన ఆధిక్యం వల్ల కాక అల్ప సంఖ్యాకులు తమకు తాముగా ఒప్పుకున్న ఓటింగ్ వల్ల వచ్చినటువంటిది. రాజకీయ ఆధిక్యానికి రాజకీయ అల్ప సంఖ్య మీద చిక్కిన అధికారం పరిధి ఇంత పరిమితంగా ఉంటే ఒక మతానికి చెందిన అల్ప సంఖ్యాకులు మరో మతానికి చెందిన అధిక సంఖ్యాకు నిరంతరంగా ఒదిగి ఉండాల్సి రావడం ఏమిటి? ఒక మతం అధిక సంఖ్యాకులు మరో మతం అల్ప సంఖ్యాకుల మీద పరిపాలన సాగించవచ్చు. ఆ అల్ప సంఖ్యాకుల ఓట్లకు ఈ అధిక సంఖ్యాకులు ఒదిగి ఉండక్కరలేదు. అదీ ముఖ్యంగా ఆ అల్ప సంఖ్యాకులు అడుగుతూ ఉన్నప్పటికీ - అంటే, ప్రజాస్వామిక సూత్రాల్ని తల్లకిందులు చెయ్యడం. హిందూ అల్ప సంఖ్యాకుల రక్షణ, భద్రతల వల్ల పిసరు కూడా లక్ష్యం లేకపోవడం.

II

ఇక విస్తృత అర్థంలో మతసమస్యను పరిశీలిద్దాం. హిందువులు సమస్య అంటున్నారే, ఏమిటది? విస్తృతమైన అర్థంలో మత సమస్య అనేది ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా ముస్లిం రాష్ట్రాలకు ఏర్పాటు చెయ్యడానికి సంబంధించినది. లక్నో ఒడంబడిక సమయంలో ముస్లిములు మత సమస్యను పరిమితమైన అర్థంలోనే లేవనెత్తారు. విస్తృతమైన అర్థంలో మత సమస్య ఆవరించుకునే పథకాన్ని, మొట్టమొదటిసారిగా ముస్లిములు రౌండ్ టేబుల్ సమావేశంలో ప్రతిపాదించారు. 1935 చట్టానికి ముందు హిందువులు అధిక సంఖ్యాలోనూ, ముస్లిములు అల్ప సంఖ్యాలోనూ ఉన్న రాష్ట్రాలు ఎక్కువగా ఉండేవి. ముస్లిములు అధిక సంఖ్యాకులగానూ, హిందువులు అల్ప సంఖ్యాకులుగానూ ఉన్న రాష్ట్రాలు మూడే మూడు ఉండేవి. అవి పంజాబ్, బెంగాల్, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాలు. ఈ మూడింటిలోనూ వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రంలోని ముస్లిం అధిక సంఖ్యాక వర్గం అంత పట్టు ఉన్నది కాదు. ఏమంటే ఆ రాష్ట్రంలో బాధ్యతాయుతమైన ప్రభుత్వం లేదు. మాంటేగ్ - చేమ్స్ ఫోర్డ్ రాజకీయ సంస్కరణల పథకాన్ని ఆటు విస్తరింప చెయ్యకపోబట్టి. అంతేత, క్రియకు చెప్పుకోవాలంటే, ముస్లిములు అధిక సంఖ్యాలో, హిందువులు అల్ప సంఖ్యాలో ఉన్న రాష్ట్రాలు పంజాబ్, బెంగాల్ రెండే రెండు మిగిలాయి. ముస్లిం రాష్ట్రాల సంఖ్య పెరగాలని ముస్లిములు కోరుతున్నారు. ఆ ఉద్దేశ్యంతోనే వాళ్ళు బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీ నుంచి సింధ్ నీ విడగొట్టాలని, వ్యయంపాలిత రాష్ట్రంగా ఏర్పాటు చెయ్యాలనీ, అప్పటికే ఒక ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా ఉన్న వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాన్ని వ్యయంపాలిత

రాష్ట్రస్థాయికి పెంచాలనీ అభ్యర్థించారు. ఇతర విషయాల మాట ఎలా ఉన్నా, ఒక్క ఆర్థిక కారణాల దృష్ట్యా, ఈ అభ్యర్థనను ఆమోదించడం కుదరలేదు. కానీ ముస్లిములు అభ్యర్థనను తృప్తి పరచేందుకుగాను, బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం సింధ్‌కు¹, వాయవ్య పరిపాద్య² రాష్ట్రానికి కేంద్ర విద్యుల నుంచి పాలీనా ధన సహాయం ఇచ్చేంత దూరం వెళ్ళింది. వాటి బడ్జెట్‌లో సమతూకం ఉండేదుకు, ఆర్థికంగా అవి స్వయం సోపకంగా ఉండేందుకు ఈ సాయం అందించారు.

ముస్లిములు అధిక సంఖ్యలో, హిందువులు అల్ప సంఖ్యలో ఉన్న నాలుగు రాష్ట్రాలు ఇప్పుడు స్వయం పాలితాలుగా, సొంత ప్రభుత్వం ఏలుబడిలో ఉన్నాయి. వీటిని పరిపాలనా సౌలభ్యం కోసంగానీ, నిర్మాణ సమరూపత కోసంగానీ - అంటే హిందూ రాష్ట్రాలకు ప్రతిగా సరితూగేట్టు ముస్లిం రాష్ట్రాలు ఉండేందుకుగానీ, ఏర్పాటు చెయ్యలేదు. హిందువులు ఆధిక్యంగా ఉన్న చోట్ల ముస్లిములు అల్ప సంఖ్యాకులుగా ఉండే అవమానాన్ని భర్తీ చేసేందుకు ముస్లిముల ఆధిక్యం కింద హిందువులు అల్ప సంఖ్యాకులుగా ఉండాలన్న ముస్లిం అహంన్ని తృప్తి పరచేందుకూ, ముస్లిం రాష్ట్రాల పథకం పుట్టిందన్నదీ నిజం కాదు. అయితే, ముస్లిం రాష్ట్రాల పథకం వెనక ఉన్న ఉద్దేశ్యం ఏమిటి? చట్టపరమైన ఆధిక్యం కోసం, ప్రత్యేక నియోజక వర్గాల కోసం ముస్లిములు పట్టుబడుతున్నారు; ఎందుకనీ అంటే ముస్లిం రాష్ట్రాల్లోని ముస్లిములను సమీకరించి ముస్లిం అధికారాన్ని సమర్థవంతంగా, ప్రత్యేక రూపంలో, అవకాశం ఉన్న మేరకు సంపూర్ణికా తెలాయించాలన్నదే, అదేవాళ్ళ ఉద్దేశ్యం అనీ హిందువులు అంటున్నారు. ఈ రూపేణా ముస్లిం రాజకీయాధికారాన్ని సమీకరించుకోవడం ఏ ప్రయోజనం నిమిత్తమయ్యా అని అడిగితే హిందువులు ఇచ్చే జవాబు ఇదీ : హిందూ ఆధిక్యం ఉన్న రాష్ట్రాల్లో ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాకుల్ని నిరంకుశంగా ఆదేశించడం జరిగితే, ముస్లిం రాష్ట్రాల్లో, హిందూ అల్ప సంఖ్యాకుల్ని నిరంకుశంగా బెదిరించే ఆయుధంగా ఉండేందుకే ముస్లిముల చేతుల్లో దీన్ని పెట్టారు అని. ఆ రకంగా ఈ పథకం ఒక్క రక్షక కవచం అన్న మాట. ఇక్కడ పేలుడు ఉంటే, ప్రతిగా అక్కడ ప్రేలుడు ఉంటుంది; ఇక్కడ లీలాంగం ఉంటే ప్రతిగా అక్కడ లీలాంగం ఉంటుంది. ఇక్కడ అణచివేత ఉంటే ప్రతిగా అక్కడ అణచివేత ఉంటుంది. ఈ పథకంలో శాంతి దర్మాల్ని ఎదురుదాడి ద్వారా నిలబెట్టడం ఇమిడి ఉంది. అమాయకులైన అల్ప సంఖ్యాకుల్ని దండించే అవకాశం ఇది కల్పిస్తుంది. ఆ రాష్ట్రాల్లో తమ మతం వాళ్ళ పాపాలకు ముస్లిం రాష్ట్రాల్లో హిందువులు, హిందూ రాష్ట్రాల్లో ముస్లిములు అన్యాయంగా దండనకు గురై పోతారు. ఈ పథకం పరమ దారుణమైంది. మతపరంగా ఒకళ్ళనొకళ్ళకు బందిగా ఉంచే పద్ధతిలో మత సామరస్యాన్ని సాధించే పథకం ఇది.

మతపర రాజ్యాల వ్యవస్థ ఈ పద్ధతిలోనే ఏర్పాటువుతుందని ఆది నుంచీ ముస్లిములకు

1. సింధ్‌కు పాలీనా 1,05,00,000 రూపాయలు ముడతాయి.
2. వాయవ్య పరిపాద్య రాష్ట్రానికి పాలీనా 1,00,00,000 రూపాయల సాయం అందుతుంది.

తెలుసు. వాళ్ళకు తెలుసునన్న విషయం 1927లో కలకత్తాలో జరిగిన ముస్లింలీగ్ సమావేశానికి అధ్యక్షుడిగా మౌలానా అబుల్ కలాం ఆజాద్ ఇచ్చిన ఉపన్యాసాన్ని బట్టి విశదమవుతుంది. ఆయన ఇలా ప్రకటించాడు :

“లక్నో ఒడంబడిక ద్వారా వాళ్ళు తమ ప్రయోజనాన్ని అమ్ముకున్నారు. భారతదేశ ముస్లిముల అనలైన హక్కులను గుర్తించడానికి మొదటిసారిగా గత మార్చిలో చేసిన ఢిల్లీ ప్రతిపాదనలు ద్వారాలు తెరిచాయి. 1916 నాటి ఒడంబడిక అనుమతించిన ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల్లో ముస్లిములకు ప్రాతినిధ్యం ఉంటుందన్న హామీని ఇచ్చారు అంతే, కానీ అసలు ఈ మతవర్గం యొక్క ఉనికికి ప్రాణభూతమైంది దాని సంఖ్యాత్మక బలం గుర్తింపు పొందడం. అలాంటి వ్యవహార విధానానికి ఢిల్లీ దారి తెరిచింది. భవిష్యత్ భారతంలో వాళ్ళకు ఉచితమైన భాగం ఉండేట్టు హామీ కల్పించింది. ప్రస్తుతం బెంగాల్లోనూ, పంజాబ్లోనూ వాళ్ళకు అయిదు రాష్ట్రాలను ఇస్తున్నాయి. వాటిలో మూడుకు తక్కువ కాకుండా రాష్ట్రాల్లో (సిండ్, సరిహద్దు రాష్ట్రం, బెలూచిస్తాన్) పేనలైన ముస్లిం అధిక్యం ఉంది. ఇంత గొప్ప ముందడుగును ముస్లిములు గుర్తించకపోతే, ముస్లిములు బతకడం వ్యర్థం. ఇప్పుడు తొమ్మిది హిందూ రాష్ట్రాలకు అయిదు ముస్లిం రాష్ట్రాలు ఉంటాయి. ఆ తొమ్మిది రాష్ట్రాల్లోనూ హిందువులు, ముస్లిములను ఎలా చూస్తారో, ముస్లిములు ఈ రాష్ట్రాల్లో హిందువులను అలానే చూస్తారు. ఇది గొప్ప విజయం కాదంటారా? ముస్లిం హక్కుల్ని ర్పడం చేసుకోవడానికి గొప్ప ఆయుధం రాలేదంటారా?”

ఈ ముస్లిం రాష్ట్రాలకు నేతలుగా ఉన్నవాళ్ళకు ఈ పదకం గురించి తెలుసును, దని నిమిత్తం దీన్ని రూపొందించారో దాని కోసం వాడేందుకు వాళ్ళు వెనకడుగు వెయ్యరు అన్న విషయం బెంగాల్ ప్రధానమంత్రి శ్రీ పజల్ ఉల్ హక్ ఇటీవల చేసిన ప్రసంగం బట్టి స్పష్టం అవుతుంది.

విస్తూర్లో మత సమస్యగా రూపొందే ఈ మతపర రాష్ట్రాల పథకాన్ని మత నిరంకుశత్వానికి ఇంజన్ వాడతారన్న దాంట్లో అనుమానం లేదు. ఒకళ్ళనొకళ్ళకు బంధీలుగా చెయ్యడమే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల తోడ్పాటుతో ఏర్పడే మతపర రాష్ట్రాల పథకం అంతఃస్ఫారం. ఈ పద్ధతిని ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ సమర్థించడానికి లేదు. ఎక్కువ ముస్లిం రాష్ట్రాలు ఏర్పాటు చెయ్యాలన్న డిమాండ్ వెనక ఉన్న ఉద్దేశ్యం ఇదే అయితే దాని ఫలితంగా వచ్చే వ్యవస్థ నిస్సందేహంగా విషమూరిత వ్యవస్థగా ఉంటుంది.

ఈ విశ్లేషణను బట్టి “మతసమస్య” అనేదాని రెండు తెగుళ్ళు ఏమిటో తేలుతున్నాయి. మతపర నియోజకవర్గాల మీద ఆధారపడిన మతపరమైన చట్టబద్ధ అధిక్యం, మతపర రాష్ట్రాలు. చట్టబద్ధమైన అధిక సంఖ్యాక వర్గం, అల్ప సంఖ్యాక వర్గాన్ని దౌర్జన్యంగా అణచి పెట్టేందుకే ముఖ్యంగా వీటిని ఏర్పాటు చేస్తున్నారు.

ఈ సమస్య నిలబడి ఉండడానికి హిందువులు, ముస్లిములను తప్ప వట్టుకుంటారు. ముస్లిములు హిందువులను తప్ప వట్టుకుంటారు. ముస్లిములు మూర్ఖంగా ఉన్నారని హిందువులు తిడతారు. హిందువులు కుత్సితంగా ఉన్నారని ముస్లిములు అంటారు. అయితే ముస్లిములు తలకు మించిన కోరికలు కోరి మూర్ఖంగా ఉండడంవల్లా, సర్దుబాటు లేకుండా హిందువులు కుత్సితంగా నణుకోవడంవల్లా ఈ మత సమస్య రాలేదని ఉభయపక్షాల వాళ్ళు మర్చిపోతున్నారు. విద్యేష్పూరిత అధిక సంఖ్యాకవర్గాన్ని, విద్యేష్పూరిత అల్ప సంఖ్యాకవర్గాన్ని, ఎదురుబొదురుగా పోటిపెట్టే అన్ని సందర్భాల్లోనూ ఇది ఉంటుంది, ఉండబోతుంది. అధిక సంఖ్యాకవర్గాలకు పోటీగా అల్ప సంఖ్యాకవర్గాలను ఎక్కువెట్టిన సందర్భాల్లో ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలకు పోటీగా ఉమ్మడి నియోజకవర్గాల వివాదం, జనాభా నిష్పత్తికి పోటీగా ప్రత్యేక హామీలులాంటి వివాదాలు అంతర్గతంగా ఉంటాయి. ఒకటి అధిక సంఖ్యాక రెండోది అల్ప సంఖ్యాక, ఒకే ప్రభుత్వం అనే ఉక్కుచట్రంలో అతుక్కుని రెండు వర్గాలు ఎదురుబొదురుగా ఉండకుండా చెయ్యడమే మత సమస్యకు అత్యుత్తమ పరిష్కారం.

మతపర సమస్యకు పాకిస్తాన్ పరిష్కారంగా ఏ మేరకు తూగుతుంది?

ఈ ప్రశ్నకు జవాబు స్పష్టమే. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు పథకం. వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రానికి, బెంగాల్ కు ఉన్న ప్రస్తుత సరిహద్దుల్ని అనుసరించేల్లయితే, అది మత సమస్యకు మూలభూతంగా ఉన్న చెడుగుల్ని ఏ మాత్రమూ నిర్మూలించలేదు. ఈ ముక్క నూటికి నూరుపాళ్ళు నిజం. మతతత్వం పాలుపోసుకోవడానికి దోహదపడ్డ ఆ అంశాలే అది నిలబెట్టి ఉంటుంది. అంటే అల్పసంఖ్యాక వర్గాన్ని అధిక సంఖ్యాకవర్గం మీదకు ఎక్కువెట్టడం. ఎట్లీ అధిక సంఖ్యాకవర్గాల ఏలుబడిలో హిందూ అల్పసంఖ్యాక వర్గాలు ఉండడం, హిందూ అధిక సంఖ్యాకవర్గాల ఏలుబడిలో ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలు ఉండడం అనేవే ప్రస్తుత పరిస్థితిలోని హెరమైన్ చెరువులు. పాకిస్తాన్ విమిత్తం కేటాయించిన రాష్ట్రాల్ని యధాతథంగా, అంటే ప్రస్తుతం ఉన్న సరిహద్దులతోనే, దాంట్లో చేరిస్తే పాకిస్తాన్ లో ఈ కీడే తిరిగి తలెత్తుతుంది. దీనికి తోడు, విస్తృతార్థం లో మతసమస్యకు అవకాశం కల్పించే చెడుగు యధాతథంగా నిలబడ్డమే కాకుండా, కొత్త ద్వేషాన్ని సంతరించుకుంటుంది. ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో కేంద్ర ప్రభుత్వానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మీద అధికారం ఉండడంతో, మతపర రాష్ట్రాలు తమ కింద పూతగా ఉన్నవాళ్ళ మీద అంత దుర్మార్గం చెయ్యలేవు, వాటి అధికారం పరిమితమైంది. ప్రస్తుతంలో, ఆ నిర్మాణాలు కేంద్ర ప్రభుత్వం మీద కింద ఉన్నాయి. ఈ కేంద్ర ప్రభుత్వం హిందువులతో ఏర్పడినటువంటిది. వాళ్ళ రక్షణకోసం జోక్యం చేసుకోగలిగినటువంటిది. కానీ పాకిస్తాన్, అంతరంగిక, విదేశాంగ విదానాల మీద సర్వం సహాధికారంతో సార్వభౌమ ముస్లిం రాజ్యంగా ఏర్పడినప్పుడు, దానిమీద కేంద్ర ప్రభుత్వ ఆజమాన్య పీఠి ఉండదు. దానికి స్వేచ్ఛ, హిందూ అల్పసంఖ్యాక వర్గాలకు మొరపెట్టుకునే దిక్కు ఉండదు. తమ తరపున జోక్యం చేసుకోగల అధికారమూ, దుర్మార్గాన్ని నిరోధించగల బయట శక్తి ఏదీ ఉండదు, అలాంటిది ఈ పథకంలో లేదు. అంచేత పాకిస్తాన్ లో

హిందువుల పరిస్థితి, బర్మీల కింద ఆర్మినియన్ల పరిస్థితిలాగ, జారిష్టు రష్యాలో, నాజీ జర్మనీలో బతికిన యూదుల పరిస్థితిలాగా తయారవుతుంది. అలాంటి ఏర్పాటు దుర్భరమైంది. హిందువులు ఈ పాకిస్తాన్ గొడవే వద్దని అనొచ్చు. తమ పాటి మతస్తుల్ని, ఒక ముస్లిం జాతీయ రౌద్రమౌఢ్యానికి బలిపెట్టలేం అంటారు.

III

పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు మూలంగా వచ్చే పరిణామాల గురించి ఇది కరాఖండీగా ఉండే ప్రకటననే, కాదనం. కానైతే, ఈ పరిణామాల మూలం ఏమిటో నిర్ధారించే జాగ్రత్త తీసుకోవాలి. ఆ పరిణామాలు పాకిస్తాన్ ఏర్పడాలన్న ప్రణాళిక ఫలితంగా వచ్చేవా లేక దానికి ఏర్పాటు చేసే ప్రత్యేక సరిహద్దుల వల్ల వచ్చేవా? ఈ చెడుగులు అప్పులు ఈ పథకం ఫలితమే అయితే, అంటే ఈ పథకంలో అంతర్గతంగా ఉన్నవే అయితే, హిందువులు దాన్ని గురించి ఆలోచించి కాలవారణం చెయ్యడం అనవసరం. అలా కాక, సరిహద్దుల ఫలితంగా ఆ చెడుగులు వచ్చేట్లయితే, పాకిస్తాన్ సమస్య సరిహద్దుల సవరింపుల మేరకే పరిమితం అవుతుంది.

పాకిస్తాన్ చెడుగులు దాంట్లో అంతర్గతంగా లేవనీ, ఈ సమస్యను క్షుణ్ణంగా పరిశీలిస్తే స్పష్టంగా తేలుతుంది. ఈ చెడుగులేను దాని ఫలితంగా వస్తే, వాటిని సరిహద్దులకు ఆపాదించాల్సి ఉంటుంది. జనాభా ఎలా ఉన్నదీ పరిశీలిస్తే, ఈ విషయం తేటతెల్లమవుతుంది. పశ్చిమ, తూర్పు పాకిస్తాన్లలో ఈ చెడుగులు తిరిగి తలెత్తడానికి కారణం ఇప్పుడున్న సరిహద్దుల్లో అవి ఏక జాతీయ రాజ్యాలుగా ఉండకపోవడం. అవి మిశ్రిత రాజ్యాంపుతున్నాయి. ముస్లిం అధిక సంఖ్యాక వర్గాలు, హిందూ అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలు ముందంటేలాగే ఉంటాయి. మిశ్రిత రాజ్యాలకు ఉండే చెడుగులే ఈ చెడుగులు, వాటిని వేర్పాటు చెయ్యలేం. పాకిస్తాన్ ఒకేఒక ఏకీకృత జాతి రాజ్యం అయితే గనక ఈ చెడుగులు వాటంతట అవే అదృశ్యమై పోతాయి. పాకిస్తాన్లో ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల సమస్యే, ఉత్పన్నం కాదు. ఏమంటే సజాతీయమైన అలాంటి పాకిస్తాన్లో, పాలించే అధిక సంఖ్యాకవర్గాలు ఉండవు. అదేరకంగా, తనను వ్యతిరేకించే అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల్ని అదీనంలో ఉంచుకొనే ఏకైక అధిక సంఖ్యాక వర్గమూ ఉండదు.

అంచేత సమస్య అల్లా సరిహద్దుల విభజన. సమస్య ఇలా తేలుతుంది; అధిక సంఖ్యాక వర్గాలు, అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలు కలిసి, వాటితోపాటు అనుసరించి వచ్చే చెడుగులతో ఏర్పడే మిశ్రమ రాజ్యానికి బదులుగా ఒకే ఒక జాతితో, అంటే ముస్లిములతో, సమరూపంగా ఉండే రీతిలో పాకిస్తాన్ సరిహద్దుల్ని, ఏర్పాటు చెయ్యడం సాధ్యమేనా? లీగ్ ప్రణాళిక ప్రకారం, ఆ ప్రాంత విస్తార భాగంలో, సరిహద్దుల్ని అటూ ఇటూ సవరించి ఒక సమరూప రాజ్యాన్ని ఏర్పాటు చేయవచ్చు. మిగిలిన దాంట్లో జనాభాను మూర్చి సజాతీయతను పాదించవచ్చు.

ఈ సందర్భంలో v, x, x1 అనుబంధాల్లో ఇచ్చిన అంకెల్ని చూడమని పాఠకుల్ని

కోరుతున్నాను. ఆ అంకెలు జనాభా ఏ ప్రాంతంలో ఎలా ఉన్నదీ తెలియజేస్తాయి. పంజాబ్ ఏషయం తీసుకొంటే రెండు అంకాలు కనిస్తాయి.

1. ముసల్మాన్లు అధికంగా ఉన్న జిల్లాలు కొన్ని ఉన్నాయి. హిందువులు అధిక సంఖ్యగా ఉన్న జిల్లాలు కొన్ని ఉన్నాయి. రెండువర్గాలు ఇంచుమించులో పరివహనంగా ఉన్న జిల్లాలు ఏ కొద్దో ఉన్నాయి.

2. ముస్లిములు అధికంలో ఉన్న జిల్లాలు, హిందువులు అధికంలో ఉన్న జిల్లాలు అటూ ఇటూ చెదిరినట్లు లేవు. ఈ రెండు జిల్లాల విభాగాలు రెండు విడివిడి ప్రాంతాలుగా ఏర్పడతాయి.

ఇక తూర్పు పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుకు సంబంధించి బెంగాల్, అస్సామ్‌లలో జనాభా ఏ తీరులో ఉన్నదీ పరిశీలించాలి. జనాభా లెక్కల్ని బాగా పరిశీలిస్తే :

1) బెంగాల్‌లో ముస్లిములు అధికంలో ఉన్న జిల్లాలు కొన్ని ఉన్నాయి. మిగిలిన వాటిలో హిందువులు అధికంలో ఉన్నారు.

2) అస్సాంలో కూడా ముస్లిములు అధికంలో ఉన్న జిల్లాలు కొన్ని ఉన్నాయి. మిగిలిన వాటిలో హిందువులు అధికంలో ఉన్నారు.

3) హిందువులు ఉన్న జిల్లాలు, ముస్లిములు అధికంలో ఉన్న జిల్లాలు చెదిరినట్లు లేవు విడివిడి ప్రాంతాలుగా ఉన్నాయి.

4) బెంగాల్, అస్సాంలో ముస్లిములు అధికంలో ఉన్న జిల్లాలు ఇరుగు పొరుగుననే ఉన్నాయి.

ఈ వాస్తవాల్ని చూస్తే పంజాబ్, బెంగాల్, అస్సాం రాష్ట్రాల నుంచి, హిందువులు అధిక సంఖ్యలో ఉన్న ప్రాంతాల్ని మినహాయించి సజాతీయ ముస్లిం రాజ్యాల్ని హాయిగా ఏర్పాటు చేయచ్చు. అనుబంధంలో చేర్చిన అంకెల్ని బట్టి ఇది సాధ్యమని గుర్తించవచ్చు.

వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రంలోనూ, సింధ్‌లోనూ పరిస్థితి కొంచెం క్లిష్టంగా ఉంది. అనుబంధాల్లో ఇచ్చిన అంకెల్ని పరిశీలించి వాయవ్య రాష్ట్రంలోనూ, సింధ్‌లోనూ ఉన్న పరిస్థితిని అర్థం చేసుకోవచ్చు. వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రంలోనూ, సింధ్‌లోనూ హిందువులు సాంద్రంగా ఉన్న జిల్లాలు లేవు. ఈ సంగతి అనుబంధాల్ని బట్టి తెలుసుకోవచ్చు. హిందువులు ఆ ప్రాంతంలో చెదిరిపోయి ఉన్నారు. ఈ రెండు రాష్ట్రాల్లోని ప్రతి జిల్లాలోనూ చిన్నా చితకా సంఖ్యలో హిందువులు ఉన్నారు. వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రంలోనూ, సింధ్‌లోనూ హిందువులు పట్టణ ప్రాంతాల్లో ముస్లిముల కంటే ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉన్నారు. వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రంలో ముస్లిములు పట్టణాల్లోనూ, గ్రామాల్లోనూ హిందువుల కంటే ఎక్కువ ఉన్నారు.

అంతేత వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్ర పరిస్థితి, సింధ్ లోని పరిస్థితి. పంజాబ్ బెంగాల్ లోని పరిస్థితికంటే పూర్తి భిన్నంగా ఉన్నాయి. పంజాబ్ బెంగాల్ రాష్ట్రాల్లో హిందువులు, ముస్లిములు సహజంగానే వేర్పాటుగా ఉండడం వల్ల సమరూపత కలిగిన రాజ్యాన్ని సరిహద్దులుగా మార్చడం ద్వారానూ, చాలా తక్కువ మేరకు జనాభాను తరలించడం ద్వారాను ఏర్పాటు చెయ్యవచ్చు. కానీ వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రంలోనూ, సింధ్ లోనూ హిందూ జనాభా చెదిరి ఉండడం వల్ల సమరూప రాజ్యాన్ని ఏర్పాటు చేసేందుకు సరిహద్దుల్ని మార్చడం చాలదు. ఒకే ఒక మార్గం ఉంది, జనాభాను తరలించడం.

జనాభాను మార్చడం, బదలాయించడం ఏమిటని కొందరు అపహాస్యం చేస్తారు. అల్పసంఖ్యక వర్గాల సమస్య స్పష్టం చేసే సంక్లిష్ట పరిస్థితులు ఏమిటో, వాళ్ళను కాపాడ్డానికి చేసే అన్ని ప్రయత్నాలూ విఫలం అయితే వచ్చే చిక్కులు ఏమిటో అపహాస్యం చేసేవాళ్ళకు తెలిదు. యుద్ధానంతరం ఏర్పడ్డ రాజ్యాల్లోనూ, యూరప్ లోని పాత రాజ్యాల్లోనూ అల్ప సంఖ్యక వర్గాల సమస్య వచ్చింది. వాటి రాజ్యాంగాలు ఈ అల్పసంఖ్యక వర్గాలకు రాజ్యాంగపరమైన రక్షణలు కల్పిస్తే చాలన్న ఉపాలో మొదలయ్యాయి. దాంతో ఆ నూతన రాజ్యాల రాజ్యాంగాలు చాలా భాగం అధిక సంఖ్యక వర్గాలు అల్ప సంఖ్యక వర్గాలు ఏ హక్కులతో ఉండాలో పెద్ద ప్రాథమిక హక్కులతో జాబితాలు నిండిపోయాయి. అధిక సంఖ్యక వర్గాలు వాటిని ఉల్లంఘించకుండా ఉండాలని అనుకున్నారు. కానీ అనుభవం తెలియజేసేందేమిటి? రాజ్యాంగ రక్షణలు అల్పసంఖ్యక వర్గాలను కాపాడలేవని. అల్పసంఖ్యక వర్గాల మీద విధిక్షాణ్యంగా చేసిన యుద్ధం కూడా సమస్యను పరిష్కరించలేదని. అప్పుడు ఈ సమస్యను పరిష్కరించడానికి ఉత్తమ మార్గం ఏదేనో అల్ప సంఖ్యక వర్గాలను తమ అల్ప సంఖ్యక వర్గాలను బదలాయించుకోవడం అన్న ఏకాభిప్రాయానికి వచ్చాయి. ఎవళ్ళ సరిహద్దులోకి వాళ్ళు వెలితే సజాతీయ రాజ్యాలు ఏర్పడతాయని వాటి ఉద్దేశ్యం. టర్కీలో, గ్రీక్ లో, ఐల్లెరియాలో జరిగింది ఇదే. జనాభా బదలాయించుని అవహేళన చేసేవాళ్ళు టర్కీలో, గ్రీస్ లో, ఐల్లెరియాలో ఉత్పన్నమైన అల్ప సంఖ్యకవర్గాల చరిత్రను అధ్యయనం చెయ్యడం బావుంటుంది. వాళ్ళు అధ్యయనం చేస్తే జనాభా బదలాయించే ఈ సమస్యను పరిష్కరించేందుకు ఫలవంతమైన మార్గం అని ఆ దేశాలు తెలుసుకున్నట్టు బోధ పడుతుంది. ఈ దేశాలు నిర్వహించదలచిన కర్తవ్యం ఏ మాత్రం ఆషామాషీ వ్యవహారం కాదు. ఇరవై మిలియన్ల జనాభాను ఒక నివాసం నుంచి మరో నివాసానికి బదలాయించడం ఈ పనిలో ఉంది. అయినా ఏ మాత్రం బెదిరిపోకుండా, ఈ మూడు దేశాలు ఈ కర్తవ్యభారాన్ని భుజిస్తూందాల మీదకు ఎత్తుకున్నాయి. దిగ్విజయంగా పూర్తి చేశాయి. ఏమంటే జాతి సామరస్యం మిగిలిన అన్నిటికంటే ఎక్కువైందని అవి పరిగణించడమే ఇందుకు కారణం.

మత సామరస్యానికి అల్ప సంఖ్యక వర్గాల బదలాయించే దీర్ఘకాల నివారిణి అన్నదాంట్లో అణుమాత్రం సందేహం లేదు. మరి అలాంటప్పుడు ఏ అభయమూ అందివ్వలేని రాజ్యాంగ

రక్షణల పొటనే హిందువులు ముస్లిములు పాడడంలో అర్థం లేదు. తక్కువ వనరులతో, చిన్న దేశాలైన గ్రీస్, బర్మీ, ఐర్లేరియాల్లాంటివే ఇలాంటి కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించినప్పుడు భారతీయులు ఆ కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించ లేరనుకుందుకు తగ్గ హేతువు లేదు. ఇంతా చేసి, సమస్యలో చిక్కుకున్న జనాభా పెద్ద పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిందీ కాదు. ఏవో కొన్ని అడ్డంకులు ఉంటాయన్న సాకుతో, మత సామరస్యానికి ఏ పేచీలు ఉండని ఈ మార్గాన్ని వదులుకోవడం పరమ మూర్ఖం.

ఇంతవరకు ప్రస్తావించుకోని విమర్శనాంశం ఒకటుంది. దీన్నికూడా లేవనెత్తే అవకాశం ఉంది క్లాబ్బీ ఆ విషయం పరిశీలిస్తాను. హిందూస్తాన్ దిగడిపోయే ముస్లిముల మీద పాకిస్తాన్ ప్రభావం ఎలా ఉంటుంది అని ఖాయంగా అడుగుతారు. ఈ ప్రశ్న సహజం. ఏమంటే పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు పూర్వం రక్షణ అవసరం లేని ముస్లిం అధిక సంఖ్యాకుల్ని పట్టించుకొని రక్షణ అవసరమైన ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలను వాళ్ళ ఖర్చుకు వాళ్ళను పదిలేస్తున్నట్లు కనిపిస్తుంది. కానీ విషయం ఏమిటంటే ఎవరు ఈ ప్రశ్నను లేవనెత్తుతారు? హిందువులు కాదు. పాకిస్తాన్ ముస్లిములు కానీ, హిందూస్తాన్ ముస్లిములు కానీ ఈ ప్రశ్నను లేవనెత్తుతారు. పాకిస్తాన్ కావాలని వాదించే రహ్మాత్ ఆలీని ఈ ప్రశ్న అడిగారు. దానికి ఆయన ఇచ్చిన జవాబు:

“హిందూస్తాన్ లో ఉన్న నలభై అయిదు మిలియన్ల ముస్లిములను ఇది ఎలా ప్రభావితం చేస్తుంది?”

“ఈ పోరాటంలో వాళ్ళ ఆలోచన నన్నెంతో వేదించింది అన్న మాట నిజం. వాళ్ళు మన రక్షణలో రక్షం, ఆత్మలో ఆత్మ, మనం వాళ్ళ నెన్నటికీ మరచిపోలేం, వాళ్ళు మనల్ని మరచిపోరు. వాళ్ళు ప్రస్తుత పరిస్థితి, భవిష్యత్ భద్రత దృష్ట్యా, హిందూస్తాన్ లో వాళ్ళ స్థితి, పాకిస్తాన్ వల్ల ప్రతికూలంగా మారదు. జనాభా ప్రాతిపదికగా (నలుగురు హిందువులకు ఒక ముస్లిం చొప్పున) వాళ్ళు శాసనసభల్లో, పాలకరంగాల్లో ఇప్పటికీ అదే ప్రాతినిధ్యానికి అర్హులు, వాళ్ళకు ఇప్పుడవి ఉన్నాయి. భవిష్యత్తుకు సంబంధించి మనం అందివ్యగల సార్థక హామీ ఉభయ రాజ్యాల మధ్య వినిమయ సహకారం. అంచేత, పాకిస్తాన్ లోని ముస్లిమేతర అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలకు అన్ని రక్షణలనీ కల్పిస్తాం, వేటినీ హిందూస్తాన్ లోని మన ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలకు అందిస్తారో వాటి నన్నింటినీ.”

“కానీ మనకు అన్నిటికీ మించి ప్రాణహానికేర్పడి, “మిల్లెట్” పరమ ప్రయోజనాల దృష్ట్యా మనం పాకిస్తాన్ ని ప్రకటిస్తున్నాం అన్నది. ఆ విషయం వాళ్ళకూ తెలుసు. ఇది మనకు ఎంతో వాళ్ళకూ అంతే. ఇది మనకీ జాతీయ దుర్గం అయితే వాళ్ళకు నైతికపరమైన పట్టుగొమ్మ. ఈ పట్టుగొమ్మ ఉన్నంతకాలం ప్రతిదీ భద్రంగా ఉంటుంది, భద్రంగా ఉండవచ్చు. కానీ అది గనక బెసిగితే అంతా తుడిచిపెట్టుకుపోయినట్లే.”

హిందూస్తాన్ లోని ముస్లిములు ఇచ్చిన జవాబు అంతే స్పష్టంగా ఉంది. “ముస్లిములు

పాకిస్తాన్, హిందూస్తాన్లుగా విడిపోవడం వల్ల మేము బలహీనపడం. హిందూస్తాన్కు తూర్పు సరిహద్దులోనూ, పడమటి సరిహద్దులోనూ విడివిడి ఇస్లామిక్ రాజ్యాలు ఉండడం, హిందూస్తాన్లో అవి ములిగిపోవడం కంటే ఎక్కువ భద్రతను మాకు కల్పిస్తుంది" అంటారు వాళ్ళు. వాళ్ళు తప్పని ఎవరు అనగలరు? జెకాన్లావేకియాలోని సుడేటన్ జర్నల్స్ తమని తాము రక్షించుకోవడం కంటే బయట రాజ్యంగా ఉంటూ జర్మనీవాళ్ళను ఇంకా బాగా రక్షించినట్లు వెల్లడవడం లేదా?

సరే ఆ విషయం ఎలా ఉన్నా దాంతో హిందువులకు ఏమీ సంబంధం లేదు. హిందువులకు ప్రమేయం ఉన్న సమస్య ఏమిటంటే, పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావం వల్ల హిందూస్తాన్లో మత సమస్య ఏ మేరకు తొలగిపోతుంది? ఇది వబ్తైన ప్రశ్న. దీన్ని పరిశీలించి తీరాలి. పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావం వల్ల హిందూస్తాన్ మత సమస్య నుంచి విముక్తి లేదు. సరిహద్దుల్ని మార్చుకుని ఏర్పాటు చేసుకున్నాక, పాకిస్తాన్ సజాతీ రాజ్యం అయితే, హిందూస్తాన్ సంకీర్ణ రాజ్యంగానే ఉండిపోతుంది. ముసల్మాన్లు యావత్ భారతమంతటా ఎక్కువగా దిప్తిల్లోనే పోగయి ఉన్నా చెదిరి ఉన్నారు. ఎంత యుక్తిగా ప్రయత్నించి సరిహద్దుల్ని గీసినా దీన్ని సజాతీయం చెయ్యలేం. భారతదేశాన్ని సజాతీయం చెయ్యాలంటే ఉన్న ఒక్క పద్ధతీ, జనాభాను బదలాయించుకోడం. అలా జరిగేదాకా, పాకిస్తాన్ ఆవిర్భవించినా కూడా, హిందూస్తాన్లో అల్ప సంఖ్యక వర్గాలు, అధిక సంఖ్యక వర్గాలు పోటిగానే ఉంటాయి. హిందూస్తాన్ సాంఘిక జీవితంలో పాఠవులు తరలిస్తూనే ఉంటాయి. ఈ విషయాన్ని ఒప్పుకొని తీరాలి.

పాకిస్తాన్ ఏర్పడ్డా హిందూస్తాన్లో మత సమస్య సంపూర్ణంగా పరిష్కారం కావడానికి లేదు. మరి ఆకారణంగా హిందువులు పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుని వ్యతిరేకించాలా? హిందువులు అంత తొందరపాటు నిర్ణయానికి రావడానికి ముందు పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావ పరిణామాలని పరిశీలించాలి. అవి ఇలా ఉంటాయి.

మొదటిది, మత సమస్య చాలా విస్తారమైంది కదా, పాకిస్తాన్ ప్రభావం దాని మీద ఎలా ఉండేది చూడండి. హిందూస్తాన్లోనూ, పాకిస్తాన్లోనూ ముస్లిం జనాభా ఎలా ఉండేది చూస్తే దాన్ని అంచనా కట్టచ్చు.

* సుడేటన్ జర్నల్స్ ప్రయోజనాల దృష్ట్యా జెకాన్లావేకియాకి వ్యతిరేకంగా హిల్లరు ప్రయోగించిన ఎదిరింపు ఎత్తుగడల్ని లీగ్ నాయకులు బాగాంటబట్టించుకున్నట్లుంది. 1937లో జరిగిన కరాచీ లీగ్ సమావేశాల్లో వాళ్ళు చేసిన ఉపన్యాసాలు చూడండి.

పాకిస్తాన్‌లోని ముస్లిం జనాభా		హిందూస్తాన్‌లోని ముస్లిం జనాభా	
1. పంజాబ్	13,332,460	1. బర్మా, ఎవీన్‌లని మినహాయించి బ్రిటిష్ ఇండియాలోని మొత్తం	66,42,766
2. వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రం	2,227,303	ముస్లిం జనాభా	
3. సిండ్	2,830,800	2. పాకిస్తాన్‌లోనూ, తూర్పు తూర్పు బెంగాల్‌లోనూ ఉన్న	
4. బెలూచిస్తాన్	405,309	ముస్లిం జనాభా	47,897,301
5. తూర్పు బెంగాల్		3. బ్రిటిష్ హిందూస్తాన్‌లో	
ఎ) ముస్లిం రాష్ట్రాలు	27,497,624	మిగిలిన ముస్లిములు	18,545,465
బి) సిల్హెట్	1,603,805		
మొత్తం	47,897,301		

ఈ అంకెలు ఏం తెలియజేస్తాయి? బ్రిటిష్ హిందూస్తాన్‌లో మిగిలే ముస్లిములు 18,545,465 అనీ, ముస్లిం జనాభాలో చాలా భాగం ఉన్న 47,897,301 ముస్లిములూ హిందూస్తాన్ బయట ఉంటారనీ, పాకిస్తాన్ రాష్ట్రాల పొరులుగా ఉంటారనీ ఈ అంకెల్ని బట్టి తెలుస్తుంది. మత సమస్య రీత్యా ముస్లిం జనాభా విస్తరణ పాకిస్తాన్‌లో లేకుండా హిందూస్తాన్‌లో 6 1/2 కోట్లు అయితే పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావం వల్ల 2 కోట్లు మాత్రమే ఉంటుంది. మత సామరస్యం కావాలనుకునే హిందువులకు ఇది గణించదగ్గది కాదా! హిందూస్తాన్‌లోపల మత సమస్యను పాకిస్తాన్ పరిష్కరించలేకపోయినా క్రమేణా ముస్లిం జనాభా దామాషాను తగ్గిస్తుంది, దాని ప్రాముఖ్యన్ని తగ్గిస్తుంది. శాంతియుత పరిష్కారానికి మరింత సుకరం అవుతుంది.

రెండవ విషయం, పాకిస్తాన్ వల్ల కేంద్ర శాసనసభలో మతపర ప్రాతినిధ్యం ఎలా మారేదీ పరిశీలిద్దాం. ఈ కింద ఇస్తున్న పట్టిక కేంద్ర శాసనసభల్లో సీట్ల పంపిణీ వర్ధిల్లి తెలియజేస్తుంది. 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం దీన్ని నిర్ణయించింది. పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావంపై ఇలా ఉండబోతుంది.

చాంబర్	సీట్ల కేటాయింపు ప్రస్తుతం			సీట్ల కేటాయింపు పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావం తర్వాత		
	మొత్తం సీట్లు	ముస్లిమేతర (హిందూ) ప్రాదేశిక సీట్లు	ముస్లిం ప్రాంత సీట్లు	మొత్తం సీట్లు	ముస్లిమేతర (హిందూ) ప్రాదేశిక సీట్లు	ముస్లిం ప్రాంత సీట్లు
స్టేట్స్ కోస్టిల్	150	75	49	126	75	25
ఫెడరల్ ఆసెంబ్లీ	250	105	82	211	105	43

పాకిస్తాన్ స్థాపన తర్వాత మతపరంగా పంపిణీ అయ్యే సీట్లు గుణాత్మక మార్పును స్పష్టంగా చూపించేందుకు పైన ఇచ్చిన అంకెల్ని ఈ దిగువ కాలానికి కుదించడం జరిగింది:

చాంబర్	సీట్ల పంపిణీ ప్రస్తుతం ఉన్నవి		సీట్ల పంపిణీ పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావం తర్వాత	
	హిందువులతో ముస్లిం సీట్ల శాతం	మొత్తం సీట్లలో ముస్లిం సీట్ల శాతం	హిందూ సీట్లతో పోలిస్తే ముస్లిం శాతం	మొత్తం సీట్లలో ముస్లిం సీట్ల శాతం
కౌన్సిల్ ఆఫ్ స్టేట్	33	66	25	33.33
పెడరల్ అసెంబ్లీ	33	80	21	40

పాకిస్తాన్ ఆవిర్భావం వల్ల ఎలాంటి ఉద్భవమైన మార్పులు వచ్చేదీ తెలుస్తుంది. భారత ప్రభుత్వ చట్టం ప్రకారం మొత్తం సీట్లలో ముస్లిం సీట్లు నిష్పత్తి 33%. ఇది ఉభయసభల్లో ఉండే శాతం. కానీ హిందువుల సీట్ల నిష్పత్తి కౌన్సిల్ ఆఫ్ స్టేట్ లో 66%, అసెంబ్లీలో 80%. హిందువుల స్థాయికి దాదాపు సమానం అయినట్లే. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు తర్వాత, మొత్తం సీట్లలో చూస్తే ముస్లిం సీట్ల నిష్పత్తి 33.33 నుంచి 25 శాతానికి పడిపోతుంది. కౌన్సిల్ లో అసెంబ్లీలో 21%కి పడిపోతుంది. అయితే హిందువుల సీట్లు 55% నుంచి 33.1/3%కి కౌన్సిల్ లోనూ, 80% నుంచి 40% అసెంబ్లీలోనూ పడిపోతాయి. ముస్లిములకు ఇచ్చే రాయితీ, పాకిస్తాన్, హిందూస్తాన్ విడిపోయాక కూడా అదే విధంగా ఉంటుందన్న ఊహతో ఈ రూపొందించినవి ఈ అంకెలు. ముస్లిములకు ప్రస్తుతం ఉన్న రాయితీని రద్దు చేసినా, తగ్గించినా, హిందువుల ప్రాతినిధ్యానికి సంబంధించి ఇదేమన్నా తక్కువ లాభమంటారా? నాకైతే ఇది పెద్ద ముందడుగులాగే నన్విస్తుంది. కేంద్రంలో హిందువుల స్థానం విషయానికి సంబంధించి ఇది ముందడుగే. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుని వ్యతిరేకించే వాళ్ళకి స్థానం ఎన్నటికీ రాదు.

పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు వల్ల వచ్చే పాదార్థిక లాభాలు ఇవి. మానసికమైనది మరోటి ఉంది. దక్షిణ భారతంలోనూ, మధ్య భారతంలోనూ ఉన్న ముస్లిములు ఉత్తరాదిన, తూర్పున ఉన్న ముస్లిముల నుంచి ఉత్తేజం పొందుతారు. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటైతే ఉత్తరాదిన, తూర్పున మత సామరస్యం వస్తే, వచ్చి తీరుతుంది. ఏమంటే అధిక సంఖ్యాక వర్గాలు, అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలు అనే విభజన పోతుంది. హిందూస్తాన్ లో కూడా మత సామరస్యం వస్తుందని హిందువులు అన్యాయంగా ఆశించవచ్చు. ఉత్తరాదిన, తూర్పున ఉన్న ముస్లిములకూ, హిందూస్తాన్ లో ఉన్న ముస్లిములకూ మధ్య బంధం విడిపోతుంది. హిందువులకు ఇది ఇంకో లాభం.

పాకిస్తాన్ ప్రభావం ఎలా ఉండేదో ఇంతగా పరిశీలించాక ఒక విషయాన్ని మాత్రం కాదనలేం. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు వల్ల హిందూస్తాన్లో మత సమస్య ఆసాంతం పరిష్కారం కాకపోయినా, హిందువులు బలమైన భాగస్వాములుగా ఉన్న ముస్లిముల అల్లరి నుంచి విముక్తులౌతారు. సంపూర్ణ పరిష్కారం అందదన్న కారణంగా మాత్రమే ఈ ప్రతిపాదన హిందువులు తిరస్కరిస్తారు అన్నదాన్ని హిందువులు తేల్చిచెప్పాలి. తీవ్ర నష్టం కంటే కొద్దిపాటి లాభం మేలుకదా, గుడ్డిలో మెల్ల.

IV

* మిగిలిన ఆఖరి సమస్య, దీంతో మత సామరస్యానికి, పాకిస్తాన్కూ సంబంధించిన చర్చను ముగించవచ్చు. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు ప్రణాళిక దోషరహితంగా రూపొందాలంటే, వంజాబ్, బెంగాల్ రాష్ట్రాల పరిహద్దుల్ని, మార్చి తిరిగి గీసుకోవాలి. ఈ రాష్ట్రాల్లోని ముస్లిములు, హిందువులు అందుకు అంగీకరిస్తారా?

పరిహద్దుల్ని తిరిగి గీసుకోవడానికి ముస్లిములకైతే అభ్యంతరం ఉండకూడదు. వాళ్ళు అభ్యంతరం పెట్టారు అంటే, తమ డిమాండ్ స్వభావం ఏమిటో వాళ్లకు బోధ పడలేదన్న మాట. ఇలా జరిగినందుకు అవకాశం ఉంది. ఏమంటే పాకిస్తాన్ కావాలని వాదించే ముస్లిముల నుంచి వినిపించే మాటలు చాలా అస్థిర స్వభావంతో ఉన్నాయి. పాకిస్తాన్ అంటే ముస్లిం జాతీయ రాజ్యం అని కొందరు అంటున్నారు, పాకిస్తాన్ అంటే ముస్లిం జాతీయ వాసం అని కొందరు అంటున్నారు. ముస్లిం జాతీయ రాజ్యానికి, ముస్లిం జాతీయ వాసానికి లేదా ఏమిటో ఎవ్వరూ పట్టించుకుంటున్నట్లు లేదు. కానీ ఈ రెంటికీ హస్తమస్తకాంతర భేదం ఉంది. అందులో సందేహం లేదు. ఆ భేదం ఏమిటనేది పాలిస్తీనాను యూదుల జాతీయవాసంగా ఏర్పాటు చేసినప్పుడు విస్తృతంగా చర్చ జరిగింది. పరిహద్దుల్ని తిరిగి గీసుకునేందుకు ముస్లిములు ఏమన్నా అభ్యంతరపడితే, దాన్ని అధిగమించేందుకు ఈ భేదం ఏమిటో స్పష్టంగా తెలుసుకోని ఉండడం అవసరం.

ఒక ప్రముఖ నిష్ణాతుడు చెప్పిన ప్రకారం : "జాతీయవాసం అంటే ఒక భూభాగం. అక్కడ ఉండే జనాభాకు రాజకీయ పౌర్యభోమ హక్కులు ఉండవు. అయినా కానీ గుర్తింపు పొందిన చట్టపర హోదా ఉంటుంది. నైతిక, సాంఘిక, బౌద్ధిక ఆదర్శాల్ని అభివృద్ధి చేసుకునే అవకాశం ఉంటుంది.

1922లో పాలిస్తీనా విధానం గురించి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ప్రకటన చేసింది. జాతీయవాసం అంటే ఏమిటో ఆ ప్రభుత్వమే ఇలా నిర్వచించింది :

"పాలిస్తీనాలో యూదుల జాతీయవాస అభివృద్ధి అంటే ఏమిటని అడుగుతున్నారు. జవాబు ఏమిటంటే మొత్తంగా పాలిస్తీనా వాసుల మీద యూదు జాతిని రుద్దడం కాదు అని.

ప్రస్తుతం ఉన్న యూదుజాతిని మరింత అభివృద్ధి చెయ్యడం. ప్రపంచంలోని ఇతర ప్రాంతాల యూదుల సహాయంతో అలా అభివృద్ధి చెయ్యడం. ఆ రకంగా మత, జాతిపర భూమిక మీద యూదు ప్రజలందరూ ఆసక్తి కనబరచి, గర్వంగా చాటుకోగల కేంద్రం అవుతుంది అది. కానీ ఈ మతవాసులకు అభివృద్ధి చెందే ఆత్మశ్రమ భవిష్యత్తు, తమ సామర్థ్యాల్ని, యూదులు ప్రదర్శించేందుకు అవకాశం ఉండగలందుకుగానూ ఏదో దయాదాక్షిణ్యం పల్లి కాక, ఒక హక్కుగా ఆ జాతి పాలిస్తినాలో యూదు జాతీయవాసానికి అంతర్జాతీయ హామీ ఉండడం అవసరం, ప్రాచీన చారిత్రక అనుసంధానం మీద అది ఆధారపడుతుందని లాంఛనంగా గుర్తించడం అవసరం”.

జాతీయవాసానికి, జాతీయ రాజ్యానికి మధ్య ముఖ్యమైన భేదం ఉందన్న విషయం దీన్ని బట్టి స్పష్టమవుతుంది. ఆ భేదం ఇదీ : జాతీయవాసం అంటే అక్కడ ఉండేవాళ్ళకు ఆ భూభాగం మీద రాజకీయ సార్వభౌమత్వం ఉండదని, అక్కడ నివాసం ఉండే ఇతరుల మీద తమ జాతీయతను రుద్దడం ఉండదని వాళ్ళకు లభించేదల్లా గుర్తింపు పొందిన చట్టపరస్థానం. పౌరులుగా బతికే హక్కు, తమ సంస్కృతిని నిలబెట్టుకునే స్వేచ్ఛ హామీ ఉండే గుర్తింపు ఇది. జాతీయ రాజ్యం అయితే అక్కడ ఉండే ప్రజలకూ రాజకీయ సార్వభౌమత్వం ఉంటుంది. తమ జాతీయతను ఇతరుల మీద రుద్దే హక్కు ఉంటుంది.

ఈ భేదం చాలా ముఖ్యమైంది. దీని దృష్ట్యా పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు అభ్యర్థనను పరిశీలించాల్సి ఉంది. ముస్లిములు పాకిస్తాన్ ని ఎందుకు కోరుతున్నారు? ముస్లిములకు జాతీయవాసం కావాలని పాకిస్తాన్ కోరుకుంటే అనవసరం. పాకిస్తాన్ ఏర్పడటానికే రాష్ట్రాల్లో ఇప్పటికీ తమ సంస్కృతిని పురోగమింపజేసుకునే హక్కు, బతికే హక్కు ఇప్పటికీ వాళ్ళకు ఉన్నాయి. జాతీయ ముస్లిం రాజ్యం కావాలని పాకిస్తాన్ కోరుకుంటే అందులో చేరాల్సిన భూభాగం మీద సార్వభౌమ హక్కుని వాళ్ళు అడుగుతున్నారన్న మాట. కానీ ప్రశ్న ఏమిటంటే : ఈ ముస్లిం రాజ్యాల సరిహద్దుల్లోపల, వాళ్ళ ఏలుబడి కింద ముస్లిమేతర అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల్ని, తమ ముస్లిం రాజ్యాల జాతీయతను రుద్దే హక్కుతో ఉంచుకోనియ్యాలా? రాజకీయ సార్వభౌమాధికారానికి అనుబంధంగా ఉండడాన్ని అంగీకరించడమే అలాంటి హక్కు. అన్న దాంట్లో అనుమానం లేదు కానీ, ఆధునిక యుగంలో ఈ హక్కు అన్ని రాష్ట్రాల్లోనూ, దుర్మార్గాలకు ఆలవాలం అన్న విషయం కూడా అంతే నిజం. అలాంటి దుర్మార్గాలకు అవకాశం ఉందన్న విషయాన్ని నిర్లక్ష్యం చెయ్యడం అంటే ఎలాంటిదన్న మాట? బర్మీలు, గ్రీకులు, బుల్గార్లు, చెక్స్ తమ అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల మీద జరిపిన దారుణాల్ని, హత్యల్ని, దోపిడీలనూ, గృహదహనాలనూ నమోదు చేసిన ఇటీవలి రక్తసిక్త చరిత్ర పుటల్ని చదవకుండా దాటవెయ్యడమన్నమాట. తమ పాలితుల మీద జాతీయతని బలవంతంగా రుద్దేహక్కును రాజ్యం నుంచి తీసేసుకోవడం సార్వభౌమత్వం, ఏమంటే రాజకీయ సార్వభౌమత్వానికి ఇది అనుషంగికం. కానీ అలాంటి హక్కును నియోగించే అవకాశం ఇవ్వకుండా ఉండడం సార్వభౌమత్వం. ముస్లిములకు

నూటికి నూరుపాళ్ళు సజాతీయమైన జాతిపర రాజ్యాలుగా ఉండే జాతీయత ముస్లిం రాజ్యాలను ఇవ్వకుండా అలా చెయ్యవచ్చు. ముస్లిములు హిందువులకు ప్రతిగా, హిందువులకుంటే సంఖ్యలో ఎక్కువగా ఉండే మిశ్ర రాజ్యాలను ఏ పరిస్థితుల్లోనూ ఏర్పాటు చేసుకోనివ్వకూడదు.

పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు వ్యూహాన్ని తయారు చేసుకున్న ముస్లిములు ఐహూదీ దీన్ని గురించి ఆలోచించి ఉండరు. ఈ పథకానికి శ్రీకారం చుట్టిన సర్ ఎమ్. ఇక్బాల్ ఖాయంగా దీన్ని గురించి ఆలోచించి ఉండదు. ఆయన 1930లో ముస్లిం లీగ్ లో అధ్యక్షోపన్యాసం చేశాడు: ముస్లిమేతర ఆధిక్యం ఉన్న అంబాలా ప్రాంతాన్ని, ఐహూదీ మరీ కొన్ని జిల్లాల్ని మినహాయిం చేందుకు అంగీకరించే సంసిద్ధతను ఆ ఉపన్యాసంలో వెల్లడి చేశాడు. ఎందుకనంటే "అలాంటి మినహాయింపు వల్ల విస్తృతి తగ్గుతుంది. మరింత ఎక్కువ ముస్లిం జనాభా ఉండాలని" అన్నాడు. మరోవైపున పాకిస్తాన్, పథకాన్ని ప్రతిపాదించే వాళ్ళు అందులో పంజాబ్, బెంగాల్ రాష్ట్రాలు వాటి ప్రస్తుత సరిహద్దుల్లో ఉంటాయని భావించుకుంటున్నారు. ప్రస్తుతం ఉన్న సరిహద్దుల గురించి పట్టుబట్టడం, ఈ సమస్యను గురించి విశాల దృక్పథంతో ఉన్న హిందువుల్ని కూడా వ్యతిరేకం చేసుకోవడమే అవుతుందని వాళ్ళకు స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. ముస్లిం మత విశ్వాసాన్ని, ముస్లిం సంస్కృతిని కాపాడేందుకు, ప్రచారం చేసేందుకూ ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా నిర్మితమయ్యే ముస్లిం రాజ్యంలో హిందువులు కలవడానికి అంగీకరిస్తారని ఆశించడం కుదరదు. హిందువులు ఖాయంగా దీన్ని వ్యతిరేకిస్తారు. తమ ఉద్దేశ్యాలేమిటో వెల్లడవడానికి చాలాకాలం పడుతుందని ముస్లిములు అనుకోనక్కర్లేదు. ప్రస్తుతం ఉన్న సరిహద్దుల్ని అలానే ఉంచాలని ముస్లిములు పట్టుబడితే కనుక, పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు చెయ్యాలన్న తమ కోరిక వెనకాల ఏదో జాతీయవాసాన్ని, జాతీయ రాజ్యాన్నో నిర్మించుకోవడమే కాక, వేరే దురుద్దేశం ఉన్నట్లు నిందలకు గురౌతారు. ముస్లిం ప్రాంతాల్లో హిందువులకు ప్రతిగా ముస్లిం ఆధిక్యపర్లాన్ని పెంచుకుని హిందువుల్ని తమ గుప్పిట్లో ఉంచుకోవాలన్న పథకాన్ని పకడ్బందీగా ఏర్పాటు చేసుకోవాలనుకుంటున్నారన్న నిందకూ గురౌతారు.

పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు విషయంలో స్థానిక సరిహద్దుల్ని మార్చాలన్న ముస్లిములు ఏటన్నిటికీ దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.

ఇక పంజాబ్, బెంగాల్ హిందువులు ఆలోచించాల్సిన విషయాలున్నాయి. సమస్యకు సంబంధించిన రెండు పక్షాల్లో హిందువులు మరింత చిక్కుగా ఉన్నారు. ఈ సందర్భంలో అగ్రవర్ణాల హిందువుల ప్రతిస్పందనను పరిశీలించడం చాలు. వాళ్ళే హిందూ ప్రజా భావజాలానికి మార్గ నిర్దేశం చేస్తారు, హిందూ అభిప్రాయాల్ని రూపొందిస్తారు. దురదృష్టవశాత్తు అగ్రవర్ణ హిందువులు నాయకులుగా మంచివాళ్ళు కారు. వాళ్ళ స్వభావంలో ఓ అంశం ఉంది, అది ఎక్కువగా వినాశనానికి దారి తీస్తుంది. ఈ స్వభావం వాళ్ళకు వినాశితత్వం వల్ల ఇతరులతో

జీవిత సద్వినియోగాల్ని వంచుకోలేని విముఖత్వం స్థితి ఏర్పడింది. వాళ్ళ విద్యనూ, సంపదన గుత్త తీసుకున్నారు. రాజ్యాన్ని చేజిక్కించుకున్నారు. ఈ గుత్తస్వామ్యాన్ని కాపాడుకోవడమే వాళ్ళ కాంక్ష. జీవిత గమ్యం. వాళ్ళు వర్గ ఆధిక్యత అన్న స్వార్థభావంతో నిండిపోయారు. దాంతో హిందువుల్లోని కింద వర్గాలవాళ్ళను సందర్భం నుంచి విద్య నుంచి, అధికారం నుంచి దూరంగా ఉంచాలనే ప్రతి ప్రయత్నం చేసారు. 90 దూరంగా ఉంచేందుకు పదిరిమైన మార్గం మత గ్రంథాల్ని కూర్చడం, అగ్రవర్ణాల వారికి ఊడిగం చెయ్యడమే తమ జీవిత కర్తవ్యం అని కింది వర్గాల వాళ్ళ బుర్రలకి ఎక్కించడం. ఈ గుత్తస్వామ్యాన్ని తమ గుప్పిట్లో ఉంచుకోవడానికి సంబంధించి, ఇందులో భాగం అడ్డుకుంటా కింది వర్గాల వారిని దూరంగా ఉంచడానికి సంబంధించి అగ్రవర్ణాల హిందువులు చాకారం నెగ్గుకో చ్చారు. ఉపాసనలేనంతగా కూడా నెగ్గుకో చ్చారు. ఇటీవలి కాలంలోనే ముగ్గును, బొంబాయి, ప్రెసిడెన్సీలోనూ, పెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్లోనూ బ్రాహ్మణేతర పార్టీలను స్థాపించి కింది వర్గాల హిందువులు ఈ గుత్తస్వామ్యానికి వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు చేసారు. జయినప్పటికీ అగ్రవర్ణ హిందువులు తమ ఆధిక్య స్థానాన్ని విజయవంతంగా నిలబెట్టుకున్నారు. కింది వర్ణాలవారికి విద్య, సంపద, అధికారం లాంటి వాటిలో భాగం లేకుండా వీరు తమకి మాత్రమే పదిరిగా అట్టే పెట్టుకున్నారు అగ్రవర్ణాలవాళ్ళు. కానీ, కింది వర్గాల వారికి తిరస్కరించిన వీటిని ముస్లిములకూ తిరస్కరించే వైఖరితో ఉన్నారు. తక్కువ వర్ణాల హిందువుల విషయంలో ప్రవర్తించినట్టే ముస్లిములనూ హెబాదా, అధికారం లేకుండా దూరంగా ఉంచాలని వాళ్ళు అనుకున్నారు. అగ్రవర్ణ హిందువుల్లో ఉన్న ఈ వైఖరి వాళ్ళ రాజకీయాల్ని అర్థం చేసుకుందుకు కీలకమైంది.

వాళ్ళ స్వభావాన్ని రెండు ఉదాహరణలు స్పష్టం చేస్తాయి. 1929లో బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీ నుంచి పిందు వేర్పాటుని సైమన్ కమిషన్ ముందు తీవ్రంగా యాతనపడి వ్యతిరేకించారు. కానీ 1915లో పింథ్ రాష్ట్ర హిందువులు ఇందుకు వ్యతిరేకిమైన అభ్యర్థన చేసారు. పింథ్ను బొంబాయి నుంచి విడదీయాలని కోరారు. రెండు సందర్భాల్లోనూ కారణం ఒకటే. 1916లో పింథ్ రాష్ట్రానికి ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వం లేదు. ఒకవేళ ఉన్నా అది అనుమానం లేకుండా ముస్లిం ప్రభుత్వమే అయి ఉండేది. హిందువులు వేర్పాటుకు రారు. ఏమంటే ముస్లిం ప్రభుత్వం లేకపోవడం వల్ల హెచ్చుస్థాయిలో వాళ్ళకు ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలు దొరుకుతాయి. 1929లో వాళ్ళు వేర్పాటును వ్యతిరేకించారు. ఏమంటే వేర్పాటైన పింథ్ ముస్లిం ప్రభుత్వం ఏలుబడిలో ఉంటుందని వాళ్ళు తెలుసు. ముస్లిం ప్రభుత్వం ఉందంటే తమ గుత్తాధిపత్యం సడలుతుంది, తమను త్యాగించి ముస్లిం అధ్యర్థులకు అవకాశం కల్పిస్తుంది. బెంగాల్ విభజనను బెంగాల్ హిందువుల వ్యతిరేకించారు. అగ్రవర్ణ హిందువుల స్వభావానికి ఇది మంచి ఉదాహరణ. మొత్తం బెంగాల్ బీహార్, బరిస్సా, అస్సాం-రాష్ట్రాలు, ఆ మాటకొస్తే యు.పి. కూడా బెంగాలీ హిందువులకు పచ్చి బీడు లాంటిది. ఈ రాష్ట్రాలన్నిటిలోనూ అతను పిపిల్ సర్వీసుని ఒడిసి వట్టేశాడు. బెంగాల్ విభజన అంటే ఈ పచ్చిక బీడు

కుంచించుకు పోవడమే. బెంగాల్ విభజన అంటే తూర్పు బెంగాల్ నుంచి బెంగాల్ హిందువులకు ఉద్వాసన అన్న మాట. అప్పటిదాకా సివిల్ సర్వీస్ లో ఏ మాత్రం స్థానం లేని బెంగాల్ ముస్లిములకు స్థానం కల్పించడం అన్నమాట. బెంగాల్ విభజనను బెంగాలీ హిందువులు వ్యతిరేకించడానికి ముఖ్య కారణం తూర్పు బెంగాల్ లో బెంగాలీ ముస్లిములు తమ స్థానాన్ని ఆక్రమించుకోకుండా చెయ్యడం. అయితే, న్యరాజ్ కోరుతూ విభజనను వ్యతిరేకించటం అంటే తూర్పు బెంగాల్ లోనూ, పశ్చిమ బెంగాల్ లోనూ కూడా ముసల్మానులను పాలకుల్ని చెయ్యడమేనని బెంగాలీ హిందువులు ఊహించను కూడా ఊహించడం లేదు.

ఈ ఆలోచనలన్నీ మనముకు తోస్తున్నాయి. ఏమంటే వారసత్వంగా సంక్రమించిన న్యభావం వల్ల అగ్రవర్గ హిందువులు అందులై పోయి పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుని వ్యతిరేకిస్తారన్న భయం కలుగుతుంది. వాళ్ళు అలా వ్యతిరేకించడానికి కనిపించే కారణమల్లా తమ స్వార్థ ప్రయోజనాల జీవితకు పరిమితమే ఏర్పడతాయన్న భయం తప్ప మరేమీ కాదు. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుకి ఆటంకపడే కారణాల్లో ఒకటి అగ్రవర్గ హిందువుల స్వార్థపరత్వమే అవుతుందంటే ఆశ్చర్యపోనక్కర్లేదు.

పంజాబ్, బెంగాల్ హిందువులకు రెండు మార్గాలున్నాయి. వాటిని వాళ్ళు న్యాయంగా, దర్మంగా పరిశీలించాలి. పంజాబ్ లోని ముస్లిముల సంఖ్య 13,332,460. సిక్కులు, ఇతరులూ కలుపుకుని హిందువుల సంఖ్య 11,392,732 తేడా అల్లా 1,939,728. అంటే పంజాబ్ లో ముస్లిం ఆధిక్యం 8% మాత్రమే. వాస్తవాలు ఇలా ఉండగా ఏది మంచిదంటారు. పంజాబ్ విభజించకుండా ఐక్యంగా ఉంచి 54% ఉన్న ముస్లిం అధిక సంఖ్యాక వర్గాన్ని 46% హిందువుల మీద పాలకులుగా చేసుకోవడమా లేక సరిహద్దుల్ని తిరిగి ఏర్పాటు చేసుకుని ముస్లిములు, హిందువులుగా విడివిడి జాతీయ రాజ్యాల కింద ఉండేట్లు, ఆ రకంగా ముస్లిం పాలన భీతాంగం నుంచి మొత్తం హిందువుల్ని కాపాడుకునేట్లుగా చేసుకోవడమా?

బెంగాల్ లో ముస్లిముల సంఖ్య 27,497,624. హిందువుల సంఖ్య 21,570,407. వున్న తేడా అల్లా 5,927,217. వాస్తవాలు ఇలా ఉండగా ఏది మంచిదంటారు. సరిహద్దుల్ని తిరిగి ఏర్పాటు చేసుకోవడాన్ని తిరస్కరిస్తూ పిల్నెట్, తూర్పు బెంగాల్ రాష్ట్రాలలో జాతీయ ముస్లిం రాజ్యానిర్మాణాన్ని వ్యతిరేకించి 12% మాత్రమే ఆధిక్యంలో ఉన్న ముస్లిములను 44% ఉన్న హిందూ అల్ప సంఖ్యాకవర్గాన్ని పాలించేట్టు చెయ్యటమా కాక హిందువుల్ని ప్రత్యేక జాతీయ రాజ్యంలో ఉంచి, ముస్లిం భీకర పాలన నుంచి 44% హిందువుల్ని రక్షించడమా? ఏది మంచిదో బెంగాల్ పంజాబ్ హిందువుల్ని పరిశీలించనివ్వండి. తమకు లాభసాటిగా ఉన్న ఉద్యోగాలను లాగి పారేస్తుందన్న కారణంగా పాకిస్తాన్ ఏర్పాటును బెంగాల్, పంజాబ్ రాష్ట్రాల అగ్రవర్గ హిందువులు ప్రతిఘటించడలిస్తే, వాళ్ళు చాలా ఘోరమైన తప్పిదాన్ని చేస్తున్నారని వాళ్ళకు చెప్పవలసిన సమయం వచ్చిందని నాకు అనిపిస్తుంది. హెూదానీ, అధికారాన్ని తమ

గుప్పట్లోనే ఎదురు లేకుండా పెట్టుకునే కాలం తెల్లపోయింది. హిందూ తక్కువ కులాలవాళ్ళను జాతీయతత్వం పేరుతో వాళ్ళు మోసం చెయ్యగలిగివచ్చు. కానీ ముస్లిం రాష్ట్రాల్లో ముస్లిం అధిక సంఖ్యాక వర్గాల్ని, మోసం చేసి పోదాని, అధికారాన్ని గుత్తెక్కివేస్తూ ఉంచుకోలేరు. హిందువుల తీర్మానం - పాకిస్తాన్ కు వ్యతిరేకంగా వాళ్ళ మోసాన్ని అలా పరిగట్టి గనక - ముస్లిం అధిక సంఖ్యాక వర్గాల కింద బితికేందుకు, స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని వ్యతిరేకించేందుకు తీర్మానం, చాలా సాహసోపేతమైంది కావచ్చు. కానీ ముస్లింలను దద్దమ్మల్ని చేసి తమ పోదానీ, అధికారాన్ని నిలబెట్టుకుంటామని హిందువులు అనుకోవడం అంత తెలివైన పని కాదు. లింకన్ చెప్పినట్లు సర్వదా సర్వల్ని మోసగించడం సాధ్యం కాదు. ముస్లిం అధిక సంఖ్యాకుల కింద హిందువులు బితిక దలుచుకుంటే వాళ్ళు సర్వస్వమూ పోగొట్టుకునే అవకాశాలే ఎక్కువ. అలా కాక బెంగాల్ పంజాబ్ హిందువులు విడిపోవడానికి ఒప్పుకుంటే వాళ్ళు ఎక్కువ లబ్ధి పొందలేకపోవచ్చు. నిజమే. కానీ సర్వాన్నీ కోల్పోరు అని గుండె మీద చెయ్యి వేసుకొని చెప్పవచ్చు.

అను : అర్చియాల్

భాగం - 3

పాకిస్తాన్ లేకుంటే
మరేమిటి?

పాకిస్తాన్ కోసం
హిందువులు సూచించే
ప్రత్యామ్నాయం

పాకిస్తాన్ కనుకూలమైన ముస్లిముల వాదన, వ్యతిరేకమైన హిందువుల వాదన చెప్పుకున్న తర్వాత, పాకిస్తాన్ కు ప్రత్యామ్నాయాల లేవు (విజానికి అలాంటివి ఉంటే) మనం దృష్టిని పారించాల్సిన అవసరం ఉంది. పాకిస్తాన్ మీద ఒక అభిప్రాయాన్ని ఇవ్వడం చుకుంటే దాని ప్రత్యామ్నాయాలనూ దృష్టిలో ఉంచుకోక తప్పదు. అది : పాకిస్తాన్ కు ప్రత్యామ్నాయాలు లేవు అనెనా కావచ్చు. పాకిస్తాన్ కు ప్రత్యామ్నాయం ఉంది అనెనా కావచ్చు. కాని పాకిస్తాన్ కు ప్రత్యామ్నాయం అన్నది పాకిస్తాన్ ఉన్నప్పుడు ఉన్న స్థితి కన్నా మరింత అనర్థమైన స్థితిగానే ఉంటుంది. అయితే, ఒకవేళ ఈ విషయం మీద అసక్తి ఉన్న పార్టీలకు పాకిస్తాన్ లేదా దాని ప్రత్యామ్నాయం కానీ అంగీకారం కాకపోయినట్లైతే జరిగే పరిణామాలు కూడా పరిశీలించవలసి ఉంటుంది. ఈ అంశాలన్నీ దృష్టిలో ఉంచుకుని వాటికి సంబంధించిన వివరాలను కింది శీర్షికల్లో ఇవ్వటం జరిగింది :

1. పాకిస్తాన్ కోసం హిందువులు సూచించే ప్రత్యామ్నాయం
2. పాకిస్తాన్ కోసం ముస్లిములు సూచించే ప్రత్యామ్నాయం
3. ఇతర దేశాల నుంచి నేర్చుకోవలసిన పాఠాలు.

పాకిస్తాన్ కోసం హిందువులు సూచించే ప్రత్యామ్నాయం

పాకిస్తాన్కు ప్రత్యామ్నాయంగా హిందూసరమైన ప్రణాళిక ఏమైనా ఉందా? అని ఆలోచించినప్పుడు, మనసులో 1925లో న్యర్లీయ లాల్ హరదయాల్ ప్రతిపాదనలే మెదులుతాయి. లాహోర్ నుంచి వెలువడే 'ప్రతాప్' పత్రికలో, అది ఒక నివేదిక రూపంలో వెలువడింది. ఈ నివేదికను హరదయాల్ రాజకీయ వీలునామాగా అభివర్ణించారు. అందులో లాల్ హరదయాల్ ఇలా అన్నారు :

"హిందూజాతి, హిందూస్తాన్, పంజాబ్ - భవితవ్యం ఈ నాలుగు మూల స్తంభాలపైనే ఆధారపడింది అని నేను ప్రకటిస్తున్నాను - అవి : 1) హిందూ సంఘటన్ 2) హిందూ రాజ్ 3) ముస్లిములను శుద్ధి చేయటం 4) ఆప్టనిస్తాన్ పరిహార్లును జయించటం, శుద్ధి చేయటం. హిందూ జాతి ఈ నాలుగు లక్ష్యాలను సాధించనంతకాలం మన పిల్లల భద్రతకూ తర్వాతి తరాల భద్రతకూ ముప్పు తప్పదు. హిందూజాతి భద్రత అనేది అసంభవమై పోతుంది. హిందూజాతికి ఒక చరిత్ర ఉంది. దాని సంస్థలూ సజాతీయమైనవి. కాని, ముసల్మానులు, క్రైస్తవులు హిందూస్తాన్ పరిమితుల్లో లేరు. ఆ పరిధికి చాలా దూరంగా ఉన్నారు. ఎందుకంటే వారి మతాలు పరాయివి. వారు పర్షియా, అరబ్, ఐరోపీయ సంస్థలను ప్రేమిస్తారు. కంట్లో నలుసును తీసివేసినట్లుగానే ఈ రెండు మతాల శుద్ధి జరగాలి.

ఆప్టనిస్తాన్, పర్వత ప్రాంతాల పరిహార్లు ఒకప్పుడు భావదేశంలో భాగంగానే ఉండేవి. అయితే, ప్రస్తుతం ఇస్లాం పరిధిలో ఉంది. నేపాల్ లో హిందూ మతం ఉన్నట్లే, ఆప్టనిస్తాన్ లో పరిహార్లు ప్రాదేశిక ప్రాంతంలో హిందూ సంస్థలు ఉండాలి. లేకుంటే స్వరాజ్ ను సాధించి ప్రయోజనం ఉండదు. పర్వతాల్లోని తెగలు ఎప్పుడూ ఆకలితో యుద్ధ కాముకమైనవిగా

ఉంటాయి. వారు మనకు శత్రువులు అయ్యారంటే నాదీర్షా, జమాన్షా అయ్యగం వునరావృతమౌతుంది. ప్రస్తుతం అంగ్ల అధికారులు సరిహద్దులను కాపాడుకోవాలంటే వాళ్లు అప్లైస్టాన్ నూ, సరిహద్దులనూ జయించాలి. పర్వతాల్లో నివసించే తెగలవారిని మన మతం లోకి మార్చాలి."

లాలా హరదయాల్ సూచించిన ఈ ప్రత్యామ్నాయానికి ఎంతమంది హిందువులు ముందుకుచ్చి మద్దతు ప్రకటిస్తారో నాకు తెలియదు.

మొదట తెలుసుకోవాల్సిందేమిటంటే హిందూ మతం మత మార్పిడి చేయించే మతం కాదు. కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడిగా తన ప్రసంగంలో మౌలానా మహమ్మద్ అలీ సరిగ్గానే చెప్పారు.

"అయితే ఇది హిందూవాదం పట్ల వ్యతిరేకంగా ఎప్పటి నుంచో నేను చేస్తున్న పిర్యాదు. 1907లో అంహాబాదులో ప్రసంగిస్తూ నేను ఒక విషయాన్ని చెప్పాను. ముసల్మాన్లకూ, హిందువులకూ ఉన్న తేడాకు సంబంధించిందే ఆ విషయం. ముస్లిం ఒకలాంటి ఆరుచికర వంటకాన్ని తయారించి అది రాజాలు ఆరగించేదని చెబుతాడు. అందరూ తనలో కలిసి పంచుకోవాలని కోరుతాడు. ఆ వంటకాన్ని ఏమాత్రం ఇష్టపడనివారి నోళ్లలో కుక్కుతాడు. అతని హిందూ సోదరుడైతే తన వంట ప్రావీణ్యానికి తానే మురిసి గర్వపడుతూ తన ప్రత్యేక వంటగదిలోకి వెళ్లి ఆత్రంగా తాను వండినదాన్ని దిగమింగుతాడు. తన తిండిపై న తన అనుంగు సోదరుని నీడ కూడా పడకుండా అతనికే మాత్రం ఒక్క మెతుకు కూడా మిగల్చకుండా జాగ్రత్తపడతాడు. ఇదేదో చాలా తేలిగ్గా చెప్పిన మాట కాదు. నేను నిజానికి మహాత్మాగాంధీని ఈ అంశం పట్ల నమ్మకం నబబైందని ఎలా అంటారో చెప్పమన్నాను"

మహాత్మాగాంధీ ఆ ప్రశ్నకు ఏమి సమాధానం ఇచ్చారో మహ్మద్ అలీగారు చెప్పనే లేదు. అసలు వాస్తవం ఏమంటే హిందువులెంతగా కోరుకున్నా హిందూమతం ఇస్లాంలాగా, క్రైస్తవమతంలా ధర్మ ప్రచారక (మిషనరీ) మతం కాజాలదు. తద్విరుద్ధంగా ఇది ఒకవాడు ధర్మ ప్రచారక మతంగానే కన్పిస్తుంది. లేకుంటే ఇంత పెద్ద భారత ఉపఖండమంతలా ఎలా వ్యాపించిందో వివరించటం కష్టమే మరో. ఒకనాడు ధర్మ ప్రచారక మతంగా ఉండిన హిందూమతం హిందూ సమాజంలో కులవ్యవస్థ తలెత్తి బలం కావటంతో ధర్మ ప్రచారక గుణాన్ని కోల్పోయి ఉంటుంది. ఎందుకంటే మతమార్పిడికి కులం అనుయోగ్యమైంది. ఎవరైనా ఒక సూతన వ్యక్తిని ఒక మతంలోకి మార్పించేప్పుడు ఆ సమాజం కేవలం తన మత విశ్వాసాన్ని ఆతనికి ఇప్పించటంతోనే సరిపె్డు. అలా మతం మార్చుకున్న వ్యక్తిని తన సామాజిక జీవితంలోకి అంగీకరించగలిగి ఉండాలి. తన సంబంధితుల మధ్య ఒకడిగా

హిందూ మతం ఒప్పుడు ధర్మ ప్రచారకమతంగా ఉండేదా? అలా ఉండి ఉంటే యిప్పుడెందుకు ఆ స్వభావాన్ని కోల్పోయింది? అనే ప్రశ్నలకు నా వ్యాసం "కులం-మత మార్పిడి" (తెలుగు సమాచార సంవత్సర సంచిక 1926) చూడండి.

ఇముద్దుక్ గలిగి ఉండాలి. మతం మార్చిడి జరిగేప్పుడు అలిలహేయమైన ఇలాంటి అంశాలను హిందూ సమాజం తప్పిపరచజాలదు. అయితే ఒక హిందువు దర్మ ప్రచారకోత్సాహంతో ఒక పరాయి మనిషిని హిందూ విశ్వాసం అంగీకరించేలా చేయటానికి ఏదీ అద్భుతం. కాని, ఆ పరాయి మనిషిని మతం మార్చించే ముందు హిందువు ఒక ప్రశ్నను వేసుకోకపోవచ్చు. ఇలా మతం మారిన మనిషి కులం ఏది? అనేది ఆ ప్రశ్న. హిందువుల ప్రకారం ఒక వ్యక్తి ఒక కులానికి చెంది ఉండాలంటే అతను ఆ కులంలో జన్మించి ఉండాలి. మతం మార్చిడి చేసుకున్న వ్యక్తి కులంలో పుట్టి ఉండదు. కాబట్టి అతను ఏ కులానికి చెందదు. ఇది కూడా ముఖ్యమైన ప్రశ్న. మానవుడు రాజకీయ జీవి, మతజీవి. అంతకన్నా మించి సామాజిక జీవి. అతనికి మతం అవసరం లేకపోవచ్చు. అతను మతాన్ని స్వీకరించక పోవచ్చు. అట్లాగే రాజకీయాలు అవసరం లేకపోవచ్చు. అతను రాజకీయ జీవి కాకపోవచ్చు. అయితే, అతనికి సమాజం కావాలి. సమాజం లేకుండా అతనేమీ చేయలేడు. హిందువైన వ్యక్తి కులంతో నిమిత్తం లేకుండా ఉండడం అంటే సమాజంతో నిమిత్తం లేకుండా ఉన్నట్లే. మత మార్చిడి చేసుకున్న వ్యక్తికి ఇలా సమాజం అన్నది లేకుండాపోతే మత మార్చిడి ఎలా జరుగుతుంది? హిందూ సమాజం స్వతంత్ర కులాలుగా ఖండఖండాలుగా ఉన్నంత కాలం, హిందూ మతం దర్మ ప్రచారక మతంగా ఉండజాలదు. కాబట్టి అష్టస్థు, సరిహద్దు తెగలను హిందూ మతంలోకి మార్చటం అన్నది ఒక పనికి మాలిన కల.

మరోపక్క చూస్తే లాలాపార దయాల్ ప్రణాళికకు కావలసిన ఆర్థిక వనరులు ఎంతో లెక్కకట్టి చెప్పటం అసాధ్యం. అష్టనులు, సరిహద్దు తెగలను హిందూ మతంలోకి మార్చించేందుకు అవసరమైన నిధుల్ని ఎవరు సమకూరుస్తారు? చాలాకాలంగా ఇలా తమ మత విశ్వాసాన్ని ఇతర్లకి ఇప్పించటం మానివేసిన హిందువుల్లో ఈ మతమార్చిడి చేయించాలన్న ఉత్సాహం కూడా పోయింది. ఇంతే కాకుండా హిందూ సమాజం చాతుర్వర్ణ వ్యవస్థలో నిర్మించబడింది. ప్రాచీన కాలం నుంచీ సంపద పాచ్చు తగ్గులుగా విభజింపబడింది. హిందువుల్లో సంపదకూ, ఆస్తికి వారసులు బనియ మాత్రమే. విదేశీ ఆక్రమణదారులు, స్వదేశీ తిరుగుబాటుదారులు తయారు చేసిన భూస్వాములు ఉండనే పున్నారు. అయితే వారు 'బనియ'లున్నంత అధిక సంఖ్యలో లేరు. బనియాలు డబ్బుకోసం, డబ్బు నుంచే తయారైనవారు.

వారి ప్రయత్నాలు అంతా పూర్తిగా వ్యక్తిగత లాభాల కోసమే. డబ్బును తన చేతిలో ఉంచుకోవటం, తన తర్వాతి వారికి దాన్ని అందజేయటం తప్ప డబ్బుకు మరో ఉపయోగాన్ని గుర్తించనివాడు బనియా. మత విస్తరణ, లేదా మత స్వాధీనం, సంస్కృతి అభివృద్ధి మొదలైనవేమీ అతనికి ఆసక్తి కలిగించవు. అతని బజ్జెటులో శుభ్రమైన జీవనానికి కూడా స్థానం లేదు. యుగాలనించీ అతని సంప్రదాయం ఇదే. డబ్బు కావలసినప్పుడు మాత్రం జీవిత విధానంలో, భావాల్లో అతను క్రూరుడూ పశుప్రాయుడూ అవుతాడు. అతని బజ్జెటులో, బర్బుర వద్దులో ఒక కొత్త అంశానికి మాత్రం చోటుంది. అదేమిటంటే రాజకీయాలు. గాంధీ

రాజకీయాల్లోకి నాయకుడుగా ప్రవేశించినప్పటి నుంచి ఇది జరుగుతూ ఉంది. ఇక్కడ కూడా నిజమైన కారణం అతనికి రాజకీయాలపై ప్రేమకాదు. ప్రజా వ్యవహారాల్లోని వ్యక్తిగత లాభాన్ని దండుకోవాలనుకోటమే దానికి కారణం. దండుకోవటానికి ఎలాంటి ఆస్కారమూ లేని అంశం ఆప్టస్టలో సరిహద్దు తెగల్గే మతాన్ని వ్యాపింప చేయటం అన్నది. ఇలాంటిదాన్లో అలాంటి వ్యక్తులు డబ్బులు ఖర్చు పెడుతారన్న ఆశ ఏముంది?

ఇక మూడవ సంగతి. ఆప్టనిస్టాన్‌లో మత మార్పిడికి ఏ అనుకూలాలు ఉన్నాయన్నది ఒక ప్రశ్న. బర్మీలోలాగే ఎలాంటి శిక్షకూ నష్టానికి లోను కాకుండా ఆప్టనిస్టాన్‌లోనూ ఖురాన్ తప్పనిసరిగా అవ్వాలి, దానికి కారం తెల్లించి అసీ చెప్పి వీలుందని లాలా హరదయాల్ ఆలోచించారన్నది నిజమే. 1924లో అంటే లాలా హరదయాల్ తన రాజకీయ వీలునామాను ప్రచురించటానికి సంవత్సరం ముందే కాబూల్‌లో ఒక సంఘటన జరిగింది. ఖయాదిన్-హిర్దా గులాం అహ్మద్-నియాముద్దీన్ అనే వ్యక్తి తనను తాను ప్రవక్తననీ, మహా పురుషుణ్ణినీ చెప్పుకుంటున్నప్పుడు అతన్ని రాళ్లతో కొట్టి చంపటమనే శిక్ష విధించటం జరిగిందో.

ఆప్టనిస్టాన్‌లో అత్యున్నతమైన దార్మిక (మత సంప్రదాయవాద) న్యాయస్థానం ఈ శిక్షను ప్రకటించింది. ఇతను చేసిన నేరం గురించి ఖిలాఫత్ పత్రిక ఇలా పేర్కొంది : ఇస్లాం, షరీయత్‌లకు భిన్నంగా భావాల్ని, విశ్వాసాల్ని ప్రచారం చేయటమే అతని నేరం. ఈ మనిషిని రాళ్ళతో కొట్టి చంపాలని శిక్ష విధించటం జరిగింది. ఈ శిక్షను కొన్ని కోర్టులు తీర్పును అంగీకరించి తర్వాతే విధించటం జరిగింది. ఆ కోర్టులు - మొదటి షరీయత్ (కోర్టు), కేంద్ర అప్పీలు కోర్టు, న్యాయమంత్రిత్వ శాఖకు చెందిన తుది అప్పీలు కమిటీ ఉలేమాలు ఈ సమస్యల వెలుగులో ఈ ప్రణాళికను పరిశీలిస్తే దీని రచనే విచిత్రంగా సాగినట్లు అనిపిస్తోంది. అమలులోకి తెస్తే విధ్వంసకారిగా కూడా నిరూపణ అవుతుంది అనిపిస్తోంది. ఇది చాలా సాహసంతో కూడుకున్న ప్రణాళిక. విచక్షణ కలిగిన ఏ వ్యక్తికి చెప్పినా అసంగతంగా తోచక తప్పదు, అంటే ఐదుశా కొంతమంది పంజాబులోని ఆర్య సమాజీయులకు తప్ప. హిందూ మహాసభ సంవత్సర సమావేశాల్లో సభాధ్యక్షుడు వి.డి. సావర్కర్ తన అధ్యక్షోపన్యాసంలో హిందువులు తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని నిర్వచించారు. దాని ప్రకారం హిందూ మహాసభ పాకిస్తాన్ ఏర్పాటును వ్యతిరేకిస్తోంది. అం దుకు అన్ని మార్గాల ద్వారా తన నిరసనను ప్రకటిస్తోంది. ఈ మార్గాలెమిటో మనకు తెలియదు. ఒకవేళ ఆ మార్గాలు - బలప్రయోగం, అణచివేత, ప్రతిఘటన మొదలైనవి - అయితే ఇవన్నీ వ్యతిరేక ప్రత్యామ్నాయాలు మాత్రమే. ఈ సాధనాలు ఎంతవరకు విజయవంతమౌతాయో హిందూ మహాసభ, సావర్కర్ చెప్పాలి.

అయితే భారతదేశంలోని ముస్లిముల ప్రతిపాదనల పట్ల తనకు వ్యతిరేకత మాత్రమే ఉందని సావర్కర్ అనడం ఏ మాత్రం తగిందిగా లేదు. ముస్లిముల ప్రతిపాదనలకు

* "Through Indian Eyes" - టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా 27.11.24 నివేదికను చూడండి.

సమాధానంగా కొన్ని నిశ్చయాత్మక ప్రతిపాదనలు ఆతను చేశాడు.

ఆతని నిశ్చయాత్మకమైన ప్రతిపాదనల్ని ఎవరైనా వరే అర్థం చేసుకోవాలంటే ఆతని మౌలిక భావనల్లో కొన్నిటిని అవగాహన పరచుకుని ఉండాలి. హిందూమతం (Hinduism), హిందూత్వం (Hindutva), హిందూ రాజ్యం (Hindudom) మొదలైన కొన్ని పదాలను అర్థం చేసుకోవాల్సిన అవశ్యకతను సావర్కార్ నొక్కి చెప్పుతుంటారు. ఆయన ఇలా అంటారు :

“హిందూ ఉద్యమ భావజాలాన్ని వ్యాఖ్యానించాలంటే ఈ మూడు పదాల అర్థాన్ని సరిగ్గా అవగతపరచుకోవాల్సిన అవసరం కచ్చితంగా ఉంది. “హిందూ” అనే పదం నుండి ఆంగ్లంలో హిందూయిజం అనే పదం ఏర్పడింది. “హిందూయిజం అంటే హిందూమతం. హిందువులు అనుసరించే మతం లేదా సంప్రదాయ మార్గాలు. హిందూమతం లాగా హిందువుల మత దృక్పథాల్ని సూచించే పరిమిత పదం నేడు ‘హిందూత్వం’ అనే పదం. ఇది హిందువుల సాంస్కృతిక, భాషా, సామాజిక, రాజకీయ కోణాలనూ కలుపుకొనే విస్తృతార్థం ఇస్తుంది. ఇది దాదాపు ‘హిందూ రాజ్య తంత్రం’ అనే పదానికి సన్నిహితంగా ఉంది. దీనికి వర్తన సన్నిహితమైన అనువాదం హిందూనెస్ (Hinduness) అంటే హైందవం అని చెప్పవచ్చు. ఇక మూడవ పదం ‘హిందూడం’ (Hindudom) అంటే సామూహికంగా హిందువులను సూచించే పదం. హిందూ ప్రపంచాన్ని సూచించే సమస్తపదం ఇది. ముస్లిముల ప్రపంచాన్ని ‘ఇస్లాం’ అనే పదం సూచించినట్లే ఇదీనూ.

హిందూ మహాసభను ఒక మత సంస్థగా లెక్క కట్టడం చాలా పొరపాటు అయిన పని అని సావర్కార్ అభిప్రాయం. ఈ రకమైన పరిగణనను వ్యతిరేకిస్తూ ఆయన ఇలా అంటారు*

“ఆంగ్ల విద్యను అభ్యసించిన హిందువుల్లో చాలామంది హిందూ మహాసభలో చేరకుండా ఉన్న విషయం నా దృష్టికి వచ్చింది. క్రైస్తవ మిషనరీ లాగా ఇది కూడా ఒక మత సంస్థ అనే పొరపాటు అభిప్రాయం వారికి ఉండడం చేత ఇలా జరిగింది. ఇంతకన్నా సత్యదూరమైందేదీ లేదు. హిందూ మహాసభ హిందూ మతధార్మిక ప్రచార సంస్థ కాదు. వివిధ మత సంబంధమైన ప్రశ్నలు - ఆస్తికత్వం, ఏకేశ్వరవాదం, వర్తేశ్వరవాదం, నాస్తికత్వం మొదలైన వాటికి సంబంధించిన తర్కాలూ, ప్రతిపాదనలూ ఆయా హిందూ మత భావాలకు ప్రాతినిధ్యం వహించే శాఖలకు హిందూ మహాసభ వదలివేసింది. అంటే ఇది హిందూ ధర్మ మహాసభ కాదు. హిందూ జాతీయ మహాసభ. తత్కారణంగానే హిందూమతంలో పలి శాఖలతో కూడా, హిందూ మత ధోరణులతో కూడా ఎలాంటి సంబంధమూ ఈ మహాసభ పెట్టుకోలేదు. జాతీయ హిందూ సంస్థగా హిందూస్థాన్‌లో పుట్టిన అన్ని మతాల సమ్మేళనమైన జాతీయ హిందూ చర్చిని ప్రచారం చేయడం, రక్షించడం, హిందూయేతర శక్తుల నుండి దాదీసి, ఆక్రమణనూ ప్రతిఘటించడం ఈ మహాసభ చేసిన పని. కాని, దీని కార్యకలాపాలు ఒక మత సంస్థగా మాత్రం

* మాడండి. మళ్ళీ అదే పుస్తకం. పుట - 25.

పరిమితమై లేదు. అది ఇంకా విస్తృతమైంది. హిందూ మహాసభ జాతీయ జీవనంతో, సమష్టి హిందూ రాజ్యంతో మమేకంగా ఉంటుంది. ఈ ముమ్మక్కత అన్ని దేశాల్లో నుంచీ సామాజిక, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక అన్నిటికన్నా మిన్నగా రాజకీయ దిశ నుంచీ ఉంటుంది. హిందూ దేశ స్వాతంత్ర్యానికి, శక్తి సంపన్నతకీ, కీర్తికీ తోడ్పడే అంశాలన్నిటికీ మద్దతునిస్తుంది. వాటి రక్షణకు ప్రతిస పూనుతుంది. చట్టబద్ధమూ, సక్రమమూ అయిన మార్గాల ద్వారా హిందూస్తాన్ సంపూర్ణ రాజకీయ స్వాతంత్ర్యాన్ని సాధించి పెళ్ళి సాధనంగా ప్రవర్తిస్తుంది”.

ముస్లింలీగ్ కు ప్రతిగా హిందూ మహాసభ అవతరించినదన్న విషయాన్ని సావర్కార్ ఒప్పుకోరు. హిందూ ముసల్మానులరుపురికీ సంతృప్తికరంగా మతపరమైన సమస్యలు పరిష్కారం అయితే ఈ హిందూ మహాసభ యధావిధిగా పని చేస్తుందని ఆయన వొక్కి చెబుతారు. ఆయన మాటల్లో :

“చాలామంది లోతులేని విమర్శకులకు ఈ హిందూ మహాసభ పట్ల ఒక భ్రమ ఉంది. ఇది కేవలం ముస్లిం లీగ్ తో సమతూకంగా హిందువులను ఉంచడానికి, ముస్లింలీగ్ ఆట కట్టించడానికి తయారు చేయబం జరిగిందని వారి భావం. ప్రస్తుత కాంగ్రెసు నాయకుల హిందూ వ్యతిరేక విధానానికి ప్రతిగానూ ఇది ప్రతిపాదించబడిందని వారి విమర్శ. దాని ఏర్పాటుకు వెనుక ఉన్న ఈ అంశాలను సాధించటం అవుతూనే దాని కార్యకలాపాలూ ఆగిపోతాయనీ, సభ మూత పడుతుందనీ వారంటారు. అయితే మహాసభ ఏర్పాటుకు వెనుక లక్ష్యాలు అంటూ ఉంటే అవి సామాన్యమైనవి కావు. ఏదైనా రాజకీయ పార్టీని వ్యతిరేకించడానికో, మరేదైనా కష్టాన్ని తొలగించడానికీ అట్టహాసమైన ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించడానికో, మరోవైపు మెరుగు ప్రయోజనాలకో ఈ మహాసభను ప్రారంభించలేదు. ఏదైనా ఒక జీవి అది వైయక్తికమూ కావచ్చు, సామాజికమూ కావచ్చు. పరిసరాల్లో మార్పు రాగానే అందుకు తగ్గట్టు తన అంగవిర్మాణక్రమంలో ప్రమాదకరమైన, రక్షణాత్మకమైన వాటిని ఒదిలించుకుంటూ మార్పు చెందుతుంది. హిందూదేశం ఉపరాడని కాంగ్రెసు బ్రాండు ఆభాస జాతీయతా భావజాలం పట్టు నుంచి బయటపడిన వెంటనే ఆధునిక కాలానికి, మార్పులకు అనుగుణమైన దిశలో తనను తాను అభివృద్ధి పరచుకుంటుంది. ఇదీ హిందూ మహాసభ. జాతీయ జీవనానికి సంబంధించిన ప్రాథమిక అవసరం నుంచీ ఈ మహాసభ పుట్టింది కానీ ఏదో అల్పమైన సంఘటన నుంచి రూపు దిద్దుకొంది కాదు. దీని విర్మాణాత్మక పార్శ్వం నుంచి లక్ష్యాలనూ ఉద్దేశాలనూ పరిశీలిస్తే జాతి జీవనానికి ఇదెంత నిబద్ధమైన దృక్పథంతో ఉందో అర్థమవుతుంది. అదలా ఉంచితే అనుక్షణం మారుతూ వస్తున్న రాజకీయ మార్పుల కనుగుణంగా కొత్త విధానాలను అనుసరించుతూ రావడానికి ఈ మహాసభ హిందూ రాజ్యంపై విధి నిర్వాహకురాలు లాగా తయారవుతుంది. హిందేతర, లేదా కొన్ని సంస్థలు కలిపిన సంఘం పెత్తనానికి లొంగి,

నైతిక మేధావరంగా ఒక బానిసగా మారకుండా స్వతంత్రంగా ఈ హిందూ సంస్థను కొనసాగించటం ముఖ్యోద్దేశం. హిందూ ప్రయోజనాలను రక్షించటం, ఎప్పటికప్పుడు కుంటు పడకుండా సంకటాల నుంచి ఉద్ధరించటం కూడా ముఖ్యమైన లక్ష్యమే. హిందూస్థాన్ లో రాజకీయ పరిస్థితులను దృష్టిలో ఉంచుకునేకాదు కానీ ఇలాంటి ప్రత్యేకమైన హిందూ సంస్థ అవసరం నిజంగానే వుంది. అంటే హిందూ సంస్థ హిందూ మహాసభ రూపంలో లేదా అలాంటి మరొక రూపంలో పనిచేస్తూ ఇంక రానున్న రెండు శతాబ్దాలకు కూడా ఒక రకమైన హిందూత్వానికి కాపలాదారు పాత్రను నిర్వహించాల్సి ఉంది. హిందూస్థాన్ పాక్షికంగానో, పూర్తిగానో విముక్తి పొంది జాతీయ పార్లమెంటు దాని రాజకీయ గమ్యాన్ని నిర్దేశిస్తున్నప్పుడు కూడా ఇలాంటి హిందూ సంస్థ పర్యవేక్షణ ఉండాలిందే.

ఇప్పుడు ప్రవర్తమవుతున్న రాజకీయాలు ఈనాడు ఉపించలేని విధంగా ఏదైనా విస్లవం సంభవించి ప్రపంచ రాజకీయ పటం తల్లికిందులై తే చెప్పలేం కానీ, తక్షణ భవిష్యత్తులో హిందువులైన మనం ఆశించగలిగిందీ, చేయగలిగిందీ ఇంగ్లాండును ప్రభావితం చేసే పశ్చిమ మంత్రితవ్య వ్యవస్థ విధానంలో ఆలోచన చేయబడన స్థాయిలో సమానంగా భారత్ ను స్వయం పాలనా ప్రభుత్వ భాగంగా అంగీకరిం చేట్లు చేయటమే. అలాంటి స్వయంపాలనా ప్రభుత్వం ఉన్న భారత్ లోని జాతీయ పార్లమెంటు అక్కడి హిందూ ముస్లిం ఓట్ల పరిస్థితికి అద్దం పడుతుంది. హిందూ ముస్లిం సంబంధాలు కొద్దిగా మెరుగుగానూ ఉండవచ్చు. అదే సమయంలో కొద్దిగా క్షీణించి ఉండవచ్చు. భారతదేశాన్ని ముస్లిం రాజ్యంగా మార్చాలనే ముస్లిముల రహస్య కాంక్ష, విదేశీ ప్రణాళికలు, ఏ సమయంలోనైనా, భారత స్వయంపాలనా ప్రభుత్వంగా ఉన్నా కూడా అంతః కలహం రూపంలోనో, విదేశీ దురాక్రమణదారులకు మద్దదతునిచ్చే భారత్ లోని ముస్లిముల ద్రోహ చింతనల రూపంలోనో ఒక్కసారిగా బయటపడవచ్చు. అలా అయినప్పుడు మళ్ళీ ఒక శతాబ్దం వరకూ భారత్ ఆకాంతి సంఘటనల పరంపర నుంచి తేరుకోలేకపోవచ్చు. మత ద్వేషపు దొమ్మీలు, ఉద్యోగాల కోసం, శాసనసభ సీట్లు కోసం తొక్కిసలాటలు, ముస్లిముల బనాభా - మైనారిటీలకు ఒక నిష్పత్తిలో ప్రాతినిధ్యం - ఇవన్నీ కూడా అంతర్గత శాంతికి ఎప్పుడూ ఒక ప్రమాదంగా కొనసాగుతాయి. మనం వివేకంతో ప్రవర్తించినట్లయితే వీటి అట కట్టించడానికి హిందూత్వ పరిరక్షణ కోసం అవతరించిన ఒక బలమైన సంస్థ హిందూ మహాసభ లాంటిది అవసరమని గ్రహించి తీరుతాము. హిందూస్థాన్ స్వయం పాలనా ప్రతిపత్తిని పొందిన తర్వాత కూడా ఈ సంస్థ ఉనికి అవసరం. ఇది ఒక కచ్చితమైన అంతిమ భావంతో పనిచేసే శక్తి. సంయుక్త పార్లమెంటులో హిందువులు తమ కష్టాలను చర్చించటానికి, గట్టిగా తమ ఉద్దేశ్యాలను ప్రతిపాదించటానికి, రాగం ప్రమాదాలను పసికట్టటానికి, అలాంటి ప్రమాదంలో అమాయకంగా సంయుక్త రాజ్యమైన భారత్ ఇరుక్కున్నప్పుడు అవసరమైతే పోరాటానికి సిద్ధ పడటానికి ఈ హిందూ సంస్థపై ఆధారపడవచ్చు.

“కెనడా, పాలస్తీనా, యంగ్ బర్క్, ఉద్యమం చరిత్రను పరిశీలిస్తే ఇదే విషయం

తేటతెల్లమవుతుంది. అక్కడ రాజ్యంలో ఎప్పుడైతే ఇలాంటి రెండు లేదా అంతకన్న ఎక్కువ అంశాలు (అంటే భారత్ లో హిందూ, ముస్లిములు లాగా) సంపర్కంలో ఉండటం జరిగితే అందులో తెలివైన వర్గం వారు తమకు ప్రత్యేకమైన సంస్థను ఒకదానిని ఏర్పరచుకోవటం గమనించవచ్చు. ఎదుటి పార్టీ వారు రాజ్యాన్ని పాస్తగతం చేసుకోకుండా చూడటానికి, వారు ఎలాంటి మోసాలకూ, కుట్రలకూ పాల్పడినా వాటిని భగ్నం చేయటానికి అలాంటి ప్రత్యేక సంస్థను వారు ఉపయోగించుకుంటారు. ఎదుటి పార్టీవారు సరిహద్దుల కావల్సిన పునబందాలను పెట్టుకున్నప్పుడు, సరిహద్దు రాజ్యాలతో మత, సాంస్కృతిక సంబంధాలను కలిగి ఉన్నప్పుడు ఇలాంటి ప్రత్యేక సంస్థల అవసరం ఉంది."

హిందూస్తాన్ అంటే ఏమిటో? హిందూ మహాసభ అంటే ఏమిటో? చెప్పితర్వాత సావర్కార్ 'స్వరాజ్' భావనను నిర్వచించటానికి పూనుకున్నారు. సావర్కార్ ప్రకారం¹ :

"స్వరాజ్ అంటే హిందువులకు సంబంధించి ఒక ప్రత్యేక అర్థం ఉంది. వారనుకున్న 'స్వరాజ్'లో హిందూత్వం పై తేయిగా ప్రధానంగా ఉంటుంది. హిందేతర ప్రజల, అంటే వారు భారత ప్రాంతంలోని వారు కావచ్చు - ఇతర ప్రాంతాల్లో నుంచి వచ్చివేసినవారు, భారత్ లో పుట్టినవారు అయిన ఆంగ్లేయులలాంటివారు కావచ్చు - వీరి అధికారం లేదా పెత్తనం 'స్వరాజ్'లో ఉండదు. ఈ ఆంగ్లే ఇండియన్ల ఆధిపత్యం హిందువులకు 'స్వరాజ్' అనిపిస్తుందా? ఔరంగజేబు, టిప్పు వంశానుగతంగా భారతీయులా? కాదు. మతం మార్చుకున్న హిందూత్వంలకు పుట్టినవారు. అయితే అంతమాత్రం చేత టిప్పు, లేదా ఔరంగజేబు పరిపాలన హిందువులకు 'స్వరాజ్' లాంటిదా! లేదు. వారు ప్రాదేశికంగా భారతీయులైనా కూడా, హిందూత్వానికి శత్రువులుగా నిరూపించుకున్నారు. కాబట్టి, శివాజీ, గోవిందవీంగ్, ప్రతాప్, లేదా వీషావులు ముస్లిం ఆధిపత్యానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడి హిందూ 'స్వరాజ్'ను స్థాపించాల్సి వచ్చింది".

తన 'స్వరాజ్' భావనలో భాగంగా సావర్కార్ రెండు విషయాలను నొక్కి చెప్పారు. అందులో మొదటిది : భారత్ కు 'హిందూస్తాన్' అనే పేరును ఇరారు చేయటం.²

"మనదేశం 'హిందూస్తాన్' అనే పేరు మీదే వ్యవహరించబడాలి. సింధు అనే పదం నుంచి వచ్చిన ఇండియా, హింద్ మొదలైన పదాలను వాడవచ్చు కానీ అది కేవలం హిందువుల ప్రాంతం, హిందూ దేశం అనే అర్థాన్ని సూచించటానికి మాత్రమే ఉపయోగించాలి. మన మాతృదేశానికి విశేషభావని చెప్పదగ్గ పదాలు ఆర్యావర్తం, భరతభూమి లాంటివి చాలా పాతవి, పురాతన కాలం నుంచి వాడుతూ వస్తున్నవి. అవి నాగరికులైన శిష్టులకు అలాంటి ప్రాచీన సాంస్కృతికాత్మాన్నే సూచిస్తూ వస్తాయి ఇక మీదట వాడుకలో కూడా. ఈ పట్టు మీదే

1. 1939 ఉపన్యాసం, అదే పుట 18.

2. అదే పుటలు 19-20

హిందువుల మాతృభూమిని 'హిందూస్తాన్' అని పిలిచాలనటం. అంతమాత్రం చేత దేశంలోని హిందూయేతరులను చిన్నబుచ్చినట్లు కాదు. మనదేశంలోని పార్శ్వ, కైస్తవులు సాంస్కృతికంగా చాలా చేరువయ్యారు. కాబట్టి వారికి దేశభక్తి కూడా ఎక్కువే. అయితే ఆంగ్లో ఇండియన్లు ఈ వరుసలో నిలవటానికి నిరాకరణను వ్యక్తం చేశారు. అది చట్టబద్ధంగా సరైనదే. అయితే ముస్లిం సోదరులకు సంబంధించినంతవరకూ ఒక మాట చెప్పుకోవాలి. వారిలో కొంతమందికి హిందూ ముస్లిం ఐక్యతకు మధ్య దాటరాని ఒక అడ్డంకి ఉందన్న విషయాన్ని నమ్మటానికే ఇష్టం. అయితే ఇండియాలో మాత్రమే ముస్లిములు నివసించటంలేదని, భారతీయ ముస్లిములు మాత్రమే ఇస్లాంకు విధేయులుగా మిగిలిన వీరులు కాదనీ వారు గుర్తు చేసుకోవాలి. వై నాలో ఎన్నో కోట్ల ముస్లిములు ఉన్నారు. గ్రీకు పాలస్తీనా, హంగరీ, పోలాండ్ మొదలైన దేశాల్లో - ఆ దేశీయులతో పాటు కొన్ని వేలమంది ముస్లిములు జీవిస్తున్నారు. అయితే ఒక మై నారిటీగా, ఒక జాతిగా ముస్లిములు-ఈ దేశాల్లో ఈ దేశాలకు ఉన్న ప్రాచీన నామధేయాల్నే మార్చేసేంత ముందుకు రాలేదు. అలాంటి పరిస్థితిని ఏర్పరచలేదు. ఈ దేశాల పేర్లన్నీ కూడా అక్కడ నివసించే జాతులకు సంబంధించిన మాతృభూమిని సూచించినవే. పోలిష్ జాతీయుల దేశం పోలాండ్ గా, గ్రీషియన్లు నివసించే భూ ప్రాంతం గ్రీసుగా చలామణి అవుతున్న వై నం మనకు తెలిసిందే. అక్కడ ముస్లిములు పరిస్థితులను అస్తవ్యవస్తం చేసేందుకు దైర్యం చేయలేకపోయారు. తమ్ముతామ పోలిష్ ముస్లిములుగానో, గ్రీషియన్ ముస్లిములుగానో, వై నీయులుగానో పరిగణించుకోవటంతో సంతృప్తి చెందుతూ వచ్చారు. అలాగే అవసరం వచ్చినపుడు ఇక్కడ ముస్లిములు జాతీయ స్థాయిలో, ప్రాదేశికంగానూ, తమను తాము హిందూస్తాన్ ముస్లిములుగా పిలుచుకోవచ్చు. తమ ప్రత్యేకమైన మత, సాంస్కృతిక అస్తిత్వాన్ని నిలుపుకుంటూనే వారి పని చేయవచ్చు. కాని, ముస్లిములు వారి ఇచ్చానుసారం ఇండియాలోకి వచ్చి రావటంతోటి తమను తాము 'హిందూస్తానీస్'గా పిలుచుకుంటున్నారు.

"కాని, ఇన్నిటి మధ్యా మనదేశంలోని కొన్ని ముస్లిం కూటాలు మన దేశం పేరు విషయమై ఇంకా అభ్యంతరాలు చెబుతూ ఉన్నారు. మన అంతరాత్మల ముందు మనం ఏరికి వాళ్ళుగా నిలబడాల్సిన అవసరం ఏమిటో తోచదు. టుగ్లక్ దశాకంలో సిందూ నుండి మనదేశానికిన్న అవిచ్ఛిన్నతకు యువతరం హిందువులు దాకా ఉన్న ఆ కొనసాగింపునకు మనం భంగం రానివ్వకూడదు. ఇదే హిందూస్తాన్ అన్న పదం వెనుక దాగిన అర్థం. మన మాతృభూమికి మనం అంగీకరించిన సాధికారిక సాధిప్రాయ నామం హిందూస్తాన్. జర్మనీల భూమి జర్మనీ, ఇంగ్లీషు వాళ్లది ఇంగ్లండు, ఆఫ్ఘన్లది ఆఫ్ఘనిస్తాన్. అలాగే ప్రపంచ వటం మీద వెలిగే ముద్ర - హిందువుల భూమి 'హిందూస్తాన్' చిరకాలం నిలిచిపోతుంది.

ఇక రెండవది - సంస్కృతాన్ని పవిత్రభాషగా, హిందీని జాతీయ భాషగా నిలపడం - అలాగే నాగరిలిపిని హిందూజాతికి సంకేతంగా అట్టిపెట్టడం*.

* ఉషవాసం పుటలు 21,22,23

“సంస్కృతం (దేవభాష) అంటే మన పవిత్ర భాషగా ఉండాలి. సంస్కృత నిష్ఠమైన హిందీ అంటే సంస్కృతం నుండి తయారైన హిందీ Sankrit Nista జాతీయ భాషగా (రాష్ట్రభాష) అభివృద్ధి చెందుతుంది. మన ప్రస్తుత జాతీయ భాష ప్రపంచంలోనే మనం వన్నెమైంది. సంస్కృతీకై భవంతో అలరారే ప్రాచీన భాషల్లో ఒకటి అవుతుంది. హిందువులకు సంస్కృతం అతి పవిత్రమైన భాష. సంస్కృత సాహిత్యంలోనే మన శాసనాలు, చరిత్ర, తత్వశాస్త్రం, సంస్కృతి మొదలైన అంశాలు వేళ్లని ఉన్నాయి. ఒకరకంగా ఈ సంస్కృత సాహిత్యం మన జాతి మేధోసారాన్ని మనకు సాక్షాత్కరింప చేస్తుందనీ అనవచ్చు. ఈ సంస్కృత భాష మన మాతృభాషలకెన్నిటికో తల్లి. ఆ భాషలన్నీ ఆ తల్లి పాలతో పెరిగి పెద్దయినవే. అన్ని హిందూ భాషలూ - సంస్కృతం నుంచి వచ్చినవీ, దానితో సంబంధం వల్ల అభివృద్ధి చెందినవీ వలెన సంస్కృతభాష సారం నుంచి మాత్రమే వికసించగలవు, పెంపొందగలవు. కాబట్టి హిందూ యువకులకు సంప్రదాయ అధ్యయన అంశాల్లో తప్పనిసరిగా ఉండాలింది సంస్కృత భాష”

“హిందీని జాతీయ భాషగా తీసుకోవటంలో ప్రాంతీయ భాషలను చిన్నపుచ్చబమో వేర్పాటు గుర్తింపు ఇవ్వబమో లేదు. మనం మన ప్రాంతీయ భాషలతో ఎంత సాన్నిహిత్యం కలిగి ఉన్నామో హిందీతోనూ అంతే సాన్నిహిత్యం కలిగి ఉన్నాం. ఈ ప్రాంతీయ భాషలన్నీ వాటి వాటి పరిధిల్లో పెంపొందుతాయి. వాస్తవానికి వాటిలో చాలా భాషలు ఈనాడు సాహిత్య రీత్యా మనం వన్నెమైనవీ, అభ్యుదయాత్మకమైనవీ - అయితే హిందీ జాతీయ భాషగా ఉత్తమమైన అఖిల హిందూ భాషగా ఉండగలదు.

ఒక విషయం మనం గుర్తుంచుకోవాలి. హిందీని జాతీయభాషగా ప్రయత్నపూర్వకంగా చేయలేదు. అధికారాన్ని ప్రయోగించి చేయలేదు. నిజమేమిటంటే ఇండియాలోకి ఇంగ్లీషు వాళ్లు రాక పూర్వమే ఆ మాటకొస్తే ముస్లిములు అడుగు పెట్టకముందే హిందూస్తాన్ అంతా కూడా హిందీ జాతీయ భాష స్థానాన్ని ఆక్రమించింది. హిందూ యాత్రికుడు, వర్తకుడు, పర్యాటకుడు, పై నికుడు, విద్వాంసుడు మొదలైన వారందరూ బెంగాల్ నుండి సిందూ, కాశ్మీర్ నుంచి రామేశ్వర్ తిరుగుతూ తమ భాష ప్రసారానికి హిందీనే వాడుతూ వచ్చారు. హిందూ మేధో ప్రపంచానికి సంస్కృతం జాతీయ భాషగా ఉన్నట్లే హిందీ కవీసం వెయ్యేళ్ల నుంచి హిందూ సమాజానికి భారత జాతీయ భాషగా వస్తూ వుంది.

“హిందీ అన్నప్పుడు మనం సంస్కృత నిష్ఠమైన హిందీనే ఉద్దేశిస్తున్నాం. ఉదాహరణకు మహర్షి దయానంద సరస్వతి ‘సత్యార్థ ప్రకాశ్’లో ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావించినప్పుడూ ఈ ఉద్దేశంతోనే అన్నారు. ఎంత సరళమైంది ఈ హిందీ భాష, ఒక్క అనవసర విదేశీ పదం కూడా లేకుండా ఎంత స్వచ్ఛమైంది. ఎంత భాష ప్రకటనా సామర్థ్యం ఉన్న భాషో ఇది! ఈ

1. దేవతల భాష

2. ప్రాథమికంగా సంస్కృతం, జాతీయ భాష

సందర్భంగా స్వామి దయానందులవారి గురించి ప్రస్తావించక తప్పదు. ఇండియాలో హిందీ అఖిల హిందూ జాతీయ భాషగా ఉండాలని ఒక కచ్చితమైన జాగృతివంతమైన ప్రకటనను చేసిన మొట్టమొదటి హిందూ నాయకుడు ఆయన. సంస్కృత నిష్టమైందా ఇది! హిందీకి ఆ సంకరంతో ఎలాంటి సంబంధమూ లేదు. హిందూస్తానీ అన్నదంతా ఈ ప్రణాళిక కల్పితం. ఇలాంటిది భాషా వైపరీత్యం కాకపోతే మరేమీ కాదు. దీన్ని నిర్వాక్షిణ్యంగా అణచివేయాలి. అంటేకాదు. హిందూ భాషల్లోంచి అవి ప్రాంతీయాలైనా, మాండలికాలైనా కూడా అన్ని అనవసరమైన అన్య దేశాలను అంటే అరబిక్ లేదా ఇంగ్లీషు వదలను తీసేయ్యాల్సిన అవసరముంది.

“సంస్కృత వర్ణక్రమం ద్వని పరంగా చాలా నిర్దుష్టమైంది. ప్రపంచ భాషల్లో ఇంకా అలాంటి నిర్దుష్టతకు ప్రయత్నాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. ప్రస్తుతం ఇండియాలో ఉన్న లిపులన్నీ కూడా దాదాపు ఆ క్రమాన్ని అనుసరిస్తున్నాయి. నాగరి లిపి కూడా శతాబ్దాలుగా భారతదేశమంతా హిందూ సాహిత్య వర్గాల్లో ప్రచారంలో ఉంది. రెండు వేల సంవత్సరాల నుంచీ ఇలా వ్యాప్తి చెంది ప్రచారంలో ఉందనీ చెప్పవచ్చు. దీనికి ‘శాస్త్రి లిపి’ అనే మారుపేరు ఉండేది. మన హిందూ శాసనాల లిపి ఇది. నాగరిలో ముద్రించబడిన బెంగాలీ గాని, గుజరాతీ గాని ఇతర ప్రాంతాల్లో దాదాపు అర్థం చేసుకోబడే హిందూస్తాన్ పాడవునా ఒకే భాష ఒక్కసారిగా తీసుకు రావాలనుకున్న ఆలోచనలో ఏ మాత్రమూ విజ్ఞత లేదు. ఆచరణలో అది సాధ్యం కాదు. హిందూరాజ్ లో అంతలా ఒకే లిపిగా నాగరిలిపిని ప్రయోగించటం సాధ్యమౌతుంది. మరొక్క విషయాన్ని కూడా మనం గుర్తుంచుకోవాలి. వివిధ ప్రాంతాల్లోని ప్రాంతీయ హిందూ లిపులు నాగరిలిపితోబాటే అభివృద్ధి చెందుతూ వస్తాయి. వాటి భవిష్యత్తు వాటి కుంటుంది. హిందూ రాజ్యం ప్రయోజనాల దృష్ట్యా అత్యావశ్యకమైంది ఏమంటే హిందూ విద్యార్థులకు ప్రతి పాఠశాలలోనూ హిందీ భాషతోపాటు నాగరి లిపిని కూడా తప్పనిసరిగా చదవాల్సిన అంశాలలో చేర్పాలి.”

సావర్కార్ ఆలోచన ప్రకారం ‘స్వరాజ్’లో హిందేతర మైనారిటీల పరిస్థితి ఎలా ఉంటుంది? ఈ ప్రశ్నకు సావర్కార్ చెప్పగలిగిన సమాధానం ఇదే :

“హిందూ మహాసభ ఒక మనిషి - ఒక ఓటు సూత్రాన్ని అంగీకరించటమే కాదు, దాన్ని అమలు పరుస్తూ వస్తే ప్రజా సేవలన్నీ ప్రతిభా పాటవాల పైనే ఆధారపడినవంటే, అందరు పౌరులు జాతి మత భేదం లేకుండా ప్రాథమిక హక్కులు బాధ్యతలూ పంచుకోవాలన్న అభిప్రాయంతో ఏకీభవిస్తే, ఇక మైనారిటీ హక్కుల గురించి ప్రస్తావించడం అనేది అనవసరం మాత్రమే కాదు. పరస్పర విరోధం కూడా కలుగుతుంది.

ఎందుకంటే మత ప్రాతిపదిక మీద మైనారిటీ, మెజారిటీ అనే స్పృహను ఇది ప్రవేశ పెడుతుంది. అయితే ఆచరణలో రాజకీయాలు పేక్షించేవి ఇదే. హిందూ సంఘటనకారులు మన దేశీయులలో హిందేతరులను అనుమాన పీఠం జారి నుంచి బయటకు లాగటానికి ఇది కావలసి వస్తుంది. మైనారిటీల మత, సాంస్కృతిక, భాషా అంశాలకు సంబంధించి వారి చట్టబద్ధమైన హక్కులకు రక్షణ కల్పిస్తామని, మనం ఇందుకే నొక్కి చెప్పాల్సి వస్తుంది. పైన చెప్పిన హామీలన్నీ ఇచ్చేందుకు ఒక షరతుంది. మెజారిటీల సమానత్వ హక్కులు ఎక్కడా భంగం కలగకుండా వాటిని నిరాకరించకుండా ఉండేందుకు ఆ షరతు. ప్రతి మైనారిటీ వారికి వారి పిల్లలకు మాతృభాషను బోధించటానికి ప్రత్యేక పాఠశాలలు, ఇంకా వారు మత సంస్థలు, సాంస్కృతిక సంస్థలు ఏర్పరచుకోవచ్చు. వాటికి ప్రభుత్వం నుంచి సహాయం కూడా తీసుకోవచ్చు. అయితే వారు తెల్లించే వన్నులకు సరైన నిష్పత్తిలోనే ఈ సహాయం ఉంటుంది. ఇదే సూత్రం మెజారిటీల విషయంలోనూ వర్తిస్తుంది.

“పీటన్నిటికీ మించి మరొక విషయం ఉంది. సంయుక్త ఓటర్లు పై, ఒక మనిషి - ఒక ఓటు అన్న జాతీయ నియమంపై ఆధారపడకుండా రాజ్యాంగం మత ప్రాతిపదికపై తయారైనపుడు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు కావాలనుకున్న మైనారిటీలు ప్రత్యేకించబడిన పట్లనూ తీసుకోనివ్వండి. అయితే ఇది ఎప్పుడూ వారి సంఖ్యకు తగిన నిష్పత్తిలోనే వుండాలి. మెజారిటీలు తమ సంఖ్యకు తగిన నిష్పత్తిలో వాటిని పొందటానికి సమాన హక్కు ఉంది. దానికి భంగం వాటిల్లకూడదు.”

మైనారిటీలకు ఇవ్వవలసిన స్థానం గురించి అలా నిర్వచించాక సావర్కార్ తన ‘స్వరాజ్’ ప్రణాళికలోని అంశాలను మరికొన్ని పేర్కొంటూ ముగించారు.*

“ఇండియాలోని ముస్లిం మైనారిటీలు సమాన పౌరులుగా గుర్తించబడే హక్కు కలిగి ఉంటారు. వారి సంఖ్య నిష్పత్తిని అనుసరించి సమాన భద్రతను పొరహక్కులనూ వారు అనుభవించగలుగుతారు. హిందేతర మైనారిటీల చట్టబద్ధమైన హక్కుల్లో హిందూ మెజారిటీ ఎప్పుడూ తలదూర్చదు. కాని ప్రజాస్వామిక చట్టబద్ధమైన రాజ్యాంగాల్లో మెజారిటీలకున్న హక్కునే ఇక్కడ హిందూ మెజారిటీ వినియోగించుకుంటుంది. ఎట్టి సందర్భంలోనూ ఆ హక్కును వదులుకోదు. ముస్లిం మైనారిటీలు మైనారిటీలుగా మిగిలి ఉండటానికి సుముఖతను చూపించలేదు. అయినా వారు తమకు ఇచ్చిన స్థానంతో సంతృప్తి పడాలి. వారి జనాభాకు సరియైన నిష్పత్తిలో చట్టరీత్యా తమ వంతు సాంఘిక రాజకీయ హక్కుల్ని అనుభవించటంతో వారు సంతృప్తి పడాలి. వారి జనాభాకు సరియైన నిష్పత్తిలో చట్టరీత్యా తమ వంతు సాంఘిక రాజకీయ హక్కుల్ని అనుభవించటంతో వారు సంతృప్తి పడాలి. మెజారిటీల చట్టబద్ధమైన హక్కులు, విశేషాధికారాలు మొదలైన వాటి అమలులో వీటిని ఉపయోగించే అవకాశం ముస్లిం

మై నారిటిలకు దారదత్తం చేయటం దానినే స్వరాజ్యం అనటం మూర్ఖత్వమే తప్ప మరొకటి కాదు. హిందువులు కేవలం పాలకులను మార్చాలనుకోవటం లేదు. హిందువులు పోరాటాలు, ప్రాణత్యాగాలూ చేసిన కారణంగా ఏర్పడ్డ స్థానంలో ఔరంగజేబును కేవలం అతను ఇండియా పరిపాద్ధుల్లోపల పుట్టాడన్న ఒక్క కారణం చేత ప్రతిష్టించాలని అనుకోవటం లేదు. తమ భూమిలో, తమపై తామే పాలకులు కావాలని వారు కోరుకుంటున్నారు."

సావర్కార్ తాననుకుంటున్న స్వరాజ్ కు హిందూరాజ్ అనే ముద్ర ఉండాలని అనుకోవటం వల్లే ఇలా అన్నారు.

. ఇలాంటి స్వరాజ్ నిర్మాణానికి సావర్కార్ ప్రాథమికమైనవిగా రెండు ప్రతిపాదనల్ని చేశారు.

మొదటిది : "హిందువులు తమకు తాముగా ఒక దేశం". ఈ ప్రతిపాదనను ఎంతో వివరంగా, ఒక ఉద్రిక్త స్వరంతో సావర్కార్ చేయడం చూడవచ్చు.

సావర్కార్ ఇలా అంటారు : "నాగపూర్ లో నా అదృష్టవశానంలో నేను అనుకున్నది ఇలా వివరించాను. మొట్టమొదటిసారిగా ఇటీవలి రాజకీయాల్లో తేలింది ఒకటుంది. మొత్తం కాంగ్రెసు భావజాలం అంతా ఒక్క తెలివితక్కువ ఊహతో దుర్బలం అయిపోయింది.

ఆ ఊహ ఏమిటంటే ఒక సాధారణ నివాసస్థానం, ప్రాదేశిక ఐక్యత మాత్రమే ఒక దేశాన్ని తయారు చేసే అంశంగా భావించటం. ఇలాంటి ప్రాదేశిక జాతీయతా భావన యూరోపులోనే ఖంగు తింది. విజానికి యూరోపు నుంచే ఈ భావన ఇండియాలోకి ప్రవేశించింది. నా వాదాన్ని నిజం చేస్తూ ఈ కల్పనను తునాతునకలు చేసింది ప్రస్తుతం జరుగుతున్న యుద్ధం. ఎలాంటి సామాన్యమైన సంబంధం లేకుండా కేవలం ప్రాదేశికమైన నిర్మితి మీద ఒక దేశంగా రూపొందించబడిన దేశాల్ని పేకమేడల్లా కూలిపోయాయి. నాశనమయ్యాయి. వివిధ ప్రజలను కలిపి ఒక దేశంగా తయారు చేయటం అంటే అటూ ఇటూ కూరుకుపోయే యినుకలాంటి ప్రాదేశిక జాతీయత అనే భావనపై ఆధారపడి దేశాన్ని తయారు చేయడం - జాతి పరమైన, సాంస్కృతికమైన, చారిత్రకపరమైన దృఢమైన సంబంధాలేవీ లేని, తమను తాము ఒక దేశంగా మలచుకునేందుకు ఎలాంటి ఇచ్చలేని ప్రజలతో ఒక దేశాన్ని తయారు చేయటం - ఇలాంటి ప్రయత్నాలన్నిటికీ పోలండ్, చెకోస్లావేకియా దేశాలు ఒక కఠిన హెచ్చరికలా నిలిచి వుంటాయి. ఈ ఒడంబడిక దేశాలు తమకు మొదటి అవకాశం కనిపించగానే విడిపోవటం జరిగింది. జర్మనీలకు చెందిన భాగం జర్మనీలో చేరింది. రష్యన్లకు చెందిన భాగం రష్యాలోకి, చెక్స్ భాగం చెక్స్ కి, పోల్స్ భాగం పోలండ్ లో చేరింది. సాంస్కృతిక పరమూ, భాషాపరమూ, చారిత్రకమూ అయిన సంబంధాలు భౌగోళికమైన ప్రాదేశికమైన పరిధుల్ని

మించి బలమైనవిగా నిరూపితమయ్యాయి. అయితే కొన్ని దేశాలు యూరోపులో గత మూడు శతాబ్దాలుగా తమ ఐక్యతనూ, గుర్తింపునూ కాపాడుకుంటూ వచ్చాయి. అవి తమ ప్రాదేశిక ఐక్యతతోపాటు సాంస్కృతికమైన, జాతిపరమైన, భాషాపరమైన సంబంధాలనూ పటిష్ఠంగా ఉంచుకుంటూ వచ్చాయి. పైగా వాటికి సజాతీయ దేశ విభాగాలుగా ఉండాలనే పట్టు ఉంది. అంటే ఉదాహరణకు ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్సు, జర్మనీ, ఇటలీ, పోర్చుగల్ లాగా అవి చెప్పవచ్చు.

“పైన చెప్పిన పరీక్షలన్నిటిలోనూ, లేదా ఏ ఒక్క అంశంపైనా విమర్శకు నిలబడి సమీక్షగా ఏర్పడేదే ఒక సజాతీయ సమైక్య దేశం. ఇండియాలో హిందువులైన మనం ఒక దేశంగా నిబద్ధులై ఉన్నాం. మనకు స్వంతమైన అందరికీ చెందిన ఒక ప్రాదేశిక ఐక్యత, పితృభూమి మాత్రమే కాకుండా మనకందరికీ చెందిన పవిత్ర భూమి హిందూస్థాన్. ఇది మనకందరికీ చెందిన పితృభూమితో గుర్తింపబడింది.

భరతభూమి, ఈ హిందూస్థాన్ - ఇండియా ఇరువిధాలా మన పితృభూమి, పుణ్యభూమి. మన దేశభక్తి ఆ రకంగా రెట్టించు నిశ్చయమైంది. మనకు సామాన్యమైన కొన్ని సంబంధాలున్నాయి. లెక్కలేనన్ని శతాబ్దాలుగా మన మధ్యమన్న సాంస్కృతిక, మత, చారిత్రక, భాషాపర, జాతిపరమైన సంబంధాలద్వారా సమీకృతమైన ఒక సజాతీయ సమైక్యదేశం ఏర్పడింది. ఒక సమిష్టి జాతి జీవననాన్ని నడుపుకోవాలనే అభిలాషను వారిలో కల్పించింది. హిందువులది ఒడంబడిక దేశం కాదు, ఒక సమైక్య జాతీయ మూర్తి.

“ముఖ్యంగా మన కాంగ్రెస్ హిందూ సోదరులను తప్పకుండా పట్టించే అంశం ఒకటుంది. అయితే సజాతీయత అన్నది కొందరు ప్రజల్ని ఒక జాతీయ మూర్తిత్వ నిర్మాణానికి ప్రేరేపించేది అనే మాట నిజమే. కాని, ఇలాంటి జాతీయ మూర్తి మత్యంలో పూర్తిగా జాతి, మత, భాషాపరమైన ఇతర శాఖలూ అంతర్ భేదాలూ లేవని మాత్రం కాదు. అంటే ఒక దేశవిభాగంగా వారు ఇతర ప్రజలతో విభేదించినంత ఎక్కువగా తమలో తాము విభేదించరు అని అర్థం. ఏక కేంద్రక దేశాలయిన ఫ్రాన్సు, బ్రిటన్ లు కూడా, జాతి, మత, భాషా సాంస్కృతిక భేదాలనుండి తప్పించుకోలేకపోయాయి. వాటి లోపలే ఎన్నో శాఖ భేదాలు, కొన్ని విపక్షతలూ ఉన్నాయి. కాబట్టి జాతీయమైన సజాతీయత ఒక ప్రత్యేక ప్రజల ఐక్యతను తెలిపే పదం. ఈ ఐక్యత ఎప్పుడూ ఇతర ప్రజలు - వారిలో ప్రదర్శితమయ్యే ఇదే విధమైన ఐక్యతలో సాపేక్షంగానే గుర్తించబానికి వీలవుతుంది.”

“మనలో వెయ్యిన్నొక్క భేదాలుండనీ, అయినా మత, సాంస్కృతిక, చారిత్రక, జాతి, భాషాపరమైన సంబంధాలను కలిగి ఉండటంవల్ల కచ్చితంగా సజాతీయ ప్రజలుగా నిలబడి ఉన్నాం. ఈ హిందూ సజాతీయతను ముఖ్యంగా హిందేతర ప్రజలు - అంటే ఇంగ్లీషువారు, జపానీయులు, ఇండియన్ ముస్లిములు మొదలైన వారితో సాపేక్షంగా గుర్తించినపుడు మనకు

తెలిపివస్తుంది. ఆ కారణంవల్లే కాశ్మీరు నుంచి మద్రాసు; సిండ్ నుంచి అస్సాం వరకూ ఉన్న హిందువులు తమకు తాముగా ఒక దేశంగా....."

సావర్కార్ తన ప్రణాళికను నిర్మించటానికి ఆధారంగా గ్రహించిన రెండవ ప్రాతిపదిక - 'హిందూ' అనే పద నిర్వచనానికి సంబంధించింది. సావర్కార్ అభిప్రాయం ప్రకారం హిందూ అనే పద్యక్తి "హిందు నుంచి సముద్రాల వరకూ వ్యాపించిన నేలను తన పితృ భూమిగా, తన పరమ పవిత్ర భూమిగా, ఈ భరత భూమిని తన స్వంత ప్రదేశంగా పరిగణించేవాడు - అంటే తన మతానికి పుట్టినిల్లుగా, తన విశ్వాసానికి ఒడిగా ఈ ప్రదేశాన్ని పరిగణించేవాడు హిందువు.

తైదిక, సనాతన, జై న, బౌద్ధ, లింగాయత, సిక్కు మతభేదాలను అనుసరించేవారు, ఆర్య సమాజం, బ్రహ్మసమాజం, దేవ సమాజం, ప్రార్థనా సమాజం ఇంకా భారత దేశంలోనే పుట్టిన తదితర మతాలు అన్నీ హిందూత్వ కల్పనకు సహకరించిన అంశాలే. హిందూ అంశాలే. అంటే హిందూ ప్రజలనూ ఒక్కటిగా చేసే అంశాలే.

| ఆ హిందు హిందు పర్యంతా యిస్మ భారత భూమికా |

| పితృ భూః పుణ్యభూ తైవ సనై హిందురితి స్మృతితాః |

ఈ నిర్వచనం ప్రభుత్వం చేత గుర్తించబడాలి. రాబోయే ప్రభుత్వ గణాంకాల్లో హిందూ జనాభా లెక్కింపుకు ఈ హిందూత్వ పరీక్షను నిర్వహించాలి.

హిందూ అనే పదానికి నిర్వచనం చాలా జాగ్రత్తగా తయారు చేయటం జరిగింది. సావర్కార్ అభిప్రాయంలో ఈ నిర్వచనం రెండు ప్రయోజనాలను వెదవేర్చి విధంగా తయారయ్యింది. మొదటిది: ముస్లిములు, క్రైస్తవులు, పార్సీలు, యూదులు మొదలైన వారిని మినహాయించటం, ఇండియాను ఒక పవిత్ర భూమిగా పరిగణించటమే హిందువుకావటానికి అర్హతగా సూత్రీకరించటం వల్ల యిది సాధ్యమయింది.

రెండవది : హిందువు కావటానికి అర్హతల్లో తేడాలవల్ల విశ్వాసం ఒకటి. ఈ అంశాన్ని మరి ఒత్తిడి చేయక పోవటం ద్వారా బౌద్ధులను, జైనులను, సిక్కులను చేర్చుకోవటం.

ఇదీ సావర్కార్, వారి హిందూ మహాసభ నిర్మించిన ప్రణాళిక. ఈ ప్రణాళికలో కలవరపరిచే లక్షణాలు కొన్ని ఉన్న సంగతి ఇప్పటికే మనదృష్టికి వచ్చి ఉంటుంది.

మొదటిది : హిందువులు తమకు తామే ఒక దేశమని స్పష్టంగా నొక్కి తెప్పటం, ఇది ముస్లిములు వారికి వారు ఒక ప్రత్యేక దేశమనే అర్థం రావటానికి దారితీస్తుంది. అది అతని దృక్పథం. సావర్కార్ ఉపాధిక్షేమాత్రం ఆస్కారం యివ్వలేదు. దీనినే ఆయన ఎలాంటి సందిగ్ధ పదజాలం ఉపయోగించకుండా తన శక్తి మేరకు నిరపేక్షంగా ఉద్ఘాటించారు. 1937లో అహ్మదాబాదులో జరిగిన హిందూ మహాసభల సమావేశంలో మాట్లాడుతూ సావర్కార్ ఇలా అన్నారు :-

“ఇండియా ఎప్పుడో ఒక సమరస దేశంగా తయారయిపోయింది. లేదా అలా ఉండాలనే కేవల ఆకాంక్ష చాలు. ఇండియా ఒక సమరస దేశంగా తయారవటానికి - ఇలాంటి ఊహలతో ముక్కువచ్చలారని చాలా మంది రాజకీయనాయకులు మోరమైన పాఠబాట్లు చేస్తుంటారు. వీటిని మన సన్నిహిత మిత్రులే అయినా ఆలోచనారహితమైన మిత్రులు అలాగే తీసుకుని తమ కలల్నే నిజాలుగా భ్రమిస్తారు. అందుకనే వారు మత కలహాలపట్ల చాలా అసహనాన్ని ప్రదర్శిస్తారు. ఆ కలహాలకు మూలకారణం మత సంస్థలని అంటారు. అయితే అసలు వాస్తవం ఒకటే. ఈ మతపరమైన ప్రశ్నలన్నీ కూడా అనూచానంగా వస్తున్నవే. శతాబ్దాలుగా హిందువులకు ముస్లిములకు మధ్య సాంస్కృతిక, మత, జాతీయ, స్పర్థలమూలంగా వారసత్వంగా మనకు అంది వస్తున్నవే అన్నదే ఆ వాస్తవం. సమయం వచ్చినప్పుడు వాటిని నువ్వు పరిష్కరించగలుగుతావు. అయితే వాటిని గుర్తించకుండా ఉండటం ద్వారా అణచివేయటం సాధ్యం కాదు. చాలా ముదిరిపోయిన ఈ రోగాన్ని బాగా పరిశీలించి వైద్యం చేయాలి కానీ, పట్టించుకోకుండా వదిలి వేయకూడదు. మనకే మాత్రం సంతోషం కలిగించని కఠిన వాస్తవాలను అలాగే దైర్యంగా ఎదుర్కోదాం. ఇవాళ ఇండియాను ఏక కేంద్రకమైన, సజాతీయమైన దేశంగా పరిగణించలేము. తద్వिरూద్ధంగా ప్రధానంగా యిది రెండుదేశాలుగా అంటే ఇండియాలోని హిందువుల, ముస్లిముల దేశాలుగా కనిపిస్తోంది”.

ఒక దేశంగా రెండు దేశాలు అనే సమన్య మీద పరస్పరం విరుద్ధంగా ఉండాలైన సావర్కార్, జిన్నా ఇద్దరూ ఆ విషయంలో ఒక పూర్తి అంగీకారానికి రావటం అన్నది కొత్తగానే, వింతగానే కనిపిస్తుంది. ఇద్దరూ అంగీకరించటమే కాదు ఇండియాలో రెండు దేశాలున్నాయన్న విషయాన్ని నొక్కి చెబుతారు. అంటే ఒకటి హిందూ దేశం. రెండవది ముస్లిం దేశం. రెండు దేశాలూ ఏదీ పరస్పరంపై ఏర్పడి ఉండాలో అన్న విషయంలోనే వారు విభేదిస్తారు. జిన్నా ఏమంటారంటే ఇండియాను రెండుగా అంటే పాకిస్తాన్ గా, హిందూస్తాన్ గా ముక్కలు చేయాలని, ముస్లిం దేశం పాకిస్తాన్ ను, హిందూ దేశం హిందూస్తాన్ ను ఆక్రమించాలని అంటారు. సావర్కార్ మరోపక్క ఏమంటారంటే - ఇండియాలో రెండు దేశాలున్నా కూడా అది రెండు ముక్కలుగా ఉండకూడదు. ఒకటి ముస్లిముల భాగంగా మరొకటి హిందువుల భాగంగా విభజించబడకూడదు. ఈ రెండు దేశాలూ ఒకే దేశం కింద అంటే ఒకే రాజ్యాంగం గొడుగు కింద జీవించాలి. హిందూదేశం తనకే రావాల్సిన ప్రధానమైన స్థానాన్ని ఆక్రమించేటట్లు రాజ్యాంగం ఉండాలి. అట్లే హిందూదేశంలో ముస్లిం దేశం ఒక కిందిస్థాయి సహకార స్థానాన్ని కలిగి గడపాలి. ఈ రెండు దేశాల మధ్య రాజకీయ అధికారం కోసం జరిగే పందెంలో నిబంధన ఒకటే ఉండాలి. హిందూ అయినా, ముస్లిం అయినా ఒక మనిషి ఒక టీటు అన్నదే ఆ నిబంధనగా ఉండాలి అని సావర్కార్ సూక్తికరిస్తారు. ఆయన ప్రణాళికలో హిందువు కాలేని అవకాశం ముస్లింలకూ ఉండదు. మైనారిటీ అన్నంత మాత్రాన ప్రత్యేక హక్కులు కలిగి ఉండాలనే న్యాయం కానీ, మెజారిటీ అయినంత మాత్రాన శాస్త్ర జరిగేందుకు అస్కారం కానీ ఉండకూడదని సావర్కార్

అంటారు. ముస్లిం మతం, ముస్లిం సంస్కృతి రూపంలో ఎలాంటి రాజకీయాధికార సంబంధమైనా, చర్యకై నా రాజ్యమే పూచీకత్తు నిస్తుంది. అయితే రాజ్యం (లేదా ప్రభుత్వం) పాలనాభాగంలో కానీ, శాసనసభలో గానీ పీట్ల కోసం ఎలాంటి పూచీనీ ఇవ్వదు.*

ముస్లిములు అలాంటి అభయం కావాలని ఒత్తిడి చేస్తే అలా ఇచ్చిన కోలా సాధారణ జనాభాలో వారి విప్లవకన్నా ఎక్కువ ఉండదు. ఈ విధంగా ముస్లిం దేశం ప్రాజెక్టును సావర్కార్ పొందిన వేయటమే కాకుండా అది ఇంతవరకూ సాధించుకున్న రాజకీయ ప్రత్యేక హక్కులనూ తీసి వేస్తారు.

*సావర్కార్ మూచించిన పాకిస్తాన్కు ప్రత్యామ్నాయంలో ఒక విశేషం ఉంది. అది దాని ప్రతిపాదనలోనే ఉంది. దైర్యం, నిశ్చయాత్మకత, నిర్మోహమాటం ఆ ప్రతిపాదనలో ఉంది. మైనారిటీ హక్కుల గురించి కాంగ్రెసు చేసే ప్రకటనల్లో క్రమంలేని, కుప్పమైన అనిశ్చితమైన గుణం సావర్కార్ ప్రతిపాదనలో కన్పించదు. అది ప్రధానమైన తేడాగా గుర్తించవచ్చు. సావర్కార్ ప్రణాళికలో కనీసం ముస్లిములు ఎంతవరకు వెళ్లారో, ఎక్కడి నుంచి ఇక వెళ్ళలేరో స్పష్టంగా చెప్పటం ఉంది. హిందూ మహాసభకు సంబంధించినంతవరకూ ముస్లిములకు తమ స్థానమెక్కడో తెలుసు. అయితే మరోవక్కా కాంగ్రెసుకు సంబంధించినంత మేరకు తామెక్కడున్నారో తెలియని పరిస్థితి వారిది. ఎందుకంటే కాంగ్రెసు వాళ్లు ముస్లిములనూ వారికి చెందిన మైనారిటీ సమస్యనూ వంచనా దోరణితో కాకున్నా ఒక దౌత్య క్రిడగా చూస్తున్నారు.

సావర్కార్ దోరణి వింతది కాకపోతే తర్కబద్ధమైంది కాదనే చెప్పకతప్పదు. సావర్కార్ ముస్లిం దేశం ప్రత్యేకమైంది అని అంగీకరిస్తారు. వారికి సాంస్కృతిక స్వేచ్ఛ, హక్కు ఉందనీ సమ్మతిస్తారు. వారికి సంబంధించిన దేశ పతాకాన్నీ ఉండనిస్తారు. అయినా ముస్లిం దేశం ఒక ప్రత్యేక జాతీయ స్వదేశంగా ఉండటాన్ని వ్యతిరేకిస్తారు. హిందూ దేశానికి ఒక జాతీయమైన స్వదేశాన్ని ఆయన అలిలపించేటప్పుడు ముస్లిములు తమకు ప్రత్యేక జాతీయ స్వదేశాన్ని కోరుకోవటాన్ని ఎలా వ్యతిరేకిస్తారు.

సావర్కార్ వాదనల్లో అసంబద్ధత ఉండటం మాత్రమే తప్పు అయితే పెద్దగా పట్టించుకోనక్కర్లేదేమో! అయితే సావర్కార్ తన ప్రణాళికను ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా నిజంగానే ఇండియా భద్రతకు సంక్షేమానికి దారుణమైన ప్రమాదాన్ని తెచ్చి పెడుతున్నారు. ఒక మెజారిటీ దేశం తన దేశంలోనే పౌరులుగా ఉన్న, తన రాజ్యాంగం కిందకి వచ్చే మైనారిటీ దేశంలో సంబంధాలను రెండు విధాలుగా కలిగి ఉండడం సాధ్యమని చరిత్ర చెబుతోంది.

ముస్లిములకు ప్రత్యేక నియోజక వర్గాలందానే విషయాన్ని సావర్కార్ వ్యతిరేకించలేదని గమనించాలి. ముస్లిములు మెజారిటీ ఉన్న చోట్ల కూడా ప్రత్యేక నియోజక వర్గాలు వారికి ఉండాలని సావర్కార్ అభిప్రాయపడుతున్నాడో లేదో స్పష్టంగా తెలియదు.

ఒక పద్ధతి ఏమిటంటే ఆ మైనారిటీ దేశం జాతీయతను ద్వంద్వం చేసి మెజారిటీ దేశంలోకి కలిపేయటం. అలా రెండు దేశాల నుంచి ఒకే దేశాన్ని ఏర్పరచటం చేయవచ్చు. మైనారిటీలకు భాషాపరమైన, మతపరమైన, సాంస్కృతికమైన ఎలాంటి హక్కుల్ని, సంస్కృతిని, భాషనూ మైనారిటీలపై ఖరవంతంగా రుద్దటం ద్వారా ఈ పని చేయవచ్చు. మరో మార్గం ఏమంటే దేశాన్ని రెండుగా విభజించి, మైనారిటీలకు ఒక ప్రత్యేక స్వయంపాలిత, సర్వసత్తాక అస్తిత్వాన్ని మెజారిటీ దేశం నుంచి స్వతంత్రం కల్పించటం. ఈ రెండు మార్గాలనూ బర్మీలో, ఆస్ట్రేలియాలో అనుసరించి చూశారు. ఒకటి విఫలం కాగానే మరొక మార్గాన్ని అనుసరించారు.

సావర్కార్ ఈ రెండు మార్గాలనూ అనుసరించదు. దేశంలో ముస్లిములను అణచాలని ఆయన ప్రతిపాదించారు. తద్వారా ఒక దేశం ఆత్మకు రూపాన్ని నిలిపే మతపర, భాషాపరమైన, సాంస్కృతికమైన అంశాలను పెంచి పోషించడం ద్వారా ఈ మైనారిటీ దేశం వాటిని అలాగే నిలబెట్టుకొనేట్లు చూస్తున్నారు. కానీ, అదే సమయంలో దేశాన్ని రెండుగా విభజించి, అవి వాటి వాటి ప్రాంతాల్లో సర్వసత్తాక స్వయంపాలిత, ప్రత్యేక రాజ్యాలుగా ఏర్పడటాన్ని కూడా ఆయన అంగీకరించారు. ఒకే రాజ్యంలో రెండు దేశాలుగా వారి వారి మతాల్ని, భాషనూ, సంస్కృతిని వారు కొనసాగించుకుంటూ హిందువులు ముస్లిములు జీవించాలని సావర్కార్ అభిప్రాయం. మైనర్ దేశాన్ని అణచివేస్తూ రావాలన్న వాదనలో దాగిన తెలివిని అర్థం చేసుకున్నప్పుడు అధినందించక తప్పదు. ఎందుకంటే తొలిరక్తం ఏమంటే చివరికి ఆ రెండింటిని ఒక దేశంగా మార్చటమే. అయితే రెండు దేశాలు ఉండాలి కానీ, అవి విడిగా ఉండకూడదు అనే వాదనలో ప్రయోజనం ఏమిటో అర్థం కాదు. వరసర్ గౌరవంతో, ఒడంబడికలతో కలిసి మెలిసి భాగస్వాముల్లాగా, స్నేహితుల్లాగా ఈ రెండు దేశాలు కలిసి ఉండే మాటైతే ఈ రోజునీ ఎవరైనా సరే సమర్థించవచ్చు. అయితే అలా జరుగదు మరి. ఎందుకంటే సావర్కార్ హిందూదేశంతో సమానంగా ముస్లిము దేశం ఆధిక్యతలో కాకుండా ముస్లిం దేశం బానిసత్వంలోనూ ఉండాలంటారు. హిందూదేశం ముస్లిం దేశం మధ్య శత్రుత్వ భీజాలను వాటిం తర్వాత సావర్కార్ అవి ఒకే రాజ్యంలో ఒకే రాజ్యాంగం కింద ఉండాలని ఎందుకు వాదిస్తున్నారో వివరించటం చాలా కష్టం.

అయినా ఒక కొత్త విధానాన్ని కనుక్కున్న మనతను సావర్కార్ కు ఇవ్వలేము. తన విధానమే సరైన విధానమని ఆతను నమ్మాని మరి. దీనిని అర్థం చేసుకోవటం చాలా కష్టం. సావర్కార్ తన స్వరాజ్య ప్రణాళికకు సమూహాగ ప్రాచీన ఆస్ట్రేలియాను, ప్రాచీన బర్మీని తీసుకున్నారు. ఆస్ట్రేలియాలో, బర్మీలో ఒక మేజర్ దేశం తనకు చేరువలో కొన్ని మైనర్ దేశాలను కలిగి ఉండటం, అవన్నీ ఒకే రాజ్యాంగం కింద ఉండటం, మైనర్ దేశాన్నిటిపైనా మేజర్ దేశం ఆధిపత్యాన్ని చలాయించ గలగడం - ఇవన్నీ సావర్కార్ గమనించారు. అందుకే

ఆస్ట్రేలియాలో, బర్మీలో వీలు కాగా లేనిది ఇక్కడ ఇండియాలో హిందువుల కెందుకు వీలు పడదు అని సావర్కార్ ప్రశ్నించారు.

ప్రాచీన ఆస్ట్రేలియా, ప్రాచీన బర్మీలను సమూహాలుగా తీసుకోవటం, సావర్కార్ వాటిపై తన నిర్మాణాన్ని సాగించాలనుకోవటం విజంగానే విడ్డూరమనిపిస్తుంది. ప్రాచీన ఆస్ట్రేలియా, ప్రాచీన బర్మీ ఇక లేవన్న వాస్తవాన్ని సావర్కార్ గుర్తించినట్లు లేదు. ప్రాచీన ఆస్ట్రేలియా, ప్రాచీన బర్మీని ముక్కల కిందికి పేల్చివేసిన శక్తుల గురించి సావర్కార్ కు చాలా తక్కువ తెలిసినట్లుంది. సావర్కార్ తనకు చాలా ఇష్టమైన ప్రాచీన చరిత్రకు ఐదులు, వర్తమానాన్ని అధ్యయనం చేసి ఉంటే ఆయన ప్రతిపాదించిన ప్రణాళిక లాంటి దాన్ని అమలు చేయాలనే ప్రయత్నించడం వల్లనే ప్రాచీన ఆస్ట్రేలియా, ప్రాచీన బర్మీ నాశనం అయ్యాయని తెలిసికొని ఉండేవారు. ఆయన ప్రతిపాదించిన ప్రణాళిక అంటే 'హిందూ రాజ్యం' అనుసరించాలని ఆయన చెప్పిన ప్రణాళికలో స్వరాజ్ ఉంటుంది.

ఒకే రాజ్యాంగ పరిధి కింద అందులో రెండు దేశాలు ఇమిడి ఉంటాయి. అందులో మేజర్ దేశం తన కింద మైనర్ దేశాన్ని ఆధిపత్యంలో ఉంచుకోవటానికి ఈ ప్రణాళిక వీలు కల్పిస్తుంది. ఇలాంటి ప్రణాళికనే అనుసరించి ఆ ప్రాచీన బర్మీ, ప్రాచీన ఆస్ట్రేలియా నాశనం అయ్యాయి.

ఆస్ట్రేలియా, చెక్ స్లావేకియా, బర్మీల విధ్వంసన చరిత్ర ఇండియాకు, హిందూ మహాసభ సభ్యులకు చాలా ముఖ్యమైంది. వారు చక్కగా దీనినే అనుసరించవచ్చు. ఇక్కడ నేను దాని గురించి ఏమీ చెప్పదలచలేదు. ఎందుకంటే మరో అధ్యాయంలో వాటి దురదృష్టకర చరిత్ర మండి మనం నేర్చుకోగలిగిన పాఠాలను నేను విశదీకరిస్తున్నాను. సావర్కార్ తయారు చేసిన 'స్వరాజ్' ప్రణాళిక ముస్లింలపై సామ్రాజ్యాధిపత్యాన్ని హిందువులకు కల్పిస్తుంది. ఆ రకంగా హిందువులలో వున్న రాజవంశీయులకున్న అపొకార గర్వాలను తృప్తి పరుస్తుంది అని చెప్పితే సరిపోతుందనుకుంటాను. అయితే హిందువులకు ఒక శాంతియుతమైన స్థిరమైన భవిష్యత్తును ఇది ఇవ్వజాలదు. ఎందుకంటే ఇలాంటి హిందూ ప్రత్యామ్నాయానికి ముస్లిములు అణగారినట్లుగా అంగీకరించరు.

అను : డా॥ కె.ఎస్. రమణ

III

సావర్కార్ తాను ప్రతిపాదించిన ప్రణాళిక పట్ల ముస్లిముల ప్రతిస్పందనల్ని ఏ మాత్రం పట్టించుకోలేదు. ఆయన తన ప్రణాళికను రూపొందించి, ముస్లిముల ముఖం మీద కొట్టి "అంగీకరిస్తే అంగీకరించండి, లేకపోతే పొండి" అని వదిలేశారు. స్వరాజ్య పోరాటంలో ముస్లిములు పాల్గొనటానికి అంగీకరించకపోవడం ఆయనకు చీమ కుట్టినట్టయినా లేదు.

హిందువులకు, హిందూ మహాసభకి ఉన్న శక్తి సామర్థ్యాల మీద ఆయనకు దృఢ విశ్వాసం ఉంది. ఎవళ్ల సహాయ సహకారాలు లేకుండానే ఒంటి చేత్తో హిందువులు బ్రిటిష్ వాళ్ళ నుంచి స్వాతంత్ర్యాన్ని గుంజాకోగలరనే ఆయన నమ్మకం. ఆ నమ్మకంతోనే పోరాటాన్ని కొనసాగించాలని ప్రతిపాదించాడు. సావర్కర్ ఈ విషయం ముస్లిములకు చెప్పడానికే ఆయత్తమయ్యాడు.

“మీరు వస్తే మీతో కలిసి, మీరు రాకపోతే మీరు లేకుండానే, మీరు వ్యతిరేకిస్తే, మీరు లేకుండానే హిందువులు తమ జాతీయ స్వాతంత్ర్యం కోసం తాము ఎంత బాగా పోరాడగలుగుతారో అంత బాగా పోరాడుతారు”.

గాంధీ అట్లా కాదు. ఇండియాలో రాజకీయ నాయకుడిగా తన ప్రజా జీవితాన్ని ప్రారంభించగానే స్వరాజ్యం ఆరునెలల్లోనే సంపాదించి పెడతానని భారతీయుల్ని ఉలికిపాటు పడేట్లు చేశారు. కొన్ని పరిస్థితులు అనుకూలమై అద్భుతాన్ని చేయగలనని గాంధీ అన్నాడు. వీటిలో ఒకటి - హిందూ ముస్లిం ఏకతా సాధన. హిందూ ముస్లిం ఐక్యం లేకుండా స్వరాజ్యం రావడం కష్టమని, గాంధీ విసుగూ, విరామం లేకుండా చెబుతూ వచ్చాడు. గాంధీ ఈ వివాదాన్ని ఇవ్వడమనేది భారత రాజకీయాల్లో భాగంగా ఇవ్వడమే కాదు హిందూ ముస్లిముల ఐక్యం కోసం పూర్తి పట్టుదలతో కృషి చేశాడు. 1919 మార్చి 2న రౌలత్ చట్టానికి వ్యతిరేకంగా సత్యాగ్రహాన్ని చేపట్టటంతో గాంధీ భారత రాజకీయాల్లో ప్రవేశించాడు. సత్యాగ్రహంలో పాల్గొనేవారు తనతో పాటుగా సత్యాగ్రహ ప్రతిజ్ఞపై సంతకం చేయాలని కోరారు. సత్యాగ్రహ ప్రచారం కొద్దికాలం మాత్రమే సాగింది. 1918 ఏప్రిల్ 18న సత్యాగ్రహ ప్రచారాన్ని గాంధీ నిలిపి వేశాడు. నిర్దేశించిన సత్యాగ్రహ కార్యక్రమంలో భాగంగా (1919 మార్చి 23 తేదీ ప్రణాళికను చూడండి) 1919 మార్చి ఆరు నుండే భారతదేశ మంతటా రౌలత్ చట్టానికి వ్యతిరేకంగా ప్రదర్శనలు నిర్వహించాలని గాంధీ తలచిపెట్టాడు. ఆరోజు వేలాదిమందితో బహిరంగ సమావేశాలు నిర్వహించాలని, సమావేశానికి హాజరైన వాళ్లందరూ కింద పేర్కొన్నట్లు ప్రతిజ్ఞ చేయాలని గాంధీ పిలుపు నిచ్చాడు.

“దై వసాక్షిగా హిందువులు, మహమ్మదీయులు ఒకే తల్లిదండ్రుల పిల్లల్లాగా కలిసి మెలిసి ప్రవర్తిస్తాం మా మధ్య ఏ విడమైన భేదాలు లేవు. ఒకరి బాధల్ని మరొకరం పంచుకొంటూ వాటి నివారణకు ఒకరికోకరం సహాయం చేసుకోవడమే ౩ క కలిసికట్టుగా కృషి చేస్తాం. మేము మా మతాన్ని మత పద్ధతులనూ గౌరవిస్తూ ఒకరి మత స్వేచ్ఛకి మరొకరం అటుంకం కలిగించకుండా చూసుకొంటాం. మేము మతం పేరుతో హింసాకాండకు పాల్పడం.”

హిందువులు, ముస్లిములు మర్దాకీ దిగేట్లు చేసే అంశలేవీ రౌలత్ చట్ట వ్యతిరేక సత్యాగ్రహోద్యమంలో లేవు. అయినా గాంధీ తన అనుచరులను ప్రతిజ్ఞ చేయాలని కోరాడు. దీనివల్ల గాంధీ మొదటి నుంచీ హిందూ-ముస్లిం ఐక్యానికి పట్టుదలతో ఎంత కృషి చేశాడో

* 1919 మార్చి 23వ తేదీతో ఉన్న ఆయన “మానిఫెస్టో” చూడండి.

మనకు తెలుస్తుంది.

1919లో మహమ్మదీయులు ఖిలాఫత్ ఉద్యమాన్ని మొదలుపెట్టారు. ఈ ఉద్యమ ఆశయాలు రెండు : 1) ఖిలాఫత్ను యధాతథంగా కొనసాగించడం, 2) బర్మీష్ సామ్రాజ్య సమగ్రతను పరిరక్షించడం. ఈ రెండు ఆశయాలు సమర్థించతగ్గవి కావు. ఖిలాఫత్ను పరిరక్షించలేము. కారణం - సుల్తానును తిరస్కరిస్తూ, బర్మీష్ ప్రయోజనాల కోసం ఉద్దేశించింది ఈ ఆందోళన కాబట్టి. బర్మీష్ ప్రజలు బర్మీష్ రాజరిక రాజ్యంగాకాక, గణతంత్ర రాజ్యంగా మార్చాలని కోరుతున్నారు. అట్లా గణతంత్ర రాజ్యంగా మార్చడాన్ని ప్రజలు కోరుతున్నప్పుడు రాజరికంగా కొనసాగనివ్వడం ఏ మాత్రం దర్మం కాదు. బర్మీష్ సామ్రాజ్య సమగ్రత మీద పట్టుబట్టడం సబబు కాదు. ఎందుకంటే అనేక జాతుల్ని బర్మీష్ పాలనలో శాశ్వతంగా అణచి ఉంచడం ఇందులో ఉంది, ముఖ్యంగా అరబ్బుల స్వాతంత్ర్యాన్ని, శాంతియుతపరిష్కారానికి పునాది శాంతియుత సిద్ధాంతం ఉండాలని సర్వత్రా అంగీకరించినపుడు అలాగే జరగాలి.

ఈ ఉద్యమాన్ని మహమ్మదీయులు ప్రారంభించారు. దాన్ని గాంధీ ఎంత పట్టుతో, విశ్వాసంతో అంది పుచ్చుకున్నాడంటే చాలామంది మహమ్మదీయులకే ఆశ్చర్యం కలిగింది. చాలామంది ఈ ఉద్యమం తాలూకు నైతిక విలువల్ని శంకించారు. నైతిక సూత్రాలు ఇంత సంశయాత్మకంగా ఉన్న ఖిలాఫత్ ఉద్యమంలో గాంధీ పాల్గొనడమని వెనక్కిలాగ చూశారు. కాని, గాంధీ ఖిలాఫత్ ఉద్యమం సమంజసమని ఎంత త్రికరణశుద్ధిగా నమ్మేడంటే వాళ్ల హితవోధనని ససేమిరా పట్టించుకోలేదు. ఉద్యమం న్యాయబద్ధమైనదేనని దానికి మద్దదతునివ్వడం తన విధి అని గాంధీ చాలాడు. ఆయన నైతికాని ఆయన మాటల్లోనే క్రోడీకరించవచ్చు.*

"నా దృష్టిలో బర్మీష్ అభ్యర్థన అనైతికమూ, అధర్మమూ కాకపోడమే కాదు. న్యాయబద్ధమైంది కూడా. ఎందుకంటే బర్మీష్ ఏదైతే తన సొంతమో దాన్నే నిలుపుకోవాలంటుంది. మహమ్మదీయుల ప్రణాళిక ననుగుడు లేకుండా చాలుతుంది. ముస్లిమేతరులకు, తురుష్కేతరులకు కావాల్సిన రక్షణలన్నీ ఉంటాయి. బర్మీష్ సార్వభౌమత్వం కింద క్రైస్తవులకు, అరబ్బులకు వాళ్ల వాళ్ల స్వయం ప్రతిపత్తిని ఇవ్వాలి. 2) బర్మీష్ బలహీనుడూ, అసమర్థుడూ, క్రూరుడూ అని నేను అనుకోవటం లేదు. అతనికి ఒక క్రమపద్ధతి లేకపోవచ్చు. వరై న వేత్పత్వం లేకపోవచ్చు. ఒక బలహీనుడూ, అసమర్థుడూ, క్రూరుడూ అని వదే పదే పాడే పాట ఎవరి నుండి అధికారాన్ని తొలగించాలనుకుంటున్నారో వాళ్ల నుంచే వింటున్నాం. ఆరోపిత క్రూరహత్యలపై విచారణకి తగిన కమిషన్ ను నియమించమని అడిగారు. కాని నియమించలేదు. ఏమైనా ఏడనకి వ్యతిరేకంగా తగిన రక్షణ కల్పించుకోవచ్చు. 3) నేను ఎప్పుడో చెప్పాను, నాకు కనుక ఇండియన్ మహమ్మదీయుల పట్ల ఆసక్తి లేకపోతే, నేను బర్మీష్ యోగక్షేమాల గురించి ఆసక్తి

చూపించను. ఆస్తియన్న పోలిష్ వాళ్ల యోగక్షేమాలు ఎంతో ఇదీ అంతేనని ఊహించుకొంటాను. నేను ఇండియన్ గా తోటి భారతీయుల కష్టసుఖాలు వంచుకోవడం నా విధి. మహమ్మదీయుడు నా సోదరుడు; అతనికి కష్టకాలంలో సాయపడ్డం నా కర్తవ్యం. 4) హిందువులు, మహమ్మదీయులతో ఎంతమేరకి చేతులు కలపాలో దానికి సంబంధించిన విషయం. అది అనుభూతులకి, అభిప్రాయాలకి సంబంధించింది. నా మహమ్మదీయ సోదరుల కోసం దర్మబద్ధ లక్ష్యం కాంక్షిస్తూ నేను కూడా బాధపడ్డం మంచిది, వారితో పయనించడం, వారితో పాటు యాచత్వం, వాళ్ల లక్ష్యాలతో తూగే సాధనాలున్నంత కాలం, వెళ్లడం మంచిది. నేను మహమ్మదీయుల భావనలను క్రమబద్ధం చేయలేను. ఖిలాఫత్ అనేది మత సమస్య. ఆ ఉద్యమానికి కట్టుబడి దాన్ని సాధించడానికి తన జీవితాన్ని కూడా పణంగా పెడతాడతను.

గాంధీ ముస్లిములతో ఖిలాఫత్ ఉద్యమం గురించి ఏకాభిప్రాయంతో ఉండడమే కాదు, వాళ్ల నేతగా, సలహాదారుడుగా పనిచేశాడు. ఖిలాఫత్ ఉద్యమంలో గాంధీ వ్యవహరించిన తీరు, ఖిలాఫత్ ఉద్యమానికి, సహాయ నిరాకరణోద్యమానికి ఉన్న సంబంధం మనక కమ్ముకుపోయింది. ఎందుకంటే కాంగ్రెస్ సహాయ నిరాకరణోద్యమం మొదలు పెట్టిందని, స్వరాజ్య సాధనకి అది మార్గమని చాలామంది ప్రజలు నమ్మారు. అట్లాంటి అభిప్రాయం కలగడాన్ని అర్థం చేసుకోవచ్చును. ఎలా అంటే కలకత్తాలో 1920 సెప్టెంబర్ 7, 8 తేదీల్లో జరిగిన ప్రత్యేక కాంగ్రెస్ సమావేశం, సహాయ నిరాకరణోద్యమంల మధ్య సంబంధం ఉందనుకున్నారు. కాని 1920 సెప్టెంబరుకు ఇంకా ముందుకు వెళ్లి ఆ పరిస్థితుల్ని పరిశీలించినట్లయితే, ఈ రెండింటి మధ్య అసలు పాత్రు లేదని స్పష్టమౌతుంది. ఇందులో నిజం ఏమిటంటే, సహాయ నిరాకరణోద్యమం ఖిలాఫత్ ఉద్యమంలో నుండి పుట్టుకొచ్చింది కాంగ్రెస్ ఉద్యమమైన స్వరాజ్ నుండి కాదు. ఆ ఉద్యమం ఖిలాఫత్ ఉద్యమకారులు ఒక్కీకి సహకరించాలని మొదలు పెట్టినటువంటిది. ఖిలాఫత్ ఉద్యమకారులకు సహకరించడానికి కాంగ్రెస్ దాన్ని అందుకుంది. స్వరాజ్ సాధన కాదు ముఖ్యం, ఖిలాఫత్, స్వరాజ్ రెండోది. హిందువులు ఆ ఉద్యమంలో చేరడానికి సానుకూలంగా ఉంటుందని అలా చేశారు. ఈ కింది వాటినీబట్టి దాన్ని అర్థం చేసుకోవచ్చు.

1919 అక్టోబర్ 27 తేదీన ఖిలాఫత్ ఉద్యమం మొదలయ్యిందని చెప్పవచ్చు. ఆరోజుని మొత్తం దేశం అంతా జరుపుకున్నారు. 1919 నవంబర్ 23 తేదీన మొదటి ఖిలాఫత్ సమావేశం ఢిల్లీలో జరిగింది. ఈ సమావేశంలోనే ముస్లిములు సహాయ నిరాకరణోద్యమ అవకాశాన్ని బ్రిటిషు వాళ్లు ఖిలాఫత్ తప్పు సరిదిద్దుకునేందుకు మార్గంగా పరిశీలించారు. 1919 మార్చి 10న తేదీన కలకత్తాలో ఖిలాఫత్ సమావేశమై సహాయ నిరాకరణోద్యమమే తమ ఆందోళనని ముందుకు తీసుకుపోయే సాటిలేని ఆయుధం అని భావించారు.

1920 జూన్ 9న తేదీన అలహాబాద్ ఖిలాఫత్ సమావేశం జరిగింది. సహాయ

నిరాకరణోద్యమానికి దిగారని అది ఏకగ్రీవంగా తీర్మానించింది. తమ కార్యక్రమ వివరాలు తయారు చేయడానికి కార్య నిర్వహణ కమిటీని ఏర్పాటు చేసింది. టర్కీ ప్రజల బాధలను 1920 ఆగస్టు 1 నాటికి తీర్చకపోయినట్లయితే తాము సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని చేపడతామని నైస్ రాయ్ కి 1920 జూన్ 22వ తేదీన ముస్లిములు సమాచారం పంపారు. 1920 జూన్ 30న అలహాబాదులో జరిగిన ఖిలాఫత్ కమిటీ సమావేశమైంది. నైస్ రాయ్ కు ఒక నెల వ్యవధి ఇచ్చి చూడటం జరిగింది. ఇక సహాయ నిరాకరణోద్యమం మొదలు పెడదామని తీర్మానించింది. 1920 జూలై 1 తేదీన నోటీసు ఇవ్వడం జరిగింది. 1920 ఆగస్టు 1న సహాయ నిరాకరణోద్యమం మొదలైంది. సంగ్రహ పరిశీలననుబట్టి సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని ఖిలాఫత్ కమిటీ మొదలు పెట్టిందని తెలుస్తుంది. కలకత్తాలో జరిగిన ప్రత్యేక కాంగ్రెస్ సమావేశం కూడా, ఖిలాఫత్ కమిటీ ఏ నిర్ణయాల్పైతే చేసిందో నాటికి ముద్ర వెయ్యడానికి జరిగింది. స్వరాజ్ సాధించాలనే ఆసక్తితో కాక ముస్లిములకు మద్దతునిస్తూ ఖిలాఫత్ కి సాయ పడేందుకు అది జరిగింది. కలకత్తాలో జరిగిన కాంగ్రెస్ ప్రత్యేక సమావేశంలో కాంగ్రెస్ చేసిన తీర్మానాలను* చదివినట్లయితే ఇది మనకు స్పష్టంగా తెలుస్తుంది.

సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని ఖిలాఫత్ కమిటీ ప్రారంభించినా కాంగ్రెస్ సమావేశంలో ఖిలాఫత్ లక్ష్యానికి పల్తానుగా దాన్ని ప్రతిపాదించి తీర్మానించడానికి ఈ ఖిలాఫత్ కమిటీకి సలహాలనిచ్చి ఆ కమిటీలో మమేకం అయి దాని బాధ్యత వహించినవాడు గాంధీయే.

* ఖిలాఫత్ సమస్య విషయంలో ఇద్దరు భారతీయులు, ఇంటిరియర్ ప్రభుత్వం భారతీయ ముస్లిం పట్ల తమ భార్యత నిర్వహించడంలో విఫలమయ్యారు. ప్రధానమంత్రి ఉద్దేశ పూర్వకంగా ముస్లిములకు ఇచ్చిన మాటని నెరవేర్చలేదు. ఆ ముస్లిం సోదరుల న్యాయమైన కోరికకు మద్దతుగా, ముస్లిమేతర భారతీయులు ప్రతివాళ్లూ తమ వాళ్ల తమ భార్యతగావారి మేళవర విపత్తును అధిగమించడానికి సాయపడాలి*.

"వాస్తవ సమస్య లిప్సీ 1919 ఏప్రిల్ సంఘటనల విషయంలో రెండు ప్రభుత్వాలు పూర్తిగా, ఆ సమస్యను విశ్లేషించి తేలికగా, అమాయకపు పంజాబ్ ప్రజలను రక్షించే వలెకపోయాయి. ఆ ప్రజలపై అమానుషంగా ప్రవర్తించిన అధికారము దండించలేదు. అధికారికంగా జరిపిన చాలా నేరాలకు ప్రత్యక్షంగా బాధ్యుడైన సర్మెంట్ లో ఓ దయ్యం నిర్దోషి అని నిరూపించుకోవాలి. ఆయన పరిపాలనలో అనేక మంది ప్రజలను చాలా ఇబ్బందులకు గురిచేశాడు. ఈ విషయంపై ప్రభువుల సభలో వర్తకు వచ్చినపుడు ఇండియా ప్రజల పట్ల కొంచెమే నా సానుభూతి చూపించలేదు. ఉగ్రవాదం, పంజాబ్ భయంకర పరిస్థితులు, ఇటీవల వెలువడ్డ నైస్ రాయ్ ప్రకటన పంజాబ్, ఖిలాఫత్ విషయాలలో జరిపిన సంఘటనలకు కొంచెమే నా హస్తాంతరం కనిపించలేదనడానికి సాక్ష్యం.

"ఈ రెండు సంఘటనల్లో జరిగిన దారుణానికి ప్రాయశ్చిత్తం లేకపోతే భారతదేశం తప్ప పడదని కాంగ్రెస్ భావిస్తోంది. తమ ఆత్మగౌరవం కాపాడుకోవడానికి బ్రిటిషువారు భవిష్యత్తులో అట్లాంటి తప్పులను మళ్ళీ వెయ్యకుండా ఉండడానికి స్వరాజ్య స్థాపన ఒక్కటే మార్గం.

జరిగిన తప్పుల సవరణ జరిగేదాకా, స్వరాజ్య స్థాపన జరిగేదాకా గాంధీజీ శ్రీకారం చుట్టిన క్రమాధిపత్య మత అహింసాత్మక సహాయ నిరాకరణని భారత ప్రజల స్వీకరించాలి అని కాంగ్రెస్ అభిప్రాయం. దాన్ని శ్రీమతి అనిదీసెంట్ 1920 మార్చిలో ఖిలాఫత్ కి మద్దతుగా సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో ఇతర విప్లవాల్ని కలపకూడదన్న గాంధీ మాటల్ని గుర్తించుకోవాలి. అయితే ఖిలాఫత్ హిందువులను అక్రమించడానికి వాళ్లేదు. 1920 మే 30, 31 తేదీన బనారస్ లో అలిండియా కాంగ్రెస్ కమిటీ సమావేశం జరిగింది. పంజాబ్ లో జరిగే ఆత్మాచారాలను, సంస్కరణల చట్టంలోని లోపాలను ఉద్దేశపరకే కారణాలుగా గుర్తించింది - (ది పూర్వార్ ఆఫ్ ఇండియన్ పాలిటిక్స్, పుట 250).

1919 నవంబరు 23వ తేదీన ఢిల్లీలో జరిగిన మొదటి ఖిలాఫత్ కమిటీ సమావేశానికి గాంధీ హాజరయ్యాడు. గాంధీ కేవలం హాజరవడమే కాదు ఖిలాఫత్ కమిటీకి సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని చేపట్టమని ఖిలాఫత్ సమన్వయ బ్రిటీష్వారు గుర్తించేట్లు చేయాలంటే ఈ ఉద్యమాన్ని అందుకొమ్మని చెప్పినవాడు ఆయనే. గాంధీ ఖిలాఫత్ ఉద్యమంలో ముస్లిములు తేరడంతో ఆ ఉద్యమానికి మంచి గుర్తింపు వచ్చింది. ఖిలాఫత్ ఉద్యమానికి హిందువుల మద్దతు కోసం ఆశ్రయిస్తారు. 1919 నవంబర్ 3 తేదీన జరిగిన ఖిలాఫత్ సమావేశానికి ముస్లిములు హిందువులను ఆహ్వానించారు. మళ్ళీ 1920 జూన్ 3వ తేదీన జరిగిన అలహాబాదు సమావేశంలో హిందువులు, ఖిలాఫత్ ముస్లిములు జాయింట్ సమావేశాన్ని నిర్వహించారు. ఈ సమావేశానికి సప్రూ, మోతీలాల్ నెహ్రూ, అనిబీసెంట్లతో పాటు చాలామంది హాజరయ్యారు. కానీ హిందువులు ముస్లిముల ఖిలాఫత్ ఉద్యమంలో చేరడానికి సంకోచించారు. గాంధీ ఒక్కడే ఖిలాఫత్ ముస్లిముల ఉద్యమంలో చేరిన ఏకైక హిందువు. గాంధీ ఖిలాఫత్ ఉద్యమంలో దైర్ఘ్యంగా చేరడమే కాక ఆ ఉద్యమంతో అడుగు వేశాడు. కాదు నడిపించాడు.

1920 జూన్ 9న అలహాబాదులో ఖిలాఫత్ సమావేశం జరిగింది. అందులో సహాయ నిరాకరణోద్యమ కార్యక్రమాన్ని తయారు చెయ్యడానికి ఒక కార్య నిర్వహణ కమిటీని ఏర్పాటు చేశారు. ఆ కమిటీ సవివరంగా కార్యక్రమాన్ని తయారు చెయ్యాల్సి ఉంది. గాంధీ ఒక్కడే ఆ కార్య నిర్వహణ కమిటీలో ఉన్న హిందువు. 1920 ఆగస్టు ఒకటో తేదీకి ముస్లిముల బారంను తీర్చకపోయినట్లుంటే సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని మొదలు పెడదామని బ్రిటీష్వై స్రాయ్ కి జూన్ 20, 1920నాడు ఒక ఉత్తరాన్ని పంపేడు. అదేరోజున ఖిలాఫత్ ఆశయ లక్ష్యాన్ని వివరిస్తూ తానెందుకు అందులో చేరిందీ, ఖిలాఫతీయులని తృప్తి పరచాల్సిన అవసరం గురించి వై స్రాయ్ కి గాంధీ ఒక ఉత్తరం రాశాడు. ఈ సంఘటనలో 1920 జూలై 1 తేదీనాడు సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని మొదలు పెడదామని నోటీసు ఇచ్చింది గాంధీయే కానీ ఖిలాఫత్ ఉద్యమకారులు కాదు. అదే విధంగా 1920 ఆగస్టు 1వ తేదీన సహాయ నిరాకరణోద్యమ కార్యక్రమానికి తుది మెరుగులు దిద్దింది గాంధీయే. అందులో భాగంగా గాంధీ తనకిచ్చిన పతకాన్ని బ్రిటీష్ వాళ్లకి తిరిగి ఇచ్చేశాడు. ఖిలాఫత్ ఉద్యమీయులు సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని చేపట్టడానికి దాన్ని ప్రారంభించడానికి ఉత్సాహం చూపించింది గాంధీయే. అదే విధంగా కాంగ్రెస్ కమిటీని, ఈ ఖిలాఫత్ ఉద్యమానికి మద్దతుగా సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని చేపట్టే దానికి పురికొల్పింది కూడా ఆయనే. ఆ తీర్మానాన్ని కాంగ్రెస్ తే ఆమోదించ చేయించాడు. అదే లక్ష్యంతో గాంధీ 1920 ఆగస్టు 1 నుండి 1920 సెప్టెంబరు 1 వరకు ఖిలాఫత్ ఉద్యమ స్థాపకులైన ఆలీ సోదరులు కలిసి ఆ ఉద్యమానికి ప్రజల మద్దతు సంపాదించడానికి దేశ పర్యటన గావించారు. గాంధీ, ఆలీ సోదరుల మధ్య సామరస్యం లేకపోవడాన్ని ప్రజలు గమనించే ఉంటారు. మోరడన్ రివ్యూ అనే పత్రికలో 'పేర్కొన్నట్లు' వారి ఉపన్యాసాల్ని శ్రద్ధగా చూస్తే ఖిలాఫత్ దుష్ఠితి గురించి ఒకళ్లు ఎంతో దూరంలో నున్న బర్కీని ప్రజల అంశంగా చేసుకొని

ఉపన్యసిస్తే, మరోకళ్లు ఇండియాకు స్వరాజ్యం సాదించే ద్యేయంతో ఈ సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని చేపట్టవలసిన అవశ్యకత ఉంటుందంటున్నారు". ఈ రెండింటి మధ్య విభేదాలతో కూడుకున్న ప్రయోజనాలు, దాని అంతిమ లక్ష్యం మధ్య స్పష్టంగా కన్పిస్తుంది. కాని గాంధీ లిలాఫత్ ఉద్యమానికి కాంగ్రెస్ మద్దతు పొందడంలో పూర్తిగా సఫలీకృతుడై నాడో.

చాలాకాలం ముస్లిములను తమవేపు లాక్కునేందుకు హిందువులు నిమగ్నమయ్యేరు. తనకి, ముస్లిమ్ లీగ్ కి మధ్య ఉన్న అగాధాన్ని పూడ్చడానికి చాలా యాతన పడింది కాంగ్రెస్. వీరీమధ్య సఖ్యత కుదర్చడానికి చేపట్టిన పద్ధతులు ఫలితంగా 1916లో హిందూ-ముస్లిముల మధ్య కుదిరిన లక్నో ఒప్పందం గురించి తన అభిప్రాయాల్ని స్వామి శ్రద్ధానంద సవివరంగా వ్యక్తం చేశాడు. ఆ సంవత్సరంలోనే కాంగ్రెస్ లక్నోలో సమావేశం జరిపింది. దాన్ని గురించి స్వామి శ్రద్ధానంద ఇలా అన్నాడు: "నేను స్టేజీ మీద కూర్చుని (లక్నో కాంగ్రెస్ ప్లాట్ ఫారం) మొదటిగా నేను గమనించినదేమంటే 1893 లాహోర్ లో జరిగిన కాంగ్రెస్ సమావేశంలో ముస్లిమ్ ప్రతినిధుల సంఖ్య కంటే ఈ సమావేశంలో ముస్లిములు నాలుగురెట్లు ఎక్కువ హాజరయ్యారు.

మెజారిటీ ముస్లిం ప్రతినిధులు బంగారం, వెండి, సిల్క్, ఎంబ్రాయిడరీ చోగాలు (వ్రేలాడే అంగీలు) మామూలు కోట్లపై వేసుకున్నారు. కాంగ్రెస్ తమాషా కోసం డబ్బున్న హిందువులు ఆ బంగారం, వెండి, జరీ అంగీలను తయారు చేయించి ఇచ్చినట్లు ఒక పుకారు ఉంది. 433 మంది ముస్లిం ప్రతినిధులలో 30 మందే బయట నుండి వచ్చిన వాళ్లు. మిగతా 403 మంది ముస్లిం ప్రతినిధులు లక్నో నగరవాసులే. వాళ్లందరికీ ఉచిత వసతి భోజన సదుపాయాలను కల్పించారు. సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ గారి కాంగ్రెస్ వ్యతిరేక ముస్లిం లీగ్ బహిరంగ సభలో ప్రతినిధులుగా పాల్గొనవద్దని ముస్లిములకి బోధించింది. ఆ ప్రచారానికి వ్యతిరేకంగానూ వారి సమావేశానికి అనుకూలంగా ఏర్పాటు చేయడానికి కాంగ్రెస్ వారు నాలుగు రాత్రుల ముందే లక్నోలోకి చేరుకొని వారి కార్యక్రమానికి అన్ని ఏర్పాట్లు చేశారు. కాంగ్రెస్ వ్యతిరేక ప్రచారాన్ని త్రిప్పికొట్టారు. దాని ఫలితంగా లక్నోలోని చందూర్ ఖానానిని ఖాళీ అయ్యాయి. 30 వేల హిందూ ముస్లిం శ్రోతల్ని ఉద్దేశించి డజనుకు పైగా వేదికల మీద

1. మాడ్రస్ రిప్రూలోని సూచనముగాంధీనిరాకరించాడు. అది ప్రకారమైందన్నాడు. 1921 ఆక్టోబరు 21 వాటి యంగ్ ఇండియాలో రాసిన వ్యాసంలో గాంధీ మాడ్రస్ రిప్రూ విమర్శను ప్రస్తావిస్తూ ఇలా అన్నారు: "మౌలానా మహమ్మద్ అలీ విషయంలో లిలాఫత్ అతని మతం. నా విషయంగా లిలాఫత్ కోసం జీవితాన్ని మీరు కట్టాను. ముసల్మాన్ కత్తి నుంచి గోరక్షణకు హామీ ఇస్తున్నా. అది నా మతం.
2. సహాయ నిరాకరణ తీర్మానాన్ని ఓటింగుకు పెట్టినపుడు అనుకూలంగా 1886 ఓట్లు ప్రతికూలంగా 1884 ఓట్లు వచ్చాయి. స్వర్ణీయ్ టాయర్స్ నాతో చెప్పినదేమిటంటే కాంగ్రెస్ ప్రతినిధుల్లో చాలామంది కలకత్తాలోని బాక్సీ డ్రైవర్లు. ఆ తీర్మానానికి అనుకూలంగా ఓటు వేసినందుకు వాళ్ళకి ముట్టచెప్పారట.
3. లిలెటర్, 1926 ఏప్రిల్ 22.

నుండి మాట్లాడారు. ఆ తర్వాత ముస్లిం ప్రతినిధులు ఎంపిక చేయడమో లేక ఎన్నికవ్వడమో జరిగింది. ఈ సంగతులన్నీ నాకు లక్నో కాంగ్రెస్ లో పాల్గొన్న ప్రతినిధులు లోపాయికారీగా చెప్పినవి.

ముస్లిం ప్రతినిధుల్ని గొప్ప చేశారు. ఓ ముస్లిం ప్రతినిధి ఉర్దూలో తీర్మానానికి మద్దతు నిస్తాడు. అతను హజ్జరత్, నేను మహమ్మదీయ ప్రతినిధిని అని మొదలెడతాడు. వెంటనే ఓ హిందూ ప్రతినిధి లేచి పెభాష్ పెభాష్ అని అరుస్తాడు. ఇక చూడండి కోలాహలం చెప్పడానికి లేదు."

గాంధీ ఖిలాఫత్ ఉద్యమాన్ని అందుకుని రెండు లక్ష్యాల్ని సాధించారు. ఆయన ముస్లింలపై విజయాన్ని సాధించడానికి కాంగ్రెస్ ప్రణాళికను చాకచక్యంగా అమలు చేశాడు. రెండోది; గాంధీ కాంగ్రెస్ ను ఒక కక్షగా తీర్చి దిద్దాడు. దానిలో ముస్లిం చేరడంతో కాంగ్రెస్ కి పూర్తి మద్దతు లభించినట్లయింది. ఖిలాఫత్ లక్ష్యాలు ముస్లింలను రాజకీయ రక్షణల కంటే ఎక్కువగా ఆకర్షించాయి. దానితో బయటనున్న ఇతర ముస్లింలు కూడా కాంగ్రెస్ లో చేరడం మొదలు పెట్టారు. హిందువులు వారికి స్వాగతం పలికారు. దీనితో బ్రిటిషు వారికి వ్యతిరేకంగా, పోరాడానికి వారు ఆకర్షితులై వారి ముఖ్యద్దేశ్యం బ్రిటిషు వారిని ఎదుర్కోవడం కనక అందరూ కాంగ్రెస్ లో చేరారు. దీనికి కారణం గాంధీయే కనుక ఈ పేరు ఆయనకే దక్కుతుంది. ఇట్లా పని చేయడమనేది చాలా సాహసోపేతమైన పని అని చెప్పవచ్చును.

1919లో ముస్లిములు హిందువుల్ని సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో పాల్గొనమని అడిగారు. వారు బర్కీకి, ఖిలాఫత్ కు సహాయం చేయాలని ముస్లిములు ఆశ. అప్పట్లో హిందువులు మూడు వర్గాలుగా చీలిపోయారు. ఒక వర్గం సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని సూత్రప్రాయంగా వ్యతిరేకించిన వారు. రెండోవర్గానికి చెందినవారు ముస్లిములు గోవధను అపేతే సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో పాల్గొనడానికి అంగీకరించిన హిందువులు. మూడో వర్గం హిందువులు, ముస్లిములు సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో సహకరిస్తే ఆప్టునిస్టాన్ భారతదేశాన్ని జయించడానికి ఆహ్వానిస్తామనేవారు. ఈ సహాయ నిరాకరణోద్యమం స్వరాజ్యం స్థాపించడానికి బదులు భారతదేశంలో ముస్లిముల రాజ్యం వెలకొల్పడానికి ఎక్కువగా సహాయ పడుతుందేమో నని వెనక్కి తగ్గారు.

గాంధీ సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో చేరడానికి వ్యతిరేకించిన హిందువుల్ని గురించి లెక్క చేయకుండా తను కార్యోన్ముఖుడయ్యాడు. ఆయన ఈ ఉద్యమాన్ని వ్యతిరేకించేవారి దృక్పథం సందిగ్ధమై నదని పేర్కొన్నాడు. ఎవరైతే హిందువులు, ముస్లిములు గోవధను అపేతే చేరతామన్నారో వారిని గురించి గాంధీ ఇట్లా చెప్పారు.

“నేను విన్నవించేదేమంటే హిందువులు ఆ గోరక్ష అంశాన్ని ఇక్కడ లేవనెత్తవద్దంటున్నాను. నిజమైన స్నేహితుడు కష్టాల్లో ఏ స్వార్థం లేకుండా ఆదుకోవ్వవాడే. సహకారం అనేది వాణిజ్యంలో చేసుకొనే ఒప్పందాలలో అవసరం అవుతుంది. కానీ స్నేహంలో కారంటాను. మనహాయింపులతో కూడిన సహకారం కల్గి సమైక్యత లాంటిది. ఎందుకంటే అది అతకదు. అట్లానే ఈ సహకారం అంటారు. మహమ్మదీయులు హిందువుల గో సంరక్షణను అర్థం చేసుకొని, గౌరవించి తమంతట తామే గోవధను నిషేధించినట్లయితే వారికి హిందువులు మద్దతునిచ్చి ఆ పని చేయవచ్చు. లేకపోవచ్చు. అయినా నేను గోవును పూజించినప్పటికీ గోవధను అపమని పరస్పర సహకారానికి ముందుగా నిబంధన పెట్టాలనటంలో ఏ హిందువుకూ లొంగను. ఏ నిబంధనలూ లేని సహకారం అంటే గోవులకు రక్షణ ఇవ్వటం”.

సహాయ నిరాకరణోద్యమం లో చేరిన హిందువులు ముస్లిములు ఇండియాపై దండెత్తడానికి అప్తస్థులు పిలుస్తారని భయపడ్డారు. అట్లాంటి వారికి గాంధీ ఇట్లా చెప్పాడే : “హిందువుల హిందూత్వం చాలా సులభంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు. అందులో కొంత న్యాయముంది. ముస్లిం స్థితిని ఎదుర్కొనడం చాలా కష్టం. నా అభిప్రాయంలో ఇండియాను ముస్లిములు, ఇంగ్లీషు వారి మధ్య యుద్ధభూమిగా మార్చేదానికంటే, హిందువులు సహాయ నిరాకరణోద్యమం చేపట్టి పూర్తిగా వెంట నే విజయం సాధించడం మంచిది. నాకు ఒక చిన్న సందేహం కూడా లేదు.

మహమ్మదీయులు గనుక ప్రకటించిన లక్ష్యాలకు నిజంగా కట్టుబడి ఉండి, స్వయం విగ్రహాకృతితో త్యాగాలు చేయడానికి సిద్ధపడితే, హిందువులు వారితో సహకరించవచ్చు. కనుక సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో చేరాలి. నేను కూడా నమ్మేదేమంటే హిందువులు మహమ్మదీయాలకు సహాయం చేయరు. ఎందుకంటే ముస్లిముల మధ్య బ్రిటీష్ సైన్యం మధ్య సంఘర్షణను పెట్టి అప్తస్థుల ఆహ్వానించే స్థితిలో వారికి సహాయపడరు. బ్రిటీషు సైన్యం కూడా ఆధునిక శిక్షణ పొంది హిందూ సరిహద్దు ప్రాంతాలపై దండెత్తి తనను కాపాడుకొన గల స్థితిలో ఉంది. ఒకటే మార్గం ఏమిటంటే మహమ్మదీయులు ఇస్లాం పేరుతో దాని గౌరవార్థం గట్టిగా పోరాడగలరు. తద్వారా సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని నిజంగా అందుకోగలుగుతారు. ఇది కేవలం సమర్థవంతంగా కొనసాగించడమే కాక ఎక్కువమంది ఈ ఉద్యమాన్ని చేపట్టడానికి అవకాశముంది. కానీ ఇది పూర్తిగా వ్యక్తి మనస్సాక్షికే పదిలి చేయడం జరిగింది. నేను ఏ వ్యక్తికీ కానీ లేక సంస్థకీ కానీ, అన్యాయం జరిగితే సహించలేను. నేను ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో ఆ వ్యక్తిని లేక సంస్థని నిలవడానికి కారకుడవుతాను. నేను దానికి జవాబు నన్ను వ్యస్థించిన వాడికి చెప్పుకోవాలి. నేను మానవత్వంతో చేయగలిగిన వైతిక పరమైన విలువతో చేస్తాను. అది కూడా తప్పు చేసిన వాళ్ళని గాయపరచకుండా. అన్యాయానికి పై చెప్పిన పద్ధతిలో

మర్తతు నివ్వడం చాలా తేలిక. అట్లాంటి నైతిక విలువలను అమలు చేయడానికి గట్టి మనోజ్ఞత కావాలి. అందులో ఎట్లాంటి అనవ్యవస్థ తొందరపాటుతనాన్ని చూపించకూడదు. సహాయ నిరాకరణోద్యమం తప్పనిసరిగా స్వచ్ఛందంగానే అమలు చేయగలగాలి. దాని అమలు అంతా మహమ్మదీయుల ఆచరణపైనే ఆధారపడి ఉంది. దీన్ని దాటించడం పల్ల వారికే లాభం. హిందూ సహకారం దానంతటదే వస్తుంది. ప్రభుత్వం, గొప్పదీ, శక్తివంతమైందీ అయినా రక్ష రహితమైన ప్రతిఘటనకి దిగిరాక తప్పదు."

ఇక్కడ దురదృష్టమేమిటంటే గాంధీ ఏదైతే ఆశించాడో అంటే ఏ ప్రభుత్వం కూడా రక్షరహిత ప్రతిఘటనకు నిలవలేదు' అని ఆశించాడో అది వాస్తవం కాలేదు. సహాయ నిరాకరణోద్యమం మొదలుపెట్టి సంవత్సరం కాకముందే గాంధీ ముస్లిములు నిరుత్సాహ పడిపోయేరని భావించాడు.

"వాళ్ల పట్టలేని కోపంతో ముస్లిములు కాంగ్రెసును, ఖిలాఫత్ వ్యవస్థను ఎక్కువ శక్తితో ఇంకా దృఢ కార్యచరణను చేపట్టాలని కోరారు. ముస్లిములు ఖిలాఫత్ నమస్కను భారతదేశం సామర్థ్యంతో తీర్చగలదని, అది స్వరాజ్ వంటిది అని అనుకుంటున్నారు. ఆ ముస్లిములు స్వరాజ్ సాధించడంలో తప్పకుండా ఆలవ్యం అవుతుంది. అంతవరకూ వేచి ఉండడం తప్పనప్పుడు భారతదేశ ముస్లిములు బర్ఖీ ఐరోపా జలాల్లో లుప్తమై పోతుంది. అదుకొనే శక్తిలేక గుడ్లవృగించి చూస్తూ ఉండాలి.

ఈ దృక్పథంతో సానుభూతి లేకుండా ఉండడం సార్వంకాదు. నేను ఆలోచించేదేమంటే సామర్థ్యంతో పరిష్కార ముంటే దాన్ని వెంటనే కార్యరూపంలో పెట్టమని సరిహా ఇచ్చేవాణ్ణి. ఖిలాఫత్ ప్రయోజనం మనమింకా ముందుకు తీసుకెళ్ళడానికి మార్గం కనిపిస్తే నేను సంతోషంగా స్వరాజ్య కార్యక్రమాన్ని వాయిదా వేసేద్దామంటాను. లక్షలాది ముస్లిములు వదే భారతకు ఉపశమనం కలిగించేటట్లయితే నేను సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని మించిన నివారణ చర్యలను తీసుకొని ఉండేవాణ్ణి.

"నా అభిప్రాయమేమంటే ఖిలాఫత్ తప్పనిసరిదిద్దుకోవడానికి వెంటనే స్వరాజ్యసీద్ధికి కార్యచరణ పథకాన్ని చేపట్టాలి. నాకనిపించేది ఖిలాఫత్ నమస్కకు పరిష్కార మార్గం స్వరాజ్యం సాధించడమే. ఇది ఒకదానితో ఒకటి ముడిపడి ఉంది. బర్ఖీకి భారతదేశం ఏ విధంగా సహాయ పడగలదంటే అది తగినంత శక్తిని తనకు తాను చేకూర్చుకొనేట్లు తెయ్యడం. బర్ఖీ కనక తగిన కాలంలో శక్తిని సంపాదించుకోలేకపోతే బర్ఖీ యూనియన్ నుండి రాజీనామా చేయడం అనివార్యం. పక్షవాతం వచ్చిన వ్యక్తి మరొక పక్షవాత వ్యాధిగ్రస్తుడికి సహాయం చేయలేడు. కాబట్టి తన పక్షవాతాన్ని తగ్గించుకోవటానికి ప్రయత్నించడం మంచిదని నా ఉద్దేశ్యం. కేవలం ఉద్రేకపూరితంగా అనాలోచితంగా హింసకు పాల్పడితే విచ్ఛిన్నానికి దారి తీస్తుందే తప్ప బర్ఖీకి ఉపశమనం కొద్దిగా కూడ కల్గించదు".

ముస్లిములు గాంధీ సలహాను వినే స్థితిలో లేరు. వారు అహింస అనే సిద్ధాంతాన్ని ఆరాదించే స్థితిలో లేరు. వ్యతిరేకత తెలియజేస్తున్నారు. వారు స్వరాజ్ వచ్చేంతవరకూ ఓపిక వట్టే స్థితిలో లేరు. ముస్లిములు ఎంత తొందరగా బర్మికి ఖిలాఫత్ ఉద్యమం రక్షించడానికి మహాయ పడగంపనే ఆత్మతతో ఉన్నారు. హిందువులు భయపడినట్లు ముస్లిములు అనహసంగా వ్యవహరిస్తున్నారు. ఆప్టనిస్టాన్ భారతదేశాన్ని జయించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నట్లు హిందువులు అనుకుంటున్నారు. ఎంతవరకు ఖిలాఫతీయులు ఆప్టనిస్టాన్ అమీరులతో ఎట్లాంటి చర్చలు జరిపారో తెలిసే అవకాశం లేదు. ఆ పథకం ప్రకారం పని చేయడం వారికి అందని ప్రశ్న. ఆ పథకం భారతదేశాన్ని జయించడానికై తే అది చాలా అపాయకరమైనదని చెప్పక తప్పదు. ప్రతి భారతీయ పౌరుడు అట్లాంటి క్షరేకం కలిగించే పథకానికి దూరంగా ఉంటాడు. ఈ పథకంలో గాంధీ పాలు పంచుకోవడానికి గరి కారణం అంతు తెలివకుండా ఉంది. ఆయన అట్లాంటి పథకానికి దూరంగా ఉండడనే అనుకుందాం. చివరకు ఆయన హిందూ-ముస్లిం ఐక్యం కోసం ప్రయత్నం చేసే అనాలోచిత కార్యక్రమాన్ని చేపడితే స్వరాజ్య పథకం లాంటి వన్నీ దీన్ని పొరించడానికేనా? అయితే ఆయనను ఈ పథకానికి మద్దతునియమనండి.

గాంధీ ఆప్టనిస్టాన్ అమీరుకు బ్రిటిష్ వారిలో ఏ ఒప్పందానికి అంగీకరించవద్దని సలహా ఇచ్చాడు. ప్రకటన కూడా ఇచ్చేడు. ఆ ప్రకటనలో "ఆప్టనిస్టాన్ అమీరు గనుక బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా యుద్ధానికి దిగినట్లయితే నేను తప్పక అమీరుకే మద్దతునిస్తాను. నేను విహిరగంగా నా దేశ ప్రజలకు ఒక జాతిపై నమ్మకం కోల్పోయిన ప్రభుత్వాన్ని ఇంకా అధికారం ఉండటానికి సహకరించడం నేరం అని చాటి చెబుతాను."

ఏ మాత్రం జ్ఞానం ఉన్న మనిషేనా హిందూ-ముస్లిం ఐక్యం కోసం ఇట్లాంటి పనికి పూనుకుంటాడా? కాని, గాంధీ మాత్రం హిందూ-ముస్లిం ఐక్యానికి బాగా అంటుకుపోయాడు. దానితో ఆయన ఎట్లాంటి వెర్రికార్యక్రమానికి పాల్పడుతున్నాడో తెలుసుకొనే స్థితిలో లేడు. ఎంతో ఆకాంక్షతో గాంధీ హిందూ-ముస్లిముల ఐక్యానికి కష్టపడి ఎంతగానో పునాది నిజంగా వేశాడు. అప్పుడు కూడా తన వెనక నడిచినట్టే వాళ్లకి మనజాతి ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలను గురించి వివరించి చెబుతూనే ఉన్నాడు. "యంగ్ ఇండియా"లో సెప్టెంబర్ 8, 1920లో రాస్తూ ఇట్లా అన్నాడు : "నేను మద్రాసు పర్యటనలో ఉన్నప్పుడు జాతీయ సమస్యలను గూర్చి మాట్లాడడానికి బెజవాడలో అవకాశం దొరికింది. మనం ఆదర్శాలను గూర్చి పాటుపడాలే గాని మనుషుల్ని గూర్చి పట్టించుకోవనసరం లేదు. (ప్రేక్షకులు మహాత్మా గాంధీజీకి జైజై అనే బదులు మహమ్మద్ అలీ షవుఖత్ ఆలీకి జైజై అంటూ హిందూ ముస్లిం ఐక్యానికి బదులు మరొకటి అన్నారు. అదే హిందువులు పందేమాతరం అంటే ముస్లిములు అల్లహ్ అక్కర్ అని నినాదాలు చేశారు. దీన్నే గాంధీ "చెవులు చిల్లులు పడేటట్లు

నివాదాంతో ప్రజలు ఒకే తాటిపై నడవడం కష్టమని" కచ్చితంగా చెప్పాడు. అల్లహూ అక్బర్ అనే నివాదాన్ని ముస్లిములు ఏకకంఠంతో దేవుడొక్కడే గొప్పవాడు అనడం ఆయనకంటే గొప్పవారు లేరు అనడం. రెండవది వందేమాతరం (జన్మభూమికి దండాలు) లేదా భారతమాతాకి జై. మూడవది : హిందూ-ముస్లిములకు జై. ఇవి లేకుంటే భారతదేశానికి విజయం వచ్చే కాదు. దేవునికోసం నిజమైన ఊరేగింపు జరగలేదు.

నేను కూడా కోరేదేమంటే మౌలానా అబుల్ కలామ్ ఆజాద్ ఇచ్చిన సలహాలను సరించి వార్తాపత్రికలు, ప్రజా ప్రతినిధులు కూడా ఈ నివాదాలను ఎక్కువగా ఉపయోగించి ప్రచారం కొనసాగించాలంటున్నాను. వాటిలో పూర్తి అర్థం ఇమిడి ఉంది. మనిషి ముఖ్యంగా చేయవలసింది దేవుని ముఖ్యాంశం - ప్రార్థిస్తూ, మన చిన్నతనాన్ని దేవుని ముందు ఒప్పుకోవాలి? ఇది ఒకే నివాదంగా ముస్లిములు, హిందువులు కలిపి భక్తితో ప్రార్థించాలి. హిందువులు కూడా అరబిక్ మాటలను అందులో ఏ క్రమభాష్యం లేక అందరికీ పనికి వచ్చే వాటిని తప్పక ఉపయోగిస్తారు. దేవుడు అందరి భాషలను అంగీకరిస్తాడు. వందేమాతరం - దీనితోపాటు ఆశ్చర్యకరమైన కలయిక ఒకే దేశం కావాలనే కోరికతో భారతదేశం ఉన్నత శిఖరాలకు చేరుకుంటుంది. నేను భారతమాతకు జై అనేదాని కంటే వందేమాతరం అనే నివాదాన్ని ఎన్నుకొంటాను.

హిందూ-ముస్లిం స్పృహదయాల సమ్మేళనం లేకుండా భారతదేశం అర్థరహితం. హిందూ-ముస్లిములకు జై అనే నివాదాన్ని ఎప్పుడూ మరువలేము.

"ఈ నివాదంలో విభేదం ఉండకూడదు. కొంతమంది ఆ మూడు నివాదాల్లో ఏదో ఒకదాన్ని పట్టుకున్నప్పుడు, మిగతావాళ్ళు తమ కిష్టమైన దాన్నే అరచకూడదు. ఇష్టం లేని వాళ్ళు మానవచ్చు. ఒక నివాదం వచ్చినప్పుడు తమది మర్య చేర్చడం మర్యాద కాదు. పైన చెప్పిన విధంగా ఆ నివాదాలను వరసగా ప్రయోగించటం ఎప్పటికీ మంచిది."

గాంధీ, ముస్లిం-హిందూ ఐక్యం సాధించడానికి ఎన్నో ముఖ్యమైన అంశాలను చేపట్టాడు. ఆయన హిందువులకు వ్యతిరేకంగా ఎన్నో హింసా కార్యక్రమాలు తలపెట్టిన ముస్లిములను ఏమీ అనేవాడు కాదు. అనలేదు. చాలామంది ప్రఖ్యాత హిందువులు ముస్లిం మతం ఏచ్చిని, కట్టుబాట్లను శంకించారు. ముస్లిములు వారి రాతలలోనూ లేక ఖుద్ది ఉద్యమం అనే పేరుతో చాలామంది హిందూ ప్రవక్తలను చంపించారు. అల్లాంటి మొదటి సంఘటనలో స్వామి శ్రద్ధానంద 1926 డిసెంబరు 23వ తేదీన అబ్దుల్ రహీద్ చేతుల్లో చంపబడ్డాడు. ఆయన జ్వరం చే మంచం పట్టి ఉండగానే చంపబడినాడు. దీని తర్వాత ఢిల్లీలో ప్రముఖ ఆర్య సమాజవాది లాల్ నానక్ చంద్ ని హత్య గావించారు.

1929 ఏప్రిల్ 6వ తేదీన 'రంగీలా రమాల్' రచయిత రాజ్ పాల్ సు ఆయన తన దుకాణంలో కూర్చుండగానే ఇలామ్ దిన్ అనేవాడు పాడిచి చంపాడు 1934లో నాథూరాజ్ శర్మను అబ్దుల్ హియామ్ కాల్చి చంపాడు. అల్లా చేయడం చాలా దైర్యంతో కూడింది. శర్మ

హిందుల్లో జాదీషియల్ కమిషన్ కోర్టులో తనపై మోపిన వేరం 195 ఇండియన్ పీనల్ కోడ్ ప్రకారం పెట్టిన కేసులో తను ఒక కరవత్రాన్ని ముద్రించినందుకు గాను విచారణ జరుగుతూ ఉన్నప్పుడు కత్తిపొట్లకు గురై మరణించాడు. 1938లో అహమ్మదాబాద్లో హిందూ మహాసభ జరిగిన అనంతరం ఆ సభ కార్యదర్శి ఖన్నా మీద క్రూరంగా దాడి జరిపారు. కానీ అదృష్టవశాత్తు తృటిపాటులో మరణం నుడి తప్పకున్నాడు.

ఈ జాబితా చాలా చిన్నది. దీన్ని పెంచాలంటే చాలా తేలికగా పెంచవచ్చు. కానీ ప్రముఖ హిందువులను, మూర్ఖపు ముస్లిములు చాలామందిని చంపారా కోర్టి మందినే చంపారా అనేది పెద్ద విషయం కాదు. ఖానీకోరుల లెక్కలు గట్టి వాళ్ల దృక్పథాన్ని పట్టించుకోవలసిన విషయం. చట్టం అమలు జరిగిన చోట హంతకులు శిక్షించబడ్డారు. ప్రముఖ ముస్లిములు ఎవరూ ఈ హంతకుల్ని ఏనాడూ ఖండించలేదు. అల్లా హత్యలకు పాల్పడిన వారిని త్యాగదనులుగా మతం కోసం ప్రాణాలర్పించేవారిగానూ, ఉద్యమం వారిని క్షమించి వదిలి వేపించి చెప్పలేము. దీనికి తగిన వివరణలు కావాలంటే బర్మత్ అలీ, లాహోర్ బారిష్టర్ అబ్దుల్ ఖయామ్ తరపున కోర్టులో వాదించడం చూడవచ్చు. అబ్దుల్ ఖయామ్ ఖోరాన్ ననుసరించి, దాన్ని రక్షించడానికి తను నాథురామ్ ను హత్య చేశాడు. కనుక ఆయన చేసిన పని సమర్థవీయం అంటాడు. ఇట్లాంటి ముస్లిముల దృక్పథాన్ని చాలా సులభంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు. మనకు అర్థం కానిదేమంటే గాంధీ దృక్పథం ఏమిటని.

గాంధీ హిందను, హిందూయత కార్యాలను ఖండించడంలో చాలా కాలానుగుణంగా చేసేవాడు. ప్రతి హిందూ చర్యను కాంగ్రెసు ఇష్టం ఉన్నా లేకపోయినా ఖండించేవారు. కానీ, గాంధీ అట్లాంటి హత్యలకు ఎప్పుడూ వ్యతిరేకత తెలిపేవాడు కాదు. ముస్లిములు కూడా ఈ హత్యలను ఖండించలేదు. ఇది టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా "ఇండియా కన్నులతో చూడు" అనే పేరుతో ప్రచురించబడింది.

ఇట్లాంటి సంఘటనను విమర్శించాలని ప్రముఖ ముస్లిములను కూడా గాంధీ కోరలేదు. ఆయన ఇట్లాంటి విషయాలపై మౌనం వహించి కూర్చున్నాడు. ఇట్లాంటి దృక్పథం ఉన్న గాంధీ కోరికేమిటి అంటే హిందూ-ముస్లిముల ఐక్యతను కాపాడడం - కొంతమంది హిందువులు హత్యకు గురి అయినా, వారి బలి ద్వారానే నా సరే ఈ దృక్పథమే ముస్లిములను అన్ని ఆక్రమాల నుండి మినహాయించింది. మోపల్లా మర్దణాలని గాంధీ చాలా బాగా విశ్లేషణ గావించాడు. అది ఐక్యానికి భంగం కలిగించవచ్చు. ఆయనా తగ్గకుండా అందులోని తప్పులను

* హ్యమి క్లెర్కనందను హత్య చేసిన అబ్దుల్ రషీద్ అత్యుక్త శాంతి కలగాలని, ఆయనకు పై లోకంలో శాంతి దొరకాని దేవబంద్ తియాలజీ కాలేజీ విద్యార్థులు, ప్రాసెనర్లు ఖురాన్ పఠనంను బదుపార్లు చేశారు. అల్లా ప్రతిరోజూ ఒక లక్షపార్లు ఖురాన్ పఠనాలను పరింపూనికి పూనుకున్నారు. వారు ప్రార్థనలతో పర్యవేక్షణచేసిన దేవుడు రషీద్ కు ఏడవ ఫరలోకంలో స్థానంను పొందేలా చేసేవారు.

క్షుణ్ణంగా పేర్కొన్నాడు.

మరిబారులోని హిందువులపై మోస్లాలు చేసిన అత్యాచారాలు రక్తాన్ని ఉడికించేస్తాయి. మొత్తం ధక్షిణ భారతంలో హిందువులను భయభ్రాంతుల్ని చేసింది. అందరు తమ ఆధిప్తాయాలను మార్చుకొన్నారు. అది ఉద్భవంగా ఉన్నప్పుడు ఖిలాఫత్ నాయకత్వం తప్పుగా అర్థం చేసుకుని, మోసాల్లాలు తమ మతంను కాపాడుకోవడానికి చేసిన వీరోచిత పోరాటానికి హాథికారి వందనాలను తెలియజేసింది. ఎవరైనా హిందూ-ముస్లిముల ఐక్యానికి ఇట్లాంటి సంఘటనలను సహించడం కూడదంటున్నారు. గాంధీ మాత్రం హిందూ-ముస్లిముల ఐక్యం కోసం ఎక్కువగా సహించడం ఖిలాఫతీయులు మోస్లాలను అభినందించడాన్ని కూడా చాలా తేలికగా తీసుకున్నారు. గాంధీ మోస్లాల గురించి చెబుతూ దైవానికి భయపడి దైర్యంగా తమ మతం కోసం మూల్కార్డం జరుగుతుందన్నాడు. మోస్లాలను గూర్చి వారిపై జరుగుతున్న అన్యాయం గూర్చి ముస్లిముల మౌనం గురించి గాంధీ ఇట్లా అన్నాడు :

“హిందువులు తమ మతాన్ని కాపాడుకోవడానికి దైర్యంతో నమ్మకంగా వ్యవహరిస్తున్నారు. మాట రూపేణా చేసిన ముస్లిముల మోస్లాల దుశ్చర్య ముస్లిం-హిందువుల స్నేహానికి ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ పరీక్ష కాదు. ముస్లిములు సహజంగానే అవమానం మోసాల్లల చర్యలు బలవంతంగా మతంను మార్చడం, దోపిడీలను చాలా మౌనంగా కొనసాగించారు. అవివేత మతమౌధ్యం కలవారైనా చేయడం కష్టం. నా నమ్మకం ఏమంటే హిందువులు కలిసికట్టుగా మోస్లాల మౌధ్యాన్ని సమానంగా అణచివేశారు. కొంత సంస్కారం ఉన్న ముస్లిములు ఆ మోస్లా చర్య మహ్మదు చెప్పిన బోధనలకు వ్యతిరేకమని అంగీకరించారు. కాంగ్రెస్ పర్కింగ్ కమిటీ మోస్లాల అత్యాచారాల వల్ల కాంగ్రెస్ చాలా జాగ్రత్తగా ముస్లిములకు ఎక్కడ నొప్పి కలుగుతుందోనన్నట్లు చేశారు.

కాంగ్రెస్ పర్కింగ్ కమిటీ మోస్లాల హింసాత్మక చర్యలకు ప్రగాఢ విచారం వ్యక్తం చేస్తూ మరిబారు ప్రాంతంలోనే కాక దేశంలో చాలాచోట్ల కాంగ్రెస్ సందేశాన్ని పూర్తిగా అందుకోని వారున్నారని వ్యక్తమౌతోందన్నారు. కేంద్ర ఖిలాఫత్ కమిటీ, ప్రతి కాంగ్రెస్, ఖిలాఫత్ కార్యకర్తల అహింసా సందేశాన్ని అందరికీ అందేలాగ ఎంతగా కవింపు చర్యలకు పాల్పడినా భారతదేశం వలుమూలాలకు తీసుకెళ్లాలని తీర్మానించింది.

ఇట్లా చేసిన మోస్లాల ధక్షిణ ప్రాంతంలో జరిపిన తిరుగుబాటుకు తీవ్ర నిరసన వ్యక్తం చేసింది. ఆ పర్కింగ్ కమిటీ అసలు మోస్లాల అంతటి చర్యలకు పాల్పడవలసి వచ్చిందనేదాన్ని

* ఒక తీర్మానం కేవలం మూడు బలవంతపు మత మార్పులు చేయడం జరిగిందని పేర్కొంది!! పర్ విలియం విన్సెంట్ 1922 జనవరి 16వ కేంద్రీయ శివసభలో చేసిన ప్రశ్నకు జవాబు ఇచ్చాడాయన. మద్రాసు గవర్నమెంటు రిపోర్టుల ప్రకారం బలవంతపు మత మార్పులు వందల వేలకొద్దిగా ఉండొచ్చు. కానీ కొన్ని కారణాల వల్ల అంత బిచ్చితంగా వివేదికను పొందడం కష్టమని వివరించాడు.

తెలుసుకోవాలనుకుంటుంది. కవింపు చర్యలు భరించరానివిగా ఉంటే మోష్లాలు అట్లాంటి చర్యకు పాల్పడ్డారో అనేది విభేదంగా తెలివడం లేదు. ప్రభుత్వం ప్రకటించిన నివేదికల ఆధారంగా చూస్తే ఒకవైపు దృశ్యం కనిపిస్తుంది. మోష్లాలు క్షమించరాని నేరాలకు పాల్పడినట్లు, దానిని అరికట్టడానికి ప్రభుత్వం శాంతి భ్రతలను కాపాడడం పేరుతో జీవితాలను కోల్పోవడం జరిగిందంటారు.

మోష్లాలో కొందరు మతోన్మాదులు బలవంతంగా మతం మార్చిడికి పాల్పడడం విచారకరమని కాంగ్రెస్ పార్టీకి కమిటీ పేర్కొంది. కొందరు కావాలని చేసే దుశ్చర్యల్ని ఇండించే ప్రభుత్వాన్నీ కల్పిత వార్తల్ని నమ్మవద్దని ప్రజల్ని హెచ్చరించింది. కమిటీ నివేదిక ఈ విధంగా పేర్కొంది.

“మంజేరి చుట్టుపక్కల నివసించే కుటుంబాల వారిని బలవంతంగా మహ్మదీయ మతంలోకి మార్చిడి చేయడం జరిగింది. కొంతమంది మతోన్మాదులు హిందువులను బలవంతంగా మార్చిడి చేయించారు. ఇది ఖిలాఫత్, సహాయ నిరాకరణోద్యమానికి పూర్తి విరుద్ధం. ఇంతవరకు మాకు అందిన సమాచారం ప్రకారం మూడు సందర్భాల్లోనే మత మార్చిడి చేసినట్లు గాంధీజీ నోరు మెదపకుండా ఉన్న సందర్భాలు మరి కొన్ని ఉన్నాయి. ముస్లిముల తలబిరుసు ప్రవర్తనకి సంబంధించి వాటిని స్వామి శ్రద్ధానంద తన వారసత్వ లిబరేటర్ పేర్కొన్నారు. 1926 సెప్టెంబరు 30 పత్రికలో స్వామిజీ ఇలా రాశారు :

“అంటరానితనం నిర్మూలనకి సంబంధించి అధికార పూర్వకంగా చాలాసార్లు తీర్పు వచ్చింది. హిందువులు గతంలో చేసిన పాపాలకి ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకోవాలని, హిందూయేతరులు దీనికి సంబంధించి చేయవలసిందేమీ లేదన్నారు. కాని, మహమ్మదీయులు, క్రైస్తవులు బహిరంగంగా వైకోమ్ ఇతర స్థలాల్లో గాంధీ ఆదేశాలని వ్యతిరేకించారు. చివరికి యాకూబ్ హన్లాంటి నిష్పక్షపాత నాయకుడు నాకు విజ్ఞప్తినివ్వాలని ఉద్దేశించిన మీటింగ్ కు అధ్యక్షత వహిస్తూ మద్రాసులో ఇండియాలోని అంటరానివారి సందరిని ఇస్లాంలోకి మార్చవలసిన బాధ్యత ముస్లిముల మీద ఉందని బహిరంగంగా చాటాడు.

ముస్లిములనిగాని, క్రైస్తవుల్నిగానీ మందలిస్తూ ఒక్క ముక్క అనలేదు.

1926 జూలై పత్రిక లిబరేటర్ లో స్వామిజీ ఇలా రాశారు :

“మహాత్మాగాంధీ దృష్టికి తేవలసిన మరో ముఖ్యమైన విషయం ఉంది. మేమిద్దరం ఖిలాఫత్ నాగపూర్ సమావేశానికి కలిసి వెళ్ళాం. ఆ మీటింగ్ లో ప్రారంభమయ్యే ఖురాన్ ఆయత్ (క్లౌకాన్ని) ఓ ముసల్మాన్ చదివాడు. అందుట్టే చాలాసార్లు జిహాద్ కి కావల్సిన చంపడం లాంటి అంశాలు జోక్యం చేసుకున్నాయి. కాని నేను ఎప్పుడైతే ఖిలాఫత్ ఉద్యమ ప్రస్తుత దశకు దృష్టి మళ్ళించానో మహాత్మాజీ నవ్వాడు. వాళ్లు బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య

ఉద్యోగసామ్యాన్ని ఉద్దేశిస్తున్నారు. అహింసాత్మక కార్యక్రమానికి ఇది భంగకరం అన్నాన్నేను. ద్వేషభావం వచ్చినపుడు మహమ్మదీయ మౌలానాలు హిందువులకు వ్యతిరేకంగా వాటిని వాడకుండా చేయరు."

మోస్లా అల్లర్లు సంబంధించిన మూడవ ఉదంతాన్ని స్వామీజీ చెప్పారు. 1926 ఆగస్టు 26వ తేదీన వెలువడిన లిబరేటర్లో స్వామీజీ ఇట్లా అన్నారు : "పాఠ కమిటీలో ఈ విషయం ప్రస్తావనకి వచ్చినపుడు మొదటి హెచ్చరిక వచ్చింది. మొదటి తీర్మానం హిందువుల్ని చంపడం తప్పని సీట్లు నమలకుండా మొత్తంగా ఖండించింది. హిందువుల ఇట్లు తగలబెట్టడం, బలవంతంగా ముస్లిములుగా మార్చడం లాంటి చర్యల్ని వ్యతిరేకించింది. హిందూ సభ్యులే తీర్మానానికి సవరణలు ప్రతిపాదించి, చివరికి అది ఏ కొద్దిమంది వ్యక్తుల్లో ఖండించడం కిందకి దిగజారింది. కొంతమంది ముస్లిం నాయకులకి ఇది కూడా రుచించలేదు. మౌలానా పకీరు, మరికొందరు మౌలానాలు ఈ ప్రతిపాదనను వ్యతిరేకించారు. అందులో ఆశ్చర్యం లేదు.

కానీ ఆపాదమస్తకం జాతీయవాది అయిన మౌలానా హసన్ మొహసినీ లాంటివాళ్ళు ఆ తీర్మానాన్ని వ్యతిరేకించడం నాకు ఆశ్చర్యం కలిగించింది. ఆ వ్యతిరేకించడమైనా మోస్లా ప్రాంతం ఇక ఎంతమాత్రం డార్-ఉల్-అమన్ కాదనీ, అది డార్-ఉల్-హరద్గా మారిందనీ, కారణం చూపించి హిందువులు మోస్లాల బ్రిటిష్ శత్రువులతో కుమ్మక్కూ, అయ్యాదనీ వాళ్ళు అనుమానించారు. అంతేత హిందువులకు ఖరాన్, కత్రిన్ బహుకరించడం మోస్లానికి సంబంధించ ఒప్పే. హిందువులు మృత్యువు నుంచి తమను తాము కాపాడుకునేందుకు ముసల్మాన్లుగా మారడం ఐచ్చికంగా విశ్వాసాన్ని మార్చుకోవడమే గాని, బలవంతంగా జరిగింది కాదు - నరే, కొంతమంది మోస్లాలను ఖండించే మెత్తని తీర్మానానికి కూడా ఏకగ్రీవ ఆమోదం లభించలేదు. మెజార్టీ ఓటుతో ఆమోదించారంతే. కాంగ్రెస్ తమ ఓరిమి మీదనే మనుతూ ఉందనీ, తమ రెక్కల్ని అతి చిన్న ప్రయత్నం కనిపించినా తలస్పర్శి ఐక్యం తునాతునకలపు తుందని ముసల్మాన్లు భావిస్తున్నారనడానికి సూచనలు ఉన్నాయి."

ఆఖరుది గాంధీ ప్రారంభించిన విదేశీ వస్త్ర దహనానికి సంబంధించింది. 1926 ఆగస్టు 31వ తేదీ "లిబరేటర్"లో రాస్తూ స్వామీజీ ఇలా అన్నారు :

"విదేశీ వస్త్ర దహనం తమ అనుర్జంమనీయ కర్తవ్యం అని ప్రజలు భావించారు. దాస్, నెహ్రూ తదితర అగ్రనాయకులు వేల రూపాయల విలువ చేసే వస్త్రాల్ని మంట కాహుతి చేశారు. అలాంటి సందర్భంలో 'విదేశీ వస్త్రాలనన్నింటి' లర్క్ సోదరులకోసం పంపించేట్లు ఖిలాఫత్ ముసల్మాన్లు మహాత్మాజీ నుంచి అనుమతి పొందారు. అది కూడా నాకు మరి పొగొట్టింది. మహాత్మాజీ మొండిపట్టుగా హిందువుల భావాలకు మాత్రం సానుభూతి చూపించకుండా ఉంటాడు. మాత్రబద్ధమైన సమన్య వచ్చేటప్పటికీ ముస్లింలు కర్తవ్యాన్ని

ఉల్లంఘించినా, ఆయనకు వాళ్ళపట్ల సానుభూతి ఉంటూనే ఉంది."

హిందూ ముస్లిం ఐక్యం సాధించడానికి ఆయన చాలా ప్రయత్నాలు చేశాడు. ఆ ప్రయత్నాల చరిత్రలో రెండు సంఘటనల గురించి ప్రస్తావించుకోవాలి. ఒకటి 1924లో గాంధీ సాగించిన నిరాహార దీక్ష. అది 21 రోజులు సాగింది. ఆ దీక్షకు ఉపక్రమించే ముందు గాంధీ దానికి కారణాలు ఏమిటో చెప్పాడు.

"రెండేళ్ళ క్రితండాకా స్వేహితులుగా ఉన్న హిందువులు, ముస్లిములు ఇవాళ కట్టకుక్కల్లా కొట్లాడుకుంటున్నారు కొన్నిచోట్ల. దీన్నిబట్టి వాళ్ళు సహాయ నిరాకరణను అహింసాత్మకంగా అనుసరించడం లేదని తేలుతోంది. బాంబేలో చోరీచౌరాలో, ఇంకా అనేక చిన్న సంఘటనల్లో వాకు సూచనలు కనిపించాయి. అప్పుడు నేను ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకున్నాను. దాని ఫలితాలు కనిపించాయి. కానీ ఈ హిందూ, ముస్లిం ఉద్రిక్తతలు అనూహ్యం. కొహల్ విషాదం గురించి విని భరించడం కష్టమైంది. నేను సబర్మతి నుంచి ఢిల్లీకి బయల్దేరిపోయాను, శాంతి గురించి ఉపన్యాసాలు చెప్పడం, సూక్తులు బోధించడం మాత్రమే చాలదని సరోజినీ దేవి నాకు రాసింది. మంచిపట్టుగా ఉండే బెషధం కనిపెట్టాలని అంది. ఆ బాధ్యత వామీద ఆవిడ ఉంచడం మంచిదే అయింది. మన ప్రజల అపారమైన శక్తిని ఆచరణలోకి తేవడంలో నేను నిమిత్తమూత్రంగా ఉండలేదా? ఆ శక్తి ఆత్మ వివాళరంగా తయారైతే నేను దానికి బెషధం కనిపెట్టాలి."

★ ★ ★

"అమేతీ, సంభాల్, గుర్ఖా సంఘటనలతో నేను తీవ్రంగా చలించిపోయాను. అమేతీ, సంభాల్ సంఘటన గురించి హిందూ, ముస్లిం మిత్రులు తయారు చేసిన నివేదికల్ని చదివాను. గుర్ఖాల్ వెళ్ళివచ్చిన హిందువుల, ముస్లింల సంయుక్త నివేదికనూ చూశాను. వా గుండె బాధతో పిండేసిపట్టయింది. అయినా నాకు బెషధం కనిపించలేదు. నేను ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకోవాలి."

"నన్ను అభిమానిస్తున్నామని చెప్పే హిందువులకూ, ముస్లిములకూ ఇది పాఠశాల. వాళ్ళు నన్ను నిజంగానే అభిమానిస్తే, వాళ్ళ అభిమానానికి నేను యోగ్యుణ్ణి అయితే, వాళ్ళు నాతోబాటు ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకోవాలి. పరమాత్ముణ్ణి తమ హృదయాలలో తిరుక్కురించినందుకు అలా చేసుకోవాలి.

"హిందువుల ముస్లిముల ప్రాయశ్చిత్తం ఉపవాసదీక్ష కాదు, తమ తప్పుల్ని సవరించుకోవడం. హిందూ సోదరుల పట్ల ముసల్మాన్లకు ద్వేషభావం ఉండకూడదు, హిందువులకు ముస్లిం సోదరుల పట్ల ద్వేషం ఉండకూడదు. అదే అసలు ప్రాయశ్చిత్తం.

"నేను మిత్రులనెవళ్ళనూ సంప్రదించలేదు. బుదవారం నాడు నాతో చాలాపేపు దగ్గరగా ఉన్న హాకీం సాహెబ్ కూడా అడగలేదు. మౌలానా మహమ్మదాలీతో ఆతిథ్యం

తీసుకుంటున్నాను, అయినా ఆయన్నీ సంప్రదించలేదు. "అయితే ముస్లిం ఇంట్లో ఉపవాస దీక్ష పట్టడం సబబేనా? (అప్పుడు గాంధీ ఢిల్లీలో మహమ్మద్ ఆలీ అతిథిగా ఉన్నారు) అవును, సబబే. ఈ ఉపవాస దీక్ష ఏ ఒక్క వ్యక్తికీ వ్యతిరేకంగా చేస్తున్నది కాదు. ముస్లిం ఇంట్లో నేను ఉండడమే దానికి సాక్ష్యం. పరిస్థితుల్ని బట్టి నేను అలాంటి దీక్షని పట్టాల్సి వచ్చింది, దాన్ని ముస్లిం నివాసంలో పూర్తి చెయ్యాల్సి రావడం ఉచితం."

"మహమ్మద్-ఆలీ ఎవరు? ఉపవాసానికి రెండు రోజుల ముందు ఏదో స్వవిషయం మీద మాకు చర్చ జరిగింది. వాడై నది ఆయనదనీ, ఆయనదై నది నాదనీ నేను చెప్పాను మహమ్మద్ ఆలీ ఇంట్లో లింఛింగం లాంటి హృదయపూర్వక ఆతిథ్యం నాకు ఎక్కడా లభించలేదని బహిరంగంగా చెప్పుతున్నాను. నాకేది కావాలో ముందే వాళ్ళకి తెలుసు. ఇంట్లో ఉన్న ప్రతివాళ్ళకూ నాకు సౌకర్యంగా ఏ ఇబ్బంది లేకుండా ఉండేట్టు చెయ్యాలనే, డాక్టరు అయిన అన్నారీ, అబ్దుల్ రహమాన్లు నా వైద్య సహాయకులయ్యారు. నన్ను రోజూ పరీక్షిస్తున్నారు. నా జీవితంలో ఎన్నో ఆనందదాయకమైన సంఘటనలున్నాయి. ఈ సందర్భం లోగడ వాటికంటే తక్కువది కాదు. తిండి సర్వస్వం కాదు. పరిపూర్ణ ప్రేమని ఇక్కడ పొందుతున్నాను. అది నాకు భోజనం కంటే ఎక్కువ."

"ముసల్మాన్ స్నేహితులతో ఎక్కువ తిరగడం వల్ల హిందువుల మనోభావాలు ఏమిటో నాకు తెలియడం లేదని అనుకుంటూ ఉండడం నాకు తెలుసు. నా మనోభావమే హిందూ మనోభావం. వాళ్ళ మనోభావాలు తెలుసుకునేందుకు నేను వాళ్ళ మధ్యలో ఉండనవసరం లేదు. నాలోని ప్రతి అణువూ హిందువై నపుడు. మహా ప్రతికూల పరిస్థితుల్లో కూడా వికపించ లేకపోయినట్లయితే నా హిందూ మతం చాలా పేదది అన్నమాట. హిందూమతానికి ఏది అవసరమో నాకు సద్యోజాతంగా తెలుసు. కానీ, ముసల్మాన్ మనోభావాల తెలుసుకునేందుకు నేను పాటుబడాలి. మణిపూసల్లాంటి ముసల్మాన్లకి నేను ఎంత సన్నిహితంగా వస్తే అంత న్యాయబద్ధంగా ముస్లిములను వాళ్ళ చర్యల్ని నేను అంచనా కట్టగలను. ఈ రెండు మతవర్గాల మధ్యా ఆత్మ్యత్వం సందానంగా తయారవాలని నా తపన. కానీ అలా చేసే ముందు నేను హిందువుల్ని ప్రేమించినంతగా ముసల్మాన్లని ప్రేమిస్తున్నానని వాళ్ళకు నేను రుజువు చెయ్యాల్సి. అందరినీ సమానంగా ప్రేమించమని నా మ కం నాకు బోధిస్తోంది. అలా చేసేందుకు పరమాత్ముడు నాకు సాయపడుగాక! నా ఉపవాసం ఇతర విషయాలతోబాటుగా ఆ సమాన స్వార్థరహిత ప్రేమని నేను సాధించేందుకు తోడ్పడాలి."

ఈ ఉపవాస దీక్ష వల్ల ఐక్య సమావేశాలు జరిగాయి. అయితే పవిత్ర తీర్మానాలు తప్ప ఏమీ జరగలేదు. ఆ తీర్మానాన్ని ప్రకటిస్తూనే ఉల్లంఘించారు.

హిందూ ముస్లిం ఐక్యం సాధించేందుకు గాంధీ నిర్వహించిన పాత్ర మరొక విషయంతో ముగియడం. మత సమస్య పరిష్కారం కోసం జరిపిన చర్చల్లో గాంధీ అనుసరించిన వైఖరి

గురించింది అది. ఆయన ముస్లిములకి బ్లాక్ చేక్ ఇచ్చాడు. కానైతే దానివల్ల ముస్లిములకి చిరాకెత్తించడం, ఏమంటే తప్పించుకోవడంగా వాళ్లు దాన్ని చూశారు. రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల్ని ఆయన వ్యతిరేకించాడు. కమ్యూనిస్ట్ అవార్డు వాటిని ముస్లిములకు ఇచ్చింది, కాని గాంధీ, కాంగ్రెస్ వాటిని అంగీకరించలేదు. కాని దాని మీద ఓటింగ్ జరిగినప్పుడు దాన్ని ఒప్పుకుంటున్నట్టుగాక, ఒప్పుకోనట్టుగాక చిత్తమైనైఖర్ని అవలంబించారు.

అదీ హిందూ ముస్లిం చక్ర సాధనలో గాంధీ చేసిన ప్రయత్నాల చరిత్ర. ఈ ప్రయత్నాల ఫలితాలు ఏమిటి? దీనికి సమాధానం కావాలంటే ఈ ఉభయ వర్గాలకి 1920-1940ల మధ్య ఉన్న సంబంధాన్ని చూడాలి. ఆ సంవత్సరాల్లోనే వాళ్ల మధ్య చక్రం కోసం గాంధీ శ్రమపడ్డాడు. పార్లమెంటుకి వార్షికంగా సమర్పించే భారత వ్యవహారాల నివేదికలో ఈ సంబంధాల్ని బాగా వివరించారు. భారత ప్రభుత్వ చట్టం మేరకు అలా సమర్పించాల్సి ఉంది. ఈ నివేదికల్లో నుంచే నేను సమాచారం సేకరించాను.

1920లో ఆదిలోనే మంబార్లో మోస్లాం తిరుగుబాటు అనేది జరిగింది. ఖుద్వామ్-ఇ-కాబి మక్కా దేవాలయ సేవకులు, కేంద్ర ఖిలాఫత్ కమిటీ అనే రెండు ముస్లిం సంస్థలు నిర్వహించిన ఆందోళన ఫలితం అది. భారతదేశం బ్రిటిష్ వాళ్ల పాలన కింద దార్-ఉల్-హరత్ అని ఆందోళనకారులు ప్రచారం సాగించారు. ముస్లిములు దీనికి వ్యతిరేకంగా యుద్ధం చెయ్యాలనీ, చెయ్యలేకపోతే ప్రత్యామ్నాయ సూత్రం అయిన హజరత్ సూఫిని సాగించాలనీ ప్రచారం చేశారు. మోస్లాం ఒక్క ఉదుట్టి రెచ్చిపోయారు. అది బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా నిజంగా తిరుగుబాటు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాన్ని కూలదోసి ఇస్లాం రాజ్యాన్ని స్థాపించడం దాని లక్ష్యం. చాకులు, కత్తులు, బల్లెలు రహస్యంగా ఉత్పత్తి అయ్యాయి. తెగించిన వాళ్లు కొందరు బ్రిటిష్ అధికారాన్ని ఎదిరించారు. ఆగస్టు 20న మోస్లాంకి, బ్రిటిష్ వాళ్లకి మధ్య తీవ్రమైన ఘర్షణ జరిగింది, పిరునందీలో. రోడ్ల మీద అవరోధాలు పెట్టారు. పెరిగ్రాఫ్ తీగల్ని తెంపేశారు. రైల్వేలను ధ్వంసం చేశారు చాలాచోట్ల. పరిపాలన వ్యతిరేకిపోయింది. వెంటనే మోస్లాంల స్వరాజ్యం స్థాపితం అయిందని ప్రకటించారు. ఎవరో అలీ మొదలియాద్ సురాజును చేశారు. ఖిలాఫత్ జెండాలు ఎగిరాయి. ఎర్నాడ్, వల్లారన ఖిలాఫత్ రాజ్యాలుగా చాలారు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ వ్యతిరేక తిరుగుబాటుగా దాన్ని గురించి అర్థం చేసుకోవచ్చు. అయితే సంక్రమాశ్చర్య కారకమయింది హిందువుల్ని మోస్లాంలు చూసిన తీరు. హత్యలు, బలవంతంగా మత మార్పిళ్లు, దేవాలయాన్ని అవనిత్రం చెయ్యడం ఆడవాళ్ల మీద వీచగా అత్యాచారం చెయ్యడం, కొల్లగొట్టడం, గర్భిణీ స్త్రీల గర్భాలు చీల్చడం, దహనకాండ, ధ్వంసం - ఒకటేమిటి, పరమ ఆటవిక చర్యలన్నీ జరిగాయి. నిరాపరాధంగా జరిగాయి. సైన్యాలు దిగి శాంతి భద్రతలు స్థాపించే దాకా హిందువుల మీద అత్యాచారాలు అలానే సాగాయి. హిందూ

* వాటిని "ఇండియా ఇన్ 1920" పేరుగా పిలుస్తారు.

ముస్లిం అల్లర్లు కావు కాని ఎంతమంది హిందువులు చనిపోయారో, గాయపడ్డారో, మత మార్పిడికి గురయ్యారో తెలీదు కాని ఆ సంఖ్య చాలా విపరీతంగా ఉండే ఉంటుంది.

1921-22 సంవత్సరంలో మతకావేషాలు చల్లారలేదు. ముహూర్రం ఉత్సవాల, తర్వాత తీవ్రమైన అల్లర్లు జరిగేయి, బెంగాల్లో, పంజాబ్‌లో. పంజాబ్‌లో అయితే హోల్మాన్ మత విద్వేషం-ఎంత తీవ్రస్థాయికి చేరిందంటే, మృతుల సంఖ్య 1 మాదిరిగా తక్కువే అయినా, అస్త్ర నష్టం విపరీతంగా జరిగింది.

1922-23లో ఉభయాల మధ్య సంబంధాలు శాంతియుతంగా సాగాయి. 1924లో మళ్ళీ బెడకాయి. కాని కోహాల్‌లో అంతగా ఏ ప్రాంతంలోనూ ఉద్రిక్తత కనిపించలేదు. ఇస్లాం వ్యతిరేక తీవ్రగతం ఒకటి ప్రచురితం అవడం దానికి తక్షణ కారణమయింది. 1924 సెప్టెంబరు 9, 10 తేదీల్లో భయంకరమైన అల్లర్లు తెలరేగాయి. 155 మంది చనిపోయారు. క్షతగాత్రులయ్యారు. 9 లక్షల రూపాయల విలువ చేసే అస్త్ర నష్టం జరిగింది. అసంఖ్యాకంగా సరుకుల్ని కొల్లగొట్టారు. ఆ బీతాంగ వాతావరణంలో కోహాల్‌లోని హిందూ జనాభా వలస వెళ్లిపోయారు. చాలా దీర్ఘచర్చల తర్వాత ఒక రాజీ కుదిరింది. అల్లర్లకు దీగిన వాళ్ల మీద ఆరోపణల్ని ప్రభుత్వం ఉపసంహరించుకుంటామని, కొన్ని మినహాయింపుల్లో హామీ ఇచ్చింది. నష్టపోయిన వాళ్లు తమ వ్యాపారాల్ని తిరిగి ఆరంభించేందుకు ప్రభుత్వం అడ్వాన్సులు ఇచ్చింది. వడ్డీ లేకుండా కొన్ని సందర్భాల్లో 5 లక్షల మేరకే ఇచ్చింది. రాజీ కుదిరాక కూడా, వలసపోయిన వాళ్లు తిరిగి కోహాల్ చేరుకున్నాక కూడా 1924-25 అంతా శాంతి లేకపోయింది. హిందూ - ముస్లిముల మధ్య ఉద్రిక్తత కొనసాగింది. దేశమంతటా అది ఉంది. వేనవి నెలల్లో చాలా విదారకమైన అల్లర్లు జరిగాయి. జులై నెలలో ఢిల్లీలో ఉభయ వర్గాలకూ మధ్య తీవ్రమైన కోట్లాట జరిగింది. నాగపూర్లోనూ అలా జరిగింది. చాలామంది హతులయ్యారు. ఆగస్టు నెల దరిద్రంగా గడిచిందనే చెప్పాలి. లాహోర్, లక్నో, భగల్పూర్, నాగపూర్‌లలో అల్లర్లు రేగాయి. నైలాపూర్లో తీవ్రమైన ఘర్షణ జరిగింది. సెప్టెంబర్-అక్టోబర్ నెలల్లో లక్నో, షాజహాన్‌పూర్, కంకినార, ఆలహాబాదుల్లో ఘర్షణలు రేగాయి. ఆ ఏడాది జరిగిన తీవ్రమైన ఘర్షణ కోహాల్‌దే.

1925-26లో హిందూ-ముస్లిం విద్వేషం బాగా వ్యాపించింది. ఆ యేడు జరిగిన అల్లర్లకు సంబంధించిన విశేషం ఏమిటంటే అవి విస్తృతంగా వ్యాపించడం, చిన్న చిన్న గ్రామాల్లో కూడా అవి తెలరేగాయి. కలకత్తా, యు.పి., సెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్, బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీ - అన్నిచోట్లా తీవ్రమైన అల్లర్లు జరిగాయి. ఆగస్టు ఆఖర్లో కొన్ని చిన్నా చితకా గొడవలు జరిగాయి. చాలా ప్రాణ నష్టం జరిగింది. కొన్నిచోట్ల బాహాబాహి యుద్ధం జరిగింది. కంకినారలో, కలకత్తాలో జనసాంద్రత ఎక్కువగా ఉండే బాల్‌మిల్లు ప్రాంతం అది - పోలీసుల వల్ల పెద్ద ఘర్షణ తప్పింది. గుజరాత్‌లో, హిందూ-ముస్లిం వై ఘమ్యం సాగింది. ఒక సందర్భంలో దేవాలయాన్ని అవచిత్రం చెయ్యడం జరిగింది. హిందువుల ముఖ్యమైన పండగ రామకల. అది

సెస్టాంబరు ఆఖర్లో వస్తుంది. అప్పుడు చాలా చోట్ల ఆందోళన కలిగించే పరిస్థితి ఏర్పడింది. యు.పి.లోని అలీపూర్లో దారుణమైన కొట్లాటలు జరిగాయి. శాంతిస్థాపన కోసం పోలీసులు కాల్పులు జరపాల్సి వచ్చింది. లక్నోలో అదే ఉత్సవం సమయంలో పరిస్థితి విపరీతమైంది. అయితే స్థానిక అధికార్లు అల్లర్లని నివారించారు. అక్టోబరులో బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీలోని షోలాపూర్లో తీవ్ర స్థితి ఏర్పడింది. అక్కడ స్థానిక హిందువులు హిందూదేవుళ్ల విగ్రహాల్ని రథం ఊరేగింపుగా తీసుకెళుతున్నారు. అది మసీదు దగ్గరికి వచ్చే వేళకి, తగవు మొదలైంది. అది అల్లరిగా మారింది.

కలకత్తాలో ఏప్రిల్లో ఒక మసీదు దగ్గర ఘర్షణ మొదలైంది. కొంతమంది ఆర్యసమాజ్ వాదులకు ముస్లిములకు మధ్య మొదలైంది. అది ఏప్రిల్ 5 దాకా సాగింది. పోలీసు, మిలటరీ ఒక సందర్భంలో మాత్రమే గుంపుల్ని ఎదుర్కొన్నారు. అప్పుడు కాల్పులు జరిగాయి. చాలా గృహ దహనాలు జరిగాయి. మొదట మూడురోజుల్లోనూ 110 దహనాల్ని అగ్నిమాపక దళం నిరోధించింది. ఈ అల్లర్లలో అంతకు ముందెన్నడూ లేని విశేషం దేవాలయాల్ని పాడు చెయ్యడం. హిందువులు మసీదుల్ని పాడు చెయ్యడం. 44 మంది చనిపోయారు. 584 మంది గాయపడ్డారు. దోపిడీలు జరగడం, వ్యాపారం మూతపడడం. కలకత్తాలో చాలా నష్టం జరిగింది. ఏప్రిల్ 5 తర్వాత దుకాణాలు తెరిచారు. కాని ఉద్రిక్తత సాగింది. ఏప్రిల్ 13, 14 తేదీల్లో హిందూ పండుగ ఉంది. అంతేత అప్పటి దాకా సాగింది. 13న సిక్కులు కూడా ఊరేగింపు జరపాల్సి ఉంది. కాని ప్రభుత్వం అనుమతి ఇవ్వలేదు. 13, 14 తేదీల గురించిన భయాలు అద్భుతపాత్రు తొలగిపోయాయి. 22 దాకా పైపై న శాంతి సాగింది. అప్పుడు ఒక్క ఉడుట్టు భగ్నం అయింది. వీధిలో జరిగిన ఓ చిన్న కొట్లాటతో అల్లరి మళ్లీ మొదలైంది. ఉభయ వర్గాల గుంపుల మధ్య సామాన్యంగా చిన్నగా మొదలయ్యే తగువులు చిలికి, చిలికి గాలివానలయ్యేవి. ఇప్పుడు మాత్రం దేవాలయాల మీద దాడులు జరగలేదు. గృహ దహనాలు, దోపిడీలు కూడా తక్కువే. కాని ఎక్కువ సంఘటనలు జరిగాయి. పోలీసుల జోక్యంతో విద్యేషపూరితమైన గుంపులు చెదిరిపోయాయి. 12 సందర్భాల్లో కాల్పులు జరపాల్సి వచ్చింది. ఈ దశలో మొత్తం హతుల సంఖ్య 60, క్షతగ్రాతుల సంఖ్య 391. వ్యాపారం చాలా భగ్నమైంది. యురోపియన్ వ్యాపార సంస్థలకి ఇబ్బంది ఏమీ లేదు కాని, మార్కెట్ వ్యాపారం మాసిపోయింది. బీతాంగంతో చాలా వాణిజ్య సంస్థలు మూతపడ్డాయి. రెండురోజులు మాంసం సరఫరా నిలిచిపోయింది. తెత్తని తొలగించడం కూడా జరగలేదు. సరఫరాలు జరిగేందుకు ఏర్పాట్లు జరిగాయి. మునిసిపల్ పాకీ పనివాళ్లని మళ్ళీ పనిలోకి తెచ్చారు. పోలీసులకి రక్షణ నిమిత్తం విజ్ఞప్తి చేశారు. అల్లర్ల ప్రాంతం విస్తరించింది. కాని కలకత్తా మిల్లు ప్రాంతంలో అల్లర్లు జరగలేదు. కల్లోలీత ప్రాంతాల్లో క్రమపద్ధతిగా దాడులు చేసి, గూండాల్ని అరెస్టు చేసి, ఆయుధాల్ని స్వాధీనం చేసుకుని పోలీసులు పరిస్థితిని కాపాడారు. బ్రిటిష్ సైనికులు స్పెషల్ పోలీసు ఆపేనర్లుగా వ్యవహరించారు. చెదురు మదురుగా జరిగిన పాత్యలకి

గూండాలు బాధ్యులు. వాళ్లు కిరాయి హంతకులని ఉభయపక్షాలకీ అనిపించేది. అల్లర్లలో మరో విశేషం అంకం ఏమిటంటే ఉభయపక్షాల వాళ్లు రెచ్చగొట్టే కరవత్రాలు అచ్చునేసి వంచడం. కిరాయి గూండాల్ని పెట్టుకోవడం అల్లర్లు సాగుతూ ఉండేందుకు దబ్బు వాడేరు.

1926-27 అంతా మతవరమైన అల్లర్లే. 1926 ఏప్రిల్ నుంచి ప్రతినెలా అల్లర్లు సాగాయి. రెండు నెలలో ఏమో ప్రాంతంగా గడిచాయి. అదేనా వ్యాయ పరిభాష రీత్యానే. అనంతా అల్లర్లనీ, ముర్దణలను చూస్తే అవి చిల్లర గొడవల మంచో, వ్యక్తుల సొంత గొడవల మంచో పుట్టేయని తెలుస్తుంది. ఉదా : ఓ హిందూ దుకాణదారుకీ, మహమ్మదీయ ఖాతాదారుడీకి మధ్య ఏ మత ఉత్సవం దగ్గరో, హిందువులు మసీదు దగ్గర ఉర్రేగింపులు జరుపుతూ సంగీతం వెయ్యడం లాంటివి. ఒకటి రెండు అల్లర్లు మామూలు ఉద్రిక్తత వల్ల వచ్చినవి. అలాంటి వాటిలో కొట్ట వచ్చినట్టు కనిపించే సంఘటన ఢిల్లీలో జూన్ 24న జరిగింది. సమ్మర్లంగా ఉన్న ఓ వీధిలో ఓ గుర్రం దూరడంతో అల్లర్లు మొదలయ్యాయన్న భావం కలిగింది. దాంతో రెండు పక్షాలూ ఒకళ్ళు మీద ఒకళ్లు కర్రలతో, ఇటుకలతో దాడి చేసుకున్నాయి.

కలకత్తాలో 1926 మేలో జరిగిన రెండు అల్లర్లతో బాటుగా 40 అల్లర్లు ఆ ఏడంతా 1927 ఏప్రిల్ దాకా కొనసాగాయి. 197 మంది హతలయ్యారు. 1578 గాయపడ్డారు. ఆ అల్లర్లు విస్తారంగా వ్యాపించాయి. బెంగాల్, పంజాబ్, యు.పి.లు బాగా దెబ్బ తిన్నాయి. బెంగాల్ పురంగా సప్తపోయింది. ఆ యేడాదిలో చాలా భాగం పిందీలో బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీలో హిందూ ముస్లిముల మధ్య ఉద్రిక్తతలు కొనసాగాయి. కలకత్తా ఆ ఏడాదంతా ఉద్రిక్తంగా ఉంది. జూన్ 1న ఓ చిన్న తగుపు జరిగింది. అది అల్లర్లగా మారింది. 40 మంది క్షతగాత్రులయ్యారు. తర్వాత కొంత విరామం వచ్చింది. జూలై 15న ఓ ముఖ్యమైన హిందూ పండగ. ఆ సందర్భంలో హిందువులు కొన్ని మసీదు ప్రాంతంలో సంగీతం వాయించారు. అది ముర్దణకు దారి తీసింది. 14 మంది చనిపోయారు. 116 మంది గాయపడ్డారు. ఆ మర్నాడు మహమ్మదీయుల పండగ, మొహరం. ఆరోజున అల్లరి చెలరేగింది. 19, 20, 21, 22 తేదీల్లో మళ్ళీ పుంజుకొంది. కెదురుమదురుగా గొడవలు 23, 24, 25లలో జరిగాయి. 28 మంది హతలయ్యారు. 22 మంది గాయపడ్డారు. కలకత్తాకు పొరుగునున్న హౌరాలో అల్లర్లు జరిగాయి. ఇద్దరు చనిపోయారు, 30 మంది గాయపడ్డారు. ఏప్రిల్, మే నెలల్లో గృహదహనాల వల్ల తీవ్రమయ్యాయి. అదృష్టవశాత్తూ జూలై అల్లర్లలో ఇలా జరగలేదు. అగ్నిమాపక దళాన్ని నాలుగు సందర్భాల్లోనే పిలిచారు.

1927-28కి వస్తే ముఖం మీద కొట్టినట్టు ఈ వాస్తవాలు గోచరిస్తాయి. ఏప్రిల్ నుంచి సెప్టెంబరు దాకా 1927లో 25కి తక్కువ కాకుండా అల్లర్లు జరిగాయి. 10 యు.పి.లో, 6 బొంబాయిలో, పంజాబ్ లో 2, బెంగాల్ లీహాల్, ఢిల్లీ, ఓరిస్సాల్లో 2 చొప్పున జరిగాయి.

ఆధికభాగం పడుగలప్పుడే జరిగాయి. ఈ అల్లర్లలో 103 మంది హతలయ్యారు. 1,084 మంది గాయపడ్డారు.

లాహోర్‌లో 1927 మే 4,7 తారీఖుల మధ్య జరిగింది తీవ్రమైన అల్లరి. రెండు వర్గాల మధ్య ఉద్రిక్తత రేగింది. సిక్కులకీ, మహమ్మదీయులకీ మధ్య సందు దొరకగానే అల్లరిగా మారింది. వాయువీగంగా అది వ్యాపించింది. 27 మంది హతలయ్యారు. 272 మంది గాయపడ్డారు. వ్యక్తుల మీద చెల్లాచెదురుగా జరిగిన దాడుల వల్లే ఆ సంఖ్య పెరిగింది. పోలీసులు, సైనికులు రంగంలో దిగారు. దాంతో విద్యేష వర్గాల మధ్య భారీ కొట్లాట్లు జరగలేదు. అక్కడక్కడ హత్యలు, దాడులు జరిగేయన్నాడు రెండు మూడురోజులు. లాహోర్ వీధులు ప్రశాంతత చూపేందుకు ముందుగానే ఇలా జరిగింది.

మే లాహోర్ అల్లర్ల తర్వాత ఒక రెండు నెలలు మళ్ళీ విరామం. చిన్న సంఘటన మాత్రం జరిగింది. బీహార్, ఒరిస్సాలో జాన్‌లో జరిగింది. కాని జూలైలో 5 తక్కువ కాకుండా అల్లర్లు జరిగాయి. తీవ్రమైంది పంజాబ్‌లోని ముల్తాన్‌లో మొహరం అప్పుడు జరిగింది. 13 మంది హతలయ్యారు. 24 మంది గాయపడ్డారు. అగస్టులో అల్లర్లు ఇంకా జరిగాయి. 9 అల్లర్లు జరిగాయి. రెండింటిలో తీవ్ర ప్రాణనష్టం కలిగింది. బీహార్ చెట్టమాపట్నంలో 1 మత తగాదాతో అల్లరి జరిగి 11 మంది చనిపోయారు. 100 మంది గాయపడ్డారు. ఐరే లీలో 1 ఊరేగింపు జరుపుతూ ఉండగా అల్లరి జరిగింది. 14 మంది చనిపోయారు. 165 మంది గాయపడ్డారు. అదృష్టవశాత్తు మత కల్లోలాల్లో ఇది మలుపు అయింది. దాంతో పెప్టెంబరులో 4 అల్లర్లే జరిగాయి. ఒకటి పెంబ్రత్ ప్రావిన్సెస్‌లోని నాగపూర్ అల్లరి పెప్టెంబరు 4న జరిగింది. లాహోర్‌లో జరిగిన దాని తర్వాత, ఇదే ఆతి దారుణం, వృద్ధదాయకం అయిన అల్లరి. ముస్లిముల ఊరేగింపుతో అంటుకున్న రవ్వ అది. అయితే అందుకు ఇందనం ముందే తయారైంది. 19 మంది చనిపోయారు, 123 మంది గాయపడ్డారు. ఆ సమయంలో చాలామంది ముస్లిములు నాగపూర్ వదిలి వెళ్ళిపోయారు.

ఆ సంవత్సరంలో హిందూ ముస్లిం సంబంధాల్లో ఒక వర్గం వాళ్ళ మరో వర్గం వాళ్ళ మీద జరిపిన దాడులు ఏవీ తక్కువ లేదు. వాటిల్లో ఆతి తీవ్రం అయినవి 'రంగీలా రహూల్', 'రిసాల వర్తమాన్'ల మీద జరిగాయి. అవి రెండు ప్రచురణలు. మహమ్మద్ మీద దాడి జరిగింది. ఆ సందర్భంలో చాలామంది ప్రాణాలు పోయాయి. చాలా అనాగరికంగా జరిగాయి. లాహోర్‌లో వ్యక్తుల మీద దాడులవల్ల 1927లో భయం ఆందోళన కొనసాగాయి.

'రంగీలా రహూల్' పల్ల కలిగిన ఉద్రిక్తత చాలా దూరం పోగింది. కేంద్రం కంటే వాయవ్య పరిపాధ్యు రాష్ట్రం దాకా పోయాయి. ఈ ప్రాంతంలో అల్లరి సూచనలు జూన్‌లోనే కనిపించాయి.

* రంగీలా రహూల్ పేరా చాలా చాలాకు జవాబుగా రాసింది. రాముని భార్య పిత వేళ్ళ అవి నిందిస్తూ 1 ముస్లిం రాసిన కథప్రకం.

జూలై రెండవ భాగంలో ఉద్దిక్షిత తారాస్థాయికి చేరింది. బ్రిటిష్ సరిహద్దుల్లో స్థానిక అధికార్ల నైపుణ్యం వల్ల యుక్తి వల్ల గొడవలు తప్పాయి. లేకపోతే చాలా తీవ్రమై ఉండేవి. బ్రిటిష్ సరిహద్దుల్లో హిందువులకు వ్యతిరేకంగా ఆర్థిక బోయ్ కాట్స్ బాగా ప్రచారం చేశారు. ముఖ్యంగా పెషావర్ లో, కాని ఆ ప్రకారం వెళ్లేదు. హిందువుల్ని ఒకటి రెండు సందర్భాల్లో అవమానపరచినా, ఒకటి రెండు గ్రామాల్లో, దోషుల్ని అరెస్టు చేయడం, తగిన శిక్షా స్పృశిని అమలు పరచడంతో శాంతి స్థాపితమైంది. సరిహద్దు కావాలా తెగలవాళ్లకు ఆవేశం ఎక్కువ. ప్రవక్త మీద దాడి జరిగింది. దానివల్ల తీవ్రమైన పరిణామాలు వచ్చాయి. ప్రఖ్యాత ముల్లా ఒకరు హిందువులు, హిందువులకు వ్యతిరేకంగా ఆఫ్రికన్, పిన్ వారిత్ ను శై బర్ కనుమ దాపుల్లోను బోదించడం సారవంతమైన వేలలో విత్తనాలు చల్లినట్టే అయింది. హిందువుల్ని ఐహిష్కరించమని ఆయన విజ్ఞప్తి చేశారు. హిందువులు దేశంలోని ఇతర హిందువులకి దూరంగా, వాళ్ల అభిప్రాయాల్ని మన్నించడం లేదని రాసి ఇవ్వాలని అన్నాడు. శై బర్ ఆఫ్రికన్ తెగలు రెండు కుయిభెర్ హిందువుల్ని మొదటగా ఐహిష్కరించాయి. జూలై 22న దాంతో పిన్ వారీలు హిందువులకు హెచ్చరిక చేశారు. ఏమైనా, కొంతమంది హిందువుల నిష్క్రమణం తర్వాత పిన్ వారీలు మిగిలిన వాళ్లని ఉండవచ్చారు.

శై బర్ దాటి వెళ్ళిపోయే హిందువులపై కొంతమంది దురుసుగా ప్రవర్తించారు. రెండు సందర్భాల్లో రాళ్లని విసిరారు, అదృష్టవశాత్తు ప్రాణహాని జరగలేదు. మూడవ సందర్భంలో ఒక హిందువు గాయపడ్డాడు. చాలా సొమ్ముని ఎత్తుకపోయారు. కాని పూర్తిగా దాన్ని తిరిగి పంపాదించారు. దోషుల్ని పట్టుకుని జరిమానా చేశారు. తర్వాత, తెగ ప్రాంతం నుంచి హిందువుల మార్గానికి పికిటింగ్ ఏర్పాట్లు జరిగాయి. రాజకీయ ఏజెంట్ ఒత్తిడి వల్ల ఆఫ్రికా జూలై ఆఖరికి హిందూ బాయ్ కాట్స్ పదిలిచేసింది. రిపాల్ వర్తమానానికి సంబంధించిన విషయం తేల్చుకుండా ఉంచారు. తర్వాతి వారంలో చాలా హిందూ కుటుంబాలు లండన్ కొటార్ లో ఉన్నవి పెషావర్ కి వెళ్ళిపోయాయి. తెగ నాయకుల హామీలని నమ్మలేదు. కాని ఒక కుటుంబం నుంచి ఒక సభ్యున్ని వెనక దిగనిడివారు తమ ప్రయోజనాలు చూపేందుకు. మొత్తం మీద 450 మంది హిందువులు స్త్రీలు, పురుషులు, పిల్లలు అగస్టు మధ్య నాటికి పెషావర్ చేరారు. గడ్డు కాలం భయంగా తగ్గుతూ ఉన్నాగానీ, కొంతమంది హిందువుల్ని ఖాయంగా ఐహిష్కరించారు. కొంతమందిని వెళ్ళిపోయేట్టు చేశారు. కొంతమంది భయంతో వెళ్ళిపోయారు. వాళ్ల ఇరుగుపొరుగు వాళ్ల సానుభూతి, ఐహిష్కరణ, ఐచ్ఛిక నిష్క్రమణం సార్వత్రికం కాకుండా జరిగాయి. ఎన్నో తరాలుగా హిందువులు అక్కడ నివసించారు. చాలామంది మన్నన పాత్రులు, నిజానికి తెగ వ్యవస్థలో ముఖ్య భాగమయ్యారు. వాళ్ల రక్షణ కోసం తెగలవాళ్లు రక్షం చిందించారు. మొత్తం మీద 450 మంది హిందువులు శై బర్ కనుమదాటి వచ్చేవారు. వాళ్లలో 330 మంది వెనక్కి తిరిగి వెళ్ళారు, 1927 ఆఖరు నాటికి మిగిలిన వాళ్ళు ప్రస్తుతానికి స్థిరపడ్డారు. బ్రిటిష్ ఇండియాలోని మరింత భద్రమైన పరిస్థితుల్లో.

1928-1929 ఓ మాదిరిగా 27-28 కంటే శాంతియుతంగానే ఉంది. లార్డ్ ఇర్విన్ కేంద్ర శాసనసభలోనూ, బయటా ఉపన్యసించి, రెండు వర్గాల మధ్యా, రాజకీయ సమన్వయకీ సంబంధించి, మంచి బలం కలిగించాడు. అదృష్టవశాత్తు సైమన్ కమిషన్ విచారణ వచ్చింది. ఆ కమిటీని 1929లో నియమించారు. విభిన్న వర్గాల మధ్య నిందిత శక్తిని, శ్రద్ధని ఇముడ్చుకున్నాయి. దాంతో స్థానిక కారణాలకు ప్రాముఖ్యం తగ్గింది. రాజ్యాంగం లాంటి పెద్ద సమన్వయ పట్ల దృష్టి మళ్ళింది. మత పరిస్థితి మెరుగైంది. 1929 మార్చి 21 దాకా ఆ పన్నెండు నెలల్లోనూ అర్లర్ల సంఖ్య 22 మాత్రమే. సంఖ్య తక్కువే అయినా దాడికి గురైనవాళ్ల సంఖ్య పెరిగింది. బొంబాయి అర్లర్లలో 204 మంది చనిపోయారు. వెయ్యిమంది గాయపడ్డారు. వీటిలో బొంబాయిలో పక్షం రోజులపాటు జరిగిన అర్లర్లలో 149 మంది చనిపోయారు. 739 మంది గాయపడ్డారు. ఈ 22 అర్లర్లలోనూ 7 లేదా మూడో వంతు ముస్లిముల బక్రీద్ పండుగరోజున జరిగాయి. ఈ పండుగ హిందూ ముస్లిం సంబంధాల్లో ఎప్పుడూ ప్రమాదకరంగానే ఉంది. ముస్లిములకి అది జంతుబలి రోజు, ఆ జంతువు సామాన్యంగా అనే అయి ఉండడంతో ఉభయ వర్గలకూ మధ్య స్వల్ప ఉద్రిక్తత చాలు భగ్గుమని అంటుకోవడానికి. బక్రీదు అర్లర్లలో రెండు మాత్రమే తీవ్రమైనవి.

ఆ రెండూ పంజాబ్ లో జరిగాయి. మొదటిది అంబాలా జిల్లాలోని ఓ గ్రామంలో జరిగింది. పదిమంది చనిపోయారు, 9 మంది గాయపడ్డారు. నరణాం జిల్లాలోని సాఫ గ్రామంలో జరిగింది. అది ఢిల్లీకి 27 మైళ్లు దక్షిణాన ఉంది. ఎక్కువమంది ముస్లిములుండే గ్రామం. ఆ గ్రామాన్ని హిందూ రైతులు చుట్టుముట్టారు. సాఫ గ్రామవాసులు ఆవుని బలి యిస్తున్నారని వీని వాళ్లు అభ్యంతరం పెట్టారు. వాళ్లు ఎంచుకున్న ఆవు సింధు రైతుల పాలాల్లో మేసేదని కారణం చెప్పారు. దాని మీద తగువు పెరిగింది. పోలీస్ సూపరింటెండెంట్, రెవెన్యూ అధికార్లు ఊళ్లోకి వెళ్లారు. తగువులో ఉన్న ఆవుని బలి ఇవ్వదని హామీ ఇచ్చారు. సూపరింటెండెంట్ ఆ కోరికని తిరస్కరించాడు. దాంతో గుంపు ఉద్రిక్తమైంది. పోలీసుల మీద రాళ్లు రువ్వింది. సూపరింటెండెంట్ గుంపుని చెదిరిపెమ్మని హెచ్చరించాడు. కాని ఫలితం లేకపోయింది. మరింత హెచ్చరిక చేస్తూ ఆయన గాలిలోకి రివాల్వరు పేల్చాడు. అయినా గుంపు ముందుకు సాగింది. దాని మీద ఆయన కాల్పులు జరపమని ఆదేశించాడు. మొదట ఒకసారి మాత్రం కాల్పులు జరిగాయి. కాని గుంపు వెనక్కి మళ్లకపోవడంతో, మరో రెండుసార్లు కాల్పులు జరిగాయి. గుంపు మెల్లగా చెదిరిపోయింది. పులి నోట్స్ పశువుల్ని తోలుకుపోయింది.

పోలీసులు ఈ గొడవలో ఉండగా, కొంతమంది హిందూ రైతులు సాఫ గ్రామంలో మరో నోట్స్ కి వెళ్లి గ్రామానికి నిప్పు పెట్టారు. కాని పోలీసులు వాళ్లని తరిమేశారు. నలుగురైదుగురు గాయపడ్డారేమో, మొత్తం మీద 14 మంది చనిపోయారు. 33 మంది గాయపడ్డారు. పంజాబ్ ప్రభుత్వం వ్యాయాధికారిని విచారణకీ పంపింది. ఆయన నివేదిక జూలై ఆరవతేదీన వచ్చింది.

పోలీసుల కేరవని నమర్దించింది. కాల్పులు మితిమీరి జరిగాయని కాని, గుంపు దురన్యాయంగా ఎదుట లేకుండా వెళ్లిపోయినప్పుడు జరిగాయని కాని అభిప్రాయపడలేదు. పోలీసులు కాల్పులు జరపకపోయినట్లయితే పోలీసుల జీవితాలే ప్రమాదం పాలయ్యేవని అంది. అంతేకాదు సాఫా ప్రజలు కూడా చాలామంది పోయి ఉండేవారని అంది. అఖరుగా, ఆ న్యాయాధికారి తెప్పించేమంటే సాఫా గ్రామాన్ని ద్వంసం చేసి ఉంటే 24 గంటల్లోనే మహాధృతమైన మత కల్లోలం తెలరేగి ఉండేదని.

ఖరగ్ పూర్ అల్లర్లలో కూడా తీవ్ర ప్రాణనష్టం జరిగింది. అలాంటివి ఖరగ్ పూర్ లో రెండు జరిగాయి. మొదటిది మొహరం అప్పుడు, రెండవది 1928 సెప్టెంబర్ 1న, ఆవు సాకుగా జరిగింది. మొదటి అల్లర్లలో 15 మంది చనిపోయారు. 21 మంది గాయపడ్డారు. రెండవ దాంట్లో 9 మంది చనిపోయారు, 35 మంది గాయపడ్డారు. కాని, బొంబాయిలో జరిగిన వాటికీ, వీటికీ పోలిక లేదు. ఫిబ్రవరి ఆరంభంలో జరిగిన ఆ అల్లర్లలో, ముందే చూపినట్లుగా 149 మంది చనిపోయారు. 700 మంది గాయపడ్డారు.

1929-30 మధ్య మత కల్లోలాలు మరింత విరామంతో జరిగాయి. అసలివి అంతకు ముందు వాళ్లల్లో ప్రజా జీవితంలో ఒక భాగమై పోయాయి. భారత ప్రభుత్వం వారి ప్రకారం గమనియమైనవి 12 మాత్రమే. బొంబాయిలో జరిగిన అల్లర్లు నిజంగా తీవ్రమైనవే. ఏప్రిల్ 23లో మొదలై అవి తెదురుమదురుగా మే మధ్యదాకా సాగాయి. 35 మంది చనిపోయారు, 200 మంది క్షతగాత్రులయ్యారు. ఏప్రిల్ లో ఉద్రిక్తతకు కారణభూతమైంది, లాహోర్ లో రాజ్ పూర్ హత్య. 'రంగిలీ రమాల్' అన్న ఆయన కరపత్రమే ప్రవక్త మహమ్మద్ మీద బాణం ఎక్కు పెట్టింది. దానివల్లనే అంతకు ముందుంటే అల్లర్లు రేగాయి. అనేక న్యాయపర, రాజకీయ హక్కుల వచ్చాయి. అదృష్టవశాత్తు రెండు వర్గాలూ శ్లాఘనీయమైన సంయుచనాన్ని ప్రదర్శించాయి ఆ హత్య సమయంలో. అదే మాదిరి ఒక నిందితుడ్ని ఉరితీసి అంత్యక్రియలు జరిపిన సందర్భంలోనూ రెండు వర్గాలూ ఉన్నాయి. ఉద్రేకం, అవేశం రేగినా తీవ్రమైన పరిణామాలు ఏర్పడలేదు.

1930-31 సంవత్సరం లో సివిల్ డిసొబిడియన్స్ ఉద్యమం వచ్చింది. దేశమంతటా అల్లర్లు, కల్లోలాలు తెలరేగాయి. అవి అధికభాగం రాజకీయ స్వభావం ఉన్నటువంటివే. వాటిలో నిమగ్నమైన పక్షాలు పోలీసులు కాంగ్రెస్ వాదులూనూ, కాని భారతదేశంలో సర్వదా జరిగేట్లు రాజకీయ అల్లర్లు మతపరమైన మలుపు తీసుకున్నాయి. సివిల్ డిసొబిడియన్స్ ఉద్యమంలో కేరమని కాంగ్రెస్ వాదులు ఐలపంతమైన ఒత్తిళ్లు చేశారు. ముస్లిములు దానిని తిరస్కరించారు. దాని వల్ల అది జరిగింది. ఫలితంగా, ఆ సంవత్సరం రాజకీయ కల్లోలంతో మొదలై అనేక, తీవ్రమైన మత పర కల్లోలాలతో ముగిసింది. ఆ అల్లర్లలో అతి దారుణమైంది పిండ్ లోని సూక్మార్ పరివరాల్లోనూ, సుక్మార్ లోనూ అగస్టు 4-11 తేదీల మధ్య జరిగింది.

ఓ వంద గ్రామాలకు అది పాకింది. బెంగాల్‌లోని మైమెన్ సింగ్ జిల్లా కిషోర్‌గంజ్ సబ్ డివిజన్‌లో జూలై 12, 15 నాడు చెలరేగిన దౌర్జన్యం కూడా భారీస్థాయిలోనే ఉంది. వీటికి తోడు ఆగస్టు 3న వాల్మియా (యు.పి.)లో మత కల్లోలం రేగింది.

సెప్టెంబర్ 6న నాగపూర్‌లో, సెప్టెంబరు 6, 7 తేదీల్లో బాంబాయిలో అల్లర్లు జరిగాయి. అక్టోబరు 31న తిరుచెందూర్‌లో (మద్రాసు) హిందూ - క్రైస్టియన్ అల్లర్లు జరిగాయి. ఏప్రిల్ 12న, అమృతసర్‌లో ఓ హిందూ జోలి వర్తకుణ్ణి చంపబోయారు. అతను పికిటర్లని ఎదిరించడం అందుకు కారణం. అంతకు ముందు రోజున బెనారస్‌లో ఇలాంటి అల్లర్లే జరిగి తీవ్ర పరిణామాలు వచ్చాయి. ఈ సంఘటనలో బాధితుడు ఓ ముస్లిము వర్తకుడు. అతని మీద జరిగిన దాడి మరికొంత కారణం అయింది. అప్పటికే ఉత్తర భారతదేశం అంతటా హిందూ-ముస్లిం సంబంధాలు ఒరుసుకుపోయి ఉండటంతో, దీని ఫలితంగా తీవ్రమైన మత కల్లోలం చెలరేగి అయిదు రోజులు సాగింది. విపరీతంగా ఆస్తినష్టం జరిగింది. అనేకమంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు. ఈ దశలో జరిగిన ఇతర మత ఘర్షణల్లో విల్పామరీ (బెంగాల్)లో జనవరి 25న జరిగినవి, 31వ తేదీన రావల్పిండిలో జరిగినవి ఉన్నాయి. 1931 సంవత్సరం మొదటి రెండు నెలల్లోనూ యావత్ ఉత్తర భారతంలోనూ మత సంబంధాలు చాలా దిగజారి పోయాయి. ఏప్రిల్ నాటికే తీవ్రమైన కల్లోలం బెనారస్‌లో జరిగింది. దీనికి కారణం వ్యాపారం కుంటుపడి పోవడంతో ముస్లిముల్లో రగిలిన అసంతృప్తి, కాంగ్రెస్ కార్యకలాపాల వల్ల ఏర్పడ్డ ఆకాంతి, గందరగోళమూనూ. ప్రభుత్వంతో చర్చలు జరుపుతూ ఉండడం వల్ల కాంగ్రెస్‌కు ప్రాముఖ్యం పెరిగింది. దానివల్ల ముస్లిముల్లో చాలా భయాందోళనలు కలిగాయి. తత్ఫలితంగా రెండు మతవర్గాల మధ్య ఉద్రిక్తత పెరిగింది, సంబంధాలు దిగజారాయి. మార్చి నెలలో యు.పి.లో ఈ ఉద్రిక్తత చాలా ఎక్కువ అయింది. ఆ నెల 14-16 తేదీల మధ్య మీర్జాపూర్ జిల్లాలో తీవ్రమైన అల్లరి చెలరేగింది. 17వ తేదీన ఆగ్రాలో కొట్లాట సంభవించింది. అది 20వ తేదీ దాకా సాగింది. ధన్‌బాద్‌లో (బెంగాల్) 28న అమృత్‌సర్ జిల్లాలో 30వ తేదీన మత కల్లోలం చెలరేగింది. దేశంలోని చాలా ప్రాంతాల్లో ఆ ఉభయ వర్గాల మధ్య సంబంధాలు విపరీతంగా బెడిసిపోయేయి.

అస్సాం రాష్ట్రంలోని లకిమ్‌పూర్ జిల్లా దిగ్బోయ్‌లో చెలరేగిన మత కల్లోలంలో ఒక హిందువు, ముగ్గురు ముస్లిములు చనిపోయారు. బెంగాల్‌లోని అసల్‌సోన్ డివిజన్‌లో మొహరం వండుగప్పుడు మతకల్లోలం రేగింది. ఆ ఏడాది బీహార్, ఒరిస్సాలలో ముఖ్యంగా సరాన్‌లో కొంత మతోద్రిక్తత తలెత్తింది. మొత్తం మీద 16 మతకల్లోలాలు, చట్ట వ్యతిరేక సభలు జరిగేయి. బక్రీద్ వండగప్పుడు హోబాద్‌లో (భాబువా సబ్ డివిజన్) ఓ కొట్లాట జరిగింది. ఆవుని బలి ఇవ్వడం జరిగిందన్న ఆపోహతో ఓ 300 మంది హిందువులు పోగయేరు. రెండువందల మంది ముస్లిములు లాఠీలతో బరిసెలతో, కత్తులతో హిందువుల మీద దాడి

చేశారు. ఒక హిందువు తర్వాత చనిపోయాడు. మొత్తం మీద స్థానిక అధికార్లు వాళ్లని శాంత పరిచారు. ఆ ఉత్పాతం ఇంకా వ్యాపించకుండా పోలీసులు తీసుకున్న తక్షణ చర్యలూ, రాజీ కమిటీ నియామకం నిరోధించాయి. మొహరం పండగప్పుడు హంపిర్లో రెండు స్వల్ప సంఘటనలు జరిగాయి. ఓ సందర్భంలో హిందువులు దాడి చేశారు, ఇంకో సందర్భంలో ముస్లిములు దాడి చేశారు. ఆ ఏడే మద్రాస్ ప్రెసిడెన్సీలో కూడా అనేక మతపర స్వభావం ఉన్న అల్లర్లు జరిగాయి. రెండు పక్షాల మధ్య సంబంధాలు బాగా బెడిసిపోయాయి. అతి తీవ్రమైన అల్లరి ఆ ఏడాది జూన్ 8న వెల్లూర్లో జరిగింది. ముస్లిముల ఊరేగింపు ఒకటి తాజియాలిలో హిందూ దేవాలయం దగ్గర వెళ్లడంతో అది జరిగింది. అది ఎంత తీవ్రం అయిందంటే శాంతి భద్రతల్ని స్థాపించడానికి పోలీసులు కాల్పులు జరపాల్సి వచ్చింది. చెదురుచదురు కొట్లాటలు తర్వాత రెండు మూడురోజుల దాకా సాగాయి. జూలై 13న సేలం పట్టణంలో హిందూ ముస్లిం ఉద్రిక్తత వల్ల ఓ పేజీ తలెత్తింది. దానికి షేహాబుద్దీన్ భారీగా జనం హాజరైన ఓ కుస్తీ పోటీలో ఎవరు విజేతలన్నది కారణం. సేలంకు దగ్గరలోని కిచిపాలియంలో అక్టోబరు నెలలో మరో అల్లరి రేగింది. కొంతమంది హిందువులు ఏదో వీధి ఆట ఆడుకుంటూ ఉంటే కొంతమంది ముస్లిములు దానికి ఆటంకం కల్గించడం అందుకు కారణం. కర్నూలు జిల్లాలోని పోలికల్లులో మార్చి 15న హిందూ-ముస్లిం అల్లర్లు చెలరేగాయి. హిందువులు ఉరేగింపు తీసుకెళ్లే దారి గురించి తగూ దానికి కారణం. కాని పోలీసులు స్వల్ప బలప్రయోగంతో మూకల్ని చెదర గొట్టారు. పంజాబ్ 1929లో జరిగిన 813 కల్లోలాలతో పోలే ఆ ఏడు 907 సంఘటనలు జరిగాయి. వాటిలో అధికశాతం మత స్వభావంతో ఉన్నవే. రెండు వర్గాల మధ్య ఉద్రిక్తత రాష్ట్రంలోని చాలాపంతాల్లో కొనసాగింది. యు.పి.లో 1930లో మత విద్వేషాలు అంత హింసాకాండ లేకపోయినా 1931వ సంవత్సరం మొదటి మూడునెలల్లో చాలా తీవ్రంగా ఉన్నాయి. కొంతకాలం పాటు సివిల్ డిస్ అబీడియన్స్ ఉద్యమం నీడలో పడిపోయాయి. ఆ విద్వేషాల సూచనలు బాహుళ్యంగానే కనిపించాయి. విభేదాల కారణాలు ఎప్పుడంత పట్టుగాను ఉన్నాయి. డెహ్రాడూన్, బిరంద్ షేర్లో మామూలు తరహా మత కల్లోలాలు రేగాయి. జాల్మియా నగరంలో దారుణమైన అల్లరి జరిగింది. అది కూడా హిందూ ఊరేగింపు గురించిన తగాదాతోనే మొదలైంది. పోలీసులు కాల్పులు జరపాల్సి వచ్చింది కూడా. ముత్రా, ఆజంపర్ మైన్ పూరి తదితర ప్రాంతాల్లో కూడా అల్లర్లు జరిగాయి.

1931-32 సంఘటనల ప్రభావం రౌండ్ టేబిల్ కాన్ఫరెన్స్ రాజ్యాంగం మీద స్పష్టంగా కనిపించింది. ముస్లిముల్లోనూ, ఇతర అల్ప సంఖ్యక వర్గాల్లోనూ భయాందోళనలు కలిగాయి. మెజార్టీ సూత్రం రీత్యా నడిచే రాజ్యాంగం కింద తమ స్థానం ఏమిటోవని భయాలు కలిగేయి. రాజ్యాంగ భవిష్యత్ గురించిన సమీప దర్శనం ఆ కాన్ఫరెన్స్ ఇచ్చింది. అప్పటిదాకా అధినివేశ ప్రతిపత్తి అన్న ఆదర్శం ఏదో అస్పష్ట, అసాధారణ భావంగానే ఉంది తప్ప ముందుకు సాగలేదు. కాని ప్రారంభ సమావేశంలో రాజాల ప్రకటనల వల్ల ఓ స్పష్టమైన దృక్పథంతో, పెడరల్ రూప

ప్రభుత్వం కేంద్రంలో బాధ్యత కలిగింది. అంతేత ముస్లిములు తాము పరిస్థితిని అంచనా వేసుకునే సమయం వచ్చిందని అనుకున్నారు. ఈ ఇబ్బందికర పరిస్థితి ఇర్విన్ - గాంధీ ఒప్పందంతో తీవ్రమైంది. అది కాంగ్రెస్ కు ఒక హెచ్చరిక కలిగించినట్టే కనిపించింది. ప్రభుత్వం మీద విజయం సాధించామన్న భావం, కాంగ్రెస్ వాళ్ల ఉత్సాహం ముస్లిముల భయాల్ని తొలగించేట్టు కనిపించలేదు. ఆ ఒప్పందం కుదిరిన మూడు నెలల్లోనే కాన్పూర్ లో ఆలవికమైన మత కల్లోలాలు జరిగాయి. కాంగ్రెస్ వాదులు భగత్ సింగ్ స్పృహత్యర్థం - (ఆయన్ని మార్చి 23న ఉరితీశారు) పార్లర్ పాటించమని మహమ్మదీయ దుకాణదార్లను ఒత్తిడి చెయ్యడం వల్ల ఆ కల్లోలాలు రేగాయి. మార్చి 24న హిందువుల దుకాణాల్ని కొల్లగొట్టారు. 25న దహనకాండ జరిగింది. దుకాణాల్ని, దేవాలయాల్ని తగలబెట్టారు. మాడ్చిమసి చేశారు. అల్లకల్లోలం, దహనాలు, దోపిడీలు, హత్యలు, దావానలంలా వ్యాపించాయి. అయిదువందల కుటుంబాలు కొంపా, గోడు వదలి పారిపోయి ఓ ఊళ్లో తలదాచుకున్నారు. డాక్టర్ రామచంద్ర అతి దుర్భరమైన బాధల పాలిట వడ్డాడు. అతని కుటుంబంలో అందర్నీ - భార్యనీ, వృద్ధ తల్లిదండ్రుల్నీ అందర్నీ నరికేశారు. వాళ్ల మృతదేహాల్ని మురికి కార్వల్లోకి విసిరేశారు. ఆ హత్యాకాండలోనే గణేశశంకర్ విద్యార్థి ప్రాణాలు కోల్పోయాడు. కాన్పూర్ మతకల్లోలాల విచారణ కమిటీని నియమించారు. ఆ అల్లర్లు ముందెన్నడూ లేనంత హెరమైనవనీ, దారుణమైనవనీ ఊహించలేనంత వేగంగా వ్యాపించాయనీ ఆ నివేదిక తెలియజేసింది. మూడ్రోజుల పాటు హత్యలు, దహనాలు, దోపిడీలు, విపరీతంగా సాగాయి. పరిస్థితిని బెనక్కుండా అదుపులోకి తెచ్చేదాకా అలా సాగాయి. లెక్క లేని హతల సంఖ్య 300 ఉంది. కాని ఇంకా ఎక్కువ మందే చనిపోయి ఉండచ్చు. ఆ సంఖ్య నాలుగైదు వందలు ఉండొచ్చు. ఎన్నో దేవాలయాల్ని, మసీదుల్ని పాడు చేశారు, తగులబెట్టారు. ఎన్నో ఇళ్లని తగలబెట్టారు, దోచుకున్నారు.

కాంగ్రెస్ వాళ్లు రెచ్చగొట్టేట్టు ప్రవర్తించడం గాని, లేకపోతే ఈ మతకల్లోలం చెలరేగి ఉండదు. ఇంత హెరమైన మతకల్లోలం భారతదేశంలో ఎన్నో ఏళ్లుగా జరగలేదు. అదీగాక, ఈ అల్లర్లు నగరం నుంచి గ్రామాలకు పాకాయి. ఆ తర్వాత కొన్నిరోజుల పాటు గ్రామాల్లో చెడురుమడురు పుర్ణణలు కొనసాగాయి.

1932-33వ సంవత్సరం మత కల్లోలాలు, అల్లర్లు లేకుండా ఓ మాదిరిగా ప్రశాంతంగానే సాగింది. సామాన్యంగా అరాచకత్వాన్ని అణచటం, రాజ్యాంగంలో ముస్లిముల స్థానానికి సంబంధించిన ఊగిసలాటని తొలగించడం పరిస్థితి మెరుగుపడడానికి ఒక మేరకు కారణాలు.

కాని, 1933-34 అంతా దేశంలో మత ఉద్రిక్తత పెరుగుతూనే ఉంది. అరాచకత్వం రేగుతూనే ఉంది. అవి హెచ్చరిక, ఈద్, మొహరం లాంటి పండగ సందర్భాల్లోనే కాకుండా నిత్య జీవిత పుటనల నుంచి కూడా తలెత్తాయి. సంవత్సరం మొదలైన దగ్గర్నుంచీ మతసామరస్యం

దీగజారుతూనే ఉందని దాన్నిబట్టి విశదమైంది. హెహాలీ పండగప్పుడు మతకల్లోలాలు బెహారస్, కాన్పూర్లలో రేగాయి. పంజాబ్ రాష్ట్ర లాహోర్ లో రేగాయి. పెషావర్ లో రేగాయి. బ్రిటీష్ పండగప్పుడు యు.పి.లోని అయోధ్యలో గొడవలు జరిగాయి. గోపుని బలి ఇచ్చారని దానికి కారణం చెప్పారు. ఆ పండగప్పుడే బీహార్ లోని భాగల్పూర్ లో, ఒరిస్సాలో, మద్రాస్ లోని కన్ననూర్ లో అల్లర్లు జరిగాయి. యు.పి.లోని ఘజియాపూర్ జిల్లాలో తీవ్రమైన అల్లర్లు జరిగాయి. చాలామట్టుకి అతి చిల్లర కారణాలకు - ఉదాహరణకు ఢిల్లీలో దారమ్మల వెళ్లే హిందువుల మీద పాఠపాటున ఓ ముస్లిం దుకాణదారు ఉమ్మివేసిన కారణానికి వెలరేగాయి. బ్రిటిష్ ఇండియాలో పెరిగిన మత కలహాల ప్రభావం ఇతర రాష్ట్రాల మీద పడింది. అలాంటి పుర్వణలే జరిగాయి.

జూన్ - అక్టోబర్ మాసాల్లో కనిపించిన మత అరాచకత్వం ఉభయ పక్షాల్లోనూ, లోతుగా పాతుకుపోయిన విద్వేషానికి సూచకం. జూన్, జూలై నెలల్లో హిందువులకు గాని, మహమ్మదీయులకు గాని పెద్ద పండుగలు లేవు. ఆ నెలలు అల్లర్లు లేకుండానే గడిచాయి. అయితే బీహార్ లోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో అదనపు పోలీసు బలగాల్ని నియమించాల్సి వచ్చింది. ఆగ్రా లోపల రావణకాష్టం లాంటి తగు మొదలైంది. హిందువుల ఇళ్లలో మతకర్మకాండలప్పుడు గొడవగా ఉంటోందని, వాటివల్ల తమ ప్రార్థనలకి పక్కనే ఉన్న మసీదుల్లో అంతరాయం కలుగుతుందనీ, ముస్లిములు అభ్యంతర పెట్టారు. ఆ తగుపు పరిష్కారం కాకముందే జూలై 20న అల్లర్లు రేగాయి. మళ్ళీ సెప్టెంబరు 2న రేగాయి. ఈ అల్లర్లలో నలుగురు చనిపోయారు. 80 మందికి పైగా గాయపడ్డారు. మద్రాస్ లో సెప్టెంబరు 3న జరిగింది. ఒకళ్లు చనిపోయారు. 13 మంది గాయపడ్డారు. దానికి కారణం ప్రవక్త గురించి కష్టం కలిగించేట్లు హిందువులు ఓ పుస్తకాన్ని ప్రచురించడం. అదే నెలలో పంజాబ్, యు.పి.లలో అనేక చోట్ల చిల్లర పుర్వణలు జరిగాయి.

1934-35 సంవత్సరంలో జూన్ 29న లాహోర్ లో తీవ్రమైన గొడవ జరిగింది. సక్కు దేవాలయ ప్రాంగణంలో (దాన్ని షూద్ గంజ్ గురుద్వారా అంటారు) మసీదు ఉండటం మీద ముస్లిములకి సక్కులకి పేచీ వచ్చింది. దానిమీద అల్లర్లు రేగాయి. కొంతకాలంగా లోపల్లోపల గొడవ ఉడుకుతూనే ఉంది. సక్కులు మసీదుని కొల్లగొట్టడం మొదలెట్టగానే ద్వేషం తీవ్రమైంది. ఆ కట్టడం చాలా కాలంపాటు లిటిగేషన్ కి మూలంగా ఉండింది. సక్కుల హక్కుని కోర్టు దృవీకరించింది.

జూన్ 29 నాటి రాత్రి మూడు నాలుగు వేల మంది ముస్లిములు గురుద్వారా ముందు పోగయ్యేరు. లోపల ఉన్న సక్కులకూ, ఈ మూకకూ మధ్య కొట్లాట జరిగేదీ కాని అధికారులు తక్షణం చర్యలు తీసుకోవడంతో తప్పింది. మసీదును ఇక కూలగొట్టమని సక్కుల నుంచి తర్వాత హామీ తీసుకున్నారు. తర్వాత వారంలో ఉభయపక్షాల న్యాయవాదులకి మధ్య రాజీ

కుదిర్పొందుకు గట్టి ప్రయత్నాలు జరిగేయి. ఆ సమయంలో సిక్కులు అతివాదుల ప్రాధ్వలంతో మళ్ళీ మనీదును ధ్వంసం చేయబోయారు. దాంతో అధికారులు ఇబ్బందిలో పడ్డారు. సిక్కులు చట్టపర హక్కుల మేరకే చేశారు. విధ్వంసాన్ని ఆపు చెయ్యడానికి ఉన్న ఒక్క మార్గమూ కాల్పులు. ఆ భవనం అంతా సిక్కులు కిక్కిరిసి ఉన్నారు. అది సిక్కుల అరాధనా స్థానం పరిధిలోనే ఉంది. అప్పుడు కాల్పులు జరిగేవి. ఎంత రక్తపాతం ఉండేదో తెప్పలేం. మత కారణాల రీత్యా, రాష్ట్రమంతటా సిక్కుల్లో తీవ్ర ఆందోళన జరిగేది. పోనీ అని ప్రభుత్వం ఊరుకుంటే ముస్లిములలో అశాంతి పెచ్చరిల్లి ఉండేది, అదీ మత కారణాల రీత్యానే. చెదురుమదురుగా సిక్కుల మీద ముస్లిములు దాడి చేసేవాళ్లు. ప్రభుత్వ బలగాల మీద కూడా చేసేవాళ్లే.

ఉభయపక్షాల నాయకుల మధ్యా చర్చలు ఏదో అంగీకారాన్ని కుదిర్చి పెట్టేవేనని అనుకున్నారు. కానీ తుంటర్లు కొందరు పాటి మతస్థుల్ని రెచ్చగొట్టారు. ముఖ్య దోషుల్ని అరెస్ట్ చేసినా ఉద్రిక్తత తగ్గలేదు. ముస్లిములకు మరో మనీదు ఏర్పాటు చేస్తామని ప్రభుత్వం చెప్పింది. అయినా లాభం లేకపోయింది. పరిస్థితి జూలై 19న ఇంకా క్షీణించింది. ఆ తర్వాత రెండురోజుల్లోనూ పరిస్థితి ప్రమాదకరంగా తయారైంది. కేంద్ర పోలీస్ స్టేషన్లను అక్షరాలా ముట్టడించడం జరిగింది. ఆ గుంపులు లీలావహం సృష్టించేట్టు కనిపించాయి. కాల్పులు లేకుండా గుంపుల్ని వెదరగొట్టడానికి పదేపదే ప్రయత్నాలు జరిగాయి. పై నికులు ఇక చేసేది లేక జూలై 20న రెండుసార్లు 21న ఎనిమిదిసార్లు కాల్పులు జరిపారు. మొత్తం మీద 23 రౌండ్ల కాల్పులు జరిగాయి. 12 మంది చనిపోయారు. ఇక క్షతగాత్రుల సంఖ్య - గాయాలు స్వల్పమైనవే అయినా పోలీసుల్లోనూ పై నికుల్లోనూ చాలా ఎక్కువ.

కాల్పుల్లో మూకలు వెదిరిపోయాయి. మళ్ళీ గుమికూడలేదు. ఇతర రాష్ట్రాల నుంచి పోలీసులను పిలిపించారు. పై నికరహల్ని సంపుటికరించారు. వేగంగా పాలనాపరమైన అదుపును స్థాపించారు. కానీ మత నాయకులు పుల్లల్ని పెడుతూనే ఉన్నారు. సీవిల్ లిటిగేషన్ తిరిగి మొదలైంది. కానీ కొన్ని ముస్లిం సంస్థలు మరిన్ని కోరికలు కోరాయి.

లాహోర్ పరిస్థితి ఆ ఏడాదంతా ఆందోళన కలిగిస్తూనే ఉంది. నవంబరు రెన ఒక సిక్కును ఒక ముస్లిం చాలా గాయపరిచాడు. మూడురోజుల తరువాత హిందువులు సిక్కులు భారీ ఊరేగింపు జరిపారు. పుర్ణణ లేకుండా చూద్దామనే కార్యకర్తల సంకల్పం. కానీ తీవ్రమైన కొట్లాట జరిగింది. ఆ మర్నాడు ఇంకా అల్లరి జరిగింది. కానీ పోలీసులు, పై నికులు చేసిన మంచి పనివల్ల ఆ కొట్లాటలు ముదరలేదు. లేకపోతే చాలామంది హతులై ఉండేవాళ్ళు.

1935 మార్చి 19న కరాచీలో తీవ్రమైన సంఘటన జరిగింది. నాదురమల్ అనే హిందువును హత్య చేసినందుకు అబ్దుల్ కయ్యామ్ అనే ముస్లింను ఉరి తీశారు. ఈ హిందువే ప్రవక్తమీద చెడ్డగా రాసినవాడని ముందే అనుకున్నాం. అబ్దుల్ కయ్యామ్ మృతదేహాన్ని జిల్లా

మెజిస్ట్రేట్, పోలీసుల సాయంతో తీసుకువెళ్ళి మృతుని కుటుంబానికి ఖననం నిమిత్తం అప్పగించాడు. శ్మశాన వాటికలో 25 వేల మంది గుంపు పోగైంది. శ్మశాన వాటికలో ఖననం కానిద్దామని కయ్యామ్ బంధువులు అనుకున్నా గుంపులో తీవ్ర ఆవేళంతో ఉన్న కొందరు ఊరేగింపు తియ్యాలని పట్టుబట్టారు. స్థానిక అధికార్లు గుంపును లోపలికి రానివ్వకూడదని అనుకున్నారు. రానిస్తే గొడవలు జరుగుతాయి. అయినా పోలీసుల ప్రయత్నాలు విఫలమయ్యాయి. దాంతో రాయల్ సెప్టెన్ రెజిమెంట్ను శాంతి స్థాపన కోసం పిలిపించారు. కాల్పులు జరపక తప్పలేదు. ఉన్నతావేళంలో ఊగిపోతున్న మూక ముందుకు సాగకుండా కాల్పులు జరపాల్సి వచ్చింది. 47 రౌండ్ల కాల్పులు జరిగాయి. 47 మంది హతమయ్యారు. 134 మంది గాయపడ్డారు. మరిన్ని బరిగాల రాకతో గుంపు ముందుకు సాగకుండా నిరోధించడం జరిగింది. క్షతగాత్రుల్ని హాస్పిటల్కు తీసుకెళ్ళారు. ఇంకా గొడవలు జరగకుండా కయ్యామ్ దేహాన్ని ఖననం చేశారు.

1935 ఆగస్టు 25న పికింద్రాబాద్లో మత కల్లోలం జరిగింది.

1936వ సంవత్సరంలో నాలుగు మతకల్లోలాలు జరిగాయి. ఏప్రిల్ 14న అగ్రా జిల్లాలోని పిరోజాబాద్లో అతి భీకరమైన కల్లోలం జరిగింది. ఒక ముస్లిం ఊరేగింపు ప్రధాన వివేచి మార్గం గుండా వెడుతోంది. హిందువుల ఇంటి కప్పుల మీద నుంచి ఇంటికలు విసిరాదని ఆరోపించారు. దాంతో ముస్లింలకు అగ్రహం వచ్చింది. వాళ్ళు హిందువుల ఇళ్ళకు నిప్పుపెట్టారు. రాధాకృష్ణ దేవాలయానికి దగ్గర్లో ఉన్న డా. జీవారామ్ ఇంటికి నిప్పుపెట్టారు. ఆ ఇంట్లోని 11 మంది హిందువులు, ముగ్గురు పిల్లల్లో సహా సజీవదహనం అయిపోయారు. బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీలోని పూనాలో 1936 ఏప్రిల్ 24న మరో హిందూ ముస్లిం కల్లోలం రేగింది. ఏప్రిల్ 27న మాంఘేర్ జిల్లాలోని జమాల్పూర్లో హిందూ ముస్లిం కొట్లాట జరిగింది. నార్లన హిందూ-ముస్లిం కల్లోలం బొంబాయిలో 1936 అక్టోబరు 15న జరిగింది.

1937వ సంవత్సరం అంతా మతకల్లోలాలే. 1937 మార్చి 27న హైదరాబాద్లో ఊరేగింపు అవుడు పానిపట్లో కల్లోలం రేగింది. 14 మంది చనిపోయారు. 1937 మే 1వ తేదీన మద్రాస్లో జరిగిన కల్లోలంలో 50 మందికి గాయాలయ్యాయి. మే 3వ తేదీన ప్రావిన్సిస్లో, పంజాబ్లో కల్లోలాలు రేగుతూనే ఉన్నాయి. పిషాపూర్లో జరిగినది చాలా దీఠాంగం కలిగించింది. జూన్ 18న అమృత్సర్లో పిక్కు-ముస్లిం కల్లోలం జరిగింది. శాంతిభద్రతల స్థాపన కోసం బ్రిటిష్ సైన్యాల్ని పిలవాల్సి వచ్చింది.

1938లో రెండు మత కల్లోలాలు జరిగాయి, ఒకటి అలహాబాద్లో మార్చి 26న మరొకటి ఏప్రిల్లో బొంబాయిలోను.

1939లో 6 హిందూ-ముస్లిం మతకల్లోలాలు జరిగాయి. జనవరి 21న అవన్సోల్లో కల్లోలం జరిగింది. ఒకళ్ళు చనిపోయారు. 18 మంది గాయపడ్డారు. తర్వాత ఏప్రిల్ 11న

కాన్పూర్‌లో అల్లరి జరిగింది. 42 మంది చనిపోయారు. 200 మంది గాయపడ్డారు. 800 మంది అరెస్ట్ అయ్యారు. మార్చి 4న బెనారస్‌లో అల్లరి జరిగింది. మార్చి 5న కలకత్తా దగ్గరి కేశపూర్‌లో జరిగింది. జూన్ 19న కాన్పూర్‌లో రథ జాతరపుడు మళ్ళా మర్దన జరిగింది.

1939 నవంబర్ 20న సింధ్‌లోని సుక్కుర్‌లో తీవ్రమైన కల్లోలం జరిగింది. ముస్లింలు మంజిల్‌బాన్ అనే కట్టడాన్ని బలవంతంగానేనా సరే లాక్కోబోయారు. ఆ కట్టడం ప్రభుత్వం ఆదీనంలో ఉంది. ప్రభుత్వ ఆస్తు దాన్ని బదలాయించడానికి హిందువులు అభ్యంతరం పెట్టారు. ఇప్పుడు బొంబాయి హైకోర్టు జడ్జిగా ఉన్న ఇ. వెచ్చకవి ఆ కల్లోల సంఘటనల గురించి విచారణ జరిపే నిమిత్తం నియమించారు. ఆయన ఎంతమంది హతలైందీ, ఎంతమంది క్షతగాత్రులైందీ ఈ కింది అంకెలు ఇచ్చారు.

తాలూకాలు	జరిగిన హత్యలు		గాయపడ్డవాళ్ళు		గాయాలవల్ల తరువాత చనిపోయినవాళ్ళు	
	హిందువులు	ముస్లింలు	హిందువులు	ముస్లింలు	హిందువులు	ముస్లింలు
సుక్కుర్ బస్తీ	20	12	11	11	1	-
సుక్కుర్ తాలూకా	2	2	23	-	5	-
షికాపూర్ తాలూకా	5	-	11	-	2	-
గర్వియాసిన్ తాలూకా	24	-	4	-	-	-
రోహి తాలూకా	10	-	4	-	-	-
వనోజ్‌కీర్ తాలూకా	6	-	3	-	-	-
మర్రి తాలూకా	1	-	1	-	-	-
మీర్‌పూర్‌మధిర్ తాలూకా	-	-	1	-	-	-
ఉబానేరో తాలూకా	4	-	3	1	1	-
	142	14	58	12	9	-

ఎన్నో దీక్ష, దారుణ సంఘటనలుగా పేర్కొన్న వాటిలో కొన్ని :

వరమ దారుణ సంఘటన గోసారీ గ్రామంలో 20వ తేదీ రాత్రి జరిగింది. అది సుక్కుర్‌కు 8 మైళ్ళ దూరంలో ఉన్న గ్రామం. షికాపూర్‌నుంచి 16 మైళ్ళు, జిల్లా మెజిస్ట్రేట్ ప్రభుత్వానికి ముందర పంపిన వివేదికలో అది అనమగ్రం అని వాళ్ళే అన్నారు. 27 మంది హిందువుల్ని ఆ రాత్రి హత్య చేశారట. స్వార్థం విచారణలో తేలిన సంఖ్య 37.

గోసారీలో ఒక కాంట్రాక్టరు అయిన విమల్‌మల్ చెప్పిందేమంటే సత్యాగ్రహ సమయంలో

- * సింథ్ పబ్లిక్ ఇన్‌క్వైరీస్ యాక్ట్ 3వ నిబంధన కింద ఆ విచారణ కమిటీకి చేశారు. 1939లో సుక్కుర్‌లో జరిగిన అల్లర్ల గురించి విచారణ జరిపేందుకు, మే. 85. హతలైన హిందువుల సంఖ్య కింద ఇచ్చిన సంఖ్య 142, అది తప్పనిస్సంది. అది 72 అయి ఉండాలి.

ప్రముఖ హిందువులు జమీందార్ దగ్గరకు ఏదో వివేదించేందుకు వెళ్ళారు. అక్కడ జమీందార్ ఖాన్ సాహెబ్ అమీర్ ఐక్య ఆవ్సరు అతను మక్కుర్లో ఉన్నాడు. వాళ్ళ రక్షణ బాధ్యత తనదని ఆయన వాళ్ళకి హామీ ఇచ్చాడు. 20వ తేదీన ఆఖాన్ సాహెబ్ గోసాస్టిలో ఉన్నాడు. ఆ ఉదయమే ముఖీమాతూయీల్ పాత్య జరిగింది. హిందువులు ఖాన్ సాహెబ్ దగ్గరకు రక్షణ కోసం వెళ్ళారు. మళ్ళీ ఆయన అదే హామీ ఇచ్చాడు. కానీ ఆ రాత్రి మూకుమ్మడి హత్యాకాండలూ, దోపిడీలూ జరిగాయి. 37 మంది హతయ్యారు. వారిలో 7గురు మహిళలు. ఆ మర్నాడు ఉదయం తను బాగెర్లి నబ్ ఇన్స్పెక్టర్ దగ్గరకి వెళ్ళానని అది గోసాస్టికి ఒక మైలు దూరం అని, కానీ తనను తాణా నుంచి తన్ని బయటకు తోసేసారని విమర్శనీయక చెప్పాడు. అప్పుడు తను షికాపూర్ వెళ్ళి, సంచాయతీకి ఫిర్యాదు చేశాడట. ఏ అధికారికి ఫిర్యాదు చెయ్యలేదట. తర్వాత బాగెర్లి నబ్ - ఇన్స్పెక్టర్ పేక్షన్ 211 బారత శిక్షాస్పృతి కింద ప్రాసిక్యూట్ చేశాడు. గోసాస్టి హత్యలకు సంబంధించి ఎవళ్ళనూ అరెస్టు చెయ్యనందుకు అతనికి శిక్ష వడింది.

హిందువులకు హామీ ఇచ్చిన జమీందార్ ఖాన్ సాహెబ్ అమీర్ ఐక్య కోర్టుకు హాజరువున్నాడని, కోర్టుకు పిలిపించేరని, కోర్టు సాక్షిగా ఉన్నాడని అన్నారు. తను గోసాస్టి గ్రామానికి 1 మైలు దూరంలో ఉంటున్నాడు. 20వ తారీకు మెహ్రాపూర్ పాత్య తర్వాత నబ్ ఇన్స్పెక్టర్ బాగెర్లి గోసాస్టికి వెళ్ళాడు. అతను హెబిడ్గా ఉన్నాడు. హిందువులు సాయం అడగలేదని, ఏదన్నా అల్లరి రేగుతుందన్న భయమూ కనిపించలేదట. 20వ తేదీ రాత్రి తనకు ఒంటలో బాగోలేదని, పాత్యలు గురించి వినలేదని చెప్పాడు. మంజీర్ బాగిని ఫాబీ చేయించడం గురించి విన్నానని అన్నాడు. జాగ్రత్తగా ఉండమని గోసాస్టి గ్రామస్థులకు చెప్పాడట. అలా అని సాక్ష్యంలో చెప్పాడు. 21 ఉదయమే గోసాస్టికి వెళ్ళాడట. తనను గోసాస్టి రక్షకునిగా చూస్తారని అన్నాడు.

వెస్టన్ ఇలా అన్నాడు. "ఈ సాక్షి చెప్పేదాన్ని నమ్మడం అసంభవం అతనికి అన్ని బాగా తెలుసు, గోసాస్టిలో 20వ తేదీ రాత్రి గొడవ జరుగుతుందని తెలుసు. ఉచితే ఇంటిలో ఉండిపోయాడంతే."

ఈ వివేదిక పృథ్వీ విధారకమైన, బాధాకరమైన దృశ్యాన్ని ప్రదర్శించడం లేదని ఎవరు అనగలరు. వరుసక్రమంలో ఉండటం వల్ల ఆ కల్లోలాలు దారుణ దృశ్యం నశించి మనకు అందదు. జీవితం స్తంభించిపోయింది. అర్థిక జీవితం కుంటు పడిపోయింది. ఎంతలా అక్కడ జీవితం స్తంభించిపోయిందో చూపించడానికి బొంబాయి రాష్ట్ర అల్లర్లను తిరిగి చెప్పాల్సి వస్తుంది. తిరిగి చెప్పితే సాధారణ దృశ్యం ఇలా ఉంటుంది.

ప్రెసిడెన్సీని వదలిపెట్టి నగరం మేరకు మాత్రమే పరిమితం అయితే చాలా దారుణంగా ఉంటుందనడంలో సందేహమే లేదు. మొదటి హిందూ-ముస్లిం కల్లోలం 1893లో జరిగింది.

తర్వాత కల్లం రహిత శాంతి 1929 దాకా ఉంది. ఇక ఆ తర్వాత నుంచి తల తిరిగిపోయేటంత హెర సంఘటనలు జరిగాయి. ఏప్రిల్ 1929 నుంచి 1938 ఏప్రిల్ దాకా - 9 ఏళ్ళ కాలం పదికీ తక్కువ కాకుండా కల్లలాలు జరిగాయి. 1929లో రెండు మత కల్లలాలు జరిగాయి. ఒక దాంట్లో 149 మంది హతులు, 739 మంది క్షతగాత్రులు. అది 36 రోజులు సాగింది. రెండవదాంట్లో 35 మంది హతులు, 109 మంది క్షతగాత్రులు, అది 22 రోజులు సాగింది. 1930లో రెండు కల్లలాలు జరిగాయి. 1932లో మళ్ళీ రెండు జరిగాయి. మొదటిది స్వల్పమైందే. రెండవ దాంట్లో 217 మంది చనిపోయారు. 2,713 మంది గాయపడ్డారు. అది 49 రోజులు సాగింది. 1933 మళ్ళీ కల్లం జరిగింది. దాని వివరాలు తెలియవు. 1936లో ఒకటి జరిగింది. 93 మంది చనిపోయారు. 632 మంది గాయపడ్డారు. అది అలా 65 రోజులు రగులుతూనే ఉంది. 1937 అక్టోబర్ 11 మంది చనిపోయారు, 85 మంది గాయపడ్డారు. 21 రోజులు సాగింది. 1938లో అక్టోబర్ రెండున్నర గంటలు మాత్రమే ఉంది. కానీ ఆ వ్యవధిలోనే 12 మంది చనిపోయారు. వందమంది పై గా గాయపడ్డారు. మొత్తం 9 ఏళ్ళ 2 నెలల కాలాన్ని - 1929 ఏప్రిల్ నుంచి 1938 ఏప్రిల్ వరకూ ఒక్క బొంబాయి నగరంలోనే హిందూ ముస్లిమ్ రక్తసిక్త యుద్ధం 210 రోజులు సాగింది. ఈ కాలంలో 550 మంది చనిపోయారు. 4,500 మంది గాయపడ్డారు. ఇందులో గృహదహనాలు దోపిడి ద్వారా జరిగిన ఆస్తినష్టాన్ని లెక్కపెట్టలేదు.

1920 నుంచి 1940 వరకూ హిందూ ముస్లిముల మధ్య సంబంధాల గురించిన నివేదిక అలాంటిది. హిందూ ముస్లిం జ్యామితి గాంధీ చేసిన ఉద్విగ్న ప్రయత్నాలూ పక్కపక్కనే ఉంచి యీ నివేదికను చదివితే చాలా బాధాకరంగా ఉంటుంది. హృదయం ద్రవించేలా ఉంటుంది. భారతదేశంలో మధ్య మధ్య చిన్న చిన్న సాయుధ శాంతి విరామాలను మినహాయిస్తే, హిందూ ముస్లిముల మధ్య తెలరేగిన అంతర్యుద్ధాల 20 సంవత్సరాల సుదీర్ఘ నివేదికే యిది అనటంలో అతిశయోక్తి ఎంతమాత్రమూ లేదు.

ఈ అంతర్యుద్ధంలో ప్రాథమికంగా బలయినవారు ముగ్గురు. అయితే స్త్రీలందరూ మొత్తానికి అత్యాచారాల నుంచి తప్పించుకోలేకపోయారు. ఈ మత కలహాల్లో ఎంతమంది స్త్రీలు బాధపడ్డారో బహుశా అంతగా తెలియరాలేదనే అనిపిస్తుంది. భారతదేశం అంతటికీ సంబంధించిన గణాంక వివరాలు లభ్యం కావటం లేదు. అయితే బెంగాల్ కు సంబంధించిన కొన్ని వివరాలు మాత్రం ఉన్నాయి.

పాత బెంగాల్ విధాన పరిషత్ 1932 సెప్టెంబరు 6న బెంగాల్ ప్రాంత పరిధిలో స్త్రీలను అపహరించుకు పోవడాన్ని గురించి కొన్ని ప్రశ్నలు అడగటం జరిగింది. అప్పుడు పాలనలో ఉన్న ప్రభుత్వం 1922-1927 మధ్య అపహరించబడిన స్త్రీల సంఖ్య 568 అని ప్రభుత్వం తెల్పింది. వీరిలో 101 మంది అవివాహితులు. 467 మంది వివాహితులు. అలా

అవహరించబడిన స్త్రీలు ఏ మతానికి సంబంధించిన వారని ప్రశ్నించటం జరిగింది. అందుకు సమాధానం ఇలా ఉంది. 101 మంది అవివాహితుల్లో 64 మంది హిందువులు. 29 మంది ముస్లిములు. నలుగురు క్రైస్తవులు. తక్కిన నలుగురిదీ ఇదమిత్యమని తెలియవు. అలాగే 467 వివాహిత స్త్రీలలో 331 మంది హిందువులు, 122 మంది ముస్లిములు, ఇద్దరు క్రైస్తవులు, తక్కిన ఇద్దరు క్రైస్తవులు, తక్కిన 12 మంది విషయం తెలియదు. ఈ గణాంకాలన్నీ రిపోర్టు చేసిన కేసులకు సంబంధించినవి లేదా రిపోర్టు చేసిన తర్వాత దర్యాప్తు చేయబడిన కేసులకు సంబంధించినవి. సాధారణంగా 10 శాతం కేసులు మాత్రమే రిపోర్టు చేయబడి లేదా దర్యాప్తు చేయబడి ఉంటాయి. తక్కిన 90 శాతం ఎలాంటి దర్యాప్తుకూ నోచుకోవు. బెంగల్ ప్రభుత్వం వెల్లడించిన ఈ వాస్తవాలను ఆధారంగా తీసుకుని పరిశీలిస్తే 1922-27 మధ్య అయిదు సంవత్సరాల కాల వ్యవధిలో బెంగల్లో 35,000 మంది స్త్రీలు అవహరించబడ్డారని చెప్పవచ్చు.

ఏ మతం వారైనా స్త్రీలపట్ల చూపించే వైఖరిని ఒక మాచికగా తీసుకోవచ్చు. ఇరు మతాల మధ్య స్పృహం లేదా శత్రుత్వాలను చూపించే సరైన సూచిక ఇదే. బెంగల్లోని గోవిందపూర్ గ్రామంలో 1936, జూన్ 27న జరిగిన ఒక కేసు నిజంగా మనల్ని ఆలోచించ చేస్తుంది. 1936, ఆగస్టు 10న తేదీ 40 మంది మహమ్మదీయుల విచారణకు సంబంధించిన కేసులో క్రౌన్ కౌన్సిల్ తన వాదన ప్రారంభిస్తూ అన్న మాటల్లోని అభియోగం ప్రకారం -

"రాధావల్లభ్ అనే పేరుగల హిందువు గోవిందపూర్లో నివసించేవాడు. ఆతనికి హరేంద్ర అనే పేరుగల కొడుకున్నాడు. గోవిందపూర్లోనే పాలవిక్రయం వృత్తిగా జీవిస్తున్న ముస్లిం స్త్రీ ఒకామె ఉండేది. ఈ ముస్లిం స్త్రీలో హరేంద్ర ఆక్రమ సంబంధం కలిగి ఉన్నాడని స్థానిక ముసల్మానులు అనుమానించారు. ముస్లిం స్త్రీని హిందువు ఉంచుకోవటం అన్నది వారికి చాలా మనస్తాపాన్ని కలిగించింది. ఈ అవమానానికి ప్రతీకారంగా వారు రాధావల్లభ్ కుటుంబాన్ని నాశనం చేయాలనుకున్నారు. గోవిందపూర్లోని ముసల్మానులందరూ ఒక సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. ఆ సమావేశానికి రమ్మని హరేంద్రకు తాళీదు వంపారు. హరేంద్ర సమావేశానికి వెళ్లిన వెంటనే అతని కేకలు వినిపించాయి. సమావేశం జరిగిన స్థలంలో హరేంద్ర చావుదెబ్బలు తిని స్పృహలేని స్థితిలో కనిపించాడు. అయితే గోవిందపూర్లోని ముసల్మానులు ఈ దాడిలోనే సంతృప్తి పడలేదు. రాధావల్లభ్, అతని భార్య, పిల్లలు, అందరూ ఇస్లాంను స్వీకరిస్తే గాని వారి కొడుకు హరేంద్ర తప్పును సహించేది లేదని ముసల్మానులు రాధావల్లభ్ కు వర్తమానం పంపారు. రాధావల్లభ్ తన భార్యపిల్లలను మరో చోటుకు తరలించాలనే ప్రయత్నాల్లో ఉన్నాడు. మరుసటిరోజు రాధావల్లభ్ భార్య కుసుమ్ ఇంటిముందు కనపూడుస్తుంటే కొంతమంది మహమ్మదీయులు వచ్చారు. కొందరు రాధావల్లభ్ ను కిందపడేసి అదిమిపెట్టారు.

* పైచ్చే అన్ ఇండియా 'త్రూ ఇండియన్ ఐస్' అనే శీర్షిక కింద పేర్కొనబడింది.

కొంతమంది కుసుమ్ను తీసికెళ్ళారు. కొంతదూరం ఆమెను తీసికెళ్లి లాకర్, మహజర్ అనే పేర్లున్న మహమ్మదీయులు ఆమెపై అత్యాచారం చేశారు. ఆమె నగలను ఒలుచుకున్నారు. కొంతసేపు తర్వాత ఆమె స్పృహలోకొచ్చింది. తన ఇంటివేపు పరుగులు పెట్టింది. ఆమెను ఆదుండగులు మళ్ళీ వెంటబడించారు. ఆమె ఎలాగో ఇల్లు చేరుకుని రోవలికెళ్లి గడియపెట్టుకుంది. ఆ ముస్లిం దుండగులు తలుపులు వగలగొట్టారు. ఆమెను పట్టుకుని ఈడ్చి రోడ్డు మీదకు తీసుకొచ్చారు. ఆ దుండగుల్లో కొందరు వీధిలోనే ఆమెపై మళ్ళీ అత్యాచారం చేయాలని సలహా ఇచ్చారు. అయితే రజవి అనే పేరుగల మరో యువతి సాయంతో కుసుమ తప్పించుకుంది. రజవి ఇంట్లో ఆశ్రయం పొందింది. కుసుమ్ రజవి ఇంట్లో ఉన్నప్పుడు గోవిందపూర్లోని ముసల్మానులు రాధావల్లభ్ను అవమానకరపరిస్థితిలో పీదులన్నీ వడిపించారు. మరుసటిరోజు నుంచి పోలీస్ స్టేషన్కు పోయే రోడ్లన్నింటి వద్దా ముసల్మానులు కావలా కాశారు. తమపై జరిగిన అత్యాచారాన్ని గురించి పోలీసులకు ఫిర్యాదు ఇవ్వకుండా రాధావల్లభ్ను, కుసుమ్ను వారు నిరోధించారు.

స్త్రీలకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన ఈ ఆటవిక చర్యలు ఏ మాత్రం వశ్యత్వం లేకుండా చేసినవి. వీటిని వారి సోదర ముస్లిములు కూడా ఖండించలేదు. ఈ రెండు మతాలను విడదీసిన శత్రుభావం ఎంత లోతైందో ఇది తెలియజేస్తుంది. రెండు వక్కలా ఉన్న ఈ ఉద్రిక్తతలు రెండు యుద్ధోన్ముఖ దేశాలకు చెందిన ఉద్రిక్తతలుగానే భావించాలి. ప్రతి జాతిపై నా మారణహోమం, దోపిడీ, అవనిత్ర పరచటం, అత్యాచారం మొదలై నవి జరిగినాయి. ఈ నేరాలన్నీ హిందువులు ముసల్మానులపై చేశారు. ముసల్మానులు హిందువులపై చేశారు. ఐహూళా హిందువులు ముసల్మానులపై చేసేందానికన్నా ముసల్మానులు హిందువులపై చేసేందే ఎక్కువ. దహనకాండలు ఎన్నో జరిగాయి. వీటిలో హిందువుల ఇళ్లకు ముసల్మానులు నిప్పపెట్టారు. ముసల్మానులకు నేత్రపర్యంగా ఈ మంటల్లో హిందువుల కుటుంబాలు, స్త్రీలు, పురుషులు, పిల్లలు అందరూ సజీవంగా దహనమయ్యారు. అయితే ఆశ్చర్యపరిచే విషయం ఏమంటే ఈ ఉద్దేశ్యపూర్వకమైన హెరకృత్యాలు క్రూరమైనవిగా ఏ మాత్రం పరిగణింపకపోవటం. పైగా ఇవన్నీ యుద్ధపరంగా న్యాయబద్ధమైన చర్యలుగా లెక్కుగబ్బడం, వీటికి ఎలాంటి క్షమాపణలూ అక్కరలేదని భావించటం గమనార్హం. ఈ రకమైన శత్రుభావనలను చూసి కాంగ్రెసు పత్రిక - హిందుస్తాన్ సంపాదకునికి కోపం వచ్చింది. 1926లో హిందూ ముస్లిమ్ల మధ్య ఐక్యాన్ని సాధించటంలో గాంధీజీ ప్రయత్నాల గురించి కఠోర వాస్తవాల్ని వెల్లడించేందుకు ఇలాంటి భాషను ఉపయోగించాడు. గొప్ప నిరాశతో ఆ సంపాదకుడు ఇలా అన్నాడు :

“ఇప్పటి భారతదేశానికి, ఒక దేశంగా భారతదేశానికి మధ్య ఎంతో అగాధం ఉంది. ఒక భారతదేశం హత్యల ద్వారా, దహనాల ద్వారా తనను వ్యక్తపరచుకుంటున్నది అన్నది ఒక వింతైన వాస్తవం. తమను తాము మోసగించుకుంటున్న మనుషులు లేదా దేశభక్తి ఉపాల్లో కల్పితమైన భారతదేశం మరొకటి. వీటి మధ్య ఎంతో అగాధం ఉంది మరి. వేలాది వేదికలపై

నుంచి హిందూ ముస్లిం ఐక్యాన్ని గురించి మాట్లాడటం, వాటికి ఉజ్వలమైన శీర్షికలను ఇచ్చి ప్రచురించడం ఇవన్నీ ఒక భ్రమను కొనసాగించటమే అవుతుంది. మసీదులను, ఆలయాలను ధ్వంసం చేయటంలోనూ, ఒకరిపై ఒకరు రాళ్లు రువ్వకోవటంలోనూ ఈ వాస్తవం చుట్టూ ముసీరిన మబ్బులు విడిపోతూ అసలు స్వరూపం వ్యక్తపరచుకుంటున్నది. కాంతి గురించి, మంచి గురించి కొన్ని పవిత్ర గీతాలు పాడినంత మాత్రాన అది దేశానికేమీ ఒరగదు. హిందూ ముస్లిం ఐక్యం అనే విషయంపైనే కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు తమ వచ్చిం గడుపుకుంటున్నారు. పైగా ఈ విషయం అధ్యక్షులకు చాలా ప్రీతిపాత్రమైంది. కొన్ని సూక్ష్మమైన మార్పులతో వారి ప్రతిభకు ఒక నిలుపుబద్దంగా ఉండవచ్చు కాని అసలు సమస్యను మాత్రం అపరిష్కృతంగా అంటకుండా వదిలివేస్తున్నారు. ఈ ఐక్యగానం నాయకుల నాలుకలపై మాత్రం కాకుండా ఆ దేశంలోని కొన్ని మిలియన్ల ప్రజల హృదయాలలో ధ్వనించినపుడే భారతదేశం ప్రతి స్పందిస్తుంది."

హిందూ ముస్లిం ఐక్య సాధ్యంపై ఎలాంటి ఆశాభావాన్ని నేను వెలిబుచ్చలేను. హిందూ ముస్లిం ఐక్యం ఎండమావే అయినా ఇప్పటివరకూ కనుచూపు మేరలో ఉంది. ఇప్పుడు అది కంటికి కనిపించటం లేదు. మనస్సుకు అందటం లేదు. గాంధీకూడా దీనిపై ఆశ వదలుకున్నారు. ఇది అసాధ్యమైన కార్యమని ఐదుకా ఇప్పటికీ ఆయన తెలుసుకుని ఉంటారు.

20 సంవత్సరాల గత చరిత్రను ఏ మాత్రం పారాయించుకోలేని కొంతమంది ఇంకా హిందూ ముస్లిం ఐక్యం సాధ్యమనే నమ్ముతున్నారు. వీరి నమ్మకం రెండు ఆధారాలపై నిలిచిఉన్నట్లు అనిపిస్తుంది. మొదటిది : విభిన్న ప్రజలను ఒక దేశంగా మలచగల కేంద్ర ప్రభుత్వ సామర్థ్యంపై వారికి విశ్వాసం ఉండటం. రెండవది : హిందూ ముస్లిం ఐక్యాన్ని సాధించేందుకు ముస్లింల కోర్కెలను సంతృప్తి పరచటమే సాధనమని వారు భావించటం.

ప్రభుత్వం అనేది ఒక ఐక్య పుటనాళిగా పనిచేస్తుందన్నది వాస్తవమే. ఒక్క ప్రభుత్వం కింద ఉన్న కారణం చేతే విభిన్న ప్రజలు ఒకే సజాతీయ సమూహంగా ఒక ఐక్యశక్తిగా తయారైన సంఘటనలూ ఎన్నో లేకపోలేదు. ఐక్యపుటనకు మూలశక్తిగా ప్రభుత్వాన్నే భావిస్తూ వస్తూన్న హిందువులు ఆ ప్రభుత్వం చేయగలిగిన దానికి కొన్ని పరిమితులూ ఉంటాయన్నది విస్మరించారు. ఐక్యపుటనాళిగా ప్రభుత్వానికున్న క్రియాచరణకు పరిమితులు ఆ ప్రజల్లో విలీనశక్తిగా రూపొందే అవకాశంపై ఆధారపడి ఉంది. ప్రజల్లోని ఈ కలయిక శక్తికి అడ్డుగా జాతి, భాష, మతం నిలవనంతవరకూ ప్రభుత్వం గొప్ప ఐక్య పుటనాళిగా ఉంటుంది. అయితే ఏ దేశంలోనైనా ఈ జాతి, మత, భాషా తారతమ్యాలు ప్రజల్లోని విలీనశక్తిని, ఉత్సాహాన్ని నిరోధించేలా తయారవుతాయో అక్కడ ప్రభుత్వం ఐక్య పుటనాళి ఏ మాత్రం ప్రభావాన్ని చూపించలేదు. ప్రాన్సు, ఇంగ్లాండు, ఇటలీ, జర్మనీ మొదలైన దేశాలు ఒకే సాధారణ ప్రభుత్వం కింద ఐక్య దేశాలుగా తయారయ్యాయంటే అందుకు కారణం ఆయా దేశాల్లో ప్రభుత్వ ఐక్య

మీ బనాశక్తి కార్యక్రమానికి అడ్డుగా భాషగానీ, మతంగానీ, జాతిగానీ రాకపోవటమే అని చెప్పాలి. మరోవక్క, ఒకే సాధారణ ప్రభుత్వం కలిగి వుండి కూడా హంగరీ, ఆస్ట్రీయా, చెకోస్లవేకియా, బర్మీ, మొదలైన దేశాల ప్రజలు ఐక్యం కావటంలో విఫలమయ్యారు. అందుకు కారణం ఆ ప్రభుత్వం చేపట్టే ఐక్య మిషన్ కార్యక్రమాలను జాతి, మత, భాషా తారతమ్యాలు ఐక్యంగా ఎదుర్కోవటమే, నిర్వీర్యం చేయటమే అని చెప్పక తప్పదు. ఒకే సాధారణ ప్రభుత్వ ఐక్య మిషన్ కార్యక్రమాలతో ఒకే దేశంగా భారతదేశంలోని ప్రజలు పెనవేసుకు పోవటానికి అక్కడి భాషా, మత, జాతి తారతమ్యాలు ప్రాంతాధికార వాతావరణాన్ని ఇవ్వకపోగా అడ్డుగా నిలిచే పరిస్థితి ఉంది. భారతదేశంలో కేంద్ర ప్రభుత్వం భారతదేశంలోని ప్రజలను ఒక దేశంగా రూపొందించించి అనటం ఒక భ్రమ మాత్రమే అవుతుంది. క్రమశిక్షణ లేని జంతువుల్ని కొట్టంలో ఒకే తాడుకు కట్టినట్లు ఒక ప్రదేశంలో ప్రజల్ని ఉంచి వాళ్లని చట్టాల ద్వారా బంధించి ఒకటిగా కన్పించేట్లు చేసింది కేంద్ర ప్రభుత్వం. కేంద్ర ప్రభుత్వం చేసిందల్లా ఒకరకమైన శాంతిని భారతదేశంలోని ప్రజల మధ్య నెలకొల్పటం మాత్రమే. అది వారిని ఒక దేశంగా మాత్రం తయారు చేయలేదు.

ఐక్య మిషన్ కు చాలినంత సమయం లేదని చెప్పనూ లేము. కేంద్ర ప్రభుత్వ పాలనలో నూటయూరై సంవత్సరాలూ ఈ ఏకతకు చాలకపోయిందంటే అసంతోషమైన కాలమైనా ఇక సరిపోదనే అర్థం. ఈ నైపుణ్యానికి కారణం భారత ప్రజల ప్రతిభే అని చెప్పవచ్చు. భారతదేశంలోని ప్రజల మధ్య ఐక్యం కోసం ఒక ఆరాటం కానీ, కలయిక కోసం ఆసక్తి కానీ కనిపించదు. అందరికీ ఒక సాధారణ దుస్తులు పాటించటం వట్ల ఆసక్తి లేదు. అందరికీ సామాన్యమైన ఒక భాషను కలిగి ఉండటం వట్ల ఉత్సాహం లేదు. జాతీయమైన, అందరికీ సామాన్యమైన విషయాలకు స్పందిస్తూ అందుకు అనువుగా స్థానికమైన కొన్నిటిని వదులుకోవాలనే ఇచ్చవారిలో లేదు. గుజరాతీయడు తాను గుజరాతీవాడినని చెప్పుకోవటానికి గర్వపడతాడు. అలాగే మహారాష్ట్రీయుడూ, పంజాబీ, మద్రాసీ, బెంగాలీ వారందరూ తమను తాము అలానే పిలుచుకోవటానికి ఇష్టపడతారు. ఇదీ హిందువుల మనస్తత్వం. వీరు ముసల్మానులను నిందిస్తారు. ముసల్మాను 'నేను మొదట ముసల్మానుని, ఆ తర్వాత భారతీయుణ్ణి' అని చెప్పినందుకు దేశానికి సంబంధించిన స్పందన లేదని అంటారు. 'వాగరిక భారతీయులు' అన్న ప్రకటన వెనక భారతదేశంలోని ప్రజల, ముఖ్యంగా హిందువుల్లోనూ ఒక కోరిక, ఒక సామాన్యమైన స్పందన, ఉద్రేకం, కన్పిస్తుందని ఎవరైనా అనగలరా! అందరికీ సామాన్యమైన దానికోసం, ఐక్య మిషన్ కోసం, ప్రత్యేకమైన, స్థానికమైన వాటిని వదులుకోగలిగిన భావనను ప్రేరేపించే ఒక సామాజిక నైతిక ఏకత గురించిన కొద్దిపాటి చైతన్యం వారిలో కనపడుతుందా? వారిలో అలాంటి చైతన్యమూ లేదు. కోరికా లేదు. అలాంటి చైతన్యమూ, కోరికా లేనప్పుడు ఏకత కోసం ప్రభుత్వం మీదే ఆధారపడటం తనను తాను మోసగించుకోవటమే అవుతుంది.

ఇక రెండవ విషయానికొస్తే అది సైమన్ కమిషన్ అభిప్రాయమే అనటంలో సందేహం.

లేదు :

“భారతదేశ రాజకీయ భవిష్యత్తు దృష్టిలో ఉంచుకున్న రెండు మతాలూ; వాటిలోపల ఆ కారణంగా పెచ్చరిల్లిన ఉద్దేశాలూ, ఆశలూ ఈ మత కలహాల రూపంలో బయటికి వచ్చాయి. బ్రిటిష్ చేతుల్లో అధికారం స్థిరంగా ఉన్నంతకాలం, స్వయంపాలన గురించిన ఆలోచన లేవచ్చుదు, హిందూ ముస్లింల మధ్య చైరం స్వల్పంగా పరిమితంగా ఉండేది. తలుపుమైన బ్రిటిష్ ఉద్యోగి వర్గం ఈ కలహాలను నిరుత్సాహ పరుస్తూ వచ్చిన కారణంగానే అలా జరిగిందనటానికి వీలులేదు. మరొక్క కారణం కూడా ఉంది. ఒక మతంలోని సభ్యులు మరొక మతం ప్రాబల్యం గురించి భయపడటానికి చాలా తక్కువ అవకాశాలుండటమే ఆ కారణం. సాపేక్షంగా చూసినప్పుడు భారతదేశంలో మతపరమైన గొడవలు లేకుండావాన్ని ఈ రకంగానే వివరించవచ్చు. ఒక తరం వెనక బ్రిటిష్ ఇండియాలో పరిస్థితులతో బాగా పరిచయం ఉన్నవారిని అడిగితే వారిలా అంటారు : ఇరువర్గాల ప్రజల మధ్య మంచి భావాలూ, స్నేహం వర్ధిల్లేది. పౌరశాంతికి ఈ మతపరమైన ఉద్రిక్తతలు భంగం కలగజేసే అవకాశాలు చాలా పరిమితంగానే ఉండేవి. అయితే సంస్కరణలు రావటం, ఆ తరువాత జరగబోయే వాటి గురించిన జ్ఞానం హిందూ-ముస్లిం స్వర్ణరకు ఒక కొత్త అంశాన్ని తెచ్చి పెట్టింది. ఒక మతం సహజంగానే మెజారిటీ హక్కులను కోరుతుంది. మంచి విద్య, గొప్ప సంపద అర్హతలుగోకలిగి ఉండటంతో సహజంగానే ఆ హక్కులను కోరుతుంది. మరొకమతం తన సభ్యులకు పకడ్బందీ రక్షణను కల్పించటమే ద్యేయంగా ఉంటుంది. పైగా గతంలో దేశాన్ని ఏలినవారికి తాము ప్రతినిధులమనే విషయాన్ని విస్మరించదు. ఈ మతం సరైన తగిన ప్రాతినిధ్యాన్ని అధికార పదవుల్లో భాగాన్ని కల్పించటానికి హామీని కోరుతుంది.”

ఇది సరైన విశ్లేషణే అనుకుందాం. ముస్లింల కోర్కెలు సమంజసమైనవే అనుకుందాం. హిందువులు వాటిని ఇవ్వటానికి సిద్ధం గానే ఉన్నారనుకుందాం. నిజాని ఇవన్నీ చాలా పెద్ద ఊహలు. లేదా కల్పనలు. ముస్లింల రాజకీయ కోర్కెలు తీరటం ద్వారా పెరిగే సంతృప్తి భావనలో, తద్వారా ఏర్పడే హిందూ ముస్లింల రాజకీయ ఏకత సాధ్యమవుతుందా? అనేది ఒక ప్రశ్న. హిందువులు, ముస్లింల మధ్య కేవల రాజకీయ ఐక్యం సంభవమై తేలాలని కొంతమంది ఆలోచన. నా వరకూ అది గొప్ప భ్రాంతిలా తోస్తుంది. ఈ అభిప్రాయం ఉన్నవారికి ఒకటే ఆలోచన ఉంటుంది. అప్పటి పరిస్థితుల్లో స్వతంత్ర దేశ ప్రతిపత్తికొనం బ్రిటిష్ మీద ఒత్తిడి తీసుకు రావటంలో హిందువులతో బాటు ముస్లిములూ చేతులు కలిపాలని, అందుకేం చేయాలో ఆలోచిస్తున్న వారికి ఆ అభిప్రాయం కలిగి ఉండవచ్చు. ఇది చాలా ప్రాప్యదృష్టితో కూడిన ఆలోచనగా చెప్పవచ్చు. బ్రిటిష్ వారిపై ఒత్తిడి తీసుకురావటంలో హిందువులతో బాటు ముస్లిములనూ చేర్చుకోవలమెట్లా అనేది తులనాత్మకంగా పరిశీలిస్తే చాలా చిన్న ప్రశ్న. రాజ్యాంగంలో ఏ రకమైన మనోభావాలతో వారు పని చేస్తారు? కేవలం పరాయివాళ్ళుగా, అనవసర సంబంధంగా మాత్రమే వారు రాజ్యాంగానికి పని చేస్తారా? లేదా నిజమైన సంబంధం

ఉన్నవారుగా కార్యరంగంలోకి వస్తారా? అన్నదే ప్రధానమైన ప్రశ్న. నిజమైన ఆవులుగా పని చేయాలంటే కేవలం రాజకీయ ఏకత మాత్రమే చాలదు. హృదయానికి, ఆత్మకూ నిజమైన బంధం లాగా అంటే ఒక సామాజిక ఏకత తప్పనిసరి. నిజమైన ఏకతను వ్యక్తం చేయజాలని రాజకీయ ఏకత నిర్బంధమైంది. ఇద్దరు వ్యక్తులు మిత్రులు కాకుండానే సంబంధం కలుపుకోవటంలాగా - వారి మధ్య ఏకత ఎంత సందీర్ఘమైందో ఆ రాజకీయ ఏకత అనేది అంతే అనిశ్చితమైంది. ఇది ఎప్పుడూ ఎంత అనిశ్చితమైందో తెలియాలంటే జర్మనీ, రష్యాలో మధ్య జరిగిన సంఘటనలు పరిశీలిస్తే సరి. అవి పై చెప్పినదానికి ఉదాహరణగా నిలుస్తున్నాయి. కొన్ని భౌతికమైన ప్రయోజనాల తప్పే మీద మాత్రమే ఆధారపడి శాశ్వత ఏకత అన్నది ఏర్పడకూడదని నేను తలుస్తాను. ఒడంబడికలు బిల్లులు రూపొందించవచ్చు. కాని ఆ బిల్లు ఒక ఏకీకృతమైన పరివక్షతను సంతరించుకోజాలదు. ఒక ఏకీకృత భావనకు ఆధారంగా ఒడంబడిక ఉండటం అన్నది నిరర్థకం. ఒడంబడిక స్వభావమే చెబుతుంది దానిది ప్రత్యేకమైన లక్షణమని. ఒడంబడిక నర్తకాలుకు స్థానం కల్పించే ఆసక్తిని కలిగించదు. త్యాగబుద్ధిని ప్రేరేపించదు. ప్రధాన లక్ష్యానికి రెండు పార్టీలనూ కట్టుబడి ఉండేట్లు చేయదు. ఒకదానికొకటి సర్దుకొని పోవటం బదులు ఒడంబడికకు వచ్చిన పార్టీలు ఒకదాన్నుంచి ఒకటి బయటపడాలనే ప్రయత్నం చేస్తుంటాయి. సామాన్యమైన లక్ష్యం కోసం త్యాగాన్ని చేయటం అలా ఉంచి ఒక పార్టీ చేసిన త్యాగాన్ని మరొకటి తన మంచికి వాడుకోవడానికి ప్రయత్నించటంలోనే తలమున్నకై ఉంటాయి. ఒక లక్ష్యంకోసం పోరాడడం అలా ఉంచి ఒడంబడిక లోని పార్టీలు ఆ లక్ష్యానికేసి పురోగమించి సాధించే క్రమంలో తమ అధికార బలాబలాలు సమతౌల్యంగా వుండేట్లు అనుక్షణం గమనిస్తూ వుంటాయి. రీసన్ గొప్ప సత్యాన్ని ఇలా చెప్పాడు.

ఒక ప్రయోజనాల సమూహం మనుషుల మధ్య శక్తివంతమైన సంబంధానికి కారణమవుతుంది. అయితే ఇలాంటి ప్రయోజనాలే ఒక దేశాన్ని తయారు చేసేందుకు సరిపోతాయా? నేను దీన్ని సమస్య. ప్రయోజనాల సమూహం లేదా వర్గం వ్యాపారపరమైన ఒడంబడికలను చేస్తాయి. జాతీయతకు మరొక ఆద్రస్యందనల పార్శ్వం ఉంది. అవి దాని శరీరం ఆత్మ కూడా. జాల్విరీన్ పితృభూమి కాదా.

ప్రసిద్ధ చరిత్ర విద్వాంసు జేమ్స్ బ్రెన్ కూడా అలాంటి నిశిత అభిప్రాయాన్నే వ్యక్తం చేశాడు:

“ఒక సంస్థ శాశ్వత ఉనికి అధిబలవరకే భౌతిక ప్రయోజనాల మీద మాత్రమే ఆధారపడి లేదు. అవి ఏ వ్యక్తుల కోసం తయారు చేశారో వారి స్పందన భావాలతో దానికున్న గాఢ నిబద్ధత మీద అది ఆధారపడింది. ఆ స్పందన భావాలను సరైన వ్యక్తీకణను అవి ఇవ్వజాలనప్పుడు ఆ భావం స్వరబద్ధమై మరింత బలపడుతుంది. ఆ సంస్థకు మూలశక్తిగా తయారవుతుంది.”

జర్మన్ సామ్రాజ్యానికి పునాదులు వేసిన బిస్మార్క్ గురించిన ప్రస్తావనలో బ్రెన్ యీ

పరిశీలనను చేశాడు. బ్రిష్ ప్రకారం దిస్మాల్స్ ఒక నుదీర్ఘకాలం కొనసాగగలిగిన సామ్రాజ్యాన్ని నిర్మించటంలో విజయముడవటానికి కారణం అది ప్రజల స్పందన భావాల మీద ఆధారపడి చేయబడింది. ఈ భావశక్తి కూడా....

“మనలో చాలామంది కూడా - జాతీయత కోసం మనం చెప్పకుండా ఉండేది, తనన, నైతిక సామాజిక ఐక్యాన్ని గురించిన నైతికత అప్పటికే కలిగి ఉన్న ప్రజల ఆకాంక్ష, అలాంటి ఐక్యత ఒక ప్రభుత్వం కింద వ్యక్తం కాబడి వాస్తవంలోకి తీసుకు రాగలిగినప్పుడు నాగరిక రాజ్యాల మధ్య ఒక స్థానాన్ని, పేరును తప్పక పొందుతుంది.”

శాశ్వతత్వాన్ని ఇచ్చే ఈ నైతిక, సామాజిక ఐక్యం ఏమిటి? ఒక ప్రభుత్వం కింద వ్యక్తం చేయబడి వాస్తవంలోకి తీసుకు రావటానికి ప్రజల్ని ప్రేరేపించేది ఏమిటి? నాగరిక రాజ్యాల మధ్య ఒక స్థానాన్ని, పేరును కల్పించేదేమిటి?

జేమ్స్ బ్రిష్ కన్నా యీ ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పగల సమర్థులు లేరు. రోమన్ సామ్రాజ్యంతో పోల్చి చూస్తే కనిపించే పవిత్ర రోమను సామ్రాజ్య శక్తి సామర్థ్యాలను గురించి చర్చిస్తున్నప్పుడు ఈ ప్రశ్నను అతను గుర్తించాల్సి ఉంటుంది. విధిన్నమైన ప్రజల మధ్య రాజకీయ ఏకతను సాధించగలిగిన సామ్రాజ్యం ఏదైనా ఉందా అంటే అది రోమన్ సామ్రాజ్యమే. క్లుప్తీకరించి బ్రిష్ భాషను అనువుగా మార్చి చెబుతున్నాను : కొత్త కొత్త కాలనీలను కనుగొంటూ పోతూ రోమన్ జియోగ్రఫీ కూడా విస్తరించటంతో ఇటలీ అంతటా కొన్ని కొన్ని ప్రాంతాలలోనూ సమానత్వాన్ని తెస్తున్న రోమన్ చట్టం ఒక పక్క, తన ప్రజలపై ప్రభుత్వం తెచ్చే ఒత్తిడి ఒక పక్క, బానిసల రవాణా, వ్యాపార నిమిత్తంగా రద్దీ కారణంగా జనాభాలో స్థానచలనం - ఇవన్నీ విధిన్న ప్రజలు వింపాడిగా కలిసిపోతూ ఒకటి కావటానికి దోహదం చేశాయి. ఈ ప్రాంతాల్లో చక్రవర్తులందరూ చాలావరకు దేశీయులు కావటం వల్ల ఇటలీపై తక్కువ శ్రద్ధ వహించారు. ఆంటోనీ తర్వాత కూడా రోము శాంతిని పెద్దగా పట్టించుకున్నట్లు లేదు. వారి పద్ధతి ఏమంటే ప్రతి వ్యక్తి తన భావిని నిర్మించుకునే స్వేచ్ఛను కల్పించటం. అవకాశాలను తెరిచి ఉంచటం. వారి స్వేచ్ఛ పట్లే ఆ చక్రవర్తుల గొప్పతనం అంతకంతకూ పెరిగింది. ఈ స్వేచ్ఛా మానవుల మధ్య చట్టపరమైన హోదా తారతమ్యాలను నాశనం చేయటం ద్వారా ఆ పని పూర్తయ్యింది. వ్యాపారం, సాహిత్యం, అన్ని విశ్వాసాలను సహించటం - ఇవన్నీ అమలులోకి వచ్చాయి. జాతిపరమైన, మతపరమైన ఎలాంటి పోట్లాటలు కూడా ఆ ప్రశాంతతను భగ్నం చేయలేదు. ఎందుకంటే అందరికీ సామాన్యమైన రోమ్ సామ్రాజ్య భావనలో దేశం ప్రత్యేకతలు అన్నీ కలిసిపోయాయి.

రోమన్ మహా సామ్రాజ్యం సాధించిన ఈ ఐక్యం కేవలం రాజకీయ ఐక్యం మాత్రమే. ఈ రాజకీయ ఐక్యం ఎంతవరకు నిలిచింది? బ్రిష్ మాటలలో :

“ఈ ఐక్యాన్ని తీసుకుని వచ్చిన అరుదైన ప్రభావాలు తగ్గిపోతూ వచ్చాయి. ఇతర

ప్రభావాలు వీటికి ప్రమాదకారులుగా తయారయ్యాయి. కొత్త శత్రువులు సరిహద్దులను ముట్టడించారు. ఒక రాజా మరణించగానే లేదా దిగిపోగానే అతని తర్వాత వారసుడి కోసం జరిగే అధికారాల కుమ్ములాటల సుదీర్ఘ పోరాటాలు ఈ మొత్తం నిర్మితిలోనే సడలింపు ఎలా ప్రారంభమయిందో తెలియజేస్తాయి. పలేరియన్ పతనం తర్వాత ప్రజ్వరిల్లిన ఆరాజక కాలంలో సామ్రాజ్యంలోని ప్రతి భాగంలోనూ తమ తమ పైన్యాల ద్వారా పైనికాదికారులు స్వతంత్రులయి నిరంకుశులుగా పెద్ద పెద్ద ప్రాంతాలను పరిపాలించారు. రాజధానిలో ఉన్న సామ్రాజ్యంలో ఎలాంటి పాత్ర వారు పెట్టుకోలేదు. సామ్రాజ్యంలో చిన్న భాగం విడిపోయి చిన్న చిన్న రాజ్యాలవుతాయన్నది రెండువందల సంవత్సరాలకు ముందే ఉహించాల్సిన విషయం. అయితే సామ్రాజ్యం తన రోపరి ముఖ్య ప్రాంతాలతో అన్ని సంబంధాలనూ, సమన్వయాన్నీ పోగొట్టుకోక ముందు, మారిన పరిస్థితులను కొత్త మార్గాలతో సరిదిద్దుతూ డయెక్టిక్టేన్లో ఒక రాజా క్రియాశీలతతో, చతురతతో ఈ ముక్కలను కలిపి పుంపకపోయి ఉన్నట్లయితే అదే జరిగి ఉండేది. అధికారాన్ని స్థానికం చేయటం, వికేంద్రీకరణ చేయటం ఆయన అనుసరించిన విధానం. శరీర వివరీతాలకు తగినట్లు ఇక ఏ మాత్రమూ బలహీనమైతే గుండె కొట్టుకోజాలదన్న విషయం ఆయన గ్రహించారు. నలుగురు ప్రభువులకు అతడు వరమ అధికారాన్ని పంచి ఇచ్చాడు. నాలుగు రాజధానుల్లో కలిపి పాలించే రాజులుగా వారుండిపోయారు. దాని చుట్టూ ఆయన పురా వైభవవాన్ని అలానే ఉంచటం జరిగింది. తద్వారా ఒక కల్పనాత్మక శక్తిని ఆ సింహాసనానికి ఇవ్వగలిగాడు. ఈ వద్దతిని అతని ముందు వారు అవహేళన చేసి ఉండేవారు. నికొమెడియా నైరం, దరిదాపుల్లోని మిలాన్ ఔన్నత్యం రోమ్ విశేషాధికారాలకు వివాళిగా పరిణమించింది."

కాబట్టి రాజకీయ ఏకత ఒకటే రోమన్ సామ్రాజ్య ముష్టిరతకూ, శత్రుత్వానికి సరిపోదని తెలిపి వచ్చింది. బ్రిష్ చెప్పినట్లు (రోమన్ సామ్రాజ్యంలో) చిన్న భాగం కొన్ని రాజ్యాలుగా తయారు కావటాన్ని రెండు వందల సంవత్సరాలకు ముందే ఉహించవచ్చు. సరిహద్దుల్లోని ఆటవిక జాతుల వారు మరింత దైర్యవంతులు అయి ఉంటే అలానే జరిగేది. డయెక్టిక్టేన్లో ఒక యువరాజు రాజ్యభాగాలన్నీ సమన్వయం కోల్పోక ముందే అతికి, మారిన పరిస్థితులకు సూతన మార్గాలను తెలుసుకుని చురుగ్గా వాటినిన్నిటినీ ఒక్కటిగా చేయలేకపోయి ఉంటే చరిత్రలో అలానే జరిగేది". అయితే వాస్తవం ఏమంటే పవిత్ర రోమను సామ్రాజ్యంగా అవతరించిన తర్వాత కొన్ని వందల సంవత్సరాల వరకూ ఒక సమన్విత కేంద్రంగా అది ఉండిపోయింది. దాని రాజకీయ ఐక్యం కదిలిపోతూ, ముక్కలుగా విడిపోతున్న రాజ్యాలను కలిపి ఉంచజాలక పోయినప్పుడూ అలాగే అన్నివందల సంవత్సరాలూ అది కొనసాగింది. ఆచార్య మార్వీన్ చెప్పినట్లే :

“రోమన్ సామ్రాజ్య ఏకత కేవలం రాజకీయమైంది, సైనికమైంది - అది నాలుగు, అయిదు వందల సంవత్సరాల మధ్య వరకూ కొనసాగింది. కాథలిక్ చర్చలో పర్యవేక్షితమైన ఏకత మతపరమైంది, నైతికమైంది. అది వెయ్యేళ్లుగా కొనసాగింది”

రోమన్ సామ్రాజ్యం కన్నా, పవిత్ర రోమన్ సామ్రాజ్యం స్థిరంగా ఉండటానికి కారణం ఏమిటి? అన్నదే ప్రశ్న. బ్రిస్ సమాధానం ఇది : పవిత్ర రోమన్ సామ్రాజ్య సుస్థిరతకు ఒక సీమెంటు పూతలాగా పనికి వచ్చిన విషయాలు రెండు. ఒకటి - అందరికీ సామాన్యమైన మతం. అంటే క్రైస్తవ మతం. ఒకే సామాన్యమైన మత సంస్థ - క్రైస్తవ చర్చి. నిజానికి ఇలాంటి అటుకుపెట్టే విషయాలు రోమన్ సామ్రాజ్యానికి అప్పటికి చాలా అవసరంగా ఉన్నాయి. ఈ సీమెంటు పూత లేదా సంబంధం, లేదా అంతస్సుత్రం మొత్తం సామ్రాజ్యంలోని ప్రజలకూ ఒక నైతిక, సామాజిక ఏకతను ఇచ్చింది. ఒక ప్రభుత్వం కింద ఆ ఏకత వ్యక్తం కాబడి, వాస్తవీకరించబడేలా అవకాశాన్నిచ్చింది.

సామాన్యమతంగా క్రైస్తవమతం ఐక్యమటనకు ఎంత ప్రభావవంతమైందో చెబుతూ బ్రిస్ ఇలా అంటారు : .

“దేశం అనేది, దాని జీవం అనేది, అక్కడి మతం మీదే ఆధారపడి ఉంటుంది. క్రైస్తవ్యం విభజితమైంది. మానవత్వం విభాగించబడింది. కాబట్టి దేవుని ఏకీకరణ సిద్ధాంతం మానవుని ఏకీకరణకూ ఆపాదించబడింది. క్రైస్తవ మతంలో మొదటి పాతం ప్రేమ. అనుమానం, అనూయ, గర్వం, జాతిభేదం వల్ల విడిపోయిన మానవులను ఈ ప్రేమ ఒక్కటిగా చేస్తుంది. ఈ రకంగా కొత్తమతం ఒక మానవ సమూహాన్ని తయారు చేసింది. వీరందరూ విశ్వాసం ఉన్నవారు. ఈ సామ్రాజ్యం పవిత్రమైంది. ఒక్క హృదయంగా అందరూ మనుష్యులూ కలిసేట్లు ఇది నిర్మితమైంది. పురా ప్రపంచంలో ఐహవ దేవతావాదానికి వ్యతిరేకంగా నిల్చింది. లెక్కలేనన్ని రాజ్యాలు, గణతంత్ర నగరాలు మొదలైన వాటికి వ్యతిరేకంగా నిల్చిన సీజరు శాసనంలాగా....”

రోమన్ సామ్రాజ్య అస్థిరత గురించి చెబుతూ బ్రిస్ దాని తర్వాత అధికారంలోకి

- * పవిత్ర రోమన్ సామ్రాజ్య ఏకీకరణ క్రమంలో క్రైస్తవ చర్చి ఉదాసీనమైన పాత్రను నిర్వహించలేదు. నిజానికి అది చాలా క్రియాశీల పాత్రను నిర్వహించింది. “తన చుట్టూ సంస్థ తర్వాత సంస్థ ముక్కలై కూలిపోతూ ఉంటే కొత్త తెగలు పుట్టుకొచ్చి తద్వారా నగరాలూ, దేశాలూ ఒకదానినొకటి ఖండించుకుంటూ వుంటే భావ విమెయం అంతకుంతకూ కష్టతరమవుతుంటే” చూస్తూ చర్చి దివ్య సంప్రదాయ చర్చిని బలపరుస్తూ తద్వారా మతాల అన్యవ్యతను రక్షించేందుకు ప్రయత్నించింది. తెలుసల ఏకతకు సంబంధించిన ప్రతి అంశాన్నీ బిగదీయటం ద్వారానూ ఇందుకు ప్రయత్నించింది. విశ్వాసానికి సంబంధించిన అవసరాలు మరింత బలీయమైనవి. సత్యం అనేది ఒకటి నంటారు. దాన్ని సమ్మే వాళ్లందరినీ ఒక్కటిగా ఉంచేట్లు చూడాలి. అలాంటి ఒక్కటిగా ఉండటంవల్లనే దాన్ని వారు పరిరక్షించుకోగలుగుతారు. ఒకే గొర్రెల మంద ఉంది. ఒక కావరి మాత్రమే ఉన్నాడు.

వచ్చిన పవిత్ర రోమన్ సామ్రాజ్య స్థిరత్వాన్ని పోల్చి చెప్పారు. కారణం రోమన్ సామ్రాజ్యానికి కేవల రాజకీయ ఐక్యం మాత్రమే ఉందని దాని మీదే దాని స్థిరత్వం ఆధారపడిందనీ కాబట్టి అది స్థిరంగా లేదని అన్నాడు. పవిత్ర రోమన్ సామ్రాజ్యం ఒక సామాన్యమైన విశ్వాసాన్ని కలిగి తద్వారా ఒక సామాజిక నైతిక ఏకతను పునాదిగా కలిగి ఉండటం వల్ల దాని స్థిరత్వం కొనసాగిందని చెప్పారు. మానవ అనుభవంతో కూడుకున్నది. సహితుకమైందీ యీ వాదన అనిపిస్తుంది. దీనిని బట్టి హిందూ ముస్లిముల మధ్య ఏకత్వానికి అవకాశాలు లేవని తెలుస్తుంది. సంబంధాన్ని ఏర్పరచే కత్తి, సామాన్యమైన మతం ఇచ్చుడు కావాలి. అధ్యాత్మిక దృష్టితో చూస్తే హిందువులు, ముసల్మానులు కేవలం రెండు వర్గాలు, లేదా ప్రాటెస్టెంట్లు, కాలిక్యులు లాగా వైవైష్ట్యపుల్లాగా రెండు మతభేదాలు కాదు. వారు రెండు ప్రత్యేక జాతులు. ఈ దృష్టితో చూస్తే మానవత అన్న గుణం ఆత్మావశ్యకమైంది అని హిందువైనా, ముస్లిమైనా గుర్తించాలని అనుకోలేము. అంతేకాకుండా వారు అంతా ఒక్కటే అనీ, వారి మధ్య తేడాలు కేవలం యాదృచ్ఛికాలు మాత్రమే అనీ వారు తెలుసుకోవాలి అనీ చెప్పలేము. వారి ప్రకారం దైవత్వం అన్నది విభజింపబడింది. ఈ విభజనతో మానవత్వం కూడా విభజింపమైంది. ఈ మానవతా విభజనతో వారు ప్రత్యేకంగా విడిపోయి పుండాలి. వారిని ఒకే గొడుగు కిందికు చేర్చగలిగింది ఏదీ లేదు.

సామాజిక ఏకత లేకుండా రాజకీయ ఏకతను సాధించటం చాలా కష్టం. ఇది వేనవిరో నాటి న మొక్కలాగా అనిశ్చితమూ అస్థిరమైంది. ఒక పెద్ద గాలి వచ్చినప్పుడు వేళ్లతో సహా పెళ్లగించబడుతుంది. కేవలం రాజకీయ ఏకత్వంతో భారతదేశం ఒక రాజ్యంగా ఉండగలదు. అయితే రాజ్యంగా ఉండటం అంటే దేశంగా పుండటం కాదు. ఉనికి కోసం పోరాటంలో దేశం కాని కేవలం రాజ్యానికి బతికే అవకాశాలు తక్కువ. ఈ జాతీయవాదం అన్నది ఆధునిక కాలంలో ఒక ప్రబలశక్తిగా పని చేస్తున్నదనటం నిజం. మిశ్రమ రాజ్య వ్యవస్థలన్నిటినీ యీ ప్రబలశక్తి ధ్వంసం చేయటానికి, నాశనం చేయటానికి పూనుకుంటున్నది. మిశ్రమ, లేదా సంకీర్ణ రాజ్యానికి ఆపద బయటి-దేశాల దురాక్రమణ నుంచి కన్నా లోపలి నుంచే ఎక్కువ. తమ ఇచ్చకు విరుద్ధం గా విడగొట్టబడి, అణచబడి, చిక్కులో పెట్టబడిన విభిన్న జాతీయతలు పునర్జీవనం పొంది అపాయకారులుగా తయారవుతాయి. పాకిస్తాన్ ముస్లింలకించే వారు ఈ అపాయాన్ని గుర్తుంచుకోవాలి. వారు ఇంకోటి కూడా తెలుసుకోవాలి. అణచబడిన జాతీయతలు మిశ్రమ రాజ్యాన్ని ధ్వంసం చేయటం, తమ ప్రత్యేక భూమిని తాము పొందటం - ఇవన్నీ స్వయం నిర్ణయ మాత్ర ప్రాతిపదికపైన ఒక నైతిక న్యాయంగా సమర్థించబడుతాయి. అంతేకాని దోషం కిందికి పరిగణించటం జరగదు.

అనువాదం : డా॥ కె.యస్. రమణ

ఆర్యయాల్

పాకిస్తాన్ కోసం
ముస్లిములు సూచించే
ప్రత్యామ్నాయం

పాకిస్తాన్ కోసం ముస్లిములు సూచించే ప్రత్యామ్నాయం

పాకిస్తాన్‌ను స్థాపించనవసరం లేకుండా ప్రత్యామ్నాయ ప్రతిపాదనలున్నాయని హిందువులు అంటున్నారు. ఇటువంటివి ముస్లిముల వద్ద కూడా ఉన్నాయా? అయితే దానికి హిందువులు అవును, ఉన్నాయని అంటున్నారు, లేదని ముస్లిముల ప్రతివాదన. కమ్యూనల్ అవార్డు ద్వారా సాధించిన విజయాలకు మరిన్ని చేర్చాలన్న ఉద్దేశంతో ముస్లిములు పాకిస్తాన్‌ను పాచికగా ఉపయోగించుకోవాలన్నదే ముస్లిముల ఉద్దేశం అని హిందువులు భావిస్తున్నారు. దీన్ని ముస్లిములు తిరస్కరిస్తున్నారు. వారి ఉద్దేశంలో పాకిస్తాన్‌కు సమానమైనది నరై నది మరొకటి లేదని వారి ఉద్దేశం అంటున్నారు. ముసల్మానులకు పాకిస్తాన్ తప్ప మరొక ఆలోచన లేదని దాని వల్ల స్పష్టమౌతోంది. అయితే ప్రత్యామ్నాయం ఉందని హిందువులు అనుకోవడం ఒక భ్రమే. ముస్లిముల జిత్తులు తెలుసుకునే తెలివితేటలు హిందువులకున్నాయనుకున్నా, పాకిస్తాన్‌కు ముస్లిముల ప్రత్యామ్నాయాన్ని హిందువులు అదరిస్తారా? ముస్లిములు ప్రతిపాదించే ప్రత్యామ్నాయం మీద దీని సమాధానం ఆధారపడి ఉంటుంది.

అసలు పాకిస్తాన్‌కు ఇతర ప్రత్యామ్నాయం ఏమిటో ఎవరికీ తెలియదు. ఒకవేళ ఉన్నా భవిష్యత్తులో తమ సంబంధాలు ఏ విధంగా ఉండాలన్న ఇరువర్జాల ఆశయాలపై ఆధారపడి ఉంటాయి. ముందు జాగ్రత్తగా ఉండటం అంటే ముందే సాయుధం కావటం. పాకిస్తాన్‌కు ప్రత్యామ్నాయ ప్రతిపాదనపై కొంత అవగాహన ఉంటేనే హిందువుల రాబోయే అడుగుపాటును తట్టుకోగల శక్తి కలిగి ఉంటారు. ఎందుకంటే - కమ్యూనల్ అవార్డ్ కంటే మరో మంచి ప్రత్యామ్నాయం ఉండవచ్చు. చెప్పాలంటే అనేక విధాలుగా దానికంటే హిసంగా ఉండవచ్చు.

స్పష్టమైన ప్రత్యామ్నాయం లేనప్పుడు ఉపాజనిత ప్రతిపాదనలకు మాత్రమే తావుంది.

అంటే ఇరువురి మధ్య ఒకే ఉపా ఉంటే తత్సంబంధిత పార్టీ ఒకటి ఎంపిక చేయాలి. వా ఉద్దేశంలో ముస్లిముల ప్రత్యామ్నాయం కింది పేర్కొన్న కొన్ని అంశాలను కలిగి ఉంటుంది:

భవిష్యత్తులో రూపొందబోయే భారత రాజ్యాంగం ఈ అంశాలను -

- 1) ముస్లిములకు ప్రత్యేకించిన నియోజకవర్గాలలో రాష్ట్ర శాసనసభలలో 50 శాతం వరకు ప్రాతినిధ్యం.
- 2) కేంద్ర రాష్ట్ర మంత్రివర్గాల్లో ముస్లిములకు 50 శాతం ప్రాతినిధ్యం.
- 3) ఉద్యోగస్వామ్యంలో 50 శాతం ముస్లిములకు కేటాయింపు.
- 4) రక్షకదళాల ఉద్యోగాలలోనూ, ఇతర ఉన్నత పదవుల్లో ముస్లిములకు సగభాగం.
- 5) ప్రజాసవరాలకై నియమించబోయే కమిషన్లలోనూ, సంస్థల్లోనూ, మండలాలలోనూ, 50 శాతం ముస్లిములకు ప్రాతినిధ్యం.
- 6) భారతదేశం పాల్గొనే అంతర్జాతీయ వ్యవస్థల్లో ముస్లిములకు 50 శాతం ప్రాతినిధ్యం.
- 7) ఒక హిందువుగాని, భారత ప్రధానమంత్రి అయితే ఒక ముస్లిం ఉప ప్రధానిగానూ,
- 8) ఒక హిందువు రక్షక దళాల ప్రధాన అధిపతి అయితే ఒక ముస్లిం ఉప ప్రధాన అధిపతిగాను ఉండాలి.
- 9) 66 శాతం ముస్లిం శాసనసభ్యుల మద్దతు లేకుండా ఏ రాష్ట్ర ప్రాంత సరిహద్దు మార్చుదులు చెల్లవు.
- 10) 66 శాతం ముస్లిం శాసనసభ్యుల మద్దతు లేకుండా ఏ ముస్లిం దేశంపై చర్య గైకొనకూడదనీ, అలాగే ఒడంబడికలు చేసుకోరాదనీ.
- 11) 66 శాతం ముస్లిము శాసనసభ్యుల అనుమతి లేకుండా ముస్లిముల సాంస్కృతిక, మత వ్యవహారాల్లో మార్పు చేయరాదనీ,
- 12) ఉర్దూ భారత జాతీయ భాషగా గుర్తింపు.
- 13) 66 శాతం ముస్లిం శాసనసభ్యుల అంగీకారం లేకుండా గోవధ, ఇస్లాం వ్యాప్తిని, మార్చిడిని నిషేధించరాదు.
- 14) భారత రాజ్యాంగంలో ఏ సవరణ అయినా 66 శాతం ముస్లిం శాసనసభ్యుల ఆమోదంతోపాటు జరగాలనీ.

పైన పేర్కొన్నవి నావి కష్టంలేని ఉపాలు అని అనుకోకూడదు. హిందువులను ఏదో విధంగా భయపెట్టి త్వరగా పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుకు అంగీకరించాలని ఉద్దేశించి ప్రతిపాదించినవి

అనుకోకూడదు. ముస్లిం వర్గాల ద్వారా లభించిన సమాచారం ఆధారంగా ఆలోచించి రూపొందించిన పథకం అని అనుకోవచ్చు.

పైదరాబాదు నిజాం ఆదీనంలో ఉండే ప్రాంతాలకు రాజ్యాంగ సవరణ ప్రతిపాదనల వ్యభావం ఆధారంగా పాకిస్థాన్ కు ముస్లిమ్లూ ప్రత్యామ్నాయ పథక రూపాన్ని గ్రహించవచ్చు.

పైదరాబాదు రాజ్యాంగ సంస్కరణలు ఒక విమూత్న ప్రయత్నం. బ్రిటిష్ ఇండియాలో ఉండే మత ప్రాతిపదిక ప్రాతినిధ్య మాత్రాన్ని తిరస్కరిస్తూ, దాని స్థానంలో ప్రాతిపదికగా ప్రాతినిధ్యం ఉండాలని ప్రతిపాదించారు. దీన్నే నిర్వాహక ప్రాతినిధ్యం అని ఉదహరించారు. దీన్నిబట్టి 76 మంది సభ్యులు కల కాపనపథకం దీని పేర్కొన్న విధంగా పునర్నిర్మితమై ఉంటుంది.

ఎన్నికైన		నామినేట్ కాబడిన	
వ్యవసాయం		ఇల్లతులు	8
పట్టాదార్లు	8	సర్కి-ఖాన్	2
కౌలుదార్లు	4	పైగాలు	3
మహిళలు		పీష్కారి	1
పట్టభద్రులు		సాలార్జంగ్	1
విశ్వవిద్యాలయం		సమస్థానాలు	1
జాగీర్దార్లు		ఉద్యోగులు	18
మాషదార్లు		గ్రామీణ చేతివృత్తులు	1
న్యాయవృత్తి		వెనుకబడిన తరగతులు	1
చైతన్యవృత్తి (పాశ్చాత్య + దేశీయ)	2	ప్రాతినిధ్యం లేని ఇతర వర్గాలు	3
ఉపాధ్యాయ వృత్తి	1	ఇతరులు	6
వాణిజ్యం	1		
సరిశ్రమలు	2		
బ్యాంకులు (దేశీయ+సహకార)	2		
వ్యవస్థీకృత కార్యవర్గం	1		
పారిశ్రామిక	1		
జిల్లా మున్సిపాలిటీలు	1		
నగర మున్సిపాలిటీలు	1		
గ్రామీణ బోర్డులు	1		
33		37	

మత ప్రాతిపదికన ప్రాతినిధ్యం కంటే విధులు, వృత్తుల ప్రాతిపదికన ప్రాతినిధ్యం

వివిధ వర్గాల మధ్య సంఘటనాన్ని పెంచుతుందా? అన్న అనుమానానికి అవకాశం హెచ్చుగానే ఉంది. ఇది ప్రస్తుత సామాజిక మత వై షమ్యాలను కొనసాగిస్తూ వర్గ వై తవాన్ని పెంపొందించి, వర్గ పోరాటానికి దారి తీయవచ్చు. ఈ రకమైన ప్రాతినిధ్యం హానికరం అనిపించకపోవచ్చు. కాని, దాని అవలు వ్యర్థావం వివిధ వర్గాల వారి సంఖ్యను బట్టి ప్రాతినిధ్యం కోరినప్పుడు బయటపడుతుంది. పైదరాబాదు రాజ్యాంగ సంస్కరణల్లో వృత్తి ప్రాతినిధిక ప్రాతినిధ్యం ఒకటే ముఖ్య అంశం కాదు. పైదరాబాదు శాసనసభలో హిందువుల, ముస్లిములకు కేటాయింపు ప్రతిపాదనలు అతి ముఖ్యమైన అంశం. విజాం ఆమోదం తెల్పిన సంస్కరణల్లో మత ప్రాతినిధిక ప్రాతినిధ్యాన్ని పూర్తిగా బహిష్కరించలేదు. వృత్తి ప్రధానంగా తలపెట్టిన ప్రాతినిధ్యంతో పాటు, మత ప్రాతినిధికగా ప్రాతినిధ్యం కూడా అమలులో ఉంది. అయితే ఇది జాయింట్ ఎలక్షరేట్ ఆధారంగా అమలు పరచబడుతుంది. శాసనసభలో సహా అన్ని ఎన్నిక గల సంస్థల్లో "మెజారిటీ గల ఇరు మతాలకు" సమాన ప్రాతినిధ్యం ఉంటుంది. సంబంధిత మత సభ్యులు వేసిన ఓట్లలో 40 శాతం వస్తే తప్ప ఎవరూ ఎన్నికై నట్లు కాదు. సమాన ప్రాతినిధ్యం అన్నది ఇరుమతాల సభ్యుల మొత్తం సంఖ్యతో సంబంధించి లేదు. అలాగే ఎన్నిక ఆధారంగా ఏర్పడే సంస్థలకే కాకుండా, నామినేటెడ్ వాటికీ కూడా ఇది అనుసరిస్తుంది.

నమూనా ప్రాతినిధ్య సిద్ధాంతానికి మద్దతు కింది పేర్కొన్న ప్రకటన ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు¹.

"చారిత్రకంగానూ, రాజకీయ వ్యవస్థలోను ముస్లిములకు రాష్ట్రంలో ఎంత ఉన్నతస్థానం ఉందంటే, అసెంబ్లీలో దాన్ని మై నారిటీగా కుదించలేం."

బ్రిట్ ష ఇండియాలో హిందూ ముస్లిం సమస్యకు మీర్ అక్బర్ అలీఖాన్ అనే వ్యక్తి కొన్ని ప్రతిపాదనలు చేశారు. అవి వార్తాపత్రికల్లో ఈ మధ్యనే ప్రచురించారు. అవి :

1. భావి భారత రాజ్యాంగం పటిష్టమైన మిలిటరీ/రక్షణ పునాదిపై స్థూలంగా నిర్మితమై ఉండాలి. ప్రజల మనోభావం కూడా దీనికి అనుకూలంగా ఉండాలి. హిందువులకు, ముస్లిములకు మల్లె, ఇదే వై భరి అవసరం.

1. సంస్కరణలో కేంద్ర శాసనసభ కాకుండా పంచాయితీలు, రూరల్ బోర్డులు, మున్సిపాలిటీలు, టౌన్ కమిటీల వంటి ప్రజా సంస్థల స్థాపన ప్రతిపాదించారు.

2. బేరార్ మినహాయింది 1931 జనాభా లెక్కల ప్రకారం పై ద్రాబాదు రాష్ట్ర జనాభా ఈ విధంగా ఉంది.
 హిందువులు   అన్నకులు   ముస్లిములు   క్రైస్తవియన్లు   ఇతరులు   మొత్తం
 96,99,615   24,73,230   15,34,666   1,51,382   5,77,255   1,44,36,148

3. జాతీయ పార్టీ నాయకుడైన మీర్ అక్బర్ అలీఖాన్ తన ప్రతిపాదనలను, కాంగ్రెస్ మాజీ అధ్యక్షుడు శ్రీనివాస అయ్యంగారితో చర్చించానని వాటికి అయ్యంగార్ అనుమతి ఉందని పేర్కొన్నాడు.

2. ఉభయ మతాల వారికి భద్రత/రక్షణ అడిగే తరుణం వచ్చింది. భారత సైన్యంలో తెరి వర్గాలకు సమానంగా ప్రాతినిధ్యం ఉండాలి. మత ప్రాతిపదికగా రెజిమెంట్లు రద్దు చేసి వాటి స్థానంలో ప్రాంతీయ రెజిమెంట్లు ఏర్పాటు చేయాలి.
3. ప్రాంతీయ, కేంద్ర ప్రభుత్వాలు పూర్తిగా జాతీయ ప్రభుత్వ రూపంలో కూడుకుని ఉండాలి. కేంద్ర, ప్రాంతీయ మంత్రివర్గాల్లో హిందువులు, ముస్లింలు సమానంగా ఉండాలి. ఎక్కడ అవసరమైతే ఇతర మైనారిటీ వర్గాలకు తగిన ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యం ఇవ్వాలి. ఇటువంటి పథకం జాయింట్ ఎలక్టరేట్లతో సజావుగా సమన్వయం. కాని, దేశంలో నెలకొన్న పరిస్థితి దృష్ట్యా ప్రస్తుతానికి ప్రత్యేక ఎలక్టరేట్స్ కొనసాగించాలి. హిందూ మంత్రులు, హిందువులచేత, ముస్లింలు వారి మతానికి చెందిన వారి చేత ఎన్నిక కాబడతారు.
4. రెండింటి మూడు వంతుల ముస్లిం, హిందూ సభ్యులతో విడివిడిగా ఆమోదించిన అవిశ్వాస తీర్మానంతోనే కేబినెట్ను తొలగించవచ్చు.
5. భాష లిపి వీటితోబాటు మతపరమైన న్యాయ రాజ్యాంగంలో ఒక మతానికి చెందిన సభ్యులు తమ మతానికి సంబంధించిన మార్పులను శాసనసభలో వీల్ హక్కు ద్వారా రక్షించుకుంటారు. ఒక వర్గ ఆర్థిక ప్రయోజనాలను దెబ్బతీసే ఏ చట్టం అయినా ఇదే విధంగా పరిరక్షించుకోవచ్చు.
6. సర్వీసుల్లో కూడా పనిచేసే మత ప్రాతినిధ్యం అమలు జరగాలి. దీనివల్ల దైనందిన పాలనలోనో న్యాయం లభించే అవకాశం ఉంది.

పైదరాబాదు రాష్ట్రంలో ఉన్న నేషనలిస్ట్ పార్టీ ఒక ముస్లిం ప్రముఖుడు ప్రవేశపెట్టిన ప్రతిపాదనలను ఒక సూచికగా తీసుకుంటూ పాకిస్తాన్కు ప్రత్యామ్నాయంపై బ్రిటిష్ ఇండియా ముస్లిం నాయకులు ఏ అభిప్రాయంలో ఉన్నారో అవగతమవుతుంది. పాకిస్తాన్ కోసం ప్రత్యామ్నాయం పై నేను వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలకు పైన చెప్పినవి అదనంగా మద్దతునిస్తున్నట్లే కదా!

'ఆజాద్ ముస్లిం కాన్ఫరెన్స్' పేరిట 1940 ఏప్రిల్లో ఢిల్లీలో ఒక ముస్లిం ముల సమావేశం జరిగింది వాస్తవమే. ఇక్కడ సమావేశం అయినవారు అటు ముస్లింలీగ్కు ఇటు నేషనలిస్టు ముస్లిం ములకు వ్యతిరేకులు. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు వాదనను బలపరచనందువల్లా, రెండోది తమ హక్కుల పరిరక్షణ కోసం బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ సహాయం నిరాకరించడంవల్లా ఆజాద్ ముస్లిం కాన్ఫరెన్స్ వారికి ముస్లింలీగ్ వ్యతిరేకులయ్యారు. ముస్లిం ముల సాంస్కృతిక, మతహక్కుల పట్ల ఉదాసీన వైఖరి పట్ల నేషనలిస్టు ముస్లింలకు కూడా 'ఆజాద్ ముస్లిం కాన్ఫరెన్స్' వారు వ్యతిరేకులయ్యారు.

ఆజాద్ ముస్లిం కాన్ఫరెన్స్ను మైత్రీ సమావేశంగా హిందువులు వర్ణించారు. ఆజాద్ ముస్లిం కాన్ఫరెన్స్ ఆమోదించిన రెండు తీర్మానాలకు ముస్లింలీగ్ ఆలోచనలకు పెద్దగా భేదం లేదు. ఈ కింది పేర్కొన్న మూడు తీర్మానాల ద్వారా ఈ స్థితిని గమనించవచ్చు.

భౌగోళిక, రాజకీయ సరిహద్దులతో ఒక స్వతంత్ర దేశంగా భారత దేశం ఉంటుంది. ఇందులో జాతి, మతాలతో సంబంధం లేకుండా ప్రజలందరికీ ఒక ఉమ్మడి స్వదేశంగా ఉంటుంది. ఈ దేశ వనరులను అనుభవించడానికి భాగస్వాములుగా ప్రజలందరూ, దేశం నలుమూలల్లోని, ముస్లిం ప్రజల పౌరదయాలు, స్వగృహాలు, వారి జీవితాలకంటే, వారిచారిత్రక ఔన్నత్యం, మతం, సంస్కృతి వారికి ప్రీతి. అయితే జాతీయతా భావ కోణం నుంచి చూస్తే ప్రతి ముస్లింకూ భారతీయుడే. ఉమ్మడి హక్కులు, బాధ్యతల విషయానికి కొస్తే ఇతరులతో వీరు సమానమే. ఈ విధంగా పోలిస్తే, ప్రభుత్వ సర్వీసులలోనూ, ప్రభుత్వంలోనూ, ఆర్థిక రంగంలో, ఇతర రంగాల్లో ఒక ముస్లిం దేశంలో ఏ ఇతర పౌరుడితో సమానంగా హక్కులు పొందడానికి అర్హుడే. అదే విధంగా దేశ స్వాతంత్ర్య సాధనకు ఇతరులతో సమానంగా ముస్లింములు కూడా త్యాగాలు చెయ్యాలి. బాధ్యతలను నిర్వర్తించాలి. ఈ ఆలోచనా విధానానికి ఏ ఉచితజ్ఞాన స ముస్లింములూ అభ్యంతరం ఉండకూడదు. వారి మతానికి సంబంధించిన అన్ని హక్కుల పరిరక్షణతో పాటు భారతదేశానికి పత్వరం స్వాతంత్ర్యం సాధనకై ఈ కాన్ఫరెన్సు తనకున్న సర్వ అధికారంతో నిర్ణయం ద్వారా ప్రకటిస్తోంది. ఈ లక్ష్యంతోనే గతంలో అనేక త్యాగాలు చేశారు. ఇప్పుడు కూడా మరిన్ని త్యాగాలు చేయడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు.

“భారత దేశ స్వాతంత్ర్య సాధనకు భారతీయ ముస్లింములు నిరోధకులని సాగుతున్న బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాద ఏజెంట్ల నిరాధార ఉపవాదును తీవ్రంగా ఖండిస్తున్నాం. భారత ముస్లింములు వారి బాధ్యతల్ని వారెరుగుదురు. స్వాతంత్ర్య సాధనలో ఏ ఇతర వర్గాలకంటే వెనుకంజ వేయడం వారి సాంప్రదాయాలకూ, గౌరవానికి విరుద్ధమైన చర్య” ఈ తీర్మానం ద్వారా పాకిస్తాన్ స్థాపనను తోసిపుచ్చారు.

రెండో తీర్మానం ఈ విధంగా ఉంది : భారతదేశ ప్రజలచే ఓటింగ్ ద్వారా ఎన్నుకోబడిన ప్రతినిధుల ద్వారా ఆమోదించబడిన రాజ్యాంగం ద్వారా ఏర్పడిన ప్రభుత్వమే భారత ప్రజలకు ఆమోదయోగ్యం అని, ముస్లిం కాన్ఫరెన్సు భావిస్తుంది. రాజ్యాంగ సభలో ముస్లింము సభ్యుల తమ ప్రయోజనాల రక్షణపై ప్రతిపాదనలను భారత రాజ్యాంగం పరిరక్షించాలి. ఈ ప్రయోజనాల పరిరక్షణతో ఇతర కులాల, మతాల వారికి ప్రమేయం లేదు. ముస్లింముల హక్కులను ఎలా పరిరక్షించుకోవాలో ముస్లింములే నిర్ణయించుకోవాలని ఈ తీర్మానం ద్వారా నిర్ణయించారు.

కాన్ఫరెన్సు మూడో తీర్మానం : “ప్రభుత్వ సుస్థిరతకు, భద్రతను కాపాడడానికి ప్రతి పౌరుడూ, వర్గమూ ప్రశాంతంగా ఉండటానికి, భావి భారత రాజ్యాంగంలో ముస్లింములను

సంతృప్తి పరచడానికి ఈ పరిరక్షణ పథకాన్ని తప్పనిసరిగా అమలు జరపాలని భావిస్తోంది."

27 మంది సభ్యులతో కూడిన ఒక మండలిని ఈ కాన్ఫరెన్సు నియమిస్తుంది. ఈ మండలి ఇతరులతో సంప్రదించిన తర్వాత పూర్తి దర్వాస్తు అనంతరం దేశంలో శాశ్వతంగా మతానికి సంబంధించిన జటిల సమస్య పరిష్కారానికి అధ్యయనం చేసిన తరువాత తన పిఫార్సులను రెండు నెలల్లో ఈ కాన్ఫరెన్సుకు తిరిగి సమర్పిస్తుంది. ఈ మండలికి నివేదించిన అంశాలు :

1. ముస్లిం సంస్కృతికి మతపరమైన న్యాయానికి సంబంధించిన హక్కుల పరిరక్షణ.
2. ముస్లిముల రాజకీయ హక్కులు వాటి రక్షణ.
3. పూర్తి పెడరల్ వ్యవస్థగా, భావి భారత రాజ్యాంగ రూపకల్పన ముస్లిముల ఆర్థిక, సామాజిక సాంస్కృతిక హక్కుల రక్షణ, ప్రభుత్వ సర్వీసుల్లో వారి వాటాకు సంబంధించి అంశాలు పొందు పరచడం.

మండలిలో ఏర్పడే ఖాళీల భర్తీకై ఎటువంటి చర్యలనైనా తీసుకోవచ్చు. ఇతర సభ్యులను కో ఆస్ట్ చేసుకొనే హక్కు బోర్డు కుంటుంది. ఈ బోర్డు దేశంలో ఇతర ముస్లిం వ్యవస్థలను సంప్రదించే అధికారం కలిగి ఉంటుంది. అలాగే అవసరమైతే బాధ్యతాయుతమైన ఇతర సంస్థలతో కూడా సంప్రదింపులు జరపవచ్చు. ఈ మండలిలో 27 మంది సభ్యులను నియమించే అధికారం కాన్ఫరెన్స్ అధ్యక్షుడికుంది.

9 మంది సభ్యులతో ఈ మండలి సమావేశాలు జరపవచ్చు. ఈ కాన్ఫరెన్స్ లో ఆమోదించిన తీర్మానం ప్రకారం వివిధ మతాల హక్కుల పరిరక్షణ రాజ్యాంగసభ నిర్ణయిస్తుంది. కాబట్టి, ఇస్లాం మతానికి తెందిన ముస్లిములే వారి సభ్యులను రాజ్యాంగ సభకు ఎన్నుకుంటారని ఈ కాన్ఫరెన్సు ప్రకటిస్తోంది.

ముస్లిముల భద్రత హక్కుల కోసం ఆజాద్ కాన్ఫరెన్స్ నియమించిన మండలి ఏ పిఫార్సులు చేసిందో తెలుసుకోవడానికి వారి నివేదిక కోసం వేచి చూడాలి. పాకిస్తాన్ కు ప్రత్యామ్నాయంగా నేను ఊహించిన ప్రణాళికకు విరుద్ధంగా వారి నివేదిక ఉంటుందని అనుకోవడానికి ఆస్కారం లేదు. ముస్లింలీగ్ కే కాకుండా, జాతీయ ముస్లిములకు కూడా ఆజాద్ ముస్లిం కాన్ఫరెన్స్ వ్యతిరేకిస్తున్నారన్నది ఇక్కడ మనం మరచిపోకూడదు. అందుచేతనే హిందువుల పట్ల ఆజాద్ కాన్ఫరెన్స్ వారు ముస్లింలీగ్ కంటే ఇప్పుడు కాని మరింత మైత్రీనైఖరి అవలంబిస్తారని అనుకోవడానికి తావు లేదు. ఈ విషయంలో వా ఊహ నిజమైతే హిందువుల ప్రతిస్పందన అన్నది తెలుసుకోవడం ఆసక్తికరంగా ఉంటుంది. పాకిస్తాన్ కు ప్రత్యామ్నాయాన్ని అంగీకరిస్తారా లేదా పాకిస్తాన్ కోరివారే ఇటువంటి ప్రత్యామ్నాయాన్ని అంగీకరించాలంటారా?

హిందువులు వారి నాయకులకే ఈ ప్రశ్నలకు జవాబు చెప్పాలి. ఈ ప్రశ్న పట్ల వారి

వైఖరిని కొన్ని అంశాలు నిర్ణయించాలని నేను భావిస్తున్నాను. వారు గుర్తుంచుకోవాల్సిన అంశాలు :

1. Macht Politicకి Gramavin Politicకి భేదం ఉందని అంటే అధికార రాజకీయాలలో (Macht Politic) అధికారం కోసం ఒక ముఖ్య పూర్వాంశ ఇక్కట్లను సృష్టించడం
2. కమ్యూనిటస్, కమ్యూనిటీటం (Communitas, Communitatum)కు నేషన్ ఆఫ్ నేషన్స్ కు భేదం ఉంది.
3. బలహీన వర్గాల భయాందోళనలను పారదోలడానికి ఉద్దేశించిన పరిరక్షణా చర్యలకు ఏ విధంగానైనా అధికారం పొందాలనే బలమైన వర్గానికి భేదాలు; చివరికి -
4. పరిరక్షణలు కల్పించడానికి, దేశాన్ని ఒప్పగించడానికి భేదం ఉందని గ్రహించాలని నేను భావిస్తున్నాను. వారు ఇంకా గుర్తుంచుకోవలసినవి ఏమిటంటే -
  - ఎ) అధికారం కోసం దైర్యంగా సమర్పించేది (Gramavin Politic) అధికార రాజకీయాలకు చేయక్కర లేదు.
  - బి) ఒక మతానికి దైర్యంగా అర్పించేది దేశానికి కాదు.
  - సి) బలహీనవర్గం ఆందోళనలను తొలగించడానికి వారి రక్షణకు ఆయుధంగా ఉపయోగపడేది, అధికారం కోసం పాకులాడి వారికి ఇవ్వకూడదు. ఇవి చాలా ముఖ్యమైన సవాళ్ళు. వీటిని హిందువులు విస్మరింపలేరు. ఎందుకంటే ముస్లింల ప్రత్యామ్నాయం అంత భయభరితమైంది.

ఇతర దేశాల నుంచి
నేర్చుకోవలసిన పాఠాలు

సంఖ్యాక వర్గానికిచ్చిన ప్రాధాన్యత కొనసాగించుకోవలసివచ్చింది. దీనికి తోడు పంజాబ్, సింద్, వాయవ్య పరిపాలన రాష్ట్రాల్లో చట్టబద్ధంగా హామీ ఇచ్చే అధిక సంఖ్య సీట్లు ఉండాలి.

హిందువులు ఆదినంచీ ముస్లిముల ఈ రెండు అభ్యర్థనల్ని ఎదిరిస్తూనే ఉన్నారు. అన్ని రాష్ట్రాల, కేంద్ర శాసన సభలకూ అన్ని ఎన్నికల్లోనూ హిందువులకూ, ముస్లిం ఉమ్మడి నియోజక వర్గాలు ఉండాలని, జనాభా నిష్పత్తి రీత్యా ఉభయ అర్హ సంఖ్యాక వర్గాలకూ ప్రాతినిధ్యం ఉండాలని వాళ్ళు పట్టుబడుతున్నానే ఉన్నారు. అర్హ సంఖ్యాక వర్గంగా హిందువులు, ముస్లిములు ఎక్కడెక్కడ ఉన్నా ఇలానే ఉండాలని అన్నారు. చట్టరీత్యా ఏమలానికి అధిక సంఖ్యాక సీట్లు ఇవ్వగూడదని గట్టిగా ప్రతిఘటిస్తూనే ఉన్నారు.

మనత వహించిన చక్రవర్తిగారికమ్మూసల్ అవార్డ్ ఈ వివాదాన్ని, సునాయాసంగా, ముతకగా పరిష్కరించింది. హిందువుల ప్రతిఘటనను ఖాతరు చెయ్యకుండా ముస్లిములకు వాళ్ళుడిగినవన్నీ ఇచ్చేసింది. అదీ పరిష్కార పద్ధతి. ముస్లిములకు వాళ్ళ ప్రాముఖ్యాన్ని ప్రత్యేక నియోజక వర్గాలను ఈ అవార్డు కొనసాగించింది. దీనికి తోడు ముస్లిములు జనాభా రీత్యా అధిక సంఖ్యలో ఉన్న రాష్ట్రాలల్లో వాళ్ళకు అధిక సంఖ్యలో సీట్లను చట్టరీత్యా అనుమతించారు.

అవార్డులో సమన్యగా ఉండేది ఏమిటి? ప్రభుత్వం వారి కమ్మూసల్ అవార్డును హిందువులు వ్యతిరేకించడంలో ఏమన్నా సస్మా ఉందా? అవార్డును హిందువులు వ్యతిరేకించడానికి సబబు ఏమైనా ఉందో, లేదో చూసేందుకు ఈ సమన్యను జాగ్రత్తగా పరిశీలించాలి.

మొదటిగా, ప్రాతినిధ్యం విషయంలో ముస్లిం అర్హ సంఖ్యాక వర్గాలకిచ్చే ప్రాముఖ్యం కూడదని వాళ్ళు అభ్యంతరం చెప్పడం. అర్హ సంఖ్యాక వర్గాలకు కేటాయింనే ప్రాతినిధ్యపరమైన ఔచిత్యం ఏమిటనేవి అలా ఉంచినా హిందువులు ముస్లిం అర్హ సంఖ్యాక వర్గాలకిచ్చే ప్రాముఖ్యాన్ని వ్యతిరేకించలేరు. ఏమంటే తాము అర్హ సంఖ్యాక వర్గంగా ఉన్నచోట్ల, తగినంత ప్రాముఖ్యాన్ని ఇచ్చే వీలున్నచోట, అదే బాపతు ప్రాముఖ్యాన్ని హిందువులకు ఇస్తున్నాడు. సింద్, వాయవ్య రాష్ట్రాల హిందువులకు ఇచ్చే ప్రాముఖ్యం ఇందుకు ఉదాహరణ.

రెండవది, చట్టపరంగా అధిక సంఖ్యలో సీట్లు ఇవ్వడానికి వాళ్ళు తెలియజేసే అభ్యంతరం. దీనికి కూడా గట్టి పునాది లేదు. మాత్రరీత్యా, తాత్విక పరిశీలన రీత్యా పలానా ఇన్ని సీట్లు హామీగా ఇచ్చే వ్యవస్థ తప్పకావచ్చు. దుర్మార్గం కావచ్చు. ఎంతమాత్రమూ సమర్థవీయం కాకపోవచ్చు. కానైతే, భారతదేశంలో ఉన్నలాంటి పరిస్థితులను బట్టి చూస్తే, చట్టపర అధిక సంఖ్య విధాయకం అనిపిస్తుంది. అర్హ సంఖ్యాక వర్గాలకిచ్చిన ప్రాతినిధ్యం అధిక సంఖ్యాకుల్ని అర్హ సంఖ్యాకు దిగజార్చకూడదు అన్న విషయాన్ని ఒప్పుకోవడమంటూ జరిగిందనుకోండి. అప్పుడు దానికి ప్రతిగా, అదే నియమంవల్ల అత్యధిక సంఖ్య మతస్తులకు చట్టపరమైన అత్యధిక సంఖ్య పద్ధతి ఏర్పడుతుంది. ఏమంటే అర్హ సంఖ్యాక వర్గాలకు సీట్లు కేటాయించడంలోనే అధిక సంఖ్యాకులకు సీట్లు కేటాయించడం ఇమిడి ఉంది. అధిక సంఖ్యాక వర్గాలను అర్హ

సంఖ్యగా మార్చే ప్రాతినిధ్యం అల్పసంఖ్యాకులకు ఉండరాదని ఎప్పుడైతే అంటామో అప్పుడే చట్టపరమైన ఆధిక్యం అన్న పద్ధతి నుంచి మోక్షం లేదు. అంచేత పంజాబ్‌లో, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాల్లో, సిండ్‌లో, బెంగాల్‌లో, ముస్లిములకు చట్టపరంగా అధిక ప్రాతినిధ్యం ఉండరాదన్న హిందువుల అభ్యంతరంలో పసలేదు. ఏమంటే, హిందువులు అధికంగానూ, ముస్లిములు అల్పసంఖ్యాకానూ ఉన్న రాష్ట్రాల్లో హిందువులకు చట్టపరంగా ముస్లిములకంటే ఆధిక్యం ఉంది. ఏది ఏమైనా వాళ్ళ స్థానాల్లో సమతుల్యత ఉంది. అంచేత ఆ మేరకు ఎవళ్ళకీ గొణుక్కోవాల్సిన అవసరం లేదు.

* హిందువులు లేవనెత్తిన అభ్యంతరాలకు, ఆధారం లేదన్నంత మాత్రాన, కమ్యూనల్ అవార్డు తిరస్కరించడానికి ఆధారాలు లేవని అర్థంకాదు. హిందువుల మీద బాణాలు సంబంధించినా ఆ అవార్డును పునాదిగా చేసుకున్నట్లు కన్పించకపోయినా, కమ్యూనల్ అవార్డును తిరస్కరించడానికి కావలసినంత ఆధారం ఉంది.

ఈ అభ్యంతరాన్ని ఎత్తి చూపేందుకు ఇలా మొదలు పెట్టవచ్చు. హిందూ రాష్ట్రాల్లో ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు కావాలని పట్టుపడుతున్నాయి. ఈ విషయాన్ని నిర్ణయించుకొనే అధికారాన్ని కమ్యూనల్ అవార్డు వాళ్ళకు ఇస్తుంది. ఇక్కడ వాళ్ళు అవలంబించవలసిన పద్ధతి నిజానికి - ప్రశ్నార్థమైంది. అంటే, ముస్లిము అనుమతి లేకుండా వాళ్ళు అల్ప సంఖ్యాక నియోజకవర్గాలని ఎత్తి వెయ్యలేరట, హిందువులు మాత్రం వాళ్ళ నిర్ణయాన్ని శిరోధార్యంగా భావించాలట. ముస్లిం రాష్ట్రాల్లోని హిందూ అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలు ఉమ్మడి నియోజకవర్గాలుండాలని పట్టుబట్టారు. వాళ్ళ అభ్యర్థనను అంగీకరించడానికి బదులుగా, వాళ్ళు అభ్యంతరపెట్టే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల పద్ధతిని కమ్యూనల్ అవార్డు వాళ్ళ మీద రుద్దుతోంది. హిందూ రాష్ట్రాల్లో నియోజకవర్గాలకు సంబంధించి స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలకు ఇచ్చినప్పుడు ఈ ప్రశ్న తలెత్తుతుంది. నియోజకవర్గాల విషయంలో ముస్లిం రాష్ట్రాలలోని హిందువులకు స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని ఎందుకు ఇవ్వలేదు? ఈ ప్రశ్నకు జవాబు ఏమిటి? జవాబు లేనట్లయితే, మనత వహించిన చక్రవర్తిగారి కమ్యూనల్ అవార్డు చాలా అధర్మంగా ఉంది. దాన్ని నరికివేద్దాం.

ముస్లిములు అల్ప సంఖ్యాకవర్గంగా ఉన్న రాష్ట్రాల్లో ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలలో మీద ఆధారపడ్డ చట్టపరమైన ఆధిక్యం హిందువులకు ఉంచితే కదా అనొచ్చు. అదీ దీనికి సమాధానం కాదు. ఈ రెండు సందర్భాల్లోనూ పరిస్థితికి సంబంధించిన సామ్యం లేదు. అది కొంచెం విధానించి చూస్తే తెలుస్తుంది. హిందూ రాష్ట్రాల్లో హిందువుల ఆధిక్యం ఉన్న ప్రత్యేక

* ఒక రకంగా చూస్తే హిందూ నియోజకవర్గాలపడం సబబు కాదు. ఆ నియోజకవర్గం సారాంశ నియోజకవర్గం, ఏ ప్రత్యేకత లేని నియోజకవర్గంలోనూ కలవని వాళ్ళంతా దీంట్లో ఉంటారు. కానీ సారాంశ ఎన్నికల్లో అధిక సంఖ్యాకులు హిందువులే అవడం వల్ల దీన్ని హిందూ నియోజకవర్గం అంటున్నాము.

సాదించిన విజయాలు ఒక అంశం సామ్రాజ్య స్థాపనకు తోడ్పడ్డాయి. ఆ తర్వాత కొన్ని అవకాశాలు తోడై కొన్ని స్థాపనలు కోల్పోయినప్పటికీ 1789, ఫ్రెంచి విప్లవానికి బర్లిన్ సామ్రాజ్యం :

1. బార్లన్
2. ఆసియా మైనర్ (పై ప్రెస్ తో కలిపి)
3. సిరియా, పాలస్తీనా,
4. ఈజిప్టు
5. ఈజిప్టు నుంచి మొరాకో వరకున్న ఉత్తరాఫ్రికా తో కలిపి ఉండేది.

బర్లన్ సామ్రాజ్య పతనాన్ని మలుపుగా పేర్కొవచ్చు. 1769లో ప్రత్యక్షంగా కాకపోయినా పరోక్షంగానే నా ఈజిప్టు, బర్లన్ లో క్రైస్తవులకు, 1812లో రష్యాతో యుద్ధంలో ఔనరేనియాను పోగొట్టుకుంది. రష్యా సహాయంతో పెర్సియా 1812లోనే కోల్పోయింది. ప్రత్యేక ప్రభుత్వం ఆజమాయిషీలో బర్లన్లు ఉండాలి వచ్చింది. 1829లో డమబియన్ ప్రాంతాలైన మొల్తానియా, వాలేలియాలు ఇటువంటి స్వాతంత్ర్యాన్ని పొందాయి. గ్రీకు స్వాతంత్ర్య సంగ్రామం 1822-29ల మధ్య జరిగి బర్లీ అదీనం నుంచి విడిపోయాయి. 1875-77లలో బార్లన్ తో అంతర్యుద్ధాలు పెచ్చు పెరిగాయి. ఐర్లేరియన్లు బర్లీ దేశస్థులపై అనేక అత్యాచారాలు జరిపారు. బర్లన్లు కూడా ఐర్లేరియన్లపై అనేక అత్యాచారాలకు పూనుకోవడం వల్ల, రష్యా, పెర్సియా, మాంటె నీగ్రోలు బర్లీపై యుద్ధం ప్రకటించాయి. బెర్లిన్ సంతి ఆధారంగా ఐర్లేరియా తో బర్లీ ఆధ్వర్యంలో స్వపరిపాలన ప్రవేశపెట్టబడింది. అదే విధంగా తూర్పు రొమేనియా, బర్లీ అదీనంలో క్రిస్టియన్ గవర్నర్ ద్వారా పాలించబడింది. 1881లో గ్రీస్ ఔనరీని ఫ్రాన్స్ బ్యూనిస్ ఆక్రమించాయి. 1885 ఐర్లేరియా, తూర్పు రొమేనియాల ఏకీకరణ జరిగింది.

1906 వరకూ బర్లీ రాజ్యం అవతరణ, పతనం లేన్ హూల్ మాబల్లో చెప్పారంటే:

“పూర్వపు పార్టీ, ప్రస్తుతం వ్యవహరించే బర్లీ విస్తీర్ణం - గ్రీస్, ఐర్లేరియా, తూర్పు రొమేనియా, పెర్సియా, బోస్నియా, హెర్జెగోలినా, (క్రైమియా, దక్షిణ రష్యాలో కొంత ప్రాంతం) ఈజిప్టు, సిరియా, ట్రెసిలియన్స్, అల్జీర్స్, మెడిటరేనియన్ తో అనేక ద్వీపాలు, అరేబియా ఎడారిలో విస్తరించిన ప్రాంతాలతో కలిపి 5 కోట్ల ప్రజలతో బర్లీ రాజ్యం విస్తరించి ఉండేది. రష్యా మినహాయిస్తే బర్లీ యూరప్ కు రెండొంతలు ఉండేది. అయితే ఒక్కొక్క ప్రాంతాన్ని కోల్పోయింది. అల్జీర్స్, టునిస్ లు ఫ్రాన్స్ తో విలీనం చెందాయి. అరకోటి జనాభా 1,75,000 వేల మైళ్ల ప్రాంతం ఇతరుల కైవసమైంది. ఈజిప్టు స్వాతంత్ర్యంతో 5 లక్షలమైళ్ళు ప్రదేశం 60 లక్షల మంది ప్రజలు బర్లీ నుంచి విడిపోయినట్లే. ఆసియా ప్రాంతంలో ఉన్న బర్లీకి అంత నష్టం కలగలేదు. దీనివై కార్యమే 680 వేల చదరపు మైళ్ళు.

ఆఫ్రికాలో ప్రేపారే తప్ప ఇతర ప్రాంతాలు బర్కి కోల్పోయింది. పెర్వియా, బోస్నియాలు 40 వేల మైళ్ళ ప్రదేశం 35 లక్షల జనాభా ఆఫ్రికా అధీనంలోకి వచ్చాయి. కలవడంతో వాలేబియా, మోల్డావియా, రోమేనియా 46 వేల మైళ్ళ ప్రాంతం, అరకోటి జనాభా బర్కి కోల్పోయింది. 2.30 లక్షల మైళ్ళ విస్తీర్ణం, రెండు కోట్ల జనాభా కలిగిన బర్కి చివరికి 66 వేల మైళ్ళ విస్తీర్ణాన్ని 45 లక్షల జనాభాకు కుదించుకుపోయింది. 3 వంతుల వైశాల్యం, మొత్తంలో మూడో వంతు జనాభాను నష్టపోయింది.

ఇది 1907కు బర్కి పరిస్థితి. ఆ తర్వాత బర్కి చరిత్రలో మరిన్ని దురదృష్ట పంపుటలు జరిగాయి. యంగ్ బర్కిలు తిరుగుబాటు మూలంగా 1908లో బోస్నియా ఆఫ్రికా ఆక్రమించింది. హెర్జోగోలినా బల్గేరియాలు స్వాతంత్ర్యం ప్రకటించుకున్నాయి. ప్రేపారే 1911లో ఇబరీకై వనం చేసుకొంటే 1912 ఫ్రాన్స్ మొరొక్కోను ఆక్రమించుకుంది. ఇబరీ 1912లో సాధించిన విజయాలతో ఉత్తేజితులై బల్గేరియా, గ్రీస్, పెర్వియా, మాంటేనిగ్రోలు బాల్కన్ కూటమిలో గుమిగూడి బర్కిపై యుద్ధం ప్రకటించాయి. మొదట బాల్కన్ యుద్ధంగా ప్రాచుర్యంలోకి వచ్చిన ఈ యుద్ధం బర్కి ఓటమిని చవి చూసింది. లండన్ సంతి (1913) ద్వారా ఈ యుద్ధం అంతం అయింది. దాని వల్ల బర్కి పరిధి కాన్స్టాంటినోపుల్ చుట్టూ పరిమితమై పోయింది. అయితే ఈ ఒడంబడిక చివరకు యుద్ధం ద్వారా పొందిన భూభాగాలను, ఇతర ఆస్తులను పంపకాల వివాదంపై వీగిపోయింది. 1913లో బల్గేరియా బాల్కన్ కూటమిలోని ఇతర సభ్య దేశాలపై యుద్ధం ప్రకటించగా, రోమేనియా తన స్వావరాలను ఎంచుకోవడానికి బల్గేరియాపై తిరగబడింది. బర్కి కూడా అదేమార్గానికి యుద్ధాలలో పాల్గొంది. బుఖారెస్ట్ సంతి (1913) రెండో బాల్కన్ సంగ్రామాన్ని పరిసమాప్తి చెందించింది. దీనివల్ల బర్కి బల్గేరియా నుంచి థ్రేస్ లను తిరిగి పొందింది. ఉత్తర దక్షిణ మాసిడోనావాను పెర్వియా, గ్రీసులు అదే విధంగా రాబట్టుకున్నాయి.

మాంటేనిగ్రో బర్కి భూభాగాన్ని కొంత సంపాదించుకుంది. 1914 యూరప్ మహా సంగ్రామం ఆరంభానికి బర్కి నుంచి బాల్కన్ రాజ్యాలు స్వాతంత్ర్యం పొందాయి. దీనివల్ల కాన్స్టాంటినోపుల్ చుట్టూ ఉన్న ప్రాంతం, ఆసియాలో కొన్ని ప్రాంతాలు మినహాయించి బర్కికి ఇంక ఏమీ మిగలలేదు. ఆఫ్రికాకు వస్తే ఈజిప్టు, ఉత్తర ఆఫ్రికాపై బర్కి సుల్తాన్ అధికారం నామమాత్రంగానే ఉంది. అప్పటికి యూరప్ రాజ్యాలు తమ అధికారాన్ని స్థిర పరచు కున్నాయి. 1914 యూరప్ యుద్ధం బర్కి పతనానికి నాంది పలికింది. మెడెబరేనియన్ నుంచి పెర్షియన్ గర్వ పరకూ బర్కి ప్రాంతాలన్నింటిలో శత్రు పై న్యాలు ఆక్రమించి బాగ్దాద్; జెరుసలం; డెమస్కస్, అలెక్సా వంటి మహా నగరాలను కైవస పరచుకున్నాయి. మిత్రపక్షాల పేనులు కాన్స్టాంటినోపుల్ ను ఆక్రమించాయి. బర్కితో యుద్ధం పెనరెస్ సంతి ద్వారా అంతమై చుట్టూ ఉన్న ప్రాంతాలైన అన్నింటిని కోల్పోయింది. వీటిలో అతి భూసారం గల ఆసియా మైనర్ ప్రాంతాలు కూడా ఉన్నాయి. మసిడోనియా, థ్రేస్ (Thrace), గ్రీకుకు,

అడేలియా, దక్షిణ బర్మీలో ఉన్న అనేక సుదీర్ఘ ప్రాంతాలు, ఆసియాలో ఇరాక్ పిరియా, పాలస్తీనా, హెజ్బల్, నెడ్జ్ వంటివి ఇబ్రీకి ఉదారంగా ఇవ్వబడ్డాయి. బర్మీ ఒక్క కాన్స్టాంటినోపుల్తో సరిపడాల్సి వచ్చింది. బర్మీ సుల్తాన్కు ఈ సంది ఆమోదమైనా దీన్ని కెమల్ పాషా ఆధ్వర్యంలో ఉన్న నేషనల్ పార్టీ తీవ్రంగా వ్యతిరేకించింది. కొత్తగా సంక్రమించిన ప్రాంతాలను ఆక్రమించడానికి రాబోయే గ్రీకు సైన్యాలను బర్మీ సైన్యాలు తిప్పికోట్టి ఓడించాయి. 1920-22ల మధ్య జరిగిన ఈ యుద్ధంలో బర్మీ తిరిగి Smyrna ఆక్రమించాయి. మిత్రపక్ష దళాలు తిరిగి గ్రీకులకు సైన్యాలను పంపనందువల్ల గ్రీకులు జాతీయ బర్క్లతో ఒప్పందానికి రావలసి వచ్చింది. 1923 లుసానో ఒప్పందం ద్వారా వశ్యమ ప్రోస్ తప్ప ఇతర కోరికలన్నింటికి గ్రీకులు ఆమోదించారు. పెవరిస్ ఒప్పందాన్ని తిరిగి బర్మీలు ఆమోదించారు. దీనివల్ల ఆసియాలో అరబ్బు ప్రాంతాలన్నింటిని కోల్పోయింది. 1914 యుద్ధం ప్రారంభం కాకముందే బర్మీ యూరప్లో ప్రాంతాలన్నింటిని వదులుకుంది. బర్మీ సామ్రాజ్యం పతనం అయితర్వాత మిగిలింది రిపబ్లిక్ ఆఫ్ బర్మీగా మిగిలింది అతి చిన్న రాజ్యం. ఇది పూర్వం రాజ్యంతో పోలిస్తే అతి చిన్నదో.

II

ఇక చెక్స్లావేకియా విషయానికి వస్తే, 1914 యూరప్ యుద్ధం బ్రయన్ నాన్ సంది ఆధారంగా ఇది రూపు దిద్దుకుంది. దీని కన్న హెరమైన్ సంది మరొకటి ఉండదు. ప్రొసెసర్ మెకారబి మాటల్లో "ఈ సంది వల్ల విచ్ఛిన్నమే కాదు నిరూపి అయింది. క్రోషియా, స్లోవోనియాని మినహాయించినా భూభాగంలో హంగేరి మూడో వంతుకు తగ్గిపోయింది. జనాభా సుమారు అరవై శాతం కోల్పోయింది. పూర్వపు హంగేరీ ఏడు రాజ్యాలుగా విడిపోయింది. ఈ రాజ్యాలలో పూర్వం లేనిది కొత్తగా సృష్టించబడింది చెక్స్లావేకియా."

చెక్స్లావేకియా రిపబ్లిక్ వైశాల్యం 54,244 చదరపు మైళ్ళు. దాని జనాభా 1,36,13,172. పూర్వం బోహేమియా, మొరావియా, స్లోవాకియా, రుథినియాలు ఇప్పుడు దీని ప్రాంతాలు.

ప్రధానంగా బోహేమియా, మొరావియాలో ఉండే జెకేలు (2) స్లోవేకియాలో ఉండే స్లవకోలు; (3) రుథినియాలో ఉండే రుథినియన్లుతో కూడిన సంయుక్త రాష్ట్రంగా చెక్స్లావేకియా రూపు దిద్దుకుంది.

చెక్స్లావేకియా రెండు దశాబ్దాలు రాజకీయంగా అతి తక్కువ కాలం మనుగడ సాగించింది. 15 మార్చి 1939కి ఇది అంతం అయింది. జర్మనీ అధికరణ కిందకు పోయింది. ఇది అంతం కావడానికి దోహదపడిన పరిస్థితులు సంభ్రమాల్ని కల్గిస్తాయి. ఏ రాజ్యాలై తే దీని స్థాపనకు కారణమో అవీ దీని పతనానికి దారి తీశాయి. 1938 మ్యూనిచ్ ఒప్పందం పై

* బర్మీ విస్తీర్ణం 2,94,492 చదరపు మైళ్ళు. (3708 మైళ్ళు విస్తీర్ణం సరిహద్దులు మినహా అయింది) యూరప్ ప్రస్తుత విస్తీర్ణం 9,527 చదరపు మైళ్ళు మాత్రమే.

సంతకాలు చేసిన బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, ఇటలీలు ప్రపంచ యుద్ధంలో వారి ప్రత్యర్థి అయిన జర్మనీకి, ఒకప్పటి తమ తరపున ఉన్న చెక్‌స్లావేకియాను కబళించడానికి సహాయపడ్డాయి. స్వాతంత్ర్యం కోసం గత వంద సంవత్సరాలుగా జెకోల కృషి అంతా దాంతో తుడిచిపెట్టుకు పోయింది. జర్మన్ ప్రభువులకు తిరిగి బానిసలయ్యారు.

III

బర్క్ విచ్చిన్నానికి కారణాలేమిటి? 'బర్క్స్ ఎంపైర్' అనే గ్రంథంలో లార్డ్ ఎవర్స్లే దీనికి కొన్ని అంతర్గత, బహిర్గత కారణాలను పేర్కొన్నాడు. అంతర్గత కారణాలు రెండు : ఒకటి ఓటు మాన్ వంశ అంతర్గత కలహాలు - సర్వాధికారం సుల్తాన్ల వజీర్ల చేతుల్లోకి, సుల్తాన్ వద్ద ఉండే స్త్రీల చేతుల్లోకి పోవడం జరిగింది. అధికారులతో తరచూ ఈ స్త్రీ ముఠాకు విభేదాలు తల ఎత్తేవి. అధికారులు అన్ని పదవులు - సాధారణ పాలన, మిలిటరీ పదవులు కూడా ఎవరు డబ్బులు ఎక్కువ ఇస్తే వారికి ఈ పదవులు ఇవ్వడం ప్రారంభించారు. తమ లక్ష్య సాధనకు సుల్తాన్ అంతఃపుర స్త్రీలకు లంచాలు ఇవ్వడం మొదలెట్టారు. దాంతో బర్క్స్ సామ్రాజ్యంలో లంచగొండితనం పెచ్చు పెరిగిపోయింది. రాజ్య పతనానికి కారణమైంది.

మూడు వందల సంవత్సరాల్లో సైనిక రంగం పూర్తిగా తన హంగుని కోల్పోయింది. ఈ సైనికశక్తి ద్వారానే ఓటమాన్ సుల్తాన్లు అనేక యుద్ధాలు గెలిచారన్నది మరవకూడదు. అయితే సైనికశక్తి కోల్పోవడానికి ప్రధాన కారణం బర్క్లను, అరబ్లనే కాకుండా ఇతరులని సైనికులుగా తీసుకోవడం. ఆ తర్వాత రాజ్య విస్తరణకు అవకాశాలు తగ్గిపోవడం, ప్రతి యుద్ధంలోనూ ధనాగారాలను కొల్లగొట్టే వారు ఆ ధనాన్ని పంచుకొనేవారు. ఆ తర్వాత కాలంలో ఆక్రమించిన ప్రదేశాలను పాలించవలసి వచ్చింది. కొత్త యుద్ధాలు లేవు. అందువల్ల సైనికులకు ప్రోత్సాహకం లేదు. దాంతో సైనికులకు ఆసక్తి తగ్గిపోయింది.

బహిర్గత కారణాలలో యూరోపియన్ దేశాల రాజ్య దాహం? ఇది నిజమైన కారణం కాకపోవచ్చు. యూరోప్ ప్రజలలో ప్రజ్వరిల్లిన జాతిభావనం బర్క్ విచ్చిన్నానికి హేతువు. బర్క్ పై గ్రీకు, పెర్స్, బల్గేరియా ఇతర బాల్కన్ రాజ్యాల తిరుగుబాటు క్రైస్తవ-ఇస్లామ్ మతాల మధ్య సంఘర్షణను ప్రధానంగా సూచిస్తాయి. అయితే బహిర్గతంగా కనబడేదే ఇది. ముందు పేర్కొన్నట్లు పెరిగిన జాతీయతా భావనకు సూచికలు. బర్క్లో అరాచక పాలనే తిరుగుబాటుకు కారణం. ఇస్లాం మతం పట్ల ఏవ్యా భావం, యూరోపియన్ దేశాల ముతా రాజకీయాలు దానికి తోడ్పడ్డాయి. అయితే పెరిగిన జాతీయతా భావనే అసలు ప్రేరణకారి. అరబ్బులు స్వాతంత్ర్యం కోసం పెచ్చు పెరిగిన జాతీయతా భావనే బర్క్ విచ్చిన్నానికి కారణం. ఇక్కడ ఇస్లాం క్రైస్తవుల మధ్య సంఘర్షణ లేదు. అలాగవి బర్క్-అరబ్బుల మధ్య ఏడిత-ఏడనకారుల మధ్య ఉండే సంబంధం లేదు. అయినప్పటికీ బర్క్ నుంచి, అరబ్బులు విముక్తి పొందామని పేర్కొన్నారు. కారణం అరబ్బు జాతీయతా భావనకు లోనై బర్క్ రాజ్యంలో ప్రజలుగా ఉండడం కంటే, అరబ్

దేశ పౌరుడిగానే ఉండడానికి ఉద్యుక్తులవడం.

చెక్స్లావేకియా అంతం కావడానికి కారణం ఏమిటి? జర్మన్ల దాడి అని సాధారణంగా అనుకుంటారు. ఇది పూర్తి జవాబు కాదు. జర్మన్లు విరోధులైతే, తన సరిహద్దులో సుడేటాన్ జర్మన్ ఉంటే కొంత భాగాన్ని తప్ప ఇంకేమీ కోల్పోయేది కాదు. విజానికి చెక్స్లావేకియా విచ్చిన్నం తన సరిహద్దుల్లో ఉండే స్లావేకియా జాతీయ వాదం అనే శత్రువు వల్లే జరిగింది. రాజ్య ఐక్యతను విచ్చిన్నం కావించి స్వాతంత్ర్యం సాధించాలన్న దృఢ సంకల్పమే దీనికి కారణం.

చెక్లంట్ కలిపి స్లావక్ ఐక్య రాజ్యం కొన్ని ఊహాజనితమైన కారణాలపై ఆధారపడింది. ఇరువర్గాల ప్రజలకు అనేక సారూప్యాలున్నాయని స్లావక్లు - చెక్స్లావేకియాలో ఒక భాగామే అన్నది ఒకటి. రెండోది ఉభయ ప్రజలకి చెక్స్లావక్ అనే ఒకే భాష మాట్లాడతారని. స్లావక్ జాతీయతా భావన అన్నది లేదనేది మూడోది. ఈ ఊహా జనితాలను అప్పుడు ఎవ్వరూ విశేషంగా పరిశీలించలేదు. ఎందుకంటే 1918 శాంతి కాన్ఫరెన్సు ద్వారా స్లావక్లే ఏకీకరణని లాంచనంగా ప్రకటించుకున్నారు. ఇది తొందరపాటుకు నిదర్శనం. ప్రాసెస్ మెకారేట్స్ మాటల్లో :

"చెక్, స్లావక్ మధ్య సంబంధాలకు కేంద్ర రాజకీయ అంశం చరిత్ర పరిశీలన ప్రస్తుతం చేస్తే అవగతం అయ్యేది ఏమంటే స్లావక్ జాతి భావన ఆవిర్భావం. ఐక్య స్లావేకియా, దాని భాష అన్నది పైకి కనిపించేటంత దృఢంగా లేవు. అలా అనుకునే వారి సంఖ్యను వేళ్ళల్లో లెక్కించవచ్చు. స్లావక్ భాషని అధికార భాషగా చెక్లు గుర్తించారు. చెక్స్లావేకియా అన్నది అధికారికంగా విదేశీయులకోసం మిగిలిపోయింది. ఆ దేశంలో అనేక వారాలున్న నాకు "చెక్స్లావేకియా" అన్న మాట ఒక మహిళ ప్రయోగించింది. జాత్యాపాంకారం వల్ల లాభాలు లేవని ఆమె అనుకొని ఉండవచ్చు. ఏ లేక్, స్లావక్లు చెక్స్లావేకియన్లుగా అభివర్ణించుకోరు. సుడేటాన్ జర్మన్లు స్వయంపాలన సాధన స్లావక్ జాతీయాధిమానికి ఆజ్ఞం పోసినట్లయింది. ముతా రౌడే రాజకీయాల ద్వారా సుడేటన్ జర్మన్లు లక్ష్యాన్ని సాధించుకున్నారు. స్లావక్లు ఈ ఉదాహరణగా తీసుకొని వేరే మార్గాల ద్వారా స్వాతంత్ర్య సాధనకు పూనుకున్నారు. స్వాతంత్ర్య సాధన వారి లక్ష్యం కాదు. ఆక్టోబర్ 8న విడుదల చేసిన ఒక ప్రకటనలో స్వయంపాలనా పోరాట నాయకుడు డా. టిసో ఈ విధంగా పేర్కొన్నాడు. 'భగవంతుడు, దేశం కోసం క్రైస్తవ, జాతీయ స్ఫూర్తితో ఆశయసిద్ధికై ముందుకు వయనిస్తాం.

వారి నిజాయితీలో నమ్మకం ఉంచి అధికార సాధనకోసం అవలంబించే క్షుద్ర రాజకీయ దోరణులను విడనాడి ప్రాగ్ జాతీయ ఆపెండ్లీ, మ్యూనిచ్ సంది తర్వాత ఒక చట్టాన్ని 1938లో ఆమోదించింది. స్లావాకియా స్వయం ప్రతిపక్షిని రాజ్యాంగ చట్టంగా దీన్ని స్వీకరిస్తారు. ఈ చట్టంలోని అంశాలు విస్తృతమైనవి. వీటి ప్రకారం స్లావేకియా ప్రత్యేక

పార్లమెంటును కలిగి ఉంటుంది. ఇక్కడేకియా రిపబ్లిక్ వ్యాయ పరిధిలో ఈ పార్లమెంట్ స్లవక్, రాజ్యాంగాన్ని నిర్దేశిస్తుంది. స్లవేకియా ప్రాంతాలను స్లవక్ పార్లమెంట్ 2/3 వంతుల మెజారిటీ ఆధారంగా నిర్దేశిస్తుంది.

అదే విధంగా అంతర్జాతీయ ఒప్పందాలకు స్లవక్ పార్లమెంట్ ఆమోదం అవసరం. కేంద్ర, రాష్ట్ర పాలన స్లవక్ జాతీయమే నిర్వహిస్తారు. వీరికి తగిన ప్రాతినిధ్యం ఉంటుంది. శాంతి సమయంలో స్లవక్ పై వికులు స్లవేకియాలోనే ఉంటారు. స్లవేకియా నుంచి ఎన్నుకోబడిన సభ్యుల ఆమోదంతోనే రాజ్యావసరాలకు ఆదరణ సాధ్యం. అందుకు స్లవక్ ల హక్కులను పరిరక్షించడానికి ఇది ఒక చర్య. ఇక్కడేకియా అర్హుడి ఎన్నిక స్లవక్ సభ్యుల ప్రాతినిధ్యం తోటే సాధ్యం. ప్రభుత్వంపై అవిశ్వాస తీర్మానం ప్రతిపాదించే హక్కు స్లవక్ సభ్యులకు ఉంది. దీన్నిబట్టి ప్రభుత్వం స్లవక్ ల విశ్వాసం అవసరంగా భావించారని చెప్పాలి. ఇక్కడ మనోహితీకి విరుద్ధంగా జరిగిన ఈ రాజ్యాంగ మార్పులు, వారికి స్లవక్ లకు మధ్య ఒక హానపాదును సృష్టించాయి. ఈ రేఖామాత్రపు విశేషాలు తప్పిస్తే స్లవక్ ల జాతీయతా వాదం, ఇక్కడేకియాకు మరింత దగ్గరకు చేరుస్తుందని ఆశించారు. స్లవక్ లకు స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి ఈ రాజ్యాంగ సవరణ ద్వారా లభించింది. ఈ స్వతంత్ర స్థాయిని స్లవక్ ల ఆమోదం లేకుండా మార్చడానికి వీలులేదు. స్లవక్ జాతీయతా భావన (గుర్తింపు) ఇక్కడేకియాలో విలీనం అయినప్పటికీ తెక్కు ఇదరదు. లభించిన స్వయం ప్రతిపత్తి వల్ల స్లవక్ ల సంస్కృతిని ప్రత్యేకతను కాపాడింది.

జనవరి 18, 1939న కొత్త రాజ్యాంగం ద్వారా ఎన్నికైన స్లవక్ పార్లమెంటు ప్రారంభమైంది. పార్లమెంటు అర్హులైన డా. మార్టిన్ సోకోవ ఈ విధంగా ప్రకటించారు: "స్లవక్ ల స్వతంత్ర పౌరాలం అంతమైంది. జాతీయ పునరుజ్జీవనం ఇప్పుడు ప్రారంభమైంది." కాబట్టి ఇక నుంచి ఇక్కడేకియాపై ద్వేషభావాలకు తావులేదని, ఇక్కడేకియా రాజ్యానికి ఇరువురు విబద్ధులై ఉంటారని ఇతర నేతలు తమ ప్రసంగాల్లో పేర్కొన్నారు.

కాని ఒక వెలయినా గడవక మునుపే ఇక్కడేకియాకు మధ్య ఉన్న రేఖామాత్ర అనుబంధం అంతం చేయడానికి స్లవక్ రాజకీయ నాయకులు తమ దోపిడిని ప్రారంభించారు. తమ ఉత్తేజపూరిత ప్రసంగాల్లో స్లవక్ నాయకులు ఇక్కడ అణచివేత విధానాలను దుయ్యబడుతూ స్లవక్ లకు పూర్తి స్వతంత్ర రాజ్యం కావాలని గట్టిగా కోరారు. మార్చి ప్రారంభానికి స్లవక్ ల ప్రత్యేక రాజ్యం కోసం జరిపే వివిధ ఆందోళనలు ఇక్కడ రాజ్య వికృతకు తీవ్ర భంగం కల్గించ వారంభించాయి. స్లవక్ అధినేత టిసో మార్చి 9న స్వతంత్రం ప్రకటిస్తాడన్న అనుమానంతో మార్చి 10న ఇక్కడేకియా అర్హులకు డాహా, స్లవక్ నాయకులైన టిసోను, ఇతర స్లవక్ మంత్రులను బర్లిన్ చేసి స్లవేకియాలోకి సైన్యాలను పంపించారు. ఆ తర్వాత రోజు అంటే మార్చి 11న పోలీస్ అధీనంలో ఉన్నాడన్న స్లవక్ నాయకుడు టిసో బెర్లిన్ కు టెలిఫోన్ చేసి,

సహాయం కోరాడు. ఆ తర్వాత సోమవారం టిపో జర్మన్ అధినేత అయిన హిట్లర్ బెర్లిన్లో 1.1/2 గంటపేపు సమావేశమయ్యారు. సంభాషణలు అంతమై న వెంటనే స్లవక్ నాయకుడైన టిపో ప్రాగ్ కు జర్మన్ ఆదేశాలు జారీ చేశాడు, అవి :

- 1) స్లవేకియా నుంచి అన్ని చెక్ సైన్యాలు వైదొలగాలి.
- 2) జర్మనీ రక్షణలో స్లవేకియా స్వతంత్ర రాజ్యంగా ఆవిర్భవిస్తుంది.
- 3) స్లవేకియా స్వాతంత్ర్య ప్రకటనను వినడానికి స్లవక్ పార్లమెంట్ ను ప్రెసిడెంట్ హాబా సమావేశ పరచాలి.

ప్రెసిడెంట్ హాబా కాని, ప్రాగ్ ప్రభుత్వంగాని ఈ విషయంలో నిర్ణయించే అధికారం లేకపోయింది. ఎందుకంటే అర్హత చెక్ స్లవేకియా పరిపాద్ధుల చుట్టూ వేలాది జర్మన్ దళాలు మోహరించి ఉండడం, జర్మనీ కోర్కెను ఆమోదించకపోతే ఏర్పడంలోనైనా అవి చెక్ స్లవేకియా ప్రవేశిస్తాయి. ఈ విధంగా కోత్త చెక్ స్లవేకియా రాజ్యం అంతమైంది.

IV

ఈ ఇరుదేశాల కద ద్వారా మనం ఏం నేర్చుకోవాలి? అంశాలను విశదీకరించడంలో కొంత భేదం ఉంటుంది. సిప్పీ బ్రాక్స్ ఉద్దేశంలో యుద్ధాలకు ప్రధాన కారణం జాతీయతా వాదం. అతని దృష్టిలో ఇదే విశ్వశాంతికి తీవ్ర అవరోధం అని. నార్మన్ ఏంజెల్ దృష్టిలో జాతీయతా వాదం దీనికి కారణం కాదు. జాతీయతా వాదానికి సంబంధించబోయే ఉపద్రవాల వల్లే ఈ యుద్ధాలు సంభవించాయని ఏంజెల్ భావించాడు. రాబర్ట్ సెన్ కు జాతీయతా భావం ఒక హేతుబోధమైన అంతఃప్రేరణ. అవి ఒక విభ్రమం వంటివి. మానవజాతి ఎంత త్వరగా ఈ జాడ్యాన్ని వదిలించుకొంటే అంత మంచిది అని రాబర్ట్ సెన్ అభిప్రాయపడ్డాడు.

ఏ విధంగా నిర్వచించినా, జాతీయతా వాదనను వ్యతిరేకించి ఎంత బలంగా వాదించినా, జాతీయతావాదం అన్నది త్వజించలేం, నిరాకరించలేం. ఒకరు ఆ హేతుబద్ధ అంతఃప్రేరణ అన్నా, విభ్రమం అన్నా, జాతీయతావాదం రాజ్యాలను అంతం చేసే ఒక బలమైన ఆయుధం. టోయన్ బీ మాటల్లో మనం కోరుకున్నా, కోరుకోకపోయినా జాతీయతా వాదం యుద్ధాలను సృష్టించే శక్తి కలిగి ఉంది. జనన, మరణ సమస్య వంటిది. ఇది యూరప్ నే కాదు, బర్మీ, చెక్ స్లవేకియాకు కూడా. వీటినే కాదు, భారతదేశానికి కూడా. టోయన్ బీ అంతకు ముందు గుర్తించినట్లు యూరప్ లో జాతీయతావాదం గుర్తించే, యూరప్ లో శాంతికి పునాది. టోయన్ బీ అభిప్రాయాన్ని మనం మర్చిపోగలమా? ఈ అలక్ష్యం మన సర్వనాశనానికి దారి తీస్తుంది. ఈ రెండు రాజ్యాల చరిత్ర తెలుసుకున్న తర్వాత నేర్చుకోవలసింది జాతీయతా వాదం రాజ్య విచ్ఛేదక పాకడలు కలిగి ఉంటుందనే కాదు. మరెన్నో నేర్చుకోవాలి.

బర్క్లులు ఉదార భావాలంటే మక్కువలేని వారు కాదు. మైనారిటీలకు వారి దేశంలో చాలా స్వయం ప్రతిపత్తిని కల్పించారు. వివిధ మతాలు, జాతులవారు, వివిధ సామాజిక ప్రవర్తనకు చెందినవారు కలిసి మెలిసి జీవించటానికి బర్క్లులు ఎదుర్కొన్న అనేక సమస్యలను పరిష్కరించారు. క్రీష్టియన్లు జాతీయభావాన్ని సంతృప్తి పరచడానికి వీరు అనేక ప్రయత్నాలు చేశారు.

బర్క్లులు ఆరబ్బులకు మతమే ప్రధాన సంది. ఇస్లాం మతస్తులకు మత ఆధార సంబంధాలు గట్టిగా ఉంటాయి. బర్క్లులు, క్రీష్టియన్లను తమకంటే తక్కువ వారని పరిగణించి, ఆరబ్బులు తమతో సమానులను భావించారు. ముస్లిం మతానికి చెందిన వారందరినీ ఓటమూన్ రాజ్యం తొలగించింది. కాని, అరబ్లను కుర్దులను తొలగించలేదు. వారిలో సమానంగా విద్య, ఇతర సౌకర్యాలు కల్పించారు. ఓటమూన్ సెవిల్ సర్వీసులలో వారికి అనేక అవకాశాలు కూడా ఏర్పరిచారు. రాజకీయంగా కాకుండా, సామాజిక పరంగా అరబ్ల హోదాకు ఈ రాజ్యంలో భంగం కలగలేదు. వీరిరువురికీ వివాహ సంబంధాలు కూడా ఉన్నాయి. సామ్రాజ్యము, సమానత్వం, ఉదారభావాలు ఉన్నప్పటికీ అరబ్-బర్క్ల మధ్య ఉన్నప్పటికీ, అరబ్లు అసంతృప్తి చెందారు. ఇస్లాం మత సంబంధాలను భేదించి అరబ్ జాతీయతావాదం ఆవిర్భవించి, బర్క్లతో స్వాతంత్రానికై యుద్ధానికి పురికొల్పింది. గెల్పింది కూడా. కాని చివరికి బర్క్ల వాశమైంది.

స్లావ్కులు, చెక్కులు ఒకే ప్రజ అని చెకస్లావేకియా భావించింది. కొద్ది సంవత్సరాలలోనే స్లావ్కులు స్వాతంత్రం ఆశించారు. చెక్ జాతిలో ఒక భాగంగా కూడా వారు పేర్కొనడానికి సమ్మతించలేదు. స్లావ్కులో ప్రజ్వరిల్లిన జాతీయతా భావం వల్ల, చెక్కులు, స్లావ్కులు విధిన్న జాతికి చెందినవారుగా గుర్తించాల్సి ఉంటుంది. చెక్-స్లావేకియా కూడా వారు అనుమతించలేదు. స్వాతంత్రానికై స్లావ్కులు జర్మనీ సహాయాన్ని అర్థించి, సాధించారు.

స్థానిక స్వయం ప్రతిపత్తికాని, మతాధార సంబంధాలు కానీ జాతీయతను దాన్ని అణచలేవు అని చెకస్లావేకియా, బర్క్ల చరిత్ర ఆధ్యయనం చేస్తే మనకు అర్థమౌతుంది.

హిందువులు ఈ పాతాన్ని గుర్తుంచుకోవాలి. బర్క్లు, చెకస్లావేకియాలు సర్వనాశనమవడానికి గ్రీకు, బాల్కన్, అరబ్ స్లావ్కులలో జాతీయతా భావం, భారతదేశం అంతం అవడానికి కారణం కారాదా? చారిత్రక అనుభవం ఈ సత్యాన్ని చెప్తే మనం విస్మరించగలమా? దీని బదులు మనమే భారత ఉపఖండాన్ని విభజించడానికి ఒప్పుకుంటే మంచిది కాదా?

V

భారతదేశాన్ని - భారత్, పాక్లుగా విభజించి, హిందువులు ఏం నష్టపోతారు?

మూనిక్ సంది ద్వారా నష్టపోయిన ప్రాంతాలపై చెకస్లావేకియా ప్రధానమంత్రి చేసిన

వ్యాఖ్యలు పేర్కొనాలి.

పిరులు పై నికులు..... నా జీవితంలో అతిక్లిష్టపరిస్థితి దశలో ఉన్నాను, బాధాకరమైన కార్యాన్ని నిర్వర్తిస్తున్నాను. మరణమే దీని కంటే మేలు. పోరాడనుకాబట్టి, ఏ పరిస్థితుల్లో యుద్ధాన్నిగెలవగలమోతెలుసు కాబట్టి, మీతో మాటిగా చెప్పున్నాను. మనలో యుద్ధం చేసే పేవలు ఈ దశలో మనకంటే బలంగా ఉన్నట్లు గుర్తించవలసి వచ్చినందువల్ల మనం ఈ విధంగా నిర్ణయాలు తీసుకోవలసి వచ్చింది.

యూరప్ కు చెందిన వారుగు అగ్రరాజ్యాలు కోరిన మీదట దేశంలో ఉన్న బర్మన్ ప్రాంతాలు కోల్పోవలసి వస్తోంది. వేరే గత్యంతరం లేక ఇది ఒప్పుకోవాలి. దీన్ని ఒప్పుకోకపోతే పర్యవసానాలు యుద్ధంలో వయోజనులనే కాక, మహిళలను, పిల్లలను కూడా కోల్పోవాలి. శాంతికి మనం కూడా కొంత తోడ్పడాలి. ఎందువల్లంటే ఒప్పుదం మనమీద రుద్దబడింది. అయితే మనం ఏకాకులం అయిపోయాం. నరిపాద్డు ప్రాంతాలకు దేశమరణానికి మధ్య ఎంపిక క్లిష్టమైనదే. మనం తిరిగి బలమైన దేశంగా ఆవిర్భవించడానికి కృషి చేయాలి.

తేకలు చిన్న పరిపాద్దులకు మరింత చిన్న తెకస్లావేకియాకు నిర్ణయించుకుని, ప్రజల శ్రేయస్సు ముఖ్యమని భావించింది.

ఇక బర్మీకి వస్తే బ్రిటిష్ దూతైన సెయింట్ పేటర్స్ బర్గ్ జార్ నికలస్ 1853లో తెలిబుచ్చిన అధిప్రాయం ఏమిటో పేర్కొందాం.

“మా చేతుల్లో ఒక రోగి ఉన్నాడు - అతడు ఎప్పుడయినా మరణించవచ్చు”. అరోజా నుంచి బర్మీ (రోగి) ‘యూరప్ రోగి’ అంతానికి బర్మీ ఇరుగు పొరుగు దేశాలు వేచి ఉన్నాయి. ఒక్కొక్క ప్రాంతం వదులుకోవడం రోగి మరణశాపవంగా పేర్కొనవచ్చు.

ఈ ఉద్దేశ్యం సబబైనదేనా? బర్మీని యూరప్ రోగిగ్రస్తునిగా జార్నికోలస్ వ్యాఖ్యపై లాయన్ డిప్యూటీ “జార్నికోలస్ రెండో వ్యాఖ్య తప్పు. రోగి లక్షణాలను నిర్ధారించకుండా అకస్మాత్తుగా మరణిస్తాడనలేం. ప్రకృతిని గురించి తెలియని వ్యక్తి ఒక పాము తన చర్మాన్ని మార్చినపుడు చూడడమేకంటే, అది తిరిగి కోలుకోదని భావిస్తాడు. అనుభవం ఉన్న ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞుడు చర్మం మార్చడం ఒక అలవాటుగా భావిస్తాడు. అయితే ఆ ప్రక్రియ క్లిష్టమైనదే. ఈ ఉదాహరణ బర్మీకి వర్తిస్తుంది.”

కొన్ని ప్రాంతాలు కోల్పోవటం బర్మీకి ఒక పాము తన చర్మం కోల్పోయి కొత్త చర్మం రావటంగా లాయన్ డిప్యూటీ పేర్కొన్నాడు.

అలాగే హిందువులకు ముస్లిములు వనికీరాని చర్మంవంటి వారు. అలాగే ముస్లిములకు

హిందువులు కూడా. ఈ ఇద్దరినీ కలిపితే, భారతదేశం అసీయా రోగగ్రస్తునిగా తయారవుతుంది. భారతదేశంలో కొన్ని ప్రాంతాలను విభజించుకొని పోతే, సంపూర్ణ బదులుగా శాంతిని స్థాపిస్తోందని అనుకోవాలి. రెండు భాగాలు చేస్తే రెండింటికీ మతపరమైన గుర్తింపు ఉండాలి. పాకిస్తాన్‌కు భాషాపరమైన గుర్తింపు ఉంది. భారతదేశం కూడా హిందూస్థానీన్, హిందీన్, ఉర్దూన్ ఉమ్మడి భాషగా చేసుకోవచ్చు. ఇరు రాజ్యాలు బలంగా కూడా ఉంటాయి. భారతదేశానికి ఒక వటిష్టమైన కేంద్ర ప్రభుత్వం అవసరముంది. పాకిస్తాన్ అంతర్భాగంగా ఉన్నంతకాలం అది పాఠ్యం కాదు. 1935 చట్టంలో బలహీన కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని ప్రతిపాదించారు. అది ఘోషించిన మొదటిసారి. పాకిస్తాన్ ఆచరణలోకి వస్తే ఇవన్నీ మారుతాయి. భారత రాజ్యానికి సుప్రీం, పాకిస్తాన్ స్థాపిస్తేనే పాఠ్యమౌతుంది.

అను : డా॥ బి. రామబ్రహ్మం

భాగం - 4

పాకిస్తాన్ : కలిగే అనర్థం

హిందూ ముస్లిం నమస్కరెందు కోణాల వించి పరిశీలించవచ్చు. వారి అధికారాలు, అవి ఎలా నమస్కరణ పరచుకోవాలో అన్నది ఒకటి. రెండోది వేర్పాటు సంఘర్షణ ధోరణి. ఇప్పటి దాకా నమస్కరణ మొదటి దృక్పథంగా నుంచి చూశాం. రెండో అంశం ప్రాధాన్యం కలదే.

వైత్యుత్తులుగా చూస్తే వారి చర్య వ్రతి చర్యల పరిశీలన. అధ్యయనాంశం. ఎందుకంటే వారి మీద దాని ప్రభావం ఉండటమే కాదు, దాని పర్యవసానాలు ఇరువురిపై ఉంటాయి. కనుక వివాద పరిష్కారానికి ఒక మార్గం అన్వేషించాలి. వీరి చర్య వ్రతి చర్యలు ఒక 'అన్వైత'తకు దారి తీస్తాయి. దీని ప్రభావం మూడు విధాలుగా చూడవచ్చు.

(1) సామాజిక వ్రగతి కుంటు పడడం; (2) మత దురహంకారం (3) రాజకీయ వ్రగతిపై విరాళానక వాతావరణం. ఇది తీవ్ర వ్యాధి. దీన్నించి బయట పడటానికి పాకిస్తాన్ స్థాపన ఒక పరిష్కారం! లేదా అన్వైతతను తీవ్రతరం చేస్తుందా!

ఈ వ్రక్షం పరిశీలన ఇప్పుడు చేపడదాం.

సామాజిక స్పృహ

సామాజిక స్వబ్ధత

హిందూ సమాజాన్ని ఏడించే అంశాలు అందరికీ తెలిసినవే. మిస్మేయా ప్రచురించిన "మదర్ ఇండియా" ద్వారా ఇవి బహు ప్రాచుర్యంలోకి వచ్చాయి. హిందూ సమాజం ఈ రుగ్మతల బురదలో కొట్టి మిట్టాడుతూంటే ముస్లింలకు ఇటువంటి సమస్యలు లేవు. హిందువులతో పోలిస్తే ప్రగతి భావాలు కల ప్రజగా చెప్పవచ్చు. ముస్లింల గురించి క్లుప్తంగా తెలిసినవారికి వారిపట్ల ప్రపంచ ప్రజల ఉద్దేశం ఆశ్చర్యకరంగా ఉంటుంది.

ముస్లిముల్ లేని హిందువుల్లోనే ఉండే సామాజిక రుగ్మత ఏదైనా ఉందా? అని ఎవరైనా అడగవచ్చు.

ఉదాహరణకు బాల్య వివాహమే తీసుకోండి. అఖిల భారత మహిళా సమాఖ్య బాల్య వివాహాల నిరోధక కమిటీని నియమించింది. హిందూ మతానికి చెందిన వివిధ కులాల్లో బాల్య వివాహాలపై వివరాలు ప్రకటించింది. 1931 జనాభా వివరాల ప్రకారం ఈ విధంగా ఉన్నాయి.

వ్రతి వెయ్యిమంది మహిళల్లో 0-15 సంవత్సరాల వయసుల్లో వివాహిత బాలికలున్నారు.

	హిందువులు	ముస్లిములు	చైన్లు	సిక్కులు	క్రీష్టియన్లు
1881	208	153	189	170	33
1891	193	141	172	143	37
1901	186	131	164	101	38
1911	184	123	130	88	39

1921	170	111	117	72	32
1931	199	186	125	80	43

భార్య వివాహంకు సంబంధించినంత వరకూ ముస్లిముల పరిస్థితి హిందువుల్లో ఉన్నదాని కంటే మెరుగ్గా ఉందని అనగలమా?

మహిళల పరిస్థితిని తీసుకోండి. ఇతర ప్రాచ్య దేశాల మహిళలతో, ఉదాహరణకు హిందూ మహిళలతో పోలిస్తే, ముస్లిం మహిళల పరిస్థితి చాలా మెరుగనీ, వాళ్ళకి ఎక్కువ స్వాతంత్ర్యం ఉందనీ, కొన్ని ప్రాచ్య దేశాల మహిళల కంటే చాలా ఎక్కువ స్థాయిలో హక్కులున్నాయనీ ముస్లిములు నొక్కి చెప్తారు. దీనికి గాను ముస్లిం న్యాయం మీద ఆధారపడతారు.

మొదటగా వాళ్లు చెప్పేది ముస్లిం మహిళలకు వివాహ పరిమితి వయస్సు ఇంత అని నియమితం కాలేదని అంటారు. ఆడపిల్ల ఏ వయస్సులో నైసగాని పెళ్ళి చేసుకోవచ్చు. ఆ హక్కు వుంచి అదీగాక తల్లో తండ్రో పెళ్ళి చేస్తే తప్ప, ఓ ముస్లిం అమ్మాయికి భార్యంలో, వివాహం అయితే ఆ అమ్మాయి ఏ వయస్సులోనైనా దాన్ని తిరస్కరించే హక్కు వుంటుంది. ముఖ్యంగా ఎదిగిన తర్వాత.

రెండవది, ముస్లిములు మద్య వివాహం ఒక ఒడంబడిక అని అంటారు. ఒప్పందం కావడంతో భార్యకు విడాకులు ఇచ్చే హక్కు భర్తకు ఉంటుంది. ముస్లిం న్యాయం విడాకులు ఇచ్చిన భార్యకు చాలా భద్రతలు కల్పించింది. వాటివల్ల విడాకులు పొందిన భర్తకు ఆ భార్యతో సమంగా స్థానం ఉంటుంది. ముస్లిం న్యాయం ప్రకారం భార్య కూడా కొన్ని పరిస్థితుల్లో ఒప్పందానికి వచ్చి విడాకులు తీసుకునే హక్కు ఉందని అంటారు.

మూడవదిగా, తన వ్యక్తిత్వం వదులుకునేందుకు ముస్లిం మహిళ భర్తనుంచి కొంత సామ్మను లేకపోతే ఆస్తిని భరణం అని పిలిచేదాన్ని కోరువచ్చు. ఆ భరణం ఎంత ఉండాల్సిందీ పెళ్ళయింతర్వాత కూడా ఏర్పాటు చేసుకోవచ్చు. ఫలానా ఇంత అని నిర్ణయం చేసుకోకపోతే భార్య ఉచితమైన భరణం పొందే హక్కు ఉంటుంది. ఆ 'భరణం' సామ్మను రెండు వాయిదాలుగా ఇవ్వవచ్చు. ఒకటి 'తక్షణం' ఇచ్చేది. అడగ్గానే ఇచ్చేది రెండవది 'వాయిదా' చేసేది. వివాహం భగ్నం అయినప్పుడో అదీ మృతివల్లా, విడాకులవల్లా, ఇచ్చేది. భరణాన్ని కోరే ఆమె హక్కు భర్త ఆస్తి మీద ఆమెకు ఉన్న అప్పుగా పరిగణిస్తారు. ఆమెకి ఆ భరణం మీద పూర్తి హక్కు ఉంటుంది. ఆమెకు ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం కలిగించే ఉద్దేశ్యంతో దాన్ని ఏర్పాటు చేసారు. ఆమె తన ఇష్టం వచ్చినట్లు దాన్ని తెల్లించుకోవచ్చు. గ్రహించవచ్చు.

మహిళలకు అనుకూలంగా ఇన్ని అధికరణాలు ఉండి కూడా ముస్లిం మహిళలంత

అధ్యాన్నంగా ప్రపంచంలో ఏ మహిళ లేదు. ఒక ఈజిప్షియన్ నాయకుడు చెప్పినట్లు:

“ఇస్లాం మతం, మహిళలు లోకువగా ఉండాలని ముద్ర వేసింది. ఆమెకు పూర్ణ వికాసావకాశం లేకుండా, తనకుగా తాను ఎదగడానికి లేకుండా, వ్యక్తిత్వ వికాసానికి అవకాశం లేకుండా చేసిన సాంఘిక ఆచారాలకి మతపరమైన ఆమోద ముద్రవేసింది”.

వివాహాన్ని కాలదన్నే దైర్యం ఏ ముస్లిం అమ్మాయికి లేదు. తను బాలికననీ, తల్లి దండ్రులు కాక వేరే వాళ్లు ఆ పెళ్లి చేసారని చెప్పి అలా చేసే దైర్యం ఏ అమ్మాయికి ముస్లిముల్లో లేదు. విడాకుల హక్కుని ఒప్పందంలోనే పెట్టించుకుని ఏ ముస్లిం మహిళ పెళ్ళి చేసుకోదు. అలాంటప్పుడు ఆమెరాలే “ఒకసారి పెళ్లయితే, శాశ్వతంగా పెళ్లయినట్టే” ఉంటుంది. ఎంత ఇబ్బందిగా ఉన్నా ఆమె వివాహం నుంచి బయట పడలేదు. ఆమె అయితే పెళ్లిని కాలదన్నను లేదుగాని, భర్తకు మాత్రం ఏదో సాకు చూపించి వివాహాన్ని రద్దు చేసుకునే హక్కు వుంది. “తలాక్” అని ఉచ్చరించి, మూడు వారాలు మడకట్టుకు కూర్చుంటే ఆమెతో తెగ తెంపులు అయినట్టే. ఇక ఈ తలాక్ మీద ఉన్న ఆంక్ష అల్లా ‘భరణం’ ఇవ్వాలన్న నియమం. దాన్ని అంతకు ముందే చెల్లించి వుంటే ఇక విడాకులు ఇవ్వడం అనేది బుద్ధి పుట్టడంతో జరుగుతుంది.

విడాకుల విషయంలో ఇంత వెసులుబాటు ఉండటం అంటే మహిళల స్వేచ్ఛాయత పూర్ణ. ఆనందభరిత జీవితానికి మౌలికమైన భద్రతా భావం నాశనం అయినట్టే. ఇక ఈ భద్రతా రాహిత్యాన్ని అంతకింత చేసింది ఐహుభార్యత్వం, ప్రియురాళ్ళను ఉంచుకోవడం అనేది. ముస్లిం న్యాయం భర్తకి వాటిని ప్రసాదిస్తోంది.

ముస్లిం న్యాయం ప్రకారం భర్త నలుగురిని పెళ్ళి చేసుకోవచ్చు. అదీ ఒకేసారి. ఇది హిందూ న్యాయం కంటే మెరుగేనని, షియా న్యాయంలో ఒక భర్తకు ఇంత మంది భార్యలే ఉండాలన్న నియమం లేదని అంటూ ఉండటం ఖింటాం. కాని ఒక విషయం మరచి పోతున్నారు. నలుగురి భార్యలకు తోడుగా, బానిస మహిళలతో గడిపే హక్కు ముస్లిం న్యాయం ప్రకారం మగవాడికే ఉంది. ఇక వాళ్ళ సంఖ్య ఇంత అని మితి అంటూ లేదు. వాళ్లని పెళ్ళి పెటాకులూ ఏమీ లేకుండానే వాళ్లు అనుభవించవచ్చు.

ఐహు భార్యత్వం చెడుగుల గురించి ప్రియురాళ్లుండడంలోనెడు గురించి మాలల్లో చెప్పలేం. ముస్లిం మహిళ విషయంలో ఇది ఎంత దారుణంగా ఉందో చెప్పనేలేం. ఐహు భార్యత్వం, ప్రియురాళ్ల ఏర్పాటు ఉండడం మాత్రాన్నే ముస్లిం లందరూ అలానే ఉన్నారని అనలేం. నిజమే అయినా ఆ హక్కులుండటమే చాలు, ముస్లిములు వాటి దురుపయోగం చేసేందుకు. భార్యలు అగచాట్లు వడేందుకు. శ్రీజాన్ పూత అనే ఆయన ఇస్లాంకి వ్యతిరేకి

కారు. ఆయన ఇలా అన్నారు :

“కొందరు మహమ్మదీయులు విడాకుల విషయంలో ఉన్న ఈ వెసులు బాటును చాలా వాడుకుంటున్నారు. “ఇస్లాం దాని స్థాపకులు” అన్న గ్రంథంలో స్టోబార్ట్ ఇలా అన్నారు. కొంత మంది ముస్లిములు పదే పదే పెళ్లొన్ని మార్పుకునే అలవాటు చేసుకున్నారు. ఇరవై, ముప్పై మంది పెళ్లొన్న యువ ముస్లిముల గురించి వింటూ ఉంటాం. ప్రతి మూడు నెలలకూ ఒక పెళ్లం. అంటే మహిళలు ఒక మగాడి నుంచి ఇంకో మగాడి దగ్గరకి ఆడవాళ్లు మాలేమాటికీ మారుతూనే ఉంటారన్న మాట. దొరికి నప్పుడల్లా ఆడవాళ్లు ఒక మగవాణ్ణి, ఇంటినీ పొందుతూనే ఉంటారు. ఒకవేళ విడాకుల పల్లె నిరాదారలైతే, ఇంకా నీచమైన వృత్తులకు దిగజారుతారు. ఆ రకంగా న్యాయాన్ని అక్షరాలా పాటించి, ఒక భార్యకు, నలుగురి కంటే ఎక్కువ మంది భార్యల్ని గ్రహించ కుండా ఉంటూనే, దయాదాక్షిణ్యం లేని వాళ్లు జీవితకాలంలో విడాకులిచ్చుకుంటూ ఎంతమంది భార్యలనైనా గ్రహించవచ్చు.

“మరి ఇంకో రకంగా కూడా ఒక మహమ్మదీయుడికి నలుగురి కంటే ఎక్కువ మంది భార్యలుండవచ్చు. అదీ చట్టం పరిధిలో ఉంటూనే. ప్రీయుర్రాళ్లను ఉంచుకోవడం ద్వారా అలా చేయవచ్చు. దానికి ‘ఖరాన్’ అనుమతి ఉంది. నలుగురి భార్యల్ని అనుమతించిన ‘సుర’లో మీరు సంపాదించిన బానిసలని కూడా అవి చేర్చివుంది. 70వ సురలో బానిసలతో కలిపడం పాపం లేదని వుంది. అసలా మాటలు ఇవీ. “వారి దక్షిణ హస్తాలు పొందిన వారికి వాళ్ల దోషం లేదు. గతంలో మాదిరి, ఇప్పట్లో మాదిరి, అసంఖ్యాక ముస్లిం గృహాల్లో బానిసలున్నారు. ‘మహమ్మద్ జీవితం’ అన్న గ్రంథంలో మూర్ అన్నట్టు ‘ప్రీ బానిసలతో కలిసి ఉండవచ్చనే అనుమతి విశ్వంఖలంగా ఉన్నంతకాలం ముస్లిం ఇళ్లలో దేశాల్లో బానిసలను లేకుండా చెయ్యలేరు. ఆ రకంగా బానిసత్వం విషయంలో, ‘ఖరాన్’ మానవజాతికే శత్రువు. మరి మామూలుగానే మహిళలు మరింత బాధితులు”.

కుల సమస్య తీసుకోండి, ఇస్లాం సోదరత్వం గురించి చెబుతుంది. ఇస్లాం బానిసత్వం నుంచీ, కులం నుంచీ విముక్తం అని ప్రతి వాళ్లు భావిస్తారు. బానిసత్వం గురించి ఇప్పుడు ఏమీ చెప్పక్కరలేదు. చట్టరీత్యా అది రద్దు అయింది. అది పున్నప్పప్పుడు దానికి అధిక భాగం తోడ్పాటు ఇస్లాం నుంచీ, ఇస్లాం దేశాల నుంచీ వచ్చింది. ఖరాన్లో బానిసల పట్ల ఎంత దయాపూరితంగా, దర్మబద్ధంగా ఉండాలో ప్రవక్త చెప్పిన మాటలు క్లెయిమ్ చేయమే. అయినా దాని నిర్మాణానికి ఇస్లాం చెప్పింది ఏమీ లేదు. సర్మూర్ బాగ్ చెప్పినట్లు:-

“తగ్గించడానికి మారుగా, ఆయన శృంగారాల్ని ఎక్కువ చేశాడు....బానిసల్ని విడుదల

* అదే గ్రంథం, అధ్యాయం XXXIX (39)

* * * కురాన్ ఇన్ కంపొజిషన్ ఎండ్ టీచింగ్ పే. 58

చేయాలన్న విధి నియమం ఏదీ ముస్లింలకు లేదు....."

కాని బానిసత్వం పోయినా, ముస్లింలలో కులం మిగిలింది. దీనికి ఉదాహరణగా బెంగాల్ ముస్లింల విషయం చూడవచ్చు. 1901లో జనాభా లెక్కల సూపరింటెండెంట్, బెంగాల్ ముస్లింల గురించి ఈ అనక్షికరమైన విషయాలు తెలియచేశాడు.

"మహమ్మదీయుల్లో అనూచనంగా వస్తూ ఉన్న నాలుగు తెగలు ఉన్నాయి - షేక్, నయ్యద్, ముమల్, పతాన్ - వాటికి బెంగాల్‌కి ఏ సంబంధమూ లేదు. మహమ్మదీయుల్లో రెండు ముఖ్య సాంఘిక విభాగాలు ఉన్నాయి. (1) అస్రాఫ్ లేక షరాఫ్ (2) అజ్లాఫ్ ఆస్రాఫ్ అంటే ఉన్నతుడు అని. అనుమానానికి తావులేకుండా విదేశీ వంశీకులు, షియా ఉన్నత కుటుంబాలనుంచి మతం మారి వచ్చిన వాళ్లు ఆ విభాగం వృత్తి వసుల విభాగంతో పహా, కింది కులాల నుంచి మతం మారిన వాళ్లు, - 'అజ్లాఫ్' విభాగం కిందికి వస్తారు, అంటే 'సీచులు; తక్కువవాళ్లు అని అర్థం. వాళ్లను కాలూ లేక ఇతార్, అంటే 'సీచ' అనీ అంటారు. రసీల్, రిజాల్‌కు భ్రష్టదూపం ఇది. దీనికి సీచ అనే అర్థం, పనికి మాలినవారు. వాళ్లతో ఏ మహమ్మదీయుడు కలవడు. వాళ్లకు మసీదులో ప్రవేశంలేదు, అందరి శ్మశానవాటికనూ వాడుకోవడానికి లేదు.

"హిందువుల్లో మాదిరి అనులోమక్రమంలో విభజన ఉంది

I. అస్రాఫ్ - ఉన్నతవర్గం మహమ్మదీయులు

1. నయ్యద్‌లు 2. షేక్‌లు 3. పతాన్‌లు, 4 ముమల్స్ 5. మల్లిక్ 6. మీర్జా

II. విలాఫ్ లేదా కింది తరగతి మహమ్మదీయులు

1. వ్యాపసాయంచేసే షేక్, మొదట్లో హిందువులే అయినా ఏ వృత్తి విభాగానికి చెందకుండా అస్రాఫ్ వర్గంలోకి అనుమతి అందించని వర్గం, ఉదాహరణకు ఫిరాని, ధకోరామ్

2. దార్జి, జిలానా, పకీర్, రంగైజ్

3. బార్హి, బదియర్, బిక్, చురిహార్, దాయ్, థావా, దునియా, గద్దీ, కల్కార్, కాపై కులా కుంజార్, లహరి, మాహిఫారోష్, మల్లా, నాలియా, వికారి.

4. అబ్జల్, బాకో బెదియా, భర్, చంపా, రోబి, హజ్జన, నాగర్హి, నాబ్, తుతినా

III. అజాల్‌లేక పతవమైన వర్గం

భనారో, హలాల్‌కోర్, హిజ్ర, కాన్పి, లాల్పూరి, మౌతగ, మెహతాకో.

జనాభా లెక్కల సూపరింటెండెంట్ ముస్లిం సాంఘిక వ్యవస్థను గురించి, మరో

విషయం చెప్పారు. అది “పంచాయతీ వ్యవస్థ” గురించి ఆయన ఇలా అన్నారు:

“పంచాయతీ అధికారం సాంఘిక విషయాలకూ, వృత్తి విషయాలకూ కూడ వర్తిస్తుంది. ఇతర కులస్థులతో వివాహం వేరం దాని గురించి పాలక వర్గం తీర్మానిస్తుంది. దానితో హిందూకులం మూడిరి పరవర్త వివాహం లేకుండా అంతా అంతరవర్త వివాహాలే. ఈ నిషేధం పై నుంచి కింది దాకా అన్ని కులాలకీ వర్తిస్తుంది. దోషిని తక్షణం పంచాయతీ ముందు హాజరు పరచడమే కాక, కులం నుంచి హేయంగా బహిష్కరిస్తారు. అలాంటి వాళ్లను వేరే కులంలోకి రానివ్వరు. పుట్టిన కులం పేరు మిగుల్తుంది. దాని ప్రత్యేక వృత్తిని ఆతను విడిచిపెట్టినా, ఇతర జీవితాధారాన్ని అనుసరించినా కూడా అంతే... బోలాలు కపాయివాళ్లు ఇంకా వాళ్లకు ఆపేరే ఉంది.”

భారత దేశంలోని ఇతర రాష్ట్రాల నుంచి ఇలాంటి వాస్తవాలు వెల్లడవుతున్నాయి. జనాభా లెక్కల్ని బట్టి చూస్తే సరదా అయిన విషయాలు తెలుస్తాయి. కాలెలే బెంగాల్ విషయాన్ని బట్టి చెప్పవచ్చు. మహమ్మదీయులు కులాన్నేగాక, అస్పృశ్యతను కూడా పాటిస్తారని:

హిందూ సంఘంలో ఏ నీతులు ఉన్నాయో అనే ముస్లిం సంఘంలోనూ భారతదేశంలో ఉన్నాయని చెప్పేందుకు అనుమానమే లేదు. నిజానికి ముస్లిములకు హిందువుల కున్న నీతులన్నీ ఉండటమే కాదు, ఇంకా ఎక్కువే ఉన్నాయి.

వర్త ఉంది. దాంతో ముస్లిం మహిళల వేర్పాటుకూడా వచ్చింది. మహిళలు లోపలి మందిరాల నుంచి ఇవతలకు రాకూడదు. లోటల్లోకి వరండాల్లోకి రాకూడదు. వాళ్ళుండాల్సింది వెనకపెరట్లనే. వృద్ధులు, బాలలూ అందరూ ఒక్క గదిలోనే కుక్కుకు పోయి వుండాలి. మగవాళ్లెవరూ వాళ్ల దగ్గర పని చెయ్యకూడదు. కొడుకుల్ని, సోదరుల్ని, తండ్రీని, పినతండ్రీని, పెదతండ్రుల్ని, దగ్గర బంధువులైన మగవాళ్లను తప్ప మరే ఇతర పురుషుల్ని చూడకూడదు. కొంతమంది మసీదుకు కూడా వెళ్లకూడదు. బురఖా వేసుకోవాల్సిందే. భారతదేశంలో వీధుల్లో బురఖాలు వేసుకున్న ఆడవాళ్లను చూడడం మహా దారుణంగా వుంటుంది. అలాంటి వేర్పాటు వల్ల ముస్లిం మహిళల శారీరక దారుణ్యం మీద ప్రభావం ఉండి తీరుతుంది. సాధారణంగా వాళ్లు పాండురోగంతో, క్షయతో, దంత వ్యాధులతో బాధపడ్తూ ఉంటారు. వాళ్ల శరీరాలు వంకర్లుపోయి ఉంటాయి. నడుములు వంగిపోయి ఉంటాయి. ఎముకలు పొడుచుకు వచ్చి ఉంటాయి. చేతులూ, కాళ్ళూ ఫంకరపోయి ఉంటాయి. వాళ్లల్లో గుండె జబ్బులు ఎక్కువ. కటిభాగం వంకరపోయి ఉండడంతో ప్రసవం అప్పుడు మరణాలు ఎక్కువ ఉంటాయి. వర్తవల్ల ముస్లిం మహిళల మానసికనైతిక పుష్టి దెబ్బతింది. ఆరోగ్య వంతుమైన సాంఘిక జీవితం లేకపోవడంతో నైతిక పతనం వచ్చి తీరుతుంది. వచ్చింది. బాహ్య ప్రపంచంతో సంబంధం ఏమీ లేకపోవడంతో, ఇళ్ళల్లో

చిల్లర తప్పులతో తన్నుకుంటూ ఉంటారు. దాంతో సంకుచితం అయిపోతారు దృక్పథంలో.

ఇతర సోదర ప్ర్రణకంటే వెనకబడి ఉంటారు. ఇల్లుదాటి బయట ఏ కార్య కలాపాల్లోనూ పాల్గొనలేరు. విజ్ఞాన సముపార్జన ఉండదు. బయట వివరాల పట్ల, నాలుగు గోడలకు బయట దేనిపట్ల ఆసక్తి ఉండరాదని వాళ్లకు బోధిస్తారు. ప్రత్యేకంగా పర్లాప్రలు నిస్సహాయులు, పిరికి వాళ్లు, జీవితంలో ఏ పోరాటం నైయ్యడానికి అసమర్థులు. భారత దేశంలో పర్లా మహిళలు అధిక సంఖ్యాకంగా ఉన్నారు. అంచేత పర్లా సమస్య ఎంత విస్తృతంగా, దారుణంగా ఉందో గమనించవచ్చు.

పర్లా నైతిక జీవితం మీద కలిగించేదాంతో పోలిస్తే శరీరక, భౌతిక ప్రభావాలు ఏమీ లేవనే చెప్పాలి. ప్రీ, పురుషులు ఉభయుల్లోనూ శరీరక వాంఛల్ని గురించిన అనుమానాల మీదనే పర్లా పుట్టింది. వాళ్లను ఒకళ్ల నుంచి ఒకళ్లని విడదీయ్యడం ద్వారా అది సాధ్యమని భావించారు. ఇంతాచేసి పర్లా ఆ లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి బదులు ముస్లిం పురుషుల నైతిక నియమాల్ని ప్రతికూలంగా ప్రభావితం చేసింది. పర్లావల్ల తన ఇంట్లో వాళ్లతో బయట, ఏ మహిళతోనూ ముస్లిం పురుషులకి సంబంధం లేదు. ఇంట్లో వాళ్లతో కూడా సంబంధాలు వందర్పాన్ని బట్టి మాత్రమే ఉంటాయి. కబుర్లాడుకోవడం దాకా మగవాడికి ఇతర సాహచర్యంగాని, ఆడవాళ్లతో కలిసి తిరగడంకాని ఉండవు. పెద్ద వాళ్లతోనూ పిల్లలతోనూ తప్ప. ఆడవాళ్లకూ మగవాళ్లకూ మధ్య ఈ ఏర్పాటు వల్ల మగవాళ్ల నడతలో చెడు ప్రభావం కలుగుతుంది. ప్రీ పురుషుల లిద్దరికీ ఏ సంబంధమూ లేకుండా అడ్డుగోడలు పెట్టి సాంఘిక వ్యవస్థవల్ల శరీరక వాంఛలు అతిగా పెరుగుతాయని చెప్పడానికి, అన్యభావిక, తదితర అవాంఛనీయ అలవాట్లు పెరుగుతాయని చెప్పడానికి ఎవళ్లో మనస్తత్వ శాస్త్రవేత్తల్ని సాక్ష్యం తెచ్చుకోనక్కర్లేదు.

పర్లావల్ల వచ్చే అనర్థాలు ఒక్క ముస్లిములకు మాత్రమే పరిమితం కావు. దీనివల్ల హిందువులు, ముస్లిములు ఎవళ్లకీ వాళ్లు కేటాయింపుగా ఉండిపోతారు. భారత దేశ ప్రజా జీవితానికి అది అనర్థం. ఈ వాదం మరీ తెగలాగిందని అనిపించవచ్చు. ఈ ఏర్పాటు ఎక్కువగా హిందువులు నలుగురితోనూ కలవక పోవడంవల్ల వచ్చిందనీ, పర్లావల్ల కాదనీ అనవచ్చు. కానీ హిందువులకూ ముస్లిములకూ మధ్య సాంఘికమైత్రిని స్థాపించవచ్చనీ హిందువులు అనడం సబబే... ఏమంటే అలాంటి కలయిక అంటే ఒకవైపు ఆడవాళ్లనుంచి,

- * ముస్లిం మహిళ సాంఘికహారా గురించి, క్యాష్ కుమార్ నెహ్రూ వాయకత్వం వహించారు.
- * యూరోపియన్లు భారతీయుల్ని తమ క్లబ్బుల్లోకి రానివ్వరు. అందుకు భారతీయులు వేసిన నిందలకు సమాధానంగా వాళ్లు చేపివారిన ఆసక్తిదాయకంగా ఉంటుంది. "మేము మా మహిళల్ని క్లబ్బులకు తీసుకువస్తాం. మీరు మీ మహిళల్ని తేగలిగితే మిమ్మల్ని రానిస్తాం. మీ ఆడవాళ్లు రాకుండా, మా ఆడవాళ్లను మీతో కలిసి మాట్లాడేటట్లు చెయ్యాలి. వగం వగంగా ఉండటానికి సరేననండి. అప్పుడు మా క్లబ్బుల్లోకి రానియ్యమనండి".

మరోవైపు మగవాళ్లనుంచి అని అర్థం.

దేశంలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో హిందువుల్లోని కొన్ని విభాగాల్లో వర్ణ ద్వారా వచ్చిన చెడుగులు లేవని కాదు. అయితే ముస్లిముల్లో వర్ణానికి మతపరమైన ముద్ర ఉంది. అలాంటిది హిందువుల్లో లేదు. ముస్లిముల్లో వర్ణానికి ఇంకాలోతైన మూలాలున్నాయి. హిందువుల విషయంలో అలా కాదు. ముస్లిముల్లో వర్ణ పోవాలంటే మత పరంగానా, సాంఘిక అవసరాలనే వాటి మధ్యపోటీ ఎదుర్కోవాలి. ముస్లిముల్లో వర్ణ సమన్య విజమైన సమన్య. దాని ఆవిర్భావం ఎలాంటిదైనా గానీ, హిందువుల్లో అలాంటిది లేదు. దాన్ని తొలగించేందుకు ముస్లిముల వైపునుంచి ప్రయత్నమూ లేదు.

ఆ రకంగా భారత ముస్లిముల సాంఘిక జీవితంలోనే గాక రాజకీయ జీవితంలోనూ స్పష్టత ఏర్పడింది. ముస్లిములకు రాజకీయాలుగా అవంటే ఆసక్తిలేదు. వాళ్ల ప్రధానమైన ఆసక్తి మతం. ఎన్నికల్లో పోటీచేసి అభ్యర్థిమంచి ఆ నియోజక వర్గం ఆశించేదల్లా మనీదులో పాత దీపాలకు బదులు కొత్త దీపాల్ని వేయించడం, మనీదులో కొత్త తివాస పరిపించమనీ, పాతది పాడై పోయిందనీ, లేకపోతే మనీదు శిథిలమై పోతుంది కాబట్టి దీన్ని బాగు చేయించమనీ అడగడం. కొన్ని నియోజక వర్గాల్లో అభ్యర్థి పెద్ద విందు ఏర్పాటు చేస్తేవారు. వాళ్లకు సంబంధించి ఎన్నిక అంటే డబ్బు, అది ఒక సాంఘిక కార్యక్రమమో, సారాధన జీవిత అభివృద్ధి కాదు. ముస్లిం రాజకీయాలు ఐహిక విషయాన్ని గురించి వట్టింతుకోపు. అంటే పేదధనిక విభేదాలు, పెట్టుబడిదార్య, శ్రామికులు, భూస్వాములు, కౌలుదార్లు, పూజారీ, సామాన్యదూ, హేతువు మూఢనమ్మకం లాంటివేమీ వట్టివు. ముస్లిం రాజకీయాలు మతపరమైనవి. ఒక్క విభేదాన్నే గుర్తిస్తాయని, హిందువులకీ, ముస్లిములకీ మధ్య ఉన్న విభేదాన్ని ఇష్టమైన వాటికీ వేటికీ ముస్లిము రాజకీయాల్లో చోటులేదు. ఒకవేళ వాటికి చోటున్నా, తప్పుడు ఏమంటే వాటిని అణచలేం. అని ముస్లిము రాజకీయ ప్రపంచంలో ఒక్కదానికే అంటే మతానికి లొంగే ఉండాలి.

ముస్లిముల్లో ఈ చెడుగులుండడం విచారకరమైందే. కాని ఇంతకుంటే విచారకరమైంది ముసల్మాన్లలో సాంఘిక సంస్కరణలు లేవడానికి ఒక వ్యవస్థాత్మక ఉద్యమం ఏదీ లేకపోవడం. అప్పుడుగాని ఈ దౌర్భాగ్యం పోదు. హిందువులకూ సాంఘిక దుర్మార్గాలున్నాయి. కాని వాళ్లకి ఉపశమనం కలిగించే అంశం ఒకటుంది. ఆ చెడుగులు ఉన్నాయన్న స్రుహా కొంతమంది కైనా ఉంది. కొంతమంది వాటి నిర్మూలన కోసం గట్టిగా కృషి చేస్తున్నారు. ముస్లిములకు ఇంత దౌర్భాగ్యం ఉందన్న విషయమే స్ఫురణకు లేదు! దాంతో వాటిని తొలగించే ప్రయత్నమే లేదు. ప్రస్తుతం వాళ్లలో అమల్లో ఉన్న ఆచారాలను తొలగించడానికి ఏ ప్రయత్నంచేసినా వాళ్లు ప్రతిఘటిస్తున్నారు. 1930లో బాల్య వివాహ చట్టాన్ని కేంద్ర శాసనసభలో ప్రవేశ పెట్టిన బిల్లుని వాళ్లు ప్రతిఘటించారు. బాలికల వివాహ వయస్సుని 14

ఏళ్లకు, బాబురకు 18 ఏళ్లకు పెంచడానికి ఉద్దేశించిన దిల్లు అది. ముస్లిముల మత న్యాయానికి ఇది పానగదని ముస్లిముల వాదం. ఆ దిల్లుని ప్రతిదశలోనూ వాళ్లు ప్రతిమంటించడమే కాదు, అది చట్టం అయ్యేక పీవీల్ డిప్ ఓబీడియన్స్ ప్రారంభించారు. అర్హులైన వాళ్లు ముస్లిములు ప్రారంభించిన ఈ ఆందోళన విస్తృతం కాలేదు. అది కాంగ్రెస్ పీవీల్ డిప్ ఓబీడియన్స్ తో కలిసిపోయింది. కాని సాంఘిక సంస్కరణకు ముస్లిములు ఎంత వ్యతిరేకులూ అన్న విషయాన్ని ఇది తెలియజేస్తుంది.

సాంఘిక సంస్కరణలకు ముస్లిములు ఎందుకు వ్యతిరేకం? ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ముస్లిములు తిరోగాములని మామూలుగా ఇచ్చే జవాబు. చరిత్రలో లభ్యమయ్యే దాఖలాల్లో ఇది నిజమేనని విస్తృతంగా చెప్పవచ్చు. ముస్లిములు తొలి కార్యోత్సాహం తర్వాత చిత్రమైన స్పర్శలోపడి పోయారు. ఆ తొలి కార్యోత్సాహం చాలా ఘనమైంది. ఎన్నో సామ్రాజ్యాలు సైతమయ్యాయి. అయితేనేం స్పర్శ ఆపహించింది. దాన్నుంచి వాళ్లు మళ్ళీ కోలుకోనే లేదు. ఈ స్పర్శతో కారణం ఏమిటి? వాళ్ల పరిస్థితుల్ని అర్థమయినా చేసిన వాళ్లు చెప్పేది ఏమిటంటే ఇస్లాం ఒక ప్రపంచమతం అన్న భావన ముస్లిములకు ఉండడం అని ఇలా వాదించడం కనిపిస్తుంది-

"మతానికి విధేయుడై యుండి ముసల్మాన్ పురోగమించడు. ఆధునిక శక్తులు చక్కగా సాగిపోతున్న ప్రపంచంలో వాళ్లు స్థిరభావన అంటూ అలానే ఉండిపోయారు. తను బానిసలుగా మార్చిన జాతుల్ని తన సహజమైన అనాగరికత్వంలోనే కదలిక లేకుండా ఉంచేయ్యడం ఇస్లాంలో ఉన్న ప్రముఖ అంశాల్లో ఒకటి. అది ఘనీభవించి పోయింది. అలసత్వం మందమైన పాఠ కమ్ముకు పోయాయి. దీన్ని మార్చడం కుదరదు. రాజకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక పరిణామానికి దీని మీద ప్రభావంలేదు.

"ఇస్లాం బయట రక్షణ లేదు అని బాగా బుర్రకు పట్టించిన దానివల్ల దీని ఆధ్యాత్మిక సందేశం బయట ఆనందం లేదని దీని న్యాయం బయట వేరీ నత్యం లేదని బోధించిన దానివల్ల ఏ ముస్లిం కూడా తన పరిస్థితిని మించిన దాన్ని దేన్నీ ఉపాసనలేక పోతున్నాడు. ఇస్లామిక్ చింతనను మించిన చింతనను దేన్నీ చెయ్యలేదు. తను ప్రకాశి సాదించేసిన అతనిభావన. తనేసినలైన విశ్వాసానికి హక్కుదారుడని అతని భావన. నత్యం తన సాత్తు-ఇక మార్పులకి గురయ్యే సాపేక్షనత్యం అనేది ఏదీ లేదు. అందనత్యమే.

"ముస్లిం మత న్యాయం దిన్న వ్యక్తులలో సమైక్య భావనను అనుభూతిని, వివేచననూ పాదుకోల్పింది."

ఈ ఏకరూపత మృత ప్రాయంగా ఉండేది. దాన్ని ముస్లిమే ముస్లిములకు బోధించడమే కాదు, ఒక అసహనభావంతో దీన్ని రుద్దారు. అలాంటిది ముస్లిం ప్రపంచం బయట ఎక్కడా ఉండదు. దానివల్ల వివేచనాజ్ఞానం లేకుండా పోయింది. వివేచనా జ్ఞానానికి ఇస్లాం

బోధనలకూ చుక్కెదురు. రెనాన్ చెప్పినట్టు "ఇస్లాం ఆధ్యాత్మిక, ఐహికాల నన్నిహిత సంఘటికరణ. మూఢ నమ్మకాల ఏలుబడి సాగుతుందిక్కడ. మానవాలి ఎన్నడూ మోయలేనంత భారమైన సంతకె ఇది. ఒక మతంగా ఇస్లాం అందాలు ఇస్లాంకు ఉన్నాయి. కాని మానవ వివేచనకు ఇస్లాం హానికరంగా తయారైందంతే. తేజస్సు తలుపులు బుద్ధికి మూసివేసింది. మనసులు అంతకు ముందే మూసుకుపోయాయి. స్వేచ్ఛాయుత చింతనని చిత్రహింసలు పెట్టింది. మిగతా మతాలంత తీవ్రంగా కాకపోయినా, మరింత పరిణామ యుతంగా చేసింది. తాను జయించిన దేశాన్ని మానసిక వివేచన సంస్కృతి లేకుండా చేసింది. ముసల్మాన్లు శాస్త్రజ్ఞానం అంటే ద్వేషం, పరిశోధన నిరుపయోగం అని అతని వాదన. పరిశోధన చవకబారుది, అపవిత్రం- ఏమంటే అవి భగవంతునితో పోటీ పడతాయి. ప్రకృతి శాస్త్రాలు; చారిత్రక శాస్త్రాలూ అంతే, ఏమంటే అవి ఇస్లాంకు ముందుకాలం నాటివి. ప్రాచీన అనత్యవాక్కుల్ని తిరగదోడతాయి..."

"ఇస్లాం శాస్త్ర విజ్ఞానాన్ని శత్రువుగా చూస్తుంది. అందులో మినహాయింపు లేదు. కాని అది ప్రమాదం. దురదృష్టవేమిటంటే ఇస్లాం విజయవంతం కావడం. శాస్త్రాన్ని చంపి అది తనని తానే చంపుకుంది. ప్రపంచంలో పరమ అధమ స్థాయికి పడిపోయింది".

ఈ జవాబు స్పష్టంగానే వుంది. కాని నిజమైన జవాబు కాదు. ఇదే నిజమైన జవాబు అయితే భారత దేశం ఐయట ముస్లిం దేశాల్లో జరుగుతూ వున్న ఆందోళనలకూ, కల్లోలాలకూ నమద్దన ఏమిటి? పరిశోధనా జిజ్ఞాస, పరిణామ కాంక్ష, సంస్కరణ కామన జీవితంలో అడుగడుగునా కనిపిస్తున్నాయి. నిజానికి అర్బీల్ జరిగిన సాంఘిక సంస్కరణలు చాలా విప్లవాత్మక మైనవి. ఆయా దేశాలకి అడ్డంరాని ఇస్లాం ఒక్క భారత ముస్లిములకు మాత్రమే రావడమేమిటి? ఇందుకేదో ప్రత్యేక హేతువు ఉండి ఉండాలి. సాంఘిక, రాజకీయ స్త్రోతకి హేతువు ఏదో ఉండాలి.

ఏమిటి ప్రత్యేక కారణం? భారత దేశంలో ముస్లిములున్న ప్రత్యేక స్థానాన్ని బట్టి అది వచ్చింది. ప్రధానం హిందూ ఆధిపత్యమున్న వాతావరణంలో అతనున్నాడు. హిందూ వాతావరణం మెల్లి మెల్లిగా, కాని పట్టుగా అతన్ని ఆక్రమించు కుంటోంది. అది తన మానవత్వాన్ని హరించేస్తోందని అతని భయం. క్రమక్రమంగా పడలి పోవడం జరుగుతుందనీ, అంచేత ఇస్లామిక్ అయిన ప్రతి దానికి గట్టిగా కరుచుకు పోవాలనీ అతని భావం అది తన సమాజానికి అనర్థమేమోనన్న ఊహ అతనికి లేదు. హిందూ ఆధిపత్యం బలంగా ఉన్న రాజకీయ వాతావరణంలో ఉన్నాడు. తను అణగారిపోతాడని రాజకీయంగా అణగారిపోతే పతనమై పోతాడనీ అతని భయం. సాంఘికంగా రాజకీయంగా హిందువులు తనను ముంచేస్తారని అతని భయం. ముస్లిములు ఈ దేశంలో ఇలా ఉంటాననీ ఇదే ముఖ్యమైన కారణం అని

నాకు తోస్తోంది. ఇతర దేశాల్లో పోలిస్తే సాంఘిక సంస్కరణలు లేకుండా వెనకబడి ఉండడానికి ఇదే కారణం. హిందువులకు వ్యతిరేకంగా అపారహుమూ పోరాడ్డానికే సర్వ శక్తులూ ఖర్చవుతున్నాయి. పేట్లు, ఓట్లు అనేదే గొడవంతా, సాంఘిక సంస్కరణల ఊపేలేదు. ఒకవేళ ఏ మాత్రం అన్నా ఉన్నా మత ఉద్రేకాల ప్రేరణతో, ఆ భారం మోయలేక అణగారి పోయింది. హిందువులకు వ్యతిరేకంగా తమ భేదభావాలు వక్కున పెట్టి, సమైక్య సంఘటనలో కలిసి పోతారు. వాళ్లు తమ సాంఘిక-మత పర చక్యంతో హిందువులకు వ్యతిరేకంగా ఎలాగైనా పోరాడాలని వాళ్లకి ఉంది.

వాళ్ల రాజకీయ స్పర్శతకూ ఇదే కారణం. చహిక జీవిత అభివర్గాలున్న విషయాన్ని ముస్లిం నాయకులు ససేమిరా ఒప్పుకోరు. అదంటే హిందూ వ్యతిరేక పోరాటంలో బలహీనం కావడమేనని వాళ్ల భయం. పేద ముస్లిములు పేద హిందువులతో కలవరు. సంపన్నుల నుంచి న్యాయం కోరడానికి, భూ స్వామికి వ్యతిరేకంగా పోరాడేప్పుడు పేద ముస్లిం కౌలుదార్లు పేద హిందూకౌలు దార్లతో కలవరు. పెట్టుబడి దారుడికి వ్యతిరేకంగా పేద ముస్లిం శ్రామికులు, పేద హిందూ శ్రామికులూ కలవరు. ఎందుకని? జవాబు కష్టమైందేమీ కాదు. ధనికులకు వ్యతిరేకంగా పేదలు జరిపే పోరాటంలో చేరితే ముస్లిమ్ సంపన్నుడికి వ్యతిరేకంగా తను పోరాడాలని పేద ముస్లింకు అనిపిస్తుంది. భూస్వామ్య వ్యతిరేక పోరాటంలో చేరితే ముస్లిం భూస్వామి వ్యతిరేక పోరాటంలో చేరడం అనిపిస్తుందతనికి. అదే రకంగా ముస్లిం శ్రామికుడికినీ, సంపన్న ముస్లిం భూస్వామికి పెట్టుబడి దారుడికి హాని కలిగించడం అంటే ఇస్లాంకు ద్రోహం చెయ్యడమవుతుంది. తద్వారా హిందువుల వ్యతిరేక పోరాటం సన్నగిలి పోతుంది.

భారత సంస్థానాల్లో జరిగిన రాజకీయ సంస్కరణల పట్ల ముస్లిము నాయకుల వైఖరిని బట్టి ముస్లిము రాజకీయాలు ఎంత వక్రంగా తయారయాయో చూడొచ్చు. హిందూ రాష్ట్రమైన కాశ్మీర్లో ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వాన్ని ప్రవేశపెట్టమని ముస్లిములు, వాళ్ల నాయకులు పెద్ద ఆందోళన చేశారు. అదే ముస్లిములు, నాయకులు ముస్లిము రాష్ట్రాల్లో ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వాలకు చచ్చేటంతగా వ్యతిరేకులు. ఈ వింత వైఖరికి కారణం మరల గ్రహ్యమే. ముస్లిములకు సంబంధించి అన్ని కూడా ముస్లిం-హిందూ ఎదురు బొదురు వ్యవహారంగానే ఉంటాయి. ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వం ముస్లిములకు లాభిస్తే అది కావాలి. దానికోసం పోరాడాలి. కాశ్మీరు లాంటి చోట్ల పాలకుడు హిందు, జనాభా అధిక శాతం జనాభా హిందువులు. మరి ఆ రాష్ట్రాల్లో ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వం అంటే ముస్లిము పాలకుడి నుంచి అధికారాన్ని హిందువులకి బదలాయించడమే. అందుకనే వాళ్లు ఒక సందర్భంలో దాన్ని కోరుతున్నారు. మరో సందర్భంలో దాన్ని వ్యతిరేకిస్తున్నారు. ముస్లిములకు ప్రధానంగా కావల్సింది ప్రజాస్వామ్యం కాదు. అధిక సంఖ్యాక ప్రజాస్వామ్యం తమకు, హిందువులతో పోరాటంలో లాభిస్తుందా? లేదా అనే దానిపై తమ పోరాటం బలపడుతుందా? బలహీన

వదుతుందా? బరిహాస పడితే ప్రజాస్వామ్యం అక్కర్లేదు. ముస్లిము రాష్ట్రాల్లో ఆ అధ్వాన్న పరిస్థితి కొనసాగడమే మేలు. హిందువుల చేతిలో ముస్లిం పాలకులది అధికారం కృశించి పోవడం కంటే.

ఒక్క కారణంతో ముస్లిముల రాజకీయ సాంఘిక స్పృహను వివరించవచ్చు. హిందువులు, ముస్లిములు గుక్క తిప్పుకోకుండా పోట్లాడుతూ ఉండాలిందే. హిందువులకి వాళ్లమీద పెత్తనం కావాలి. వాళ్లకి హిందువుల మీద కావాలి. ముస్లిములు పాలక వర్గంగా ఉండేవాళ్లు, అది మళ్లీ సాగింది. అందుకోసం తమ విభేదాన్ని పూడ్చి పెట్టుకోవాలి.

ఇతర ముస్లిం దేశాల్లో జరిగిన సాంఘిక సంస్కరణల్లాంటి వాటిని భారతదేశ ముస్లిములు తిరస్కరించారు. ఏమంటే ఆ దేశానికి ప్రతి క్షణంలో పోటీపడే మతపర రాజకీయ వైరుధ్యాలు లేవు. భారతదేశంలో వాళ్లకు అవి ఉన్నాయి.

III

ఇదో అందచాందస వాదం. ముస్లిం సాంఘిక వ్యవస్థను బలంగా వెట్టుకున్న వాటిని సంస్కరించాలన్న అవసరమే అతనికి కనిపించదు. అది వాళ్లనే కాదు హిందువుల్ని వెట్టుకుంది. సాంఘిక సామర్థ్యం లేనట్లయితే ఇతర రంగాల్లో పురోగతి సాధ్యం కాదని హిందువులు ఒకప్పుడు గుర్తించారు. హిందూ సాంఘిక ఆచారాల దుర్మార్గం వల్ల హిందూ సమాజం సామర్థ్యాన్ని పోగొట్టుకుంది. ఆ చెడుగుల్ని తొలగించడానికి నిరంతరం కృషి చెయ్యాలి. ఈ విషయాన్ని గుర్తించడం వల్లే భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ ఆవిర్భావంతో బాటు సాంఘిక కాన్ఫరెన్సుకి కూడా పునాది పడింది. కాంగ్రెస్ దేశ రాజకీయ వ్యవస్థలో ఉన్న బరిహాస అంశాన్ని నిర్వచిస్తూ ఉంటే సాంఘిక కాన్ఫరెన్స్ ఒకే సంస్థకు చెందిన రెండు విభాగాలుగా వాటి వాటి వార్షిక సమావేశాల్ని ఒకే పండిట్స్ జరుపుకునేవి. కానీ త్వరలోనే రెండూ రెండు పార్టీలుగా విడిపోయాయి. ఒకటి రాజకీయ సంస్కరణ పార్టీ, మరొకటి సాంఘిక సంస్కరణ పార్టీ. వాటి మధ్య పేచీ తల ఎత్తింది. రాజకీయ సంస్కరణ పార్టీ జాతీయ కాంగ్రెసును సమర్థించింది. సాంఘిక సంస్కరణ పార్టీ సాంఘిక కాన్ఫరెన్స్ని బలపరిచింది. రెండూ రెండు శత్రు శిబిరాలయి పోయాయి. రాజకీయ సంస్కరణ ముందా? సాంఘిక సంస్కరణ ముందా? అనేది వివాదమయింది. ఒక దశాబ్దం పాటు బలాబలాలు సమంగానే ఉన్నాయి. ఏ వక్షానికి విజయం దక్కలేదు. అయితే సాంఘిక కాన్ఫరెన్సు దశ వెనక్కి గజగబా మళ్ళింది. విద్యార్థికులైన హిందువుల్లో చాలామంది రాజకీయంపై పే మొగ్గి, సాంఘిక సంస్కరణను నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నారని సమావేశాలకి అధ్యక్షత వహించిన వాళ్లు విలపించారు. కాంగ్రెసుకు హాజరయ్యే వాళ్ల సంఖ్యచాలా ఎక్కువగా ఉంటే సాంఘిక కాన్ఫరెన్సుకు హాజరయ్యే వాళ్ల సంఖ్య తక్కువగా ఉండేది. ఈ ఉదాసీనత, సంఖ్య తగ్గడం లాంటి వాటిని అనుసరించి వ్యర్థీయ తిలక్లాంటి రాజకీయవాదుల నుంచి నైముఖ్యం వచ్చింది. క్రమేణా రాజకీయ

సంస్కరణ పార్టీ వెళ్ళింది. సాంఘిక కాన్ఫరెన్స్ లుపై అయిపోయింది. దీన్ని మరిచి పోయారు.¹ గాంధీ నాయకత్వం కింద హిందూ సమాజం రాజకీయ ఉన్నత గృహంగా కాకపోయినా భాయంగా రాజకీయాల పిచ్చి పట్టుకుంది. సహాయ నిరాకరణ, తీర అనిదేయత, స్వరాజ్యం కోసం కేకలు, సాంఘిక సంస్కరణ స్థానాన్ని ఆక్రమించాయి. రాజకీయాందోళనల విలయాపర్యపు పరివర్తనలో సంస్కరించు కోవాల్సిన చెడుగులున్నాయన్న విషయాన్ని హిందువులు మర్చిపోయారు. ఇంకా ఆ వీరుక ఉన్నవాళ్ళయినా రాజకీయ సంస్కరణలంతా ముఖ్యమైనదే సాంఘిక సంస్కరణ అని నమ్మడం లేదు. అది ముఖ్యమైందని ఒత్తిడి చేస్తే రాజకీయాధికారం లేకుండా సాంఘిక సంస్కరణ ఉండదని వాదిస్తారు. రాజకీయాధికారం సాధించాలన్న ఆత్మత చాలా ఎక్కువైంది. దాంతో సాంఘిక సంస్కరణలకు అనుకూలంగా ప్రచారం చేసినా వహించలేక పోతున్నారు. దానివల్ల బోలెడు కాలమూ, శక్తి, రాజకీయ ప్రచారం నుంచి మళ్ళిపోతాయని వాళ్ళంటున్నారు. గాంధీకి లేఖరాసిన ఒక వ్యక్తి జాతీయ వాదుల దృక్పథాన్ని, కొంచెం మొరటుగానే అయినా, సరిగ్గా చూపించాడు. గాంధీకి ఇలా రాశాడు.²

“రాజకీయాధికారం సాధించకుండా ఏ సాంఘిక సంస్కరణ సాధించలేమని మీకు తెలియదా? ప్రస్తుత ఆర్థిక పరిస్థితిని మార్చాలి. రాజకీయ పునర్నిర్మాణం లేకుండా ఏ పునర్నిర్మాణమూ సాధ్యంకాదు. సన్నదియ్యం, ముతక బియ్యం గొడవలు సమీకృత ఆహారం గొడవలు లాంటివన్నీ వెర్రిఉపాలు.”

సాంఘిక సంస్కరణలపార్టీకి రెనడే నాయకుడు. ఆయన రంగాన్ని కాంగ్రెస్ కు వదిలేసి మరణించాడు. హిందువుల్లో మరోపార్టీ పుట్టింది. అదీ కాంగ్రెస్ కు పోటీ పార్టీయే. అది హిందూ మహాసభ, దాని పేరును బట్టి హిందూ సంస్కరణను తెచ్చే పార్టీ అని ఎవళ్ళైనా అనుకుంటారు. కాని అది అలాంటి పార్టీ కాదు. కాంగ్రెస్ తో దాని పోటీకి సాంఘిక సంస్కరణ, రాజకీయ సంస్కరణ అన్న వాటితో సంబంధం లేదు. కాంగ్రెస్ వాళ్ళల్లో ఉన్న ముస్లిం అనుకూల దోరణిని ఇది వ్యతిరేకించింది. ముస్లింలకు వ్యతిరేకంగా ఒక ఐక్య సంఘటనను నిర్వహించడమే దాని లక్ష్యం. హిందువుల హక్కుల్ని కాపాడే వ్యవస్థగా అది సర్వదా రాజకీయ కార్యకలాపాలమీద, పట్లమీద పడవులమీద ఓ కన్ను వేసి ఉంచింది. సాంఘిక సంస్కరణ గురించి అసలు ఊహలకే రానియ్యలేదు. హిందువుల ఐక్య సంఘటనను ఏర్పాటు చేయాలని తలపెట్టినప్పుడు, సాంఘిక సంస్కరణలను తెచ్చి పెడితే లేనిపోని విధేదాన్ని కలిగించడం ఎందుకు దండగ. హిందువులందరినీ కూడ గట్టుకు రావడం కోసం, హిందూ మహాసభ 1935 చట్టం ఉద్దేశించిన పెడరేషన్ ఆహ్వానించింది.

1. మరింత వివరణాత్మక ప్రకటన కోసం 'కులవ్యవస్థ విరూపణ' అన్న నా వ్యాసం చూడండి.

2. హరిజన్ - 11 జనవరి 1936.

అందులో ఎన్ని అసంబద్ధతలు, లోటుపాట్లు ఉన్నాగానీ హిందూ మహాసభ, భారత సంస్థానాల్ని, వాటివాటి పాఠశాలతోనే అలా ఉంచాలని కోరుకుంది. హిందూ రాష్ట్రాలమీద చెయ్యవలెయ్యండి అన్నది దాని అధ్యక్షుడి సమరవినాదం అయింది. ఈ వైఖరి ముస్లిముల వైఖరి కంటే వింతగా ఉంది. హిందువుల రాష్ట్రాల్లో ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వాలు హిందువులకు హాని చెయ్యవు. అలాంటప్పుడు హిందూ మహాసభ అధ్యక్షుడు దాన్ని వ్యతిరేకించాలా? అది ఐదుశా ముస్లిములకు తోడ్పడుతుందేమో, ముస్లిములను తను ఎంత మాత్రమూ సహించలేడు.

IV

కేంద్ర అసెంబ్లీలో ముస్లిం వివాహ చట్టం VIII- 1939ని రద్దు చేయడం విషయంపై జరిగిన చర్చకు మించి, హిందువుల, ముసల్మానుల ఛాందస వాద మూఢ విశ్వాసాలకు మరొక మంచి దృష్టాంతం చెప్పలేము. 1939కి ముందు కాలంలో, ముస్లిం చట్టం ప్రకారం వివాహితలైన ముస్లిం మహిళలు తమ మతం మార్చుకున్నట్లయితే, వారి వివాహం రద్దయిపోయేది. తను కొత్తగా స్వీకరించిన మతానికి చెందిన వ్యక్తిని ఎవరినైనా ఆ మహిళ వివాహమాడేందుకు అవకాశం ఉండేది. అప్పటికి 60 ఏళ్లుగా కోర్టులు నిర్ణయించిన ఈ చట్టం భారతదేశ మంతటా అమలులో ఉండేది. అయితే VIII- 1939 చట్టంలోని 4వ సెక్షన్ ప్రకారం ఈ చట్టం రద్దయిపోయింది. ఈ సెక్షన్ ఈ క్రింది విధంగా ఉంది.

ఒక వివాహిత ముస్లిం మహిళ ఇస్లాం మతాన్ని పరిత్యజించడం గానీ, వేరొక మతాన్ని స్వీకరించడం గానీ ఆమె వివాహాన్ని రద్దు చేయలేవు. ఇస్లాంను పరిత్యజించడం గానీ, కొత్త మతాన్ని స్వీకరించడంగానీ జరిగిన తర్వాత సెక్షన్ 2లో ఉదాహరించిన కారణాలను చూపిస్తూ తన వివాహాన్ని రద్దుచేసుకోవడం కోసం డిక్రీ పొందే అవకాశం ఆమెకు ఉంటుంది. అయితే వేరొక మతాన్ని పరిత్యజించి, ఇస్లాం మతం స్వీకరించిన మహిళకు ఈ సెక్షన్లోని అంశాలు వర్తించవు.

ఈ చట్టం ప్రకారం-మతం మార్చిడి కారణంగా ఒక ముస్లిం వివాహిత వివాహం రద్దుకాదు. అయితే ఆమెకు విడాకులు పొందే హక్కు ఉంటుంది. మతం పరిత్యజించడం గానీ, మతం మార్చుకోడం గానీ విడాకులకు ఒక కారణంగా సెక్షన్ 2 ప్రస్తావించక పోవడం ఒక అసక్తి దాయకమైన అంశం. వివాహిత ముస్లిం మహిళకు విచ్ఛేదాధికారం లేకుండా చేసి, ఏమతం వాడైనప్పటికీ ఆమె తన భర్తకి కట్టుబడి వుండాలని ఈ చట్టం ముస్లిం మహిళలను శాసించింది.

ఈ మార్పుకు మద్దతుగా సూచించిన కారణాలు చాలా అసక్తిదాయకంగా ఉన్నాయి.

* జబర్ హన్ వెర్సన్ అతని భార్య అన్న కేసులో నాయువ్య సరిహద్దు రాష్ట్ర సైకోర్టు 1870లో ఇచ్చిన తీర్పు మొదటిది.

ఈ దిల్లును ప్రతిపాదించిన శాసన సభ్యుడు క్యాబీ కట్టి ఈ మార్పును బలపరుస్తూబలమైన వాదన చేశారు. ఈ చట్టాన్ని ప్రతిపాదిస్తూ ఆయన మాట్లాడారు. "ఆయన ఏమన్నారంటే "అన్నిమతాలలానే ఇస్లాం మతం కూడా మత పరిత్యాగాన్ని రాజ్యాధికార నేరమంత గొప్ప నేరంగా పరిగణించింది. ఇది ఇస్లాం మతానికి కొత్తదేమీ కాదు. ఏ దేశంలోనైనా పురాతన చట్టాలను మనం పరిశీలించినట్లయితే వాటిలో కూడా ఇటువంటి అధికరణాలు అమలు కావడం మనకు తెలుస్తుంది. మత మార్పిడి నేరానికి పొల్పడిన ఒక పురుషుడికి 'మరణం'వంటి కఠిన శిక్ష విధిస్తే, మహిళకు మాత్రం జైలు శిక్ష లభిస్తుంది. మత పరిత్యాగం ఒక పాపం, ఒకనేరం, దానికిశిక్ష వేయాల్సిందే, మహిళకైతే ఒక భార్యగా ఆమె తన హెరాదాను కోల్పోవాలి అన్నది ఆ పురాతన చట్టంలో నిర్దేశించిన నియమం. భార్య హెరాదానే కాదు- సమాజంలో తన స్థానాన్ని కూడా ఆమె కోల్పోతుంది. ఆమె తన ఆస్తిని, హక్కులనూ కూడా కోల్పోవలసి వస్తుంది.

"అయితే కుల పరమైన లోపాలను నిర్మూలించే చట్టం XXI 1850లోనే ఆమోదం పొందింది. ఈ చట్టంవల్ల, మత పరిత్యాగం ఒక వివాహిత మహిళ తన హక్కులను కోల్పోయే విధానం అంతరించింది. వారసత్వపు హక్కులపైన కానీ, ఆస్తులపైన కానీ, మరే విషయంపైన కానీ మతం మార్పిడి కారణంగా ఏర్పడిన నష్టానికి వివాహిత ముస్లిం మహిళ బలి కానక్కర్లేదు. చట్టం ఆమెకు తోడ్పడి- ఆలోచనా స్వేచ్ఛను ఆమెకు ప్రసాదించింది. తనకు వచ్చిన మతాన్ని స్వీకరించే స్వాతంత్ర్యం ఇచ్చింది. మతం మార్పిడి కారణంగా ఆమెపై పడే నష్టాల్లాటి నుంచి ఆమెను విముక్తి చేసింది. అయితే, ఒక భార్యలాగా ఆమె హెరాదాపై ఉన్న ఆంక్షలను మనం ఎంతకాలం అమలు పరచాలి? అన్నదే ప్రశ్న. భార్యగా ఆమె హెరాదా సమాజంలో ఆమె కొకస్థానాన్ని కల్పిస్తుంది. ఆమె ఒక కుటుంబానికి చెందినట్లయితే ఆమెకు పిల్లలు ఉంటారు. ఇతర సంబంధాలు కూడా ఉంటాయి. ఆమెకో ఆలోచనా స్వేచ్ఛ ఇచ్చినట్లయితే- పాత మతంలోనే కొనసాగటాన్ని ఆమె ఇష్టపడక పోవచ్చు. ఆమె తన మతాన్ని మార్చుకొన్న పక్షంలో మన ఆధునిక భావాలనుసరించి ఒక భర్తకు భార్యగా ఉండే ఆమె గౌరవాన్ని మనమెందుకు కాదనాలి? ఆలోచనా స్వేచ్ఛనూ, మత స్వాతంత్ర్యాన్నీ కులాంతర మతాంతర వివాహాలను అనుసరిస్తున్న ఈ రోజుల్లో విశ్వాసాన్ని లేదా మతాన్ని మార్చుకున్న చిన్న కారణం మూలంగా ఒక భార్యగా ఆమె హక్కులను కాలరాచే నిబంధనను మనమెందుకు బలపరచాలి?

ఒక ముస్లిం వివాహితకు తన భర్తతో గల బాంధవ్యాన్ని అంతం చేసేందుకు మత పరిత్యాగం కారణమవుతుందన్న విరుద్ధ భావాన్ని ఈ ఆధునిక యుగంలో మన మెందుకు బలపరచాలి" ఇది వాదనలో ఒక భాగం.

“పార్టీ వివాహం- విడాకుల చట్టం 1936లోని 32వ సెక్షన్ ప్రకారం- తన భర్త పార్టీ మతాన్ని పరిత్యజించాడన్న కారణంగా ఒక వివాహిత పార్టీయువతి విడాకుల కోసం కోర్టులో దావా వేయవచ్చు.” ఇందులో మొదటిది, విడాకులకు కారణం మతభావనలు గానీ, మత విశ్వాసాలుగానీ కావు. ఎందువల్ల నంటే మత మార్పిడి జరిగి రెండు సంవత్సరాలు గడిచి పోయినా కక్షిదారు ఏ విధమైన అభ్యంతరం చెప్పకపోయినా ఆ వివాహాన్ని రద్దు చేసుకునే హక్కు ఇద్దరిలో ఎవరికీ ఉండదు. రెండవ దేమిటంటే- ఎదుటివారు మతాన్ని మార్చుకున్నారని ఆరోపించిన కక్షిదారుకు వివాహం రద్దు చేసుకునే హక్కు ఉంటుంది. ఈ చట్టంతో పాటు స్థానికులైన మతం మారినవాళ్ల (నేటివ్ కన్వర్ట్స్) వివాహాల రద్దు చట్టం- xxi- 1886ను పరిశీలిస్తే మతం మార్పిడి వివాహ బంధంపై ఇతర మతాల వారిలో కూడా ఎటువంటి ప్రభావం చూపుతున్నదో మనకు అర్థమవుతుంది. ఇది భారతదేశంలోని అన్ని మతాల వారికీ వర్తిస్తుంది. ఒక భారతీయుడు క్రైస్తవ మతంలోకి మారడం వివాహాన్ని రద్దు చేయదన్న సత్యాన్ని ఈ చట్టం గుర్తించింది. అయితే ఆ వ్యక్తి కోర్టుకు వెళ్లి, మతం మార్చుకోని తన జీవిత భాగస్వామి తనకు సంబంధించి వివాహ విధులను సక్రమంగా నిర్వహించాలని కోరుకునే హక్కు ఉంటుంది. ఆ తరువాత వారికి ఒక ఏడాది గడువు ఇస్తారు. తమ వైవాహిక బంధాన్ని పునః ప్రారంభించే విషయమై కొంతమంది ఇతర వ్యక్తుల సమక్షంలో భార్యాభర్తలిద్దరూ పరస్పరం ముఖాముఖి మాట్లాడుకోవాలని వారిరువురూ ఒక అంగీకారానికి రాలేకపోతే అత్యంత తీవ్రమైన కారణంగా, వారి వివాహం రద్దవుతుందని న్యాయమూర్తి ఆదేశిస్తాడు. ఆ వివాహం రద్దు అవుతుంది. అయితే మతం మార్చుకున్న కారణంగా కాదు. అందువల్ల, మతం మార్పిడి వివాహాన్ని రద్దు చేయలేదన్న సిద్ధాంతం భారతదేశంలోని ప్రతి మతానికీ వర్తిస్తుంది”. కేంద్ర అసెంబ్లీలోని మరొక ముస్లిం సభ్యుడూ, బిల్లు సమర్థకుడూ అయిన సయీద్ గులాబీక్ నౌరంగ్ బిల్లులోని సూత్రాన్ని సమర్థిస్తూ ఇలా అన్నారు : అన్ని పరిస్థితుల్లోనూ కూడా మతం విడిచిపెట్టడం అసంకల్పితంగా, తక్షణంగా, ఎటువంటి న్యాయ విచారణలతోనూ, కోర్టు ఆదేశాలతోనూ, ఇతర సంస్కారాలతోనూ పనిలేకుండా వివాహం రద్దవుతుందన్న అభిప్రాయం లేకుండానే ద్రిటిషు ఇండియాలోని కోర్టులు చాలా కాలం నడిచాయి. అదీ కోర్టు వారు చేపట్టిన న్యాయ విధానం. అయితే ఈ అంశంపై ప్రస్తుతం హానసీ జ్యూరిస్టులకు మూడు అభిప్రాయాలున్నాయి. బాకారా జ్యూరిస్టులు సంతరించుకున్న ఒక అభిప్రాయం వేరే చోట నుండి స్వీకరించినది. అయితే అది కూడా సంపూర్ణంగా లేదు. దాన్నే నేను అనేక పార్కాలున్న పక్షపాత పరిస్థితి అంటాను. బాకారా అభిప్రాయం ఏమిటి అన్నది ఇప్పటికే కాశీ తదితర పక్షాలు చెప్పారు. మతాన్ని పరిత్యజించడం వల్ల వివాహం రద్దు అవుతుందని బాకారీ జ్యూరిస్టులు అంటారు. నిజానికి ఈ అంశంపై నేను సాధికారికంగా నూటికి నూరుపాళ్లు

పరైన విధంగా చెప్పగలను. అదేమిటంటే- బాకారా అభిప్రాయం ప్రకారం, వివాహం రద్దుకాదు, తాత్కాలికంగా నిలుపు అవుతుంది. వివాహం తాత్కాలికంగా నిలుపు చేయబడుతుంది. అయితే, భార్య పశ్చాత్తాపపడి తిరిగి ఇస్లాం మతాన్ని స్వీకరించేటంత వరకూ ఆమె నిర్బంధంలో ఉంటుంది. రెండవ అభిప్రాయం ఏమిటంటే మత పరిత్యాగం వల్ల ముస్లిం మహిళ తన భర్తకు భార్యహోదాను కోల్పోతుంది. కానీ అతని బానిస స్త్రీగా మారుతుంది. ఈ అభిప్రాయం పలితంగా ఉద్భవించే మరొక అభిప్రాయ మేమిటంటే- ఆమె తన భర్తకు బానిసగా ఉండాలైనా అవసరంలేదు. మొత్తం ముస్లిం జాతికంతటికీ ఆమె బానిసగా మారుతుంది కనుక ఎవరైనా ఆమెను ఉంచుకోవచ్చు. మూడవ అభిప్రాయం- మత పరిత్యాగం వల్ల వివాహ బంధానికి ఎటువంటి విఘాతమూ తగలదు. బాకారా అభిప్రాయం లోని మొదటి అభిప్రాయాన్ని కోర్టువారు స్వీకరించారు. తీర్పులు, విచారణలు ఆ అభిప్రాయంపై ఆధారపడే ఉన్నాయి.

ప్రత్యేకించి ఈ ఒక్క ఉదాహరణలో మాత్రమే చట్ట పూర్వకంగా సరిదిద్దవలసిన న్యాయపూరిత తప్పిదాలు లేవని ఈ సభకు తెలుసు. ఇతర కేసుల్లో కూడా న్యాయ తప్పిదాలు, న్యాయ అభిప్రాయాల్లో విభిన్నతలు, అనిశ్చితాలు, చట్టపరమైన అన్నపైతలు ఉన్నాయి. న్యాయ అభిప్రాయంలోని తప్పిదాలు ఎప్పటికప్పుడూ చట్టం సరిదిద్దుతూ వుండాలి.

ప్రత్యేకించి ఈ విషయంలో మాత్రం తప్పిదం తరువాత తప్పిదం కొనసాగుతూనే ఉంది. ఈ ప్రశ్నను అర్థించే రూలింగుల్ని నాకు చూపండి. నా బిల్లుకు జవాబు లేదన్నది ఇచ్చితంగా గ్రహించవలసి ఉంది. ఎందుకంటే, కోర్టులు నాకు వ్యతిరేకంగా నిర్ణయించాలి. ఈ సభకు వచ్చి ఏదో ఒక విధంగా దీన్ని చట్టం చేయమని అడగవసరం నాకు లేదు.

మార్పును తీవ్రంగా ఆకాంక్షిస్తూ, ఈ బిల్లుకు మద్దతుగా చేసిన పై వాదనల్లో దృఢత్వం లేదు. క్రైస్తవులు, ముస్లిములు, పార్శీలకు సంబంధించి విదాకుల చట్టాల మధ్య విభిన్నతలు ఉన్నప్పుడు, మత మార్పిడి వాస్తవమైనదని రుజువైన పక్షంలో- ముస్లిం చట్టం పార్శీ, క్రైస్తవ చట్టాల కన్నా ముందుందని ముస్లిం చట్టాన్ని వెనుకకు తీసుకు వెళ్లడానికి బదులు, పార్శీ-క్రైస్తవ చట్టాలను అభివృద్ధి పరచాలని గ్రహించడంలో కాజీ విఫలమయ్యారు. ముస్లిమ్ జ్యూరిస్టులలో విభిన్న ఆలోచనా దృక్పథాలు ఉన్న పక్షంలో, ముస్లిమ్ మహిళల స్వేచ్ఛను గుర్తించే అభ్యుదయ దృక్పథాన్ని స్వీకరించే ముస్లిం మహిళలను ఉంపుడు కత్తెగా మార్చే అనాగరిక పద్ధతిని తొలగించే చట్టంతో సహకరించే విధంగా అది ఉండాలేదా అన్న విషయంపై నైరంగ్ పరిశోధిస్తూనే వున్నారు. అదలా ఉంచితే- ఈ మార్పు వెనుక అంతర్లీనంగా ఉన్న ఉద్దేశంతో ఈ చట్టపరమైన వాదనలకు సంబంధం లేకుండా పోయింది. ఒక వనిత కొత్త మతంలోకి అక్రమంగా మారడం, ఆమెను కొత్త మతంలోనే ఉండేలా

చూసి, తిరిగి పాత మతంలోకి వెళ్లకుండా చూసేందుకు కొత్త మతానికి చెందిన ఒక వ్యక్తితో త్వరత్వరగా వివాహం జరిపించడం- వీటిని ఆపాలన్నది ఈ మార్పు వెనకగల ప్రధాన ఉద్దేశం. ఒక ముస్లిం మహిళ హిందూత్వాన్ని స్వీకరించడాన్ని ఒక హిందూ మహిళ ఇస్లాం మతాన్ని పుచ్చుకోవడాన్ని సామాజిక, రాజకీయ దృక్పథాల నుండి చూస్తే గొప్ప పరిణామాలు కనబడతాయి.

అంటే - రెండు మతాల మధ్య ఉన్న సంఖ్యాపరమైన తులనాత్మక స్థితిలో వైరుధ్యాలు చోటు చేసుకుంటాయి. ఒక మహిళ మతం మారినందువల్ల ఉత్పన్నమైన వైరుధ్యాలు కాబట్టి దీనిని ఉపేక్షించరు. జాతీయత వల్ల మహిళకు నిర్దిష్ట ప్రమాణాలు ఉండవు. కానీ పురుషులలా కారు. జాతీయవాదాన్ని పరిరక్షించడంలో మహిళల పాత్ర సంతృప్తి కరంగాలేదు.* అందువల్ల మహిళల మతం మార్పిడి, అనంతరం వివాహాలను తమ సంఖ్య పరమైన బలానికి సంబంధించి మార్పు తెచ్చుకొనేందుకు హిందువులపై ముస్లింలు, ముస్లిములపై హిందువులు అనుసరిస్తున్న విధ్వంసక చర్యలుగా పరిగణించారు. మహిళల మతం మార్పిడి వశువుల తోలివేతకన్నా అధ్వాన్నంగా దిగజారడంతో, మత పరమైన సమతుల్యతకు స్పష్టమైన సమతుల్యంగా పరిణామించడంతో దాన్ని అరికట్టేందుకు ప్రయత్నించారు. ఈ చట్టం వెనుకగల ఈ వాస్తవమైన కారణాన్ని చట్టంలోని నాలుగవ సెక్షన్లోని రెండు నిబంధనల్లో చూడవచ్చు. ప్రతిబంధం-1లో ముస్లిం మతానికి చెందిన ఒక మహిళను తమ మతంలోకి మార్చుకున్నప్పటికీ మతం మార్పిడితో ప్రమేయం లేకుండా ఆమె ముస్లిం భర్తకి కట్టుబడి ఉండవచ్చని హిందువులు అంగీకరించారు. ప్రతిబంధం-2లో వివాహం హిందూ మహిళను తమ ముస్లిం మతంలోనికి మార్చుకున్నప్పటికీ వేరొక ముసల్మాన్తో ఆమెకు వివాహం జరిగినప్పటికీ, ఆమె ఇస్లాం మతాన్ని వదిలిపెట్టిన పక్షంలో ఆమె వివాహం రద్దయిపోతుందని హిందూ మతానికి చెందిన పాతభర్త వర్తకు వెల్లిపోయే స్వేచ్ఛ ఆమెకు ఉంటుందనీ ముస్లిములు అంగీకరించారు. అందువల్ల చట్టపరమైన ఈ మార్పులో అంతర్లీనంగా ఉన్న ఉద్దేశ్యం ఏమిటంటే - సంఖ్యాపరమైన సమతుల్యతను కాపాడటం, మహిళల హక్కులకు భంగం కలిగకుండా చూడటం. ఈ రుగ్మతలో తగినంతగా పేర్కొనని మరొక రెండు లక్షణాలు కూడా ఉన్నాయి. ఒకటి అనూయ, సామాజిక వ్యవస్థలోని ఒకరు సంస్కరణకు ఉద్యమిస్తే రెండవ వారికి సహజంగా పుట్టే అనూయ ఇది. అటువంటి సంస్కరణ ప్రభావం నియంత్రణా బలాన్ని ఇచ్చినట్లుంటే ఒక్కోసారి అది శత్రుత్వానికి కారణమవుతుంది. ఈ వైఖరిని అద్భుతంగా చిత్రీకరించే ఒక అనక్తి కరమైన సంఘటనని స్వామి శారదానంద రాశారు. 1926 ఏప్రిల్ 26వ తేదీ లిబరేటర్ సంచికలో తన జ్ఞాపకాలను రాస్తూ ఆయన ఈ సంఘటనను ఉదహరించారు. ఆయన మాటల్లో-

* ఈ అంశంపై 'ఏప్రిల్ ఆన్ వెమాలిటీ' గ్రంథంలో గ్రంథ రచయిత రెనాన్ రాసినవి చూడండి.

“సోషల్ కాన్సరెన్స్ కు ‘జాతీయత’ అన్నపదం రావడం అదే తొలిసారి, చివరి సారికూడా. దానికి నాయకత్వం వహించే బాధ్యత రవాడేది. మొదటినుంచీ, సర్వత్రా అది ఒక హిందూ కాన్సరెన్స్ గానే ఉంది. నేషనల్ సోషల్ కాన్సరెన్స్ లో చేరిన ఏకైక మహమ్మదీయ ప్రతినిధి బార్నిలీకి చెందిన ముస్తాసాహెద్. సరే- ఒక హిందూ ప్రతినిధి నేనూ కల్గి బాల్య వితంతువుల పునర్వివాహానికి అనుకూలంగా ఒక తీర్మానాన్ని ప్రతిపాదించడంతో సదస్సు ప్రారంభమైంది. సనాతనులు, పండితులు దాన్ని వ్యతిరేకించారు. ఇంతలో ముస్తా తాను మాట్లాడేందుకు అనుమతి కోరారు. ఈ తీర్మానం హిందువులకు సంబంధించి సదనీ అందువల్ల ముస్తా మాట్లాడవలసిన అవసరం లేదనీ దివంగత బైజ్ నాద్ ముస్తా సాహెబ్ తో చెప్పారు. దాంతో ముస్తా కోపోద్రిక్తులయ్యారు. అయితే, సదస్సు అధ్యక్షుడు లోపం తన మీద ఉంచుకోకుండా ముస్తా మాట్లాడేందుకు అనుమతించారు. హిందూ శాస్త్రాలు పునర్వివాహాన్ని అనుమతించడం లేదనీ, అందువల్ల దానికోసం ఒత్తిడి తీసుకు రావడం పాపమనీ ముస్తా సాహెబ్ అన్నారు. మళ్ళీ తమ మతం నుంచీ వేరే మతానికి మారి, తిరిగి మొదటి మతాన్నే స్వీకరించిన క్రైస్తవుల గురించిన తీర్మానంపై చర్చ జరుగుతున్నప్పుడు ముస్తా సాహెబ్ మాట్లాడుతూ- హిందూ మతాన్ని వదలి పెట్టి వెళ్ళిన ఒక వ్యక్తికి తిరిగి ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ హిందూ మతంలో చేరే అవకాశం కల్పించ కూడదని కోరారు” అన్న ఖ్యలకు సంబంధించి కూడా ముస్లిముల వైఖరిని తెలియజేసే మరొక సంఘటన ఉంది. అణచి వేయబడ్డ వర్గాలను ముస్లిములు ఎప్పుడూ హేయంగానే చూస్తూ ఉంటారు. ఈ అణచివేయబడ్డ వర్గాలను కలుపుకొని హిందువులు మరింత బలపడవచ్చన్న ముస్లిముల భయమే హిందువుల, ముస్లిముల మధ్య అసూయకు కారణమైంది. జనాభా వివరాల సేకరణలో- అణచివేయబడ్డ వర్గాలను హిందువులుగా చేర్చవద్దని 1909లో సంవత్సరంలో ముస్లిములు సూచించారు. 1929లో కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడిగా ఉపస్థానస్థు మహమ్మద్ అలీ 1909లో ముస్లిములు చేసిన సూచన పరిమితులను దాటిపోయారు.

అయిన చెప్పిన దేమిటంటే

“ఈ కలహాల్ని చిన్న పిల్లల చేష్టలు. మతపరమైన కార్య కలాపాలు స్నేహ పూరిత వాతావరణంలో సర్దుబాటు కాని పక్షంలో- ఈ శత్రువైఖరుల గురించి ఆలోచించేందుకు ఒక రంగాన్ని సులభంగా కల్పించగల వారెవరు? అన్న ప్రశ్న ఒకటుంది.

అణచివేయబడ్డ వర్గాలను హిందూ సమాజం త్వరగా తమలో విలీనం చేసుకోని పక్షంలో ఈ ప్రశ్న ఆ వర్గాల వారిదవుతుంది. క్రైస్తవ సంస్థ ఇప్పటికే తీరికలేకుండా ఉంది. దానితో ఎవరూ గొడవ పడరు. అయితే హిందూ సంస్థల, ముస్లిం సంస్థల పరిస్థితి ఒకేలా ఉంది. ఏడేతవర్గాల మత మార్పిడి కోసం భారీ స్థాయిలో మిషనరీ సాసైటీని నిర్వహించగల సమర్థుడూ, పలుకుబడి ఉన్నవాడూ, ధనవంతుడూ అయిన ఒక పెద్ద మనిషి నాకొక

సలహా ఇచ్చాడు. అదేమిటంటే:

“దేశంలోని ఏయే ప్రాంతాల్లో హిందూ, ముస్లిం మిషనరీలు పనిచేస్తున్నాయో, ఆ ప్రాంతాలను హిందూ ముస్లిం సంబంధిత ప్రాంతాలుగా విభజించాలి. ఒక్కో మతం ఒక్కో సంవత్సరానికి లేదా అవసరమైన పక్షంలో దీర్ఘ కాలికంగా పనిచేసేందుకు సిద్ధ పడాలి. విలీనానికి కానీ, మత మార్పిడికి కానీ సిద్ధపడిన వ్యక్తుల సంఖ్యను అంచనా వేయాలి. ఈ అంచనాలు కార్మికుల సంఖ్య, ఒక్కో మతం వెచ్చించగల నిధుల మీద ఆధారపడి వుండాలి. అంతకుముందటి వాస్తవ సంఖ్యలతో ఈ అంచనాలను పరీక్షించాలి. ఇవన్నీ కూడా హిందూ మతానికి తెలిసిన పెద్ద మనుషులతో ఒక ఒప్పందానికి వచ్చేలా ఉండాలి”. ఈ పద్ధతిలో విలీనం కానీ, మత మార్పిడి కానీ చేసేందుకు రెండు మతాలకు కూడా స్వేచ్ఛ ఉంటుంది. హిందూ సోదరులు ఈ సలహాను ఏ విధంగా స్వీకరిస్తారో నేను చెప్పలేను. అయితే మనస్ఫూర్తిగా, నిజాయితీగా ఈ సలహాను నేను వారితో చెప్పి వారికి పద్ధతిపై నేనే ఉంచుతున్నాను. బరోడా రాష్ట్రంలోని ‘కాలిప్రజల’ కేంద్ర రాష్ట్రాల్లోని గోండుల పరిస్థితిని నేను కళ్లారా చూశాను. ఇది మనందరి బాధ్యతేనని నేను అంగీకరిస్తున్నాను. వారిని హిందువులు తమ సమాజంలో విలీనం చేసుకోకపోతే మిగిలిన వారలంతా చివరకు సహతస హిందువులతో సహా అందరూ కూడా వాళ్లని అస్పృశ్యులుగా చూడటానికి అర్హత కోల్పోతారు. మత మార్పిడి వారినందరినీ మారుస్తుంది. ఇది మతం మార్పిడికి కూడా గొప్ప విషయమే కదా.

మరొక అంశం సన్నాహాలు. ఎటువంటి తీవ్రత లేకుండా రెండు మతాలవారు పరస్పరం సన్నాహాలు ప్రారంభించారు. రెండు శత్రు రాజ్యాల మధ్య ఆయుధ పోటీలా ఉంది ఇది. హిందువులకు బెనారస్ విశ్వవిద్యాలయం ఉంటే ముస్లింలకు ఆలీమద్ విశ్వవిద్యాలయం ఉండి తీరాలి. హిందువులు ‘కుద్దీ’ ఉద్యమాన్ని ప్రారంభిస్తే ముస్లింలు తాల్గీ ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించాల్సిందే. హిందువులు ‘సంఘటన్ మొదలు పెడితే తంజీమ్ తో ముస్లింలు దాన్ని ఎదుర్కోవల్సిందే. హిందువులకు ఆర్.ఎస్.ఎస్.ఎస్! ఉంటే కాక్సారో (ముస్లిం స్వచ్ఛంద కార్యకర్తల సంఘం) నిర్వహించి ముస్లింలు జవాబు చెప్పేతరాలి.

సమాజ రణరంగంలోని ఈ పోటీ యుద్ధభూమిలో కృత నిశ్చయంతో ఉన్న దేశాలకు ఉండేటటువంటి స్ఫూర్తితో నడిపించింది. హిందువులు తమపై ఆధిపత్యం కొనసాగి స్తారేమోనని ముస్లింలు భయపడేవారు. ముస్లింలు మళ్లీ తమని పాలిస్తారేమోనని హిందువులు భయించేవారు. ఇరుమతాల వారు కూడా యుద్ధ సన్నద్ధులై కనబడేవారు. పరస్పర సన్నాహాలను గమనించేవారు.

1. ఆర్.ఎస్.ఎస్. హిందూ స్వచ్ఛంద కార్యకర్తలతో బూసాందించబడిన రాష్ట్రీయ స్వయం సేవక్ సంఘటన.
2. కాక్సారో: ముస్లిం స్వచ్ఛంద కార్యకర్తల సంఘం

ఇది ఒక భయంకరమైన పరిస్థితి. ఒక భీతావహమయం. హిందువులు తమలో తాము బలాన్ని కూడగట్టుకుంటే ముస్లిములు భీతావహమై పోయేవారు. ఆ భయాన్ని ఎదుర్కొనేందుకు ముస్లిములు తమ శక్తులను పెంచుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తే హిందువులు అదే పనిచేసి వారిలో సమానస్థితికి చేరుకునేవారు. ఇలా సన్నాహాలు జరుగుతుంటే మొత్తమంతటా అనుమానం, రహస్యం, కుట్ర అని అనిపించేది. రెండు ఘతాల మధ్య అనివార్యమై పోయిన 'యుద్ధం' గురించి ప్రతి ఒక్కరూ భయపడుతూ సన్నద్ధ మవుతుండటం వల్ల ప్రళయ పరిష్కారానికి గల అవకాశాలు కూడా విషపూరితమై పోయాయి. అటువంటి పరిస్థితుల్లో- హిందువులు, ముస్లిములు ఏమీ చేసుకోబోవటం లేదనీ, ఎదుటి వారి సవాల్‌ని ఎదుర్కొనేందుకు సన్నద్ధ మవుతున్నారని తప్ప మరేమీ లేదనీ, ఇది చాలా సహజమనీ, తమంతట తామే తెలుసుకున్నారు. ఇది మనుగడకోసం పోరాటం. మనుగడలో ప్రమాణాలకోసం కాదు. దీన్ని మనం మనుగడ కోసం గానే లెక్క వెయ్యాలి. దీన్నించి రెండు సంగతులు చెప్పవచ్చు. మొదటిది ఏమిటంటే- హిందువులు, ముస్లిములు ఒకరినొకరు శత్రువులను ఎదుర్కొనేందుకు తమలో ఉన్న సామాజిక రుగ్మతలను నివారించడాన్ని ఒదిలి పెట్టేశారు. ఇది అభిలషణీయమైనదేనా? అది ఎలా అంతమవాలి? సామాజిక రుగ్మతలవల్ల సమస్యలు ఎదురైనప్పుడు వాటిని ఒక పక్కన పెట్టి వేయటం అభిలషణీయమని ఎవరూ అనరు. సామాజిక రుగ్మతలున్నచో అవి బాధలకూ, అన్యాయానికి చిహ్నాలుగా మారక ముందే వాటిని నిర్మూలించాలి. ప్రతిచోటా ఉన్న సామాజిక, ఆర్థిక రుగ్మతలే విప్లవానికి నాంది పలుకుతాయి. సాంఘిక సంస్కరణ రాజకీయ సంస్కరణకు నాంది పలుకుతుందా, రాజకీయ సంస్కరణ సాంఘిక సంస్కరణకు నాంది పలుకుతుందా అన్నది వివాదాస్పద విషయమే కావచ్చు. అయితే రాజకీయ సామాజిక సంస్కరణలకు ఉపయోగపడటమే రాజకీయాధికారానికి పరిపూర్ణత అనడంపై రెండు అభిప్రాయాలు ఉండవు. సమాజాన్ని పట్టి ఏదీంచి నాశనం చేస్తున్న అనేక రుగ్మతలను రాజకీయాధికారం నిర్మూలిస్తుందన్న అభిప్రాయానికి వ్యాయం జరగని వక్షంలో, రాజకీయాధికారం కోసం చేస్తున్న పోరాటమంతా బూడిదలో పోసిన పన్నీరు అవుతుంది. అయితే ఏదో ఒక విధంగా హిందువులు ముస్లిములు రాజకీయాధికారం లోనికి ప్రవేశిస్తే- ఆ అధికారాన్ని వాళ్లు సాంఘిక సంస్కరణలకు ఉపయోగిస్తారని ఏం ఆశించగలం? ఆ విషయానికి సంబంధించి ఎటువంటి ఆశలు పెట్టుకోలేం. హిందువులు, ముస్లిములు ఒకరినొకరు శత్రువులుగానే పరిగణించుకుంటున్నంత కాలం, ఆ శత్రువులను ఎదుర్కొనేందుకు సన్నాహాలు చేయడంలోనే వారి శ్రద్ధాసక్తులు సరిపోతాయి. హిందువులకు వ్యతిరేకంగా ముసల్మానులు, ముసల్మానులకు వ్యతిరేకంగా హిందువులు ఐక్య సంఘటనలు నెలకొల్పు తున్నంతకాలం, నడుస్తున్నంత కాలం సామాజిక రుగ్మతల మీద నిశ్శబ్దమైన కుట్ర జరుగుతూనే వుంటుంది. ఈ రుగ్మతలు భయంకరమైనవిగా మారి, తక్షణ పరిష్కారం కోరే స్థితిలో ఉన్నప్పటికీ

ముస్లిములు కానీ, హిందువులు కానీ వాటిపై శ్రద్ధ చూపరు. దీనికి కారణం చాలా చిన్నది. సంఘ సంస్కరణలకు చేపట్టే ప్రతి చర్య సంఘాన్ని విభాగాలుగా విభజించి తద్వారా తమ మతాన్ని బలహీనం చేస్తుందని, ఆ తరువాత అవతలి మతం వారి సవాలును ఎదుర్కొనేందుకు తమకు బలం సరిపోదని ఆలోచించి సంఘ సంస్కరణకు ఏ ఒక్కరూ కూడా చొరవ తీసుకోరు. ఒకమతం వేరొక మతాన్ని శత్రువుగా చూస్తున్నంత కాలం సామాజిక ప్రగతి ఉండదని స్పష్టంగా చెప్పవచ్చు. ఇరుమతాల వారి ఆలోచనలపై చర్యలపై చాందస వాదం అధిపత్యం కొనసాగుతూనే ఉంటుంది.

ఈ శత్రుభావన ఎన్నాళ్ళకు అంతరిస్తుంది? ఒకే రాజ్యాంగం వీడలో, ఒకే దేశానికి చెందిన సహోదరులుగా హిందువులు, ముస్లిములు జీవించేకాలం వస్తే ఇది అంతరించినట్లే. ఒకే రాజ్యాంగం ఉంటే సంఖ్యాపరమైన సమతుల్యత దెబ్బతింటుందన్న భయమే హిందువులకు ముస్లిములను శత్రువులుగా, ముస్లిములకు హిందువులను శత్రువులుగా మారుస్తోంది.

ఇది ఇలాగేకొనసాగితే- దీనికి చికిత్స స్పష్టంగా పాకిస్తానే! శత్రుభావనలు ఏర్పడటానికి దారితీసిన ప్రధాన కారణాలను అది తొలగిస్తుంది. హిందువులు, ముస్లిముల మధ్యగల పరస్పర ఆక్రమణభయాన్ని, పరస్పర జానసత్వ భయాన్ని కూడా పాకిస్తాన్ నిర్మూలిస్తుంది. పాకిస్తాన్‌కు, హిందుస్తాన్‌కు స్వతంత్ర రాజ్యాంగాలను కల్పిస్తే రోజూవారి జీవితంలో బలం సమతుల్యతను కాపాడుకునేందుకు జరుగుతున్న నిరంతర పోరాటాన్ని అవి నిర్మూలిస్తాయి. ప్రస్తుతం ముడిపడుతున్న తక్షణ సామాజిక ప్రాముఖ్యంగల ప్రధానాంశాలను చేపట్టేలా చేస్తాయి. స్వరాజ్య పోరాటంలోని ప్రధానాంశమైన ప్రజల జీవిత విధానాలను మెరుగు పరుస్తాయి. అటువంటి వాదనలు ఏవీ లేకుండా, ఒకరి చేతుల్లో మరొకరు ఓడిపోతామేమోనన్న భయంతో ముస్లిములు, హిందువులు చర్య, ప్రతిచర్యలకు దిగుతున్నారు. పోరాట సన్నాహాలు ఎప్పుడూ కలిసి సంఘ సంస్కరణలకన్నా ముందే ఉంటాయి. అందువల్ల సామాజిక స్పృహ కోనసాగి తీరుతుంది. ఇది సహజం. ఎవరూ ఆశ్చర్య పడవల్సిన పనిలేదు. బెర్నార్డ్ షా చెప్పినట్టు "విజేత దేశం క్యాస్టర్ రోగి వంటిది. అతడు దేన్ని గురించి ఆలోచించడు. ఆరోగ్య వంతుడు తన ఎముకల గురించి పట్టించుకోనట్లే, ఆరోగ్య కరమైన దేశం కూడా జాతీయత గురించి ఆలోచించడు. అయితే, ఒక దేశ జాతీయతను చిన్నాభిన్నం చేసినట్టయితే, దాన్ని తిరిగి పొందడం గురించి తప్ప అది మరి దేన్ని గురించి ఆలోచించడు. జాతీయవాదుల ఆకాంక్ష సఫలమయ్యేంత వరకూ, ఏ సంస్కర్త, ఏ వేదాంతీ, ఏ మతబోధకుడి మాటలూ కూడ ఆ దేశం వినదు. ఏకీకరణ, సరళీకరణ గురించి తప్ప ఎంత ప్రధానమైన విషయాలైనా ఆ దేశం పట్టించుకోదు".

హిందువులనుండి వేరు పడదామనుకుంటున్న ముస్లిముల ఏకీకరణ జరగకపోతే, ఒకరిపై మరొకరి అధిపత్యం ఉంటుందేమోనన్న భయం నుంచి ముస్లిములు, హిందువులు విముక్తి కాకపోతే, ఈ సామాజిక స్పృహ అనే అవారోగ్య పరిస్థితి బాగుకాదు అనడంలో సందేహంలేదు.

మతపరమైన దాడి

మతపరమైన దాడి

హిందువులకు ముస్లిముల మీద, ముస్లిములకు హిందువుల మీద ద్వేషభావం వున్నట్లుగా ఆషామాషీ పరిశీలకునికి కూడా గోచరించే విషయం. హిందువులకు ఈ ద్వేషభావం ఇప్పుడిప్పుడే అలవడటం మొదలైంది. కాని ముస్లిములకు ద్వేషభావం స్వతహాగా ఆదినుండి ఉంది. కొంతకాలం తర్వాత హిందువులు ముస్లిములను ఈ విషయంలో అధిగమిస్తారనవచ్చును. కానీ నేడు మత ద్వేషాన్ని ప్రదర్శించడంలో ముస్లిములు హిందువుల కంటే చాలా ముందున్నారు.

మత కలహాలను గురించి చర్చించిన అధ్యాయంలో ముస్లిముల సాంఘిక ద్వేషాన్ని గూర్చి సవివరంగా చెప్పడమైంది. ముస్లిముల రాజకీయ ద్వేషాన్ని గూర్చి సంక్షిప్తంగా వివరించడం అవసరం. ఎందుకంటే ఈ రాజకీయ ద్వేషాన్ని మనం తేలిగ్గా తీసుకొనేందుకు వీలులేనంత రుగ్మతను సృష్టించింది.

ముస్లిముల రాజకీయ ద్వేషానికి మూడు ముఖ్య కారణాలున్నాయి. ఏనాటికానాటికీ పెరుగుతున్న ముస్లిముల రాజకీయ ఆకాంక్షలు మొదటగా చెప్పకోవాలి. వీటికి నాంది 1892 సంవత్సరం.

1885లో భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ ని స్థాపించారు. స్వపరిపాలనా కాకుండా సమర్థమైన పరిపాలన కావాలనే ద్వేషంతో అది ప్రారంభమైంది. దీనికి జవాబుగా 1891 చట్టం ద్వారా ఏర్పాటైన ప్రాంతీయ కేంద్ర శాసనసభల స్వభావాన్ని మార్చవలసిన అవశ్యకతను ఆంగ్ల ప్రభుత్వం గుర్తించింది. కాంగ్రెసు ఆందోళన అంకుర దశలోనే ఉన్నందువల్ల వాటినే అందరి అభిమానం సంపాదించేటట్లు ఆంగ్ల ప్రభుత్వం సంపూర్ణంగా రూపొందించే పోయింది. రంగుపులిమితే చాలనుకున్నది. తదనుగుణంగా పార్లమెంటు

1892లో భారత శాసనసభా చట్టాన్ని అంగీకరించింది. ఈ చట్టంలోని రెండు ప్రధానాంశాల్ని మరచిపోకూడదు. ప్రభుత్వం తొలిసారిగా ప్రజాసభలను ఏర్పాటుచేయడానికి ప్రజాప్రాతినిధ్యం మూల సూత్రంగా అంగీకరించింది. ఇది ఎన్నిక సూత్రం మీద కాదు, నామినేషన్ల సూత్రం ప్రకారం.

అయితే ఈ నియమావళికి ముందు ఆ వ్యక్తి ముఖ్యమైన ప్రజాసంస్థలైన పురపాలక సంఘాలు, జిల్లా బోర్డులు, విశ్వవిద్యాలయాలు, వ్యాపారసంఘాలు, ఇత్యాదుల చేత ఎంపిక అయిఉండాలి. భారత రాజకీయ రాజ్యాంగ విధానంలో మత ప్రాతినిధికపై ముస్లిములకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యాన్ని ఈ చట్టాన్ని పురస్కరించుకుని ఏర్పాటుచేసిన శాసన సభల్లో తొలిసారిగా కల్పించడమైంది.

ఈ మత ప్రాతినిధికము ఎలా ప్రవేశపెట్టారో అగమ్యగోచరం. ఎందుకంటే మూడో కంటికి తెలియకుండా అతి రహస్యంగా దీన్ని ప్రవేశపెట్టారు. ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య సూత్రం ఈ చట్టంలో చోటుచేసుకోలేదు. చట్టం దీన్ని గూర్చి ఏమీ చెప్పటంలేదు. ఆసక్తి ఉన్నవారికి, వర్గాలకూ ప్రాతినిధ్యం ఇవ్వాలనే దాంట్లో ముస్లిములను చేర్చాలన్న విషయం నియమావళిని తయారుచేసే బాధ్యత వహించిన వారికిచ్చిన ఆదేశాల్లోనే ఉంది కాని చట్టంలో కాదు.

దీన్ని ఎవరు ప్రవేశపెట్టారనేది పరమరహస్యం. ఏ ముస్లిం సంస్థల కోరిక మేరకే ఈ ప్రాతినిధ్యాన్ని ఇవ్వలేదు. ఇది ఎవరి ముష్టిష్కంలో మెదిలింది? నైక్రాయి డఫరిన్ శాసనసభలో ప్రాతినిధ్య ప్రాతినిధికము గూర్చి విపులీకరిస్తూ, ఇంగ్లండులో లాగ కాకుండా భారతదేశంలో ఆసక్తి దారులను దృష్టిలో పెట్టుకొని ప్రాతినిధ్యం ఇవ్వాలన్న ఆవశ్యకతను 1888లోనే వక్కాణించారు. కాబట్టి డఫరిన్ ప్రవేశపెట్టారని అనుకోవచ్చు. మరొక చిత్రమైన ప్రశ్నమంటే డఫరిన్ ఇలాంటి పదకాన్ని వేయడానికి కారణమేమిటి? మూడు సంవత్సరాల క్రితం స్థాపించిన భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ నుండి ముస్లిములను దూరంగా ఉంచటానికే ఇది జరిగిందనుకోవచ్చు. అదిలా ఉండనీయండి, తొట్ట తొలిసారిగా భారత రాజ్యాంగంలో ముస్లిములకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యం ఇవ్వడమనే ముఖ్యాంశం ఈ చట్టం మూలంగానే, చట్టం, నియమావళి, ఎంపిక చేసుకునే వాక్కు ముస్లిం వర్గానికి ఇవ్వకపోగా, ఎన్ని స్థానాలు ముస్లిములకు కేటాయించబడాలో కూడా చట్టం చెప్పలేదు. ప్రత్యేక

1. మొదటి రౌండ్ టేబుల్ సమావేశంలోని అల్ప సంఖ్యాకవర్గాల ఉపకమిటీలో మహమ్మద్ షేక్ చేసిన ఉపన్యాసాన్ని చూడండి.
2. రాజా సరేంద్రనాథ్ ఉపన్యాసాన్ని చూడండి. పేజీ 65లో 1887 డిసెంబర్ 28 నాటి లెక్చర్.
3. 1887 డిసెంబర్ 28నాటి లెక్చర్ 1888 మార్చి 11నాటి మీరట్ ఉపన్యాసాలందు వర్గ సభ్యుడైన అహమ్మద్ ముస్లిములను కాంగ్రెస్ లో చేర్చుద్దని ఉద్ఘోషించాడు. తన అరెస్టుపెన్షానంలో తన రెండు ఉపన్యాసాలను వారిత్రామి సమితి వర్ణించాడు.

ప్రాతినిధ్యం ఉండాలనే హక్కును ఈ చట్టం ముస్లిములకు ప్రసాదించింది.

ఈ ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య సూత్రం సరిహద్దు మొట్టమొదట ఇంగ్లీషువాళ్ళ నుండే వచ్చినప్పటికీ ముస్లిములు ప్రత్యేక రాజకీయ హక్కుల సాంఘిక ప్రాముఖ్యాన్ని గుర్తించకపోలేదు. కాబట్టి శాసనసభ సందర్భంగా, తర్వాత జరగబోతుందని 1909లోనే తెలుసుకున్న ముస్లిములు తమకులామే వైశ్రామ్య మింట్ ను కలుసుకొని కింది కోరికల్ని వెలిబుచ్చారు.

- i) సంఖ్యా బలం, సాంఘిక అంతస్తు, ఒక ప్రాంతంలోని ప్రభావం లాంటి వాటిని బట్టి పురపాలక సంఘాలు, జిల్లా బోర్డుల్లో ముస్లిములకు ప్రాతినిధ్యం ఇవ్వాలి.
- ii) విశ్వ విద్యాలయాల పాలక వర్గాల్లో ముస్లిములకు ప్రాతినిధ్యం కల్పిస్తామనే హామీ ఇవ్వాలి.
- iii) మహమ్మదీయ భూస్వాములు, న్యాయవాదులు, వ్యాపారులు ఆసక్తి ఉన్న ఇతరులు స్థితి మంతులైన పట్ట భద్రులు జిల్లా బోర్డు సభ్యులు, పురపాలక సంఘాల సభ్యులు, ఓటర్లుగా ఉంటారు. ఓటర్లు ఎన్నుకున్న ముస్లిములకు ప్రాంతీయ మండలల్లో ప్రాతినిధ్యం కల్పించాలి.
- iv) ఇంపీరియల్ శాసనసభలో ముస్లిముల ప్రాతినిధ్య సభ్యుల సంఖ్య వారి సంఖ్యాబలంపై ఆధారపడి ఉండదు. ముస్లిములు నిష్పలమైన అల్ప సంఖ్యాకులుగా ఉండబోరు. ముస్లిం న్యాయవాదులు, వ్యాపారులు, ప్రాంతీయ శాసనసభ్యులు, ఉన్నత విద్యా వంతులు ఈ ఓటర్లచే వీరు సార్వమైనంత వరకూ ఎన్నిక అవ్వాలి.

ఈ కోరికలకు అనుమతి లభించింది. 1909 చట్టంలో వీటిని పొందు పరిచేరు.

ఈ చట్టం కింద ముస్లిములకు

- 1) వారి ప్రతినిధులను ఎన్నుకొనే హక్కు. 2) వారి ప్రతినిధులను ప్రత్యేక నియోజకవర్గం ద్వారా ఎన్నుకొనే హక్కు. 3) జనరల్ నియోజక వర్గంలో కూడా ఓటు వినియోగించుకొనే హక్కు లభించాయి.

ఈ దిగువ పట్టికలో ముస్లిములకు 1909 చట్టం ద్వారా సంక్రమించిన ప్రాతినిధ్యపు నిష్పత్తి పొందు పరచడమైంది.

* ఈ ప్రతినిధి వర్గం "ఆదేశం మేరకే జరిగిన ప్రదర్శన" అని కాంగ్రెస్ అధ్యక్షునిగా మహమ్మదాలి అన్నాడు.

హిందువులకూ, ముస్లింలకూ 1909 చట్టం ప్రకారం మత ప్రాతిపదిక ఆధారంగా లభించిన ప్రాతినిధ్యం

రాష్ట్రం/ ప్రాంతం	1909 చట్టం వల్ల నియమితులైన అదనపు సభ్యుల అత్యధిక సంఖ్య	విభంధన వల్ల అనుమతించ బడిన అదనపు అత్యధిక సంఖ్య	విభంధన వల్ల నడచి రిట్యా నభ్యులు	విభంధనల పేరకు వధం సంఖ్యలం										మొత్తం సంఖ్య
				నిచ్చిత్రేన సభ్యులు			నియమించబడిన సభ్యులు							
				మొత్తం	మున్సి మున్సి	మున్సి మేజర్	అధికారులు	అనధికారులు	వి మొత్తం గర్భు	పు	లు	లు		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
భారతదేశం	60	60	8	27	22	5	-	28	5	-	33	68		
మద్రాసు	50	45	4	21	19	2	1	16	5	2	24	49		
బొంబాయి	50	45	4	21	17	4	1	14	7	2	24	49		
బెంగాలు	50	50	4	28	23	5	-	16	4	2	22	54		
శ్రీహర	50	41	4	21	17	4	-	15	4	1	20	45		
ఉత్తరప్రదేశ్	50	49	1	21	17	4	-	20	6	2	28	50		
పంజాబ్	30	26	1	8	8	లేవు	-	10	6	2	18	27		
బర్మా	30	17	1	1	1	లేవు	-	6	8	2	16	18		
అస్సాం	40	25	1	11	9	2	-	9	4	1	14	25		

* 9వ గడిలో ఇచ్చిన అత్యధిక అధికారుల సంఖ్య నియమిత మూత్రాల పరిమితిలో అనుమతించబడింది.

పంజాబు, మధ్య రాష్ట్రాలు మినహా అన్ని రాష్ట్రాల్లో ఈ ఏర్పాటు అమలయింది. పంజాబు ముస్లిములకు ఈ ప్రత్యేక రక్షణ అవసరమని పంజాబు రాష్ట్రంలోనూ, అప్పుడు శాసనసభ లేనందువల్ల పెంబ్రుల్ ప్రావిన్స్‌లో ఈ ఏర్పాటు అమలు పరచలేదు.

1916 అక్టోబరులో ఇంపీరియల్ శాసనసభ్యులు పందొమ్మిది మంది నైక్రాయి చేమ్ప్ పర్మకు రాజ్యాంగాన్ని సవరించాలని చిన్న నోటు వంటించేరు. తక్షణమే ముస్లిముల వర్గం తరుపున ముస్లిములు అనేక కోరికలతో ముందుకు వచ్చారు. అవి :

- i) పంజాబు మధ్య రాష్ట్రాలకు ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య సూత్రాన్ని విస్తృత పరచడం.
- ii) ప్రాంతీయ శాసనసభలో, ఇంపీరియల్ శాసనసభలో ముస్లిములకు సంఖ్యాబలం నిర్ణయించడం
- iii) ముస్లిములకు వర్తించే మతాచార వ్యవహారాల విషయంలో రక్షణ.

ఈ కోరికలపై హిందూ ముస్లిముల మధ్య జరిగిన మంతనాలు లెక్కో ఒప్పందంగా జగద్విదితం. ఈ ఒప్పందంలో రెండు షరతులున్నాయి. ఒకటి శాసనసభ నిర్మాణానికి సంబంధించింది.

అనధికార చిట్లు, షరతు, లేదా తీర్మానం హిందూ ముస్లిములలో ఏ ఒక్కరికీ వర్తించినప్పటికీ ఆ వర్గంలో నాలుగింట మూడువంతుల సభ్యులు (ఆ శాసనసభలో లేదా ఇంపీరియల్ సభలో) అంగీకరించినట్లయితేనే కార్యక్రమం కొనసాగాలి. రెండో షరతు ముస్లిం ప్రాతినిధ్య విస్తృతికి సంబంధించింది. పెక్కు రాష్ట్రాల్లో ప్రత్యేక నియోజక వర్గాల ద్వారా ప్రాంతీయ శాసనసభలకు ఎన్నుకోబడిన విధంగానే, ఇంపీరియల్ శాసన సభకు కూడా ఎంపికైన భారత సభ్యుల్లో సాధ్యమైనంత వరకూ మూడంట ఒక వంతు ముస్లిములు తప్పనిసరిగా ఉండటం.

ముస్లిం ప్రాతినిధ్య విషయంలో ప్రాంతీయ శాసనసభలో ముస్లిముల దామాషా ప్రాతినిధ్యం ఈ విధంగా ఉండాలని అంగీకరించారు.

ప్రాంతీయ శాసనసభలకు ఎంపికైన భారతీయ సభ్యుల శాతం

పంజాబు	-	50
ఐక్య రాష్ట్రాలు	-	30
బెంగాలు	-	40
బీహారు, ఒరిస్సా	-	25
మధ్య రాష్ట్రాలు	-	15
మద్రాసు	-	15
బొంబాయి	-	33

1. పెంబ్రుల్ ప్రావిన్స్ శాసనసభ 1914లో ఏర్పడింది.

2. కరణాంతరాలవల్ల ముస్లిం ప్రాతినిధ్య దామాషా పరిష్కృతం కాలేదు.

ముస్లిముల ఈ ప్రాతినిధ్య విషయపై స్థానికాను కల్పిస్తూ 1909 చట్టం ప్రకారం ఉన్న జనరల్ నియోజక వర్గంలోని రెండవ ఓటు హక్కును తీసివేస్తారు. లక్నో ఒప్పందాన్ని మాంటేగు-చేమ్స్ఫర్డ్ వివేదిక ప్రతికూలంగా విమర్శించింది. ఇది ఇరువురి మధ్య ఒప్పందం కావడం వల్ల ఆంగ్ల ప్రభుత్వం దీన్ని త్రోసి రాజుని దీనిస్థానే తన నిర్ణయాన్ని రుద్ద దలచుకోలేదు. రెండు వర్గాలు ప్రభుత్వం అంగీకరించి భారత ప్రభుత్వ 1919 చట్టంలో రూపొందించినట్టివి. శాసనానికి సంబంధించిన వర్గాలను మరొక విధంగా అమలు పరిచారు¹. ఆంగ్ల ప్రభుత్వంలోని పౌరులు పోటేంజే మతం, మతపరమైన ఆచార వ్యవహారాలను వ్యతిరేకించే బిల్లును శాసన పథ్యాలకు వదిలే బదులుగా భారత శాసన పథ్యం ఏ సమావేశంలో కూడా గవర్నరు జనరలు ముందు అనుమతి లేనిదే ప్రవేశ పెట్టరాదని పొందు పరిచారు.

ప్రాతినిధ్యానికి సంబంధించిన వర్గాలను ప్రభుత్వం అంగీకరించింది కానీ పంజాబు, బెంగాలు ముస్లిములకు సరిగ్గా ప్రాతినిధ్యం లభించలేదని ప్రభుత్వం అభిప్రాయపడింది. ఈ అనుకూల ప్రభావం- 1919 భారత చట్టం ద్వారా ఏర్పడిన శాసనపథ్యం కూర్పులో ప్రతిబింబిస్తుంది.

శాసనసభా నిర్మాణం

	చట్ట పరిమైన కమీషన్ పంక్తి	ఎంపికైన వర్గాలు మొత్తం ముస్లిం ముస్లిం లు కానివారు	వియమిత వర్గాలు అధిక- అవధి- కారులు	మొత్తం
శాసనసభ	145	104	52	145
శాసనసమండలి	60	33	11	60
మద్రాసు				
ప్రాంతీయ మండలి	118	98	13	132
బొంబాయి	111	86	27	114
బెంగాలు	125	114	39	140
ఐక్య రాష్ట్రాల	118	110	29	123
పంజాబు	83	71	32	94
బీహారు	98	76	18	103
పెంబ్రల్ ప్రావిన్స్	70	55	7	73
అస్సాం ప్రాంతీయ మండలి	53	39	12	53

లక్నో ఒప్పందం ద్వారా ముస్లిములకు ఎంతమేరకు ప్రాతినిధ్యం లభించిందో ఈ దిగువ పట్టికలో చూడవచ్చు².

1. 1919 భారత ప్రభుత్వ చట్టం సెక్షన్ 87(2) (బి)
2. స్ట్రాబుటర్ కమిషన్ 1929 వివేదిక, వాల్యూం -I పేజీ. 189.

శాసన సంవత్సరం	మొత్తం వియోజకవర్గ ప్రాంత ప్రజ ల్లో ముస్లింల శాతం 1921 జనాభా లెక్కలు	మొత్తం సభ్యత్వానికి ముస్లిం సభ్యుల శాతం	ఎంపికైన మొత్తం భారతీయ సభ్యులకూ, ఎంపికైన ముస్లిం సభ్యుల శాతం ¹	జనరలు వియోజక వర్గాలకు ఎంపిక ద్వారా భర్తీ కాని దీని మొత్తం సభ్యులకు ముస్లిం సభ్యుల శాతం	రికార్డ్ ఒప్పందం శాతం
పంజాబు	55.2	40	48.5	50	50
ఐక్య రాష్ట్రాలు	14.3	25	30	32.5	30
బెంగాలు	54.6	30	40.5	46	40
బీహారు, ఓరిస్సా	10.9	18.5	25	27	25
పెంబ్రల్ ప్రావిన్సెస్	4.4	9.5	13	14.5	15
మద్రాసు	6.7	10.5	14	10.5	15
బొంబాయి	19.8	25.5	35	37	33.3
అస్సాం	32.2	30	35.5	37.5	విర్సాలు లేదు
విధాన సభ	24	26	34	38	33.3

చట్టపరమైన కమీషను 1929 నివేదిక 1వ పుస్తకం 189 పేజీ 3వ గడి ప్రత్యేక వియోజక వర్గాల ద్వారా ఎంపికైన సభ్యులు (ఉదా : వ్యాపారులు)తో కలిపి ఒక్కొక్కసారి ప్రాతినిధ్య నిష్పత్తి మారుతుంది. అదే విధంగా 2వ గడి, అధికారులతో నియమింపబడిన అనధికారులతో సహా వివిధ సమయాల్లో స్వల్ప తేడాతో మారుతుంది.

రికార్డ్ ఒప్పందం మూలంగా ముస్లిములకు జనాభా ప్రాతినిధికానికి ప్రాప్తించిన ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యాన్ని ఈ పట్టిక స్పష్టంగా సూచించదు. లార్డ్ సింట్ ఐర్² అధ్యక్షతన ఏర్పాటైన భారత ప్రభుత్వ (ఓటుహక్కు) కమిటీ నివేదిక వార్తా ద్వారా విధితం. దిగువ

1. మూడవ గడిలో ప్రత్యేక వియోజకవర్గాల ద్వారా ఎన్నికైన భారతీయులున్నారు. ఉదాహరణకు వాణిజ్యం. అందులో మతవరమైన దామాషా తడవతడవకూ కొద్దిగా మారవచ్చు. అలాగే, రెండవ గడిలో అధికారులు, నియమించిన అనధికారులు ఉన్నారు. దీన్ని దశల్లో కొద్దిగా తేడా ఉండే పరిధిలో రావచ్చు.

2. భారత రాజ్యాంగ సంస్కరణ ఎన్నికలు 5వ బిల్లు 1919 ఏప్రిల్ 23, 21వ పేరా .

ఉదాహరించిన పట్టిక ఆ నివేదిక నుండి సంగ్రహించబడింది. లక్నో ఒప్పందం వల్ల ముస్లిములకు 1909లో ప్రాప్తించిన ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యం కంటే చాలా ఎక్కువగా లభించిందని విదితం చేస్తుంది.

	జనాభాలో ముస్లింల శాతం	ప్రతి ముస్లిం స్థానం శాతం	శాతం
బెంగాలు	52.6	40	76
బీహారు, ఒరిస్సా	10.5	25	238
బొంబాయి	20.4	33.3	16.3
మధ్య రాష్ట్రాలు	4.3	15	349
మద్రాసు	6.5	15	231
పంజాబు	54.8	50	91
పక్క రాష్ట్రాలు	14	30	214

భారత రాజ్యాంగం పనిచేస్తున్న తీరును పరిశీలించటంకోసమూ, ఇంకా తేవలసిన సంస్కరణలను సూచించటం కోసమూ 1927 సంవత్సరంలో ఆంగ్ల ప్రభుత్వం సైమను కమిషనును నియమించినట్లు ప్రకటించింది. వెంటనే ముస్లిములు ఇంకా రాజకీయ కోర్కెలను అభిలషించేవారు. ముస్లింలీగు, అఖిలభారత ముస్లిం సమావేశం, అఖిల పక్ష ముస్లిం సమావేశం, జమ్మిలే ఉలేమా, ఖిలాఫత్ సమావేశం మొదలైన అనేక ముస్లిం సంస్థలు ఈ కోరికల్ని ముందుంచాయి. వారి కోరికలన్నీ ఒకే విధంగా ఉన్నాయి కాబట్టి ముస్లింలీగు తరపున జిన్నా* మాత్రీకరించిన ప్రతిపాదనలను చెప్పితే సరిపోతుంది. అవి ఈ క్రింది పేరులకు అనుగుణంగా ఉండాలి :

1. భారత రాజ్యాంగం పెదరలుగా ఉండి మిగతా అధికారాలు రాష్ట్రాలకుండాలి.
2. అన్ని రాష్ట్రాలకూ ఒకే విధమైన స్వతంత్రమే ఇవ్వాలి.
3. ప్రతి రాష్ట్రంలోనూ అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలకు పరిపరమైన ప్రాతినిధ్యాన్ని కల్పించాలి. ప్రాతినిధ్యాన్ని కల్పించటం ద్వారా ఏ రాష్ట్రం అధిక సంఖ్యాకవర్గం అల్ప సంఖ్యాకవర్గంగా మారడం లేదా ఉభయవర్గాలు సమానం కావడం జరగరాదు. దేశంలోని శాసనభరి, ఇతర సంస్థల పునర్నిర్మాణం జరగాలి.
4. కేంద్ర శాసనసభలో ముస్లిములకు ప్రాతినిధ్యం మూడవ వంతు కంటే తక్కువ

* ఈ కోరికలు జిన్నా 14 మాత్రాలలో విదితం. ఇవి 15 మాత్రాలు. 1927 మార్చి నెలలో ఢిల్లీలో ముస్లిం నాయకులు ప్రతిపాదించిన ఈ 15 మాత్రాలు ఢిల్లీ ప్రతిపాదనలుగా విదితం. జిన్నా 14 మాత్రాల పుట్టు పూర్వోత్తరాలను గురించి అఖిల భారత రిజిస్టరు 1929, మొదటి పుస్తకం, 367 పుటను చూడండి.

ఉండరాదు.

5. ఇప్పటి మాదిరిగానే మత ప్రాతినిధ్యం ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల ద్వారానే కొనసాగాలి. అయితే ఏ వర్గమయినా అవసరమనుకుంటే ప్రత్యేక నియోజకవర్గం నుండి సంయుక్త నియోజకవర్గంకు మారడానికి వీలుండాలి.
6. ఏ సమయంలోనైనా భౌగోళిక-విభజన అవసరమైతే పంజాబు, బెంగాలు, ఆగ్నేయ రాష్ట్రాల్లో ముస్లిం ఆధిక్యతకు ఏ విధమైన భంగం వాటిల్లదు.
7. పూర్తి మతపరమైన స్వేచ్ఛ - నమ్మకం, ప్రార్థన, ఆచార వ్యవహారాలు, ప్రచారం, కీలయిక, విద్య అన్ని వర్గాలకూ ఉంటుందని హామీ ఇవ్వాలి.
8. దిల్లీ లేదా తీర్మానం లేదా వీనికి సంబంధించిన ఏ అంశం పైనా ఏ శాసనసభలో లేదా ఏదైనా ఎన్నిక కాబడిన మండలిలో నాల్గింట మూడు వంతులు ఏ వర్గానికి తెందిన వారు వ్యతిరేకించినప్పటికీ చేయరాదు. తమ వర్గానికి హానికరమని భావించి వ్యతిరేకించే పక్షంలో ఆచరణ యోగ్యమైన పద్ధతిని పాటించాలి.
9. బొంబాయి రాష్ట్రం నుండి సింధ్ను విడదీయాలి.
10. వేరే రాష్ట్రాల్లో మాదిరిగా వాయవ్య పరిపాద్మ రాష్ట్రం బెలూచిస్థానమందు సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టాలి.
11. రాష్ట్రాలు, స్వపరిపాలిత సంస్థల్లో అన్ని ఉద్యోగాలలో ముస్లిములకు పరిపోయినంత ప్రాతినిధ్యం కల్పించాలని రాజ్యాంగంలో పొందు పరచాలి.
12. ముస్లిం మతం, సంస్కృతి, ఆ మత న్యాయసూత్రాలకు పరిపోయినంత రక్షణ కల్పించాలని ముస్లిం విద్య, భాష మతం, వ్యక్తిగత న్యాయసూత్రాలు, ధర్మసంస్థలను పెంపు చేయాలని ప్రభుత్వం, స్వపరిపాలన సంస్థలు ఇచ్చే విధుల్లో తమకు తమ వాటా ఉండడం రాజ్యాంగంలో పొందుపరచాలి.
13. 3వ వంతు ముస్లిములు లేకుండా కేంద్ర ప్రాంతీయ మంత్రి మండలులు ఏర్పాటు కాకూడదు.
14. భారత పెడరీషన్లో భాగలైన రాష్ట్రాల అనుమతి లేనిదే రాజ్యాంగంలో మార్పు కేంద్ర శాసనసభ తేకూడదు.
15. ఈ పరిస్థితుల్లో దేశంలోని వివిధ శాసనసభల్లోనూ, ఎన్నుకోబడిన మిగతా సంస్థల్లోనూ ముస్లిముల ప్రాతినిధ్యం ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల ద్వారా అవశ్యం.

గమనిక : ముస్లిములు అల్ప సంఖ్యాకంగా ఉన్న రాష్ట్రాల్లో జనాభాను పరిగణనలోనికి

తీసుకుంటే వారికుండవలసిన దానికన్నా ఎక్కువగా ఉన్న ప్రాతినిధ్యాన్ని గురించి తర్వాత చూద్దాం.

ఇవీ ముస్లిముల కోరికలు. వీటిలో కొన్ని పాతవి. మరికొన్ని కొత్తవి. అనుకూల పరిస్థితి కొనసాగించేందుకు పాతవి ఉంచబడ్డాయి. ముస్లిముల స్థితిలో బలహీనతను తొలగించేందుకు కొత్తవి జోడించబడినవి. కొత్తవి ఇవి :

1. జనాభా నిష్పత్తి ప్రకారం బెంగాలు, పంజాబులలో ప్రాతినిధ్యంలో ముస్లిములకు ఆధిక్యత.
2. కేంద్ర, ప్రాంతీయ మంత్రిమండలుల్లో మూడవ వంతు ముస్లిములకు ప్రాతినిధ్యం.
3. ఉద్యోగాల్లో ముస్లిములకు తగిన ప్రాతినిధ్యం.
4. బొంబాయి రాష్ట్రం నుండి సింధ్‌ను విడదీయడం, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రం బెలూచీస్తాన్‌ను వ్యతంత్ర ప్రతిపత్తి గల రాష్ట్రాలుగా పెంపొందించడం.
5. కేంద్ర ప్రభుత్వానికి మారుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల్లో మిగిలిన అధికారాలను ఇవ్వటం.

ఈ కొత్త కోరికలు బహుశా 1,4,5 మినహా సున్నతం. 6 రాష్ట్రాల్లో ఉండే హిందూ ఆధిక్యతను వమ్ము చేసేందుకూను ముస్లిం ఆధిక్యత ఉన్న 4 రాష్ట్రాల్లో చట్టపరమైన ముస్లిము ఆధిక్యతను తేవటమే మొదటి నాలుగు కోర్కెల ద్యేయం. దీన్ని హిందూ ముస్లిములు తమ తమ రాష్ట్రాల్లోని అల్పసంఖ్యాక వర్గం పట్ల సుహృద్భావంతో మెలగుతారనే నమ్మకం కోసం పట్టుబట్టారు.

సింధ్ వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రం, పంజాబు, బెంగాలులల్లో ముస్లిము పరిపాలన ఉంటుందనే నమ్మకం 5వ కోరిక ద్యేయం. ముస్లిము ఆధిక్యత ఉన్న ఈ ముస్లిము రాష్ట్రాలు కేంద్ర ప్రభుత్వ ఆదీనంలో ఉంటే, కేంద్ర ప్రభుత్వం హిందూ ఆదీనంలోనే తప్పక ఉండవలసి వస్తుంది. ముస్లిము పరిపాలన అంతస్థాకమైనదిగా ఉండడనే భయం ఉంది. 5వ కోరిక ద్యేయం కేంద్రంలోని హిందూ ప్రభుత్వ ఆదీనం నుండి ముస్లిము రాష్ట్రాలను విడిపించటం కోసమే.

హిందువులు ఈ కోర్కెలను వ్యతిరేకించారు. ఈ కోర్కెల్లో అంతగా ఏమీ లేకపోవచ్చు. సైమను కమిషను కూడా వీటిని వ్యతిరేకించటం గమనార్హం. ఏ విధంగానూ ముస్లిం వ్యతిరేకం కాని సైమను కమిషను, ముస్లిము కోరికలను తిరస్కరించడానికి వట్టిస్తమైన కారణాలను చూపింది. ఈ కోర్కె తమదని వాదించే హక్కు 6 రాష్ట్రాల్లో ముస్లిములకు ఇవ్వబడిన ప్రాతినిధ్యాన్ని పూర్తిగా వదిలెవరచుకోవటం కోసం ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల ద్వారా తమ జనాభా నిష్పత్తిలో తూగే ప్రాతినిధ్యం వల్ల బెంగాలు,

పంజాబుల్లో ఇప్పుడిచ్చిన స్థానాల్ని పెంపొందించుకోవటం వరకూ వెళ్తుంది. రెండు రాష్ట్రాల్లో జనరల్ నియోజకవర్గాల్లో ముస్లిములకు స్థిరమైన, స్థానాలను ఇస్తుంది. మేము అంత దూరం వెళ్లజాలం. 6 రాష్ట్రాల్లో ముస్లిములకు ప్రస్తుతం ఉన్న ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యం కొనసాగించు - ఇరువర్గాల మధ్య కొత్త ఒడంబడిక జరగని పక్షాన - బెంగాలు, పంజాబుల్లో ప్రస్తుతం ఉన్న కేటాయింపుకు చాలా దిన్నంగా వహేతుకంగా కలపడం జరగదు. "ఆ రాష్ట్రాల్లో ముస్లిములు అనుభవిస్తున్న ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యాన్ని నిలిపి ఉంచుకోవటం వదిలు కాదు. హిందువుల, సిక్కుల వ్యతిరేకత ఉన్నప్పటికీ పంజాబు, బెంగాలుల్లో మార్పుటానికి వీలేని ముస్లిం ఆధిక్యతని విధించాలి"

హిందువులు, సిక్కులు వ్యతిరేకించినప్పటికీ సైమను కమిషను తిరస్కరించినప్పటికీ మధ్యవర్తిగా ఉండమని కోరినపుడు ఆంగ్ల ప్రభుత్వం పాత, కొత్త కోర్కెలనన్నిటిని ముస్లిములకు ప్రసాదించింది. ఇండియా గజెట్ 1932 జనవరి 25వ నాటి ప్రచురణలో భారత ప్రభుత్వ 1916 చట్టం సెక్షను 5(2) నందలి ఉపసెక్షను (2) ద్వారా సంక్రమించిన అధికారం వల్ల వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రం గవర్నరు రాష్ట్రంగా పరిగణించబడుతుంది. శాసనమండలి భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935 సెక్షను 289 ఉపసెక్షను (1) ద్వారా 1936 ఏప్రిల్ 1వ తేదీ నుండి బొంబాయి నుండి సింధు విభజన జరిగినట్లు, ఇక మీదట గవర్నరు రాష్ట్రంగా, సింధు రాష్ట్రంగా పరిగణించబడుతుంది.

1934 జూలై 7వ తేదీన జారీ అయిన సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్ ఫర్ ఇండియా తీర్మానం ప్రకారం ప్రభుత్వ కొలువులో ముస్లిం భాగం 25 శాతం అని నిర్ణయం చేసినట్లుంది. అన్ని ఇంపీరియల్ ప్రావిన్సియల్ ఉద్యోగాలకి ఇది వర్తిస్తుంది. రెసిడ్యుయరీ అధికారాల విషయంలో వాటిని రాష్ట్రాలకే ఉంచాలన్న ముస్లిం అభ్యర్థనను ఆమోదించలేదు. నిజమే. కాని మరో సందర్భంలో ముస్లిం అభ్యర్థనను అంగీకరించినట్లే భావించవచ్చు. ముస్లిములు అడిగిందీ రెసిడ్యుయరీ అధికారాలు కేంద్రంలో ఉండకూడదనేగా. అంటే, ఇంకోలా చెప్పాలంటే ఆ అధికారాలు హిందువుల చేతిలో ఉండరాదు. భారత ప్రభుత్వ 1935 చట్టం అధికరణం 104 ప్రకారం, ఆ అధికారాల్ని వాడుకునే హక్కు గవర్నరు

1. నివేదిక 2వ పుస్తకం 71వ పుట.
2. భారత ప్రభుత్వ అసెంబ్లీ గజెట్ 1932 జనవరి 25 ప్రకటన నెం 173/31 ఆర్.
3. "వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రానికి రాజ్యాంగపరమైన అభివృద్ధి అవసరం లేదనే బ్రే కమిటీ అధిప్రాయంతో మేం పూర్తిగా ఏకీభవిస్తాం" అంటూ సైమను కమిషను ఆ కోర్కెను తిరస్కరించింది. అయినప్పటికీ ఈ రాష్ట్రపు కీలక ఉనికి దృష్ట్యా భారత ప్రభుత్వ రక్షణకు నవ్విహితం వలన ప్రత్యేకమైన ఏర్పాటు ఆవశ్యకత ఉందని ఒప్పుకుంటాం. అంతేత అది ఏమి కాకపోతే ప్రాంతీయ భాగానికి సరిపడ్డ ప్రతిపాదనల్లో వేరే చోట అలానే వినియోగించలేం. "సిగెల్ కాలేజీ మినిస్ట్రీ అతని హక్కు మీద మందుగుండు సామాను ఉన్నచోట ఆంక్ష ఉంటుంది."

జనరలు విచక్షణకీ వదలటం జరిగింది. 33.1/2 శాతం అభ్యర్థనను, మంత్రివర్గంలో ప్రాతినిధ్యం గురించే, - అవి కేంద్రానికి చెందినా, రాష్ట్రాలకు చెందినా, - ఈ చట్టంలో న్యాయపరమైన అవకాశం లేదు. మంత్రివర్గంలో ప్రాతినిధ్యానికి సంబంధించి ముస్లిముల హక్కుని బ్రిటీషు ప్రభుత్వం ఒప్పుకుంది. దాన్ని అమలు జరిపేందుకు గవర్నర్లకూ, గవర్నరు-జనరలుకూ ఆదేశపూర్వకంగా ఇచ్చిన సూచనలలో అవకాశం కల్గించారు. ఇక బెంగల్, పంజాబులలో చట్టపర మెజారిటీకి సంబంధించిన కోర్కెని కమ్యూనల్ అవార్డులో పొందుపరిచారు. ముస్లిములకు చట్టపరంగా మొత్తం సభలో మెజారిటీ ఇవ్వలేదనేది నిజమే, ఇతర ప్రయోజనాలన్నీ అలాంటి ప్రాతినిధ్యం కలిగించే అవసరాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుంటే ఇవ్వడానికి లేకపోయింది. కానీ లే హిందువులలో చూస్తే బెంగల్, పంజాబ్ లోని ముస్లిములకి చట్టపరమైన మెజారిటీ వచ్చింది. లక్నో ఒడంబడిక మేరకీ వచ్చిన రాయితీకి భంగం లేకుండానే అలా జరిగింది.

బ్రిటీషు ప్రభుత్వం ముస్లిములకు ఇచ్చిన ఈ రాజకీయ హక్కులకు భద్రత లేదు. వాటిని మార్చమని హిందువుల నుంచి ప్రభుత్వం మీద ఒత్తిడి రావచ్చని ముస్లిములకు భయం. ఈ భయానికి రెండు కారణాలున్నాయి. ఒకటి, గాంధీ అవార్డులో దలిత వర్గాలకు సంబంధించిన భాగాన్ని ఆమరణ నిరాహారదీక్ష బెదిరింపుతో మార్పించేడు¹. ఈ విషయం చూసే కొంతమందికి ఉత్సాహం వచ్చి, ముస్లిములకు సంబంధించి అవార్డులో ఉన్న భావాన్ని పునః పరిశీలించేటట్టు ఆందోళన చేశారు కూడా. కొంతమంది ముస్లిములు అలాంటి సంభాషణలలోకి దిగే సంసిద్ధత కూడా కనబరిచేరు². దాంతో ముస్లిం వర్గాల్లో కలకలం రేగింది. మరో కారణం, గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియా బిల్లులోని కొన్ని క్లాజులకి ప్రతిపాదించిన కొన్ని సవరణలు. ఆ సవరణల్ని దిగువ సభలో చేశారు. కొన్ని పరిస్థితుల్లో అలాంటి పునః పరిశీలన తెయ్యవచ్చన్నది ఆ సవరణలు. ఈ భయాల్ని తొలగించి, తొందరపాటుగా, ఆదరాభదరాగా పునః పరిశీలన జరక్కుండా ముస్లిములకు పూర్తి భద్రత కలిగించేందుకు మనత వహించిన చక్రవర్తి వారి ప్రభుత్వం ఈ ప్రకటనని చేసేందుకు భారత ప్రభుత్వానికి అధికారం ఇచ్చింది³ :

“ప్రభుత్వం వారి కమ్యూనల్ అవార్డు పేరుతో వ్యవహారంలో ఉన్న దాని మీద ఆదారపడ్డ రాజ్యాంగ నిబంధనలకు ఎప్పుడైనా ఇష్టం వచ్చినట్లు సవరణలు తెయ్యగలిగే సానుకూలాన్ని బిల్లుని ఆమోదించేటప్పుడు ప్రతిపాదించిన సవరణల ద్వారా కలిగించినట్లు, గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియా బిల్లులోని 304 అధికరణం (బిల్లుకు మొదట ప్రవేశపెట్టి

1. దానివల్ల 1932 సెప్టెంబరు 24న పూనా ఒడంబడిక పరిణామం వచ్చింది.
2. అవార్డులో ముస్లిం లాగాన్ని పునఃపరిశీలించే వేసే ప్రయత్నానికి, చూడండి ఆలిండియా రిజల్యూట్, 1932. వాల్యూం 2 పేజీ. 281-315.
3. సిన్హ, జూలై 2, 1935 వాడు జారీ అయింది.

నప్పుడు పంఖ్య 285గానూ, కామన్స్ కమిటీ సవరించినప్పుడు 299గానూ ఉన్నటువంటిది) విస్తృతమైన ఒక అభిప్రాయాన్ని కల్పిస్తున్నట్లు ప్రభుత్వం దృష్టికి వచ్చింది.

“ఇందుకు ఒక చిన్న సవరణ ఇవ్వడం ఉచితమని మనత వహించిన చక్రవర్తిగారి ప్రభుత్వం భావిస్తోంది. కమ్యూనల్ అవార్డ్స్ను మార్చడంలో క్రియాత్మకంగా 304వ నిబంధన ఎలా వర్తించేదీ దానికి సంబంధించి, అసలు అలాంటి మార్పు ఏదైనా చేయాలని సంకల్పిస్తే దానికి సంబంధించి ఈ వివరణ ఇవ్వడం జరుగుతోంది.”

“ఈ నిబంధన వల్ల, ప్రభుత్వానికి, శాసనసభలకి ఒక హక్కుని ఇవ్వడం జరుగుతుంది. పదేళ్ళ తర్వాత శాసనసభ ఏర్పాటుకు సంబంధించి, కమ్యూనల్ అవార్డ్స్ స్పృశించిన సమస్యలకి సంబంధించి మార్పులు, కూర్పులూ చేసే అధికారం ఉంటుంది.”

“సందర్భాన్ని బట్టి గవర్నరు - జనరలు నుంచి గాని ఆ ప్రతిపాదిత సవరణలకు సంబంధించి, ప్రత్యేకంగా మైనార్టీ వర్గాల మీద దానికి ఉండే ప్రభావం గురించి, తన అభిప్రాయాన్ని పార్లమెంట్ ముందుంచే కర్తవ్యం సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్ మీద ఉంది; తాను తీసుకోబోయే చర్యల గురించి పార్లమెంట్ కు తెలియజేయాలి.”

ఈ ప్రక్రియ ద్వారా వచ్చే రాజ్యాంగ నిబంధనల ఏ మార్పునైనా ఒక కౌన్సిల్ తీర్మానం ద్వారా జరిపించవచ్చు. కానైతే ఒక షరతు ఉంది. ఆ ముసాయిదా కాని పార్లమెంట్ ఉభయసభలు ఒక తీర్మానం ద్వారా నిర్ణయద్యంగా ఆమోదించి ఉండాలి. ఈ షరతును బిల్లులోని 305వ నిబంధన నిర్దేశిస్తుంది.

“పదేళ్ళలోపున ప్రభుత్వం వారికి గాని, శాసనసభలకి గాని అలాంటి రాజ్యాంగబద్ధమైన చొరు తీసుకోవడం జరగదు. ఏదైనా మార్పును చేసే అధికారం కౌన్సిల్ ఆర్డర్ ఉండాలని ఈ నిబంధన నిర్దేశించిన దాంట్లో ఉంది. (అదీ సర్వదా పార్లమెంట్ ఉభయసభల అనుమతితోనే) ఆ ఆర్డర్ ఉంటే పదేళ్ళలోపునే మార్పు చేయవచ్చు. కాని మొదటి పదేళ్ళలోనూ (విజానికి తర్వాత, భారతదేశ శాసనసభల నుంచి ఆ చొరవ రాకపోతే) సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్ భారత ప్రభుత్వాన్ని సంబంధిత శాసనసభల్ని (ఆ మార్పు ఏదో చిన్నదైతే తప్ప) సంప్రదించాలి. ఇది కూడా పార్లమెంట్ ముందర అనుమతి కోసం ఏ కౌన్సిల్ ఆర్డర్ ని ఉంచకముందే జరగాలి.”

ఈ కింది కారణాల వల్ల పైన ప్రస్తావించుకున్న పేరాగ్రాపుల్లోకి అధికారాల అవసరం కలుగుతుంది :

అ) ఓటు హక్కుకి సంబంధించిన చిన్న వివరాలను సవరించే అవసరం ఎప్పుడు తలెత్తుతుందో చెప్పడం అసాధ్యం. అలాంటి సవరణకి పార్లమెంట్ నుంచి సవరించే కొత్త చట్టానికి తక్కువైన పద్ధతి ఏదీ లేకపోవడం అననుకూలం. అంతేకాదు,

కమ్యూనల్ అవార్డు నిబంధనల విషయానికి సంబంధించి మరింత ముఖ్యమైన వాటి మంచి ఇలాంటి వివరాల్ని ప్రత్యేక పరచాలి.

అ) భారతదేశంలోని మతవర్గాల మధ్య కమ్యూనల్ అవార్డుకి సవరణలు చేయడం వాంఛనీయమే. అలాంటి ఒప్పందభరితమైన మార్పుకు పార్లమెంట్ సవరణ చట్టంకంటే వేరే పద్ధతి లేకపోవడం మంచిది కాదు.

“కమ్యూనల్ అవార్డ్ పరిధిలో, ఈ అధికరణం వల్ల దత్తమైన అధికారాన్ని వినియోగించడంలో మనత వహించిన చక్రవర్తిగారి ప్రభుత్వం ఏ మార్పులూ చెయ్యమని పార్లమెంట్ కి సీఫార్పు చెయ్యరు; అలాంటి మార్పును సంబంధిత మతవర్గాలు ఏకాభిప్రాయంతో అంగీకరిస్తే తప్ప.

“ఇక ముగింపుగా మనత వహించిన చక్రవర్తిగారి ప్రభుత్వం మళ్ళీ ఈ అంశాన్ని నొక్కి చెబుతుంది. 305వ క్లాజులోని నియమాల దృష్ట్యా, 304 క్లాజులోని ఏ అధికారాన్ని వాడదు అని పార్లమెంటులోని ఉభయసభలూ కరాఖండంగా తీర్మానం చేస్తే తప్ప అలా జరగదు.”

రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్సులో ముస్లిములు చేసిన అభ్యర్థనల్ని వాళ్ళకు దత్తం చేసిన వాటిని దృష్టిలో ఉంచుకుంటే, ముస్లిముల కోరికలు వాటి పరిమితిని అందుకున్నాయని, 1932వాలే ఏర్పాటు తుది ఏర్పాటు అనీ ఎవరికైనా అనిపిస్తుంది. కాని, దీంతో కూడా ముస్లిములకు సంతృప్తి కలగవట్టనిపిస్తుంది. ముస్లిముల స్థానాన్ని భద్రపరచుకుందుకు కొత్త కోరికల పట్టి తయారుగా ఉన్నట్టే ఉంది. కాంగ్రెస్ కి జిన్నాకి 1938లో జరిగిన వాగ్వివాదంలో జిన్నాని తన కోరికలేమిటో చెప్పమన్నారు. జిన్నా చెప్పలేదు. ఆ వివాద ముప్పుడు జిన్నాకి, పండిట్ నెహ్రూకి మధ్య జరిగిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాల్లో ఆ కోరికలు పైకి తేలాయి. జిన్నాకి రాసిన ౬ ఉత్తరంలో పండిట్ నెహ్రూ వాటిని క్రోడీకరించాడు.

1. 1929లో రూపొందించిన ముస్లింలీగ్ 14 సూత్రాలు.
2. కాంగ్రెసు, కమ్యూనల్ పట్ల వ్యతిరేకతని త్యజించాలి, దాన్ని జాతీయవాద వాస్తవరూపాన్ని వర్ణించకూడదు.
3. రాష్ట్ర ఉద్యోగాల్లో ముస్లిముల వాలాని చట్టరీత్యా పెంచుతూ రాజ్యాంగంలో నిక్కచ్చిగా తేల్చి చెప్పాలి.
4. చట్టరీత్యా ముస్లిం మతపర న్యాయానికి, సంస్కృతికి హామీ ఉండాలి.
5. షాహిద్‌గంజ్ మసీదుకి సంబంధించిన ఆందోళనను కాంగ్రెసు అందుకోవాలి.

- ముస్లిములు ఆ మసీదును హక్కుభుక్తం చేసుకొందుకు తన పలుకుబడిని వాడాలి.
6. అజాన్ జరిపేందుకు, తమ మతపర విధులు నిర్వర్తించుకునేందుకూ ముస్లిములకు ఉన్న హక్కుకూ ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ అటంకం కలగకూడదు.
7. గోపద హక్కు ముస్లిములకు ఉండాలి.
8. ముస్లిములకి మెజార్టీ ఉన్నచోట, ఆ మెజార్టీ ప్రాదేశిక సవరణల ద్వారా, పునఃపేటి ద్వారా విమూతం కలగకూడదు.
9. 'పందేమాతరం' గీతాన్ని త్యజించాలి.
10. ఉర్దూని భారత జాతీయభాషగా తెయ్యాలి. ఉర్దూ వాడకాన్ని తగ్గించడం కాని, హాని కలిగించడం కాని జరక్కుండా చట్టపరమైన హామీ ఉండాలి.
11. కమ్యూనల్ అవార్డు సూత్రాల మేరకు స్థానిక సంస్థల్లో ముస్లిం ప్రాతినిధ్యం ఉండాలి. అంటే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు, జనాభా ఉండాలి.
12. త్రివర్ణ పతాకాన్ని మార్చాలి; లేదా దాన్ని, ముస్లింలీగ్ జెండాని ఒకే ప్రాముఖ్యత ఉండాలి.
13. భారత ముస్లిముల అధికారిక, ప్రాతినిధ్య సంస్థగా ముస్లిములను గుర్తించాలి.
14. సంకీర్ణ ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయాలి.

ఈ కొత్త జాబితాని చూస్తే, అవలు ముస్లిముల కోర్కెలకు అంతం అంటూ ఉందా అనిపిస్తుంది. ఒక ఏడాదిలో, అంటే 1938కి 1939కి మధ్య మరో కోరిక వచ్చింది. అది చాలా గట్టి కోరిక. ప్రతి దాంట్లోను 50 శతం వాటా కావాలన్న కోరిక అది. ఇన్ని కోరికలు చూస్తే, పైనే అవి ఎంత అసంబద్ధమో, అసాధ్యమో తెలుస్తుంది. ఎంత బాధ్యతారహితంగా ఉన్నవో తెలుస్తుంది. అన్నింటానూ నగం నగం అన్నది కాని, భారతదేశ జాతీయభాషగా ఉర్దూ ఉండాలన్నది కాని ఇలాంటివే. శాసనసభలో నీట్లని కేటాయించేటప్పుడు మెజార్టీని మైనార్టీని గాని, సమానంగా ఉండేట్టుగాని తగ్గించకూడదని 1929లో ముస్లిములు వట్టుబట్టారు. వాళ్ళే ప్రతిపాదించిన సూత్రాన్ని ఇప్పుడు వర్జించేరు. మెజార్టీని, సమానంగా ఉండే రీతిలో తగ్గించాలని కోరుతున్నారు. 1929లో, ఇతర మైనార్టీలకి రక్షణ కావాలని ముస్లిములు అన్నారు, ముస్లిములకు ఉన్నట్టే ఉండాలని అన్నారు. వాళ్ళకి ఇతర మైనార్టీలకూ మధ్య ఉన్న విశిష్టమల్లా భద్రత ఏ మేరకీ అన్నదాని మీదనే. ముస్లిములకు హెచ్చు భద్రత కావాలిట, ఇతర మైనారిటీల కిచ్చిన దానికంటే

* తీర్మానం 14 సూత్రాల్లో 3వ అంశం చూడండి.

ఎక్కువగా రాజకీయ ప్రాముఖ్యం వల్ల అలా జరగాలట. ఇతర మైనార్టీలకు రక్షణ, తగినంత ప్రాతినిధ్యం కావాలన్న విషయాన్ని ముస్లిములు ఎన్నడూ కాదనలేదు. కాని 50 శాతం కావాలన్న కొత్త కోరికతో హిందూ మెజార్టీ తగ్గించడమే కాక, ఇతర మైనార్టీల రాజకీయ హక్కులతో జోక్యం చేసుకుంటున్నారు. ముస్లిములు ఇప్పుడు హిల్లరు భాషనే వాడుతున్నారు, హిల్లరు జర్మనీలో చేస్తున్నట్టు చేస్తున్నారు. 50 శాతం కావాలన్న వాళ్ళ కోరిక జర్మన్లు "డ్యూయల్ లేండ్ ఉచెర్ అల్లెస్", "లెచన్ స్రమ్" లకి రెండో భాగం తప్ప మరేం కాదు. మైనార్టీలకి ఏమైనా వాళ్ళకు ఫరవాలేదు.

భారతదేశంలో ఉర్దూని జాతీయభాషగా గుర్తించాలన్న వాళ్ళ అభ్యర్థన కూడా అంతే మితిమీరి ఉంది. ఉర్దూను యావద్భారతంలోనూ మాట్లాడరు, మాట్లాడకపోవడమే కాదు భారత ముసల్మానులందరూ మాట్లాడే భాష కూడా కాదు. భారతదేశంలో 68 మిలియన్ల మంది ముస్లిములుంటే ఒక 28 మిలియన్లు మాత్రమే ఉర్దూ మాట్లాడతారు. ఉర్దూను జాతీయ భాష చెయ్యడమంటే 28 మిలియన్ల మంది ముస్లిములని 40 మిలియన్ల మంది ముసల్మాన్ల మీద రుద్దడం లేదా సామాన్యంగా 322 మిలియన్ల భారతీయుల మీద రుద్దడం¹.

రాజ్యాంగానికి కొత్త సంస్కరణ ప్రతిపాదన వచ్చినప్పుడల్లా, ముస్లిములు కొత్త రాజకీయ కోరికలతో ఘోషించి ఉంటారని దీన్నిబట్టి తెలుస్తోంది. ముస్లిముల కోరికల విస్తృతిని అదుపు చేసేది ఒక్క బ్రిటిషు ప్రభుత్వమే. హిందువులకు ముస్లిములకూ మధ్య తలెత్తే ఏ వివాదానికైనా అదే మధ్యవర్తి అవుతుంది. వాళ్ళ మధ్యవర్తిత్వానికి ఆ తగాదాని వంటిస్తే అది ముస్లిములకే ఫాయంగా అనుకూలంగా ఉండదని ఎవళ్ళనగలరు? ముస్లిములు కోరికొద్దీ బ్రిటిష్ వాళ్ళు ఊ అంటూనే ఉంటారు. ఏమైనా ముస్లిములు అడిగినదానికంటే ఎక్కువే బ్రిటిషు వాళ్ళు ఇస్తూ ఉంటారు అని గత అనుభవం తెలియజేస్తోంది. అలాంటి ఉదాహరణల్ని రెండింటిని చూద్దాం.

ఒకటి లక్నో ఒడంబడికకు సంబంధించినది. బ్రిటిషు ప్రభుత్వం ఆ ఒడంబడికను ఆమోదించాలా వద్దా అన్నది సమస్య. మాంటేగ్-చేమ్స్ ఫర్డ్ నివేదిక తయారు చేసిన వాళ్ళకి ఇష్టం లేదు, అందుకు తగ్గ బరువైన కారణాలున్నాయి. లక్నో ఒడంబడిక వల్ల ముస్లిములకు వచ్చిన రాయితీల గురించి మాట్లాడుతూ సంయుక్త నివేదికకర్తలు ఇలా అన్నారు².

"ఇలాంటి హోదా స్థానం అభ్యంతరకరమౌతుంది. ఇకపైన ఏ మతవర్గమైనా, కులమైనా ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యం కోసం సహేతుకంగా అడిగితే, ముస్లిమేతర పీల్లకి తగ్గించి

1. ఇవి 1921 నాటి జనాభా లెక్కల రీత్యా.

2. మాంటేగ్ - చేమ్స్ ఫర్డ్ నివేదిక 1918, పేజీ 163.

మాత్రమే దాన్ని తప్పి పరచగలం. లేదా ముస్లిం, ముస్లిమేతర సీట్ల నుంచి దామాషా తగ్గించాలి. ఏ పద్ధతి అనుసరించాలి అన్నదాని మీద ముస్లిములకూ హిందువులకూ అభిప్రాయం కుదరదు. అంతే తర్వాత మేం వివరించబోయే కారణాల రీత్యా మహమ్మదీయులకి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యాన్ని మేం అంగీకరిస్తున్నాం. అయితే ముందున్న ప్రతిపాదనల ఆమోదాన్ని నిలుపు చేస్తున్నాం. ఇతర ప్రయోజనాలకి సంబంధించి ఇదేలా ఉంటుందో తెల్పుకుని వాటికి అవకాశం కలిగించేదాకా."

లక్నో ఒడంబడికలో ఈ లోసుగు ఉన్నా, భారత ప్రభుత్వం, పైన పేర్కొన్న తాఫీదులో, బెంగాల్ ముస్లిములకు సంబంధించి ఒప్పందంలో ఉన్న షరతుల్ని మెరుగు పరచాలని సీపార్టు చేసింది. అది చెప్పిన కారణాలు చిత్రంగా ఉన్నాయి. అదిలా వాదించింది.

"వాళ్ళు (అంటే ఒడంబడిక తయారుచేసిన వాళ్ళు) బెంగాల్ కోసం ప్రతిపాదించిన మహమ్మదీయ ప్రాతినిధ్యం చాలా, ఆ విషయం విదితమే. కాంగ్రెసు-లిగ్ ఒప్పందం తయారయ్యేటప్పుడు తూర్పు బెంగాల్ మహమ్మదీయుల కోరికల్ని తగినంతగా నొక్కి ప్రస్తావించారా అన్నది సందేహార్థకం. వాళ్ళు వెనుకబడిన వాళ్ళు పేదలు - అది తేటతెల్లమే. (పెసెడెస్సీని 1912లో తిరిగి విభజించడం వాళ్ళకి నిరాశ కలిగించింది. ఇప్పుడు వాళ్ళ ప్రయోజనాల్ని తగినంతగా కాపాడకపోవటం మన దోషం అవుతుంది. బెంగాల్ ముస్లిములకి వాళ్ళ జనాభాలో తూగేట్టుగా ప్రాతినిధ్యం ఇచ్చేందుకు - అంతకు మించి కాదు, ఒప్పందం మేరకి వాళ్ళకి రావాల్సిన 34 స్థానాలకిగాను మనం 44 స్థానాలు ఇవ్వాలి.

బెంగాల్ ముస్లిముల పట్ల భారత ప్రభుత్వం చూపించినంత ఉత్సాహాన్ని బ్రిటిషు ప్రభుత్వం చూపించలేదు. బెంగాల్ ముస్లిముల కిచ్చిన ప్రాతినిధ్యం ఒప్పందం ఫలితంగా వచ్చినదని అది అభిప్రాయపడింది. ఏ తగువుల్లో లేనప్పుడు ఏ మాత్రం జోక్యం చేసుకున్న బ్రిటిషు ప్రభుత్వం ముస్లిములకు ప్రత్యేక స్పేషం ప్రదర్శిస్తోందనిపించవచ్చు. పెంపు తెయ్యడంలో భారత ప్రభుత్వం ఓ విషయాన్ని మర్చిపోయింది. ఒడంబడికలోనే బెంగాల్, పంజాబ్ రాష్ట్రాల ముస్లిములకు వాళ్ళ జనాభా దామాషాన ఎందుకు జరగలేదోనన్న విషయాన్ని మర్చిపోయారు. ఒక మతమో, కులమో దానికి రాజకీయ రక్షణకి హక్కుదారు కాదు అన్న సూత్రం మీద లక్నో ఒడంబడిక ఆధారపడింది. ఇప్పుడా సూత్రం గాలికి కొట్టుకుపోయింది. మైన్పూర్లో ఉన్నప్పుడే ఓ మతానికి రక్షణ ఉంటుంది. అదే లక్నో ఒడంబడిక సూత్రం. బెంగాల్, పంజాబ్ లలో ముస్లిములు మైన్పూర్లు కాదు;

* పంజాబ్ కి అన్యాయం జరిగిందని ప్రభుత్వం భావించింది. కాని బెంగాల్ మాదిరి ప్రత్యేక కారణం లేదు, అంటే, విభజనను తప్పించడం. ఒడంబడికలో తీర్మానించిన ప్రాతినిధ్యం పెంపును ప్రతిపాదించలేదు.

అంచేత ఇతర రాష్ట్రాల్లో అది మైన్వార్టీగా ఉన్నది కాబట్టి అక్కడ ఉన్నట్టి రక్షణకు ఇక్కడ హక్కు లేదు. మెజార్టీగా ఉన్నాగాని బెంగల్, పంజాబ్ లోని ముస్లిములకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల ఆవశ్యకత కనిపించింది. ఒడంబడికలోని స్వాత్రం ప్రకారం మైన్వార్టీ అయితేనే ఆ హక్కు వస్తుంది. వాళ్ళు అందుకు ఒప్పందం అయ్యారు. మైన్వార్టీ సీట్లు పొందారు. బెంగల్, పంజాబ్ లోని ముస్లిములకు జవాబా రీత్యా రావాల్సిన సీట్లు రాకపోవడానికి కారణం అదీ¹.

బెంగల్ ముస్లిములు అడిగినదానికంటే ఎక్కువ ఇవ్వాలని భారత ప్రభుత్వం చేసిన ప్రతిపాదన నెగ్గలేదు. కాని వాళ్ళు అడగడమే వాళ్ళ ఉద్దేశ్యానికి సాక్ష్యం.

ముస్లిములు అడిగినదానికంటే ఎక్కువే బ్రిటిషు ప్రభుత్వం మధ్యవర్తిగా ఇచ్చిన సందర్భం ఇంకొకటి ఉంది. అది 1932లో కమ్యూనల్ తీర్పు ఇచ్చినప్పుడు జరిగింది. రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ సబ్ కమిటీకి రెండు విభిన్న ప్రతిపాదనలు సర్ మహ్మద్ హాషి చేశాడు. 1931 జనవరి ఆరవ తేదీన చేసిన ఉపన్యాసంలో ఈ ప్రతిపాదనని ఆయన కమ్యూనల్ సమన్య పరిష్కారానికి పునాదిగా ఉంచాడు².

నేను చేసిన పరతుం మేరకి సంయుక్త నియోజకవర్గాల్ని ఆమోదించడానికి మేము సిద్ధంగా ఉన్నాం; ఒకటి మైన్వార్టీగా ముసల్మాన్లు రాష్ట్రాల్లో అనుభవించే హక్కులు కొనసాగాలి. బెంగల్, పంజాబ్ లో రెండు సంయుక్త నియోజకవర్గాలుండాలి. జవాబా రీత్యా ప్రాతినిధ్యం ఉండాలి. సీట్లు రిజర్వేషన్ మౌలానా మహ్మద్ ఆలీ షరతుతో కలిసి ఉండాలి³.

1931 జనవరి 14న అదే కమిటీ ముందు ఆయన మరో ప్రతిపాదన చేశారు. ఆయన ఇలా అన్నాడు⁴.

ఇవాళ నేనే ప్రతిపాదన చేసే అధికారం నాకుంది. పంజాబ్ లో ముసల్మాన్లు, కమ్యూనల్ నియోజక వర్గం ద్వారా 49 శాతం పొందాలి. మొత్తం సభలో ఉన్న సీట్లలో

- 1 ఈ విషయాన్ని ముస్లిములు బాగా అర్థం చేసుకున్నారు. వాళ్ళ ఒడంబడికలో భాగస్వాములు. 1919లో భారత ప్రభుత్వం నియమించిన పార్లమెంటరీ సంయుక్త సెలెక్షన్ కమిటీకి సాక్ష్యం ఇస్తూ దీన్నా ఇలా అన్నాడు. ప్రశ్న 3808; "బెంగల్ స్థానం ఇదీ : అక్కడ ముస్లిం మెజార్టీ ఉంది. మెజార్టీ వాళ్ళకి ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు ఉండవని అంటున్నారు. అవి మైన్వార్టీ రక్షణకేనని అంటున్నారు. అయితే ప్రతిగా ఉన్న వాడనా విజమే. మేం మెజార్టీయే, కాని మౌల్వీ మైన్వార్టీ, వెనుకబాటుతనం పల్ల, పేదరికం పల్ల, వేరే అయితే 40 శాతం ఓటర్లు కాలేరు. అప్పుడు ఇతర రాష్ట్రాల్లో ఆ సౌకర్యం ఉంది."
- 2 రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ మైన్వార్టీ సబ్ కమిటీ నివేదిక (మొదటి ఎడిషన్) పే 96.
- 3 కమీషన్ 40 శాతం అయినా సీట్లు రాకపోతే ఏ అభ్యర్థి నెగ్గినట్లు కాదని మహమ్మదాలీ స్వాత్రం. తన మతం వాళ్ళ ఓట్లే అప్పి ఉండాలి, పైన కమీషన్ 5 శాతం ఇతరులకి ఉండాలి.
- 4 అదే, పేజీ 123.

ఆ కాలం ఉండాలి. ఆ రాష్ట్రంలో ఏర్పాటు చేయ తలపెట్టిన ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల్లో పోటీ చేసేట్టు ఉండాలి. ఇక బెంగాల్‌కి సంబంధించి మొత్తం సభలో 46 కాలం అలా ఉండాలి, ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల్లో పోటీ చేయగలిగి ఉండాలి. ఇక మైసూర్ రాష్ట్రాలకు సంబంధించి ముస్లిములకున్న రాయితీలు ఉండాలి. వాళ్ళకిప్పటికే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల ద్వారా అవి ఉన్నాయి. అలాంటి రాయితీని సింధ్‌లోని హిందూ సోదరులకు, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రంలోని హిందూ సోదరులకివ్వాలి. ఇక పైన ఏ రాష్ట్ర శాసనసభ అయినా, కేంద్ర శాసనసభ అయినా మూడింట రెండు వంతుల మెజార్టీతో మతపర నియోజకవర్గాల్ని వదులుకోవాలనుకుంటే, సంయుక్త నియోజక వర్గాలుండాలని కోరుకుంటే, సంయుక్త నియోజకవర్గాలు ఏర్పడాలి.”

ఈ రెండు ప్రతిపాదనల్లోని భేదమూ స్పష్టమే. “చట్టపరమైన మెజార్టీ ఉంటే, సంయుక్త నియోజక వర్గాలు. దాన్ని నిరాకరిస్తే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు, మైసూర్ సీట్లు.” బ్రిటిషు ప్రభుత్వం మొదటి దాన్నుంచి చట్టపర మెజార్టీకి, రెండవ దాన్నుంచి ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల్ని తీసుకొని ముస్లింలకి రెండింటినీ ఇచ్చింది వాళ్ళు అడక్కుపోయినా.

ముస్లిములలో కనిపించే రెండవ విషయం ఏమంటే హిందువుల బలహీనతని వాటంగా వాడుకోవటం. హిందువులు దేనికైనా అభ్యంతరం పెడితే దాన్ని గురించి పట్టుబట్టటం, హిందువులు దాన్ని ఇవ్వ సంసిద్ధుడేనో వదులుకోవడం ముస్లిముల విధానంగా కనబడుతుంది. దీనికి ఉదాహరణగా ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల విషయం, సంయుక్త నియోజకవర్గాల విషయం చూడవచ్చు. సంయుక్త నియోజకవర్గాల విషయమై హిందువులు పోరాడడం ఖద్ద తెలిపి తక్కువతనం అని నాకు అనిపిస్తుంది. ముఖ్యంగా ముస్లిములు మైసూర్‌గా ఉన్న చోట్ల జాతీయవాదానికి అవి ఎన్నటికీ ఆధారం కాలేవు. జాతీయవాదం అనే రాజకీయ సంబంధం, సామ్య సంబంధం ఏమీ లేదు. ఏమంటే ఒట్టి బాహ్య విషయాల కూడికలకి తీసివేతలకి ఇది అతీతం. రెండు మతపర వర్గాలు అయితేవచ్చు పాటు వేర్పాటుగా, ఎవళ్ళ గూట్లో వాళ్ళు ఉంటూ ఉండగా అవి ఒకటి కాలేవు. ఏమంటే అయితేవచ్చు ఒకపాటే ఆ రెండు వర్గాలు కలిసి దగ్గరకు వస్తాయనుకోవడం, ఎన్నికల కోసం కుదరదు. సంయుక్త నియోజకవర్గాల వల్ల మెజార్టీ వర్గంలో మైసూర్ వర్గం బానిస అవుతుంది. అయితే వాళ్ళకుగా వాళ్ళు జాతీయ వాదాన్ని రూపొందించలేదు. సరే అదేలా ఉన్నా హిందువులు సంయుక్త నియోజకవర్గాలు కావాలన్నారు కాబట్టి ముస్లిములు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల కోసం పట్టుబడుతున్నారు. ఈ పట్టుబట్టడం ఊరికే బేరం పొగించడానికన్నది స్పష్టమే. జిన్నా 14 సూత్రాలు చూస్తే ఇది తెలుస్తుందో. 1927 డిసెంబరు 30న,

* జిన్నా సూత్రాల్లో 15వ : అంశం చూడండి.

అలిండియా ముస్లింలీగ్ తీర్మానాన్ని బట్టి¹ తెలుస్తుంది. హిందువులు సిండ్ విభజనకు అంగీకరిస్తే, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాన్ని ముసల్మాన్లు స్వయంపాలిత పెహదాసెస్తేనూ, ప్రత్యేక ఎలెక్టరేట్‌ను వదులుకుంటారు వాళ్ళు². ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు అంత ముఖ్యం అని ముస్లిములు భావించలేదు. తమ ఇతర కోర్కెల సాధనకీ వాటిని వాడుకున్నారంతే.

ఈ మూడిరి వాటంగా వాడుకోవటం మరో ఉదాహరణ ద్వారా చూడవచ్చు. గోవర్ధ గురించి ముస్లిముల పట్టుదల, మసీదుల ముందు సంగీతం గురించిన పట్టుదల, బలి ప్రయోజనాల కోసం గోవుల్ని వధించమని ముస్లిం న్యాయం ఏమీ చెప్పదు. హాజ్ వెళ్ళిన ఏ ముసల్మానూ కూడా మక్కాలో, మదీనాలో బలి ఇవ్వడు. కాని భారతదేశంలో ఏ జంతువుని బలి ఇవ్వడానికి వాళ్ళు అంగీకరించరు. అన్ని ముస్లిం దేశాల్లోనూ మసీదుల్లో సంగీతం చేస్తూనే ఉన్నారు. ఆప్టినిస్టాన్‌లో కూడా. అదేం లౌకిక రాజ్యం కాదు. అక్కడ కూడా ఉంది. కాని అక్కడ మాత్రం వాళ్ళు అభ్యంతరం పెడుతున్నారు. హిందువులు ఒక హక్కుగా వాదిస్తారని తప్ప అభ్యంతరానికి కారణమే లేదు.

ఇక మూడవ విషయం. రాజకీయాల్లో ముస్లిం దొమ్మీ వ్యవహారంతో ఉన్నారు. అందుకు సాక్ష్యం మతకర్తలాలు. అవి రాజకీయాల్లో భాగం అయ్యాయి. వాళ్ళు కావాల్సి జర్మనులు చెకల విషయంలో అనుసరిస్తున్న వైఖరి అనుసరిస్తున్నట్టుంది. ముస్లింలు దండయాత్ర చేసేవాళ్ళుగా ఉన్నంతకాలం హిందువులు కిమ్మన్నాస్త్రాగా ఉన్నారు. ఆ తరుపుల్లో ముస్లిముల కంటే ఎక్కువ బాధలు పడ్డారు. కాని అది నిజం కాదు. ఎదురు తిరగడం వేర్చుకున్నారు హిందువులు. ముస్లిములను కనక్కిన సరికేందుకు కూడా జంకడం లేదు. దాంతో దొమ్మితనానికి.

ఈ సమస్యని ఎలా పరిష్కరించాలన్నదే అందరికీ ఆలోచనాత్మకం కావాలి. హిందూ మహాసభ దేశభక్తులున్నారు. కలుషితం కాని మనస్కులు. ముసల్మానులు లేకుండా పోవాలి వాళ్ళకీ. అటువక్క, కాంగ్రెసు హిందూ జాతీయవాదులున్నారు. రాజకీయ రాయితీలు ఇచ్చి వాళ్ళని దువ్వడం వాళ్ళ విధానం. లేకపోతే ప్రయత్నమైన స్వాతంత్ర్య లక్ష్యాన్ని సాధించలేమని వాళ్ళ భయం. హిందూ మహాసభ పథకం పల్లె ఐక్యం రాదు. అందుకు వ్యతిరేకంగా అవి ఆటంకం కూడా. హిందూ మహా సభాధ్యక్షుని నినాదం - హిందువులకే హిందుస్తాన్ - పాగరుమోతుగా ఉండడమే కాదు, అర్థం లేనిది కూడా. ఇక మిగిలిన ప్రశ్న - కాంగ్రెసు పరిధి వరైందాని? కాంగ్రెసు రెండు విషయాలు గమనించటంలో విఫలమైంది. దువ్వడానికి, పరిష్కారానికి తేడా ఉందని గుర్తించకపోవడం మొదటిది.

1. ఆ సమావేశంలో బర్మిత్ ఆలీ ఉపన్యాసం కోసం, తీర్మానం కోసం చూడండి. ఇండియన్ క్వార్టర్లీ రివ్యూ, 1927, వాల్యూం, 447-48 పేజీలు.

2. ముస్లిములకు ఆ మినహాయింపులు వచ్చాయి కాని, హిందువులకు ఏమీ రాలేదు, దురదృష్టం.

దువ్వడం అంటే దాడి చేసేవాళ్ళ దుర్మార్గాల్ని - హత్యలు, మానభంగాలు లాంటి వాటిని ఉపేక్షించి చూసి చూడనట్టు ఉండటం. వాడు అమాయకుల్ని అలా పీడిస్తాడు. అలా కాక పరిష్కారం అంటే ఉభయ పక్షాలూ హద్దు దాటలేని గీతలు పెట్టడం. మొదటిది దుండగుడి కోరికలకి హద్దు పెట్టడు. పరిష్కారం చేస్తుంది. కాంగ్రెసు విఫలమైన రెండవది మినహాయింపులు ఇచ్చుకుంటూ పోవడం వల్ల ముస్లిముల దురంతం పెరిగింది. హిందువులు దాన్ని ఆపే దశలో లేదు. ఇదెలాంటి పరిస్థితి అంటే హిల్లరు విధానం వల్ల మిత్రరాజ్యాలు బాధలు పడడం పరిస్థితి లాంటిది. మరో ఉద్యతం ఉంది. సాంఘిక ప్రభుత్వం మించింది. ఇది దువ్వడం పరిస్థితిని ఉద్యతం చేస్తుంది. ఉన్న మందు అల్లా పరిష్కారమే. పాకీస్తాన్ మాత్రమే పరిష్కారం అనుకుంటే దాన్ని పరిశీలించాలని. ఏమంటే పరిష్కారం ఒప్పందం వల్ల వస్తుంది. దానివల్ల లొంగుబాటు పోతుంది. శాంతి స్థానాలు పరిష్కారం వల్ల వస్తాయి. హిందువులలో ముస్లిముల వ్యవహారాల వల్ల రాజకీయ ఆకలివల్ల వచ్చే భద్రతా రాహిత్యం పరిష్కారం వల్ల పోతుంది.

అనువాదం :

డా॥ బి. రామబ్రహ్మం,
ఆర్కియర్,
డా॥ ప్రసన్నకుమార్

జాతీయ నిస్పృహ

జాతీయ నిస్పృహ

మీ దేశానికి ఎలాంటి మహాన్నత భవితవ్యం ఉందాని కోరుకుంటావు అని ఏ భారతీయుణ్ణి అయినా అడిగారనుకోండి. జవాబు ఏమై ఉంటుంది? ఈ ప్రశ్న ముఖ్యమైంది, జవాబు ఉద్బోధకంగా ఉండక తప్పదు.

ఇతర విషయాలన్నీ సమతూకంగా ఉండి, తన దేశం అంటే గర్వపడే నికార్సైన భారతీయుడు "నమ్మెక్క స్వతంత్ర భారతదేశమే నా ఆదర్శం, అదే భారత భవిష్యత్ కి కావాలి" అని అంటాడు. హిందువులూ, ముస్లిములూ ఉభయులూ కూడా ఇలాంటి భవితవ్యమే ఉందాని అనుకుంటే తప్ప, ఈ ఆదర్శం ఒక పవిత్ర కామనగానే మిగిలిపోతుందన్న ముక్కా అంతే నిజం. అలా తప్ప దీనికి కార్యరూపం ఎన్నటికీ రాదు. ఇది ఏదో కొందరి పవిత్రతాశయం మాత్రమేనా లేక యావన్ముందీ నడుంకట్టి సాధించాల్సిన లక్ష్యమా?

రాజకీయ గమ్యాని ప్రకటనల మేరకు అన్ని పార్టీలూ ఏకాభిప్రాయంతో ఉన్నట్టే కనిపిస్తున్నాయి. ఏమంటే అన్ని పార్టీలూ భారత రాజకీయ పరిణామం స్వాతంత్ర్యమే అని ప్రకటించాయి. భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం సంపాదించడమే తన లక్ష్యమని మొట్టమొదటగా ప్రకటించింది కాంగ్రెస్ పార్టీ. 1927 డిసెంబరు నెలలో మద్రాస్ లో జరిగిన సభలో కాంగ్రెస్ సీద్ధాంతాన్ని ఒక తీర్మానంలో వివరించేరు. భారత ప్రజల గమ్యం సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం

కాంగ్రెస్ సీద్ధాంతాన్ని మార్చింది మద్రాస్ లో కాదు, లాహోర్ లో. 1929 డిసెంబర్ 31న ఆమోదించిన లాహోర్ తీర్మానంలో ఈ మార్పు జరిగింది. మద్రాస్ సమావేశంలో స్వాతంత్ర్యానికి అనుకూలంగా మాత్రమే తీర్మానం జరిగింది. 1928 డిసెంబరులో కలకత్తాలో జరిగిన కాంగ్రెస్ సమావేశంలో అదినేక ప్రతిపత్తి - దాన్ని గనుక 1929 డిసెంబరు 31 అర్ధరాత్రి లోపున ట్రిటిడ్ ప్రభుత్వం ఇస్తే - తమ సమ్మతిని గాంచికీ, కాంగ్రెస్ అదృక్షాలు ప్రకటించేరు.

అని దాంట్లో వివరించేడు. హిందూ మహాసభ కూడా 1932 దాకా, భారత రాజకీయ పరిణామ లక్ష్యంగా, బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం అనే దాంట్లో సరిపెట్టుకుంది. 1937 దాకా అది తన రాజకీయ దృక్పథాన్ని మార్చుకోలేదు. అప్పుడు అహమ్మదాబాద్‌లో జరిగిన సమావేశంలో హిందూ మహాసభ "పూర్ణ స్వరాజ్యం" - భారతదేశానికి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం - అన్న వైఖరిని అందుకుంది. ముస్లింలీగ్ కూడా 1912లో భారతదేశానికి బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం అనే రాజకీయ సిద్ధాంతాన్ని అనుసరించింది. 1937 నాటికి అదీ తన రాజకీయ వైఖరిలో ప్రాచీనంగా తన దృక్పథాన్ని మార్చుకుంది. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ భావన నుంచి "స్వాతంత్ర్యం" అనే వైఖరికి వచ్చింది. ఆ మాదిరిగా అదీ కాంగ్రెస్, హిందూ మహాసభలు అనుసరించే దారికి వచ్చింది.

ఈ మూడు రాజకీయ విభాగాలూ నిర్వచించుకున్న స్వాతంత్ర్యం అనేది ఏమిటంటే బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం నుంచి విముక్తి. కానీ బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాద శృంఖలం నుంచి విముక్తి అనేదాన్ని అంగీకరించడమే చాలదు. స్వాతంత్ర భారతావనిని నడిపించడం మీద కూడా అంగీకారం ఉండాలి. అందుగ్గాను, భారతదేశం బ్రిటిష్ వాళ్ల నుంచి విముక్తమై స్వాతంత్ర్యంగా ఉండడమే కాదు, ఆ స్వాతంత్ర్యం విదేశీ శక్తికి లొంగకుండా ఉండాలి. దాని విషయంలో కూడా ఏకాభిప్రాయం ఉండాలి. నిజం చెప్పాలంటే, బ్రిటిష్ వాళ్ల నుంచి స్వాతంత్ర్యం సాధించడంలోనే అయిపోదు, ఆ స్వాతంత్ర్యాన్ని నిలబెట్టుకోవడమనే కర్తవ్యం ఇంకా ముఖ్యమైంది. అయితే ఈ ముఖ్యమైన కర్తవ్యం మీద అదే ఏకాభిప్రాయం ఉన్నట్టు లేదు. ఏమైనా, ఈ విషయానికి సంబంధించి ముస్లింల వైఖరి అంత సమ్మతం కలిగించేట్టు లేదు. భారతదేశ స్వాతంత్ర్యాన్ని నిలబెట్టాలన్న కర్తవ్యాన్ని తమ నెత్తిమీద మోపుకోమని ముస్లిం నాయకులు శతదా చేస్తున్న ప్రకటనల ద్వారా విశదమవుతున్నా ఉంది యీ విషయం. అలాంటి ఉద్ఘాటనల్ని రెండింటినీ క్రింద ఇస్తాను.

1925లో లాహోర్‌లో జరిగిన ఒక సభలో డాక్టర్ కిన్‌లా ఇలా అన్నాడు :

"ఖిలాఫత్ కమిటీ ఊపిరిపోసే దాకా కాంగ్రెస్ జీవం లేకుండానే ఉంది. ఖిలాఫత్ కమిటీ చేరేక, అంతకు ముందు 40 సంవత్సరాలుగా హిందూ కాంగ్రెస్ చెయ్యలేని దాన్ని అది ఒక ఏడాదిలో చేసింది. ఏడుకోట్ల మంది అన్నపుత్యల్ని పైకి తీసుకు వచ్చే పనిని కూడా కాంగ్రెస్ చేసింది. సరే ఆ పని పూర్తిగా హిందువులకి సంబంధించిందే, అయినా కాంగ్రెస్ సామ్యుని దానికి ఖర్చు చేశారు. దానికోసం నా సామ్యునీ, నా ముస్లిం సోదరుల సామ్యునీ మంచిచిట్ట ప్రాయంగా ఖర్చు చేశారు. అయినా నిబ్బరం కల ముసల్మాన్లు దాని గురించి వట్టించుకోలేదు. అలాంటప్పుడు, మన ముసల్మాన్లం తాంజీమ్ పనిని తీసుకుని దానికి సామ్యు ఖర్చుపెడుతూ వుంటే హిందువులు పేచీ పెట్టడం ఎందుకు? ఆ సామ్యు హిందువులదీ.

కాంగ్రెస్‌దీ కాదు కదా?

“ఈ దేశం నుంచి బ్రిటిష్ వాళ్లని సాగనంపేక స్వాతంత్ర్యం స్థాపిస్తాం అనుకోండి. అప్పుడు ఆఫ్ఘన్, మరో ఇతర ముస్లిమ్‌లో భారతదేశం మీద దాడిచేస్తే, మన ముసల్మాన్లందరం వాళ్లని ఎదిరిస్తాం. దాడి నుంచి దేశాన్ని రక్షించుకుందుకు మన పుత్ర సంతానాన్ని బలి ఇస్తాం. అయితే ఒక విషయం నేను నిర్మోహమాటంగా చాచదలచుకున్నాను. ప్రియమైన నా హిందూ సోదరులారా, వినండి, శ్రద్ధగా వినండి! మీరు మా తాంజిమ్ ఉద్యమానికి ఆటంకాలు కల్పిస్తే గనక, మా హక్కుల్ని మాకు ఇవ్వకపోతే గనక, మేం ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌తోనో, మరో ముస్లిం రాజ్యంతోనో ఉమ్మడి రక్ష్యం ఏర్పాటు చేసుకుంటాం. ఈ దేశంలో మా పరిపాలనని స్థాపిస్తాం.”

సెప్టెంబర్ 1939 జనవరి 27న మౌలానా అజాద్ కోటాని చేసిన ఉపన్యాసంలోని భావనలు కూడా శ్రద్ధగా గమనించదగ్గవి. ఒక మౌలానాగారు అడిగిన ప్రశ్నకి జవాబుగా అజాద్ కోటాని ఇలా చెప్పేరు :

“ఈ దేశం నుంచి ఇంగ్లీషు వాళ్లను తరిమెయ్యాలని చెప్పే ప్రముఖ నాయకుడెవడన్నా ఉన్నాడు అంటే ఆ నాయకుణ్ణి నేనే. అయినాగానీ, ముస్లింలీగ్ తరపు నుంచి ఇంగ్లీషు వాళ్లతో పోరు ఉండకూడదని నా అభిప్రాయం. మనం చెయ్యాలైన పెద్ద యుద్ధం 22 కోట్ల హిందూ శత్రువులతోనే. వాళ్లే అధిక సంఖ్యాకులుగా ఉన్నారు. కేవలం 4.1/2 కోట్ల మంది ఇంగ్లీషు వాళ్లు దాదాపు యావత్ప్రపంచాన్నీ, శక్తివంతులై, కబళించేరు. ఈ 22 కోట్ల మంది హిందువులూ, సంఖ్యలో వున్నంతగానూ చదువులో, వివేకంలో, సంపదలో అన్నింటిలో సమానంగా పురోగమిస్తే, వాళ్లు శక్తి సంపన్నులైతే అపుడింకెలా ఉండచ్చునంటారు? వాళ్లు ముస్లిం భారత్‌ని క్రమేపీ ఈజిప్టుని, బర్మీని, కాబూల్ మక్కాల్ని, మదీనాని, యాజూజ్-మజూజ్ లాంటి ఇతర ముస్లిం ప్రాంతాల్ని కబళించేస్తారు. (కొరాన్‌లో వుంది - ప్రపంచ ప్రళయం సంభవించడానికి ముందు, వాళ్లు భూమ్మీద ప్రత్యక్షమై, దొరికిన దాన్ని దొరికినట్టు మింగేస్తారట).

“ఇంగ్లీషువాళ్లు రాను రాను కుప్పించిపోతున్నారు” వాళ్లు రేపొమాపో భారతదేశం నుంచి వెళ్లిపోతారు. అంచేత, మనం ఇస్లాంకి బద్ధశత్రువులైన హిందువులతో పోరాడి, వాళ్లని బలిపాన పరచకపోతే వాళ్లు భారతదేశంలో రామరాజ్యాన్ని స్థాపించడమే కాదు, క్రమేపీ భూమండలమంతా వ్యాపిస్తారు. వాళ్లని (అంటే హిందువుల్ని) బలిపేతుల్ని కావించడమో లేక నిర్వీర్యుల్ని చెయ్యడమో అనేది 9 కోట్ల మంది భారతదేశ ముస్లింల మీదా ఉంది. అంచేత, హిందువులు ఇక్కడ స్థాపితం కాకుండా, ఇంగ్లీషువాళ్లు విప్లవమించిన వెంటనే ముస్లిం

* ఈ ఉపన్యాసం బెంగాలీ పాఠం ‘అనందబజార్ పత్రిక’లో వచ్చింది. ఇక్కడ ఇచ్చిన ఇంగ్లీషు పాఠం ‘హిందూస్తాన్ స్టాండర్డ్’ సంపాదకులు చేసిన అనువాదం.

పాలన స్థాపితమయ్యేందుకుగాను ముస్లింలీగులో చేరి పోరాడడం ప్రతి పవిత్ర ముస్లిమ్ కీ తప్పనిసరి కర్తవ్యం:

“ఇంగ్లీషువాళ్లు ముస్లిములకు శత్రువులే, అయినా మన ప్రస్తుత పోరాటం ఇంగ్లీషువాళ్ల మీద కాదు. మొదటగా, ముస్లింలీగు ద్వారా మనం హిందువులతో ఒక ఒప్పందానికి రావాలి. అప్పుడే మనం ఇంగ్లీషువాళ్లను సునాయాసంగా తరిమేసి, భారతదేశంలో ముస్లింపాలనను స్థాపించగలం.

“జాగ్రత్త! కాంగ్రెస్ లో వున్న మౌలీయాల వలలో పడకండి, ఏమంటే 22 కోట్ల హిందూ శత్రువుల చేతిలో ముస్లిం ప్రపంచం ఎన్నటికీ భద్రంగా ఉండలేదు.”

మౌలానా అజాద్ కోభాని ఇచ్చిన ఈ ఉపన్యాసాన్ని ఆనందబజార్ పత్రిక విలేఖరి సంగ్రహంగా ఇచ్చేడు. కాంగ్రెస్ రాష్ట్రాల్లో ముస్లిముల పాట్లు అంటూ అనేక కల్పిత సంఘటనల్ని మౌలానా అజాద్ కోభాని వర్ణించినట్లు ఆ సారాంశంలో ఉంది.

“స్థానిక స్వయం ప్రతిపత్తిని ప్రవేశపెట్టేక కాంగ్రెస్ మంత్రివర్గాన్ని ఆమోదించినప్పుడు, హిందూ ఆధిపత్యంలోని కాంగ్రెస్ చేతుల్లో ముస్లిం ప్రయోజనాలు సురక్షితంగా ఉండవని తాను భావించినట్లు ఆయన అన్నారు. కానీ తే హిందూ నాయకులు ఉదాసీనంగా ఉండిపోయేరు. అంచేత తను కాంగ్రెస్ ను వదిలి లీగ్ లో చేరేనని ఆయన అన్నారు. కాంగ్రెస్ మంత్రులు తన భయాన్ని నిజం చేశారు. ఇలా భవిష్యత్ నీ ఊహించడమే రాజకీయం అంటారు. అంచేత తాను గొప్ప రాజకీయ నాయకుడు. భారతదేశం స్వాతంత్ర్యం పొందకముందే హిందువులతో నయానో, భయానో ఒక ఒప్పందానికి రావాలని తను ఇప్పుడు భావిస్తున్నారు. అలా రాకపోయినట్లయితే, 700 ఏళ్లు ముస్లింలకి బానిసలుగా ఉన్న హిందువులు ముస్లిములను బానిసల్ని చేసి పోరేస్తారు అన్నాడాయన.”

ముస్లిముల బుర్రల్లోని ఊహలేమిటో హిందువులకి తెలుసు. దాంతో స్వాతంత్ర్యాన్ని ముస్లిములు తమని బానిసలుగా చేసేందుకు వాడతారని వాళ్ల భయం. తత్ఫలితంగా హిందువులు భారత రాజకీయ పరిణామ లక్ష్యంగా స్వాతంత్ర్యం అన్న భావన పట్ల ఉత్సాహంగా స్పందించడం లేదు. ఈ భయాలు ఉచితానుచితజ్ఞతలు తెలియని వాళ్లు వ్యక్తం చేస్తున్నవి అనుకునేరు, కాదు. కాకపోగా, ఈ భయాల్ని వెల్లడి చేసేవాళ్లు, ముస్లిం నాయకులతో బాగా సంబంధాలుండీ, తమ అభిప్రాయాల్ని వెల్లడించగల ఉచితజ్ఞత కలవాళ్లు.

శ్రీమతి అనిలిసెంట్ ఇలా అంటున్నారో :

“మరో తీవ్ర సమస్య ఉత్పన్నం అవుతుంది. అది భారతదేశ మహమ్మదీయులకి సంబంధించింది. హిందువులకి ముస్లిములకూ మధ్య సంబంధాలు లిక్కి రోజుల మాదిరి

ంటే ఈ సమస్య అంత హడావుడి పడాల్సిందేమీ కాదు. వ్యతంత్ర భారతదేశంలో, ఇవాళ శపిలే రేపై వా ఈ సమస్య తలెత్తవచ్చు. అయినా ఇప్పుడే దానికోసం కంగారు పడక్కర్లేదు. యితే ఖిలాఫత్ ఆందోళన నాటి నుంచీ పరిస్థితులు మారేయి. ఖిలాఫత్ ధర్మయుద్ధాన్ని హత్తుపించడం వల్ల భారతదేశానికి పెద్ద దెబ్బ ల్లో ఇదొకటి. 'విశ్వాస యోతుల'కి వ్యతిరేకంగా ముస్లిముల మనోగత భావాల్లో ద్వేషం ఉంది. గడిచిన సంవత్సరాలలో మాదిరి లజ్జరహితంగా, గృహపంతో ఉండా ద్వేషం. ప్రత్యక్ష రాజకీయాల్లో చోదకంగా పాత ముస్లిం మత కరవారం ల్లో ఊపిరి పోసుకోవడం చూశాం. ఎన్నో శతాబ్దాలుగా విస్తృతం అయినదాన్ని, పాత రాష్ట్రములత్యాన్ని బయటికి లాక్కురావడం చూశాం. జాబిల్-ఆరబ్ అంటూ, ఆరేబియా స్త్రీపాన్ని పవిత్రభూమిగా చాటడం, ముస్లిమేతర చరణాలు తొక్కి దాన్ని అపవిత్రం కయ్యనివ్వకూడదని చాటడం చూశాం. అష్టన్న గనక భారతదేశం మీదికి దాడి వస్తే తమ బలస్థులు వాళ్లతో చేతులు కలిపి శత్రువుకి వ్యతిరేకంగా మాతృభూమి రక్షణకి నడుంకట్టే గండుపుల్ని హతమారుస్తామని ముస్లిమ్ నాయకులు చాటడం విన్నారు. ముసల్మాన్లు బొలికంగా తమ మాతృదేశానికి గాక ఇస్లాం దేశాలకు విధేయంగా ఉంటారన్న దాన్ని చూడక కప్పలేదు. వాళ్లకు ప్రాణప్రదమైంది 'దేవుని రాజ్యాన్ని' స్థాపించడం అనిమనకు తెలియవచ్చింది. ౩ దేవుడు లోకపితా, సర్వప్రాణుల్ని ప్రేమించే దేవుడు కాదు; ప్రవక్త ఆదేశాల ద్వారా ముసల్మాన్ కళ్లద్దాల గుండా కనిపించే దేవుడు. పరాయి మతస్థుల్ని ఆదరించే విషయంలో ౩ దేవుడు అంతే వాళ్లకి - తొలినాటి హిబ్రూం మోజెస్ దొరణి యెహోవా ప్రవక్త తమకి ప్రసాదించిన మతాన్ని అనుకరించే స్వేచ్ఛకోసం తొలినాటి ముస్లిమ్లకి వ్యతిరేకంగా హిరాదనట్టు. దేవుడు తన ఆదేశాల్ని మానవుడి ద్వారా అందించే మత సిద్ధాంతాలని పిలిచే ౩ దళ దాటిపోయింది. తాము పశిమర్త వున్న రాజ్యచట్టాల్ని మించి ఆ ఫలానా ప్రవక్త బోధనల్ని మన్నించాలని ముసల్మాన్ నాయకులు చేసే ప్రతిపాదన పొర క్రమశిక్షణకి, రాజ్య స్థరత్వానికి భంజకం. దానివల్ల వాళ్లు దుష్ట పౌరులవుతారు. ఏమంటే వాళ్ల భక్తిప్రవృత్తులు వేళం వెలుపలి ఉన్నవాటి పట్ల ప్రదర్శితమవుతాయి. ముస్లిమ్లు మౌలానా మహమ్మద్ ఆలీ, షాకల్ ఆలీ - ఈ బాపతు ముస్లిం నాయకుల్లో ప్రముఖులైన ఒకటి రెండు పేర్లు వెచ్చుకోవాలంటే చాలుతున్న దృక్పథాల్ని అంటిపెట్టుకుంటే, వాళ్లని సాటి పౌరులు నమ్మరు. భారతదేశం గనక వ్యతంత్రమైతే జనాభాలో ముస్లిం విభాగం భారతదేశ స్వాతంత్ర్యానికి ప్రత్యక్షంగా ప్రమాదకరం అవుతుంది. ఏమంటే అజ్ఞానులైన జన సమూహం ప్రవక్తపేరుతో తమకి విజ్ఞప్తి చేసేవాళ్ల వెనకాలే పడిపోతుంది గనక. ఆఫ్ఘనిస్తాన్, బెల్జిజిస్తాన్, పర్షియా, ఇరాక్, ఆరేబియా, బర్మీ, ఈజిప్టులతోనూ, మద్య ఆసియాలోని ముస్లిం తెగలతోనూ కలిసి 'బ్రిటిష్ ఇండియా'లో వున్న వాళ్లకి ఇండియన్ సంస్థానాల్లో ఉండే ముస్లిమ్ల తోద్వాలు ఉంటుంది. భారతదేశాన్ని ఇస్లాం పాలన కిందకి తేవడానికి, ముస్లిం పాలనని స్థాపించడానికి ఉద్యుక్తులవుతారు. భారతదేశ ముస్లిమ్లు తమ మాతృభూమికి విధేయులై

ఉంటారని అనుకున్నాం. విజానికీ, అలాంటి ముసల్మాన్ పొంగుని విద్యాధికులైన వర్గం వాళ్లు కొందరు నిరోధిస్తారని ఇంకా ఆశిస్తూ ఉన్నాం. కానైతే, వాళ్లు నిరోధించ కలిగేటంత సంఖ్యలో లేరు, మతభ్రష్టులయ్యారన్న నెపంతో వాళ్లు హత్యకీ గురి కావచ్చు. ఇస్లామిక్ పాలన అంటే ఏమిటో మరిబార్ మనకీ రుచి చూపించింది. భారతదేశంలో మరో 'ఖిలాఫత్ రాజ్' సమూహా మనకీ వద్దు. మరిబార్ బయట ఉన్న ముస్లింలు మోస్లామ్ వల్ల ఎంత సానుభూతి చూపించేరో, వాళ్ల రక్షణకీగాను తోటి మతస్థులు చేపించాన్ని బట్టి తెలుస్తుంది. గాంధీ కూడా చేశాడు. మతం కార్యస్థులు కమ్మని వాళ్లకీ బోధించినట్లుగానే వాళ్లు సమ్మి ఉద్యుక్తులై నారని ఆయన అన్నాడు. ఇది విజమే కావచ్చు. అయితే చంపు, దోచుకో, మానభంగాలు చెయ్యి, తగల పెట్టు, తమ పాత సమ్మకాల్ని వదులుకోలేని వాళ్లని దేశం నుంచి తరిమి తగలెయ్యి అని తమ మతం బోధించినదాన్ని సమ్మేవాళ్లకీ నాగరిక ప్రపంచంలో చోటు లేదు. ఆ మత పీతాల్లో, దాని అజమాయిషీ కింద, దాని గమ్యాలకీ లొంగి పుండే తావుల్లో తప్ప వాళ్లకీ నాగరిక ప్రపంచంలో చోటు లేదు. తమ దేవుడు లోకుల పీకలు - ముఖ్యంగా సామ్మి ఉన్న బాటసారుల పీకలు - నొక్కి పిసికెయ్యమన్నాడని తగ్గులు సమ్మేరు. అలాంటి 'దైవ శసనాలు' నాగరిక దేశ శసనాల్ని అదిగమించనియ్యకూడదు. ఇరవైయన శతాబ్దంలో ఉంటున్న వాళ్లు ఇలాంటి మధ్యయుగాల విశ్వాసాలున్న వాళ్లకీ నేర్పాలి. లేకపోతే దేశం నుంచి వెళ్లగొట్టాలి. వాళ్ల స్థానం ఎక్కడ ఉండయ్యా అంటే ఆ బాపతు అదిప్రాయాలున్న దేశాల్లో, అక్కడ వాళ్లు తమతో విభేదించే వాళ్లకీ వ్యతిరేకంగా ఇంకా ఆ బాపతు వాదనల్ని వాడుకోవచ్చు. విజానికీ పద్ధియాలో, ప్రాచీన పాఠశాలలో, మన కాలం నాటి బాపై మతస్థులలో వాళ్లకీ స్థానం ఉంటుంది. యదార్థానికి చాందస ముస్లింలు పాలించే దేశాల్లో ముస్లిం శాఖీయులకీ భద్రత లేదు. షియాలు, సున్నీలు, నూపీలు, బాపైలు, బ్రిటిష్ రాజ్యంలోనే హాయిగా ఉండగలరు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం అన్ని శాఖల స్వేచ్ఛ సేవరింగా ప్లాపింది. ఏదన్నా ఓ శాఖ అల్ప సంఖ్యాకవర్గంగా ఉన్నప్పుడు సాంఘికమైన వెలి నుంచి వాటిని కాపాడలేకపోయి ఉండచ్చు. అది వేరే విషయం. ముస్లిం పాలకులున్న దేశాల్లో కంటే ముస్లింలు బ్రిటిష్ పాలనలోనే స్వేచ్ఛగా ఉన్నారు. స్వతంత్ర భారతదేశం గురించి ఆలోచించే బప్పుడు, మహమ్మదీయ పాలన ప్రమాదం గురించి యోచించాలి."

సి.ఆర్. దాస్ కు లాలాలజవత్ రాయ్ రాసిన ఒక ఉత్తరంలో ఇదే రకం భయాలు వ్యక్తమయ్యాయి.

"మరో విషయం ఉంది. ఈమధ్య కొంతకాలంగా అది నన్ను కలవరపెడుతోంది. దీన్ని గురించి మీరు జాగ్రత్తగా ఆలోచించాలని నాకనిపిస్తోంది. అది హిందూ - ముస్లిం జోక్యం అన్న సమస్య. గత ఆరునెలలుగానూ నేను ఎక్కువ వ్యవధిని ముస్లిం చరిత్ర, ముస్లిం ధర్మశాస్త్రం అధ్యయనం చెయ్యడానికే దారపోశాను. కాని ఆ పని సాధ్యం కావడమూ లేదు, చేతికి అంది వచ్చేటట్టూ లేదు అనిపిస్తోంది. సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమంలో మహమ్మదీయ

నాయకులు త్రికరణశుద్ధిగానే పున్నారన్న విషయాన్ని ఒప్పుకుంటున్నా. వాళ్ల మతం ఐక్యానికి గట్టిగానే అడ్డంగా ఉంటుందనిపిస్తోంది. హాకిమ్ ఆజమ్ ఖాన్ తో, డాక్టర్ కిచ్చా తో కలకత్తాలో జరిగిన సంభాషణ గురించి మీకు చెప్పేను, గుర్తు ఉంది కదా. హాకిమ్ సాబ్ కంటే మంచి మహమ్మదీయుడు హిందూస్తాన్ లో ఎవరూ లేడు. కానీ ఏ మహమ్మదీయుడైనా 'కురాన్'ని ఎదిరించగలడా? ఇస్లాం మత వ్యాయం నాకర్థమైన పద్ధతి తప్పియితే బాగుండుననే నేను ఆశిస్తున్నాను. అంతకి మినహా మరేదీ నాకు ఊరట కలిగించలేదు. కానీ అది ఒప్పు అయితే గనక, తేలబోయే విషయం ఏమిటంటే, మనం బ్రిటిష్ వాళ్లకి వ్యతిరేకంగా ఐక్యం కాగలిగినా హిందుస్తాన్ బ్రిటిష్ పద్ధతిలో పరిపాలించడానికి అలా మనం ఐక్యం కాలేం, హిందూస్తాన్ ని ప్రజాస్వామిక పందాలో పరిపాలించడానికి ఐక్యం కాలేం. మరైతే దీనికి మంచి ఏమిటి? హిందుస్తాన్ లోని ఏడుకోట్ల మంది అంటే నాకు భయం లేదు. కానీ హిందుస్తాన్ లోని ఏడుకోట్లు, ఆప్టనిస్తాన్, మధ్య ఆసియా, అరేబియా, మెసపాటేమియా, బర్మీలలోని దళాలు కలిస్తే అప్రతిహతంగా తయారవుతాయి. హిందూ-ముస్లింల మధ్య ఐక్యం అవసరం లేదా వాంఛనీయం అని నేను మనస్ఫూర్తిగా, గుండెమీద చెయ్యి వేసుకుని విశ్వసిస్తున్నాను. ముస్లిం నేతల్ని విశ్వసించేందుకు కూడా నేను ఏ మాత్రం జంకను. కాస్తైతే కురాన్, హాజీలు విధించే అనుశాసనాల మాట ఏమిటి? ఆ నాయకులు వాటిని కాదనలేదు. అయితే మరి మన రాత యింతేనా? అలా కాదనే ఆశిస్తున్నాను. ఈ చిక్కల నుంచి ఐయటపడ్డానికి విద్యావంతులు, వేత్తలు ఏదో మార్గం చూస్తారనే ఆశిస్తున్నాను."

1924లో ఓ బెంగలీ పత్రికా సంపాదకుడు రవీంద్రనాథ్ టాగోర్ తో ఇంటర్వ్యూ జరిపేడు. ఆ ఇంటర్వ్యూ నివేదిక ఇలా తెలియజేస్తోందో.

"..... హిందూ-ముస్లిం ఐక్యం సాధించడం అసంభవం అని కవిగారి అభిప్రాయం. మహమ్మదీయులు ఏ ఒక్క దేశానికి తమ దేశభక్తిని సీమితం చెయ్యలేరనేది బలమైన అంశం అని ఆయన అభిప్రాయం. ఏ మహమ్మదీయ రాజ్యం అయినా భారతదేశం మీద దండయాత్ర చేస్తే ఆ సందర్భంలో హిందువులకి తోడ్పాటుగా తమ ఉమ్మడి భూమిని రక్షించుకుందుకు మహమ్మదీయులు నిలుస్తారా అని ఆయన ఎంతోమంది మహమ్మదీయుల్ని నిర్మోహమాటంగా అడిగాడు. అందుకు వాళ్లు ఇచ్చిన సమాధానం ఆయనకి తృప్తి కలిగించలేదు. ఓ మహమ్మదీయుడి దేశం ఏదైనా కానీ, ఆతను మరోమహమ్మదీయుడికి వ్యతిరేకంగా పౌరాణ్యం ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ ఆమోదయోగ్యం కాదని మహమ్మద్ ఆలీ లాంటివాళ్లే చాటారని తను చిక్కచిక్కా చెప్పగలనని ఆయన అన్నారు."

* టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా 18.4.24 నాటి సంచికలో "భారత వేత్రాలు దరించినట్లు" అప్పదాంట్స్ ఉల్లేఖితం.

II

స్వాతంత్ర్యం అనంతం అనుకుందాం. అప్పుడు నికార్సైన భారతీయుడికి ఆమోద యోగ్యం అయిన రెండవ ఉత్తమ మార్గం భారత దేశ భవిష్యత్తుకు సంబంధించి బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో అధినివేశ ప్రతిపత్తి. అలాంటి భవిష్యత్తు ఎవరికి తప్పక ఉంటుంది? హిందువులు తప్పకుండా అధినివేశ ప్రతిపత్తితో సంబంధం చెందితే, ముసల్మాన్లు మాత్రం తమకిగా తాము దాంతో తప్పవదరు అని గట్టిగా చెప్పగలము. ఇలాంటి ప్రకటన ఇండియన్లకి, ఇంగ్లీషు వాళ్లకి కలుపుగా వినిపించవచ్చు. కాంగ్రెస్ వాళ్లు స్వాతంత్ర్యమో అని కళ్లభేరులు పగిలేట్లు హెచ్చ పెడుతూ వుంటే, హిందువులు స్వాతంత్ర్యం కోసం ఆరులు చాస్తున్నారనీ, ముస్లింలు అధినివేశ ప్రతిపత్తి కోసం పాకులాడుతున్నారనీ వినిపిస్తుంది. ఇంగ్లీషు వాళ్లలో ఈ అభిప్రాయం ఎంత గాఢంగా వుందో, కాంగ్రెస్ లేవనెత్తిన జంట వినాదాల వల్ల - అంటే స్వాతంత్ర్యం, ఋణాల నిరాకరణ - హిందువుల ప్రయోజనాలకి ఎంత విమాతం కలిగిందో రౌండ్ టేబిల్ కాన్ఫరెన్స్ కి హాజరయిన వాళ్లు గమనించకపోలేదు. ఈ హెచ్చ విని హిందువులు బ్రిటిష్ వాళ్లకి కత్తువులని, స్వాతంత్ర్యం కోసం గాని, ఋణాల మాఫీ గాని అడగని ముస్లింలు తమ మిత్రులని ఇంగ్లీషువాళ్లు అనుకున్నారు. కాంగ్రెస్ వాళ్లు శవధం పట్టిన ప్రణాళికలని బట్టి చూస్తే ఈ అభిప్రాయం ఎంత నిజమని అనిపించినా, దొంగ ప్రచారం వల్ల కలిగిన దొంగ అభిప్రాయం. ఏమంటే, హిందువులు అంతరంగంలో అధినివేశ ప్రతిపత్తికి సుముఖులు, ముస్లిములు అంతరంగంలో స్వాతంత్ర్యాన్ని కాంక్షిస్తున్నారు అన్న విషయంలో అనుమానం లేదు. సాక్ష్యం కావాలంటే బోలెడు ఉంది.

స్వాతంత్ర్యం అనే సమస్య మొట్టమొదట 1921లో తలెత్తించి, ఆ ఏడు అఖిలభారత జాతీయ కాంగ్రెస్, అఖిలభారత ఖిలాఫత్ కాన్ఫరెన్స్, అఖిలభారత ముస్లింలీగు తమ వార్షిక సదస్సుల్ని అహమ్మదాబాద్ లో నిర్వహించేయి. ప్రతి పార్టీ తమ సమావేశాల్లో స్వాతంత్ర్యానికి సంబంధించిన తీర్మానాల్ని ఆమోదించేయి. కాంగ్రెస్ వాళ్ల చేతుల్లో, ఖిలాఫత్ కాన్ఫరెన్స్ లో, ముస్లింలీగ్ సమావేశంలో ఆ తీర్మానానికి పట్టిన గతి చూస్తే విచిత్రంగా ఉంటుంది.

కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు హాకీమ్ ఆజామ్ ఖాన్. ఆయన పి.ఆర్. దాస్ బదులు అధ్యక్షత వహించేరు. పి.ఆర్.దాస్ ను యధావిధిగా ఎన్నుకున్నప్పటికీ సమావేశ ప్రారంభానికి ముందు ఆయన్ని అరెస్ట్ చేయడం వల్ల సభకి అధ్యక్షత వహించలేకపోయారు. ఆ సమావేశంలో మౌలానా హసన్ మొహమ్మద్ కాంగ్రెస్ తన సిద్ధాంతాన్ని మార్చుకోవలసి పట్టుబడుతూ తీర్మానం ప్రవేశపెట్టాడు. ఆ తీర్మానానికి సంబంధించిన కార్య వివరాలు సరళి సారాంశం ఇదీ :

“సంపూర్ణ స్వరాజ్యం గురించి తీర్మానాన్ని ప్రతిపాదిస్తూ మౌలానా హసన్ మొహమ్మద్ ఉర్దూలో సుదీర్ఘమైన, ఉద్వేగభరితమైన ఉపన్యాసం చేశారు. స్వరాజ్యాన్ని తెస్తామనీ, ఖిలాఫత్,

పంజాబ్ దురంతాలకి పరిహారం చెల్లించడం జరుగుతుందనీ కిందటి ఏడే వాగ్దానం చేసినా ఇంతవరకూ అలాంటిదేమీ జరగలేదని ఆయన అన్నాడు. అంచేత కార్యక్రమానికి అంటి పెట్టుకు ఉండడం వల్ల లాభం ఏమీ లేదు. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలోనో, బ్రిటిష్ కామన్వెల్త్ లోనో ఉండడం వల్ల స్వాతంత్ర్యం లేకపోవచ్చు. అయితే అవసరం పడితే గనక అందుకు సిద్ధం కావడనికి జంకనక్కర్లేదని ఆయన భావిస్తున్నట్లు చెప్పాడు. లోకమాన్య తిలక్ చెప్పినట్లు 'స్వాతంత్ర్యం మా జన్మహక్కు'. ఏ ప్రభుత్వమేనా తన ప్రజలకి వాక్స్వేచ్ఛనీ, కార్యచరణ స్వేచ్ఛనీ తిరస్కరిస్తే దానికి ప్రజల విదేయతను పొందే హక్కు లేదు. జన్మతః పొందే స్వేచ్ఛకి అధినివేళవందాలో హోమ్ రూల్ గాని వలస స్థానిక ప్రభుత్వంగాని ప్రత్యామ్నాయాలు కావు. చిత్తరంజన్ దాస్, పండిట్ మోతీలాల్ నెహ్రూ, లాలా లజపత్ రాయ్ తదితరులులాంటి ప్రముఖ నాయకుల్ని కారాగృహాల్లో బంధించే ప్రభుత్వం ప్రజల భక్తిని పొందే హక్కు కోల్పోయింది. ఏడాది గడిచిపోయినా స్వరాజ్యం రాలేదు కాబట్టి, ఇప్పుడిక మిగిలిన ఒక్క మార్గాన్నీ అనుసరించే అవకాశాన్ని ఏదీ అడ్డలేదు. ఆ మార్గం ఏమిటంటే నకల విదేశీ అజమాయిషీ నుంచి స్వేచ్ఛని సంపాదించడం. ఆ తీర్మానం ఇలా ఉంది :

“నకల దరమిద్దమైన, శాంతియుత మార్గాల ద్వారా భారత ప్రజలు యావత్ విదేశీ అజమాయిషీ నుంచి స్వరాజ్యాన్ని సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యాన్ని సాధించడమే భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ లక్ష్యం.”

చాలామంది ప్రతినిధులు దానికి అనుకూలంగా మాట్లాడేక, ఆ తీర్మానాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ మాట్లాడానికి గాంధీ ముందుకు వచ్చాడు. తీర్మానాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ గాంధీ ఇలా అన్నాడు:

“మిత్రులారా, శ్రీ హస్తాత్ మొహాని ప్రతిపాదించిన దానికి సంబంధించి నేను హిందీలో కొన్ని ముక్కలు మాత్రం చెప్పినంతే. ఇంగ్లీషులో నేను మీకు చెప్పదలచుకున్నదల్లా ఈ ప్రతిపాదనకు కొంతమంది గ్రహించిన తేలికదనం నాకు బాధ కలిగించిందని మాత్రమే. నాకు బాధ ఎందుకు కలిగిందంటే అందులో బాధ్యతా భావం లోపించింది. బాధ్యత గల పురుషులుగా, స్త్రీలుగా మనం నాగపూర్, కలకత్తా రోజులకి వెళ్లాలి. ఓ గంట క్రితం ఏం చేశామో గుర్తించాలి. ఓ గంట క్రితమే తీర్మానాన్ని ఆమోదించేం. ఆ తీర్మానం యదార్థానికి ఖిలాఫత్, పంజాబ్ దురంతాలకి చివరి పరిష్కారాన్ని, కొన్ని నిర్దిష్ట మార్గాల ద్వారా ప్రజల చేతుల్లోకి బ్యారాక్రసీ నుంచి అధికారం బదలాయించునూ ఉద్దేశిస్తోంది. ఒక ఉన్నత సమస్యని లేవనెత్తడం ద్వారా, భారత వాతావరణంలో మధ్యలో ఒక బాంబుని వివరడం ద్వారా మీ మనో ఫలకాల నుండి ఆ పరిస్థితి అంతటకీ మెరుగు దిద్దెయ్యగలరా? లోగడ ప్రతి ఓటు చేసినవాళ్లు ఈ తీర్మానాన్ని తీసుకుని ఓటు చేసే ముందు యాభై సార్లు ఆలోచిస్తారని నా ఆశ. మనం ఎక్కడ ఉన్నామో యదార్థానికి మనం ఎరగమని ప్రపంచంలోని ఆలోచనాశీలురు మనల్ని తప్పు పడతారు. మన పరిమితుల్ని కూడా మనం అర్థం చేసుకుందాం. హిందువులకి, ముసల్మాన్లకి మధ్య

అభేద్యమైన అపరిమిత ఐక్యాన్ని రానియ్యండి. "అవును, భారత జాతీయతకి హిందూ-ముస్లిం ఐక్యం అభేద్యమైన అంశం అయింది" అని గుండె మీద చెయ్యి వేసుకుని చెప్పగల వాళ్లవరేనా ఇక్కడ ఉన్నారా? పార్సీలు, సిక్కులు, క్రైస్తవులు, మీరీ మధ్యాహ్నం ఎవళ్ళ గురించి విన్నారో ఆ అస్పృశ్యులు - ఈ జనమే ఈ భావానికి వ్యతిరేకంగా తలెత్తరని చెప్పేవాళ్లు ఇక్కడ ఎవరున్నారు? అంచేత అడుగు వెయ్యడోయే ముందు యాలై సార్లు ఆలోచించండి. ఆ వేసే అడుగు తలకిందులైతే మీకు లాభదాయకమూ అనుకూలమూ కావడం మాట వరేననీ, పూడ్చలేనంత నష్టం జరుగుతుంది. మొట్టమొదటిగా మనం మన శక్తిని కూడదీసుకుందాం. మొట్టమొదటిగా మన లోతులేమిటో తెలుసుకుందాం. మనకి తెలియని లోతు స్వీట్లలోకి వెళ్లవద్దు. పాస్రత్ మొహానీ చేసిన ఈ ప్రతిపాదన మిమ్మల్ని అడుగు అందని అగాధంలోకి తీసుకుపోతుంది. ఓ గంట క్రితం మీరు ఆమోదించిన తీర్మానాన్ని మీరు నమ్మేటట్లయితే, దాన్ని తిరస్కరించమని భరోసాగా చెప్పుతున్నాను. ఇప్పుడు మీ ముందు పున్న ప్రతిపాదన ఓ క్షణం క్రితం మీరు ఆమోదించిన తీర్మాన పరితాన్ని తుడిచి పెట్టేస్తుంది. మనిషి ఇష్టం వచ్చినట్టు మార్పుకునే బట్టల లాంటివా సద్ధాంత విశ్వాసాలు? తాము నమ్మిన సద్ధాంతాల కోసం ప్రజలు ప్రాణత్యాగం చేస్తారు, వాటి కోసమే ఈ ప్రజలు యుగయుగాలు జీవిస్తారు. నాగపూర్లో ఎంతో చర్చ తర్వాత, ఎంతో యోచన తర్వాత మీరు ఆమోదించిన సద్ధాంతాన్ని మీరు మార్చుకుంటారా? మీరు దాన్ని ఆమోదించినపుడు ఏదాది గడుపు సద్ధాంతం మీలో పున్న దుర్బలమైందాన్నీ, దృఢమైందాన్నీ కూడా, మీరు గనక మౌలానా పాస్రత్ మొహానీ ప్రతిపాదించిన పరిమిత సద్ధాంతాన్ని గనక ఆమోదించినట్లయితే మీలో అతి దుర్బలంగా పున్న వాళ్లని రక్షణలో ఆచూకించే హక్కుకి మీరు కాలదన్నుకుంటున్నారు. పాస్రత్ మొహానీ సద్ధాంతం మీలో పున్న అతి దుర్బల సోదరుల్ని చేరుకోదు. అంచేత మీరీ ప్రతిపాదనని తిరస్కరించాలని భరోసాగా అడుగుతున్నాను."

ఓటింగ్ పెట్టినపుడు తీర్మానం వీగిపోయిందని ప్రకటించేరు. ఆలిండియా ఖిలాఫత్ కాన్ఫరెన్స్ సమావేశానికి కూడా హక్టీమ్ అజ్మల్ ఖాన్ అధ్యక్షత వహించేడు. ఆ సమావేశపు విషయ నిర్ణయక సభలో కూడా స్వాతంత్ర్యానికి అనుకూలంగా తీర్మానం వచ్చింది. ఆ తీర్మానానికి ఏం జరిగిందో అక్కడి కార్యక్రమ సారాంశాన్ని బట్టి స్పష్టమవుతుంది. కార్యక్రమ నివేదిక ఇలా వుండే :

"సమావేశం రాత్రి పదకొండు గంటలకి మర్నాటికి వాయిదా పడే ముందు అధ్యక్షుడైన హక్టీమ్ అజ్మల్ ఖాన్ ఒక ప్రకటన చేశాడు. అజాద్ శోభాని ఒక తీర్మానం ప్రతిపాదించేదనీ, దాన్ని పాస్రత్ మొహానీ ఐదవరిచేదనీ, దాన్ని విషయ నిర్ణయక కమిటీ అధిక సంఖ్యలో

అమోదించిందనీ ఆయన ప్రకటించేడు. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదాన్ని నిర్మూలించేందుకూ, సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యాన్ని సాధించేందుకూ కృషి చెయ్యవలసిందిగా యావన్మంది మహమ్మదీయుల్నీ, ఇతర మతాల వాళ్లని అర్థించాలని తీర్మానించినట్లు ఆయన చెప్పేరు.

“బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం అనుసరిస్తున్న మొండి విధానం వల్లా, వైఖరి వల్లా బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం జాజిరల్-ఉల్-ఆరబ్ అనుమతిస్తుందనీ ఇస్లాం ప్రజాసేవకు ముస్లిమేతర్ల అజమాయిషీ నుంచీ, ప్రభావం నుంచీ పూర్తిగా విముక్తులవుతారనీ ఆశించలేం. అంటే షారియత్ కి అవసరమైన మేరకి ఖిలాఫత్ నీ సాధించడం జరగదన్నమాట. అంచేత, ఖిలాఫత్ కి సంబంధించి శాశ్వత భద్రతనూ, భారత పురోభివృద్ధిని సాధించేందుకుగానూ బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదాన్ని నిర్మూలించే కృషి జరపడం అవసరం. ఈ ప్రయత్నం జరిపించేందుకు ఉన్న ఏకైక మార్గం, ముస్లింలకి సంబంధించి, భారతదేశంలో నివసిస్తున్న ఇతరులతో కలిసి సంయుక్తంగా పనిచేసి భారత దేశాన్ని పరిపూర్ణంగా స్వతంత్ర్యం కావించడమని సమావేశం భావిస్తోంది. స్వరాజ్ అంటే ముస్లింల అభిప్రాయం ఒకటేనని, అంటే సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం అని, సమావేశం అభిప్రాయపడుతోంది. భారతదేశంలో నివసిస్తున్న ఇతరులు కూడా ఇదే దృక్పథంతో ఉన్నారని సమావేశం భావిస్తోంది.

“మర్నాడు, 1921 డిసెంబరు 27న సమావేశం పునః ప్రారంభమైంది. అప్పుడు స్వాతంత్ర్య తీర్మానం మీద సభ్యుల్లో అభిప్రాయభేదాలు వచ్చినట్లు తేలింది. తమ అక్ష్యం స్వాతంత్ర్యమనీ, బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాద నిర్మూలన అనీ ప్రకటిస్తూ హాస్రత్ మొహనీ తీర్మానం ప్రతిపాదించడం దాన్ని పరిశీలించడం కుదరదని ఖిలాఫత్ విషయ నిర్ణయక కమిటీ సభ్యుడొకరు అభ్యంతరం చెప్పేరు. విషయ నిర్ణయక కమిటీలో మూడింట రెండు వంతుల మెజార్టీ ఏ తీర్మానానికైనా లేనట్లయితే తమ సిద్ధాంత వైఖరిలో మార్పు వచ్చినట్లు భావించడానికి తమ కాన్స్టిట్యూషన్ లో అవకాశం లేదన్న దానిమీద ఆ అభ్యంతరం లేవదీశాడు.

“అదృక్కులైన హాకిం అజ్మల్ ఖాన్ ఆ అభ్యంతరం సక్రమమేనని తీర్పు చెప్పి స్వాతంత్ర్య తీర్మానం క్రమబద్ధంగా లేదని తోసిపుచ్చారు.

“హాస్రత్ మొహనీ తీవ్రంగా నిరసన తెలియజేశారు. విషయ నిర్ణయక కమిటీలో అదే సభ్యుడు లేనవెత్తిన అలాంటి అభ్యంతరాన్నే అదృక్కుడు తోసిపుచ్చారని ఎత్తి చూపించేడు, దాన్నే ఐహరంగ సమావేశంలో అనుమతించారని చెప్పేడు. తమ స్వరాజ్ అంటే పూర్ణ స్వాతంత్ర్యం అని ఆ సమావేశం ప్రకటించనివ్వకుండా అడ్డగించేందుకే తన తీర్మానాన్ని తోసిపుచ్చేటట్లు అదృక్కుడు ఎత్తు వేశాడని అన్నాడు.”

అలిండియా ముస్లింలీగ్ అదృక్కుడు మౌలానా హాస్రత్ మొహనీ ఈ తీర్మానానికి

పంపించిన లీగు కార్యక్రమ వివేదిక ఇలా ఉండే :

"ముస్లింలీగ్ 1921 డిసెంబరు 31న ఉదయం 9 గంటలకి సమావేశమైంది. ఏ రకమైన పేచీపూచీలు లేని తీర్మానాల్ని కొన్నింటిని ఆమోదించేక కరతాళ ద్వారా మధ్య పానల్ మొహనీ ఒక ప్రకటన చేశాడు. స్వాతంత్ర్య సముపార్జన గురించి, బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాద విరూపాక్ష గురించి తమ ప్రతిపాదించిన తీర్మానాల్ని తిరస్కరిస్తున్నట్లు విషయ నిర్ణాయక కమిటీ తీసుకున్న నిర్ణయం తిరగతోడేందుకు వీలేనిదని, లీగ్ సభ్యుల్లోని అధిక సంఖ్యాకుల అభిప్రాయాన్ని ప్రతిబింబిస్తోందనీ ఒప్పుకుంటున్నట్లు ఆ ప్రకటనలో అన్నాడు. అయితే విషయానికి గల మహత్తర ప్రాముఖ్యం దృష్ట్యా, ఆ తీర్మానాన్ని చర్చించేందుకు అనుమతి ఇస్తున్నానీ, ఓటింగ్ లేకుండా చర్చ సాగించవచ్చనీ అన్నాడు.

"విషయ నిర్ణాయక కమిటీలో శ్రీ అజాద్ హోఖాని ఆ తీర్మానాన్ని ప్రతిపాదించేడు. ఆయనే దాన్ని లీగ్ లో కూడా ప్రవేశపెట్టేడు. ముస్లిం హిందూ ఐక్యం తిరుగులేకుండా అవసరం అని, తమ పోరాటాన్ని అహింసా సహాయ విరాకరణ పద్ధతుల్లో నడిపించడం ఒక్కటే మార్గమని తమ సమ్మతున్నట్లు చాటేడు. గాంధీజీకి కాంగ్రెస్ దత్తం చేసిన నియంతృత్వ పాక్కుకి ఆయన సర్వవిధాలా తగినవాడని అన్నాడు. అయితే బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం భారతదేశం పాలిటి హెరవివత్తనీ, ముస్లిం ప్రపంచం పాలిటి హెర వివత్తనీ, స్వాతంత్ర్యం అనే ఆదర్శగమ్యాన్ని ముందు ఉంచి దాన్ని విరూపాక్షించాలనీ అన్నాడు.

అజాద్ హోఖాని తర్వాత అదే బాణీలో ఆయన్ని సమర్థిస్తూ చాలామంది మాట్లాడారు.

"కాంగ్రెస్ తీసుకున్నలాంటి చర్యని లీగు తీసుకోవడం ఇష్టం లేకపోవడమే అధ్యక్షుల వారు అలాంటి తీర్పు నివ్వడానికి హేతువని గౌరవనీయుడైన రజా అలీ ప్రకటించేడు. సరిగా అర్థం చేసుకోకుండా పెద్ద పెద్ద కబుర్లు చెప్పకూడదని ఆయన హెచ్చరించేడు. భారతదేశం, ఒకవేళ స్వాతంత్ర్యాన్ని సాదించినా, ప్రస్తుతంలో దాన్ని నిలబెట్టుకునేందుకు సంపీఠంగా లేదని ఆయన ప్రేక్షకులకి గుర్తు చేశాడు.

"రేపు బ్రిటిష్ వాళ్లు తెల్లపోతే, మాటకీ, సర్వ పై వ్యాధ్యక్షుడు ఎవరని ఆయన అడగేడు. ('అన్యర్ పాషా' అని) ఎవరిదో గొంతుక వినిపించింది.

"విదేశీయుడెవణ్ణీ తాను సహించనని వక్త కుండబద్దలు కొట్టినట్లు చెప్పేడు. తనకి కావాల్సింది భారత్ కమాండర్ ఇన్ చీఫ్ అని అన్నాడు."

కాకినాడలో 1923 మార్చిలో జరిగిన కాంగ్రెస్ సభలో స్వాతంత్ర్య సమస్య మళ్లీ తలెత్తింది కాని గొంగళి కదల్లేదు. బెల్గాంలో 1924లో జరిగిన కాంగ్రెస్ సభకి అధ్యక్షుల

పహిష్కృత గాంధీ ఇలా అన్నారు :

“బ్రిటిష్ వాళ్లు తాము చెప్పేదాన్నే ఉద్దేశిస్తూ ఉంటే, సమానత్వం పొందడానికి చిత్తశుద్ధితో మనకి సాయం చేస్తే, బ్రిటిష్ వాళ్లతో పూర్తిగా తెగతెంపులు చేసుకోవడం కంటే ఎక్కువ విజయం అదేనని నా అభిప్రాయం. అంచేత సామ్రాజ్య పరిధిలోనే నేను స్వరాజ్యం కోసం పాటు పడతాను. బ్రిటిష్ వాళ్ల స్వయం కృతాపరాధం వల్ల తప్పక అలాంటి పరిస్థితి ఏర్పడినట్లయితే వాళ్లతో సమూహంగా తెగతెంపులు చేసుకోవడానికి ఏ మాత్రం జంకను. ఆ రకంగా వేర్పాటు భారం బ్రిటిష్ వాళ్ల నెత్తిమీదే పెడతాను.”

1925లో సి.ఆర్.డాస్ మళ్లీ అదే పాట అందుకు ఆన్పాడు. ఆ సంవత్సరం జరిగిన బెంగల్ రాష్ట్రీయ కాంగ్రెస్ సమావేశంలో ప్రసంగించేడు. స్వాతంత్ర్య భావనకి చావుదెబ్బ కొట్టే ఉద్దేశ్యంతోనే, స్వాతంత్ర్య భావనలో ఉన్న నిమ్మలని ఎత్తి చూపేందుకు మహా తంబాలు వట్టాడు. అదినీవేళ ప్రతిపక్షితో పోలిస్తే ఈ స్వాతంత్ర్య భావన నిమగ్నమైందని చూపించ ప్రయత్నించాడు.

“..... స్వరాజ్ కంటే తక్కువ సంకుచితమైన ఆదర్శం స్వాతంత్ర్యం అని నా అభిప్రాయం. పరాధీనతకి వ్యతిరేకమైన భావాన్ని అది నిర్దేశిస్తుంది. నిజమే: కాని దానికీగా అని మనకి మేలైన ఆదర్శాన్ని ఇవ్వదు. స్వాతంత్ర్యం అనేది స్వరాజ్యంతో పాసగదని నేను సూచించను గాక సూచించను. అయితే ముఖ్యంగా కావాల్సింది స్వాతంత్ర్యం కాదు, స్వరాజ్య స్థాపన. బ్రిటిష్ వాళ్లు మన ఖర్మకి మనల్ని పదిలేసి వెళ్లిపోయే అర్థంలో స్వాతంత్ర్యం రేపే రావచ్చు. కాని దానివల్ల నేను అర్థం చేసుకున్నట్టు స్వరాజ్యం సిద్ధించాలని లేదు. నేను గయ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షోపన్యాసంలో ఓ సంగతి చెప్పేను. భారత్ చిత్రమైన, సంక్షిప్తమైన సమస్యని ప్రదర్శిస్తుంది. ‘భారత ప్రజ’ శిలా సదృశంగా నిర్మితమైంది కాదు. అనేక విరుద్ధ అంశాలతో ఏర్పడింది. ఒక ప్రజగా సంఘటికరణం చెందడం అనేది చాలా దీర్ఘకాలికంగా జరుగాల్సిందే, అది చాలా విసుగు కలిగించే ప్రక్రియ కావచ్చు కూడా. అయితే, అది లేకుండా స్వరాజ్ లేదు....”

“ఇక రెండవ విషయం. స్వరాజ్ అనేది అంతస్సారంలో అందించే క్రమబద్ధతని స్వాతంత్ర్యం ఇవ్వలేదు. నేను చెప్పిన సంఘటికరణ కృషి అంటే ఆ క్రమబద్ధతని స్థాపించడమే. కాని ఓ విషయాన్ని మాత్రం అర్థం చేసుకోవాలి. దేన్ని స్థాపించాలని అనుకుంటూ ఉన్నా అది భారత ప్రజల సంప్రదాయాలతో పాసగేటట్టు ఉండాలి. స్వరాజ్ అంటే నా దృష్టిలో మొదటగా భారత ప్రజానీకంలో వున్న విభిన్నతలన్నింటినీ సంఘటికరణం చెయ్యడం; రెండవది : ఈ కర్తవ్యంతో మనం జాతీయస్థాయిలో సాగాలి; రెండువేల సంవత్సరాలు వెనక్కి వెళ్లడం కాదు, మన జాతీయ మేధా సంపత్తులతో, జాతీయ స్వభావ లక్షణాలతో ముందుకు సాగాలి.....

“మూడవది : మన ముందున్న కర్తవ్య నిర్వహణలో, ఏ పరాయిశక్తి మనకి ఆటంకం రాకూడదు. అంతేత మన ఆదర్శంగా మనం దేన్ని నిర్ణయించుకోవాలి అంటే ఒట్టి స్వాతంత్ర్యం కాదు. నేను చెప్పి స్వరాజ్. స్వాతంత్ర్యం స్వరాజ్ కి వ్యతిరేకం కావచ్చు. విమోచనకి సంబంధించి మన జాతీయ ఆదర్శం ఏమిటి అంటే మనం ఇవ్వగల ఏకైక సమాధానం స్వరాజ్. హోమ్ రూల్ గాని స్వయం పాలనగాని నాకు ఇష్టం లేదు. అవి బహుశా నేను స్వరాజ్ అని పిలిచేదాంట్లో ఇమిడి ఉండనే ఉంటాయి. కాని నా సంస్కారం ఎందుకనో ‘పాలన’ అనేదానికి విముఖంగా ఉంటుంది - అది హోమ్ రూల్ గానివ్వండి, విదేశీ పాలన గానివ్వండి.

★ ★ ★

“ఈ ఆదర్శాన్ని సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగంగా ఉంటూ సాధించడమూ లేక బయట నుంచి సాధించడమూ అన్న సమస్య వస్తుందిప్పుడు. కాంగ్రెస్ వర్గదాశిన్యైన జవాహర్ ఉండనే ఉంది. “సామ్రాజ్యం గనక మన హక్కుని గుర్తించినట్లయితే “సామ్రాజ్యంతర్గతంగా ఉండి”; గుర్తించదూ “బయట ఉండి” అని. మన బతుకు మనం బతికే అవకాశం మనకి ఉండాలి - మన ఆత్మావిష్కరణకి, అభివృద్ధికి, స్వయం పరిపూర్ణత సాధించడానికి. ఇది మన బతుకు మనం బతకడానికి సంబంధించిన సమస్య. సామ్రాజ్యం గనక మన జాతీయ జీవిత వృద్ధికి, అభివృద్ధికి తగినంత అవకాశాన్ని ఇస్తే గనక సామ్రాజ్య భావం గ్రహించదగ్గదే. తద్విరుద్ధంగా, సామ్రాజ్యం తన ఉద్దేశ వేగంతో జగన్మూల రథచక్రాలలాగా మన జీవితాన్ని అణగదొక్కిస్తూ ఉంటే, సామ్రాజ్యానికి బయట స్వరాజ్య స్థాపన అనే భావమే సమర్థవీయం అవుతుంది.

“విజానికి సామ్రాజ్యం అన్న భావన మనకి ఎన్నో సౌకర్యాల గురించిన స్పష్టమైన అర్థాన్నిస్తుంది. అధినివేశ ప్రతిపత్తి అనేది ఏ విధంగానూ దాస్యం కాదు. అసలైన సహకార భావంతో ప్రయోజనాపేక్షతో సామ్రాజ్యంలో భాగంగా ఏర్పడే వాళ్ల ఒప్పుదలతో రూపు తీసుకునే సమాఖ్యే అది మౌలికంగానని చెప్పచ్చు. స్వేచ్ఛాయుత సమాఖ్య అంటే అందులో విడిపోవడానికి హక్కు ఉంటుంది. యుద్ధానికి ముందు సామ్రాజ్యమో, దాని ఆనుసంగిక భాగంలో ఒక పెద్ద సమాఖ్యగా ఉండడమేనని సాధారణంగా భావించేవారు. అధునిక పరిస్థితుల్లో ఏ దేశమూ గిరిగీసుకుని ఉండలేదన్న గుర్తింపు వచ్చింది. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యం అని పిలిచే జాతుల మహత్తర కామన్వెల్త్ లో భాగంగా అధినివేశ ప్రతిపత్తి అనేది అందులో చేరిన ప్రతిభాగస్వామికి పూర్తి భద్రతని కలిగిస్తుంది. అంతేకాదు, ప్రతిభాగస్వామ్య పక్షమూ తను అభివృద్ధి చెందడానికి, పరిపూర్ణం కావడానికి, వ్యక్తం కావడానికి దోహదపడుతుంది. అంతేకాక, నేను ప్రస్తావించిన స్వరాజ్య భావనలోని అంశాలన్నిటినీ పాదుపుకుంటుంది.

“నాకైతే ఈ భావన ఆకర్షణీయంగా ఉంది, దాంట్లో ఇమిడి ఉన్న గాఢమైన ఆధ్యాత్మిక ప్రాముఖ్యం వల్ల నేను ప్రపంచ శాంతిని, ప్రపంచ సమాఖ్యలో, కాంక్షించేవాణ్ని.

బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యం అని పిలిచే ఈ మహాత్మర సమాఖ్య - ఏ జాతికిగా ఆ జాతికి తనదైన జీవన విధానం, తనదైన నాగరికత, తనదైన మానసిక దృక్పథం వున్నట్లుచెప్పి విభిన్నజాతుల సమాఖ్య - వరైన రాజనీతిజ్ఞుడు అగ్రభాగంలో ఉండి నడిపిస్తూ ఉంటే, రాజనీతిజ్ఞుల్ని వేదించే గొప్ప సమస్యకే పరిష్కారం చూపిస్తుంది. మానవుడి ఉపాలో డూపు తీసుకునే "వసుదై క కుటుంబమ్" అన్న జాతుల అల్లిక, మానవజాతి సమాఖ్య, అనేది ఏర్పడ్డానికి దోహదపడుతుంది, కానీ వరైన రాజనీతిజ్ఞుడు అగ్రభాగంలో ఉండి అలా నడిపిస్తేనే అలా జరుగుతుంది. ఏమంటే ఈ భావన అభివృద్ధి చెందడానికి భాగస్వామ్య వక్షాల తరపు నుంచి కొంత త్యాగం అవసరమవుతుంది. అందులో ఆధిపత్య నిర్దేశకంగా ఉన్న సామ్రాజ్యం అనే పదాన్నే శాశ్వతంగా త్యజించవలసి రావచ్చు. తన క్షేమం కోసం, ప్రపంచ క్షేమం కోసం భారతదేశం కామన్వెల్త్ లో భాగంగా విముక్తి కోసం కృషి చెయ్యాలి, ఆ రకంగా మానవాళికి సేవ చెయ్యగలుగుతుంది."

అధినివేశ ప్రతిపత్తి స్వాతంత్ర్యం కంటే మెరుగని పి.ఆర్. దాస్ నొక్కి చెప్పడమే కాదు, ఈ కింది తీర్మానాన్ని భారత రాజకీయ పరిణామగుమ్యంగా ఉండేట్లు ఆమోదించుచేశాడు.

1. భారతదేశం తన జీవన విధానాన్ని తను ఏర్పాటు చేసుకునే హక్కు, స్వరాజ్ అనే జాతీయీకరణంలో ఇమిడి ఉందని ఈ సమావేశం ప్రకటిస్తోంది. తన ఆవిష్కరణకీ, తన పురోగతికీ, విభిన్న అంశాల సంపుటికరణకూ, స్వయంపూర్ణతకూ ఏ బాహ్యశక్తి ఆధిపత్యమూ లేకుండా కృషి చేసే అవకాశం ఇందులో ఉంటుంది.
2. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యం అలాంటి హక్కుని గుర్తించి, స్వరాజ్య సాధనకు ఆటంకం కలిగించకుండా, అలాంటి వకాశాన్ని ఇవ్వ సంసిద్ధం అయి, అలాంటి హక్కులు పరివంతం కావడానికి అవసరం అయిన త్యాగాలు చేస్తే బ్రిటిష్ కామన్వెల్త్ లో అంతర్భాగంగా భారతదేశం స్వరాజ్యం సాధించుకోవచ్చని ఈ సమావేశం పిలుపు ఇస్తోంది."

గాంధీగారు ఈ సమావేశంలో అది నుంచి తుదిదాకా హాజరయే వున్నారన్న విషయం గమనార్హం. కానీ ఆయన ఏ అభ్యంతరమూ లేవనెత్తలేదు. అభ్యంతరం చెప్పకపోగా, ఆయన శ్రీదాస్ వైఖరిని సమర్థించేడు.

యదార్థాలు ఇలా ఉండగా హిందువులు అధినివేశ ప్రతిపత్తికీ, ముస్లింలు స్వాతంత్ర్యం కోసమూ చూశేదన్న విషయాన్ని ఎవళ్లు సందేహించగలరు? ఇంకా ఒకవేళ ఏ పిసరన్నా అనుమానం మిగిలితే, 1928లో నెహ్రూ కమిటీ రిపోర్టు మీద ముస్లిం వ్యక్తియుల్లో కలిగిన ప్రతిదృశులు దాన్ని పటాపంచలు చెయ్యాలి. కాంగ్రెస్ నెహ్రూ కమిటీని నియమించింది. భారతదేశం స్వాతంత్ర్యాన్ని కాదని, అధినివేశ ప్రతిపత్తిని అంగీకరించే అంశం ఆధారంగా భారత రాజ్యాంగం తయారు చెయ్యడం ఆ కమిటీ పని. కాంగ్రెస్, ముస్లిం రాజకీయ సంస్థలు

నెహ్రూ నివేదికపట్ల అనుసరించిన వైఖరుల్ని గమనిస్తే అవలు సంగతి తెలుస్తుంది.

1928లో కలకత్తాలో జరిగిన కాంగ్రెస్ సభ ఒక తీర్మానాన్ని ఆమోదించింది. దాన్ని గాంధీజీ ప్రతిపాదించారు. అది ఇలా ఉంది :

“అఖిల రాజకీయ కమిటీ నివేదిక పీఠార్థు చేసిన రాజ్యాంగాన్ని కాంగ్రెస్ పరిశీలించింది. భారతదేశ రాజకీయ, మతపర సమస్యల పరిష్కారానికి ఇది గొప్ప కృషి చేస్తుందని దీన్ని ఆహ్వానిస్తోంది. దాదాపు దీన్ని ఏకగ్రీవంగా పీఠార్థు చేసినందుకు కమిటీని అభినందిస్తోంది. మద్రాస్ కాంగ్రెస్ సభలో సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యానికి సంబంధించిన తీర్మానానికి కట్టుబడి ఉంటూనే, కమిటీ రూపొందించిన ఈ రాజ్యాంగాన్ని ఆమోదిస్తోంది. రాజకీయ పరంగా ఇది గొప్ప ముందంజగా భావిస్తోంది.

“బ్రిటిష్ పార్లమెంట్ ఈ రాజ్యాంగాన్ని 1929 డిసెంబరు 31కి ముందుగాని, ఆనాడేగాని ఆమోదిస్తే రాజకీయ పరిస్థితులు ఉండే సందర్భాన్నిబట్టి కాంగ్రెస్ ఈ రాజ్యాంగాన్ని సంపూర్ణంగా అనుసరిస్తుంది. కాని ఆ గడువు లోపల దీన్ని ఆమోదింపకపోయినా, ఆ లోపలే దీన్ని తిరస్కరించినా కాంగ్రెస్ అహింసాయుత సహాయ నిరాకరణోద్యమాన్ని నడుపుతుంది. వన్నుల్ని బహిష్కరించమనో, లేక అప్పుడు నిర్ణయించుకునే ఇతర మార్గాల ద్వారానో ఆ ఉద్యమాన్ని నడపమని దేశానికి పిలుపునిస్తుంది. ఈ పై వాటిలో అనురూపంగా ఉండేట్టు, కాంగ్రెస్ పేరు మీద సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం కోసం ప్రచారం సాగించేందుకు, ఈ తీర్మానం లోనిదేదీ అభ్యంతరం కలిగించదు.”

హిందూ అభిప్రాయం స్వాతంత్ర్యం వైపు కాక అధినివేళ ప్రతిపత్తి వైపు మొగ్గి ఉందని దీనివల్ల తెలుస్తోంది. కొంతమంది ఈ మాటలకి అభ్యంతరం చెప్పవచ్చు. అయితే 1927 నాటి కాంగ్రెస్ తీర్మానం సంగతేమిటని అడగవచ్చు. 1927లో కాంగ్రెస్ మద్రాస్ లో జరిపిన సభలో పండిట్ జవహర్ లాల్ నెహ్రూ ప్రతిపాదించిన ఈ తీర్మానాన్ని ఆమోదించినదన్న విషయం నిజమే.

“భారత ప్రజల రక్షణ సంపూర్ణ జాతీయ స్వాతంత్ర్య సాధన అని ఈ మహాసభ ప్రకటిస్తోంది.”

అయితే ఈ తీర్మానం కాంగ్రెస్ లో ఉన్న పిన్నలైన హిందూ వైఖరిని ప్రతిబింబించడం లేదని చెప్పడానికి తగ్గంత సాక్ష్యాదారాలు ఉన్నాయి.

ఆ తీర్మానం ఒక్క ఉదుటున వచ్చింది. 1927 సభకి డాక్టర్ అన్నాదీ ¹ అధ్యక్షత

1 అన్నాదీ ఉపన్యాసంలో చెప్పినట్లు ఇది : “రాజ్యాంగం తుది రూపం ఏదై నా కానివ్వండి. అది పెడదలో పంతాలో, ప్రస్తుతం ఉన్న రాష్ట్రానికి స్వయం ప్రతిపత్తి నిలుస్తూనే యువే టెడ్ స్టేట్స్ ఆఫ్ ఇండియా అవుతుంది. దేశ రక్షణలో, విదేశీ వ్యవహారాల్లో ఉమ్మడి ప్రయోజనాలకోసం అన్ని కలిసి ఉంటాయి.

వహించారు. ఆయన ఉపన్యాసంలో దీని సూచనై నా లేదు. ఆహ్వాన సంఘ అధ్యక్షులు దీని గురించి యథాలాపంగా ప్రస్తావించేరు. అతి జరూరు విషయంగా కాకుండా, తప్పకపోతే చేపట్టే కార్యపథకంగా ప్రస్తావించేరు.

ఈ తీర్మానం గురించి ముందు ఆలోచించలేదు. అది ఏదో కుట్ర పలితం. ఆ కుట్ర మూడు కారణాల వల్ల నెగ్గింది.

కాంగ్రెస్ లో పంట్ మోతీలాల్ నెహ్రూకి, గాంధీకి వ్యతిరేకంగా ఓ విభాగం ఉండేది-ముఖ్యంగా మోతీలాల్ కి. ఆ విభాగానికి శ్రీనివాస్ అయ్యంగర్ నేత. ఆయన మోతీలాల్ నెహ్రూకి రాజకీయ ప్రత్యర్థి. పంట్ మోతీలాల్ నెహ్రూ, గాంధీజీల అధికారాన్ని, హోదాన్ని మట్టుపెట్టే పథకం కోసం వాళ్లు చూస్తున్నారు. ప్రజల్ని తమచేపు తిప్పుకోవాలంటే తీవ్రమైన స్థానాన్ని తీసుకోవాలనీ, తమ ప్రత్యర్థులు నిజంగా మితవాదులని చూపించాలనీ, మితవాదం అంటే కాంగ్రెస్ పాపం అని భావిస్తుందనీ వాళ్లకి తెలుసు. అందుకని ఈ పథకం వెగ్గుకొస్తుందని వాళ్లు భావించేరు. మోతీలాల్ నెహ్రూ, గాంధీజీలు అదినేవే ప్రతిపత్తి చేపు ఉంటారని తెలిసే భారత ప్రజల గమ్యం స్వాతంత్ర్యం అని ముందుకు ఈ ప్రతిపాదనని తోశారు. ఇక రెండవ అంశం ఉంది. కాంగ్రెస్ లో వితల్ బాయ్ పటేల్ నాయకత్వం కింద మరో విభాగం ఉంది. ఈ విభాగానికి చరిష్ సిన్ పెయిన్ పార్టీతో సంబంధం ఉంది. భారతీయులు స్వాతంత్ర్యం తమ లక్ష్యమని ప్రకటించకపోతే చరిష్ సిన్ పెయిన్ ని సహాయం చెయ్యడానికి సుముఖంగా లేదు. అదినేవే ప్రతిపత్తి నుంచి స్వాతంత్ర్యానికి లక్ష్యం మార్చేటట్లు చెయ్యాలని ఈ విభాగం వాళ్లు ఆత్రంగా ఉన్నారు. అలా అయితే వాళ్లకా సాయం వస్తుంది. ఈ రెండు కారణాలకి మరో మూడవది జత అయింది. అది లార్డ్ బర్క్మన్ హెడ్ చేసిన ఉపన్యాసం. ఆయన అప్పట్లో పెక్రబరీ ఆఫ్ ఫ్రీట్ ఫర్ ఇండియా. పైమన్ కమీషన్ ని నియమించే సందర్భంలో ఒక రాజ్యాంగం తయారు చేసుకోలేని అసమర్థులు అని భారతీయుల్ని ఆయన ఎత్తి పాడిచేడు. ఆ ఉపన్యాసం భారత రాజకీయ నాయకులకి కెడ్డ అవమానకరంగా ఉండింది. ఈ మూడు కారణాల కలయిక వల్ల ఆ తీర్మానం నెగ్గింది. నిజానికి ఆ తీర్మానం, దేశం కాంక్షించే లక్ష్యానికి నిర్వచనంగా కంటే అధికంగా లార్డ్ బర్క్మన్ హెడ్ కి గట్టిగా బుద్ధి చెప్పాలన్న ఉద్దేశ్యంతోనే జరిగింది.¹ గాంధీగని, మోతీలాల్ నెహ్రూ గాని కిమ్మన్నాస్తూ కూర్చున్నారంటే

1. ముతరంగ మొరలియార్ ఇలా చెప్పేరు. "పార్లమెంట్ గనక తన ప్రస్తుత విధిక్ష్యం వెళ్లి కొనసాగిస్తే బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంతో తెగతెంచుకునే ప్రవారం మనం జాలంగా ప్రారంభిస్తాం. భారత జాతీయతత్వాన్ని దృఢంగా చాటే అవసరం ఎప్పుడు వచ్చినాగనీ, భారత ఆకాంక్ష జాతీయత వైపే ఉంటుంది. స్వేచ్ఛా జాతీయతవైపు బ్రిటిష్ నామమాత్ర రాజరికపు వదమట్టనలకి లొంగకుండా ఉంటుంది. ఈ విషయాన్ని గుర్తించడం బ్రిటిష్ రాజనీతిజ్ఞులకి ఉచితం. మనల్ని తెగింపు కార్యాచరణకి వాళ్లు తయారుకుందురుగాక." ఇండియన్ క్వార్టర్లీ రివిస్టర్, 1927 వాల్యూం 11, పేజీ 356.

2. తీర్మానాన్ని సమర్థిస్తూ సాంబమూర్తి ఇలా అన్నారు : "లార్డ్ బర్క్మన్ హెడ్ సవాళికి ఈ తీర్మానమే సరైన జవాబు" ఇండియన్ క్వార్టర్లీ రివిస్టర్, వాల్యూం 2, పేజీ 381.

అందుకు కారణం లార్డ్ బర్మన్ పాడ్ భారతీయునికి వ్యతిరేకంగా వాడిన మొరలు భాష రేపెట్టిన తుఫాన్ అనే చెప్పాలి. ఆయన వాడిన భాష ఎంత హద్దులు మీరిందంటే, ఆ తుఫాన్ కి లొంగి ఊరుకోవడమే, దాన్ని వాదనలోకి దింపు తగ్గించడం కంటే తెలివైన పని అని వాళ్లు భావించెరు. మామూలుగా అయితే అలాంటి పనిని వాళ్లు నల్లేరుపై బండిలా చేసి ఉండేవాళ్లు.

ఈ తీర్మానం సెనెట్రే న భారతీయ భావాల్ని వ్యక్తం చెయ్యడం లేదన్నది అనుమానానికి తావులేని విషయం. లేనట్లయితే రాజ్యాంగ నిర్మాణానికి అధినివేత ప్రతిపత్తి పునాదిగా స్వీకరించి, మద్రాస్ లో జరిగిన 1927 తీర్మానాన్ని తీసి అవతలి పార్టీకి వెప్రో కమిటీ రిపోర్టు ఇవ్వడం సాధ్యపడదు. అంతేకాదు, ఆ తీర్మానం చెప్పినట్లు 1927లో నిజంగా, స్వాతంత్ర్యాన్ని ఆమోదించి 1928లో కాంగ్రెస్ అధినివేత ప్రతిపత్తిని ఎలా అంగీకరించిందో వివరించడమూ సాధ్యపడదు. 1929 డిసెంబరు 31 లోపున అధినివేత ప్రతిపత్తిని ఇస్తే కాంగ్రెస్ అంగీకరిస్తుందనీ, లేకపోతే, అధినివేత ప్రతిపత్తి నుంచి స్వాతంత్ర్యానికి తన పద్ధతి మార్చుకుంటుందనీ చెప్పే అధికరణాన్ని తీర్మానంలో చేర్చడం ఏదో మర్యాద దక్కించుకోవడం కోసం చేసిందే కాని అసలు మనసు మార్చుకొన్నదని అర్థం కాదు. ఏమంటే అలాంటి తీవ్ర ఆందోళనాభరిత విషయంలో దేశ రాజకీయ భవిష్యంగా కాంవ్యవది అంతస్పరంగా ఎన్నడూ ఉండదు.

1927 తీర్మానం ఎలా ఉన్నా స్వాతంత్ర్యాన్నిక అధినివేత ప్రతిపత్తివే కాంగ్రెస్ నమ్ముకుందని చెప్పడానికి తడవ తడవకీ గాంధీ చేసిన ప్రకటనలు సాక్ష్యంగా ఉన్నాయి. మరి కాంగ్రెస్ కి దైవవాణి ఆయనే. 1929 నుంచి గాంధీ చేస్తూ పున్న ప్రకటనల్ని చూపినవాళ్ళకి స్వాతంత్ర్య తీర్మానం ఆయనకి సంతోషం కలిగించలేదని తెలుస్తుంది. అప్పట్నుంచి కాంగ్రెస్ ని అధినివేత ప్రతిపత్తి వేసే చక్రాన్ని నడిపించాల్సిన అవసరం కనిపించిందని వాటిపల్ల తెలుస్తుంది. దాన్ని వ్యాఖ్యానించే సాధారణ దోరణిలో ఆయన ఆరంభించేడు. అక్ష్యాన్ని స్వాతంత్ర్యం నుంచి మొదటగా స్వాతంత్ర్య తాత్పర్యానికి కుదించడం జరిగింది. స్వాతంత్ర్య తాత్పర్యం నుంచి దాన్ని సమాన భాగాస్వామ్యం నుంచి వెనకటి యధాస్థానానికి తీసికెళ్లడం జరిగింది. చక్రం ఒక చుట్టు తిరిగింది. ఎప్పుడు? ఇంగ్లీషు ప్రజలకి తెలియపరిచే నిమిత్తం శ్రీ పాల్లెక్కి 1937లో గాంధీ ఈ ఉత్తరం ఇవ్వడం ద్వారా :

“1931లో లౌండు టేబిల్ సమావేశంలో నేను ప్రకటించిన అభిప్రాయానికి నేను ఇంకా కట్టుబడి ఉన్నానా అనేది మీ ప్రశ్న. అప్పుడు చెప్పనే చెప్పేను, మళ్లీ ఇప్పుడూ

1. తీర్మానాన్ని ప్రతిపాదిస్తూ పండిట్ జవహర్లాల్ ఇలా అన్నాడు. “కాంగ్రెస్ ఇవాళ పూర్తి స్వాతంత్ర్యం కోసం కట్టుబడి ఉందని ఇది చాటుతుంది. ఏమైనా అంతకు తక్కువ గమ్యంతో తప్ప పడేవాళ్ళకు కాంగ్రెస్ తలుపులు తెరిచే వుంటుంది.”

చెప్పుతున్నాను. నా వరకైతే, వెస్ట్ మినిస్టర్ స్ట్రాట్యూట్ నిబంధన మేరకీ, అంటే, ఇష్టం వడితే ఉపసంహరించుకోవడానికి అంగీకరించే పక్షంలో, అధివివేక ప్రతిపత్తిని ఇస్తే గనక నేను నిస్సంకోచంగా దాన్ని అంగీకరిస్తాను.¹

ఇక నెహ్రూ రిపోర్టు మీద ముస్లిం సంస్థల ప్రకటనలు చూస్తే, దాన్ని నిరాకరించడానికి వాళ్లు ముందు పెట్టిన కారణాలు ఆసక్తికారకంగా ఉంటాయి. ఈ కారణాలు బొత్తిగా ఎవళ్ళూ ఊహించనటువంటివి. ముస్లింలీగ్ లాంటి సంస్థలు ఆ రిపోర్టుని నిరాకరించడానికి కారణం ఉంది. అందుకు సందేహం లేదు. ఏమంటే ఆ నివేదిక ప్రత్యేక ఎలక్షోరేట్లని రద్దు చెయ్యాలని చెప్పింది. కానీ ఫిలాసఫ్ కాన్ఫరెన్స్ గాని జమాయిత్ ఉల్ ఉలేమా గాని ఆ తీర్మానాన్ని తోసి రాజనీతికి అది కారణమే కాదు. ఈ రెండు సంస్థలూ కాంగ్రెస్ తో పాటు సమంగా సహాయ నిరాకరణ, సివిల్ డిస్ ఒబీడియన్స్ ఉద్యమాల అగ్నిపరీక్షల్లో వెళ్లాయి. ఆ సంస్థల ప్రకటనలే ముస్లిం ప్రజా బాహుళ్య యద్ధాల్లో అభిప్రాయాన్ని వెల్లడి చేస్తాయి. దేశ రాజకీయ వ్యవహారాలకి సంబంధించి త్రికరణశుద్ధిగా ముస్లిం ప్రజాబాహుళ్య అభిప్రాయాలు ఎలా ఉన్నదీ మరే ఇతర ముస్లిం సంస్థ కన్నా బాగా ఈ సంస్థలు వ్యక్తం చేస్తాయి.

1928లో కలకత్తాలో జరిగిన ఆలిండియా ఫిలాసఫ్ కాన్ఫరెన్స్ కి మౌలానా మహమ్మద్ ఆలీ అధ్యక్షులు. తన అధ్యక్షోపన్యాసంలో నెహ్రూ రిపోర్ట్ ని తిరస్కరించేందుకు కారణాల్ని ఆయన చెప్పాడు. ఆయన ఇలా అన్నారు² :

“(నేను) భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ సభ్యుణ్ణి. దాని వర్కింగ్ కమిటీ సభ్యుణ్ణి. ఆలిండియా ముస్లింలీగ్ సభ్యుణ్ణి. (నేను) ఈనాటి ప్రముఖ రాజకీయ సమస్యల మీద నా అభిప్రాయాల్ని చెప్పడానికి ఫిలాసఫ్ కాన్ఫరెన్స్ కి వచ్చాను. ఆ సమస్యల గురించి ముస్లింలు యావన్నండీ చాలా శ్రద్ధగా ఉండాలి.

★ ★ ★

“అఖిల రాజకీయ పక్ష సమావేశంలో పాల్గొంటూ, భారతదేశానికి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం కావాలనీ, ఈ విషయంలో మత భావన ఏదీ లేదనీ ఆయన అన్నారు. అయినా ఆయన ఉపన్యాసాన్ని అడుగడుక్కి, హేళన చేశారు, ప్రతిసారి ఆయన ఉపన్యాసం ఆపేయాల్సి వచ్చింది.”

★ ★ ★

1. టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా 1.2.1937. దీని దృష్ట్యా, ఢిల్లీలో 1937 మార్చి 20న జరిగిన జాతీయ సమితి - ఆ సమితిలో సూతన రాజ్యాంగం ప్రకారం స్థానిక శాసనసభలకు ఎన్నికైన ప్రతినిధులు ఉన్నారు. స్వాతంత్ర్యానికి అనుకూలంగా చేసిన ప్రకటనకి ఏ ప్రాముఖ్యమూ లేదు. కానీ క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం అరంభించడంతో గాంధీజీ ఇప్పుడు స్వాతంత్ర్యానికి అనుకూలయి చెప్పవచ్చు.

2. ది ఇండియన్ క్వార్టర్లీ రివ్యూ, 1928, వాల్యూం II పేజీలు 402-403.

“నెహ్రూ రిపోర్టు తన ప్రస్తావనలో దాన్య కృషిలాల విషయం అంగీకరించింది..... స్వాతంత్ర్యం, అధినివేశ ప్రతిపత్తి రెండూ రెండు ఎదురుబాదురు విషయాలు.”

★ ★ ★

“మీ జాతీయ తత్వాన్ని గురించి గొప్పలు పోతూ, మత భావనల్ని ఖండిస్తున్నారే, ఏదీ ప్రపంచంలో ఇండియాలాంటి దేశాన్ని ఒకదాన్ని మా జాతీయ భారత్‌లాంటిదాన్ని ఒకదాన్ని చూపించండి.”

★ ★ ★

“ప్రతిరోజూ తప్పుడు సిద్ధాంతాలతో, నీతి బాహ్యమైన ఉపాంతో, దురదృష్టాన్ని మీ రాజ్యాంగంతో రాజీ పడుతున్నారా, కాని మీ మతవాదుల్లో - ప్రత్యేక ఎరిక్ట్‌రీట్లు, రిజర్వ్‌డ్ ఏజ్లు ఇచ్చి, రాజీ పడలేరా. మా జనాభా విభాగం 25 శాతం ఉంది అయినా అసెంబ్లీలో మాకు 33 శాతం ఇవ్వరు. మీరు ఒక యూదులాంటివారు, బనియాలాంటివారు. కాని ఇంగ్లీష్ వాళ్లకి మాత్రం అధినివేశ హోదానిస్తారు. ఆ సమావేశం చూటి పదబంధాల్లో ఒక చిన్న తీర్మానాన్ని ఆమోదించింది.

“సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమే మా లక్ష్యమని ఈ సమావేశం మరోసారి ప్రకటిస్తోంది.”

1931లో అలహాబాద్‌లో జరిగిన జమాయిత్ - ఉల్ - ఉలేమా సమావేశానికి మౌలానా హాసన్ మొహమ్మద్ అధ్యక్షుడు. నెహ్రూ రిపోర్టుని ఖండించడానికి ఆయన ఆచితూచి మాటలు వాడి - అయినా చీల్చి చెండాడంలో ఏ మాత్రం లొక్క లేకుండా - కారణాలు చెప్పారు. ఆయనో ఇలా అన్నారు :

“భారత దేశానికి సంబంధించి నా రాజకీయ సిద్ధాంతం ఏమిటైందో ప్రతివాళ్లకీ బాగా విశదమే. సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యానికి తక్కువ అయిందన్న దేన్నీ నేను అంగీకరించను. అది కూడా అమెరికా సంయుక్త రాజ్యాల సమూహా మీదనో, సోవియట్ రష్యన్ సమూహా మీదనో ఉండాలి. ముఖ్యంగా 1) ప్రజాస్వామికంగా 2) పెడరత్‌గా 3) కేంద్రాపసారిగా ఉండాలి. అక్కడ ముస్లిం అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల హక్కులకి రక్షణ ఉండాలి.

“ధర్మ జమాయిత్-ఉల్-ఉలేమా కొంతకాలంగా సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం మీదనే గట్టి పట్టుగా ఉంది. ముఖ్యంగా ఆ కారణం వల్లనే నెహ్రూ రిపోర్టుని తిరస్కరించింది. నెహ్రూ రిపోర్ట్ పెడరత్ వ్యరూపానికి బదులు ఏక కేంద్రీయ (Unitary) రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించడం అందుకు హేతువు. దీనికితోడు, లాహోర్ కాంగ్రెస్ సమావేశం తర్వాత, గాంధీజీ చారవతో రావి నదీ తీరంలో నెహ్రూ రిపోర్టు భూస్థాపితమైందని ప్రకటించి, సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య

తీర్మానం ఆమోదం కాగానే ఢిల్లీ జమాయిత్ కాంగ్రెస్‌తో సహకరించ సాహసించింది. దాని పివిల్ డీస్ ఒబీడియన్స్‌తో సహకరించింది. ఏమంటే స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో పాల్గొనడం, హిందువై నా ముస్లిం అయినా, ప్రతి భారతీయుడికీ కర్తవ్యం కాబట్టి.

“కాని దురదృష్టవశాత్తూ గాంధీజీ ఆ తర్వాత కొంతకాలానికే మూట మార్చేడు. జైల్లో ఉండగానే స్టాకంబ్ అనే బ్రిటిష్ జర్నలిస్టుతో 1) స్వాతంత్ర్యం అంటే తన అధిప్రాయంలో స్వాతంత్ర్య తాత్పర్యమేనని చెప్పేడు. 2) దానికితోడు, సర్దుబాటుకీ సుముఖత ప్రదర్శించడం వల్ల విడుదల అయి వచ్చే, ‘పూర్ణ స్వరాజ్’ అనే మిథ్యా పద బంధాన్ని కనిపెట్టేడు. సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం బదులు వచ్చిందీ పదం. ‘పూర్ణ స్వరాజ్’లో బ్రిటిష్ వాళ్లతో సంబంధాల్ని తెగతెంపులు చేసుకోవడం ఉండదని బహిరంగంగా ప్రకటించేడు. 3) లార్డ్ ఇర్విన్‌తో రహస్య ఒప్పందం కుదుర్చుకోవడం ద్వారా ఆయన భాయంగా బ్రిటిష్ రాజరికంలో అధినివేశ ప్రతిపత్తి గమ్యాన్ని అనుసరించేరు.

“గాంధీజీ ఇలా రకం తిప్పనప్పుడే ఢిల్లీ జమాయితి గాంధీజీని, నెహ్రూ రిపోర్ట్ లాంటి దాన్ని గుడ్డిగా బలపరచుకుండా అడ్డుకొని ఉండాల్సింది. కాంగ్రెస్ పర్కింగ్ కమిటీ సార్ములాని కూడా త్రోపిరాజిని ఉండాల్సింది. బొంబాయిలో నెహ్రూ రిపోర్టు ద్వారా దానికి ప్రాణ ప్రతిష్ఠ జరిపేందుకు చూశారు.

“పూర్ణ స్వరాజ్ అంటే సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం కాదు. ‘సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం కంటే కూడా ఇంకా అధమమైందే అని అర్థం. ఈ విషయం తెలిసినా కూడా ఢిల్లీ జమాయితి-ఉల్-ఉలేమాని ఏ అజ్ఞాత కారణాలు తమ ఆదర్శంగా ‘పూర్ణ స్వరాజ్’ని ఆమోదించేటట్లు చేశాయో మనకి తెలియదు. ఈ ఆమోదానికి ఒక వివరణ మాత్రం చెపుతున్నాను. అదేమిట? గాంధీజీ అధినివేశ ప్రతిపత్తిని ఒప్పుకున్నాగానీ భారతీయులకి బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యం నుంచి విడిపోయే హక్కు ఉండాలని నొక్కినొక్కి చెప్పేరట.

“ఈ ఒత్తిచెప్పడానికి లోగడ చేసిన సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం ప్రకటనల కంటే ఎక్కువ విలువ లేదన్నది స్పష్టం. ఇంకోలా చెప్పాలంటే గాంధీజీ సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం మీద పట్టుబట్టింది బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాన్ని అధినివేశ ప్రతిపత్తికి అంగీకరించేట్లు చేసే లక్ష్యంతోనే. ఆయన అలా చేసినట్టే కాంగ్రెస్ నాయకులు కూడా విడిపోయే హక్కు గురించి పట్టుబట్టేరు. బ్రిటిష్ వాళ్ల నుంచి సాధ్యమైనన్ని ఎక్కువ హక్కులు గుంజడానికి అలా చేశారు. బ్రిటిష్ వాళ్లయినా మరీ అసంతృప్త కలిగించేటట్లు ప్రవర్తించరు, ఓ పరిమితి అంటూ ఉంటుంది కదా.”

“నేను చేస్తున్న ఈ వాదన అనుమానపూరితమైందనీ అవసరం పడితే కాంగ్రెస్ వాళ్లు సామ్రాజ్యం నుంచి వేర్పాటుని తప్పకుండా ప్రకటిస్తారనీ వాదిస్తారనుకోండి. ఇప్పుడు చెప్పండి, బ్రిటిష్ వాళ్లతో సంబంధం తెంపుకున్నాక భారత ప్రభుత్వ రూపం ఎలా

ఉండేదీ? ఓ నియంతృత్వ రూపం అనిగాని, ఓ ప్రజాస్వామిక రూపం అనిగాని ఉంటుందని ఎవళ్లు ఊహించలేదు. ఇది విశదం. అది కేంద్రీయమైనా, మధ్యాభిగామి పెడరత్ అయినా హిందూ రాజ్యంగా ఉంటుందే తప్ప మరోలా ఉండదు. అలాంటి దాన్ని ముసల్మాన్లు ఏ పరిస్థితుల్లోనూ అంగీకరించరు. ఇక ఇప్పుడు మిగిలేది ఒక్క రూపమే. అంటే, బ్రిటిష్ వాళ్లు సంపూర్ణంగా భారత్‌తో తెంచుకుని వెళ్లిపోయేక భారతదేశంలో స్వయంపాలిత ప్రాంతాలతోనూ, రాష్ట్రాలతోనూ ఒక ఏకీకృత మధ్యస్థలావగద్ధిత ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వం అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల మాదిరి, సోవియట్ రష్యా మాదిరి ఏర్పడుతుంది. అయితే అలాంటిది హిందూ మహాసభ వాడులైన కాంగ్రెస్ వాళ్లకి, బ్రిటిష్ ప్రియులైన మహాత్మాగాంధీ లాంటివాళ్లకి జాబ్బు పేక్కున్నా ఆమోదయోగ్యం కాదు.

"ఆ రకంగా ఢిల్లీ జమియాత్-ఉల్-ఉలేమా సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యంతో చేతులు కడుక్కుని వెలిమొగం వేసింది. కాని దేవుడి దయవల్ల కాన్పూరు, లక్నో, బదోసీ మొదలైన ప్రాంతాల ఉలేమాలు ఇంకా తమ మాదిరి గట్టిగా నిలబడి వున్నాయి. దేవుడి దయ ఉంటే అలానే ఉంటాయి కూడా. ఈ ఆత్యున్నత ఆదర్శానికి వ్యతిరేకంగా కొంతమంది దుర్బలులు ప్రాద్దులం చేస్తూ ఉంటారు, ప్రస్తుతంలో దాన్ని సాధించడం వల్ల పడేట్టు లేదు. అంచేత దాన్ని గురించి మాట్లాడడం లాభం లేదు అంటారు. వాళ్లకి చెపుతున్నాం అది లాభం లేకపోవడమే కాదు, కాదు, ఎంతో అవసరం అని. ఏమంటే ఆత్యున్నత ఆదర్శాన్ని ముందర పెట్టుకోకపోతే దాన్ని మరిచిపోవచ్చు.

"అంచేత మనం అదినీవే ప్రతిపత్తిని అన్నివిధాలా వ్యతిరేకించాలి. ఏమంటే ఇదేమీ నగం నీడకోరే ఇల్లులాంటిది కాదు, పరమలక్ష్యంలో భాగమూ కాదు. ఇంకా చెప్తే ఆహార లక్ష్యాన్ని సాధించేది, ప్రతిద్యంద్యంగా ఉండేది. గాంధీజీ ఇంగ్లండ్ వెళ్లి భారత్‌కి ఏదోరకమైన అదినీవే ప్రతిపత్తిని, హామీలతోనే హామీలు లేకుండానే పొంది, రౌండ్ టేబిల్ కాన్ఫరెన్స్ ముగిసిందనుకోండి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం అనే భావన ఆమూలం హరించుకుపోతుంది. కనీసం, చాలాకాలం పాటు దీన్ని గురించి అనుకోకుండా మరుగున పడేపోతుంది."

అలిండియా ఖిలాఫత్ కాన్ఫరెన్స్, జమాయిత్ ఉల్ ఉలేమాలు తీవ్రవాద సంస్థలు, సందేహం లేదు. పరమ బ్రిటిష్ వ్యతిరేక సంస్థలు. అయితే అలిండియా ముస్లిం కాన్ఫరెన్స్ అతివాదుల సంస్థకానేకాదు, బ్రిటిష్ వ్యతిరేక ముసల్మాన్ల సంస్థా కాదు. అయినా దాని యు.పి. శాసనసభలో కాన్పూరు సమావేశంలో ఈ కింది తీర్మానాన్ని ఆమోదించింది.

"అఖిలపక్ష యు.పి. ముస్లిం కాన్ఫరెన్స్ అభిప్రాయం ప్రకారం భారత ముసల్మాన్లు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య గమ్యం కోసం నిలబడతారు. సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం పెడరత్ రిపబ్లిక్ రూపాన్నే విధిగా తీసుకుంటుంది."

ఈ తీర్మాన ప్రతిపాదకుని అభిప్రాయంలో ఇస్లాం సర్వదా స్వేచ్ఛనే బోధించింది.

ఆ విషయానికి వస్తే భారతదేశ ముస్లింలు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యానికి ఎదురు నిలిస్తే తమ మత కర్తవ్యానికి ద్రోహం చేసిన వాళ్ళవుతున్నారన్న మాట. భారతీయ ముస్లింలు పేదలే కావచ్చు, కాని భూమిద ఎవళ్ళూ కానంతగా ఇస్లాం భక్తికి వాళ్ళ అంకితమయ్యేరు అని వక్త అన్నాడు.

ఈ సమావేశంలో విషయ నిర్ణయక కమిటీలోదే ఆసక్తికరమైన సంఘటన జరిగింది. మౌలానా అజాద్ కోటాని ఆ సమావేశం సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యానికి అనుకూలంగా ప్రకటించుకోవాలని ప్రతిపాదించినప్పుడు అది జరిగింది.

ఖాన్ ఐహూద్ మసూదుల్ హసన్, ఇంకా మరికొందరు, అలాంటి ప్రకటనకి అభ్యంతరం తెలియజేశారు. వాళ్ళ అభిప్రాయంలో అది ముసల్మాన్ల ప్రయోజనాలకి వ్యతిరేకం. దాని మీద చాలామంది మహిళలు, పర్షా గేలరీ నుంచి, అధ్యక్షుడికి ఓ లిఖిత ప్రకటనని పంపేరు. మగవాళ్ళకి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం కోసం నిలబడే దమ్ము లేకపోతే, మహిళలు పర్షా తొలగించి ముందుకు వస్తారనీ, స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో పాలు పంచుకుంటారనీ రాశారు.

మహాన్నత భవితవ్యం గురించిన భిన్నాభిప్రాయాలు ఎలా ఉన్నా, హిందువుల్ని ముస్లింలని ఒకే దేశంలో, ఒకే ప్రజగా, ఏక రాజ్యాంగ రాజకీయ బంధనాలతో కట్టివేసి ఐతికేట్టు చేసే ప్రయత్నం ఒకటి జరిగింది. ఇది సాధ్యపడిందనే అనుకుందాం, ఏదోరకంగా ముసల్మాన్లని ఇందులోకి లాగేరని అనుకుందాం. ఆ రాజ్యాంగం విచ్ఛిన్నం కాదన్న హామీ ఏం ఉంది?

పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వం విజయవంతంగా పని చెయ్యడానికి కొన్ని పరిస్థితులు ఉండాలి. ఆ పరిస్థితులున్నప్పుడే ఆ పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వం వేళ్ళ పాతుకుంటుంది. అలాంటి ఒకదాన్ని స్వర్గీయ లార్డ్ బాలిఫోర్ ఎత్తి చూపించేరు. తన మేనకోడలు బాన్సె దుగ్గలెతో ముచ్చటస్తూ, 1925లో ఆరథ్ ప్రజల రాజకీయ భవితవ్యం గురించి చర్చించే సందర్భంలో ఈ విషయం ప్రస్తావించారు.

అప్పుడు ఆయన ఇలా అన్నాడు¹ :

“ఇది ఓ రకంగా బ్రిటిష్ దేశం చేసిన తప్పు - అమెరికన్లదీనీ; వాళ్ళని కూడా తప్పు పట్టకుండా ఉండలేం. అసలు బాలూ మూలం ఏమిటో తెలియకుండా వున్న వాళ్ళ తేతుల్లో ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వాన్ని పెట్టడం. దీన్ని వివరించడం కష్టం. అంగ్లో శాఫ్ట్ జాతులకి వివరించడం తేతకాదు. పైగా మనకి దాన్ని గురించి ఎంత బాగా తెలుసునంటే దీన్ని వివరించాల్సిన అవసరం వుందికదా అని మనకి తట్టనే తట్టదు. బ్రిటిష్ పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వ

1 ఇండియన్ క్వార్టర్ల రిజిస్టరు, 1928, వాల్యూం 2, పేజీ 425.

2. దుగ్గలె : బాలిఫోర్ పాబ్లిషింగ్, వాల్యూం 2, పేజీలు 363-364

భావనసారం యావత్తు 'పనిచేసేటట్లు దాన్ని చెయ్యడం' అనే ఉద్దేశంతోనే ఉంది. ఈ విషయం బ్రిటిష్ రాజ్యాంగం గురించి రాసిన ఏ గ్రంథంలోనైనా కనిపిస్తుందంటావా? అదేదో అలా సాగిపోయేదేనని మనం అనుకుంటాం. దాని మీదనే ఆధారపడ్డ వ్యవస్థని విస్తరించుకుండుకు మనం వందల ఏళ్లు శ్రమించాం. అది మనలో ఎంత గాఢంగా పాదుకొందంటే మనం దాన్ని గురించి మరిచేపోయేం. కాని ఇది ఇతరులకి అంత విశదంగా ఉండదు. వీళ్లు - అంటే ఇండియన్లు ఈజిప్షియన్లు, మొదలైన వాళ్లు - మనం నేర్చుకున్న దాన్ని అధ్యయనం చేస్తారు. వాళ్లు మన చరిత్రని, మన తత్వశాస్త్రాన్ని మన రాజకీయాల్ని చదువుతారు. మన పార్లమెంటరీ ఆటంక పద్ధతుల గురించి తెలుసుకుంటారు. కాని దానివల్ల విషయాని కొచ్చేటప్పటికీ ఏం తేలుతుందో ఎవళ్ళకి ఎవళ్ళు చెప్పరు. మన పార్లమెంటరీ పార్టీలన్నీ యంత్రం ఆగకూడదన్న నిర్ణయంతోనే ఉంటాయి. డ్యూక్ ఆఫ్ వెలింగ్టన్ చెప్పినట్లు 'రాజాగారి ప్రభుత్వం సాగుతూ ఉండాలిందే.' కాని వాళ్ల భావన ఏమిటంటే యంత్రాన్ని అప్పు చెయ్యడమే ప్రతిపక్షం చేసే పని అని. ఏదీ సునాయాసం కాదు. కాని ఏం లాభం లేదు."

ఇంగ్లండ్‌లో ప్రతిపక్షం యంత్రాన్ని అప్పుచేసే దాకా ఎందుకుపోదు అని అడిగిందానికి ఆయన చెప్పాడు :

"మన యావత్ రాజకీయ యంత్రాంగంలోనూ ఒక ప్రజ ఉంది.... మౌలికంగా ఒక దానికోసమే."

పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వం విజయవంతంగా పని చెయ్యడానికి అవసరమైన పరిస్థితుల గురించి బాల్‌ఫోర్ చెప్పిన అభిప్రాయాల్ని లాస్సీ బాగా క్రోడీకరించేడు. ఆయన ఇలా అన్నాడు :

"పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వ విలం, దాని మౌలిక లక్ష్యాల గురించి రాజకీయ పార్టీలలో ఉన్న ఐక్యంతో కొలవచ్చు."

ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వ యంత్రాంగం విజయవంతంగా నడవడానికి అవసరమైన పరిస్థితుల గురించి చెప్పేక, ఈ పరిస్థితులు భారతదేశంలో ఉన్నాయో లేనో చూడడం బాగుంటుంది.

ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వం పని చేసేటట్లు చూసే ఉద్దేశ్యం హిందువుల్లోనూ ముస్లింలలోనూ ఏ మేరకి ఉందని చెప్పగలం? ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వం వ్యర్థం, పని చెయ్యలేదు అని రుజువు చెయ్యడానికి ఏ ఒక్క పక్షం ప్రభుత్వ యంత్రాంగాన్ని అప్పుచేసే ఉద్దేశం ప్రదర్శించినా చాలు కదా. అలాంటి ఉద్దేశ్యమే పరిపాతే అది ముస్లింలలో ఉన్నా, హిందువులలో ఉన్నా ఒకటే. హిందువుల కంటే ముస్లింలు మరింత దాపరికం లేకుండా బయటపడతారు కాబట్టి వాళ్ల

మనస్తత్వం తెలుసుకోవడం సులభం. వాళ్ల మనసు ఎలా ఉంటుంది? ఏం అంశాలు వాళ్ల మనసుల్ని లొంగదీస్తాయి? అనే అంశాలు ముస్లిం రాజకీయాల మీద వట్టు ఉన్న ఇస్లాం మత మౌలిక సూత్రాలని బట్టి స్పష్టమవుతుంది. ప్రముఖ ముస్లిం నాయకులు భారత ప్రభుత్వం వల్ల ముస్లిం వైఖరి ఎలా ఉండేదో చాటే అభిప్రాయాల్ని బట్టి స్పష్టమవుతుంది. ఆ మత సూత్రాల్ని కొన్నింటిని ముస్లిం నాయకుల అభిప్రాయాల్నికొన్నింటిని, విప్లవపాతంగా విషయాల్ని అవలోకించగల వాళ్ల సౌకర్యం కోసం కింద ఇస్తున్నాం. బాల్ ఫోర్ ప్రతిపాదించిన పరిస్థితులు భారతదేశంలో ఉన్నాయో లేనో దాన్నిబట్టి నిర్ణయించుకోవచ్చు.

ముస్లిం నిబంధనల్లో గమనించదగ్గ ఓ నిబంధన ఇస్లాం మతానికి చెందింది. ముస్లిం పాలన కింద లేని దేశంలో ముస్లిం ధర్మానికి ఆదేశ వ్యాయానికి మధ్య సంఘర్షణ వచ్చినట్లయితే ముస్లిం వ్యాయమే పై చెయ్యిలో ఉండాలి. ముస్లిం ఎవరైనా ముస్లిం వ్యాయాన్ని విధేయంగా అనుసరించి, తాము ఉన్న దేశపు వ్యాయాన్ని దిక్కురించడమే ధర్మం.

అలాంటి సందర్భాల్లో ముసల్మాన్ కర్తవ్యం ఏమిటైందో మౌలానా మహమ్మద్ ఆలీ బాగా సూచించేడు. కరాచీ మేజిస్ట్రేట్ ముందర 1921లో చేసిన ప్రకటనలో అది వెల్లడైంది. ఆయన మీద ప్రభుత్వం నేరారోపణ ఏదో చేసి విచారణకి పంపింది. అప్పుడు ఆయన ఆ ప్రకటన చేశారు. ఆలండియా ఖిలాఫత్ కాన్ఫరెన్స్ 1921 జూలై 8న కరాచీలో జరిగింది. దానికి మహమ్మద్ ఆలీ అధ్యక్షత వహించి చర్చనీయాంశంగా ఉన్న తీర్మానాన్ని ప్రవేశపెట్టేడు. దాన్ని ఆమోదించేడు. ఆ తీర్మానం గురించి ప్రాసిక్యూషన్ ఆరోపణలు వచ్చాయి.

ఆ తీర్మానం ఇది :

"ప్రస్తుత సమయంలో బ్రిటిష్ సైన్యంలో కొనసాగడం గాని, సైన్యంలో చేరడం గాని, ఇతరుల్ని సైన్యంలో చేరమని ప్రేరేపించడంగాని ముసల్మాన్ కి సంబంధించి అధర్మం అని ఈ సమావేశం చాటుతోంది. సైన్యంలో వున్న ప్రతి ముస్లిమ్ కీ అర్థం అయ్యేట్లుగా ఈ మతపర ఆదేశాల్ని తీసికెళ్లడం సామాన్యంగా యావన్నంది ముసల్మాన్లకీ, ప్రత్యేకం ఉలేమాలకీ వర్తించే కర్తవ్యం."

మౌలానా మహ్మదుద్ ఆలీతోబాటుగా మరో ఆరుగురో మీదా అధికరణం 120-బి, అధికరణం 131, భారత శిక్షాస్ఫూతి ప్రకారం 114 అధికరణం కింద 505 నిబంధన మేరకీ, 117 భారత శిక్షాస్ఫూతి కింద 505 నియమం ప్రకారం ప్రాసిక్యూషన్ ఆరోపణ చేశారు. తను దోషి కానని మహమ్మద్ ఆలీ చేసిన సమర్థన ప్రకటన ఇది :

"ఈ ప్రాసిక్యూషన్ కి ఇంతా చేసి అర్థం ఏమిటి? భారతదేశంలో ఉన్న ముసల్మాన్లం,

* వాళ్లలో శరదాపితం అధిపతి శంకరాచార్య ఉండడం విశ్రం.

హిందువులం ఎవరి విశ్వాసాల మేరకి నడుచుకోవాలి? నేను ముసల్మాన్ గా ఋజుమార్గం తొప్పి వర్తిస్తే నన్ను తప్పు పట్టడం పవిత్ర కొరాన్ మేరకిగాని, ఆఖరి ప్రవక్త అధికారముతో సంప్రదాయం మేరకి గాని - ఆయనకి భగవంతుని ఆశీస్సు, శాంతి ఉండుగాక - భూతపర్వ మాన కాలాల మత అధినివేశాల మేరకిగాని జరగాలి. ఈ వాక్కులు ఇస్లాం మత మౌలిక అధికారం కిందకి వచ్చేవి. సైతాన్ ప్రభుత్వం అని పిలవడానికి అంగీకరించని ఈ ప్రభుత్వం నన్ను ప్రాసిక్యూట్ చేసే ఈ సందర్భంలో నేను చేసిన కచ్చితమైన పనికి ఆ మత గ్రంథాలే తీర్పు చెప్పాలి."

"ఆ పవిత్ర గ్రంథాల నిర్దేశాన్ని నేను ఉప్పేక్షించినట్లయితే, అది నా ఉప్పేక్ష వల్ల హెర్రమైన పాపం అవుతుంది. కాని నా ఉప్పేక్ష వల్ల అది నేరం కాకపోతే, ఈ దేశంలో నాకు భద్రత ఉందని నేనెలా భావించాలి?

నేను పాపినైనా కావాలి, దోషినైనా కావాలి... ఇస్లాం ఒక సార్వభౌమత్వాన్నే శిరోధార్యంగా చూస్తుంది. అది భగవంతుని సార్వభౌమత్వం. అది పరమోత్కృష్టం, నిర్విబంధం, అవిభాజ్యం, పరాధీనం కావించలేనిదీ....

ముసల్మాన్ పొరుగు కావచ్చు, సైనికుడు కావచ్చు, ముస్లిం పాలనలో ఉండవచ్చు, ముస్లిమేతర పాలనలో ఉండవచ్చు. అతని విధేయతని శాసించేది కొరాన్ మాత్రమే, దేవుడు మాత్రమే, ప్రవక్త మాత్రమే. ముస్లిం అధికారం అయితే గనక ప్రవక్తల్లో ముఖ్యమైన మార్గానుసారిగా ఉండాల్సింది ప్రవక్త అనుయాయుడు గాని, విశ్వాస అధిపతిగాని.... ఏకతా సిద్ధాంతం అనేది కుష్మ పండితులు వివరించే గణిత శాస్త్ర మాత్రం కాదు. విద్యావంతుడైనా, అవిద్యవాడైనా ప్రతి ముసల్మాన్ కి నిత్య జీవిత చోదకంగా ఉండేది అది. ముసల్మాన్లు ఇంతకు ముందూ వేరేచోట కూడా ముస్లిమేతర పాలనల కింద శాంతియుత, విధేయతపరులుగా బతకేరు. అన్నిచోట్లా సర్వదా ఉన్న అవక్ర నియమం ఏమిటంటే, "సర్వం సహాధిపతి" అయిన పవిత్ర కొరాన్ లో స్పష్టంగా వ్యక్తమైన ఆదేశాలకి అవిధేయంగా ఉండని శాసనాల్లాంటివాటిని లౌకిక పాలకులు జారి చేస్తేనే అనుసరించడం, లేకపోతే లేదు. విధేయత విషయంలో ఇలాంటి స్పష్టమైన అనుష్ఠాపనీయమైన పరిమితుల్ని విధించింది ముస్లిమేతర పాలనకి సంబంధించి మాత్రమే కాదు. తద్విన్నంగా అవి విశ్వవ్యాప్తంగా వర్తిస్తాయి. ఏ సందర్భంలోనూ వాటిని విస్తృత పరచడానికి లేదు, కుదించడానికి లేదు."

స్థిరమైన ప్రభుత్వాన్ని కాంక్షించే ఎవళ్ళకైనా ఇది బెదురు పుట్టించి తీరుతుంది. ఓ ముస్లింకి ఓ దేశం మాతృదేశమైనా, కాకపోయినా ముస్లిం నిర్దేశిత మత నియమాలకి వట్టడు.

ముస్లిం మతధర్మం ప్రకారం లోకం రెండుగా విభజితమైంది. ఒకటి దార్-ఉల్-ఇస్లాం

(ఇస్లాం ఆవాసం), రెండవది దార్-ఉల్-హర్స్ (యుద్ధ ఆవాసం). ముస్లింలు పాలిస్తూ ఉంటే ఆ దేశం దార్-ఉల్-ఇస్లాం. ముస్లింలు కావరం మాత్రమే ఉండి, ఆ ప్రాంత పాలకులుగా లేకపోతే అది దార్-ఉల్-హర్స్. ముస్లిం మతదర్శనం అది కాబట్టి భారతదేశం హిందువులకే, ముస్లింలకే కలిపి మాతృదేశంగా ఉండలేదు. దీన్ని ముసల్మాన్ల దేశం అని పిలవచ్చు. కాని దీన్ని 'హిందువులు, ముస్లింలు సమాన హోదాలో జీవిస్తున్న దేశం' అని అనలేరు. అంతేకాదు, ముస్లింలు పాలిస్తూ వుంటేనే ఇది ముసల్మాన్ దేశం అవుతుంది. ముస్లిమేతర అధికారం కిందికి వెళ్లిన మరుక్షణం, అది ముస్లిం దేశం కాకుండా పోతుంది. దార్-ఉల్-ఇస్లాం అవదానికి బదులు దార్-ఉల్-హద్ అవుతుంది.

ఇదేదో శుష్క చర్చకే చెందిన వినయం అనుకోకూడదు. ఏమంటే ముస్లిం ప్రయోజనాల్ని ప్రభావితం చేయగల బలమైన శక్తి దీనికి ఉంది. బ్రిటిష్ వాళ్లు భారతదేశాన్ని ఆక్రమించుకున్నప్పుడు ఇది ముస్లింల నడవడికని ప్రభావితం చేసింది. అదే బ్రిటిష్ వాళ్ల ఆక్రమణ వల్ల హిందువుకి ఏ అనుభవం కలగలేదు. కాని ముస్లింలకైతే భారతదేశం ఇకపైన ముస్లింలకే వాసయోగ్యమైందేనా అన్న సమస్య ఎదురైంది. ముస్లిం మతస్తుల్లో విచిత్రమైంది. ఆ చర్చ అర్థ శతాబ్దంపాటు సాగిందని డా. టైటన్ అన్నాడు. భారతదేశం దార్-ఉల్-హర్స్ అవుతుందా, దార్-ఉల్-ఇస్లాం అవుతుందా అన్న చర్చలో సయ్యద్ అహ్మద్ నాయకత్వం కొంతమంది ఆసేపరులు నిజంగానే పవిత్ర యుద్ధం ప్రకటించేరు. దేశం వదిలి వెళ్లిపోవాలని (హిజరత్), ముస్లిం పాలితప్రాంతాలకి వెళ్లాలని ప్రచారం చేశారు. యావద్భారతంలోనూ దాన్ని కొనసాగించేరు.

ముస్లిం పాలన కింద లేనంతమాత్రాన బ్రిటిష్ అధిపత్యంలోని భారతదేశాన్ని దార్-ఉల్-హర్స్ అనకూడదని భారత ముసల్మాన్లను ఒప్పించడానికి, అలీమర్ ఉద్యమ వ్యవస్థాపకుడైన సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ తన యుక్తిసంతా ఒడ్డాల్సి వచ్చింది. దీన్ని దార్-ఉల్-ఇస్లాంగానే పరిగణించమని ఆయన ముస్లింలని అర్థించాడు. ఏమంటే తమ మౌలిక మత కర్మకాండల్ని, మతవిధుల్ని నిర్వహించుకుందుకు కావలసినంత స్వేచ్ఛ ఉందని ఆయన బోధించాడు. తాత్కాలికంగా 'హిజరత్' ఉద్యమం చల్లారింది. కానైతే భారతదేశం దార్-ఉల్-హర్స్ అన్న సిద్ధాంతాన్ని మాత్రం త్యజించలేదు. దాన్ని ముస్లిం భక్తులు 1920-21 కాలంలో, ఖిలాఫత్ ఉద్యమం సాగేరోజుల్లో, మళ్లీ మొదలుపెట్టేరు. ఆ ఉద్యమానికి ముస్లిం ప్రజాభావనలకు నుంచి ప్రతిస్పందన లేకపోలేదు. ముస్లిం మత ధర్మానుగుణంగా నడుచుకునేందుకు సంసిద్ధంగా ఉన్నామని కొంతమంది దార్మిక ముస్లింలు అనడమే కాదు, యధార్థానికి భారతదేశంలో ఉన్న తమ ఇళ్లని వదిలిపెట్టి, ఆఫ్ఘనిస్తాన్ కి వెళ్లిపోయేరు.

దార్-ఉల్-హర్స్ లో ఉన్నామనుకున్న ముస్లింలకి దాన్ని తప్పించుకుందుకు 'హిజరత్' ఒక్కటే కాదు మార్గం. ముస్లిం దార్మిక అనుశాసనాల్లో 'జిహాద్' (పవిత్ర యుద్ధం) అని

ఇంకోటి ఉంది. దానివల్ల "యాచల్ ప్రపంచమూ తన అధీనంలోకి వచ్చేవరకూ ఇస్లాం పరిపాలనని విస్తరించుకుంటూ వెళ్లవలసిన బాధ్యత ముస్లిమ్ పాలకుడిపై ఉంది. ప్రపంచం దార్-ఉల్-హార్ప్ నుంచి దార్-ఉల్-ఇస్లాంకి, క్షీణంపైగనక మార్పాల్సిన బాధ్యత, సాంకేతికంగా, ముస్లిం పాలకులందరిదీని. భారతదేశంలోని ముస్లింలు 'పాజరత్'ని పునః స్థాపించిన సందర్భాలున్నట్టే 'జిహాద్'ని ప్రకటించడానికి వాళ్లు జంకలేదు. కుతూహలం గల వాళ్లు 1857 తిరుగుబాటు చరిత్రను చూడవచ్చు. చూస్తే గనక, పాక్షికంగా ముస్లింలు బ్రిటిష్ వాళ్లకి వ్యతిరేకంగా చాచిన 'జిహాద్' అనే తెలుస్తుంది. ముస్లింవర్తకే అది సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఊపిరి ఊదుతూ ఉన్న తిరుగుబాటు ప్రకోపం అనే చెప్పాలి. బ్రిటిష్ వాళ్లు ఆక్రమించుకుని ఉన్నందువల్ల దేశం దార్-ఉల్-హార్ప్ అయిపోయిందని కోన్ని దశాబ్దాలుగా ఆయన ముస్లింలకి బోధిస్తూనే ఉన్నాడు. భారతదేశాన్ని దార్-ఉల్-ఇస్లాంగా పరివర్తన చెందించేందుకు ముస్లింలు చేసిన యత్నమే ఆ తిరుగుబాటు. ఇంకా ఇటీవలి కాలానికి వస్తే 1919లో ఆప్టనిస్టాన్ భారతదేశం మీద దాడి చేసే సందర్భం ఉంది. దాన్ని భారతదేశంలో ఉన్న ముస్లింలే తెరవెనక నుంచి నడిపించేడు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా పున్న ఖిలాఫతీయులు దాన్ని నడిపించేడు. భారతదేశ విమోచన కోసం వాళ్లు ఆప్టనిస్టాన్ ప్రభుత్వాన్ని సాయం అర్థించేడు. ఆ దండయాత్ర వల్ల భారతీ విమోచనం జరిగేదో, లేక బానిసత్వంలో ఉండేదో చెప్పడం సాధ్యం కాదు. ఏమంటే ఆ దాడి క్రియకి రాలేదు. ఇదెలా ఉన్నా, ఒకటి మాత్రం మిగిలే ఉంది. భారతదేశం సంపూర్ణంగా ముస్లిం ఏలుబడిలో లేనందువల్ల దార్-ఉల్-హార్ప్ గా ఉంటుంది. ముస్లిం దర్మశాస్త్ర నియమాల ప్రకారం ముసల్మాన్లు 'జిహాద్' ప్రకటించడం న్యాయమే.

'జిహాద్' చాలడమే కాదు, దాన్ని విజయవంతం చేసేందుకు విదేశీసాయాన్ని కూడా అర్థించవచ్చు. అలాకాక ఆ విదేశీ ముస్లిం పాలకులు 'జిహాద్' ప్రకటిస్తే, ఆ ప్రయత్నం సఫలమయేట్టు దోహదపడచ్చు. ఈ విషయాన్ని పెషన్ కోర్టులో జూరికి చేసిన విజ్ఞాపనలో శ్రీ మహమ్మద్ అలీ స్పష్టంగా చెప్పనే చెప్పాడు. ఆయన ఇలా అన్నాడో :

"మేం చేసే సకల కార్యాల్ని ఇస్లాం ఎలా ప్రభవించేస్తుందో, ప్రభవించే తెయ్యాలని ఉద్దేశిస్తుందో ఆ వద్దతి గురించి ప్రభుత్వానికి సరిగా ఎరుక లేదు. ఆ చర్యలు, సామాన్యంగా బహిష్కరించిన విశ్లేషించినా వాటి మీదా ఇస్లాం ప్రభావం ఉంది. అంతేత ఒక విషయాన్ని ఇక్కడ స్పష్టం తెయ్యాలి. తగినంత పాక్ష్యం లేకుండా ఇస్లాం మతానుయాయులు మరో ఇస్లాం మతానుయాయి మీద ప్రతికూలమైన తీర్పు చెప్పరాదు అని ఇస్లాం అంటోంది; ముస్లిం సోదరులు ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా దాడి చేస్తున్నారన్న దోషాన్ని రుజువు చేసుకోకుండా మేం వాళ్ల మీద పోరాడలేం, వాళ్ల మత విశ్వాసరక్షణకి వ్యతిరేకంగా ఆయుధాలు అందుకోలేం."

చిత్రంగా, గంభీరంగా ఉండే ఈ ఘటన పోషిల్సి, అందులో గాంధీ నిర్వహించిన పాత్రపై వివరిస్తూ 'మరాఠా'లో ఆ విషయ శ్రీ కలాంధీకర్ వ్యాసాల రాశాడు.

(ఇది 1919లో బ్రిటిష్ వాళ్ళకి వ్యతిరేకంగా ఆప్టెన్లు చేసిన యుద్ధానికి సంబంధించి చెప్పిన సంగతి). ప్రస్తుతం మా స్థానం ఇదీ. అమీర్ విరోధం లేక ఉన్నతత సరిగా రుజువు కాకుండా భారత సైనికులు, ముసల్మాన్లతో సహా - అదీ మా ప్రాంతాంతో, సాయంతో ఆప్టెనిస్తాన్ మీద దాడి చెయ్యడం మేం ఇష్టపడం. దాన్ని ముందుగా ఆక్రమించి, తర్వాత మరింత చిక్కుకీ, మనస్తాపానికి గురి కాలేం. *

'అయితే, తద్విరుద్ధంగా మనత వహించిన అమీర్కి భారత దేశంతోగాని, దాని ప్రజలతోగాని యుద్ధం లేదు అనుకోండి. పెక్రబరీ ఆఫ్ స్టేట్ ఐహిరంగంగా ప్రకటించినట్టు, ఆయనకి యావత్ ముస్లిం ప్రపంచంలోనూ ఉన్న అసంతృప్తి అన్నదే ఉద్దేశ్యం అనుకోండి, ఆ అసంతృప్తితో ఆయన ఐహిరంగంగా హృదయపూర్వక సానుభూతి ప్రకటించేడనుకోండి. అంటే అదే మతోద్దేశ్యంతో, ఏదైతే 'హిజరత్' అనుసరించేట్టు ముస్లింలని ఒత్తిడి చేసిందో దాంతో - దుర్బలులైన వాళ్ళకి తమ పరిమిత పద్ధతుల్లో మిగిలేది హిజరత్ మాత్రమే కదా - మనత వహించిన ప్రభువు 'జిహాద్' గురించి యోచించేడనుకోండి. ఐలప్రయోగం విశ్వసించేవాళ్ళ సవాళ్ళని అందుకున్నాడనుకోండి. ఖిలాఫత్కి, జిహాద్లో ఉన్నవాళ్ళకి వ్యతిరేకులైన వాళ్ళతో పరిష్కారం ఉద్దేశించేడనుకోండి. జాజిరుత్-ఉల్-అరబ్నీ, ఇతర పవిత్ర స్థలాల్నీ అన్యాయంగా ఆక్రమించిన వాళ్ళకి, ఇస్లాం దుర్బలం కావించ తలపెట్టినవాళ్ళకి, దాని పల్ల విచక్షణ చూపించినవాళ్ళకి, మా విశ్వాసాన్ని చెల్లడించే పూర్తి స్వేచ్ఛని నిరాకరించిన వాళ్ళకి, ఏం చెయ్యోలో ఇస్లాం చెప్పింది. మొదటగా, ముసల్మాన్ ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ వాళ్ళకి ఏ సాయమూ అందించకూడదు. జిహాద్గనక తన ప్రాంతానికి వచ్చినట్లయితే ఆ ప్రాంతంలోని ప్రతి ముసల్మానూ ముజాహిద్దీన్తో చేతులు కలిపి తమ తమ శక్తి సామర్థ్యాల మేరకీ వాళ్ళకి సాయం చెయ్యాలి.

"అదీ స్పష్టంగా, నిర్ణయదంగా ఉన్న ఇస్లాం దర్మం. ఈ విషయాన్నే మేం మా కేసు విచారణ జరిపేక కమిటీకి చెప్పేం. ముస్లిమేతర ప్రభుత్వం కింద ఓ ముస్లిం ఉంటే, ఆ పాలనకి వ్యతిరేకంగా జిహాద్నీ ప్రకటిస్తే అప్పుడు ముస్లిం పొరుడి మత హింస కర్తవ్యం ఏమిటి అన కమిటీ అడిగిన ప్రశ్నకి జవాబుగా ఈ ముక్క చెప్పేం. ఈ సంగతి ప్రస్తావించి చెప్పింది ఎన్నడనగానో, అప్పటికీ సరిహద్దుల్లో ఏ ఇబ్బందీ లేదు, అమీర్ సజీవులుగానే ఉన్నారు."

ఇక మూడో నియమం ఉంది. ఇస్లాం ఏ భౌగోళిక ఇంధనాల్నీ గుర్తించదన్నట్టి. దాని ఇంధనాలు సాంఘికమైనవీ, మతపరమైనవీ. అంచేత భౌగోళిక పరిధిని దాటి ఉంటాయి. ఈ సందర్భంలో కూడా మౌలానా మహమ్మద్ ఆలీయే పాటిలేని సాక్షి. కరాచీలో 'సెషన్స్ కోర్టులో' విచారణ జరిగినప్పుడు జూరీకి ఆయన ఇలా చెప్పేరు :

"ముస్లిమేతర బృందాల్లోగాని, అధికార బృందాల్లో గాని, మేం నిర్దేశించే సిద్ధాంతం గురించి తెలియ పరిపినంతగా సామాన్యంగా తెలియదు అని మాకు ఎరుకలోకి వచ్చింది.

కాబట్టి ఓ విషయాన్ని విశదం చెయ్యాలి. ఏదో కొన్ని సిద్ధాంతాల్ని నమ్మడం, వాటికి అనుగుణంగా తను నడచుకోవడం మాత్రమే ఇస్లాం మతానికి సరిపోదు. తన శక్తి సామర్థ్యాల మేరకి, ఇతరులు కూడా ఈ నియమిత విశ్వాసాలకి, ఆచారాలకి అనురూపంగా వచ్చేట్టు చెయ్యాలి. సరే, అలా చెయ్యడానికి ఒత్తిడి చెయ్యక్కర్లేదనుకోండి. దీన్ని పవిత్ర కూగాన్ లో అమ్రుబిల్ మారూఫ్ అనీ ప్రహ్ ఇల్ ముంకార్ అనే పేర్లతో సూచిస్తారు. పవిత్ర ప్రవక్త సంప్రదాయంలో కొన్ని విన్నపమైన అధ్యాయాలు ఇస్లాం మతంలోని ఈ మౌలిక సిద్ధాంతానికి సంబంధించి వున్నాయి. 'నా సోదరుడి పూచీ నాకు లేదు' అని ఏ ముసల్మానూ కూడా అనరాదు. అంటే, ఇతరుల్ని కూడా మంచివాళ్ళయేట్టు చెయ్యడానికి, చెడు మంచి వివారించడానికి ఉత్తేజపరచాలి. లేకపోతే అతనికి మోక్షం ఖాయంగా వస్తుందని అనలేం. అంచేత ఏ ముసల్మాన్ ని అయినా ఇస్లాం ముజాహిద్దీనికి వ్యతిరేకంగా యుద్ధం చెయ్యమని ఒత్తిడి చేస్తే, అతను తనకుగానై తనవసంతంగా ప్రతిఘటించడమే కాదు, తను మోక్షాగమి అయినట్లయితే, ఇతరుల్ని కూడా అదే ప్రతిఘటనకి పురిగొల్పాలి. ఇది ప్రతి ముసల్మాన్ కి ఉన్న విశ్వాసం, మాకూ ఉన్న విశ్వాసం. మేం యదాశక్తి తదనుగుణంగా సర్వించ యత్నిస్తాం. ఈ విశ్వాసాన్ని ప్రచారం చేసుకునే స్వేచ్ఛని మాకు తిరస్కరిస్తే, ఆ స్వేచ్ఛ లేని గడ్డ ఇస్లాంకి భద్రమైన గడ్డగా లేదన్న నిర్ణయానికి మేం రావాల్సి ఉంటుంది."

ఇదీ ముస్లిం ప్రపంచ సమైక్య భావన వునాది. భారతదేశంలోని ప్రతి మహమ్మదీయుడు తాను మొదటగా ఇస్లామ్ మతస్థుడనీ, తర్వాతే భారతీయుడనీ చెప్పేందుకు వీలు కల్పించేది ఇదే. ఈ భావన వల్లనే ప్రతి భారతీయ మహమ్మదీయుడూ ముస్లిం దేశం లక్ష్యాన్ని మొదటగా స్వీకరించడం తర్వాతనే భారత్ అతని భావనలో స్థానం ఆక్రమిస్తుంది. అందుకనే భారత మహమ్మదీయుడు దేశ పురోగతిలో అంత తక్కువ పాటు పంచుకుని తను నీరస పడిపోయేడు."

మనత పహించిన ఆగాఖాన్ దీన్ని సమర్థిస్తున్నాడు, ఈ విధంగా :

"ఇదే సక్రమమైన, వ్యాపకమైన ముస్లిం ప్రపంచ సమైక్య భావన. నిజాయతీ విశ్వాసం ఉన్న ప్రతి మహమ్మదీయుడు దీనికే బద్ధుడు. అంటే, ఆధ్యాత్మిక సోదరత్వం ప్రవక్త సంతాన ఐక్యం అన్న భావనకి. పర్షియన్-ఆరబిక్ సంస్కృతిలో గాఢమైన, అవిచ్ఛన్నమైన అంశం ఇది. అదో సాగరిక మహా కుటుంబం. దానికే మొదటి ప్రకరణంలో మేము ఇస్లామిక్ అని పేరు పెట్టాం. చై నా నుంచి మొరాకో దాకా, వోల్గా నుంచి సింగపూర్ దాకా ప్రతిచోటా ఉన్న తోటి మతస్థుల పల్ల దయ, మహృద్ధాపం ఉండాలని దీని ఆర్థం. ఇస్లాం సాహిత్యంలో, ఇస్లాం సాందర్యభరిత కళలలో, అందమైన వాస్తు సంపదలో, మంత్రముగ్ధం కావించే ఇస్లాం కవిత్వంలో ఎనలేని ఆసక్తి ఉండడం అని దీని ఆర్థం. సినలైన సంస్కరణ అని కూడా దీని

అర్థం. తొలివాచీ పరిశుద్ధ ఆకలింక విశ్వాసం కేసి మళ్లడం, వాదనల ద్వారా, ఇతరుల్ని ఒప్పించడం ద్వారా బోధ చెయ్యడం వేపు మళ్లడం, వ్యక్తిగత జీవితాల్లో ఆధ్యాత్మిక శక్తి అవిష్కరణ ఆయేట్టు చెయ్యడం, మానవజాతి కార్యకలాపాలకి ప్రయోజనం చేకూర్చడం అనీ దీని అర్థం. ఇందులోని వివరమైన యోగ్యమైన ఆధ్యాత్మిక సంపత్తి యజమానినీ, ఆయన బోధనలకి ప్రేమాస్పదుల్ని చెయ్యడం మాత్రమే కాదు, నకల దేశాలలో ఉన్న ఆయన సంతానాన్ని, ఓ బర్మీని, ఓ ఆఫ్ఘనీని, ఓ భారతీయుణ్ణి, ఓ ఈజిప్షియన్ నీ ఒకళ్ల కొకళ్లని ప్రేమాస్పదుల్ని చేస్తుంది. ఛార్లెస్ గర్లోన్, సరయేన్ లోన్ ఓ కరువు వచ్చిందనుకోండి. ఓ అగ్నిప్రమాదం జరిగిందనుకోండి. వెంటనే ఢిల్లీలోన్, కైరోలోన్ ఉన్న మహమ్మదీయుడి సానుభూతి అందేట్టు చేస్తుంది. ఇస్లాం మతంలో ఉన్న ఈ అనలైన ఆధ్యాత్మిక, సాంస్కృతిక ఐక్యం ఇంకా వృద్ధి చెందాలి. ప్రవక్త బోధనని అనుసరించే వాడికి ఇదే ఆధ్యాత్మిక జీవిత వునాది."

ఈ ఆధ్యాత్మిక ముస్లిం సమైక్య భావన రాజకీయ ముస్లిం సమైక్య భావనలో వెల్లడై తే అదేం అస్వాభావికం అని అనలేం. ఐదుశా ఇదే భావం ఆగాఖాన్ మనసులో ఉండి ఉంటుంది, ఆయన ఇలా అంటున్నప్పుడు :

"ఇవాళ కాకపోతే రేపేనా పర్షియా, ఆఫ్ఘనిస్తాన్, ఐదుశా అరేబియా ఏదో ఖండియ అధికారం కిందకు-జర్మనీలాంటిదో భిన్నమైన రష్యా నుంచి ఉత్పన్నమైన లాంటిదో - కిందకు వస్తాయని భారతదేశ భక్తుడు గుర్తించాలి. లేదా తన భవితవ్యాన్ని భారత సామ్రాజ్య భవితవ్యంతో కలపాలి, ఇప్పుడు దీంతోనే వాళ్లు ఎక్కువ బాంధవ్యంతో ఉన్నారు. ప్రపంచ శక్తులు భిన్న రాజ్యాల్ని శక్తివంతమైన పారుగువాళ్లతో కలుపుతున్నాయి. ఇంత ఇది యూరప్ లోనే బాగా గోచరమవుతోంది. ఆ శక్తులు విడిగా ఆసియాలో కూడా గోచరమవుతాయి. శక్తివంతమైన, విద్యేవంతమైన పారుగువాళ్లు ఓ కన్ను వేసి ఉంచడం, ఆ రకంగా భారీ సైనిక భారం మోపుకోవడం ఇష్టపడకపోతే తప్ప, భారతదేశం తన పారుగు మహమ్మదీయ రాజ్యాల్ని పరస్పర ప్రయోజనాలబంధంతో, సహృద్ధాప బంధంతో తనవైపు ఆకర్షించుకోవడాన్ని ఉపేక్షించలేదు."

"ఒక ముక్కలో చెప్పాలంటే, ప్రయోజనవృష్టున, వృద్ధికర సమాఖ్య పెడరల్ భారతదేశం మీదనే ఆధారపడాలి. ప్రతి సభ్యత్వ భాగమూ తన సొంత హక్కులనీ, తన చారిత్రక విశిష్టతనీ, స్థానిక ప్రయోజనాల్ని కలిగి ఉండాలి. అయితే అవి ఉమ్మడి రక్షణ వ్యవస్థతో, కస్టమ్స్ సమాఖ్యతో ఉండాలి. బాప్సా ప్రమాదం నుంచి బయటైన శక్తుల ఆర్థిక దోపిడీ నుంచి ఇవి కాపుదలగా వుంటాయి. ఆ బాపతు పెడరల్ భారతం సిలోన్ నీ తన మాతృహృదయంలోకి తక్షణం గ్రహిస్తుంది. మేం మాచించిన పరిణామాలు దాన్ని అనుకరించి

వస్తాయి. వ్యాయం, స్వేచ్ఛ, ప్రతి జాతికీ గుర్తింపు, ప్రతి మతానికీ గుర్తింపు, ప్రతి వారిత్రక అంశానికీ గుర్తింపు అన్న విస్తృత, గాఢ పునాది వేసి మనం మహత్తర దక్షిణ ఆసియా పెడరేషన్ ను నిర్మించగలం."

"ఆధునిక పరిస్థితులు ఆపేక్షిస్తున్న పర్షియా, ఆఫ్ఘనిస్తాన్ పురోగమన యాత్రకి తోడ్పాటు అందించే మనపూర్వక సిద్ధాంతం పల్లి భారతీ వాయవ్యమూలలో రెండు సహజమైన కోటగోడలు ఏర్పడతాయి. వాటిని జర్మన్లుగాని, స్లావ్ లుగాని బర్క్ లుగాని మంగోలులు గాని కలలో కూడా ద్వంద్వం చెయ్యలేరు. తమంతలామే అవి ఆ శక్తి వేపు ఆకర్షితమవుతాయి. ఆ శక్తి భారతదేశంలో ఆరోగ్యభరిత నమూనా ప్రాయమైన పెడరలిజాన్ని అందిస్తుంది. సిపలైన న్యయం ప్రతిపత్తి ప్రతి రాష్ట్రానికీ ఉంటుంది. అంతరంగిక స్వేచ్ఛ భాగస్వాములకీ ఉంటుంది. నైజామ్ కింద, బీర్లాల్స్ సహ పునరుజ్జీవిత, ఉదారయుత హైద్రాబాద్ రాజ్యం ఉంటుంది. భారతదేశంలో స్వేచ్ఛ, క్రమశిక్షణ కనిపిస్తాయి. న్యయం ప్రతిపత్తి ఉంటుంది, అయినా సామ్రాజ్య సమాఖ్య ఉంటుంది. సమైక్య సమాఖ్య ప్రయోజనాలని అనుభవిస్తారు. స్థానిక న్యయం పాలన, సుహృద్భావంతో, అపరిమిత, విస్తృత శక్తితో కలిపి కొనసాగుతుంది. ఆ మహాసామ్రాజ్యం రవి అస్తమించని సామ్రాజ్యంగా వెలుస్తుంది. నేను ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతం వల్ల మెనపాటేమియా, అరేబియాలో కూడా బ్రిటిష్ స్థానం - ఇవాళ వాటి నామమాత్ర రూపం ఏదైనా కానీ - బ్రహ్మాండంగా బలపడుతుంది."

ఈ దక్షిణ ఆసియా పెడరేషన్ అనేది అరేబియా, మెనపాటేమియా ఆఫ్ఘనిస్తాన్ లాంటి ముస్లిం దేశాలకీ, భారతదేశం కంటే ఎక్కువ ప్రయోజనకరంగా ఉంటుంది. భారత ముస్లింల ఆలోచనలు ఎంత స్వాభావికంగా భారతదేశం కంటే ఇతర ముస్లిం దేశాల గురించి ఉన్నాయో దీనివిబట్టి తెలుస్తుంది.

అధికారానికి విధేయంగా ఉండడం అనే దానిమీదే ప్రభుత్వం ఆధారపడుతుంది. హిందువుల, ముస్లింల న్యయం పాలనని స్థాపించాలన్న ఆత్మతతో ఉన్నవాళ్లు ఆ విధేయత

- * ఈ దక్షిణ ఆసియా పెడరేషన్ అనేది ఏర్పడి ఉంటే ఎంత దారుణంగా ఉండేది? హిందువులు దిక్కులేని మెనాటిల్ అయిపోతారు. "ఇండియన్ మాస్టర్ రిజిస్టర్" అంటోంది: "భారతదేశంలోని ముస్లిములలో బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదాన్ని బలపరిచే వాళ్లు ఆంగ్లో-ముస్లిం సంఘటన ద్వారా, దక్షిణ ఆసియాలో, అరేబియా మరియు మలయా ద్వీపకల్పం దాకా బ్రిటిష్ పాలన సమీకృత ప్రయత్నిస్తూ వురుగ్గా ఉండేవారు. అక్కడ సంస్థలో ముస్లింలు మొదట జానియర్ భాగస్వాములుగానే ఉన్నా క్రమేణా పీనియర్ భాగస్వాములవుతామని ఆశిస్తూ ఉండేవారు "ఇండియా ఇన్ ఫ్రాన్సిస్" అన్న గ్రంథంలో మనత పూరించిన ఆగమన్ స్థూలంగా చెప్పిన పతకానికి అలాంటి భావనే, భవిష్యత్ దర్శనే ఉందని మనం భావించాలి. ఈ పతకం సాత్ వెస్ట్రన్ ఆసియాటిక్ పెడరేషన్ స్థాపించాలని ఉద్దేశించింది. అందులో భారతదేశం ఒక భాగస్వామి. యుద్ధం తర్వాత సర్ విన్స్టన్ చర్చిల్ బ్రిటిష్ కేబినెట్లో సలహాకీ పెట్రోలి అఫ్ ఫైల్ గా ఉన్నారు. అప్పడానానకీ మధ్య ప్రాచ్య సామ్రాజ్య పతకం ఒకటి మధ్య ప్రాచ్య శాఖ ఆలేఖన భాండాగారంలో పేర్లగా ఉన్నట్లు కనిపించింది." - 1938, వాల్యూం 2 "ఇండియా ఇన్ హిస్టరీ" ఆధ్యాయం, పేజీ 48.

అనేది దేనిమీద ఆధారపడుతుందో, మామూలు గతిలో ఏ మేరకి ఆ విధేయత వస్తుందో, సంక్షోభ సమయాల్లో అది ఎలా ఉంటుందో వివేచన చెయ్యడం మానేశారు. ఇది చాలా ముఖ్యమైన సమస్య. ఏమంటే విధేయత తప్పినప్పుడు, స్వయంపాలన అంటే కలిసి పని చెయ్యడం, ఒడిగి పని చెయ్యడం కాదు. అదర్థప్రాయంగా అంతే కావచ్చు. కాని ఆచరణకి, రోజువారీ లౌకిక వ్యవహారానికి వచ్చేటప్పటికీ, ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వం కింద అసమ సంఖ్యలో అంశాలు ఉన్నాయనుకోండి, తక్కువ సంఖ్యవాళ్ళు అధిక సంఖ్యవాళ్ళ కింద పని చెయ్యాలి. అది అధిక సంఖ్య కింద పనిచేస్తుందా లేదా అన్నది అధిక సంఖ్య ఉన్న ప్రభుత్వం నిర్వహించే అధికారాన్ని ఏ మేరకి తల ఒగ్గి అంగీకరిస్తుంది అన్న విషయం మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. స్వయంపాలనలో ఈ విషయం ఎంత ముఖ్యమైందంటే బాల్ ఫోర్ అర్థవత్వం మాత్రమే చెప్పిడనిపిస్తుంది - విజయం భాగస్వామ్య పక్షాలు ఏక లక్ష్యంతో ఉండడం మీద ఆధారపడుతుందని. ప్రభుత్వ అధికారాన్ని ఆమోదించడం కూడా ఏ స్వయంపాలన పథకానికి అంతే అవసరం అని గుర్తించలేదు.

రెండవ షరతు ప్రాముఖ్యం గురించి జేమ్స్ బ్రీసే చర్చించేడు. పార్లమెంటరీ ప్రభుత్వం విజయవంతం గా పని చేసేందుకు అది అవసరం. జేమ్స్ బ్రీసే రాజకీయ సంయోగం పునాది గురించి చర్చిస్తూ రాజ్యాంశ నిర్మాణానికి ఐలప్రయోగం ఎక్కువ చేసి ఉండవచ్చని అంటూనే, అనేక ముఖ్యాంశాల్లో ఐలప్రయోగం ఒకటేగాని అదే అతి ముఖ్యమైంది కాదని అన్నాడు. రాజకీయ సంఘాల్ని సృష్టించడంలో, రూపొందించడంలో విస్తృతపరచడంలో, సన్నిహితం చెయ్యడంలో ఐలప్రయోగం కంటే ముఖ్యం అయింది విధేయత. ప్రభుత్వాజ్ఞల్ని తలదాల్చి, తదనుగుణంగా ఉండడానికి అవసరమైన ఈ సుముఖత ఆయా ప్రత్యేక వ్యక్తుల, బృందాల మానసిక దృష్టిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. విధేయతను కలిగించే వైఖరి అలసత్వం, మన్నన, సానుభూతి, భయం, హేతువు వల్ల వస్తుంది. అన్నీ ఒకేలాంటివి కావు. నిజానికి అవి సాపేక్షం. అంతరాలుగా అవి విధేయతా వైఖరిని కలిగిస్తాయి. భయంవల్లా హేతువువల్లా కలిగే విధేయత శతం అలసత్వం వల్ల కలిగే దానికంటే తక్కువ. మన్నన వల్ల, సానుభూతివల్ల కలిగే శతం కంటే ఇంకా తక్కువ అని బ్రీసే అంటాడు. అంటే మన్నన, సానుభూతి చాలా ఐలమైన అంశాలు. వాటినిబట్టి ఆయా ప్రభుత్వాల అధికారాన్ని విధేయతా పూర్వకంగా మన్నించే వైఖరి ఉంటుంది.

ఆ ప్రభుత్వ అధికారానికి విధేయంగా కట్టుబడి ఉండాలన్న సంకల్పం ఆ ప్రభుత్వ స్థిరత్వానికి ముఖ్యం, రాజ్యంలోని రాజకీయ పార్టీల ఐక్యంలాగానే. రాజ్య నిర్వహణలో విధేయత ప్రాముఖ్యాన్ని బుద్ధి ఉన్నవాడెవడూ ప్రశ్నించడు. పౌర ఉల్లంఘన, సివిల్ డిస్ ఒబీడియన్స్ ని నమ్మడమంటే అరాజకత్వాన్ని నమ్మడమే.

హిందువులు అధికారం చెలాయించే ప్రభుత్వాలకి ముస్లింలు ఏ మేరకి విధేయంగా ఉంటారు? దీనికి జవాబు చెప్పడానికి తలబద్దలు కొట్టుకోవక్కర్లేదు. ముస్లిములకు సంబంధించి హిందువు కాఫిర్¹ కాఫిర్కి గౌరవం ఇవ్వకూడదు. తక్కువ పుట్టుకవాడు, పెూదాలేని వాడు. అంచేత కాఫిర్ ఏలుబడిలోని ప్రాంతం ముసల్మాన్కి దార్-ఉల్-హిస్, ఇంత చూశే ఏ ముస్లిమేనా హిందూ ప్రభుత్వాన్ని మన్నిస్తాడని చెప్పడానికి సాక్ష్యం అక్కర్లేదు. ప్రభుత్వాధికారాన్ని మన్నించేట్టు చేసే మౌలిక భావాలు మన్నన, సానుభూతి అనేవి. అవి లేవంతే, దీనికి సాక్ష్యం కావాలంటే కొరతే లేదు. అయితే దేన్ని ప్రస్తావించుకోవాలి దేన్ని వదులుకోవాలి అన్నదే సమస్య.

ఖిలాఫత్ ఉద్యమం జోరుగా సాగేటప్పుడు ముసల్మాన్లకి హిందువులు ఎంతో సాయం చేశారు. ముసల్మాన్లు అప్పుడు కూడా తమతో పోలిస్తే హిందువులు తక్కువ, నీచజాతి వాళ్లు అన్నదాన్ని మర్చిపోలేదు. ఓ ముసల్మాన్ 'ఇన్సాన్' అనే ఖిలాఫత్ పత్రికలో ఇలా రాశాడు:

"స్వామి, మహాత్మా అనే పదాల అర్థం ఏమిటి? ముస్లింలు ఈ పదాల్ని ముస్లిమేతరుల గురించి రాసేటప్పుడు వాడవచ్చా? 'స్వామి' అంటే 'యజమాని' 'మహాత్మా' అంటే 'మహత్తర ఆత్మ కలవాడు' - అంటే 'రూప్-ఇ-ఆజమ్'కి సమానం - అత్యున్నత ఆత్మ".

ముస్లిమేతరుల్ని అలాంటి గౌరవపూర్వక వామాల్తో వ్యాయంగా పిలవచ్చు లేదో అధికారయుత ఫిక్వా ద్వారా నిర్ణయించమని ధర్మవేత్తల్ని కోరేడు అతను.

1924లో గాంధీజీ జైలు నుంచి విడుదల అయ్యారు. ఢిల్లీలో హాకిమ్ ఆజ్మీత్ ఖాన్ నిర్వహించే యునాని వైద్య కళాశాలలో సన్మానం ఏర్పాటు చేశారు ఆయనకు. అప్పుడో గొప్ప సంఘటన² జరిగింది. ఓ హిందూ విద్యార్థి గాంధీని హజరత్ ఇసాత్ (జీసస్)తో పోల్చేడని వార్త. ముసల్మాన్ భావాలకి దీనివల్ల బాధ కలిగింది. దాంతో ముసల్మాన్ విద్యార్థులు రెచ్చిపోయి, తన్ని తగలెస్తామని ఆ హిందూ విద్యార్థిని బెదిరించేరు. కొంతమంది ముస్లిం ప్రాసెసర్లు కూడా వాళ్లతో చేతులు కలిపేదని వార్త వచ్చింది.

1923లో భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ కి మహమ్మద్ అలీ అదర్జక్షత పహించేడు. ఆయన తన ఉపన్యాసంలో గాంధీ గురించి ఇలా అన్నాడు :

"గాంధీ బోధనలని, ఇటీవలి కాలంలో ఆయన అనుభవించిన బాధల్ని చాలామంది జీసస్ తో (ఆయనకి శాంతి కలుగుగాక) పోల్చేరు.... జీసస్ మతపరంగా ప్రపంచంలో పాదం

1. కాఫిర్లని పిలిస్తే హిందువులు బాధపడక్కర్లేదు. వాళ్లు ముస్లింలని ప్లేచ్యులని అంటారు - తాళకూడని వాళ్లని.
2. త్రూ ఇండియన్ ఐస్, టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా 21.1924.
3. త్రూ ఇండియన్ ఐస్, టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా, 11.3.1924.

మోపినప్పుడు సంస్కరణాయుధాలని వేటిని ఎంచుకోవాలన్నది ఎదురైంది... బాధవల్లా, విరావక్తత వల్లా పర్యవేక్షింతుడు కావడం, బలప్రయోగం మీద హృదయ పరిశుద్ధతతో విజయం సాధించడం అనే భావం, మానవుడి తొలి సంతానమైన ఏబెల్, కైన్ కాలం నాటిది..."

'అదేమైనా మహాత్మా గాంధీగారు అది అంతే విశేషం. కానీ మన కాలంనాటి మహాన్నత క్రిస్టియన్ మహాపరాధిగా చూడడం క్రిస్టియన్ ప్రభుత్వానికే చెల్లింది. (ఏగ్గు, ఏగ్గు) శాంతిదూతకి అతి సన్నిహితంగా రాగల ఈ ఒక్క మానవుణ్ణి శాంతి విమాన నేరం మోపి శిక్షించడం క్రిస్టియన్ ప్రభుత్వానికే చెల్లింది. గాంధీజీ రంగం మీదకి రావప్పుడు రాజకీయ రంగం జీసస్ రాక నాటి జూదాలా ఉంది. భారతదేశ దుగ్మతలకి ఆయన ప్రతిపాదించిన ఔషధం పరిగ్గ జీసస్ జూడాకి ఇచ్చినలాంటిదే. బాధ పడడం ద్వారా ఆత్మ పరిశుద్ధత పొందడం; బాధ్యతాయుతమైన ప్రభుత్వం కోసం నైతిక సంపిద్యత; స్వరాజ్ కి ముందు ఆత్మ సంయమనం - ఇదీ మహాత్మా బోధించిన సిద్ధాంతం. ఆయన దృఢ విశ్వాసం. అహమ్మదాబాద్ కాంగ్రెస్ మహాసభ జరిగిన నైభవ భరిత కాలంలో వుండే అదృష్టం కలిగిన మాబోటి వాళ్లం, ఆయన విస్తృత ప్రజాబాహుళ్యం ఆలోచనల్లో, అనుభూతుల్లో, ఆచరణలో ఎంతటి మహత్తర పరిణామం కలిగించేడో చూశాం."

ఓ ఏడాది తర్వాత ఆలీపుర్ లోనూ, అజ్మీర్ లోనూ మాట్లాడుతూ ఇదే మహమ్మద్ ఆలీ ఇలా అన్నారు :

"గాంధీజీ వ్యక్తిత్వం ఎంత పరిశుద్ధమైనదై నా, మత దృష్ట్యా చూస్తే నాకు ఆయన ఏ ముసల్మాన్ కంటే కూడా లోక్కుగా కనిపిస్తాడు, ఆ ముసల్మాన్ సచ్చిలుడు కాకపోయినా పరే."

ఈ ప్రకటనతో పెద్ద గొడవ రేగింది. గాంధీని అంతలా ఆకాశానికి ఎత్తిన ఆ మహమ్మద్ ఆలీ ఇలాంటి వీచమైన మాటలు ఆయన్ని గురించి అంటాడని ఎవళ్లా ఊహించలేదు. లక్నో అమినాబాద్ పార్క్ లో మహమ్మద్ ఆలీని అడిగేరు, ఆ ముక్కలు నిజంగా తమ అన్నవేనా అని. ఆయన నిస్సంకోచంగా ఏ పరితాపం లేకుండా ఇలా జవాబిచ్చేడు¹ :

"అవును. నా మత విశ్వాసాల ప్రకారం ఒక పతిత, దుశ్శీల ముసల్మాన్ గాంధీకంటే మెరుగు."

అప్పట్లో మొత్తం శాంతనవాద ముస్లిం వర్గీయులందరూ, ఓ కాపీర్ అయిన గాంధీ జీసస్ తో పోల్చి అంతటి గౌరవం ప్రదర్శించినందుకు, మహమ్మద్ ఆలీని తప్పు పట్టింది. తనన్ను మాటల్ని ఆయన వెనక్కి తీసుకోవాలని సూచించింది. ఓ కాపీర్ కి అలాంటి హక్కు

ఇవ్వడం ముస్లిం ధర్మం విడిచిపెట్టింది.

1928లో హిందూ-ముస్లిం సంబంధాలకు¹ సంబంధించి క్యాబినెట్ నిజామీ ఇలా వాటిని :

“ముస్లింలు హిందువులు వేరు ముసల్మాన్లు హిందువులతో కలవలేరు. రక్షసిక్తమైన యుద్ధాల తర్వాత ముసల్మాన్లు భారత్‌ని జయించారు. ఇంగ్లీషు వాళ్లు భారత్‌ని వాళ్ల నుంచి తీసుకున్నారు. ముసల్మాన్లు ఓ ఏకీకృత జాతి, వాళ్లు మాత్రమే భారత్‌ని పాలించగలరు. తమ ప్రత్యేకతని వాళ్లు ఎన్నడూ వదులుకోరు. వందల సంవత్సరాలు వాళ్లు భారత్‌ని పరిపాలించారు. అంతేత వాళ్లకి ఈ దేశం మీద విదికృత హక్కు ఉంది. హిందువులు ప్రపంచంలో అల్ప సంఖ్యాకులు. అంతర్గత కలహాలతో కుమ్ములాడుకుంటూనే ఉంటారు. వాళ్లకి గాంధీ పట్ల విశ్వాసం, ఆవుని పూజిస్తారు. ఇతరుల చేతుల నుంచి వీళ్లు అందుకుని కలుషితం అయిపోయారు. వాళ్లకి స్వయంపాలన అంటే పట్టదు. వాళ్ల కుమ్ములాటతో వాళ్లని చావనీయండి. మనుషుల్ని పాలించే సామర్థ్యం వాళ్లకి ఏం ఉంది? ముసల్మాన్లు లోగడ పరిపాలించేరు, ఇక ముందూ పరిపాలిస్తారు.”

హిందువులకి విధేయత ప్రదర్శించడం మాట సరేనని, వాళ్లతో ముస్లింలు మళ్లీ అమీ తుమీ తేలుకుందుకు సిద్ధంగా ఉన్నట్టు కనిపిస్తున్నారు. 1926లో పానిపట్ యుద్ధంలో ఎవళ్లు నిజంగా వెగ్గేరు అన్న గొడవ మళ్లీ రేగింది. అది తమకి గొప్ప విజయం అని ముస్లింలు అన్నారు. ఏమంటే అహ్మద్ షా అబ్దాలీకి 1 లక్ష సైన్యమే ఉండినా, కాని మరాఠాల్కి 4 మంది 6 లక్షల సైన్యం ఉండినా. ఆ విజయం తమదేనని హిందువులు అన్నారు. ఏమంటే దానివల్ల ముస్లిం దండయాత్రలకి అడ్డుకట్ట పడింది. హిందువుల చేతిలో ఓడిపోవడమన్న ముక్కను ముస్లిములు ఇష్టపడలేదు. తాము సర్వదా హిందువుల కంటే అధికులమని రుజువు చెయ్యడం చుకున్నారు. సర్వకాల సర్వావస్థల్లోనూ ముస్లింలే అధికులు అన్న విషయాన్ని రుజువు చేసేందుకు ముస్లింలు హిందువులు ప్రయోగంగా యుద్ధం చెయ్యాలని నిజంగానే మౌలానా అక్బర్ షాహాన్ అన్నాడు. అదే పానిపట్లో నాల్గవ యుద్ధం చెయ్యాలని. తదనుగుణంగా ఆ మౌలానా పండిట్ మదనమోహన మాలవ్యాకు ఈ కింది సవార్ విసిరేరు:

“మాలవ్యాజీ, పానిపట్ పలితాన్ని తప్పని మీరు చూపించ ప్రయత్నిస్తే నేను చక్కని మార్గాన్ని చూపిస్తాను (దాన్ని పరీక్షించేందుకు) బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం దగ్గర మీకు ఉన్న ప్రత్యామ్నస పలుకుబడిని ఉపయోగించి, అధికారుల నుంచి ఏ ఆటంకమూ లేకుండా నాల్గవసారి పానిపట్ యుద్ధానికి అనుమతి ఇవ్వమనండి. నేను సిద్ధంగా ఉన్నాను... హిందువులకి ముస్లింలకి మధ్య పోరాట ఉత్సాహం ఎలాంటిదో సరిపోలుకుందుకు

1. తూ ఇండియన్ పస్, టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా, 21.4.24.

2. అదే పుస్తకం, పత్రిక 14. 328.

పరీక్షకు... భారతదేశంలో ఏడుకోట్ల మంది ముసల్మాన్లు ఉన్నారు గనక, ఈ ఏడు కోట్లకి కోటికి వంద చొప్పున ప్రాణినిద్యం వహించేటట్టు 700 మంది ముస్లిములను అనుకున్న తేదీకి హినివల్ మైదానం మీదకు తెస్తాను. హిందువులు 22 కోట్లమంది ఉన్నారు. మీరు 2,200 మంది హిందువులతో రండి. ఫిరంగులు, మెషిన్ గన్ లూ, బాంబులూ కాదు, ఉండాలింది; కత్తులు, బల్లెలు, ఈటెలు, విల్లంబులు, బాకులు ఉండాలి. మీకు గనక హిందూ సైన్యానికి ఆధిపత్యం వహించడానికి ఇష్టం లేకపోతే మీరా పదవిని సదాశివరావు వారసులకో, విశ్వాసరావు వారసులకో ఇవ్వచ్చు. అలా అయితే వాళ్ల ముద్దుబిడ్డలకి 1761లో తమ పూర్వులు చవి చూసిన ఓటమికి ప్రతీకారం తీర్చుకునే అవకాశం ఉంటుంది. ఏమైనా ప్రేక్షకుడిగా మాత్రం తప్పక రండి. ఏమంటే యుద్ధ పలితాలు చూసేక మీరు మీ ఆభిప్రాయాల్ని మార్చుకోవలసి వస్తుంది. అప్పుడు ప్రస్తుతం దేశంలో ఉన్న దిన్నాదిప్రాయాలు భేదాలు సమసిపోతాయని అనుకుంటున్నాను. ముగింపు మాట ఒకటి చెప్పదలచుకున్నాను, నేను తీసుకు వచ్చే 700 మంది ముస్లింలలో పతాన్లుగాని, అష్టన్లు కాని వుండరు, వాళ్లంటే మీకు చచ్చేంత భయం కదా. షారియత్ నీ మనోవాక్యాయ కర్మణా అనుసరించే ఉన్నత కుటుంబీకులైన భారత ముస్లిమును మాత్రమే తీసుకు వస్తాను."

★ ★ ★

హిందువులకూ, ముస్లిములకూ ఉన్న మత విశ్వాసాలు, సాంఘిక దృక్పథాలు, అంతిమ లక్ష్యాలు అవి. వాళ్ల మతపర, రాజకీయ ఐహికత అంశాలు అవి. పరమ లక్ష్యాలకి సంబంధించిన మతపర దృక్పథాలే ఆచరణకి చోదకకక్షగా ఉంటాయి, అవి సహకరించేనా స్పర్ధించేనా. అవి అసలు కలవవని, ఉత్తర దక్షిణ ధృవాని గత అనుభవం తెలియజెప్తోంది. హిందువులు, ముస్లింలు కలిపి ఒక దేశంగా సమరసపూర్వక జాతులుగా ఉండలేవని తెలుస్తోంది. ఈ విభేదాల వల్ల వాళ్లు భాయంగా వేర్పాటుగా ఉంటారు, అంతేకాదు కీచులాడుకుంటూనే ఉంటారు. ఈ విభేదాలకి అంతం లేదు, హిందూ-ముస్లిం సమన్వయ అంతం కాకుండా అలానే సాగుతుంది. హిందువులు - ముస్లింలు ఒకటే, ఒకవేళ ఇదివరలో కాకపోతే ఇప్పుడు అవుతారు అనేది ఖచ్చితం. చెక్ స్లావేకియా విషయం చూపిస్తున్నట్టుగా అంత ఖచ్చితమూ. అంతేకాదు, కొన్ని విషయాలు అవి యెంత చేదుగా వున్నాకానీ, నిర్వ్యందంగా ఒప్పుకోవాల్సిన సమయం వచ్చింది. హిందువుల్ని ముస్లింలని ఏకతాటి మీదకి తీసుకు వచ్చే ప్రయత్నాలు ఎన్నో జరిగాయి. అన్నీ విఫలమయ్యాయి.

ఈ ప్రయత్నాల చరిత్ర 1909లో మొదలైంది. ముస్లిం ప్రతినిధి పర్షం చేసిన డిమాండ్ ని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం అంగీకరిస్తే, దాన్ని హిందువులు సరేనని ఒప్పుకోవాలి. ముఖ్యులైన వాళ్లలో గోఖలే అలా ఒప్పుకోవాలి. ప్రత్యేక ఎలక్షరీట్స్ కి ఆయన సరేనని

అన్నందుకు చాలామంది హిందువులు ఆయన్ని దుష్మైత్తిపాశారు. కానైతే అంగీకారం తెలియ తెయ్యకపోవడం అంత తెలివైన పనికాదని ఆయన్ని విమర్శించేవాళ్లు మర్చిపోతున్నారు. మహమ్మద్ ఆలీ బాగా చెప్పినట్లు :

".... ఈ విషయం విరోధభావనగానే కనిపించవచ్చు. కాని హిందూ-ముస్లిం ఐక్యాన్ని ప్రత్యేక ఎంక్వరేట్స్ త్వరితం చేస్తాయి. మొట్టమొదటిసారిగా, అసలైన వోటింగ్ భారతీయులకే వస్తోంది. అది ఎంత పరిమితులతో ఉన్నాగానీ, హిందువులూ, ముసల్మాన్లూ అలా చివరికి వారే యమునాతీరే అన్నట్లు ఉండిపోతే, ఒకళ్లకి ఒకళ్లు విద్వేషులుగానే ఉండిపోతే, సంయుక్త నియోజకవర్గాలు అంతర్గత కుమ్ములాటలకి మంచి పనందుగా తయారై ఉండేవి. ఈ రెండు మతవర్గాల మధ్య వేర్పాటు ఇంకా వెడల్పై ఉండేది. ఎన్నికల్లో ప్రతి అభ్యర్థి తమ తమ మతం వాళ్లకే విజ్ఞప్తి చేసేవాడు. అవతల వాళ్ల పట్ల నాకు ఇంత ద్వేషం ఉందంటే, నాకు ఇంత ద్వేషం ఉందని ద్వేష తీవ్రతని బాగా చాటేవాడు. 'మత ప్రయోజనాల పరిరక్షణ' అని ఎంత పోగ్గా ముసుగు తగిలించి చెప్పుకున్నా ఇలా సాగేది. ఇది అధ్వాన్నం. అలాంటి పరిస్థితి రెండు పక్షాలకి మధ్య సమ ఉజ్జీ లేకపోతే మరీసు. ఏమంటే తమ అభ్యర్థి ఎన్నిక కాలేదని బాధపడే మతవర్గం అవతలి పక్షం మీద పగ పెంచుకుంటుంది. అలా రెండు వర్గాలూ చీలిపోతే ఎన్నికల్లో ఏ రాజకీయ సూత్రాలకీ అవకాశమే ఉండదు. ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల పల్లి అంతర్గత యుద్ధాలు పోతాయి. పరస్పర విద్వేషాలు ఉన్నప్పుడు వెగ్గే అభ్యర్థులు కూడా అవతలి పక్షం పట్ల ద్వేషం ఎక్కువ ఉన్నవాళ్లే ఉంటారు.

కాని 1909లో ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలుండడానికి హిందువులు అంగీకరించినా హిందూ-ముస్లిం ఐక్యం ఏర్పడలేదు. తర్వాత 1916లో లక్నో ఒప్పందం వచ్చింది. దానికింద హిందువులు ముస్లిములకు అన్ని విధాలా తృప్తి కలిగించారు. అయినా దానివల్లా ఏమీ ఒరగలేదు. ఆరేళ్ల తర్వాత హిందూ-ముస్లిం ఐక్యానికి మరో ప్రయత్నం జరిగింది. 1923లో లక్నోలో అలిండియా ముస్లింలీగు వార్షిక సమావేశం జరిగింది. అదీ ఓ తీర్మానాన్ని ఆమోదించింది. ఒక జాతీయ ఒడంబడిక వుండాలని అందులో అర్థించేరు. దాని పల్లి మతవర్గాల మధ్య, శాఖల మధ్య ఐక్యం, సామరస్యం ఏర్పడతాయని భావించేరు. ఇతర సంస్థల కమిటీలతో సహకరించేందుకు కమిటీలు ఏర్పాటు కావాలని సూచించేరు. 1923 సెప్టెంబర్లో ఢిల్లీలో భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ మౌలానా అబుల్ కలామ్ ఆజాద్ అధ్యక్షతన సమావేశమైంది. ముస్లింలీగు వ్యక్తం చేసిన ఈ భావనలనే వాళ్ల తీర్మానమూ ఉల్లేఖించింది. రెండు కమిటీల్ని నియమించాలని కాంగ్రెస్ అంది. 1) రాజ్యాంగాన్ని తిరిగి రాయడానికి, 2) ఒక జాతీయ ఒడంబడికని తయారు చేయడానికి ఆ కమిటీలు. భారత

జాతీయ ఒడంబడిక కమిటీ నివేదిక¹ మీద డాక్టర్ అన్నాదీ, లాలా లజపతిరాయ్ సంతకాలు చేశారు. 1923లో కాకినాడలో జరిగిన సమావేశంలో దాన్ని ప్రవేశపెట్టారు. భారత జాతీయ ఒడంబడికతో బాటు బెంగాల్ రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ ఓ బెంగాల్ ఒడంబడికనో తయారు చేసింది. బెంగాల్ ముస్లింలతో కలిసి సి.ఆర్. దాస్ ప్రోత్సాహంతో దాన్ని తయారు చేసింది. ఈ రెండు ఒడంబడికలూ విషయ నిర్ణయక కమిటీ ముందు చర్చకి వచ్చాయి. బెంగాల్ ఒడంబడికని 678 ఓట్లతో నిరాకరించేరు, అనుకూలంగా 458 ఓట్లు వచ్చాయి. జాతీయ ఒడంబడికకి సంబంధించి తీర్మానం² జరిగింది. కమిటీ ఇతర అభిప్రాయాలకోసం విజ్ఞప్తి చేసి, ఆ నివేదికని 1924 మార్చి 31 లోపున ఆలండియా కాంగ్రెస్ కమిటీకి పరిశీలనార్థం పంపాలని. ఏమైనా ఆ కమిటీ దాని మీద మళ్ళీ ముందుకు సాగలేదు. బెంగాల్ ఒడంబడికకి వ్యతిరేకంగా హిందువుల వ్యతిరేకత చాలా ఎక్కువగా ఉండబట్టి అలా జరిగింది. లాలాలజపత్ రాయ్ చెప్పినట్లు కమిటీ పడేన ప్రమ మీద ఆధారపడి మరి ముందుకు వెళ్లడానికి అది అదనుకాదని.³ అదీగాక, అప్పటికి గాంధీజీ జైలు నుంచి విడుదల అయ్యారు. ఆ సమస్యను ఆయనే చూసుకుంటారని అనుకున్నారు. దాంతో, డాక్టర్ అన్నాదీ తను సేకరించిన సమాచారాన్ని కాంగ్రెస్ కు అందించడంతో తృప్తి పడ్డారు.

జైలు నుంచి రాగానే గాంధీజీ సమస్యని అందుకున్నారు. 1924లో బొంబాయిలో యదోచితంగా చర్చలు సాగేయి. ఆ చర్చల ఫలితంగా ఒక అఖిలపక్ష కమిటీని ఏర్పాటు చేశారు. చక్రం పాధించే సమస్యని పరిశీలించేందుకు ఓ కమిటీని వేశారు. ఆ కాన్ఫరెన్స్ నిజంగానే అఖిలపక్ష కమిటీ, కాంగ్రెస్ నుంచి, హిందూ మహాసభ నుంచి, జస్టిస్ పార్టీ నుంచి, లిబరల్ పెడరేషన్ నుంచి, ఇండియన్ క్రిస్టియన్ల నుంచి, ముస్లింలీగ్ నుంచి, ఇంకా ఇతర సంస్థల నుంచి ప్రతినిధులు వచ్చారు. 1925 జనవరి 23న ఆ కాన్ఫరెన్స్ ఏర్పాటు చేసిన కమిటీ⁴ సమావేశం అయింది. అందులో 40 మంది సభ్యులు ఉన్నారు. జనవరి 24 ఆ కమిటీ అన్ని సంస్థల ప్రతినిధులతోనూ ఓ ఉప కమిటీని నియమించింది. 1) అన్ని పార్టీలూ కాంగ్రెస్ లె చేరేందుకు తగ్గ పీఠార్పులు చేసేందుకు 2) వ్యరాజ్యంలో అన్ని జాతులు, మతాలు, ఉపవర్గాలు శాసన తదితర విన్నీక సంఘాలలో ప్రాతినిధ్యం పొందే పథక కల్పన కోసమూ, ఏ అటంకమూ లేకుండా అందరికీ ప్రాతినిధ్యం ఉండగలిగే పథక కల్పన కోసమూ 3) వ్యరాజ్య పథకం తయారు చేసేందుకూ ఆ కమిటీని వేశారు. ఏప్రిల్ 15 లోపున

1. బెంగాల్ పార్ట్ ఫరతుల కోసం, చూడండి, పై గ్రంథమే, పేజీ 127.
2. ఆ ఒడంబడిక ముసాయిదా కోసం, నివేదిక కోసం అదే గ్రంథం, చాట్యూం 2 అనుబంధం పేజీ 104-108 చూడండి.
3. ఈ చర్చల గురించి, అదే గ్రంథం, పేజీ 121-127.
4. తీర్మానం కోసం, అదే గ్రంథం, పేజీ 122.
5. 1925లో జరిగే అఖిలపక్ష కాన్ఫరెన్స్ స్టేట్ మెంట్ చూడండి, చాట్యూం 1, పేజీ నెం. 70.
6. కమిటీ కార్య నిర్వహణ గురించి, ఇండియన్ క్వార్టర్లీ రిజిస్టరు, 1925 చాట్యూం 1, పేజీ 66-67.

నివేదికని వ్యాఖ్యని ఆ కమిటీకి సూచించేరు. పని చురుగ్గా సాగగలందుకు సభ్యులు తమలో తాము ఇంకా చిన్న కమిటీలుగా ఏర్పడ్డారు. స్వరాజ్ పథకం, ప్రధాన కమిటీకి మత ప్రాతినిధ్యం మీద పథకం తయారుచేసేందుకు అలా ఏర్పడ్డారు.

స్వరాజ్ సభ కమిటీ శ్రీమతి అన్నిబిసెంట్ అధ్యక్షతన రాజ్యాంగ నివేదికని విజయవంతంగా తయారు చేసింది. అఖిలపక్ష కమిటీకి దాన్ని సమర్పించింది. కమ్యూనిస్ట్ రిప్రజెంటేషన్ పథకం రూపొందించే ఉపకమిటీ మార్చి 1న ఢిల్లీలో సమావేశమై నిరసధికంగా, ఏ తీర్మానానికి లాభేక, వాయిదా పడింది. లాలా లజపత్ రాయ్, ఇతర హిందూ ప్రతినిధులు హాజరు కాకపోవడం వల్ల అలా జరిగింది. గాంధీ, మోతీలాల్ నెహ్రూ ఈ ప్రకటన చేశారు:

"శ్రీయుతులు జయకర్, శ్రీనివాస అయ్యంగర్, జై రామ్ దాస్లు సమావేశానికి హాజరు కాలేకపోవడం వల్ల లాలాలజపత్ రాయ్ వాయిదా కోరేరు. మా బాధ్యత మీద మేము వాయిదా వెయ్యలేకపోయేం. అంచేత వాయిదా విషయాన్ని కమిటీ ముందు పెట్టమని లాలా లజపత్ రాయ్ ని అడిగేం. తర్వాత అలానే జరిగింది. లాలాలజపత్ రాయ్ పై న చెప్పిన పెద్దలూ హాజరు కాకపోవడంతో కమిటీ ఏ నిర్ణయం తీసుకోవానికి చాలలేదు. అడిగిన ఏ తీర్మానానికి రావడానికి కచ్చితమైన విషయ జ్ఞానం లేకపోయింది. దగ్గర్లో ఏ తీర్మానానికి వచ్చే అవకాశమూ కనిపించడం లేదు..."

ఈ ప్రకటన ఆయా పార్టీల మనోభావాల్ని క్రోడీకరించిందని చెప్పడానికి సందేహం లేదు. ఆ కమిటీలో హిందువుల వాణి స్వర్గీయ లాలా లజపత్ రాయ్. అలహాబాద్ లోని 'లీడర్' పత్రికకి ఆయన చెప్పనే చెప్పేడు. తాజా ఒప్పందం కోసం తొందరలేదనీ, కొన్ని రాష్ట్రాల్లో హిందూ మెజారిటీ, కొన్ని రాష్ట్రాల్లో ముస్లిం మెజారిటీలు మాత్రమే హిందూ-ముస్లిం ఐక్యానికి అన్న అభిప్రాయాన్ని అంగీకరించలేననీ అన్నాడు.

హిందూ ముస్లిం ఐక్యం గురించిన సమస్య మళ్ళీ 1927లో వచ్చింది. ఈ ప్రయత్నం పై మన్ కమిషన్ విచారణకి ముందు వచ్చింది. 1916లో మాంటేగ్-చేమ్స్ ఫోర్డ్ విచారణకి మండులాంటి ప్రయత్నం లాగా అది విజయవంతమవుతుందని ఆశించేరు. అది లక్నో ప్యాక్ట్ లో ఫలవంతమైంది. దానికి సమాయత్తంగా ప్రముఖ ముస్లింలు ఢిల్లీలో 1927 మార్చి 20న సమావేశమయ్యేరు. అందులో ముస్లిం ప్రయోజనాల పరిరక్షణకి కొన్ని ప్రతిపాదనల్ని¹ పరిశీలించారు. వాటిని ఢిల్లీ ప్రతిపాదనలు అంటారు. వాటిని 1927 డిసెంబర్ లో మద్రాస్ లో జరిగిన కాంగ్రెస్ లో పరిశీలించేరు. అదే సమయంలో భారతదేశానికి స్వరాజ్ రాజ్యాంగ ముసాయిదాని ఇతర సంస్థలు తయారు చేసేందుకు ఆ బాసతు కమిటీలని నియమకాన్ని

1. సబ్ కమిటీ కార్యకలాపాల గురించి, ఇండియన్ క్వార్టర్ల రిజిస్టర్, 1925, వాల్యూం 1, పేజీ 77.

2. ఈ ప్రతిపాదనలు ఇండియన్ క్వార్టర్ల జర్నల్ లో ఉన్నాయి, 1927, వాల్యూం 1, పేజీ 33. ఈ ప్రతిపాదనలే తర్వాత జిన్నా 14 పూత్రాలకి ఆదారం అయ్యాయి.

జరిపే అధికారాన్ని వర్కింగ్ కమిటీకి ఇస్తూ తీర్మానం చేశారు. లిబరల్ పెడరేషన్, ముస్లిం లీగ్ చర్యల్లో పాల్గొందుకు తమ ప్రతినిధుల్ని నియమిస్తూ అలాంటి తీర్మానాల్నే చేశాయి. తమ ప్రతినిధుల్ని పంపవలసిందిగా కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీ ఇతర సంస్థల్ని అర్థించింది. అఖిల పక్ష కాన్ఫరెన్స్² అని ఈ కమిటీలని పిలిచారు. 1928 ఏప్రిల్ 12న సమావేశం అయింది. రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించేందుకు ఓ ఉపసంఘాన్ని నియమించింది. కమిటీ రాజ్యాంగ ముసాయిదా మీద ఓ నివేదిక తయారు చేసింది. దాన్నే నెహ్రూ రిపోర్ట్ అంటారు. ఆ నివేదికని కాంగ్రెస్ మహాసభ జరగడానికి ముందు కలకత్తాలో 1928 డిసెంబర్ 22న డాక్టర్ అన్నా రీ అధ్యక్షతన సమావేశమైన అఖిలపక్ష కమిటీ ముందు ఉంచేరు. 1929 జనవరి 1న సమావేశం నిరవధికంగా వాయిదా పడింది. ఏ స్థిరతానికీ రాలేదు. ఏ సమస్య గురించి, అఖిలకీ మత సమస్య మీద కూడా ఏ స్థిరతానికీ జరగలేదు.

ఇది కొంతెం ఆశ్చర్యంగానే ఉంటుంది. ఏమంటే ముస్లిం ప్రతిపాదనలకీ, నెహ్రూ కమిటీ రిపోర్టులోని ప్రతిపాదనలకీ మధ్య విభేదాలు మౌలికమైనవి కావు. తన సవరణలని సమర్థించుకుంటూ జిన్నా అఖిలపక్ష సమావేశంలో చేసిన ఉపన్యాసం³ బట్టి ఇది స్పష్టమవుతుంది. నెహ్రూ కమిటీ రిపోర్టుకి నాలుగు సవరణలు తెయ్యాలని జిన్నా కోరేడు. 33.1/3 శాతం కేంద్ర శాసనసభలో కావాలని ముస్లిములు చేసిన అభ్యర్థనకు సంబంధించిన సవరణ మీద మాట్లాడుతూ జిన్నా ఇలా అన్నాడు :

“తమ ప్రణాళిక ప్రకారం కేంద్ర శాసనసభలో ముస్లింలకి 33.1/3 శాతం ప్రాతినిధ్యం ఉంటుందనీ, పంజాబ్, బెంగాల్ లలో ఇంకా ఎక్కువే ఉంటుందనీ నెహ్రూ రిపోర్టులో ఉంది. మేం అనుకునేది ఇది. ముస్లిములకు మూడోవంతు వచ్చేటట్టుంటే మీరు అనుసరించే విధానం సరైనది కాదు, ముస్లింలు మై నారిటీగా ఉన్నారే. ఏమంటే బెంగాల్, పంజాబ్ లు కేంద్ర శాసనసభలో తమ జనాభా రీత్యా ఎక్కువ పొందుతారు. జనాభాని దృష్టిలో ఉంచుకుని పేదర్చి ధనికుల్ని ఉంచడం చుకున్నాడు. ఇది తార్కికమే కాని యుక్తం కాదు.

“అంతేత నెహ్రూ రిపోర్టు ప్రకారం ముస్లిములకి మూడోవంతు వచ్చేట్టు ఉంటే, పంజాబ్ కి బెంగాల్ కి ఎక్కువ ఇవ్వకూడదు. చాలా తక్కువ మై నార్టీలో ఇప్పటికే ఉన్న రాష్ట్రాలకి మరో ఐదారు సీట్లకి పంచడం మంచిది - మద్రాస్, బొంబాయి లాంటి రాష్ట్రాలకి. ఏమంటే, సిండ్ పడిపోతే బొంబాయి రాష్ట్రం ఓ ఎనిమిది శాతానికి పడిపోతుంది గుర్తుంచుకోండి. మేం మై నార్టీలుగా ఉన్న ఇతర రాష్ట్రాలున్నాయి. అంతేత, మూడోవంతు నిర్ణయించండి,

1. కాంగ్రెస్ తీర్మానం కోసం చూడండి. అదే వాల్యూం 2, పేజీ 397 - 398.

2. అఖిలపక్ష కమిటీ ఆవిర్భావం, చరిత్ర, విశ్లేషణ గురించి, నివేదిక పాఠం కోసం చూడండి. అదే గ్రంథం, వాల్యూం 1, పేజీలు 1-42.

3. ఇండియన్ కాన్ఫరెన్స్ రిపోర్ట్ వాల్యూం 1, పేజీ 123-124 చూడండి.

దాన్ని ముస్లింలు వాళ్లు చేసుకునే సర్దుబాట్ల ద్వారా విభజించుకోవచ్చుంది."

బెంగాల్, పంజాబ్ లో జనాభా ఆధారంగా రిజర్వేషన్ కి సంబంధించి - అంటే చట్టబద్ధమైన మెజార్టీకి గల హక్కుకి సంబంధించి, రెండవ సవరణ ఉంది. దాని గురించి జిన్నా ఇలా అన్నాడు :

"మొట్టమొదట్లో ముస్లిముల తరపు నుంచి 1927 మార్చిలో ఢిల్లీ ప్రతిపాదనలని పేరున్న ప్రతిపాదనలు వచ్చేయి. వాటిని ఎ.ఐ.సి.సి. బొంబాయి, మద్రాస్ మహాసభల్లో చర్చించింది. గత ఏడాది కలకత్తాలో ముస్లింలీగు వాటిలో ఈ భాగాన్నే సుష్టుగా సమర్థించింది. వివరమైన చర్చల్లోకి నేను వెళ్లడం లేదు. ఇది ఒకే ఒక ప్రతిపాదనగా తేలుతుంది. అదేమిటంటే, పంజాబ్, బెంగాల్ రాష్ట్రాల్లో ముస్లింలు మెజార్టీగా ఉన్న వాళ్ల జనాభాతో టూగేట్టుగా వాళ్ల ఓటింగ్ బలం లేదు అని. ఇదొక కారణం. నెహ్రూ రిపోర్టు ఇప్పుడు మరో ప్రత్యామ్నాయం చూపింది. సార్వజనీన ఓటింగ్ హక్కు వస్తే గనక రిజర్వేషన్ అవసరం లేదని అంటోంది. అది రాని పక్షంలో పంజాబ్, బెంగాల్ లోని ముస్లింలకి రిజర్వేషన్ ఉంటుంది అన్న విషయానికి సంబంధించి మాకు అనుమానం ఉండకూడదు. అయితే గాఢంగా సీట్లకి హక్కు ఉండదు."

ఆయన చేసిన మూడవ సవరణ కేంద్ర ప్రభుత్వానికి రెసిడ్యూయరీ అధికారాన్ని నెహ్రూ రిపోర్టు అప్పజెప్పడం గురించి. ఆ అధికారాల్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకి ఇవ్వాలని జిన్నా సవరణ ప్రతిపాదించేడు :

"పెద్దలా, ఇది సంపూర్ణంగా రాజ్యాంగ సమస్య. మతపరమైన గతంతో ఏ సంబంధమూ లేనిది. మా నిశ్చితాభిప్రాయం - ముస్లింలు మతభావాలకి లొంగి పోయేరని హిందువులు అంటారు, నాకు తెలుసు - ఏమంటే, మీరు ఈ సమస్యని శ్రద్ధగా పరిశీలిస్తే గనక ఆ అధికారాలు రాష్ట్రాలకే ఉండాలని".

ఆయన నాల్గవ సవరణ సిండ్ వేర్పాటుకి సంబంధించి, సిండ్ వేర్పాటుకి నెహ్రూ కమిటీ ఒప్పుకుంది. అయితే ఓ మినహాయింపు పెట్టింది. ఆ వేర్పాటు "నివేదికలో స్పష్టంగా వివరించిన ప్రభుత్వం స్థాపితమయేకే" జరగాలని అంది. ఆ షరతుని తొలగించాలని సవరణ ప్రతిపాదిస్తూ జిన్నా ఇలా అన్నాడు :

"ఈ ఇబ్బంది ఉంది... ఈ రాజ్యాంగానికి లోబడి ఆ ప్రభుత్వం ఏర్పాటుచేసే ముందే వచ్చే ఆర్నెజ్మెంట్ లోనో, ఏడాదిలోనో, రెండేళ్లలోనో ప్రభుత్వం సిండ్ ని వేర్పాటు వెయ్యాలనుకుందాం. మహమ్మదీయులు "మాకు వద్దు" అనాలంటారా... ఈ నిబంధన ఉన్నంతకాలం, రాజ్యాంగం మేరకి ఏకకాలంలో ప్రభుత్వం ఏర్పాటు జరిగేదాకా, మహమ్మదీయులు సిండ్ వేర్పాటుని వ్యతిరేకించాలని అర్థం వస్తుంది. ఈ మాటల్ని తొలగించండి. వాయవ్య

రాష్ట్రానికి సంబంధించి అలాంటి మాటల్ని మీరు అనదని నా వాదనకి సాక్ష్యం తెస్తున్నాను. లక్నోలో సంతకం చేసిన పార్టీలు ఓ అంగీకారానికి వచ్చేయన్నట్టు దీన్ని తీర్మానంగా అంగీకరించలేమని కమిటీ అంటోంది. కమిటీ సభ్యులంటే నాకున్న అవరిమితమైన నగరం తోనే ఇది సమర్థనీయమైన వాదం కాదని చెప్పి సాహసిస్తున్నాను. కోంతమంది వ్యక్తుల మధ్య ఓ అంగీకారం కుదిరి ఓ ప్రత్యేక తీర్మానం ఆమోదించడం జరిగింది కాబట్టి, ఈ సమావేశంలో మనం దానికి బద్ధులమై ఉండాలా?"

హిందువులకూ, ముస్లిములకూ మధ్య విభేదం అంత పెద్దదికాదని ఈ సవరణల్ని బట్టి తెలుస్తోంది. అయినా వాటిని సర్దుబాటు చేసే కోరిక ఏదీ లేకపోయింది. హిందువులు, ముస్లిములు సాధించ విపరమైన దాన్ని చెయ్యడానికి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి అప్పగించేరు. అది కమ్యూనల్ అవార్డ్స్ ద్వారా ఆ పని చేసింది.

హిందువుల మధ్యా దళిత వర్గాల మధ్యా పూనాలో జరిగిన ఒప్పందం ఐక్యం లేవడానికి మరో ఊపు ఇచ్చింది. 1932 నవంబరు-డిసెంబరు నెలల్లో ముస్లింలు, హిందువులు ఏదో ఒప్పందానికి రావడానికి శాయశక్తులా ప్రయత్నించేరు. ముస్లింలు అఖిల పక్ష కాన్ఫరెన్స్ లోనూ, హిందువులు, ముస్లింలు, సిక్కులు ఐక్య కాన్ఫరెన్స్ లోనూ కలిశారు. ప్రతిపాదనలు, ఎందుకు ప్రతిపాదనలు జరిగేయి. అయినా అవార్డ్స్ ని ఓ ఒప్పందం ద్వారా తప్పించేందుకు జరిగిన చర్యల వల్ల ఏమీ జరగలేదు. కమిటీ 23 సమావేశాలు జరిపాకా ఆఖర్ని చర్చల్ని వదులుకున్నారు.

రాజకీయ సమస్యల మీద ఐక్యం సాధించడానికి ప్రయత్నాలు జరిగినట్టే సాంఘిక, మతపర సమస్యల మీద ఐక్యం సాధించడానికి ప్రయత్నాలు జరిగేయి. అవెలాంటివి అంటే:

1) గోవర 2) మసీదుల ముందర సంగీతం 3) మత మార్పిడి. వీటి మీద విభేదాలుండేవి. మొట్టమొదట ప్రయత్నం భారత జాతీయ ఒడంబడిక జరిగినపుడు 1923లో చేశారు. అది విఫలమైంది. అప్పట్లో గాంధీ జైల్లో ఉన్నాడు. ఆయన 1924 ఏప్రిల్ 5న జైలు నుంచి విడుదల అయ్యాడు. హిందూ-ముస్లిం ఐక్యం కోసం తను చేసిన కృషి బూడిద పొలైందని చూసి నిర్జాతపోయాడు. దాంతో 21లో జరిగి ఉపవాస దీక్షకి నిర్ణయించుకున్నాడు. హిందువులకి ముస్లిములకి మధ్య వరసర హత్యాకాండకి నైతికంగా తనదే బాధ్యత అని భావించి ఆ దీక్ష వట్టేడు. ఆ ఉపవాస దీక్షని ఆనారా చేసుకుని అన్ని మతాల భారతీయుల్ని ఒక ఐక్య సమావేశంలో కలవ ప్రయత్నించేరు. దానికి కలకత్తా మెట్రోపాలిటన్ కూడా హాజరవడం జరిగింది. 1924 సెప్టెంబరు 26 నుంచి అక్టోబరు 2 దాకా ఆ కాన్ఫరెన్స్

1 ఈ ప్రయత్నాల గురించిన వివరాలకి ఇండియన్ క్వార్టర్లీ రివ్యూ, 1932, వాల్యూం 2, పేజీ 298 చూడండి.

2. పట్టాభి సీతారామయ్య, కాంగ్రెస్ చరిత్ర పేజీ 532.

దీర్ఘ సమావేశాలు జరిపింది. మత విశ్వాసాలని అనుసరించే స్వేచ్ఛా సూత్రాల్ని అమలు పరచడానికి, రెచ్చగొట్టినా గానీ పక్కకి ఏ మాత్రం మల్లినా ఖండించడానికి ఆ కాన్ఫరెన్స్ ప్రతిజ్ఞ చేసింది. గాంధీ అధ్యక్షతన ఓ కేంద్ర జాతీయ పంచాయితీని ఏర్పాటు చేశారు. మత విశ్వాసాల్ని వెల్లడి చెయ్యడానికి, అనుసరించడానికి సంబంధించి, మత అనుష్ఠానాల్ని అనుసరించడానికి, ఆరాధనా స్థలాల పవిత్రత కాపాడ్డానికి, గోవధకి, మసీదుల ముందు సంగీతానికి సంబంధించి కొన్ని మౌలిక సూత్రాల్ని రూపొందించింది. వాటిని ఏ పరిమితులకి లోబరిచి ఉంచాలో ప్రకటన చేసింది. ఈ ఐక్య సమావేశం మతపరమైన మధ్య శాంతిని స్థాపించలేకపోయింది. ఆనాడు సర్వ సామాన్యం అయిపోయిన కల్లోలాలని కొంత ఉపశమించే సందంలే. 1925-26 మధ్య అల్లర్లు మళ్ళీ చెలరేగాయి. అంతకు ముందెన్నడూ యెరగనంత తీవ్రతలో, దౌష్ట్యంతో చెలరేగాయి. ఈ అల్లర్లతో కలవరపడిన, ఆనాటి నైస్రాయి లార్డ్ ఇర్విన్ 1927 ఆగస్టు 29న కేంద్ర శాసనసభకి ఒక విజ్ఞప్తి చేశాడు. ఆయన విజ్ఞప్తి తర్వాత మరో ఐక్య సమావేశం జరిగింది. దాన్ని సీమల్ల సమావేశం అంటారు.¹ ఈ సమావేశం 1927 ఆగస్టు 30న జరిగింది. సత్యప్రకరమైన ఒడంబడికని వచ్చేటందుకు తమ తమ నాయకులు తేసే ప్రయత్నాలకి తోడ్పాటు ఇమ్మని ఆ సమావేశం ఉభయపక్షాల వాళ్లకి విజ్ఞప్తి చేసింది. ఒక ఐక్య కమిటీని నియమించింది. ఆ కమిటీ జిన్నా అధ్యక్షతన సెప్టెంబరు 16 నుండి 22 దాకా సమావేశమైంది. గోవధ, సంగీతం సమస్యలంటి ప్రధాన అంశాల మీద ఏ తుది ఏర్పాటూ జరగలేదు. కమిటీ ముందు పరిష్కారం కోసం పడి పున్న వాటిని అసలు ముట్టుకొనే లేదు. కమిటీ ముగింపు అవుతుందని కొందరు అనుకున్నారు. భవిష్యత్లో మరో అనుకూలమైన తేదీన కమిటీ మళ్ళీ కలవాలని హిందూ నభ్యులు పట్టుబట్టారు. ముస్లిం నభ్యులు మొదట తలా ఓ అభిప్రాయం చెప్పారు, ఆఖరికి కమిటీ ముగుస్తుందని అన్నారు. పదకొండుమంది నిర్దిష్ట నభ్యులు గనక అభ్యర్థన చేస్తే ఆరు నుంచి పదకొండు వారాలలోపుగా, అధ్యక్షుడు కమిటీని మళ్ళీ సమావేశపరచాలని కోరారు. అలాంటి అభ్యర్థన రానూ లేదు, కమిటీ మళ్ళీ కలవనూ లేదు.

సీమల్ల కాన్ఫరెన్స్ విఫలమవడంతో, అప్పటి కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులు 1927 అక్టోబరు 27, 28 తేదీల్లో కలకత్తాలో హిందువులకి ముస్లింలకి ప్రత్యేక సమావేశం ఏర్పాటు చేశాడు. దాన్ని కలకత్తా సమావేశం² అంటారు. ఉద్దిక్తమైన సమస్యలకి సంబంధించి ఆ సమావేశం కొన్ని తీర్మానాలు ఆమోదించింది. ఆ తీర్మానాలకి ఏ నెనక దన్నూ లేదు, ఏమంటే హిందూ మహాసభగాని, ముస్లిం లీగు గాని ఆ సమావేశంలో పాల్గొలేదు.

ఒకప్పుడైతే హిందూ-ముస్లిం ఐక్యం అనేది ఓ ఆదర్శనియం అనేదాన్ని పొందిన

1. ఈ కార్యక్రమం వివరాలకోసం, ఇండియన్ క్వార్టర్ల రిజిస్టరు, వాల్యూం 2, పేజీలు 39-50 చూడండి.

2. ఆ వివరాల కోసం ఇండియన్ క్వార్టర్ల రిజిస్టర్, వాల్యూం 2, పేజీ 50-58 చూడండి.

తీరానడమే కాదు సాధించగలమనీ, తగినంత ప్రయత్నం చెయ్యకపోవడం తప్పు వాయకులదేననీ అనగలిగేవాళ్లు అలాంటి అభిప్రాయాన్ని 1911లో, హిందూ ముస్లిం ఐక్యం కోసం ఏ ప్రయత్నమూ ప్రత్యేకంగా చెయ్యని, మౌలానా మహమ్మద్ అలీయే వెల్లడి చేశాడు. 'కామ్రేడ్ అనే పత్రికలో 1911 జనవరి 14న రాస్తూ ఆయన అన్నాడు ¹:

“ఇండియా ఐక్యంగా ఉండన్న హిషల్ మాకు నమ్మకం లేదు. ఐక్యం ఉండి ఉంటే గనక ఈ ఏటి కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుణ్ణి ఏ సుదూర ప్రాంతం నుంచో ఈడ్చుకు రావాల్సిన అగత్యం ఏం ఉంది? విందు గురించిన ఊహ మాత్రమే ఆకలి నకనకల్ని చల్లార్చలేదు. పేరాశో ఉన్న గుల్తాధిపత్యం తీవ్రమైన దేశభక్తిగా ముగ్ధుల పరుసవేదితో మారుతుందన్న నద్వర్తీ నటనలో మాకు ఇంకా అంత నమ్మకం లేదు... మనం గాఢంగా ప్రేమించి, అమితంగా భయపడి, ఏ మాత్రం నమ్మని వ్యక్తి అసహనపూరిత ఆదర్శవాద బైరన్ అద్భుతాశ్చర్య జనక కవి అనీ, కాని ఆలోచనలో పడితే పసివాడనీ గాక అన్నాడు. ఎక్కువ ఆదర్శాల్ని, అధిక అసహనాన్ని మేళవించుకున్న వ్యక్తి గురించి మనం అంతకంటే ఎక్కువగానూ అనుకోలేం, తక్కువగానూ అనుకోలేం. ఎంతో సదుద్దేశపూరిత యత్నాలు, అలానే అక్రమంగా పుట్టిన యత్నాలు ఈ దారి తప్పిన దేశానికి ఐక్యాన్ని ప్రసాదించడంలో విఫలం అయ్యాయి. మనం మరో తప్పుడు నిర్ణయం చేస్తే దాని నమూనా మీదకి వాసనలేని, చవకబాగు భావనా పుష్పాన్ని కూడా మిగల్పలేం. పగిలిన గజాపెంకుల్ని అతికించే ప్రయత్నం చెయ్యవద్దు. తర్వాత అయ్యా అని ఏడవనూ వద్దు. లేదా కట్టుకు లొంగని పదార్థాన్ని నిందించనూ వద్దు. మరోమాటలో చెప్పాలంటే పరిస్థితిని దైర్యంగా ఎదుర్కొనే ప్రయత్నం చేద్దాం, వాస్తవాల్ని వాస్తవాలుగా చూద్దాం, అవి ఎంత వికారంగా, నచ్చనివిగా ఉన్నాననీ ఇబ్బంది కలిగించే వాస్తవాల్ని మనీ పూసే మారేడుకాయ చెయ్యడం యుక్తమైన రాజనీతిజ్ఞత కాదు. ఐక్యాన్ని సాధించడానికి రోతుగా పాతుకుపోయిన దురభిప్రాయాల్ని - విభజించే అకారణాలంటి విభేదాల్ని, ఐక్యాన్ని అడ్డగించే వాటిని - నిప్పుకోవంగా, నిర్మోహమాటంగా గుర్తించడం తక్కువ విజయం ఎంతమాత్రం కాదు.”

ఈ ముచ్చై ఏళ్ల చరిత్రను తిరిగి చూసుకుంటే హిందూ ముస్లిం ఐక్యం సాధించేమా అని ఎవరైనా అడగచ్చు. దాని సాధించడం కోసం ప్రయత్నాలు జరగలేదా? ఇంకా చెయ్యాల్సిన ప్రయత్నాలున్నాయా? హిందూ ముస్లిం ఐక్యం ఏర్పడలేదని ఈ ముచ్చై ఏళ్ల చరిత్ర తెలియజేస్తోంది. తద్విన్నంగా, వాళ్ల మధ్య ఎన్నడూ లేనంత అనైక్యం ఉంది. నిజాయితీ పూర్వకమైన, నిరంతరమైన ప్రయత్నాలూ జరిగాయి. ఇక చెయ్యవలసింది ఏమీ మిగలేదు, ఏదో ఒక పక్షానికి లొంగిపోవడం తప్ప. ఏ మాత్రం అవకాశం ఏదీ చాలా ఆకావాదాన్ని కలిగించుకునే అలవాటు ఉన్న ఎవరైనా, హిందూ ముస్లిం ఐక్యం అనేది మరిచి

1. కాకినాడ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షోపన్యాసంలో (1923) ఉల్లేఖితం.

అనీ, ఆ భావాన్ని త్యజించడం మంచిదనీ అంటే ఎవరూ అతన్ని నిరాశవాది అనీ, అవకాశ పూరిత ఆదర్శవాది అనీ నిందించడానికి లేదు. ఈ ఎండమావుల వెంట గత ప్రయత్నాలు విఫలం అయ్యేక కూడా పడతారా లేదా, ఐక్యాన్ని సాధించే యత్నం విరమించుకుంటారా, లేక వేరే పరిష్కారం కోసం చూస్తారా అనేది చెప్పాల్సింది హిందువులు.

ఇక రెండవదిగా ప్రస్తావించుకోవాల్సింది ముస్లిం దృక్పథం. ఇది ఆమూలాగ్రం మారిపోయింది. ఎంత మార్చో అనేది రెండు దేశాల సిద్ధాంతాన్ని పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుని హిందూ-ముస్లిం ఐక్యం సమస్య పరిష్కారానికి సూచించే వాళ్లు లోగడ చేసిన ప్రకటనల్ని బట్టి అది తెలుస్తుంది. వీళ్లల్లో జిన్నాని మొట్టమొదట చెప్పుకోవాలి. హిందూ-ముస్లిం ఐక్యం విషయంలో ఆయన అభిప్రాయాలు ఎంత మారిందీ చూస్తే తల తిరగకపోయినా, చాలా కొట్టవచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. ఆయన అభిప్రాయాలు ఎంతలా మారిందీ తెలుసుకోవడానికి లోగడ ఆయన అన్న మాటల్ని ఇప్పుడు చేస్తున్న ప్రకటనల్ని పోల్చి చూడాలి.

ఆయన లోగడ చేసిన ప్రకటనల పరిశీలన 1906లో మొదలు పెడితే బాగుంటుంది. అప్పుడు ముస్లిం నాయకులు లార్ మింట్ దర్శనం కోసం వెళ్లి, ముస్లింలకి ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు కావాలని అభ్యర్థించేరు. జిన్నా ఆ ప్రతినిధివర్గంలో సభ్యుడు కాదు. ఆయన్ని ప్రతినిధివర్గంలోకి ఆహ్వానించేరో లేదో తెలీదు. లేకపోతే ఆయన నిరాకరించేడో తెలీదు. ఏమైనా ఆయన ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల కోసం చేసిన విజ్ఞాపన బలపర్చలేదు 1906లో.

1918లో జిన్నా ఇంపీరియల్ లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్ సభ్యత్వానికి రాజీనామా చేశాడు, రౌలట్ బిల్లకి వ్యతిరేకంగా* రాజీనామా చేస్తూ జిన్నా ఇలా అన్నాడు :

“ప్రస్తుతం ఉన్న పరిస్థితుల్లో, కౌన్సిల్ లో నేను కొనసాగడం పల్ల నా ప్రజలకి ఏమీ ఉపయోగపడలేను. ఆత్మగౌరవం చంపుకుని, కౌన్సిల్ లో సభ్యుల పల్ల అంత అగౌరవం చూపించే ప్రభుత్వంతో సహకరించడమూ సాధ్యం కాదు. ఆ ప్రభుత్వం బయట ఉన్న ప్రజానీకం భావాల్ని, అనుభూతుల్ని అగౌరవ పరుస్తోంది.”

అప్పట్లో చర్చలో ఉన్న సంస్కరణ బిల్లు మీద భారత ప్రభుత్వం పార్లమెంట్ జాయింట్ సెలెక్షన్ కమిటీని నియమించింది. 1919లో దాని ముందు జిన్నా సభ్యుడు. హిందూ-ముస్లిం సమస్య మీద సభ్యులు అడిగిన ప్రశ్నలకి ఆయన ఇలా జవాబులు ఇచ్చేరు.

* కౌన్సిల్ లో భారత సభ్యుల నిధనన ఉన్నాగానీ ఆ బిల్లుని వ్యతిరేకం చేశాడు, 1919, IX 'అసామిక్ లింక్ ఆండ్ రిల్యాషనరీ క్రైమ్స్ ఆక్ట్' అన్న పేరుతో.

మేజర్ ఆర్మ్ బీ. గోర్ విచారణ

ప్రశ్న 3806 - మీరు ముస్లింలీగు తరపున వచ్చేరు. అంటే భారతదేశంలో విస్తృతంగా వ్యాపించిన మహమ్మదీయ సంప్రదాయ తరపున?

- అవును.

ప్రశ్న 3807 - ఇవాళ ఉదయం మీరు చేసిన ఉపన్యాసంలో గాని, అడిగిన ప్రశ్నలకు మీరు చెప్పిన జవాబుల్లో గాని మీరు భారతదేశంలో ఉన్న మహమ్మదీయుల ప్రత్యేక ప్రయోజనాలకి సంబంధించి ఏ మాత్రం చెప్పలేదు. మీకు ఏమి తెప్పాలని లేక అలా చేశారా ?

- లేదు, సోల్జర్ కమిటీ దాన్ని ఆమోదించిందని నేను భావించడం వల్ల వాళ్ళు వెయ్యదలచుకున్న ఏ ప్రశ్ననైనా వేశారు. లక్ష్నో ఒప్పందంలో నేను ప్రముఖపాత్ర వహించేను. ఆ సమస్యమీద నేను ముస్లింలకి ప్రాతినిధ్యం వహించేను.

ప్రశ్న 3809 - ఆలిండియా ముస్లింలీగు తరపున మీరీ కమిటీని భారత ప్రభుత్వ ప్రతిపాదనల్ని తిరస్కరించమని కోరతారా?

- ఆ విషయం అడిగేందుకు నాకు అధికారం ఇచ్చేరు, బెంగాల్ కి సంబంధించి (అంటే బెంగాల్ ముస్లింలకి మరింత ప్రాతినిధ్యం ఇచ్చే విషయాన్ని లక్ష్నో ఒడంబడిక ద్వారా వచ్చిన ఆ విషయాన్ని) తిరస్కరించేట్టు అడగాలి.

ప్రశ్న 3810 - మీరు భారతదేశ వైఖరి నుంచి మాట్లాడుతున్నానని అన్నారు. మీరు నిజంగా భారత జాతీయవాదిగానే మాట్లాడుతున్నారా ?

- అవును, మాట్లాడుతున్నాను.

ప్రశ్న 3811 - ఆ వైఖరితో అంటే మహమ్మదీయులకి ఉన్న ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యం త్వరలో పోతుందని మీరు భావిస్తున్నారా?

- అవును, అలానే భావిస్తున్నాను.

ప్రశ్న 3812 - అంటే రాజకీయ జీవితంలో ముస్లింలకి హిందువులకి మధ్య విభేదం అతి త్వరలో పోవాలని మీరు కోరుతున్నారా ?

- అవును, ఆరోజు వస్తే నాకు అంతకంటే సంతోషం మరి ఉండదు.

ప్రశ్న 3813 - మహమ్మదీయులకి ఒక్క భారతదేశంలోనే గాక, బయట ఒక ప్రత్యేక మహమ్మదీయ జాతిగా విశిష్టత ఉందని ప్రత్యేకం ఆశ్రయంగా ఉంటారు కదా, అలాంటి మహమ్మదీయులకి చాలా ప్రత్యేక ప్రయోజనాలు భారతదేశంలో ఉంటాయని అనడం నిజమని మీరు భావిస్తున్నారా?

- ఇక్కడ రెండు విషయాలున్నాయి. ప్రత్యేక ప్రయోజనాలు అని మీరు పిలిచేవి మహమ్మదీయులకి భారతదేశంలో చాలా తక్కువ ఉన్నాయి, అంటే లోకీకమై నవని వా అభిప్రాయం.

ప్రశ్న 3814 - నేను వాటి గురించే అంటున్నానుకోండి ?

- అందుకనే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు మాసిపోయే రోజు ఎంతో దూరం లేదనే నిజంగా వా ఆశ.

ప్రశ్న 3815 - అయితే, భారతదేశంలో ఉన్న ముస్లింలు భారత ప్రభుత్వ విదేశాంగ విధానం పట్ల ప్రత్యేక ఆసక్తి చూపించడమూ నిజమే కదా ?

- ఆ, చాలా ఎక్కువగా - కాదు, మీరు రూపొందించి ప్రతిపాదించింది చాలా ఎక్కువ ఆసక్తిని. అధిక సంఖ్యాకులకి చాలా దృఢమైన అభిప్రాయాలున్నాయి, భావనలు ఉన్నాయి.

ప్రశ్న 3816 - మహమ్మదీయుల ప్రతినిధిగా మాట్లాడేటప్పుడు, ఓ నియోజకవర్గం పట్ల భారత ప్రభుత్వం మరింత బాధ్యతగా ఉండాలన్న మీ ఆశ్చర్యకర కారణాల్లో ఒకటి అదేనా ?

- కాదు.

ప్రశ్న 3817 - బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో ఉంటూ భారతీకి ఒక విధానం, మంత్రివర్గం సలహా మేరకి మనత వహించిన ప్రభువులు అనుకరించే విధానం మరొకటి ఉండడం సాధ్యమని మీరు భావిస్తున్నారా ?

- నన్ను ఓ విషయం స్పష్టం చెయ్యవలసిందే. ఇది విదేశాంగ విధానానికి సంబంధించిన విషయం కానే కాదు. ఇది చాలా క్లిష్టమైన పరిస్థితి అని భారతదేశంలో ఉన్న ముస్లింలు అనుకుంటున్నారు. ఆధ్యాత్మికంగా సుల్తాన్ గాని, ఖిలాఫ్ గాని వాళ్ల అధినేత.

ప్రశ్న 3818 - ఒకే మతానికి అనా?

- నున్నీ కాకుండా, అయితే అదే అధిక సంఖ్య కలది. భారతదేశంలో చాలా

అధిక సంఖ్యలో ఉన్న శాఖ అదే. మా అభిప్రాయం ప్రకారం ఖిలాన్ పవిత్ర స్థలాల న్యాయబద్ధమైన ఉపద్రవ్య పవిత్ర స్థలాల్ని ఒట్టామాన్ సామ్రాజ్యం నుంచి విడదీయరాదని ముస్లింలు చాలా గట్టిగా భావిస్తారు. అవి సుల్తాన్ నేతృత్వంలో ఒట్టామాన్ సామ్రాజ్యంలోనే ఉండాల్సింది.

ప్రశ్న 3819 - సంస్కరణ దిల్ల కుంచి విదేశాంగ విధానానికి మల్లంనుకోవడం లేదు నేను.

- దానికి విదేశాంగ విధానానికి ఏ సంబంధమూ లేదని అంటున్నాను. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ముస్లింలకి సంబంధించిన విషయాల్లో భారత ముస్లింలు ఓ ప్రత్యేక వైఖరిని అవలంబిస్తారా అన్నది మీరు సూచించిన విషయం.

ప్రశ్న 3820 - నే చెప్పేదేమిటంటే, భారత ప్రభుత్వ విదేశీ విధానానికి సంబంధించి కేంద్ర ప్రభుత్వం మీద ఏదన్నా నియంత్రణ ఉండాలని వాళ్లు కోరుతున్నారా అని.

- లేదు.

బెన్నెట్ విచారణ

ప్రశ్న 3853 - అలాంటిది ఏదన్నా జరిగితే (మత కల్లోలాలు) లా ఆండ్ ఆర్డర్ నిర్వహణని ప్రభుత్వ కార్య నిర్వాహక పక్షంలో ఉంచడం శ్రేయస్కరం కదా?

- నేనలా అనుకోవడం లేదు, నన్నడిగితే. కానీ మీరు అన్నట్లు ఇబ్బందికరమైన విషయాల జోలికి పోదలనుకోలేదు.

ప్రశ్న 3854 - పాత చిక్కుల్ని పైకి తియ్యాలని నా ఉద్దేశం కాదు. వాటిని మర్చిపోవడం మంచిదే.

- నన్నడిగినట్లయితే గనక ఓ విషయం చెప్తాను. ఈ చాలా సందర్భాల్లో ఈ అల్లర్లు దురుహవాన మీద లేచినటువంటివి. దాంతో ఈ పక్షమో, ఆ పక్షమో ఆగ్రహపూరితం అవుతుంది. భారత సంస్థానాల్లో హిందూ ముస్లిం అల్లర్లు అనేవి దాదాపు ఏవీ లేవు. పేరు చెప్పను గానీ, ఓ ముస్లిం యువరాజుని నేను అడిగేను “ఇది ఏలా జరుగుతుందని మీ అభిప్రాయం?” అని, ఆయన చెప్పేడు నాకు “ఎక్కడ గొడవ తెలరేగినా పోలీసులే భాయంగా అందులో ఉన్నట్లు తేలింది, వాళ్లు పక్షపాత వైఖరితో ఉండడం. మేం చూసిన పరిష్కారం ఏమంటే గొడవ జరగ్గానే ఆ పోలీసు అధికారిని అక్కణ్ణుంచి తప్పించడం. దాంతో అది ఆఖరు.”

ప్రశ్న 3855 - ఈ సమాచారం ఉపయోగకరమైంది. అయినా ఈ అల్లర్లు మతాల మధ్య చెలరేగినవన్న యదార్థం ఉండనే ఉంది కదా. ఓ పక్క హిందువులు, మరోపక్క ముస్లింలు. అలాంటి సందర్భాల్లో ఓ మతానికి చెందిన ప్రతినిధి ఉంటే శాంతిభద్రతలు స్థాపనకి భంగం లేకుండా మంత్రి కావచ్చా?

- ఎందుక్కాదు ?

ప్రశ్న 3856 - ఎందుక్కాదా?

- మరోలా భావించి ఉంటేనా మీద నేనే ఆరోపణ చేసుకున్నట్లు. నేను మంత్రిని అయితే న్యాయం, ధర్మం తప్ప మరేదీ నాకు పట్టదని నేను గుండె మీద చెయ్యి వేసుకుని ప్రకటిస్తాను.

ప్రశ్న 3857 - మీరు అవతలి పక్షానికి న్యాయం చేస్తారు లెండి. అయినా ప్రతి మనిషికి రాగద్వేషాలు అనేవి ఉంటాయి కదా. పక్షపాతం లేకపోవడమే కాదు, ప్రజలు భావించేదేదో ఓవైపు ఉంటుంది కదా, వాళ్లు అనుమానించవచ్చు కదా?

- అంటే ఈ పక్షమో, ఆ పక్షమో తనకి అన్యాయం జరిగిందని లేకపోతే న్యాయం జరగలేదనో భావిస్తుందనేనా మీ ఊహ ?

ప్రశ్న 3858 - అవును. ఎంత నిర్మమకారంగా ఉన్నామనుకున్నా ఉండేది అది.

- నా జవాబు ఇది. ఈ చిక్కులు శీఘ్రంగా సమసి పోతున్నాయి. అంతెందుకు, ఇటీవల కూడా బొంబాయి, ధావా జిల్లాలో పై నుంచి కింది దాకా అందరూ భారత అధికార్లే - ఒక్క మహమ్మదీయుడు కూడా లేడు, అందరూ హిందువులే. అయినా ఒక పిర్యాదు వినలేదు. ఇటీవలే అలా ఉంది. పదేళ్లనాడు అలాంటి భేదభావం ఉండన్నారూ ఒప్పుకుంటాను. కాని ఇప్పుడది సమసిపోతోంది.

లార్డ్ విల్లింగ్టన్ విచారణ

ప్రశ్న 3892 - హిందువులలో మహమ్మదీయులకి ప్రాతినిధ్యం వుండాలన్న స్థాపించ పూనుకున్న, స్థాపించిన మతపర ప్రాతినిధ్యం కొన్ని ఏళ్లలో సమసి పోతుందని ఆశిస్తున్నట్లు మీరు మేజర్ ఆర్మ్ లీగారికి జవాబుగా మత ప్రాతినిధ్యం గురించి చెప్పారు. దాన్ని దర్శించాలని మీ ఆకాంక్ష అన్నారు. అలాంటి మహద్వ్యంగం ఎప్పుడు ఎంత త్వరగా సాధ్యపడుతుందంటారు?

- నేను కొన్ని యధార్థాల్ని మాత్రమే మీకు చెప్పగలను, అంతకు మించి ఏమీ చెప్పలేను. మీకు ఒక అవగాహన కలిగేందుకు ఈ విషయం చెప్తాను. 1913లో ఆలిండియా ముస్లింలీగు సమావేశం ఆగ్రాలో జరిగింది. అప్పుడు ముస్లింలు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల గురించి పట్టుబట్టాలా అక్కర్లేదా అన్నదాన్ని పరీక్షకు పెట్టేం. దాని మీద ఓటింగ్ జరిగింది. అది ప్రాంతాలవారీగా జరిగింది. ఒక్కో ప్రాంతానికి కొన్ని ఓట్లే ఉంటాయి. ఆ ఓటింగ్లో అనుకూలంగా 40 శతం, అంటే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల అవసరం లేదన్న దానికి ఆ వోట్లు, ప్రతికూలంగా 80 శతమో ఏమో - నాకు కచ్చితంగా గుర్తు లేదు వచ్చాయి. అది 1913లో. అప్పుట్నుంచి ఈ విషయం గురించి ముస్లిం నాయకులతో చర్చించే సందర్భాలు నాకు చాలా వచ్చేయి. ఈ విషయానికి సంబంధించి వాళ్ల దృష్టి మారుతోంది. కచ్చితంగా ఇన్ని ఏళ్లల్లో, ఇంత కాలంలో అని చెప్పలేనుగాని, మరీ దూరం కాదని నా అభిప్రాయం. బహుశా తరవాతి విచారణ నాటికి దీన్ని గురించి ఎంతోకొంత వింటాం.

ప్రశ్న 3893 - అంటే మళ్లీ విచారణ నాటి మహమ్మదీయులు దేశంలోని యావన్నటిలో కలిసిపోవాలని అడుగుతారంటారా?

- ఆ, తరవాతి విచారణ నాటికి ఏదో కొంత తేలుతుంది.

జిన్నా ముస్లింలీగు తరపున సాక్షిగా వెళ్లేడు. అయినా దేశంలో ఉన్న ఇతర రాజకీయ సంస్థల పట్ల తనకి ఉన్న విధేయతకి తన లీగు సభ్యత్వాన్ని అడ్డు రానియలేడు. జిన్నాకి ముస్లింలీగు సభ్యత్వంతో బాటు, హోమ్ రూల్ లీగ్లోనూ, కాంగ్రెస్లోనూ సభ్యత్వం ఉంది. ఆయన జాయింట్ పార్లమెంటరీ కమిటీ ముందు తను మూడు సంస్థల్లో సభ్యుణ్ణి చెప్పుకున్నాడు. ఆయన కాంగ్రెస్లో బహిరంగంగానే విభేదించినా, ముస్లింలీగ్లో విభేదించినా, హోమ్ రూల్ లీగ్లో విభేదించినా అలా అన్నాడు. ఆయనకి ఖిలాఫత్ ముసల్మాన్స్లో ఉన్న సంబంధాల్ని బట్టి స్వతంత్రుడనీ, కానీ జాతీయవాది అనీ తేలుతుంది. 1920లో ముస్లింలు ఖిలాఫత్ కాన్ఫరెన్స్ నిర్వహించేరు. అది ఎంత బలోపేత సంస్థ అయిందంటే 1924 దాకా ముస్లింలీగ్ నిష్క్రియాపూర్వకంగా అలా ఉండిపోయిందంటే. ఆర్.జాల్డ్ ఖిలాఫత్ కాన్ఫరెన్స్లో సభ్యుడు కాని ఏ ముస్లిం నాయకుడూ ముస్లిం వేదిక మీద నుంచి ముస్లిం ప్రజా బాహుళ్యాన్ని ఉద్దేశించి మాట్లాడలేకపోయేడు. ముస్లింలు, ముస్లింలు కలుసుకునే వేదిక అది ఒక్కటే. అప్పుడు కూడా జిన్నా ఖిలాఫత్ కాన్ఫరెన్స్లో చేరలేదు. అప్పట్లో ఆయన ఇప్పుడున్నంత ఇస్లాం మతావేశంతో రగిలిపోయే వైస్టిక ముసల్మాన్ కాదు, శాస్త్రానికి నామకః ముస్లింగా ఉన్నాడన్నది నిస్సందేహం. ఆయన ఖిలాఫత్ కాన్ఫరెన్స్లో చేరకపోవడానికి అసలు కారణం

ముసల్మాన్లు, భారతదేశానికి బయట ఉన్న ముస్లింల వ్యవహారాలలో ప్రాదేశికాతీత జోక్యం కలిగించుకోవడం వ్యతిరేకించడమే.

కాంగ్రెస్ సహాయ నిరాకరణ, పౌర అవిధేయత, కౌన్సిల్స్ విహిష్కరణ ఆమోదించేక ఆయన కాంగ్రెస్‌ని వదిలేశాడు. ఆయన కాంగ్రెస్‌ని విమర్శించేడు, అయితే అది హిందువుల సంస్థ అని ఎన్నడూ నిందించలేదు. తన ప్రత్యర్థులు అలాంటి ప్రకటనని తనకి ఆపాదిస్తే ఆయన నిరసన వ్యక్తం చేశాడు. అప్పట్లో 'టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా' పత్రిక సంపాదకునికి ఆయన రాసిన ఉత్తరం ఒకటుంది. దాన్ని చూస్తే ఇప్పటి జిన్నాకి అప్పటి జిన్నాకి ఎంత తేడా ఉందా అనిపిస్తుంది. కాంగ్రెస్ గురించి అప్పటి జిన్నాకి ఇప్పటి జిన్నాకి ఉన్న అభిప్రాయాలకి హస్తముకాంతర విభేదం ఉంది. ఆ ఉత్తరం ఇదీ :

"టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా సంపాదకులకు -

అయ్యా,

నేను కాంగ్రెస్‌ను ఓ హిందూ సంస్థ అని నిందించినట్టు అక్టోబరు 1వ తేదీ సంచికలో, రెండవ కాలంలో, మీ విలేఖరి "జేంకర్" చెప్పిన విషయాన్ని మీరు ప్రాచుర్యం ఇచ్చి ఒకటికి రెండుసార్లు అదే పాట పాడడాన్ని సవరించాలని నా అభిప్రాయం. మీ పత్రికలో నా ఉపన్యాసం వచ్చినపుడే ఈ తప్పుడు వార్తని నేను విచారంగా తప్పని చెప్పను. కాని ఆ ముక్క మీ పత్రికలో రాలేదు, అంచేత నేనిస్తున్న ఈ సవరణని ప్రచురించాలని అభ్యర్థన"

ఖిలాఫత్ యుపాన్ తగ్గిపోయింది. ముస్లింలు భారతదేశ అంతరంగిక రాజకీయాల మీద తిరిగి దృష్టి పెట్టారు. ముస్లింలీగ్ కి మల్లీ ప్రాణప్రతిష్ట జరిగింది. 1924 డిసెంబరు 30న బొంబాయిలో రజాఆలీ అధ్యక్షతన జరిగిన లీగ్ సమావేశం చాలా అసక్తకరమైంది. జిన్నా, మహమ్మద్ ఆలీ² ఇద్దరూ అందులో పాల్గొన్నారు.

ఆ సమావేశంలో ఓ తీర్మానాన్ని ఆమోదించేరు. భారతదేశంలో అనేక ముస్లిం సంఘాలున్నాయి. అనేక రాజకీయ ఆలోచనల్ని అవి ప్రతిబింబిస్తున్నాయి. వాటి వాటి ప్రతినిధులందరూ త్వరలో ఢిల్లీలోనో, మరో ప్రముఖ స్థానంలోనో సమావేశం కావాలి. ముస్లిం పక్షీయులు అవసరాలకి తోడ్పడేందుకు "ఒక ఐక్య, దృఢమైన కార్యచరణ"ని అభివృద్ధి చేసుకునే కద్దేశ్యంతో అలా జరిగితే బాగుంటుంది, జరగాలి. అదీ ఆ తీర్మానం. ఆ తీర్మానాన్ని వివరిస్తూ జిన్నా ఇలా అన్నాడు³ :

1. 3.10.25న ఆ పత్రికలో ప్రచురితం.
2. కాకినాడలో జరిగిన కాంగ్రెస్ సభలో మహమ్మద్ ఆలీ సరదాగా 'జిన్నా మల్లీ తిరిగి మన దగ్గరికి వస్తాడు' అన్నాడు. (సంతోషం వెల్లడైంది) విశ్వాసరహితుడు కాఫీర్ కావచ్చు, కాఫీర్ అలా అవచ్చు, జిన్నా కాంగ్రెస్‌లో ఉన్నప్పుడు నేను లేను. నేను కాంగ్రెస్‌లో వున్నా లీగ్‌లో వున్నా ఆయన దూరంగా వున్నాడు. ఏదో ఓ రోజున రాజకీ వస్తాడు" (సప్రయతా)
3. 'టైమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా' రిపోర్టు జనవరి 1, 1926

“ముస్లిం మతస్తుల్ని వ్యవస్థీకరించడం ఇక్కడ గమ్యం. హిందువు మతంతో తగువులాడే ఉద్దేశ్యంతో కాదు, దానిలో కలిపి మాతృదేశం కోసం సహకరించి, ఏకం కావడం ఉద్దేశ్యం. తాము ఒక వ్యవస్థగా ఏర్పడితే గనక హిందూ మహాసభతో చేతులు కలిపి హిందువులు మహమ్మదీయులు సోదరులు అని ప్రపంచానికి చాటవచ్చు.”

అదే సమావేశంలో లీగు మర్ తీర్మానాన్ని ఆమోదించింది. 33 మంది ప్రముఖ ముసల్మాన్లతో ఓ కమిటీని నియమించి, ముస్లిం పక్షీయుల రాజకీయ కోరికలని రూపొందించేందుకు ఆ కమిటీ పని వెయ్యారని ఆ తీర్మానం. దాన్ని జిన్నాయే ప్రతిపాదించేడు. ఆ తీర్మానాన్ని ప్రతిపాదిస్తూ జిన్నా:

“తను మత దురహంకారిగా లీగు వేదిక మీద ఉన్నాడన్న ఆరోపణని ఖండించేడు. తను ఎప్పటిలాగానే జాతీయవాదినని హామీ ఇచ్చేడు. దేశ శాసనసభకి మణిపూసల్లాంటి, యోగ్యులైన వాళ్లని పంపాలని అన్నాడు. (ఫేస్, ఫేస్ అని కరతాళ రవ్వలు). దురదృష్టవశాత్తూ సోదర ముస్లింలు అంతదూరం వెళ్లగలిగేట్టు లేరు. తను పరిస్థితి ఎలా ఉందో చూడకుండా కళ్లు మూసుకోలేడు. చాలామంది ముస్లింలు శాసనసభలో ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యం కావాలని కోరుతున్నారు, అది యదార్థం. దేశంలో ఉన్న ఉద్యోగాల్లోనూ అంతే. మత సామరస్యం గురించి మాట్లాడుతున్నారు. నరే, అదెక్కడ ఉంది? ఏదో ఉచితమైన పరిష్కారంతో దాన్ని పాదించాలి. వెపులు చిల్లులు పడే హర్షధ్వనాల మధ్య, ఆయన అన్నాడు తన తోటి మతస్తులు స్వరాజ్యం కోసం పోరాడతారని. కాని కొన్ని రక్షణలు కావాలని అన్నాడు. తన అభిప్రాయం ఏదైనాగానీ, క్రియాశీల రాజకీయవాదిగా తను పరిస్థితిని అంచనా వెయ్యారని అన్నాడు. ఐక్యానికి నిజంగా అవరోధంగా ఉన్నది మతాలు కాదు, రెండువేపులా ఉన్న తుంటరులు అన్నాడు.”

పిన్నలైన జాతీయవాది మాత్రమే నిందించగల పదబంధాల్లో తుంటరుల్ని చీల్చి చెండాడేందుకు ఆయన జంకలేడు. 1924 మే 24న లాహోర్లో అధ్యక్షునిగా లీగ్ సమావేశంలో ఆయన అన్నాడు¹ :

“స్వేచ్ఛాయుతులైన వాళ్లు కావాలనుకుంటారా ఐక్యం కండి. లేక బ్యూరాక్రాసీకి దాసులుగా ఉండాలనుకుంటారా మీలో మీరు కొట్టుకు చావండి. అల్ప విషయాల మీద లేనిపోని గొప్పలు పొండి, ఇంగ్లీషు వాళ్లు పిట్ట తగువు పిట్ట తగువు తీర్చే పిల్లిలా ఉంటారు.”

1925లోను, 1928లోనూ రెండు అఖిలపక్ష సమావేశాలు జరిగేయి. సంయుక్త నియోజకవర్గాల వునాది మీద హిందూ-ముస్లిం సమన్యని పరిష్కరించేందుకు జిన్నా

1. ఇండియన్ క్వార్టర్లీ రిజిస్టర్, 1924, వాల్యూం 2 పేజీ 481.

2. ఇండియన్ క్వార్టర్లీ రిజిస్టర్, 1924, వాల్యూం 1, పేజీ 658.

సంసిద్ధుడయ్యాడు. 1927లో ఆయన లీగు వేదిక మీద నుంచి బహిరంగంగా ఇలా అన్నాడు¹:

“నేను ప్రత్యేక నియోజకవర్గానికి కట్టుబడి లేను. తమ భద్రతకి ఇదొక్కటే పద్ధతి అని అధిక శాతం ముస్లిములు దృఢంగా, నిజంగా నమ్ముతూ ఉన్నాగానీ.”

1928లో సైమన్ కమిషన్ బహిష్కరించేందుకు జిన్నా కాంగ్రెస్‌తో కలిశాడు. హిందువులు ముస్లిములు ఒక పరిష్కారానికి రాలేకపోయినా, లీగ్‌ని రెండుగా చీల్చే స్థితి వచ్చినా ఆయన అలా చేశాడు.

మత సమస్య అనే బండరానికి ఢీకొని రౌండ్ టేబిల్ కాన్ఫరెన్స్ అనే ఒక భంగం కాబోతూ ఉన్నాగానీ, అందుకు బాధ్యుడైన మతవాదిగా పేరు పడ్డాన్ని జిన్నా నిరసించేడు. మత సమస్యకి అందరికీ ఆమోదయోగ్యమైన పరిష్కారం ఉండాలి గాని బ్రిటిష ప్రభుత్వ మధ్యపర్తిత్వాన్ని తాను కోరనన్నాడు. 1931 ఆగస్టు 8న అలహాబాద్‌లో జరిగిన యు.పి. ముస్లిం కాన్ఫరెన్స్‌లో మాట్లాడుతూ ఆయన ఇలా అన్నాడు²:

“మొట్టమొదటగా నేను మీకు చెప్పదలచుకున్నది ఒకటే. ముస్లింలంతా ఏకతాటి మీద ఉండడం చాలా ముఖ్యం, ఆవశ్యకం. మీకు పుణ్యం ఉంటుంది. అంతర్గత తగాయిదాలు మానండి, విభేదాలు విస్మరించండి. ఈ విషయం గురించి త్రికరణపద్ధతిగా డా॥ అన్సారీతో, టి.ఎ.కె. హేద్వానీతో, మౌలానా అబుల్ కలాం అజాద్‌తో, డా॥ నయ్యద్ మహమూద్‌తో వా శక్తివంతమైన లేకుండా మాట్లాడేను. భారతదేశ తీరుదాటి నేను వెళ్లే ముందుగానే, మన విభేదాలు ఏమై నాగానీ, మన విశ్వాసాలు ఏమై నాగానీ, మనలో మనం పోట్లాడుకునే తరుణం ఇది కాదన్న ముక్క వింటానని ఆశిస్తున్నాను.”

“నేను చెప్పదలచుకున్న మరో విషయం ఇదీ. నన్ను సర్వదా అనేక విధాల తప్పుడుగా చిత్రించే ప్రతికరవాళ్ళు, హిందువులూ కొందరున్నారు. ఇవాళ గాంధీ ఉపన్యాసం చదివేను. ముస్లింలనీ, హిందువులనీ సమానంగానే తాను అభిమానిస్తానని ఆయన అన్నాడు. ఇక్కడ ఈ వేదిక మీద నుంచి నేను మళ్ళీ చెప్పుతున్నాను, అంతలాంటి మాటలు నేను అనకపోయినా ఉభయపక్షాల మధ్యా వ్యాయమైన దారి ఉండాలన్నది నా కోరిక అని మనఃపూర్వకంగా, నిజాయితీగా అంటున్నాను.”

ఉపన్యాసం కొనసాగిస్తూ జిన్నా ఇంకా ఇలా అన్నాడు: “అతి ముఖ్యమైన సమస్యకీ సంబంధించి చెప్పాలంటే హిందూ-ముస్లిం సమస్య పరిష్కారమే నాకు అన్నిటికీ మించిందని అంటాను. హిందువులు బెంగాల్‌లోనూ, పంజాబ్‌లోనూ ముస్లింలకి మెజార్టీ అంగీకరించాలి. అలా జరిగితే క్షణాల మీద పరిష్కారం కుదురుతుంది అన్నది నా విశ్వాసం.”

1. అదే పుస్తకం 1927, పేజీ 37, వాల్యూం 1.

2. ఇండియన్ విమ్యునల్ రిజిస్టర్, 1931, వాల్యూం 2, పేజీలు 230-231.

“ఇక తర్వాత తలెత్తే సమస్య ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు, పోటీగా ఉమ్మడి నియోజకవర్గాలు అన్నది మీకందరికీ తెలుసు, బెంగాల్, పంజాబ్ లో ముస్లింలకి మెజార్టీని అంగీకరిస్తే ఉమ్మడి నియోజకవర్గాల మీద పరిష్కారాన్ని వ్యక్తిగతంగా నేను కోరతాను. (కరతాళ ధ్వనులు) కాని అధిక సంఖ్యాక ముస్లింలు - మెజార్టీ ముస్లింలు - ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలని సమ్మతించామని నాకు తెలుసు. ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల ప్రతిపాదనకి సంబంధించి కూడా నేను పరిష్కారానికి ఉన్నాను. మనం మన నూతన రాజ్యాంగాన్ని ఏర్పాటు చేసుకున్నాక, హిందు ముస్లింలు పరస్పర అవిశ్వాసాన్ని పోగొట్టుకున్నాక, భయాల్ని అనుమానాల్ని తొలగించుకున్నాక, స్వాతంత్ర్యం సంపాదించినప్పుడు మనం సందర్భానితంగా మారతాం, మనలో చాలామంది అనుకున్న దానికంటే ముందుగానే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు పోతాయి.”

“అంచేత ముస్లిములలో మొదటగా నాకు పరిష్కారం, శాంతి కావాలి. ముస్లింలకి, హిందువులకి మధ్య పరిష్కారం, శాంతి నాకు కావాలి. ఇది వాదులాడుకోవడానికి సమయం కాదు, ప్రచార కార్యక్రమానికి ఇది అదను కాదు, రెండు పక్షాల మధ్య వగలు రగిలించుకునే సందర్భం కాదు. ఏమంటే శత్రువు పొంచి ఉన్నాడు. నేను నీళ్లు నమలకుండా చెప్పుతున్నా. హిందూ-ముస్లిం సమస్య పరిష్కారం కాకపోతే, బ్రిటిష్ వాళ్లే మధ్యవర్తిత్వం చేస్తారు, సందేహం లేదు. మధ్యవర్తిత్వం చేసేవాడు బలాన్ని, అధికారాన్ని సుమారుగానే తన చేతిలో ఉంచుకుంటాడు. అంచేత, నన్ను దూషించరనే అనుకుంటాను. ముస్లింలు ఏం కోరినా ఇవ్వడానికి సిద్ధమేనని ఇంతా చేసి గాంధీయే అన్నాడు. మరి నేను చేసిన పాపం అల్లా ముస్లింలకి యీ 14 సూత్రాల్ని ఇవ్వడం హిందువులకి చేప్పడం, నిజానికి ఇవి గాంధీ అందిస్తున్న ‘బ్లాక్ చెక్ కంటే చాలా తక్కువే. నాకు ‘బ్లాక్ చెక్ వద్దు. 14 సూత్రాల్ని ఎందుకు ఒప్పుకోరు? ‘మాకు బ్లాక్ చెక్ ఇవ్వండి’ అని వండిట్ జనరల్ లో నెహ్రూ అన్నప్పుడు, ‘మాకు బ్లాక్ చెక్కు ఇవ్వండి, స్వదేశీ పెన్ తో స్వదేశీ కాగితం మీద సంతకం పెడతాం’ అని వండిట్ అంటున్నప్పుడుగాని వాళ్లు మతవాదులు కారు, నేను మతవాదిని! నేను హిందువులకి చెప్పుతున్నా ప్రతివాళ్లనీ పొరపాటుగా అర్థం చేసుకోవద్దని. మనం ఈ సమస్యని పరిష్కరిస్తామని, తద్వారా శాంతి సౌఖ్యాలు లక్షలాది దేశవాసులకి సమకూరతాయనీ నా ఆశ, విశ్వాసం.”

“మరో విషయం వుంది చెప్పాల్సింది. రౌండ్ టేబిల్ కాన్ఫరెన్స్ లో- ఇప్పుడది బహిరంగ గ్రంథమే, ఎవల్లేనా దాన్ని చదివి తెలుసుకోవచ్చు నేను ఒకే ఒక సూత్రాన్ని గమనించాను. అప్పుడే, నేను బొంబాయి తీరం వదిలి వెడుతూ, భారత ప్రయోజనాలే నాకు వచిత్రమైనవనీ, నన్ను విశ్వసించమనీ ప్రజలకి చెప్పేను. ఆ కాన్ఫరెన్స్ కార్యకలాపాల నిర్వహణ గురించి చదివితే మీకు తెలుస్తుంది నేను గొప్పలు చెప్పుకోవడం లేదని. నేను విధేయంగా, విశ్వాసపూరితంగా పరిపూర్తిగా నా వాగ్దానం నెరవేర్చినని నేను అనుకున్నదాని కంటే కాంగ్రెస్ గాని, గాంధీ గాని ఎక్కువ సాధించినట్లయితే, చెప్పుతున్నా, వాళ్లని నేను

అధిసందిస్తా.”

“తాము పరిష్కారానికి రావాలనీ, క్రమేణా మిత్రులు కావాలనీ” ముగింపుగా జిన్నా అన్నాడు. అంతేత, సంయమనం పాటించమని, విచక్షణ, రాజీ వైఖరి చూపించమనీ ముస్లింలకి విజ్ఞప్తి చేసేడు. అప్పుడు జరిగే చర్చల్లో, కాన్ఫరెన్స్‌లో చేయబోయే తీర్మానానికి సంబంధించి అలా ఉండమనీ విజ్ఞప్తి చేశాడు.

ముస్లిం భావజాలంలో వచ్చిన పరివర్తనని చూపించడానికి మరో ఉదాహరణగా ఐర్లాండ్ ఆలీకి ఒకప్పుడున్న అభిప్రాయాల్ని తెలియజేస్తాను. ఆయన ఇప్పుడు జిన్నా అనుయాయుని, పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుని గట్టిగా సమర్థించే వ్యక్తి అయ్యాడు.

సైమన్ కమిషన్‌కి సహకరించడం విషయం మీద ముస్లిం లీగు రెండుగా చీలినప్పుడు ఓ దానికి సర్ మహమ్మద్ షాన్ నాయకుడు. సహకరించాలన్న వర్గం అది. మరోదానికి జిన్నా నాయకుడు. కమిషన్‌ని ఐహిష్కరించాలన్న కాంగ్రెస్‌ని సమర్థించే వర్గం అది. ఐర్లాండ్ ఆలీ లీగ్‌లో జిన్నా విభాగానికి చెందిన వ్యక్తి. లీగులోని ఈ రెండు వర్గాలూ 1928లో రెండు వేర్వేరు చోట్ల తమ వార్షిక సమావేశాన్ని జరుపుకున్నాయి. షా పీ విభాగం లాహోర్‌నూ జిన్నా వర్గం కలకత్తాలోనూ సమావేశం అయ్యాయి. మత సమస్య పరిష్కారానికి సంబంధించిన తీర్మానాన్ని ప్రతిపాదించుకున్నాయి. ఆ పరిష్కారానికి ఆధారభూతమైంది ఉమ్మడి నియోజకవర్గాలు. తీర్మానాన్ని ప్రతిపాదిస్తూ ఐర్లాండ్ ఆలీ ఇలా అన్నాడు¹ :

“లీగు చరిత్రలో మొట్టమొదటిసారిగా దృక్పథంలో మార్పు వచ్చింది. ఈ మార్పువల్ల మేం, ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల సూత్రాన్ని వ్యతిరేకించిన హిందువులకి స్నేహపూర్వక పాస్టాన్ని చాస్తున్నాం.”

1928లో డాక్టర్ అన్నాసీ నాయకత్వంలో నేషనలిస్ట్ పార్టీ ఏర్పడింది.² ఈ నేషనలిస్ట్ ముస్లిం పార్టీ ముస్లింలీగ్ జిన్నా వర్గం కంటే ఓ మెట్టు ముందే ఉంది. నెహ్రూ రిపోర్టుని ఆమోదించేందుకు తయారుగా వుంది. ఏ సవరణలు లేకుండా, జిన్నా ఒత్తిడి చేసేవి కూడా లేకుండా ఆ రిపోర్టుని ఆమోదించడానికి సిద్ధ పడింది. 1927లో జిన్నా పక్షాన ఉన్న ఐర్లాండ్ ఆలీ, జిన్నా పక్షం తగినంత నేషనలిస్ట్‌గా లేదని దాన్ని వదిలేసి డాక్టర్ అన్నాసీ స్థాపించిన నేషనలిస్ట్ ముస్లిం పార్టీలో చేరేడు. అప్పట్లో ఐర్లాండ్ ఆలీ ఎంత గొప్ప జాతీయవాదో సర్ మహమ్మద్ ఇక్బాల్ భారత విభజనకి ఒక పథకం తన అర్హక్షోభనాసంఘంలో³ ప్రతిపాదించాడు. అదే పాకిస్తాన్ పేరుతో చలామణి అయింది, దాన్నే ఇప్పుడు జిన్నా, ఐర్లాండ్ ఆలీలు భుజాన

1. ది ఇండియన్ క్వార్టర్లీ రివ్యూ, 1927, వాల్యూం 2, పేజీ 448.

2. ఇండియన్ క్వార్టర్లీ రివ్యూ, 1929, వాల్యూం 2, పేజీ 350.

3. ఆ ఉపనాసంఘాలంటే ది ఇండియన్ ఏమ్యూఫల్ రివ్యూ, 1930, వాల్యూం 2, పేజీ 334-45 చూడండి.

వేసుకున్నారు. దాన్ని అప్పట్లో బర్మీ ఆలీ చాలా గట్టిగా విమర్శించేడు. 1931లో లాహోర్‌లో పంజాబ్ నేషనలిస్ట్ ముస్లిం సమావేశం జరిగింది. బర్మీ ఆలీ ఆహ్వాన సంఘం అధ్యక్షుడు. అనాడు పాకిస్తాన్ గురించి ఆయన వెల్లడించిన అభిప్రాయాలు గమనార్హం.* తన పార్టీ రాజకీయ విశ్వాసాన్ని, దృఢ సంకల్పాన్ని ఉద్ఘాటిస్తూ ఆయన ఇలా అన్నాడు :

“మొట్టమొదటగా భారతదేశానికి పూర్తి స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు ఉండాలని మేం విశ్వసిస్తున్నాం. భారతదేశం మా జన్మస్థలం. మాకు ప్రాణప్రదమైన బంధాన్ని అల్లకున్నది ఇక్కడనే. నువ్వు మొదట ముస్లిమ్‌వి, తర్వాతనే భారతీయుడివి అని అమాయక జనానికి బోధించే దుష్ట ప్రచారాన్ని మేం వమర్శించం. ఇలాంటి నివాదం శుష్క, అర్థరహితమైన పడికట్టు పదబంధం మాత్రమే కాదు, సాంతం కుట్టితం కూడా. ఇస్లాం పరమ ఉత్కృష్ట ప్రయోజనాల రీత్యా భారత దేశ పరమ, ఉత్కృష్ట ప్రయోజనాలకి శత్రుత్వంలోనూ ఉండదు, పోటీలోనూ ఉండదు. ఇస్లాం, భారత్ సమరూపత కలవి. భారతదేశానికి ఆటంక పూరితమైంది. ఏదన్నాగానీ ఆర్థికంగా, రాజకీయంగా, సాంఘికంగా ఇంకా చెప్పాలంటే నైతికంగా కూడా ఇస్లాంకూ ఆటంకపూరితమైనవే. ఇస్లాంకూ భారత సంక్షేమానికి మధ్య స్వతహాగానే పోటీ ఉందని చెప్పే రాజకీయ నాయకులు దొంగ ప్రవక్తలు, రోపర్లవల ఇస్లాం శత్రువులు. భారత దేశం బయట వున్న మన ముస్లిం సోదరుల పట్ల మన సానుభూతి ఎలాంటిదై నా కానీ, అంటే బర్మీ, ఈజిప్షియన్, లేక ఆరబ్‌ల పట్ల, అది సమున్నతమైన భావేమ, ఆరోగ్యవంతమైన భావమే సందేహం లేదు. ఆ సానుభూతి పల్ల భారత మౌలిక ప్రయోజనాలకి ఆటంకం కలిగించే రీతిలో మనం ఉండరాదు. అదేకానీ పల్ల మన సానుభూతి నిజంగా ఎప్పుడు మనంగా ఉంటుందంటే, భారతదేశం దానికి ప్రోత్సహిస్తూ, పోషకంగా దారాసదృశంగా వున్నప్పుడే. ఒకవేళ దురదృష్టవశాత్తూ దేవుడు దయతలచి అలాంటివి రాకుండుగాక. సరిహద్దులు దాటి ఏ ముస్లిం దేశమన్నా భారతదేశాన్ని బానిసను కావించడానికి వచ్చినట్లయితే, ఈ దేశ ప్రజల స్వేచ్ఛని హరించడానికి వచ్చినట్లయితే సర్వ ముస్లిం సోదర భావన ఎంతటిదై నా గానీ, దాని అర్థం ఏమై నాగానీ, ముస్లిమేతర భారతంతో ముస్లిం భారతం చెయ్యా చెయ్యా కలిపి భారత స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాల్ని కాపాడుకునేట్లు ముందు వస్తుంది. ఏదీ అలాంటి చర్యని అడ్డగించలేదు.

“అంతేత ముస్లిమేతర బృందాల్లో ఈ విషయం గురించి ఏ రకమైన అనుమానాల్నీ ఉండనివ్వకండి. సంకుచిత మనస్కులైన హిందూ రాజకీయవేత్తలు కొందరు భారతదేశానికి ఇస్లామ్ భూతం పట్టుకుంటుందన్న పాట పాడుతున్నారు. నాకు తెలుసు. వాయవ్య కనుమల నుండి ఆ ప్రమాదం వస్తుందంటున్నారు. కాని అలాంటి భయాలూ, ప్రకటనలూ శుద్ధ తప్పనీ, వాటికి ఆధారం లేదనీ చెప్పదలచుకున్నాను. ముస్లిం భారతం ముస్లిమేతర

* ఇండియన్ విన్యూజ్ రిజిస్టర్, వాల్యూం 2, పేజీ 234-235.

భారతం అంతగానూ భారత స్వేచ్ఛని పరిరక్షిస్తుంది. ఆ దాడి చేసే దుండగీడు ఇస్లాం అనుయాయు అయినా గానీ.

తర్వాత, మాకు స్వతంత్ర భారతం మీద విశ్వాసం వుంది. ఉండడమే కాదు, అది ఐక్య భారతంగా ఉంటుందని మా విశ్వాసం - ముస్లిం భారతమూ కాదు, హిందూ భారతమూ కాదు, సిక్కు భారతమూ కాదు. ఈ మతానికి చెందినదీ కాదు, ఆ మతానికి చెందిందీ కాదు. అందరి భారతమూనూ. ఇది మా అచంచల విశ్వాసం కాబట్టి, మేం భావిలో భారతదేశం ఓ హిందూ భారతదేశమూ కాదు, ముస్లిం భారతదేశమూ కాదు. ఓ హిందూ భారతభావనో, ఓ ముస్లిం భారత భావనో చాందన మానసిక దృష్టి ఉన్న ఆయా పక్షాల్ని ఎంత ఉన్నత పారపర్య స్థితికి తీసుకుపోయినా మేం గొంతెత్తి దాన్ని వ్యతిరేకిస్తాం. అది ఏకపక్షంగా ఆచరణ యోగ్యం కాకపోవడమే కాదు, పరమ ఏహ్యం అయింది కూడా. ఏమంటే అది ఈనాటి ఆధునిక భారతదేశంలో ఉన్న నకల నమున్నత, శాశ్వతమైన నాటికి మృత్యుమంటికని మోగించడమే కాదు, అది భారత దేశ ప్రధాన చారిత్రక సంప్రదాయానికి విరుద్ధమూ, వ్యతిరేకమూ కూడా. భారతదేశం ఆశోకుని కాలంనాడు, చంద్రగుప్తుని కాలం నాడు ఒకటిగానే ఉంది. రాజదండమూ, రాజలాంచనమూ ప్రతీకగా నిలిచిన సార్వభౌమ ఆధికారం హిందువుల నుంచి మొగలాయిలకి, ముస్లిం పాస్టర్లకి మారినపుడూ అలానే ఉంది. మనం కోరుకునేది మనకి సిద్ధించినపుడు కూడా భారతదేశం అలానే ఉంటుంది. మనం స్వాతంత్ర్య శిఖరాలు ఆధిరోహించినపుడు అలానే ఉంటుంది. మనల్ని దీప్తవంతం చేసే ఆ దీప్తితులు దింబ ప్రతిఫలనంగా ఉండవు. మన వదనాల నుంచి ఉన్నవి ఉన్నట్టుగా ఉద్భూతమయే కాంతిలాగా ఉంటాయి.

“లిగ్ అర్బక్షపీతం నుంచి సర్ మహమ్మద్ ఇక్బాల్ ప్రతిపాదించిన విభక్త భారత భావన వల్ల ఎవరూ మోసపోకూడదు, అదేదో భారతదేశం వరించిన ముస్లిం భావన అని. ఆయన ఆ ప్రతిపాదనని ఆ సంస్థ దాదాపు మాసిపోయిన దశలో, ఇస్లాంకి ప్రతినిధిగా లుప్తం అయిన దశలో చేశాడు - సర్ మహమ్మద్ ఇక్బాల్ తర్వాత ఆ భావనని వెనక్కి తీసుకున్నందుకు నాకు సంతోషంగా ఉంది. ఒకవేళ సర్ మహమ్మద్ ఇక్బాల్ ఆ మాటల్ని ఉపసంహరించు కోకపోయినా కూడా, నేను దాన్ని నదురూ బెదురూ లేకుండా, నిస్సందేహంగా మన ప్రతిభకి ఆవిర్భూత ఇస్లాం తరానికి సంబంధించి పరాయి భావనగా ఖండించి ఉండేవాణ్ణి. భారతదేశ మతపర విభజన ఉండడానికి వీల్లేదని దృఢంగా వాటేవాణ్ణి. ఇస్లాం, హిందూ మతం రెండూ కూడా భారతదేశ సరిహద్దులోపలే సమానంగా ఉండాలి. ఏ సంకుచిత హద్దులకి భారతదేశం కృశించి, కుంటి, కురచ అయిపోకూడదు. డాక్టర్ ఇక్బాల్ మాచించిన ముస్లిం భారతం, హిందూ భారతంలాంటిదే కొంతమంది సిక్కు మతవాదులు పంజాబ్ విభజనని, చీలికని కోరడం కూడా.

స్వేచ్ఛా భారతదేశంలో ఉన్న యావత్ జనాభా సమాన హక్కులు, ఏ విచ్ఛేదనలూ

లేకుండా, అవశ్యతలూ లేకుండా అనుభవిస్తారు. సినలై న ప్రజాస్వామిక వద్దతిలో, వయోజన ఓటు హక్కు వద్దతి మీద ఉమ్మడి నియోజకవర్గాల ద్వారా ఎన్నికైన ప్రతినిధులు చట్టాలు చేసి వాటిని కాపాడతారు. ఆ చట్టాల్ని నిష్పక్షపాతంగా అమలు జరిపే పరిపాలన ఉంటుంది. అది తన చర్యలకి పూర్తి భార్యత వహిస్తుంది. ఎక్కడో సుదూరంలో ఉన్న విదేశీ పార్లమెంట్ కాక ఈ దేశప్రజలే ఎన్నుకున్న ప్రతినిధులు ఉంటారు. అలాంటి స్వతంత్ర, ఐక్య భారత భావన అంత విస్తృతంగా ఉంటుంది. అలాంటి సందర్భంలో నేనూహించిన చిత్రం గురించి వివరాలన్నిటినీ మీ ముందుంచక్కర్లేదు. ఇక్కడ నేను నేషనలిస్టు ముస్లిం పార్టీ లక్ష్యాల గురించి, ఉద్దేశ్యాల గురించి నా సాధారణ అభిప్రాయాల్ని ముగించి వుండేవాణ్ణి. ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల, ఉమ్మడి నియోజకవర్గాల అన్న చరిత్రచరణ చర్చ ఇంత ప్రాముఖ్యాన్ని సంతరించుకుని ప్రజా జీవితంలో పాల్గొంటున్న ఎవళ్ళు ఉపేక్షించలేనిదిగా అవకుండా ఉంటే.

“ఇవాళ ఆస్తి వర్గ సంపన్న వర్గాలు కృత్రిమంగా రూపొందించిన ఓటు హక్కుతో, ఎన్నికల పట్టికలో మైనారిటీగా అధిక సంఖ్యాక జనం వడిపోయే ఈ స్థితిలో, మత పూరిత ఆవేశ కావేషాలు ఎక్కువగా ఉన్నప్పుడు, సర్వవ్యాప్తిగా తయారయ్యే చీడలా వాతావరణాన్ని సర్వే సర్వత్రా అవినాసం విష కలుషితం చేసేటప్పుడు ప్రత్యేక నియోజకవర్గం విలువ, ఉపయోగం ఎలాగోనా ఉండవీయింది. ఇవాళి భారతదేశంలోనూ, భవిష్యత్ భారతదేశంలోనూ, ప్రత్యేక నియోజకవర్గానికి ఎలాంటి స్థానమూ ఉండదు.”

జాతీయవాదం గురించి, ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల గురించి, పాకిస్తాన్ గురించి జిన్నా, ఐర్విన్ ఆలీల అభిప్రాయాలు అవీ. ఇవాళ ఇదే సమస్యల మీద వాళ్లకి అటు సూర్యుడు ఇటు పాడవినట్లు అభిప్రాయాలు ఎలా మారిపోయేయి?

ముస్లిం నాయకులలో ఉద్భవించిన సూతన భావజాలం గురించి, హిందు-ముస్లిం ఐక్యాన్ని స్థాపించడంలో వాళ్ల మొర వరాజయం గురించి ఎత్తి చూపించ ప్రయత్నించేసు ఇంతవరకూ. ఇక మరో మూడవ విషయం ఉంది. దాన్ని కూడా ప్రస్తుత సందర్భంలోనే ప్రస్తావించాలి. అది సందర్భోచితమూ, ప్రస్తుతం మన పరిశీలిస్తున్న దానికి సంబంధం ఉన్నదీను. అదేమిటంటే, రాజకీయ తత్వవేత్తలు అంగీకరించగలిగేటంత సమర్థనీయత ముస్లిం భావజాలానికి ఉందా అని ?

పాకిస్తాన్ ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ సమర్థనీయం కాదని చాలామంది హిందువుల అభిప్రాయం. మనం పాకిస్తాన్ సిద్ధాంతానికి మాత్రమే పరిమితమైతే అది చాలా పొరపాటు అభిప్రాయం. తాత్వికంగా పాకిస్తానీకి సమర్థన ఎలా వస్తుందో అంటే మతవర్గానికి జాతికి ఉండే విభేదాన్ని బట్టి. మొదటగా చెప్పాలంటే, ఈ విషయాన్ని ఇటీవలే గుర్తించేదు. రాజకీయ తత్వవేత్తలందరూ చాలాకాలంగా రెండు సమస్యలతోనే సతమతమయ్యేరు.

ప్రభుత్వానికి హేతుబద్ధ పునాదిగా మై నారిటి మీద మెజారిటీ ఏలుబడి ఏ మేరకే సమర్థనీయం అన్నది ఒకటి. ఇక రెండవది, పాలితుల ఒప్పుదల మీద ప్రభుత్వ న్యాయవిహిత ఏలుబడి యే మేరకే ఆధారపడి ఉంటుంది? పాలితుల ఒప్పుదల మీదనే ప్రభుత్వ న్యాయవిహిత పాలన ఆధారపడి ఉంటుందని నొక్కి చెప్పేవాళ్లు కూడా, తమ ప్రతిపాదన వెగ్గడంతో తప్పి చెంది ఊరుకున్నారు. ఆ విషయం గురించి ఇక తరచి చూడలేదు. "పాలితుల" వర్గంలో ఏ తేడాల్ని చూసే అవసరం వాళ్లకి కనిపించలేదు. పాలితులనే విభజన కిందకి వచ్చేవాళ్లు ఓ మతమైనా, ఓ జాతైనా అదేమంత పట్టించుకోవలసిన విషయం కాదని వాళ్లు అనుకున్నారు. పరిస్థితుల ఒత్తిడితో రాజకీయవేత్తలు ఈ విధేయాన్ని అంగీకరించక తప్పలేదు. ఇక రెండవ విషయం : ఇది తారతమ్యం లేని ఒత్తి తేడా మాత్రమే కాదు. ఈ భేదం యద్వార్థమైందీ, పరితంగా మౌలికమైందీ. మతవర్గం, జాతి వేరు అన్న విషయం రాజకీయ తత్వవేత్తలు ఓ మతానికి ఇవ్వచూపుతున్న రాజకీయ హక్కుల్ని బట్టి, చట్టబద్ధంగా ఏర్పడ్డ ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా ఓ జాతికి ఇవ్వదలచుకున్న రాజకీయ హక్కుల్ని బట్టి తెలుస్తుంది. ఓ మతవర్గానికి తిరుగుబాటు హక్కుని ఇవ్వగలుగుతున్నారు, ఓ జాతికి హక్కునే ఇవ్వగలుగు తున్నారు. ఈ రెండింటి మధ్యా పున్న తేడా స్పష్టం, మౌలికం. ప్రభుత్వ విధానంలో, వద్దతిలో మార్పు కావాలని ఒత్తిడి చెయ్యడం మేరకే తిరుగుబాటు హక్కు పరిమితం. దీనికంటే ఓ మెట్టు ఎక్కువది విచ్చిత్తి హక్కు. ఓ రాజ్యంలో ఉన్న ఓ బృందం తాము ఉంటున్న భూభాగంలో బాటుగా విడిపోయే హక్కు మేరకే అది విస్తరించుకుంటుంది. ఈ భేదానికి ఆధారం ఏమిటో తెలీదు. ఈ విషయాన్ని చర్చించిన రాజకీయ తత్వవేత్తలు ఒక మత బృందానికి తిరుగుబాటు హక్కునీ, ఓ జాతికి విచ్చేద హక్కునీ సమర్థించేందుకు వాళ్ల

1. సిర్దిక్ ఇలా అంటాడు : ".... చర్యలో ఉన్న విషయం ప్రాథమికమైందే తే తిరుగుబాటు చెడుగులు లొంగుబాటు చెడుగుల కంటే ఎక్కువే అని అనుకోవచ్చు. ఓ తిరుగుబాటు వల్ల ఒక సారి బాదల వివారణ కలగవచ్చు, తిరుగుబాటుదాళ్లు శరీరకంగా దుర్బలంగా పున్నాగానీ, ఏమంటే వాళ్ల చర్యల వల్ల ఎంతగాయం అయిందో మెజార్టీ గ్రహించవచ్చు. అదే కారణాల వల్ల రాబోయే పేదనీ అంగీకారం ద్వారా పరిష్కరించుకోవచ్చు. ఒక్కముక్కలో చెప్పాలంటే అల్లర్లు రేగుతాయన్న భయం రాజ్యాంగబద్ధ ప్రభుత్వానికో మరో రకం ప్రభుత్వానికో దత్తమైన అవసరం అధికారం మీద అది అదుపు. చాలా ఆదరణతో పాలితులయే మతవర్గానికి తిరుగుబాటుకి నైతిక హక్కు ఉండాలి" - ఎలెమెంట్స్ ఆఫ్ పాలిటిక్స్ (1929) పేజీ 646-47.
2. విచ్చేద హక్కు గురించి సిర్దిక్ ఇలా అంటాడు : ".... ప్రభుత్వం చట్ట విహితం అనే వాళ్లు పాలితుల ఒప్పుదల మీద ఆధారపడాలి. వాళ్ల ఈ అనుమితం మంచి జంకకూడదు. పురాతన రాజ్య భూభాగంలో అధిక సంఖ్యాకులు అన్న సంఖ్యాకుల మీద పాలివైపు పుంటే, అల్ల సంఖ్యాకులకి చీలిపోయి వేరే కొత్త రాజ్యం ఏర్పాటు చేసుకునే హక్కు పుండాలన్న విబంధనతో ఆ పాలన ఉండాలి. విచ్చిత్తి వల్ల మొత్తం ఆవర్గ ప్రయోజనాలు మెరుగు పడే సందర్భాలున్నాయి. ఉదాహరణకి ఒక రాజ్య భూభాగాలు దీర్ఘ కేంద్రం వల్ల వేర్పాటుగా ఉన్నాయనుకోండి. మత విభేదాలు, గత చరిత్ర, ప్రస్తుత సాంఘిక పరిస్థితులు, ఆయా ప్రజల పరస్పర విరుద్ధ అవసరాలు, చట్టపర అవసరాలు, ఇతర రకమైన ప్రభుత్వ కోర్కాలు లాంటివి పున్నాయనుకోండి. వాళ్ల అంతరంగిక విషయాలకి ఉమ్మడి ప్రభుత్వం ఉండాలి. నేనె తే వాళ్ల సంఘటనతో సంబంధంలేని బాహ్య వ్యవహారాలుంటాయి, అవి చాలా తేడాగా పుంటాయి, ఇతరుల పేదన తలదూరిస్తే, అంటే సె వికలం వల్లంబిపొందేవి పుంటాయి. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో చారిత్రక దేశభక్తిగానీ, విస్తృత భూభాగం పుండన్న జాతీయ హక్కుగానీ అటువంటి రాకుండా అతకవి ముక్కల్ని సహజ లాగాలుగా శాంతియుతంగా చీలిపోయేట్లు చూడాలి, శాశ్వతంగా దాన్ని అవలెదు. - ఎలెమెంట్స్ ఆఫ్ పాలిటిక్స్ (1929) పేజీ 648-49.

వాళ్ల కారణాలు చెప్పారు. ఈ విభేదం ఇదీ : ఓ మతవర్గానికి భద్రత వచ్చేంతే హక్కు వుంది, ఓ జాతికి విడిపోయే హక్కు ఉంది. ఈ తేడా స్పష్టంగానూ వుంది, నిర్ణయకంగానూ ఉంది. కానైతే ఒకళ్ల హక్కు తిరుగుబాటుకి పరిమితం అవడమేం, మరొకళ్ల హక్కు విచ్ఛేదానికి విస్తరించడం అన్న దానికి కారణాలు వాళ్ళు చెప్పలేదు. అసలా సమస్యనే వాళ్ళ ఎత్తుకోలేదు. ఆ కారణాలూ అంత అందేవి కావు. కానీ, ఆ తేడా ఎందుకు వచ్చిందో తెలుసుకోవాలి, అది ఆసక్తికరంగా ఉంటుంది. ఈ విభేదాలకు కారణం మహాన్నత భవితవ్యానికి సంబంధించింది. ఓ రాజ్యంలో అనేక మతవర్గాలుండవచ్చు, లేదా అనేక జాతులుండవచ్చు. మతవర్గాలున్న రాజ్యంలో ఓ మతం మరో మతాన్ని వ్యతిరేకించవచ్చు. కానీ భవిష్యత్తుకి సంబంధించి రెండూ ఒకటేనని వాటికి అనిపించవచ్చు. కానీ అనేక జాతులున్న రాజ్యంలో ఒకటి గనక మరోదానికి వ్యతిరేకంగా ఎదురు తిరిగితే ఆ తగూ మహాన్నత భవిష్యత్ ఎలా ఉంటుందోనన్న దానికి సంబంధించే అయి ఉంటుంది. ఇదీ మతవర్గాలకీ, జాతులకీ మధ్య తేడా, వాళ్ల రాజకీయ హక్కుల్ని వివరించేది ఇదే. మతవర్గాలకి ఒకేలాంటి హక్కు ఉండడమేం, జాతులకి మరొకలాంటిది ఉండడమేం అన్నదానికి ఇది వివరణ ఇస్తుంది. తిరుగుబాటు తర్వాత వదులుంది కాబట్టి మతవర్గానికి ఆ హక్కు ఉంది. దాని పేచీ పరమ భవితవ్యం గురించి కాదు. జాతికి ఏచ్ఛేదన హక్కు ఉంది. ఏమంటే ప్రభుత్వం మార్పుతో అది తప్పి పడదు. దాని పేచీ పరమ భవితవ్యానికి సంబంధించింది. తనని బంధించే కృత్రిమ బంధనం తెగిపోతేనేగాని అది తప్పి పడదు. ఆ బంధనాలు తెగిపోవాలి అని విజ్ఞత, ధర్మం కూడా ఆపేక్షిస్తున్నాయి. అప్పుడు వాటి మానాన అవి తమ భవిష్యత్ చూసుకుంటాయి.

★ ★ ★

హిందూ-ముస్లిం ఐక్యం కోసం చేసిన ప్రయత్నాలు విఫలమయ్యాయి. ముస్లిం ఆలోచనా దోరణి బోరుమనైపు మల్లించి. వీటిని గుర్తించడం ఎంత అవసరమో, ఈ మార్పులకి గల కారణాల్ని గుర్తించడమూ అంతే అవసరం. ఈ వైఫల్యాలకీ, ఆలోచనా దోరణి మార్పు చెందడానికి బ్రిటిష్ వాళ్ల విభజించి పాలించు అనే నీతి కారణం అని హిందువులు అంటారు. హిందువులకి, ఐరిష్ వాళ్లల్లాగా, ప్రభుత్వ వ్యతిరేకంగా ఉండడం తప్ప వేరేపద్ధాతం ఏదీ లేదు. ప్రతిదానికి, గట్టిగావాతాపరణం బాగా లేకపోయినా కూడా, ప్రభుత్వాన్నే దుమ్మెత్తి పొయ్యడం అలవాటు వాళ్లకి. హిందువులకి చాలా తేలికగా కనిపించే ఈ సాకుని తొలగించే నమయం వచ్చింది. ఏమంటే రెండు ముఖ్యమైన విషయాల్ని దృష్టిలో ఉంచుకోకుండా పదిలయ్యడం దీనివల్ల జరుగుతోంది మొదటిది : విభజించు పాలించు అనే నీతి - బ్రిటిష్ వాళ్ల దానికి పార్శ్వదశాని ఒప్పుకుంటూనే అసలు, దానికి మూల భూతంగా ఉండాలైన అంశాలు లేకపోతే నెగ్గదు. రాజకీ రాజీవి అంశాలుండాలి, ఊరికే పైపై భేదాలు మాత్రమే కాదు. రెండవది : ఆలోచనా దోరణి మార్పుని సూచించే జిన్నా, బ్రిటిష్ వాళ్ల చేతిలో కలుబొమ్మలా మారతాడన్న అనుమానాన్ని ఆయన ఆగర్భ శత్రువులు కూడా వెల్లడి

తెయ్యలేదు, ఆ విషయం మరిచిపోకూడదు. ఆయన చాలా దురదృష్టవశాత్తూ, అహంకారి. ఏ మునుగూ లేని అహంకారి. ఇక తల దిరుసుతనం ఉండనే ఉంది. పోనీ దానికి తగ్గ మేధా సంతతి, ప్రతిభ ఉన్నాయా అంటే అవీ లేవు. అందువల్లనే ఆయనకి ద్వితీయ స్థానం పనికిరాదు, ఇతరుల్లో కలిసి వని తెయ్యలేదు. ఆయన శత్రువులు ఆరోపించుతున్నట్లు పై వాళ్ల అభిప్రాయాల్ని పోగొట్టే ముస్తాబు చేసి లొక్కొచ్చే చపట బుర్ర కాకపోయినా, కొత్తకొత్త ఊహలు వచ్చే మనిషి కాదు. ఆయన కీర్తి అనలు వల్లా మీదకంటే నైపుణ్యం మీద ఎక్కువ పైకి లేచింది. అయితేనేం, అవినీతికి లొంగని నిప్పు అనే మాటని ఆయనకి సంబంధించి చెప్పినట్లుగా మరే రాజకీయ నాయకుడి గురించేనా చెప్పగలమా అన్న ముక్క అనుమానా స్పదమే. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంతో ఆయన సంబంధాలు ఎలాంటివో తెలిసిన వస్త్రేనా గానీ, ఆయన బ్రిటిష్ వాళ్ల విమర్శకుడనే అంటారు. నిజానికి ఆయన వాళ్లకి ప్రత్యర్థి. ఆయన్ని ఎవళ్లా ప్రలోభ పెట్టలేదు. ఆయన తనకి బత్తెం ఇచ్చే దేశానికి ప్రాత్రపాతం చేసే మనిషి కానేకాదు. జిన్నాలో వచ్చిన ఈ మార్పుని ఆచారవతుగా హిందువులు ఇచ్చే వివరణల్ని బట్టి అర్థం చేసుకోలేం.

ఈ విషాదకర పరిణామానికి మరి కారణం ఏమిటి? ఐక్యం కోసం చేసిన ప్రయత్నాలు, ఎందుకు విఫలమయ్యాయి? ముస్లిం దోరణిలో ఈ మార్పు ఎందుకు వచ్చింది?

ఈ నైపుణ్యానికి అనలు కారణం వేరే ఉంది. హిందువులకి ముస్లింలకి మధ్య ఉన్న అంతరం ఊరికే భేదాలకి సంబంధించి కాదు, ఈ నైపుణ్యాన్ని పాదార్థిక హితువులకి ఆపాదించరాదు. ఆ విషయాన్ని గుర్తించాలి. చారిత్రక, మతపర, సాంస్కృతిక, సాంఘిక ద్వేషంలో దానికి మూలాలు ఉన్నాయి. రాజకీయ ద్వేషం వాటి ప్రతిఫలనం మాత్రమే. అవి గాఢమైన అసంతృప్తి అనే నదీ ఆవుతున్నాయి. పై వాటి వల్ల ఎప్పుడూ ఆ నదికి నీరు అందుతూనే ఉంది, మధ్యమధ్యన కట్టలు తెగి పారుతోంది. ఏ నదీ ప్రవాహమైనా, మరోచోటి నుంచి నీరు వచ్చి కలిసినప్పుడు అదెంత స్వచ్ఛమైనదైనా గానీ, రంగు మారకుండా, ఆ శక్తి సడలకుండా ప్రధాన ప్రవాహంలో కలిసిపోతుంది. ఈ నైపుణ్యమనే వందలి లోతుగా, శాశ్వతంగా నిలదొక్కుకుంది. ఈ వందలి పేరుకుంటూ ఉన్నంతకాలం హిందువులకి - ముస్లింలకి మధ్యన ఉన్న నైపుణ్యం పోయి ఆ స్థానంలో ఐక్యం వస్తుందనుకోవడం భ్రమ.

టర్కిష్ సామ్రాజ్యంలో క్రిస్టియన్లు ముస్లిములు మాదిరి హిందువులు ముస్లింలు శత్రువులుగా ఎన్నో యుద్ధ రంగాల్లో ఒకళ్ల నొకళ్లు ఎదిరించుకున్నారు. వాటి ఫలితాల వల్ల పరాజితులు, విజేతలు అన్న సంబంధాల్లోకి వాళ్లు పడ్డారు. ఏ పక్షం నెగ్గినా వాటి మధ్య ఆ గారం మిగిలిపోయింది. మొగలాయీల కిందగాని, బ్రిటిష్ వాళ్ల కిందగాని బలవంతంగా ఏర్పడ్డ ఐక్యం, అంగాంగభావ ఐక్యానికి చేరడానికి బదులు, వాళ్ల పరస్పర విద్వేషాన్ని పదునుబెట్టింది.

మతంగానీ, సాంఘిక నియమావళిగానీ ఈ అగాధాన్ని పూడ్చలేవు. ఈ రెండు విశ్వాసాలు పరస్పర విరుద్ధం, మౌలికంగానే అవి పొత్తు కుదరనటువంటివి. ఇద్దరి మధ్యా స్వతహాగానే వైరుధ్యం ఉన్నట్లుంది. శతాబ్దాల కలయిక కూడా దాన్ని నిర్మూలించలేకపోయింది. అక్బర్, కబీర్ లాంటివ తల్లి సామరస్యం కుదిర్చే ప్రయత్నాలు చేశారు. అయితేనేం, వాటి వెనక వున్న ధార్మిక పదార్థాలు, అలానే నిలిచిపోయాయి. గణితశాస్త్ర పరిభాషలో చెప్పాలంటే క.సా.గు. (కనిష్ఠ సామాన్య గుణకం) లేని పూర్ణాంకం లేనిదిగానే మిగిలిపోయాయి. హిందువు ఎవడేనా ఏ ఉత్పాతమూ, దీభత్తమూ లేకుండా హిందూమతం నుంచి క్రైస్తవ మతంలోకి పోవచ్చు. కాని మతకల్లోలాలు లేకుండా హిందూ మతం నుంచి ఇస్లాం మతంలోకి వెళ్లలేదు, కనీసం వమన వికారమేనా ఉంటుంది. హిందువులకి ముస్లింలకి మధ్య వాళ్లని విభజించే వైరుధ్యం అంత లోతైందని దీన్నిబట్టి తెలుస్తోంది.

మతవిశ్వాసాల రీత్యానే హిందువుల్ని, ముస్లింలని ఆయా మతాలు దూరంగా ఉంచితే, వాటివల్లనే సాంఘిక సమ్మేళనం కూడా ఆటంక పడింది. హిందువుల మధ్యా ముస్లింల మధ్యా అంతర్వివాహాల్ని హిందూమతం నిషేధిస్తోంది. ఈ సంకుచిత మనస్తత్వం ఒక్క హిందూ మతానికి చెందిన దుర్గుణం మాత్రమే కాదు. ఇస్లాం కూడా సాంఘిక ప్రవర్తనా నియమావళిలో అంతే సంకుచితం. ఆ రెండు మతాల మధ్యా వివాహాన్ని అదీ నిషేధిస్తోంది. ఇలాంటి సాంఘిక నియమాలతో సాంఘిక సమ్మేళనం ఏం జరుగుతుంది. తత్ఫలితంగా పద్ధతులు, విధానాలు, దృక్పథాలు సాంఘికీకృతం కాలేదు, అంచుల మొనవాడి తగ్గలేదు, యుగయుగాల తిక్కలు తగ్గలేదు.

హిందూ మతంలోనూ, ఇస్లాం మతంలోనూ ఇతర దోషాలు కూడా ఉన్నాయి. వాటివల్ల హిందువులకి, ముస్లింలకి మధ్య వుండు మానకుండా వచ్చిగా సలుపుతూనే ఉంది. హిందూమతం జనాల్ని విడదీస్తుందనీ, ఇస్లాం కలుపుతుందనీ అంటారు. కాని ఈ ముక్క పూర్తిగా నిజం కాదు. ఇస్లాం ఎంత పట్టు పడలకుండా కలుపుతుందో అంతలాగా విడదీస్తుంది కూడా. ఇస్లాం సన్నిహిత సంఘం, ముస్లిములకూ ముస్లిమేతరులకి మధ్య అది చేసే విచక్షణ యదార్థం, చాలా గట్టిది, చాలా పరాయీకరణ చేసే విచక్షణ. సోదరత్వం ఉంది, కానిఅది విశ్వవ్యాప్త సోదరత్వం కాదు. అది ముస్లిం సోదరత్వం, ముస్లింలకి మాత్రమే ఉండే సోదరత్వం. సౌభ్రాతృత్వం ఉంది, కాని దాని లాభాలు అందులో వున్న వాళ్లకి మాత్రమే పరిమితం. ఆ సంఘానికి బయట ఉన్నవాళ్ల పట్ల ద్వేషం, శత్రుత్వం తప్ప మరేం ఉండవు. ఇస్లాంలో ఉన్న రెండవ దోషం ఏమిటంటే అదొక సాంఘిక స్వయంపాలనా ప్రభుత్వం. దానికి స్థానిక స్వయంపాలనా ప్రభుత్వానికి పానగదు. ఏమంటే ముస్లింల విదేయత ఏ దేశంలో వాళ్లుంటారో ఆ దేశానికి చెందదు, తన విశ్వాసానికి చెందుతుంది. ముస్లిం విషయంలో మాతృదేశంలో ఉన్నది మంచిది అనేది చెల్లదు. ఇస్లాం పాలన ఎక్కడ ఉంటే అదే అతని దేశం. వేరేలా చెప్పాలంటే ఏనలైన ముస్లిం భారతదేశాన్ని తన మాతృదేశంగా

భావించనియ్యదు ఇస్తాం. హిందువుని తన రక్త సంబంధీకునిగా చూడనియ్యదు. బహుశా అందుకనే మహాత్మాజీ భారతీయుడైనా, ముస్లిం కావడం వల్ల మౌలానా మహమ్మద్ ఆలీ తనని ఇండియాలో కాక జెరూసలేంలో ఖననం చెయ్యమని కోరేడు.

ముస్లిం నాయకుల్లో ఆలోచన పరివర్తనకి అసలు వివరణ వాళ్ల అభిప్రాయాల్లో నిజాయితీ లేని జారుడు వల్ల వచ్చిందని కాదు. ఒక కొత్త భవితవ్యం మీరుమిట్లు గొలుపుతూ వుంటే, కొత్తపేరుతో, పాకిస్తాన్ అన్న పేరులో అది ప్రతినిధి రూపమై నిలిచింది. మొట్టమొదటిసారిగా ముస్లింలు సూతన భవితవ్యాన్ని ఆరాధించనారంభించేరు. కాని అది నిజంగా అంతే కాదు. అప్పటిదాకా మేఘాలమాటున కప్పడిపోయిన సూతన భవితవ్య భాస్కరుడు ఇప్పుడే పూర్తిగా ప్రకాశమానం అయ్యేడు. ఆ సూతన భవితవ్య ఆయస్కాంతం ముస్లింలని ఆకర్షించకుండా ఉండలేదు. దాని ఆకర్షణ ఎంత ఘనమైందంటే జిన్నాలంటి వాళ్లు కూడా సమూలం కదిలిపోయేరు, దాని శక్తిని నిరోధించ లేకపోయేరు. భారతదేశ వలం మీద ఆ భవితవ్యత్తు నిర్దిష్ట రూపంలో గోచరమవుతుంది. ఈ నవ్య భవిష్యత్ నే సులభంగా రూపొందించుకోవడమే కాదు, నిర్దిష్టరూపంలో నిర్మించుకోవడమే కాదు అది సులభంగా అందుతోంది కూడా. ఏమంటే నకల ముస్లిం సహృదయుల్ని ఒక ఇస్లామిక్ రాజ్యంగా బంధించే ముస్లిం భావనని ఆచరణ యోగ్యం చేసుకునే అవకాశాలు తెరుచుకుంటున్నాయి. ఆ రకంగా విభిన్న దేశాల్లో వున్న ముస్లింలు ఆయాదేశాల జాతీయతని వెత్తిమీద పెట్టుకునే ప్రమాదాన్ని తప్పిస్తోంది అది. అలా జాతీయతల్ని అంగీకరిస్తే వచ్చే ఇస్లాం సోదర విచ్ఛిన్నత దీనివల్ల తప్పుతుంది.* హిందూస్తాన్ నుంచి పాకిస్తాన్ నుంచి వేర్పాటు చేస్తే ఇరాన్, ఇరాక్, ఆరేబియా, బర్మీ, ఈజిప్టులు ఒక పెడరేషన్ గా ఏర్పడవచ్చు. కాన్స్టాంటినోపుల్ నుంచి లాహోర్ దాకా విస్తరించుకున్న ఇస్లామిక్ రాజ్యం ఏర్పడుతుంది. ఈ సూతన భవిష్యత్ దీర్ఘతరక ఆకర్షితుడు కాని ముస్లిం ఎవడైనా వుంటే వాడు బదుద్దాయి అన్నమాట. భారత నభో మండలంలో ముస్లింల స్థానం గురించి పూర్తిగా అభిప్రాయ పరివర్తనతో ఉన్నాడన్న మాట.

ఈ భవిష్యత్ ఎంతో స్పష్టంగా ఉంది. అసలు దీన్ని అందుకోవడానికి ముస్లింలకి అంతకాలం పట్టడమే ఆశ్చర్యం. 1923లోనే ఇలాంటి భవిష్యత్తు గురించి కొందరికి తెలుసునని చెప్పడానికి సాక్ష్యం ఉంది. దీనికి దాఖలాగా ఖాన్ సాహెబ్ సర్దార్ గురీఖాన్ ఇచ్చిన సాక్ష్యాన్ని చూపించవచ్చు. భారత ప్రభుత్వం సర్ డెన్నిస్ బ్రే అధ్యక్షతన వాయవ్య ప్రాంత కమిటీని నియమించింది. వాయవ్య ప్రాంతంలోని పెటెల్ డిస్ట్రిక్ట్ కి, తెగల ప్రాంతాలకి మధ్యనున్న సంబంధాలనీ, వాటిని పంజాబ్ లో విలీనం చెయ్యడాన్నీ గురించి వివేచించడానికి దాన్ని నియమించేరు. దాని ముందు ఖాన్ సాహెబ్ సాక్ష్యం ఇచ్చేరు. ఆ సాక్ష్య ప్రాముఖ్యాన్ని

* ముస్లిమేతర దేశాల్లోని ముస్లింల జాతీయతని సర్ మహమ్మద్ ఇక్బాల్ ఖాతండ్ గా బంధించేడు. మాతృదేశ బంధనం అనే అర్థంలో దీంట్లో భారతీయ ముసల్మాన్లు ఉన్నారు.

ఏ సభ్యుడూ గమనించలేదు. ఒక్క ఎన్.ఎమ్. సమర్థ మాత్రమే గమనించేడు. తన మై నార్టీ రిపోర్టులో ప్రత్యేకంగా దాన్ని గురించి చెప్పిన సభ్యుడు ఆయన ఒక్కడే. ఈ సూతన భవిష్యత్ పరిణామ చరిత్రలో చీకటి కోణాన్ని వెలుగులోకి తెచ్చేందుకు ఈ క్రింది భాగాల్ని ఆయన నివేదిక నుంచి ఎత్తి చూపిస్తున్నాం¹ :

“వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రం గురించి, స్వతంత్ర భూభాగం గురించి మాత్రమే కాక బెలూచిస్తాన్, పర్షియా, ఆఫ్ఘనిస్తాన్ గురించి కూడా సాధికారంగా, సొంత పరిజ్ఞానంతో మాట్లాడగలిగే సాక్షి మరొకళ్లు కమిటీ ముందు లేరు. ఈ సాక్షి పాక్కుతో అలా చెప్పేడు. ఆయన కమిటీ ముందు, ఇస్లామిక్ అంజామన్, డె రా ఇస్మాయిల్ ఖాన్, అధ్యక్షునిగా, సాక్షిగా రావడం గమనార్హం. ఆ సాక్షిని (ఖాన్ సాహెబ్ సర్దార్ మహమ్మద్ గుల్ ఖాన్) నేను ఇలా అడిగేను. “సింధ్ లో పున్నట్టే సరిహద్దు రాష్ట్రంలో పౌర ప్రభుత్వం రూపొందింది అనుకోండి. సింధ్ బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీలో ఉన్నట్టు అది పంజాబ్ భాగంగా వుండనుకోండి. దాన్ని గురించి మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?” ఆయన జవాబిస్తూ ఇలా అన్నాడు : ‘ఇస్లాంకి సంబంధించినంతవరకూ నేను దానికి వ్యతిరేకిని’ దాని మీద నేను మరిన్ని ప్రశ్నలు అడిగేను. ఆయన నిర్మోహమాటంగా, ఖరాకండిగా జవాబులు ఇచ్చేడు. సంబంధిత భాగాన్ని ఇక్కడ ఇస్తున్నాను :

ప్రశ్న : మీ అంజామన్ వెనక ఉన్న ఆలోచన పాక్-ఇస్లామిక్ ఆలోచన. అంటే ఇస్లాం లీగ్ ఆఫ్ నేషన్స్ అన్నది. అలాంటప్పుడు ఈ రాష్ట్రాన్ని పంజాబ్ తో కలపడం అవరోధంగా ఉంటుంది, ఆ ఆలోచనకి భంగకరంగా ఉంటుంది. మీలాగే ఆలోచించేవాళ్ల ఉద్దేశం ముఖ్యంగా అదే, కదా?

జవాబు : అవును. అయితే మరికొన్ని విషయాలు చెబుతాను. వాళ్ల ఆలోచన ఏమిటంటే హిందూ ముస్లిం ఐక్యం అనేది ఎన్నటికీ కార్యరూపం ధరించదు, అది ఎన్నటికీ సిద్ధించదు. ఆ రాష్ట్రం విడిగానే ఉండాలని, ఇస్లాంకి, బ్రిటిష్ కామన్వెల్త్ కి సంబంధం ఉండాలని. నా అభిప్రాయం ఏమిటి నన్నడిగినపుడు - అంజామన్ సభ్యునిగా ఈ అభిప్రాయాన్ని చెబుతున్నా - హిందువుల్ని ముస్లింలని విడదీయడమే మంచిదని మా అభిప్రాయంగా చెబుతాను. 23 కోట్ల మంది హిందువుల్ని దక్షిణాదికి 8 కోట్ల మంది ముస్లింల్ని ఉత్తరాదికి. రమ్మమారో నుంచి ఆగ్రా దాకా హిందువులు, ఆగ్రా నుంచి పెషావర్ దాకా మహమ్మదీయులకి, అంటే ఓ చోటి నుంచి మరోచోటికి బదలాయింపు అని నా భావం. ఇది బదలాయింపు ఉన్న ఆలోచన, అంతే కాని అంతమొందించే ఆలోచన కాదు. ప్రస్తుతం బోలెడవిజం సొంత ఆస్తిని రద్దు చేసింది. మొత్తం అన్నిటినీ జాతీయం చేసింది, ఇది

1. నార్త్ వెస్ట్ ప్రాంటీర్ ఎంక్వైరీ కమిటీ రిపోర్టు, 1924, పేజీ 122-123

2. *మూలంలో ఇలానే ఉంది, ఐహూ కన్యాకుమారి బదులు పారపాటు అచ్చయి ఉంటుంది.

బదలాయింపు వ్యవహారానికి సంబంధించింది మాత్రమే. ఇది గనక ఆచరణ సాధ్యమైతే మేం దీన్నే దాని బదులు కోరతాం.

ప్రశ్న : అంటే పంజాబ్‌తో విలీనం కూడదని మిమ్మల్ని ఒత్తిడి చేసే ఆలోచన అదన్న మాట.

జవాబు : కచ్చితంగా.

★ ★ ★

ప్రశ్న : మీరు ఇస్లామిక్ లీగ్ ఆఫ్ నేషన్స్ అని సూచించేటప్పుడు, మీ మనసులో రాజకీయ దృక్పథం కంటే ఎక్కువ మతపర దృష్టి ఉందన్న మాటే కదా?

జవాబు : రాజకీయమైందేననుకోండి. అంజామన్ అనేది రాజకీయమే. మొదట్లో మహమ్మదీయ అనేదంతా రాజకీయమే, అంజామన్ రాజకీయమైందే కదా.

ప్రశ్న : నేను మీ అంజామన్‌ని ఉద్దేశించడం లేదు. ముసల్మాన్లని ఉద్దేశిస్తున్నాను. ఈ ఇస్లామిక్ లీగ్ ఆఫ్ నేషన్స్ అంటే ముసల్మాన్లు ఏమనుకుంటున్నారు? వాళ్ల దృష్టిలో ప్రముఖంగా ఉన్నదేమిటి? అది మతపరమైందా లేక రాజకీయమైందా?

జవాబు : ఇస్లాం రెండూనూ, మతమూ రాజకీయమూ కూడా.

ప్రశ్న : అంటే మతం రాజకీయం కలిసి ఉంటాయి కదా?

జవాబు : సందేహమా.

★ ★ ★

వాయవ్య రాష్ట్రాన్ని విడదీసి పంజాబ్‌తో కలపకుండా పలాన్ రాష్ట్రాన్ని శాశ్వతంగా అలా ఉంచడం ప్రమాదకరం, ఏమంటే పలాన్‌లకి ఆప్టిమల్ ఉన్న సంబంధాలు అందుకు కారణం, భారతదేశం బయట ఉన్న ముస్లిం దేశాలతో వాళ్లకి గల సంబంధాలు కారణం అనే. పరిమిత లక్ష్యాన్ని చూపించేందుకే శ్రీ నమర్త ఈ సౌజన్యాన్ని వాడుకున్నారు. కాని ఈ సౌజన్యం వల్ల పాకిస్తాన్ పథకం 1923లో బీజరూపం దరించిందని తెలుస్తుంది.

మాంటేగ్-చేమ్స్‌ఫర్డ్ సంస్కరణలని వాయవ్య పరిపాద్య రాష్ట్రాలకి విస్తరింప చెయ్యాలని బాంటేలో జరిగిన ముస్లింలీగ్ సమావేశంలో తీర్మానం వచ్చింది, 1924లో. మహమ్మద్ ఆలీ దాని మీద మాట్లాడేడు. ఆయన పరిపాద్య రాష్ట్రాల మహమ్మదీయులకి స్వయం నిర్ణయాధికారం ఉండాలని సూచించేడు.¹ ఇండియాతోగాని కాబూల్‌తో గాని సంబంధం పెట్టుకునే స్వేచ్ఛ

1. రిపబ్లిక్ కోసం కలకత్తాలో 1925 ఏప్రిల్ 11న జరిగిన హిందూ మహాసభ సమావేశంలో లాలా లజపత్ రాయ్ ఆదర్శోపన్యాసం చూడండి. ఇండియన్ క్వార్టర్ల రిజిస్టర్, 1925, వాల్యూం 1, పేజీ 379.

ఉండాలన్నాడు. కాన్స్టాంటినోపుల్ నుంచి ఢిల్లీ దాకా ఒక సరళరేఖని గీస్తే కనక అది మహమ్మద్ పాద్షాని ఎకాఎకీ షుమరన్ పూర్ దాకా వెళ్లడిస్తుందని ఎవరో ఒక ఇంగ్లీషాయన అన్నట్టు ఉల్లేఖించాడు. పాకిస్తాన్ పథకం యావత్తు మహమ్మద్ ఆరీకి తెలుసని, సమర్థ సూచించినట్టు సాక్ష్యంలో వెల్లడైందనీ చెప్పవచ్చు. ఏదో కడకి పాకిస్తాన్ ఆప్టనిస్తానో కలుస్తుందని సాక్షి చెప్పకుండా వదిలేసిన విషయాన్ని ఏదో ఏమరుపాటుగా ప్రస్తావించేడు.

1924, 1930ల మధ్య ఈ పథకం గురించి ముస్లింలు ఏమీ చెప్పలేదు, చెయ్యలేదు. ముస్లింలు దీన్ని దాచేసి, రక్షణ హామీల కోసం హిందువులతో చర్చలు సాగించినట్టు కనిపిస్తోంది. విభజన కంటే విడిగా, సాంప్రదాయిక ఏకరాజ్య సిద్ధాంతం మీద అలా చర్చలు సాగించినట్టు తెలుస్తోంది. కాని 1930లో రౌండ్ టేబిల్ సమావేశం జరిగేటప్పుడు కొంతమంది ముస్లింలు ఓ కమిటీగా ఏర్పడ్డారు. దాని కేంద్రస్థానం లండన్. పాకిస్తాన్ పథకం గురించి ఆలోచించించేందుకు దాన్ని ఉద్దేశించేరు. ఆ కమిటీ కరచిత్రాల్ని, సర్కులర్లనీ జారీ చేసింది. రౌండ్ టేబిల్ సమావేశ ప్రతినిధులు పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు ఇక తోడ్పాటు ఇచ్చేందుకువ ఆటని అందించింది. అప్పుడు కూడా ఎవళ్లా దానిపట్ల ఆసక్తి కనబర్చలేదు. ఆర్.టి.సి. ముస్లిం సభ్యులు దాన్ని ఏ రకంగానూ ఎదిరించలేదు.¹

ఈ భవిష్యత్ ఆచరణలో కార్యరూపం ధరించేదా చచ్చేదా, ఏదో స్వప్నం లాంటిది మాత్రమే అని మొదట్లో ముస్లింలు అనుకున్నారు. అది క్రియకి సిద్ధించే అవకాశం ఉందని తర్వాత అనిపించగానే దాన్ని గురించి ఏ సమస్యనీ లేవనెత్తలేదు. బ్రిటిష్ వాళ్లు, హిందువులు అందుకు ఒప్పుకునేట్టు తగినంత కృషివాళ్లు జరపకపోవడం దానికి కారణం. ఆర్.టి.సి.లో పాకిస్తాన్ గురించి ముస్లింలు ఎందుకు ఒత్తిడి చెయ్యలేదో చెప్పడం కష్టం. ఆ పథకం వల్ల బ్రిటిష్ వాళ్లు నొచ్చుకుంటారని వాళ్లకి తెలిసిఉండచ్చు.² 14 సూత్రాల విషయంలో నిర్ణయం తీసుకోవల్సింది బ్రిటిష్ వాళ్లేనని తెలుసు. ముస్లింలు అందె వేసిన రాజనీతిజ్ఞులు. రాజకీయాలు సాధ్యావకాశాల క్రిడ వి దిస్మార్క్. చెప్పినట్టు, వేచి చూద్దాం, 14 సూత్రాల తగాయిదాకి మొగ్గుగా బ్రిటిష్ వాళ్ల నిర్ణయం తేలనీ అన్నట్టు ఆగేరు.

పాకిస్తాన్ పథకాన్ని ముందుకు తేకుండా ఆలస్యం చెయ్యడానికి మరో కారణం ఉంది. నిన్ను, మొన్నటిదాకా పాకిస్తాన్ కి తాత్విక సమర్థన ఏమిటైందీ ముస్లిం నాయకులకి

1. పాకిస్తాన్ పథకంలో ప్రధాన మాత్రం ఒకే ఉమ్మడి కేంద్ర ప్రభుత్వం. దానికి స్వలికేతంగా, ఆ పేరు ప్రస్తావించుకుండా దాన్ని సమర్థించిన ఒకే ఒక సభ్యుడు సర్ మహమ్మద్ ఇక్బాల్. భారతదేశానికి ఒక కేంద్ర ప్రభుత్వం ఉండాలని, రాష్ట్రాలు స్వయం పాలితంగా ఉండాలని, స్వతంత్ర ప్రతిపత్తితో ఎకాఎకీ లండన్ లోని పెట్రోలి ఆన్ స్టేట్ తో సంబంధం ఉండాలని మూడవ ఆర్.టి.సి.లో అయన అభిప్రాయపడ్డాడు.
2. బ్రిటిష్ అధికార్లతో ప్రావీణ్యమున్న ముచ్చటించినపుడు వాళ్లు దీనికి అనుకూలంగా లేదని తెలిసింది. వాళ్లకి కోపం తెప్పించడం ఇష్టం లేక ముస్లింలు దాన్ని గురించి పట్టుబట్టలేదు.

తెలియలేదన్న అవకాశము వుంది. ఇంత పెద్ద ప్రతిపాదన ఎన్నడూ రాలేదు, ఏమంటే ఒక రాజ్య వినియోగి ఇందులో ఉంది. ఏ మహమ్మదీయుడైనా ఈ ప్రతిపాదనని ముందు పెడితే ఇంత తీవ్రమైన పథకానికి తగ్గనైతిక, తాత్విక సమర్థన ఏం ఉందయ్యా అని అడిగి ఉండేవాళ్లు, అలాంటి తాత్విక సమర్థన అంతకాలం ఎందుకు రాలేదో కూడా చెప్పవచ్చు. అందుకని ముస్లిం నాయకులు భారతదేశంలో ముస్లింలు మై నారిటీగా ఉన్నారని అనడం మొదలెట్టారు. ముసల్మాన్లని ఒక జాతిగా వాళ్లు ఎన్నడూ ప్రస్తావించలేదు. ఓ మై నారిటీగానో, ఒక మతవర్గంగానో మాత్రమే చెప్పారు. మతవర్గానికి, జాతికి తేడా వెంట్రుక వాసిలాంటిది. ఒకవేళ మరోలా ఉన్న అన్ని సందర్భాల్లోనూ అది నదురుగా కనిపించదు. ప్రతి దేశం కొంతెం హెచ్చుతగ్గుల్లో సరికొద్దం గానే ఉంటుంది. అధికభాగం దేశాల్లో జనాభా ఎంతో విభిన్నంగా ఉంటుంది. అనేక భాషలు, మత నియమాలు, సాంఘిక సంప్రదాయాలు ఉంటాయి. ఇవన్నీ కలిపి బృందాలుగా ఏర్పడతాయి. ఏ దేశమూ ఒకే ఒక సంఘంగా ఉండదు, ఆలోచనల్లో కార్యచరణలో ఏక సమ్మితమై ఉండదు. అలా ఉండగా, ఓ బృందం పౌరపాలుగా తనని మతవర్గంగా పిలుచుకోవచ్చు, ఒక జాతి అయే అంశాలు అందులో ఇమిడి ఉన్నాగానీ, ఇక రెండవది, ఇంతకు ముందే ప్రస్తావించుకున్నట్లు, ఒక జాతిగా ఏర్పడే అంశాలన్నీ ఉన్నాగానీ ఆ ప్రజలకి జాతీయ చైతన్యం లేకపోవచ్చు.

మై నారిటీ హక్కులకూ, భద్రతకూ సంబంధించి చూసేటప్పుడు ఈ విభేదం అముఖ్యం. ఒక మై నారిటీ తనకిగానే జాతి అయినా, మతవర్గం అయినా అది మై నారిటీయే. ఒక మై నర్ మతవర్గానికి అవసరమైన భద్రతల కంటే ఒక మై నారిటీ జాతి భద్రత హక్కులు భిన్నంగా ఉండవు. ఆ రక్షణ అడిగేది దేనికి అంటే మెజార్టీ నిరంకుశత్వానికి వ్యతిరేకంగా. అంతేత ఒక మై నారిటీ భద్రత హక్కుల్ని ఒక జాతిగా అడిగినా ఒకటే, ఒక మతవర్గంగా అడిగినా ఒకటే, తేడా లేదు. అలా అని మతవర్గానికి జాతికి తేడా లేదనలేం. తేడా చాలా ఉంది. ఓ మతవర్గం చిన్నదైనా పెద్దదైనా ఇతర మతవర్గాలకి ఎంత స్పృహ ఉన్నా - అవి మెజార్టీని గాని, మై నార్టీని గాని - అందరి అంతిమ లక్ష్యం విషయంలో అదీ ఒకటే. ఒక జాతి కాదు, రాజ్యంలోని ఇతర విభాగాల కంటే భిన్నం కాదు. కానీతే రాజ్యంలో వున్న ఇతర విభాగాల కంటే భిన్నమైన ఆశలు, విశ్వాసాలు దానికి ఉంటాయి. ఆ విభాగాలకి వీటికి ఎదురు చుక్కగా ఉండవచ్చు. నాకైతే ఈ విభేదం చాలా ఎక్కువదని అనిపిస్తుంది. ఒక మతవర్గానికి, జాతికి విభేదం చూపించే పరీక్షగా దీన్ని చూసేందుకు సందేహించను. విభేదాలు ఎన్ని ఉన్నాగానీ, తమ ప్రత్యర్థులకి తమకీ ఒకే ఉమ్మడి భవిష్యత్ ఉందనుకున్న వాళ్లు ఒక మతవర్గం. ఉమ్మడి భవిష్యత్తున్న అంగీకరించకుండా మిగతావాళ్లతో అన్నిరకాలా విభేదించి ఉండేవాళ్లు ఒకజాతి. ఈ అంగీకార, అసంగీకారాలే అస్పృశ్యులు, క్రైస్తవులు పార్శ్వలు. హిందువులకి సంబంధించి ఒక మతవర్గం ఎలా అవుతున్నారో, ముస్లింలు ఒక జాతి ఎలా అవుతున్నారో తెలియజేస్తాయి జనజీవిత సామరస్యం పరంగా చూస్తే పరమ భవిష్యత్ గురించిన స్వభావంలోనే ఈ భేదము

ఉంది. ఈ విధేదానికి ఉన్న చలన శీలత తిరుగులేనిది. అవి అలానే ఉంటే, రాజ్యం ముక్కలు అవడం తప్పదు. అయితే భద్రత హక్కులకి వంబందించినంతవరకూ ఒక మతవర్గానికి, ఒక జాతికి తేడా ఏమీ ఉండదు. ఒక జాతికి ఉన్నలాంటివే హక్కులూ, భద్రతలూ ఒక మతవర్గానికి ఉంటాయి.

ముస్లింలు తామొక మతవర్గమనీ, మైన్హత్ అనీ మాత్రమే ప్రస్తావించుకునే అలవాటు వచ్చారు. దాంతో పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుకి తాత్విక సమర్థనని కనిపెట్టడం ఆలస్యమైంది. ఈ పదబంధాలని వాడడంతో వాళ్లు పక్కదారి పట్టేరు, అది వాళ్లను ముప్పు అంచులోకి తీసుకుపోయింది. మైన్హత్ మతవర్గం అని తామే ఒప్పేసుకోవడంతో, భద్రతలు, హామీలు రక్షణలు అడుగుతూ ఉండడం తప్ప మరేం చెయ్యలేదు. అర్థశతాబ్దం పాటు అలా చేశారు. తాము మైన్హత్ అని చెప్పుకోవడమే చాలదనీ, ఇంకా ముందుకు పోయి మతవర్గ మైన్హత్కి మైన్హత్ జాతికి తేడా ఉందని విభజించుకున్నట్లయితే వాళ్లకి పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు విషయమై తాత్విక సమర్థన దొరికి ఉండేది. అలాంటి సందర్భంలో పాకిస్తాన్ విషయం ఇంతకు ముందెప్పుడో వచ్చి ఉండేది.

సరే, ఆ విషయమంతా ఎలా ఉన్నా, ముస్లింలు పూర్తిగా బొమ్మ వేపు నుంచి బొమ్మ వేపు తిరిగిపోయేరు. అది ఏ పికచం పట్టించాని వర్లన్ వచ్చింది కాదు, తమ అసలైన, పరమ భవితవ్యం ఏమైందీ కనిపెట్టడం వర్ల వచ్చింది. ఈ హతాత్పరిణామం కొందరికి మతి పోగొట్టవచ్చు. కాని గత ఇరవై ఏళ్లుగా హిందూ-ముస్లిం రాజకీయాల్ని అధ్యయనం చేసే వాళ్లకి, ఈ పరిణామం, దారుల చీలిక, కొత్తగా పూడిపడ్డది కాదు అన్న భావం కలుగుతుంది. హిందూ-ముస్లిం రాజకీయాల గమనం విషాదభరితంగా, దుశ్శకున సూచక సమాంతర రేఖల్లో సాగింది. హిందువులు, ముస్లింలు సమాంతర మార్గాల్లో నడిచేరు. ఒకే దిశలో వెళ్లేరు, అందులో సందేహం లేదు. కాని ఒకే పథం మీద ఎన్నడూ వెళ్లలేదు. 1885లో బ్రిటిష్ వాళ్లకి వ్యతిరేకంగా రాజకీయ హక్కుల కోసం హిందువులు కాంగ్రెస్ స్థాపించేరు. 1885 నుంచి 1906 దాకా ముస్లింలు ఈ హిందూ రాజకీయ ప్రపంచానికి దూరంగానే ఉండిపోయేరు. 1906లో ముస్లిములు కూడా రాజకీయ కార్యకలాపాల్లో పాల్గొనే అవసరం ఉందని చూసేరు. అప్పుడు వాళ్లు తమ కాలవని వేరే తప్పుకున్నారు, ముస్లిం రాజకీయ జీవిత ప్రవాహానికి. ఆ ప్రవాహాన్ని ప్రత్యేక రాజకీయ సంస్థ నిర్వహించింది. అదే ముస్లిం లీగ్. అది ఏర్పడిన నాటి నుంచీ విడిగా తనంతలానే సాగింది. ఎక్కడోనూ మూటికి కోటికి ఒకసారి తప్ప, కాంగ్రెస్, లీగ్లు రెండూ విడిగానే ఉన్నాయి, విడిగానే పనిచేశాయి. వాళ్ల లక్ష్యాలూ, గమ్యాల్నూ కూడా సర్వదా ఒకలానే లేవు. తమ తమ వార్షిక సమావేశాల్ని ఒకే తావులో నిర్వహించడం మానుకున్నారు, ఒకళ్ల నీడ ఒకళ్ల మీద ఎక్కడ పడుతుందోనని. కాంగ్రెస్, లీగ్ అసలు కలవనే లేదని కాదు. కలిశాయి, అయితే సంప్రదింపుల నిమిత్తం మాత్రమే. కొన్నిసార్లు సంప్రదింపుల్లో నెగ్గేయి, చాలాసార్లు విఫలమయ్యేయి. 1916లో లక్నోలో

కలిపేరు, విజయ కిరీటం వచ్చింది. 1925లో కలిపేరు, నిష్కలం అయింది. 1928లో ముస్లింలలో ఓ విభాగం కాంగ్రెస్ నికలవారిని ప్రయత్నించింది. మరో విభాగం తిరస్కరించింది. బ్రిటిష్ వాళ్ల మీద ఆధారపడ్డానికి అది సుముఖంగా వుండింది. విషయం ఏమిటంటే, వాళ్లు కలిపేరు గాని, మిళితం కాలేదు. అదుగో ఖిలాఫత్ ఆందోళనప్పుడు మాత్రం రెండు ప్రపంతులూ మళ్లీ ఏక ప్రవాహంగా సాగేయి. భగవంతుడు సుగమం కలిగించిన ఆ ప్రవాహాన్ని ఏదీ విడదీయ్యలేదని నమ్మేరు. కాని ఆ ఆశ వమ్ము అయింది. వేర్పాటునే ఎప్పుడూ తీసుకు వచ్చేదేదో ఆ శక్తుల్లో ఉందని పించింది. ఆ రెండింటి సంగమం జరిగిన కొన్ని ఏళ్లలోనే, ఖిలాఫత్ ఉద్యమ ఆర్థి సమస్యపోయేక - ఒక ప్రపంతి నుంచి జలం మరో దాని ఉనికికి తీవ్రంగా కంపించింది. ఏదో పరాయి పదార్థం శరీరంలో ప్రవేశించినట్లుగా, దాన్ని అవతలికి తోసేయాలని ఇదీ, దీన్ని అవతలికి తోసేయాలని అదీ తీవ్ర కాంక్షని వెల్లడి చేసుకున్నాయి. ఒక దాన్నుంచి ఒకటి విడిపోవాలనుకున్నాయి. అవి అలా విడిపోయేక ఇంకా లోతుగా తమ తమ గట్లు మధ్య, ఇంకా ఇంకా దూరమవుతూ ప్రవహించేయి. తీవ్రమైన వేగంతో, కపి పట్టిన తీవ్రతతో నీటికి సంబంధించి అలాంటి భాషని వాడగలిగినట్లయితే ప్రవహించేయి. తాత్కాలికంగా సంగమించిన తటాకం నుంచి విడిపోయి అవి ప్రవహించిన వేగం, తీవ్రత వాటి ప్రవాహ గతిని మార్చేయి. ఒకప్పుడు వాటి దిశ సమాంతరంగా ఉండేది. ఇప్పుడవి స్పర్థించుకున్నాయి. ఒకటి పూర్వంలాగానే తూర్పు దిశలోనే పారింది. మరొకటి వ్యతిరేక దిశలో పడమటికి పారింది. నరే, నేను వాడిన ఈ ఆలంకారిక పదబంధానికి ఏ అభ్యంతరం ఉన్నా, హిందూ ముస్లిం రాజకీయాల విషయంలో ఇది తప్పుడు అధ్యయనం కాదని ఆ సమ్మతం. ఈ పోలికని దృష్టిలో ఉంచుకుంటే ఈ పరివర్తన హఠాత్తుగా జరిగింది కాదనే చెప్పచ్చు. పరివర్తన విప్లవాత్మకమైందను కుంటే హిందూ ముస్లిం రాజకీయాల్లో ఈ పోలిక ఆ విప్లవానికి పరిణామం అవుతుంది. ముస్లిం రాజకీయాలు సమాంతర దిశలో సాగడం, హిందూ రాజకీయ ప్రవాహంలో ఎన్నడూ మిళితం కాలేకపోవడం ఆధునిక భారతదేశ చరిత్రలో ఒక విచిత్రమైన విషయం. అలా వేర్పాటుగా ఉండడానికి ముస్లింల మీద ఏ తెలియని తీవ్ర శక్తి, ప్రభావం కలిగించింది. దాని మూలం ఏమైందో వాళ్లు నిర్వచించలేకపోయారు. ఆ అదృశ్య హస్త దర్శకత్వంలో వాళ్లు హిందువులకి దూరంగా ఉండిపోయేరు. ఈ వింత శక్తి ఈ అదృశ్య హస్తమూ పూర్వ నిర్ణీత భవితవ్యం తప్ప మరేం కాదు. అది పాకిస్తాన్ అనే భావనతో ప్రతీక అయింది. అది వాళ్లకి తెలియకుండానే లోపల్లోపల పని చేస్తూ ఉంది. ఆ రకంగా చూపినట్లయితే, పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు భావనలో తెలియనిదీ, అప్పటికప్పుడు పుట్టుకొచ్చింది ఏదీ లేదు. అప్పటిదాకా మసక మసగ్గా ఉన్నది ఇప్పుడు పూర్తి ప్రభతో గోచరమైంది. పేరు తెలియకుండా అప్పటిదాకా ఉన్నదానికి ఓ నామకరణం జరిగింది.

VI

ఇప్పటిదాకా జరిగిన చర్చని క్రోడీకరించుకుని చూస్తే సమైక్య భారతం అనేది

స్వతంత్ర భారతంలో పాపగదని, భారతదేశ అధినివేశ ప్రతిపత్తితో కూడా పాపగదని తెలుస్తుంది. భారతదేశం ఒక సమైక్య పూరిత ఏకతతో ఉండాలన్న విషయానికి సంబంధించి, స్వాతంత్ర్యరేఖ భవిష్యత్తు మీద విశాలంగా లిఖించిన సకల ఆశలూ ఒక విస్మయానికి గురవుతున్నాయి. జాతీయ భవిష్యత్ గురించి స్వాతంత్ర్యం రీత్యా మూల్యాడితే విస్మయం కనిపిస్తోంది. ఏమంటే హిందువులు ఆ దారిలో వెళ్లరు. అలా వెళ్లకపోవడానికి వాళ్లకి కారణమూ ఉంది. ఆ దారిలో హిందువుల మీద ముస్లిముల పెత్తనం ఉంటుందని వాళ్ల భయం. స్వాతంత్ర్యం కోసం ముస్లింలు చేసే ప్రతిపాదన అమాయకమైంది కాదని హిందువులకి తెలుసు. బ్రిటిష్ వాళ్ల రక్షక చత్రం కింద నుంచి హిందువుల్ని బయటికి లాగడానికే దాన్ని వాడతారు, అప్పుడు ఇరుగు పొరుగున ఉన్న దేశాలలో సంది చేసుకుని వాళ్ల పల్తానుతో అణగదొక్కుతారు. ముస్లింలకి స్వాతంత్ర్యమే కడపటి లక్ష్యం కాదు. ముస్లిం రాజ్ స్థాపనకి అదొక మార్గం మాత్రమే. అధినివేశ ప్రతిపత్తి రీత్యా చూసినా విస్మయం మిగులుతుంది. ఏమంటే ముస్లింలు దానికి బద్దులై ఉండరు. అధినివేశ ప్రతిపత్తి కింద హిందువులు హిందూరాజ్ ని తమ నెత్తిమీద రుద్దుతారనీ, ఒక మనిషికి ఒకే ఓటు అన్న సూత్రాన్ని సాకుగా తీసుకుని అలా లబ్ధి పొందుతారని భయం. ముస్లింలకి ఎంత రాయితీ ఇచ్చినా ఆ సూత్రం వల్ల హిందువుల వల్ల హిందువుల కోసం ఏర్పడే హిందూ రాజ్యం రాకుండా పోదు. అది అంతేత భవిష్యత్తు గురించిన తీవ్ర విస్మయం భారతదేశానికి రాపిపెట్టినట్టే ఉంది, భారతదేశం ఏకైక సమగ్ర దేశంగా ఉండాలని ఒత్తిడి చేస్తే.

సమైక్య భారతం అనే ఆదర్శం పోరాడదగిన ఆదర్శమేనా అని ఆలోచించాలి. ఒకవేళ భారతదేశం అలా ఉన్నా అది ఒక సజీవ మూర్తిగా ఉండలేదు. పేరుకి భారతదేశం ఒక దేశంగానే ఉండచ్చు, యదాద్వానికి పాకిస్తాన్, హిందూస్తాన్ అని రెండు విడి దేశాలుగానే ఉంటుంది. ఏదో బలవంతపు బ్రాహ్మణాధ్యం లాగా, కృత్రిమ కలయికతో ఉంటుంది. ద్వైజాతీయ సిద్ధాంతం ఒత్తిడితో మరి అలా తయారవుతుంది. ఉన్నదున్నట్టుగా చెప్పాలంటే ఏకత భావనకి యదార్థ, వాస్తవ భారతం మీద ఏ పట్టు లేదు. సామాన్య భారతీయుణ్ణి ఏ మాత్రం మరిపించదు. వాళ్లు హిందువులైనా, ముస్లింలైనా గానీ. వాళ్ల వాళ్ల దృక్పథాలు వాళ్లు బతికే లోయల్లో సీమితమై పోయాయి. అయితే అది ఉభయ పక్షాల్లోనూ ఉన్న కాలానిక, ఆ కుతర్క మనస్సులని అలరించింది. ఆ ద్వైజాతీయ సిద్ధాంతం ఏకత కావాలన్న మమకార పూరిత కామన పెరగడానికి కూడా సందు వదలదు. ద్వైత సిద్ధాంత క్రిమి ప్రజా జీవితంలో విస్తరిస్తుంది. ఏదో ఒక రోజున ఆ బలవంతపు ఏకతని నిర్మూలించే జీవన్మరణ పోరాటం చేసే మనస్తత్వాన్ని కల్పించి తీరుతుంది. ఏ బలవత్తర శక్తి కారణంగానో ఆ నిర్మూలన జరగకుండా ఆగినా, ఒకటి మాత్రం భారతదేశానికి మూడి తీరుతుంది. అంటే ఆ ఏకత భారతదేశపు మూలుగుల్ని ఏల్లేస్తూనే ఉంటుంది. దాని సంయోగాన్ని వదులు చేస్తూనే ఉంటుంది, తన ప్రజల ప్రేమాభిమానాల మీద పట్టుని దుర్బలం చేసుకుంటూనే ఉంటుంది. నైతిక పాదార్థిక

వనరుల ఉపయోగాన్ని వాటి వృద్ధిని అడ్డ లేకపోయినా, నిరాకరిస్తూనే ఉంటుంది. భారతదేశం రక్తహీనమై జబ్బు పడ్డ రాజ్యం అవుతుంది. నిష్ప్రయోజకంగా, జీవచ్ఛవంలా, ఖననం జరక్కపోయినా మృతంగా పడి ఉంటుంది.

ఇలా బలవంతంగా రుద్దిన ఏకతకి మరో అవనుకూలత ఉంది. అది హిందూ-ముస్లిం సమన్వయ పరిష్కారం చూడాల్సిన ఆవశ్యకత. పరిష్కారాన్ని చేరుకోవడమనేది ఎంత దుర్బలమో ఎవళ్లు ఎవళ్లకి చెప్పనక్కర్లేదు. పేరుకి భారతదేశం పాకిస్తాన్ అని విడిపోవడం తప్ప, మరి లేనిది ఏమిటి? దేశంలో ఇతర ప్రయోజనాలకి ముప్పు లేకుండా, ఇక ఇవ్వగలిగింది ఏమి ఉంటుందో ఉటంపడం కష్టం. సరే, కష్టనష్టాలు ఏం ఉన్నాగానీ, ఈ బలవంతపు ఐక్యం కొనసాగితే గణక భారతదేశానికి రాజకీయ పురోగతి ఉండదు. మత సమన్వయ పరిష్కారం అయి తీరాల్సిందే. నిజానికి మత సమన్వయ పరిష్కారం - బహుశా ప్రస్తుతానికి ఒక అంతర్జాతీయ పరిష్కారం, ఆపై న హిందువుల్ని, ముస్లింలని రెండు వేర్వేరు జాతులుగా చూడడం - బలవంతపు ఐక్యంలో ప్రతి అంగుళం రాజకీయంగా ముందుకు సాగడానికి పూర్వ నిబంధనగా తయారవుతుంది.

ఈ బలవంతపు ఐక్యం వల్ల వచ్చే మూడో అనర్థం ఇంకోటుంది. మూడవ పక్షం డివిడెడ్ తొలగిపోదు. మొదట్లోనే, రాజ్యాంగం - అలాంటిదంటూ ఏర్పడితే - పరస్పరం అనుమానించే, శత్రుపూరిత రాజ్యాల పెడరేషన్ గా ఉంటుంది. ఆ రాజ్యాలు తమకిగా తాము మూడోపక్షం కావాలని కోరుకుంటాయి, ఏదన్నా పేచీ వస్తే మధ్యవర్తిత్వం చెయ్యడానికి - వాటి మధ్య అనుమానం, శత్రుత్వం ఉండడం వల్ల పరస్పర చర్యల ద్వారా అవి తృప్తికరమైన పరిష్కారాలకి రాలేవు. భవిష్యత్తులో భారతదేశానికి బ్రిటిష్ వాళ్లకి వ్యతిరేకంగా ఉండే ఐక్యం కూడా ఉండదు. గతంలో ఎందరికో హృదయాలు పొంగింప చేసిన ఐక్యం, ఏమంటే ఆ రెండు దేశాలూ ఒకదానికి ఒకటి ఎంత ఉత్తర దక్షిణ ధృవాల్లా తయారయి ఉంటాయంటే, ఎన్నటికీ బ్రిటిష్ వాళ్లకి వ్యతిరేకంగా ఐక్యంగా ఉండలేవు, రెండవదిగా, ఆ రాజ్యాంగానికి పునాది హిందువులకి ముస్లింలకి మధ్య పరిష్కారం, అలాంటి రాజ్యాంగం సాధ్యం లేకుండా సాగాలీ అంటే మూడోపక్షం ఉండాలి. ఆ ఉండడం కూడా తగినంత సాయుధ బలంతోనని గుర్తించాలి. ఆ పరిష్కార భగ్నం కాకుండా చూపేందుకు అది అవసరం.

మరి దీనింతటి అర్థమూ ఏమిటయ్యా అంటే రాజకీయ భవిష్యం భగ్నం కావడం. హిందువులూ, ముస్లింలూ కూడా ఎంతో అప్రీక్షించే ఆ భవిష్యం, ఎంతగానో వాళ్లు మనుషూర్వకంగా కాంక్షించే భవిష్యంతో భగ్నం కావడం. లేకపోతే రెండు కుమ్ములాడుకునే జాతులు ఒకే దేశం ఒడిలో, ఒకే రాజ్యాంగం నీడలో బందితమై పోతే ఇలా కాక మరి ఎలాగ ఉంటుంది?

ఇండియా భారత, పాకిస్తాన్లుగా విడిపోతే ఏర్పడే ఈ దృశ్యంలో ఈ చీకటి దృశ్యాన్ని

పోర్చుగీసు చూడండి. విభజన వల్ల, ఎవళ్ళకీ వాళ్ళ నిర్దేశించుకున్న భవిష్యం పరిపూర్ణ చేసుకోవచ్చు. ముస్లింలు తమ పాకిస్తాన్ కి స్వాతంత్ర్యాన్నో, అధినివేశ ప్రతిపత్తిని, తమకి ఏది మంచిది అంటే దాన్ని ఎంచుకోవచ్చును. హిందువులు స్వాతంత్ర్యాన్నో, అధినివేశ ప్రతిపత్తిని తమ పరిష్కృతులకి ఏది స్పష్టతే దాన్ని ఎంచుకోవచ్చును. ముస్లింలు హిందూరాజ్ పీడకల నుంచి విముక్తులవుతారు. ఈ విధంగా రాజకీయ పురోగతి ఇద్దరికీ ముగముంగా తయారవుతుంది. నిస్సహకారతమ లక్ష్యం గురవతుందేమో వన్న భయం నుంచి, ఆశ, కాంక్షా పరిపూర్ణత దారి వస్తుంది. భారత దేశం ఏ రాజకీయ పురోగతి సాధించాలన్నా మత సమన్వయ పరిష్కారం అందుకవసరమైన పూర్వ నియమం అవుతోంది. కాని అప్పుడు పాకిస్తాన్, హిందూస్తాన్ దేశాలు అలాంటి పూర్వ నిబంధన శృంఖలాల నుంచి స్వేచ్ఛ పొందుతారు. మై నార్టీ వర్గాలతో పరిష్కారం అనేది పూర్వ నిబంధనగా ఉన్నా దాన్ని సాధించడం ఏమంత కష్టం కాదు. ఉభయపక్షాల మార్గం ఈ అవరోధం నుంచి విముక్తమవుతుంది. పాకిస్తాన్ కు మరో లాభం కూడా ఉంటుంది. దాన్ని గురించి చెప్పుకోవాలి. హిందువులకి ముస్లింలకి మధ్య విద్వేషం ఉంది, దాన్ని అంతమొందించకపోతే భారతదేశ శాంతికి, అభివృద్ధికి ప్రాణాంతక మవుతుంది. ఈ విషయాన్ని సర్వే సర్వత్రా అంగీకరిస్తూనే ఉన్నారు. అయితే ఓ విషయాన్ని మర్చిపోతున్నారు. దురంతం సంభవించేది పరస్పర విద్వేషం వల్లకాదు, దాన్ని ప్రదర్శించడానికి ఉమ్మడి రంగం ఉండబట్టి. అదే ఆ విద్వేషాన్ని ఆచరణకు లాగుతోంది. ఇంకోలా ఉండడానికి లేదు. ఇద్దరికీ ఆదుర్దా కలిగించే అంశాలలో నటించటమని ఇద్దరినీ అడిగితే స్వతహాగా ఉన్న విద్వేషాలు తప్ప మరేం ప్రదర్శనకి వస్తాయి? ఇప్పుడు పాకిస్తాన్ పథకానికి సాకర్యం కలుగుతుంది. అంటే, హిందువులకి ముస్లింలకి మధ్య పచ్చగడ్డి భగ్గుమనే సాంఘిక విద్వేష నాటక ప్రదర్శనకి రంగమే ఉండదు. భారతదేశాన్ని ఎన్నో ఏళ్లుగా చీల్చి తెండాడైన కల్లోలాలకి, శాంతి భద్రతల విఘాత హేతువుకి వణికిపోయే భయం పోతుంది. ఇక ఆఖరిది మూడవ పక్షం ప్రమేయం లుప్తం కావడం. ఈ జలవంతపు ఐక్యం వల్ల ఒకళ్ళ మీద ఒకళ్ళకి పడే అవరోధాల నుంచి విముక్తి అయి, పాకిస్తాన్ భారతదేశాలు, అంతర్గత విఘాత భయం లేకుండా సుస్థిరమైన రాజ్యాలుగా వృద్ధి చెందుతాయి. రెండు విడి భాగాలుగా, అవి వాటి వాటి భవిష్యత్తుని సాధించుకుంటాయి, ఏక ఖండంలో భాగాలుగా ఉన్నప్పుడు సాధించుకోనేవి దాన్ని సాధించుకుంటాయి.

సమైక్య భారతాన్ని కోరుకునే వాళ్ళ 1923లో కాంగ్రెస్ అధ్యక్షునిగా మహాత్మాజీ ఆరీ తెప్పన మాటల్ని గుర్తుంచుకోవాలి. భారతీయుల మధ్య ఐక్యం గురించి చెబుతూ మహాత్మాజీ ఆరీ ఇలా అన్నాడు :

“ఈ సువిశాల భరతఖండాన్ని తప్పదారి పట్టించే ప్రతిపక్ష ఐక్యం అన్న భావన కంటే, మరో జలవత్తర నవీన శక్తి ఏదన్నా ఐక్యం చేస్తే తప్ప ఇది ఒక భౌగోళిక భ్రష్టపడంగానే మిగిలిపోతుంది.”

పగ్గాలు వెయ్యకుండా విడిచిపెట్టే సూతన శక్తి ఇంకా ఏదన్నా మిగిలి ఉందా? ఇతర శక్తులన్నీ ఉడిగిపోయేయి, కాంగ్రెస్, రోజువారీ ప్రభుత్వంగా మారేక, 'ప్రజా సంబంధాల' ప్రచారికలో సూతన శక్తిని కనిపెట్టింది. ముస్లిం నాయకుల్ని ఉపేక్షించో, పక్కన పెట్టో హిందూ ముస్లిం ప్రజా బాహుళ్యం మధ్య ఐక్యాన్ని రూపొందించడానికి కాంగ్రెస్ ఆలోచన చేసింది. ఈ పథకం, లేబర్‌ని "టోరీ బంగారం"తో కొనాలని బ్రిటిష్ కన్సర్వేటివ్ పార్టీ చేసిన లాంటిది, అసలు విషయం చెప్పాలంటే. కొన్ని పన్నుపులు యజమానికి ఎంతో ప్రయమైనవి ఉంటాయని అతనికే వాటి విలువ తెలుసనీ, ఏ ప్రలోభాలకీ, మోసాలకీ లొంగదీసినా అతను వాటిని వదులుకోలేడనీ - అలాంటి ప్రయత్నాలు నిరసననీ, పగనీ కలగజేస్తాయి తప్ప మరొకటి కాదనీ, కాంగ్రెస్ మరిచిపోయింది. ఓ మతవర్గం రాజకీయాధికారాన్ని పరమ పవిత్రంగా ఎంచుతుంది, ముఖ్యంగా నిరంతర బెదిరింపులకీ, సవాళ్లకీ గురయినప్పుడు తన స్థానాన్ని కాపాడుకోవడానికి దానికి ఉన్న మార్గం అల్లా రాజకీయ అధికారమే. తప్పుడు ప్రచారం ద్వారా దాన్ని తప్పించే ప్రయత్నంగాని విషయాన్ని మరుగు పరిచే ప్రయత్నం గాని దాని పోరాట పటిమని తగ్గించడంలో బానిసలాగా ఆణిగి ఉండేట్టు వెయ్యడంతో సమానం. ఐక్య సాధననేది ఓ మార్గమే కావచ్చు, కాని ఏవ్యమైన పద్ధతి. ఏమంటే ప్రతిపక్షాన్ని తప్పుడు మార్గంలో, అదర్బరీతిలో అణచి ఉంచే పద్ధతి అది. దానివల్ల ఏ ఐక్యమూ కాదు. దానివల్ల ఆయాసం, విద్వేషం, పగ మాత్రమే వస్తాయి. కాంగ్రెస్ వాళ్ల "ప్రజా బాహుళ్య సంబంధాల" పథకం చేసింది సరిగ్గా ఇదే. ఈ పిచ్చి పథకమే పాకిస్తాన్ అవిర్భావానికి చాలా అనుకూలించిందని చెప్పేందుకు సందేహం లేదు.

"ప్రజా బాహుళ్య సంబంధాల"ని రాజకీయ తులాదండంగా వాడుకోవాలని ఆలోచించి, ప్రయోగించడం దురదృష్టం. ఆ పథకాన్ని సాంఘిక ఐక్యానికి తోడ్పడే శక్తిగా ఇంకా బలంగా వాడుకుని వుండచ్చు. కాని దాని వల్ల హిందువుల్ని ముస్లింలనీ విడొగొట్టే గోడని పగలగొట్టడం జరిగేదా? హిందువుల్ని ముస్లింలనీ దగ్గరికి తెచ్చే సాంఘిక బంధం ఏదీ లేకపోవడం ప్రతి భారతీయుడికీ బాధ కలిగిస్తుంది. ఒకళ్లతో కలిసి ఒకళ్లు భోజనాలు వెయ్యడం లేదు, అంతర్వివాహాలు లేవు. వాటిని తెచ్చిపెట్టగలమా? వాళ్ల పండుగలు వేరు. వాటిని హిందువులు అనుసరించేట్టు వెయ్యగలమా? లేకపోతే వాటితో కలిసేట్టు వెయ్యగలమా? వాళ్ల వాళ్ల మతభావనలు విభేదించడమే కాదు, ఒకళ్ల భావనలంటే ఇంకొకళ్లకి వికారం. దాంతో మతవేదిక మీద ఒకళ్లు ప్రవేశించడమంటే మరొకళ్లు నిష్క్రమించడమే. వాళ్ల సంస్కృతులు వేరు. వాళ్ల సాహిత్యాలు, చరిత్రలు వేరు. వేరు కావడమే కాదు, ఒకళ్లని ఒకళ్లకి రుచించవు. ఒకళ్లని ఒకళ్లకి వికారం, వెలవరం పుట్టిస్తాయి. జీవిత నిత్య జలధార నుంచి వాళ్లని ఎవళ్లైనా నీరు తాగించగలరా? ఇద్దరూ కలుసుకునే ఉమ్మడి జాగాయే లేదు. దేన్ని తయారు వెయ్యనూ లేము. అసలు సరై నంత ముఖాముఖీ సంబంధాలు కూడా లేవు, అనుభూతుల్ని, ఉమ్మడి సంస్కృతిని పంచుకోవడం మాట సరేసరి. ఇద్దరూ కలిసి బతకరు. ఎవళ్ల బతుకులు

వాళ్లని విడివిడిగా. హిందువులు గ్రామాల్లో ఉంటారు, ముస్లిములు బస్తీల్లో ఉంటారు హిందువులు మెజార్టీగా ఉన్న రాష్ట్రాల్లో, ముస్లిములు మెజార్టీగా ఉన్న రాష్ట్రాల్లో హిందువులు బస్తీల్లోనూ, ముస్లింలు పల్లెల్లోనూ ఉంటారు. ఉన్న చోటుల్లోనేనా విడివిడిగా ఉంటారు. ప్రతి పల్లెటూళ్లో, ప్రతి బస్తీలో హిందువుల పేటలూ, ముస్లింల పేటలూ విడివిడిగా ఉంటాయి. ఇద్దరూ పొల్గొనడానికి తగ్గ ఉమ్మడిది ఏదీ లేదు. వ్యాపారం కోసం కలుస్తారు, చంపుకోవడం కోసం కలుస్తారు. ఒకళ్ళతో ఒకళ్ళు స్నేహం చేసేందుకు కలవరు. వ్యాపారం అగత్యం లేకపోయినా, చంపుకునే సందర్భం లేకపోయినా కలవరు, కలవడం మానుకుంటారు. శాంతిగా ఉన్నప్పుడు హిందూ పేటలు, ముస్లిం పేటలు రెండు పరాయి శిబిరాల్లా ఉంటాయి. యుద్ధం వచ్చిందో రెండు శిబిరాలూ సాయుధ శిబిరాలవుతాయి. శాంతి సమయాలూ, యుద్ధ సమయాలూ తక్కువ వ్యవధిగానే ఉంటాయి. కాని ఆ విరామ సమయాన సదా ఉద్రిక్తంగానే ఉంటుంది. అలాంటి అవరోధాలు ఉండగా ప్రజా బాహుళ్య సంబంధాలు ఏం చేస్తాయి? అవరోధం దాటిపోలేవు, అసలైన సజీవ ఐక్యాన్ని ప్రసాదించడమా సరేసరి.

అనువాదం : ఆర్వియార్

- * పర్ ఆబ్దుల్ రహిమ్ లాంటి సాత్వికుడు కూడా ఈ విద్యేపం వెళ్లడంచేడు. 1925 డిసెంబరు 30న ఆలిఘర్లో జరిగిన ముస్లింలీగ్ సమావేశానికి ఆదర్శవంత పాపస్తూ హిందువుల కుటీరి యత్నాలని నిరసించేడు. "ఓర్వీ, పంపుట రూపాల్లో ముస్లిం పక్షియుల మీద దాడినీ, హిందూ మహాసభ ఎత్తుల్ని, లాలా లజపత్ రాయ్, స్వామి శ్రద్ధానంద లాంటి నాయకుల చర్యల్ని" ఆయన ఖండించేడు. స్పానియర్డ్ మార్చ్ ని స్టైయిన్ సుంచి తరిమి వేసినట్లుగా భారతదేశం సుంచి ముస్లింలని తరిమెయ్యాలని కొంతమంది హిందూ నాయకులు బహిరంగంగానే అన్నారు. ముసల్మాన్లు హిందువులకి మిగుడుపడరు. తాము ఉన్న కృత్రిమ పరిస్థితుల దర్మమా అని హిందువులు పై తెయ్యగా ఉన్నారు. ఇంగ్లీషు వాళ్లకి కూడా వాళ్ల విపరీతాల ప్రచారం జెడురు పుట్టిస్తోంది. ప్రభుత్వ ఉద్యోగాల్లో ఉన్న ముసల్మాన్లని చిన్నచూపు చూడ్డంలో కూడా హిందువులు వేర్పరులే. హిందూ విశ్వాసాల్ని మన్నించేవాళ్లని తప్ప హిందువులు ఎన్నడూ లేవంతగా ముస్లింల పట్ల రెచ్చగొట్టే వైఖరినీ, దుందుడుకు వైఖరినీ స్పష్టం చేశారు. హిందువుల చేతిలో ఉంచలేరు, ఆత్మరక్షణ కోసం.

భాగం 5

పాకిస్తాన్ సమస్య గురించి

పాకిస్తాన్ ఉండతగునా ?

పాకిస్తాన్ సమస్య గురించి

పాకిస్తాన్ సమస్య గురించి ముందు పేజీల్లో ప్రస్తావించుకున్న విషయాల్ని వరుసగా అర్థం చేసుకున్నాడు. కేవలం సమస్యకు ఉన్న రెండువైపుల నుండి ఉత్పన్నమయ్యే సమస్యలను మూలమే చెప్పి అసలుకు నా వ్యక్తిగత అభిప్రాయాలేమిటో వ్యక్తీకరించలేదని ఒకవర్గం వారు ఆరోపించారు. ఇది నిజం కాదు. ముందు భాగాలను చదివిన ఎవరికైనా సరే, నేను అన్ని ప్రశ్నలకూ కాకపోయినా చాలా ప్రశ్నలకు ఖచ్చితంగా, విద్విష్టంగా నా అభిప్రాయాలను ప్రకటించానని ఒప్పుకుంటాడు. ప్రత్యేకించి ఈ వివాదంలో రెండు ముఖ్య ప్రశ్నలైన ముస్లిములు ఒక జాతి? పాకిస్తాన్ కు వాళ్లు అర్హులా? వాళ్లకు వస్తు పునాది ఉందా? అనే ఈ వివాదంలోని రెండు ప్రశ్నలను ప్రకటించడంలో విఫలమయ్యానని వాళ్లనడం లేదు కాని మినహాయింపు లేకుంటే ఆచరణలో నిరపేక్ష అవి భావించే కొన్ని ప్రతిపాదనలపై ఆధారపడ్డానన్నదే వాళ్ల బాధ.

“మీ అంతిమ నిర్ణయాలకు అతి సాధారణమైనవి కావా? ఏ సాధారణ ప్రతిపాదననైనా పరిస్థితులకు పరిమితులకు లోబడి ఉండవా? కొన్ని జటిలమైన సమస్యల విషయంలో మీరు క్లుప్తంగానూ దూకుడుగానూ వ్యవహరించారా? “న్యాయబద్ధంగా శాంతియుతంగా పాకిస్తాన్ ఎలా సాధ్యమో మీరు నూచించారా?” అని నన్ను ప్రశ్నించారు. అయితే ఈ విమర్శ కూడ అంతా సరికాదు. ఈ ప్రశ్నలను నేను చర్చించకుండా వదిలి వేశాననడం నబబు కాదు. వీల్పైన వ్యాఖ్యానం సంక్షిప్తంగానూ ఉండియుండవచ్చు. ఇక్కడో అక్కడో చెప్పినట్లు కన్పించవచ్చు. వీరి వీమైనా, ఈ విమర్శ శక్తివంతమైనదని ఒప్పుకోవడానికి నేను సిద్ధపడుతున్నాను. వైఫల్యాన్ని సరిదిద్దుకోవడం నా బాధ్యత. కాబట్టే దిగువ పేర్కొన్న అంశాలను పరిశీలించడానికి ఈ భాగాన్ని ప్రత్యేకిస్తున్నాను.

1. పాకిస్తాన్ అనే ముస్లిముల వాదాన్ని ప్రభావితం చేయగల పరిమితమైన పరిశీలనాంశాలేమి?
2. పాకిస్తాన్ సమస్యలేవి? వీటికి పరిష్కారమేమి?
3. పాకిస్తాన్ సమస్యపై నిర్ణయం చేసే అధికారం ఎవరికుంది?

పాకిస్తాన్ ఉండతగునా ?

I

క్రితం వరకు జరిగినదంతా చూశాక "పాకిస్తాన్ ఉండదగునా" అని శంకితుడు జాతీయవాది, సాంప్రదాయవాది, పాత ప్రపంచపు భారతీయుడైన వారెవరూ అడగకుండా వుండలేరు. అలాంటి దృక్పథాన్నివరూ అంత తేలికగా తీసి వేయలేరు. పాకిస్తాన్ సమస్య వాస్తవానికి ఎంత తీవ్రమైనదంటే అది కేవలం ముస్లిములను పాకిస్తాన్ ప్రచారకులను ప్రశ్నించ యుక్తమైన చక్కని ప్రశ్నగాక మనందరికీ కూడ చాలా ముఖ్యమైనదని ఒప్పుకోవాల్సిందే. అంత ముఖ్యంగా తీసివెయ్య వీలులేని శక్తివంతమైన పరిమితులుండబట్టే పాకిస్తాన్ కోరిక ఎంత ప్రాముఖ్యత గల అంశమో అవగతమౌతుంది. కేవలం ఈ పరిమితులను వర్ణించినంత మాత్రాన వాని ప్రభావాన్నీ అర్థమయ్యేలా చేయలేం. ఈ విషయం వాటిని చూస్తేనే తెలుస్తుంది. అలాంటప్పుడు, పాకిస్తాన్ కోరికకు మద్దతుగా బలీయమైన సాక్ష్యాధారాలను చూపాల్సిన భారం ముస్లింలపై ఆజ్ఞాపూర్వక విధిగా వుంది. యదార్థంలో పాకిస్తాన్ అనండి. ఇంకా తేటతెల్లంగా ఇండియా విభజన అనండి. ఎంత తీవ్రమైనదంటే ముస్లింలు కేవలం సాక్ష్యాధారాలు చూపగలగడమే గాదు అంతర్జాతీయ ట్రిబ్యునల్ వారు వ్యాజ్యం గెలవగలిగేంత పటిష్టంగా ఆ సాక్ష్యాలు ఉండాలి. ఈ పరిమితుల వెలుగులో పాకిస్తాన్ వ్యాజ్యానికి ఉండే భవిష్యత్తు ఏమిటో పరిశీలిద్దాం.

II

మరథంగా వేరు వరచడాని కనునైన విధంగా ఇండియాలోని ముస్లింలు కొన్ని నిర్ధారిత ప్రాంతాల్లోనే సమీకృతమై వున్నంత మాత్రాన పాకిస్తాన్ ఉండదగునా? ముస్లిం జనాభా కొన్ని నిర్ధారిత ప్రాంతాల్లోనే ఎక్కువగా ఉండవచ్చు. ఆ ప్రాంతాల విభజనకు తగిన

విధంగా కూడ ఉండవచ్చు. అంతమాత్రాన విభజన గురించి ఆలోచించే ముందు ప్రకృతి దృష్టి ఇండియా ఒకే ఒక భౌగోళిక భాగమన్న ప్రాథమిక వాస్తవాన్ని ఎవరూ విస్మరింపరాదు. భారతీయులు ఎప్పుడూ కొట్టుకుంటూనే వున్నారు. వీరిలో కలహం వైఖరి ఎప్పుడూ పోతుందో ఏమో ఏ త్యాగిష్కడు కూడా చెప్పలేదు. ఈ వాస్తవాన్ని ఒప్పుకుందాం. అయితే దీనివల్ల తేలేదేమిటి? భారతీయులు కలహం ప్రియులన్న అంశం మాత్రమే. అంతమాత్రాన ఇండియా భౌగోళికంగా ఒకే ఒక భాగమన్న వాస్తవానికి తోక లేదు. దాని ఏకత ప్రకృతంతా పురాతనమైంది. ఈ భౌగోళికమైన ఏకతలో అంతర్లీనంగా సాంస్కృతిక ఐక్యం కూడ అనాదిగా వుంటూ వస్తుంది. వర్ష విధ రాజకీయ, జాతి విభజనలని ఎదురొడ్డి నిలబడగల్గింది ఈ సాంస్కృతిక ఏకత్వం. ఏ రకంగా చూసిన గత నూట ఏబై సంవత్సరాలుగా సాంస్కృతిక, రాజకీయ, చట్ట పరిపాలనా సంస్థలన్నీ ఒకే గొడుగు క్రింద పనిచేస్తున్నాయి. పాకిస్తాన్ గురించిన ఏ చర్చకయినా భారతదేశ మౌలిక ఏకత అన్న అంశం శాసనాత్మకంగాకున్నా పునాదిగా వుంటుంది. వాస్తవంలో ఇదివరకే రెండు రకాలైన ప్రస్తుతమైన విభజనలన్న వైవాన్ని గుర్తించగలగాలి. ఒకేరకమైన విభజన ప్రస్తుతం అనుకునే విభజనకు ముందున్న స్థితిలో మొదలౌతుంది. కాబట్టి ప్రస్తుతం విభజన అనేది ఒకప్పుడు విడివిడిగా ఉండి తర్వాత విలీనం చేయబడిన ప్రాంతాల విచ్ఛేదన మాత్రమే. నిరంతర ఏకత అనే భావనతో ప్రారంభమయ్యేది మరో విభజన. కాబట్టి ఇవి రెండు వేరు వేరు. అవి రెండవ విధంగా చూసినట్లయితే ఒకే మొత్తంగా ఉన్న ప్రదేశాన్ని వేర్వేరు భాగాలుగా చీల్చడమే విభజన అవుతుంది. మొదటి రకమైన విభజనలో ప్రాదేశిక ఏకత మూల బిందువు కాదు. అంటే మనం అనుకునే ఏకతకు పూర్వమే అనైక్యత ఉండి వుంది కనక విభజన అనేది యధాస్థితికి చేరడమే అవుతుంది. అందుచేత ఇదంత విభ్రాంతికరం కాదు. కాని భారతదేశం లో ఏకత అనేది మూలబిందువు. కొందరు ముస్లిములకసంతృప్తి కల్గినంతమాత్రాన ఈ ఐక్యతనెందుకు విచ్ఛిన్నం చేస్తారీపుడు? చరిత్ర కాలాల నుండి ఒకే భాగంగా వున్న దాన్ని ఎందుకు చించి వేస్తారు?

III

హిందువులకు ముస్లిములకు మతవైషమ్యాలన్నంతమాత్రాన పాకిస్తాన్ ఉండదగునా? మత వైషమ్యాలన్న విషయం నిర్వివాదాంశం. అంతమాత్రాన, ఒకే దేశంగా ఒకే రాజ్యం క్రింద మనుగడ సాగింప వీలు లేనంత తీవ్రమైనదా ఈ వైషమ్యం అన్నదే ప్రశ్న. కలిసి మెలిసి ఉండాలన్న కాంక్ష 1937 వరకు ఖచ్చితంగా ఉంది. భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935 నిర్మాణ దశలో వుండగా హిందూ ముస్లిం లిరువురూ సమైక్యంగా ఉండాలనే ఆకాంక్షించారు. ఒక దేశం, ఒక రాజ్యాంగం లక్ష్యంగా 1935 చట్ట నిర్మాణ చర్యలలో పాల్గొన్నారు. 1920-35 మధ్యకాలంలో మత వైషమ్యాల స్థితి ఎలా ఉంది? ముందు పేజీలలో పేర్కొన్నట్లుగా

1920-35 మధ్య భారత చరిత్ర మత సంమర్షణల చరిత్ర. ఈ మర్షణలో మనందరం పిగ్గు పడేస్థాయిలో ధన, ప్రాణ నష్టం జరిగింది. 1935 చట్టం తేవడానికి ముందరి 15 నలలలో ఉన్నంతటి మత వైషమ్యం మరెన్నడూ లేదు. అయినా సుదీర్ఘ వైషమ్యపూరిత చరిత్ర హిందూ ముస్లింలు ఒకే దేశంగా ఒకే రాజ్యాంగం క్రింద కల్గి పుండాలనుకోవడం నుంచి నిరోధించలేదు. అలాంటప్పుడు ఇంతటి వైషమ్యం ఇప్పుడే ఎందుకొచ్చినట్లు?

మత వైషమ్యం అనేది ఒక్క భారత దేశంలోనే ఉందా? కెనడా మాటేమిటి? కెనడాలోని ఆంగ్లేయులు ఫ్రెంచి వారి మధ్య సంబంధాల గురించి ఆలెగ్జాండర్ బ్రాడి ఏమంటున్నాడో ఆలోచించండి :

"నాలుగు మూల రాష్ట్రాలకు గాను నోవాస్కాటియా, న్యూబ్రన్స్విక్, ఆంటారియో అనే మూడింటితో అనే ఆచార వ్యవహారాలు గల ఆంగ్లో శాఫ్ట్ ప్రజలు గణనీయంగా ఉన్నారు. అమెరికన్ విప్లవ కాలంలో 50,000 మంది ఏకసామ్రాజ్య విధేయులు ఊచకోత బారి నుండి తప్పించుకోడానికి ఉత్తరం వైపు కనుమలు దాటి వచ్చి అక్కడి నిర్జన ప్రదేశంలో నివాసాలేర్పరచుకొన్నారు. అమెరికా విప్లవానికి ముందు నోవాస్కాటియాకు స్కాచ్, అమెరికన్ ఆవాసా కంక్షితులు ఎక్కువ సంఖ్యలో వస్తుండేవారు. అయితే అన్ని కాలాలలోనూ విప్లవానంతరం గ్రేట్ బ్రిటన్, ఇర్లండు నుండి వలస వచ్చిన వారితో విధేయుల ప్రాంతాలు నిండిపోతాయి.

దీనికి భిన్నమైంది క్యూబెక్ రాష్ట్రం. జాతి, మత, అడ్డంకుల కారణంగా బ్రిటిష్ జాతుల కఠినమైన ప్రత్యేక సాంస్కృతిక భాగంగా ఫ్రెంచ్ కెనడా 1867 వరకూ వుంది. మధ్యయుగాల నాటి తీవ్రత గల కాలేతిక విశ్వాస ప్రభావితమై వారు తమతో కల్గి ఉంటున్న పూర్వీకానిష్ఠులు, కాలివిక్ ప్రాటెస్టంబంట్లు పట్ల గౌరవ రాహిత్యాన్ని పెంచుకున్నారు. మతపరంగా కాక సామాజిక కోణం నుంచి చూసినట్లయితే ఇంగ్లీషు ప్రాటెస్టంట్లు వారు ప్రజాస్వామ్యం, వాస్తవిక వాదం ఆధునికత వైపు మొగ్గారు. కాగా కాలిక్యులైన ఫ్రెంచీవారు పితృత్వారాధన, ఆదర్శవాదం వైపు మొగ్గారు. గతాన్ని గురించి గర్వించేవారు.

కెనడా : అధ్యాయం 1

1867లో ఫ్రెంచ్ కెనడా ఎలా ఉండిందో నేటికీ వాస్తవంలో అలాగే ఉంది. ఇంగ్లీషు రాష్ట్రాలలో అంత ప్రభావకరం కాని నమ్మకాలు, ఆచారాలు, వ్యవస్థలపై ఫ్రెంచి కెనడా విశ్వాసం కల్గి వుంది. తమకంటూ ఒక విశిష్టమైన ఆలోచనా విధానం, ఉత్సాహం, విలువలూ కల్గి ఉంది. ఉదాహరణకు, వివాహం విడాకులులాంటి అంశాలపై ప్రజలంగా పున్న ఆలోచనలకు భిన్నమైన దృక్పథాన్ని కల్గి వుంది. కేవలం ఫ్రెంచి కెనడా యేతర కెనడా గాక ఆంగ్లో సాఫ్ట్ ఉత్తర అమెరికాకు కూడా భిన్నమైంది వీరి దృక్పథం.

తెనడాలోని అతిపెద్ద నగరమైన యాంప్రియల్ అక్కడి ఇరువర్గాల ప్రజలు మధ్య సాంగత్యం ఎంత అరుదుగా ఉంటుందో విశదపరుస్తుంది. అక్కడ నూటికి 64 మంది ఫ్రెంచివారు కాగా 24 మంది బ్రిటిష్ వారు. కల్చి మెల్చి ఉండడానికిక్కడ విస్తృత అవకాశాలున్నప్పటికీ రాజకీయ, వ్యాపార విషయాలలో తప్ప మిగిలిన విషయాలలో వారు ఎడముఖం పెడముఖంగాను ఎవరికీ వారే యమునా తీరంగాను ఉంటుంటారు. ఎవరి నివాస ప్రాంతాలువారికే. ఎవరి విక్రయకేంద్రాలు వారివే. జాతీయభావాలు ఇంగ్లీషు వారిలో మరింత పాచు.

ఫ్రెంచి భాషమాట్లాడే తమ సహపౌరులను గురించి తెలుసుకోవడానికి గాని, వారి భాష నేర్చుకోవడానికి వారి ఆచారాలు, ఆకాంక్షల నర్తం చేసుకోవడానికి గాని, వారి లక్షణాలను లోపాలను సునిశితంగా పరిశీలించడానికి గాని - యాంప్రియల్ వామలైన ఇంగ్లీషు వారు ఎటువంటి ప్రయత్నం చేయలేదు. భాషాపరమైన అడ్డుగోడలు ఈ రెండు జాతుల ప్రజలను మరింతగా విడదీశాయి. 1921 జనాభా లెక్కలలో చాలా ఆసక్తికరమైన అంశాలు వెలుగులోకి వచ్చాయి. ఏమంటే తెనడాలో ఉంటున్న ఫ్రెంచి మూల జాతి ప్రజలలో నూటికి 50 మంది ఇంగ్లీషు మాట్లాడలేరు. అలాగే 95 శాతం బ్రిటిషు మూలజాతివారు ఫ్రెంచి మాట్లాడలేరు. యాంప్రియల్ లో కూడ నూటికి 70 మంది బ్రిటిష్ వారు ఫ్రెంచిని నూటికి 34 మంది ఫ్రెంచివారు ఇంగ్లీషు మాట్లాడలేరు. ఒక ఉమ్మడి భాష లేకపోవడమనేది ఈ రెండు జాతుల మధ్య అగాధంగా మారి వారి కలయికను నిరోధిస్తోంది.

"వారి విశిష్ట జాతీయ జీవనాన్ని కొనసాగిస్తూనే బ్రిటిషు వారిలో సంతోషంగా కల్చి వుంటూ, కేవలం వారి జాతికే గాక యావత్ తెనడాకు విధేయులుగా వుంటూ సమోన్నత తెనడా జాతీయతను కూడ అనుభవించడానికి అక్కడి మిళిత రాజ్యాంగం ఫ్రెంచి వారికి అనువైన ప్రభుత్వాన్ని ప్రసాదించింది.

తెనడాలో విశాల జాతీయతా దృక్పథాన్ని పెంపొందించడానికి అక్కడి సమాఖ్య వ్యవస్థ చక్కని మార్గం ఏర్పరిచింది. అయినప్పటికీ ఫ్రెంచి, బ్రిటిషు వారి మధ్య కొన్ని సమయాల్లో జరిగే హింసాయుత సంఘర్షణల మూలంగా సమ్మేళన వ్యవస్థ అందించిన సహకార మచ్చాద్వాలపై తీవ్రమైన ప్రయాస కలుగజేసింది. అనేక సందర్భాల్లో తెనడియన్ విశిష్ట జాతీయతే మరుగున పడిపోయేది.

దక్షిణాఫ్రికా మాటేమిటి? అక్కడి బోయరసలకి బ్రిటిష్ వారికి మధ్య సంబంధాల గురించి తెలిసినవారి కోసం ఇ. హెచ్. బ్రాక్స్ 'ది పాలిటికల్ ప్యూచర్ ఆఫ్ సౌత్ ఆఫ్రికా', (1927)లో ఏమంటున్నాడో చూడండి.

"దక్షిణాఫ్రికా జాతీయత అనేది ఆ దేశంలోని రెండు శ్వేత వర్ణజాతులలోనూ

ఎంతవరకూ ప్రచలితంగా వుంది? ఆఫ్రికాండర్ జాతీయత అనేది అక్కడి ప్రజలంగా ఉన్న మాట వాస్తవమే అయినప్పటికీ అది కేవలం ఒక శ్వేత జాతికి మాత్రమే పరిమితమై ఉంది. ఈ జాతీయతకు వున్నది హాలెండు దేశం నుంచి ఏనాడో వచ్చి స్థిరపడిన వారువయోగించిన భాషపట్ల వారికి గల మక్కువ. ఈ భాష తరువాతి కాలంలో హ్యూగోనాల్ జర్మనీ భాషల ప్రభావంతో కాలక్రమంలో అభివృద్ధి చెందింది. ఆఫ్రికా జాతీయవాదం వేర్పాటుగా ఉండే దోరణిలో ఉంది. దక్షిణాఫ్రికా పట్ల ఎంత విధేయత గల పుత్రరత్నం అయినా మొత్తంగానో ప్రధానంగానో ఇంగ్లీషు మాట్లాడేవాళ్ళకి ఈ జాతీయతలో స్థానం లేదు."

ఈరోజున దక్షిణాఫ్రికా జాతీయతనేది ఉందా? "దక్షిణాఫ్రికా జీవన విధానంలోని కొన్ని అంశాలు ఈ ప్రశ్నకు నిశ్చయార్థక సమాధానాన్ని అనుమతించవు."

జాతీయ సమైక్యం అనే భావనను ఐలహీనపరచే దోరణులనేకం ఇంగ్లీషు మాట్లాడే దక్షిణాఫ్రికా వారి మధ్య కనిపించాయి. ఎన్నో గొప్ప సుగుణాలు కలిగి వున్నప్పటికీ ఈ జాతికి గల ప్రధాన లోపమేమంటే భావనాత్మకత లేకపోవడమే. అవతలి వ్యక్తి దృక్పథంలో చూడలేకపోవడమే. ఈ ఐలహీనతలు అన్నిటికన్నా భాషదగ్గర ఎక్కువగా బయటబడతాయి. ఏదో మొక్కుబడిగానో (సివిల్ సర్వీసులో వుండినందున) లేక పరిస్థితుల ఒత్తిడి మూలంగానో తప్ప ఇటీవలి వరకు ఇంగ్లీషు భాషని అలవాటుగా మాట్లాడే దక్షిణాఫ్రికా వాసులు చాలా కొద్దిమందే ఇంకా అతి కొద్దిమంది మాత్రమే తమ సంభాషణల్లో ఆఫ్రికన్ భాషను వాడారు. అలా మాట్లాడటాన్ని చాలామంది వారికి గల ఆ భాష పరిజ్ఞానానికి విరోధమైతే అవమానకరంగా భావించారు. కొద్దిపాటి సహనం గల వాళ్లు మాత్రం వాళ్ల వాళ్ల ప్రవృత్తిని బట్టి వినోదించడమో ఉద్వేగపడడమో చేసేవారే."

ఇదే అంశంపై మరో సాక్ష్యాన్ని విందాం. ఆ సాక్షి మాన్ ప్రెస్ సాధన్. దక్షిణాఫ్రికాలోని బోర్న్, బ్రిటీషు జాతుల మధ్య సంబంధాలపై ఆయనిలా అంటున్నాడు :

"ముఖ్యంగా వాళ్లు ఉభయలూ కూడ ప్రాప్రెస్టంబ్లే. అయితే మతపరమైన భేదాల కింత పట్టంపు వివ్వని ఈరోజుల్లో ఇదంత ప్రాధాన్యం గల అంశం కాకపోవచ్చు. వాళ్లిద్దరి మధ్య వ్యాపార వాణిజ్యాలు స్వేచ్ఛగా జరిగిపోతూనే వున్నాయి."

"విది ఏమై నప్పటికీ శ్వేతజాతికి చెందిన ఈ రెండు గొప్ప వర్గాల మధ్య అపరిమిత సామాజిక సాంగత్యం ఉండి ఉన్నదనడానికి దాఖలాలు లేవు. దానికి కారణం పెద్ద పెద్ద పట్టణాల జనాభాలో ఇంగ్లీషు వాళ్ళు గణనీయంగా వుండటమనే కొందరు సూచించారు. కనుక సహజంగానే వాళ్లకి గ్రామాల్లో ప్రజల గురించి వారి జీవన విధానం గురించి అంతగా తెలీదు. కాని దేశవాళీ పట్టణాల్లో ప్రాంతాలలో ఉండే బోర్న్ అతిథుల పట్ల సాదర పూర్వకంగా, పేషాపూర్వకంగా వుండే నియమం వుంది. అయినప్పటికీ కేవలం వ్యాపార

వృత్తి అవసరాలకో, ధార్మిక ఇతర సామాజిక ఉత్సాహ వరకో వారి సహకారం పరిమితం తప్ప వారి మధ్య సాంగత్యం విస్తృతం కాలేదు."

ఇంగ్లీషు వాళ్లు గణనీయంగా వుండటమనే కొందరు సూచించారు. కనుక సహజంగానే వాళ్ళకి గ్రామాల్లో ప్రజల గురించి వారి జీవన విధానం గురించి అంతగా తెలీదు. కాని దేశవారీ పట్టణాల్లో ప్రాంతాలలో ఉండే బోర్స్ అతిథుల పట్ల సాదర పూర్వకంగా, స్నేహ పూర్వకంగా వుండే నియమం వుంది. అయినప్పటికీ కేవలం వ్యాపార వృత్తి అవసరాలకో, ధార్మిక ఇతర సామాజిక ఉత్సాహ వరకే వారి సహకారం పరిమితం తప్ప వారి మధ్య సాంగత్యం విస్తృతం కాలేదు".

కాబట్టి మతంపై షమ్సు మనేది కేవలం ఇండియాకే పరిమితం కాదని స్పష్టమవుతుంది. కేవలంలో ఇంగ్లీషు వారిలో రాజకీయంగా సఖ్యతగా ఉండడానికి, ఫ్రెంచి వారికి డచ్ వారితో రాజకీయంగా కల్పి వుండడానికి ఇంగ్లీషు వారికి, స్వీట్జరులాండులో రాజకీయంగా కల్పి వుండడానికి, ఫ్రెంచి, ఇటలీ, జర్మనీ వారికి - వారెవరికీ మతంపై షమ్సు అడ్డుకోదగా నిలువనప్పుడు ఒకే రాజ్యాంగం క్రింద ఒకే దేశంగా భారత దేశంలో హిందూ ముస్లిములు కల్పి జీవించడం అసాధ్యమైన విషయమా?

IV

కాంగ్రెస్ అధికృత పట్ల ముస్లిములు విశ్వాసం కోల్పోయారు కనుక పాకిస్తాన్ ఉండాలనడగునా? కొన్ని సందర్భాలలో హిందువులు ముస్లిముల పట్ల అవలంబించిన క్యూరత్వం, అణగివేత, కాంగ్రెసు అధికారంలో ఉన్న రెండు సంవత్సరాల మూడు నెలల కాలంలో ముస్లిముల పట్ల అనుసరించిన ఉపేక్ష మొదలైన కారణాలను తమకు కాంగ్రెస్ పై విశ్వాసం కోల్పోడానికి కారణాలుగా ముస్లిములు చెప్పవచ్చు. దురదృష్టవశాత్తు ముస్లిముల విచారణకై రాయల్ కమిషన్ ను నియమించాలన్న తనడిమాండుపై జిన్నా వత్తిడి చేయలేదు. అలాగాని చేసి వుంటే ఈ అభియోగాల వాస్తవమేపాటిదో ఆయన తెల్పికోగల్గేవారు. ఈ అభియోగాలపై ముస్లిం లీగ్ కమిటీల నివేదికలు పరిశీలించిన పి తర్వాతే నా ఈ విషయంలో కాంగ్రెస్ పాత రాష్ట్రాలలో ముస్లిం వ్యధల గురించి ఆల్ ఇండియా ముస్లిం లీగ్ కే నియమించబడిన విర్నర్ నివేదికను చూడండి. అలాగే బీహార్ లో ముస్లింల వ్యధల విచారణకై బీహార్ రాష్ట్ర ముస్లిం లీగ్ కూడ ఒక కమిటీని నియమించింది. ఈ నివేదికాంశాలను 13-3-39 నాటి ఆమిత ఐజార్ పత్రికలో ముద్రించగా వాటికి సమాధానంగా బీహార్ రాష్ట్ర సమాచార అధికారి విడుదల చేసిన పత్రికా ప్రకటనను కూడ సంప్రదించవచ్చు. దీనిలో కొంత వాస్తవం ఉన్నప్పటికీ ఎక్కువ భాగం అతిశయోక్తి ఉన్నదనే భావనకు గురౌతాడు. ఈ కమిటీల ఆరోపణలను తిరస్కరిస్తూ సంబంధిత కాంగ్రెస్ మంత్రి పర్గాలు ప్రకటనలు కూడ చేశాయి. కాంగ్రెసు అధికారంలో ఉన్న ఈ రెండు సంవత్సరాల మూడు నెలల కాలంలో విజ్ఞత

ప్రదర్శించి ఉండకపోవచ్చు. మై నారిటింలో విశ్వాసాన్ని ప్రేరేపించి ఉండకపోవచ్చు. కాని అణచివేసే ప్రయత్నం చేయలేదు. అంత మాత్రంచేతం ఇదే విభజనకు హేతువౌతుందా? గతంలో కాంగ్రెస్ కు మద్దతిచ్చిన ఓటరు వాస్తవాన్ని గ్రహించి తెలివితో ఈ సారి కాంగ్రెసుకు మద్దతును మాని వేయవచ్చు గదా? ఒక వేళ కాంగ్రెస్ తిరిగి అధికారంలోకి వచ్చినా కూడ గతంలో తాను చేసిన తప్పిదాని అనుభవంతో లాభపడి తనతుంటరి విధానాలను సంస్కరించుకొని తద్వారా తనగత ప్రవర్తన ద్వారా ముస్లిములలో ఏర్పడిన భయాన్ని పారద్రోలవచ్చును గదా?

V

ముసల్మానులు ఒక జాతి కనుక పాకిస్తాన్ కావాలని కోరువచ్చునా? ఒక ప్రక్క యావత్ ప్రపంచం జాతీయవాద విష ప్రభావాలను నిరకొస్తూ ఏదో ఒక ఆంతర్జాతీయ సంస్థ నాశ్రయించి చూస్తున్న తరుణంలో ముస్లిం జాతీయత మీద సమర్థకుడుగా, పోరాట యోధుడుగా జిన్నా ముందుకు రావడం విచారకరమే. ముస్లిం జాతీయతావాదం పట్ల జిన్నాలో నూతనంగా అంకురించిన విశ్వాసం బాగా పాటుకుపోయింది. కొన్ని భాగాలు విలీన రూతమైన సమాజానికి, అలా కాక కొన్ని భాగాలు కేవలం సరళమైన సమాజాలకు మధ్య తేడా వుంది. స్థిర చిత్తత గల వాళ్లెవరూ దీన్ని కాదనలేదు. కాని జిన్నా మాత్రం ఈ వాస్తవాన్ని గుర్తించి నిరాకరిస్తున్నారు. సమాజమే చీలిపోతున్నప్పుడు రెండు జాతుల ఏర్పాటులాన్ని ప్రతిపాదించడం సమాజాన్ని దేశాన్ని భాయంగా చీల్చడమే అవుతుంది. క్వార్టెల్ మహాయుధు భావించినట్లుగా సమైక్యంగా కలిపి వుంచగానే జీవ శక్తులు అంటే జీవనాడులు లోపించడం అన్న స్థితికి ఇది తార్కాణం. అలా సమాజం విలీనరహిత మవడం విచారించవల్సిందే తప్ప నివారించలేం. కాని అలాంటి జీవ నాడులు ఉన్నప్పటికీ వాటిని కావాలని ప్రయత్నం ముస్లిములు చేయిస్తున్నట్లుగా సమాజాన్ని ఐలపంతంగా విలీన రూతంగావించడం నేరం. వారు ప్రత్యేకంగా వుండాలనే వుద్దేశ్యంతోనే ముసల్మానులు తాము ప్రత్యేక జాతి అంటున్నారు తప్ప వారెప్పుడూ ప్రత్యేక జాతి కాదు. వారు కోరుకున్నట్లయితే వారి నొక జాతిగా మార్చి వేయగల అంశాలు ముసల్మానులలో ఉన్నాయి. అదే సమయంలో, హిందూ ముస్లిముల మధ్య సున్న సాంగత్యాంను అధివృద్ధి చేసినట్లయితే ఒక ప్రజా అవతరింపవచ్చు గదా? అనేకమైన పద్ధతులూ, సంస్కారాలూ, ఆచారాలూ, వారిరువురి మధ్య ఒకేలా ఉన్న విషయాన్నెవరైనా కాదన గలరా? అదే సమయంలో హిందూ - ముస్లిములను మతపరంగా విభజించగల అలవాట్లు, ఆచారాలు, వాడీకలు సంప్రదాయాలు కూడ వున్న వాస్తవాన్నెవరైనా కాదన గలరా! అయితే ఈ రెంటిలో వేనికి ప్రాధాన్యత ఇచ్చి చూసినట్లయితే ఇండియాలో రెండు జాతులుండవలసిన అగత్యం లేదు. విభేదించే అంశాలకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చి చూస్తే మాత్రం రెండు జాతులుండవల్సిన అగత్యం కన్పిస్తుంది. ఇండియన్లు కేవలం ఒకే ప్రజ మాత్రమే గాని వారెన్నటికీ జాతిగా వేరు అన్న దోరణి జిన్నాను నడిపిస్తున్నట్లు కన్పిస్తుంది.

చాలామంది బ్రిటిష్ రచయితలు ఇండియా ఒక జాతి అన్న అంశాన్ని విస్మరించి భారతీయులను కేవలం ఇండియా దేశపు ప్రజలు గానే రాస్తుంటారు. జిన్నా వైఖరి కూడ దీనిలోంచి వచ్చినదే. భారతీయులు ఒక జాతి కాదు ప్రజలే అనుకోవడాం అయితే ఏమిటి? జాతులు గొప్ప సామూహిక వ్యక్తిత్వంగా ఆవిర్భవించక ముందు ప్రజలు మాత్రమే ఉండినారని చరిత్ర పేర్కొంటుంది. ఇండియన్లు కేవలం ప్రజలు మాత్రమే అన్నంత మాత్రానై సగ్గుపడాల్సిందేమీ లేదు. వారనుకొన్నట్లయితే ఒక జాతిగా భారతీయులు ఎదగలేరని నిరుత్సాహపడదగ్గ కారణం ఏదీ లేదు. జాతి అనేది కాల ప్రభావితమూ, కళా ప్రభావితమూ అయినది అని డీజాయిలీ అంటాడు. హిందువులు, ముసల్మానులు కూడ తమను విభజించే అంశాలను మరచి తమను ఐక్య పరచే అంశాలపై కేంద్రీకరించడానికి అంగీకరించినట్లయితే కాలక్రమంలో వారు ఒకే జాతిగా ఎదగడాన్ని నిరోధించగల వహేతుక కారణాలేమీ లేవు. అట్టి జాతీయత అనేది ఫ్రెంచి వారి మాదిరిగానో జర్మనుల మాదిరిగానో అంత సమీకృతమైనది కాకపోవచ్చు. అయినప్పటికీ వారు సారూప్యం గల అంశాలపై ఏకీకృత ఆలోచనల మొత్తమనేది జాతీయతా స్ఫూర్తి వల్ల ఉత్పన్నమయ్యే ఐక్యానికి అనురోమంగా ఉండి అది ఎంతో ఐహుమానకృతంగా ఉంటుంది. తమను కలిపి ఉంచే కారకాలను మరచి కేవలం విభేదాలకే ప్రాధాన్యం ఇవ్వటం ముస్లిం లీగ్ కు భావ్యమా? ఒక వేళ రెండు జాతులే గాని ఆవిర్భవించవలసి వస్తే అది కేవలం ఉద్దేశ పూర్వక రూపకల్పన ద్వారానే గాని పూర్వ నిర్దిష్టమై ఉండి మాత్రం కాదన్న అంశం మరువరాదు.

ఇంత క్రితమే నేను చెప్పినట్లుగా ఇండియా దేశపు ముసల్మానులు వస్తుతా గాని న్యాయతా గాని ఇంకా ఒక జాతిగా పరగణించ అనర్హులు అయితే మాత్రం వారిలో జాతిగా రూపొందగల మూల అంశాలు మాత్రం వున్నాయి. కాని ఇండియా దేశపు ముసల్మానులను ప్రత్యేక జాతిగా అనుమతించినట్లయితే ఇండియా ఒక్కటే రెండు జాతులుగా దేశంగా వుండబోతుందా? కెనడా మాటేమిటి?

కెనడా దేశంలో ఇంగ్లీషు, ఫ్రెంచి అనే రెండు జాతులున్నవన్న సంగతి అందరికీ తెల్సిందే. దక్షిణాఫ్రికాలో కూడ డచ్, ఫ్రెంచి అనే రెండు జాతులు లేవా? స్విట్జర్లాండ్ మాటేమిటి? జర్మన్, ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్ అనే మూడు జాతుల వారు స్విట్జర్లాండులో నివశిస్తున్న విషయం ఎవరికీ తెలిసింది? తామొక ప్రత్యేక జాతి అయినంతనే కెనడాలోని ఫ్రెంచి వారు దేశ విభజన కోరారా? బోయర్ల కన్నా భిన్నమైన జాతి అయినంత మాత్రాన ఇంగ్లీషు వారు దక్షిణాఫ్రికా విభజన కోరారా? స్విట్జర్లాండులోని ఫ్రెంచి, జర్మన్, ఇటాలియన్లు విభిన్న జాతులై నంత మాత్రాన స్విట్జర్లాండును ముక్కలుగా చేయమని ఆందోళన జరగడం ఎవరైనా ఎప్పుడైనా చిన్నారా? ఒకే రాజ్యాంగం కింద, ఒకే దేశంలో పౌరులుగా జీవించినంత మాత్రాన తమ తమ విశిష్ట సంస్కృతులు అంతరించుకోగలవని జర్మనులు, ఫ్రెంచి, ఇటాలియనులెన్నడైనా భావించారా? తద్విన్నంగా ఈ విశిష్ట జాతులన్ని కూడ తమ విశిష్ట

జాతి, సంస్కృతులకే మాత్రం నష్టం లేని విధంగా ఒకే రాజ్యాంగం క్రింద ఒకే దేశంలో వివశించడానికి అలవాటు చేసుకొన్నాయి. కెనడాలో ఇంగ్లీషు వారితో కల్పి జీవించినంత మాత్రాన ఫ్రెంచి వారు ఫ్రెంచి వారు కాకుండా పోలేదు. దక్షిణాఫ్రికాలో బోయర్లతో కల్పి జీవించినంత మాత్రాన ఇంగ్లీషువారు ఇంగ్లీషువారుగాకుండా పోలేదు. ఒకే దేశానికి, ఒకే రాజ్యానికి విదేయులుగా పున్నప్పటికీ జర్మను, ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్లు విశిష్టజాతులుగా కొనసాగుతున్నారు కదా? స్విట్జర్లాండ్లోని జాతీయతలతో మత జాతిపరంగా అత్యంత సారూప్యత గల జాతీయతలు గల్గిన దేశాలు దాని చుట్టూలా వున్నాయి. ఈ సమీప సారూప్యతల నదిగమించి స్విట్జర్లాండ్లోని భిన్న జాతీయతలన్నీ మొదట స్పెస్ జాతీయతలు ఆ తర్వాతే జర్మన్గాని, ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్ గాని.

కెనడాలో ఫ్రెంచి, దక్షిణాఫ్రికాలో ఇంగ్లీషు, స్విట్జర్లాండ్లోని ఫ్రెంచి, ఇటాలియనుల అనుభవాన్ని బట్టి భారత దేశాన్ని పోల్చి చూడండి. ఇండియాలో మాత్రం తద్వీరుద్దమైన పరిస్థితి ఎందుకున్నట్లు? హిందువులు, ముస్లిములు రెండు జాతులుగా విభజితులను కొన్నప్పటికీ, వారు ఒకే దేశంగా ఒకే రాజ్యాంగం కింద ఎందుకు వుండలేదు? ద్వీజాతి సిద్ధాంతం అంటే అర్థం దేశ విభజన తప్పనిసరనా? హిందువులతో కల్పి నివసించినంత మాత్రానే తమ జాతీయత, జాతీయ సంస్కృతులు పోతాయని ముస్లింలెందుకు భయపడుతున్నారు? వేర్పాటు గురించి ముస్లింలు పట్టుదలగా వున్నారంటే అర్థం హిందువులకీ ముస్లింలకీ మధ్య ఎంతో సారూప్యత వున్నప్పటికీ విభజనోగమక జరక్కపోయినట్లయితే హిందువులతో సుదూర సామాజిక సంపర్కం అనివార్యమయినట్లయితే అనలే పరిచబడివున్న తమ ఇస్లామిక్ విశిష్టత అంతరించిపోయే ప్రమాదం ఉందని ముస్లింలు భయపడుతున్నట్లుగా రంగ్రాన్వేషి నిర్ధారిస్తాడు. ముస్లిం జాతీయతే కనుక అంత బలహీనంగా వుండి వుంటే విభజనోద్దేశం కృత్రిమమే గాక పాకిస్తాన్ నినాదానికి వునాది లేకుండా పోతుంది.

VI

స్వరాజ్యమంటే హిందూ రాజ్యమే గనుక పాకిస్తాన్ కావాలని ఆదగవచ్చా; ముస్లిములు ఈ నినాదానికి చాలా సులభంగా స్పందిస్తుంటారు. గనుక దీనిలో నిబిడికృతమై పున్న భ్రాంతి జనితాంశాలను బహిర్గత పరచాల్సిన అవసరం ఎంతై నా ఉంది. మొదటగా హిందూ రాజ్యం పట్ల ముస్లింలకు గల వ్యతిరేకత అంతా కరణ జనితమై నదా లేక రాజకీయజనిత అభ్యంతరమా అన్నది చూడాలి. అదే కనుక అంతా కరణ జనితమై నదంటే ఆ అంతాకరణ విచిత్రమై నదని మాత్రమే ఎవరై నా చెప్పగలరు. మిలియన్లు కోర్టీ ముసల్మానులు అపరిమిత హిందూ రాజం కింద హిందూ రాజ్యంలో ఉంటున్నప్పటికీ ముసల్మానుల నుండి కాని ముస్లిం లీగ్ నుండి గాని ఎటువంటి అభ్యంతరం రాలేదు. ముసల్మానులలో కెనడా బ్రిటిషు రాజ్యానికి అంతాకరణ జనిత అభ్యంతరం లేవనెత్తారు. కాని ఈ రోజున వారికి బ్రిటిషు రాజ్యం నిరభ్యంతరకరమే

గాక వారు దానికి గట్టి మద్దతుదారులు కూడా. బ్రిటిష్ రాజ్యం వల్ల అభ్యంతరం లేదు. సజలం కాని హిందూ ప్రభువు క్రింద హిందూ రాజ్యమన్నా అభ్యంతరం లేదు. కాని స్వరాజ్యమంటే ముస్లింలకు అభ్యంతరం. ఎందుకంటే వారి ఉద్దేశ్యం స్వరాజ్యమంటే హిందూరాజ్యమే. కాని ఈ హిందూ రాజ్య భావన కూడ నిరోధ సమతుల్యాలకు అతీతమైనదన్న భావన వెనుకగల తర్కాన్ని అర్థం చేసుకోవడం కష్టం.

హిందూ రాజ్యానికి గల రాజకీయ అభ్యంతరాలకు ఆధారాలు అనేకం. మొదట ఆధారమేమంటే - హిందూ సమాజం ప్రజాస్వామిక సమాజం కాదనేది. అది వాస్తవమే. మతాంతరీకరణను మినహాయించినట్లైతే, హిందూ సమాజాన్ని సంస్కరించడానికై ఉద్దేశించిన వివిధ సంస్కరణోద్యమాలలో ముస్లింలు పాల్గొన్నారా అని అడగడం భావ్యం కాకపోవచ్చు. కాని ఆ ప్రజాస్వామిక స్వాభావికమైన హిందూ సమాజం నుండి ఉత్పన్నమైనవని భావించే అరిష్టావలన బాధితులైన వారు కేవలం ముసల్మానులే అని అడగడం భావ్యమే కదా? ఈ దేశంలోని లక్షల కొద్దీ ఖూద్రులు, బ్రాహ్మణీతరులు, లక్షల సంఖ్యలో ఉన్న అన్నపుళ్ళు కూడా ఆ ప్రజాస్వామిక స్వాభావిక హిందూ సమాజ పరితమైన హెర పరిణామాల వల్ల బాధపడ్డం లేదా? విద్య, ప్రజా సంక్షేమము రాజకీయ సంస్కరణలు లాంటివి ఎవరికి లభినిస్తున్నాయి. సమాజంలో 10 శాతం కూడా లేని హిందూ అగ్రవర్ణాలచే ఏర్పడ్డ హిందూ పాలక వర్గం మాత్రమే కదా? హిందూ రాజకీయాలను శాసిస్తున్న హైందవ పాలకవర్గం ఖూద్రులు, అన్నపుళ్ళకు హక్కులు, ప్రయోజనాల పరిరక్షణ కన్నా ముసల్మానుల హక్కులు, ప్రయోజనాల పరిరక్షణకే అధిక ప్రాధాన్యత ప్రదర్శించింది కాదా? అన్నపుళ్ళుకీ విధమైన రాజకీయ రాయితీలు కల్పించడడాన్ని కూడ కంకణ బద్ధంగా నిరోధించిన గాంధీ ముస్లింల విషయంలో ఖాళీ చెక్కు పైనా సంతకం చేయడానికి సిద్ధపడినాడు కదా? యదార్థంగా చూస్తే, ఖూద్రులు, అన్నపుళ్ళుకీ కలసి అధికారాన్ని పంచుకోవడం కంటే, ముసల్మానులతో కల్పి అధికారాన్ని పంచుకోవడానికి హిందూపాలక వర్గం ఆసక్తి, సంసిద్ధత ప్రదర్శించింది కాదా? హిందూ సమాజపు అప్రజాస్వామిక వ్యభావం పై పిర్యాదు చేయడానికి ముస్లిములకు ఖచ్చితంగా అతి సూక్ష్మమైన ఆధారం మాత్రమే ఉంది.

హిందూ రాజ్య వ్యతిరేకతకు ముస్లింలకు గల మరో ఆధారమేమంటే హిందూ ఆధిక్యత గల సమాజంలో ముస్లింలు అల్ప సంఖ్యక వర్గమని నిజమే! కాని అలాంటి పరిస్థితి ఒక్క ఇండియాలోనే వున్నదా? ఇండియాలో పరిస్థితులను కెనడా, దక్షిణ అమెరికా, స్విట్జర్లాండులలో వున్న పరిస్థితులతో పోల్చి చూద్దాం. జనాభా వితరణనే తీసుకోండి కెనడాలోని (కెనడా ఇయర్ బుక్, 1936) 10, 376, మంది మొత్తం ప్రజానీకంలో కేవలం 2, 927, 990 మంది మాత్రమే ఫ్రెంచ్ వారు. దక్షిణాఫ్రికా (దక్షిణాఫ్రికా ఇయర్ బుక్) లో 1, 120, 770 మంది డచ్చివారైతే ఇంగ్లీషువారు 783,071 మందే. స్విట్జర్లాండు (స్విట్జర్లాండు ఇయర్ బుక్, 1941) మొత్తం జనాభా అయిన 4,066,400 మందిలో

2,924,313 మంది జర్మనులు, 831,097 మంది ఫ్రెంచి, 242,034 మంది ఇటాలియన్లు.

దీన్నిబట్టి అధిక సంఖ్యాకవర్గ ఆరీస రాజ్యాల క్రింద కల్పి వుండడానికి చిన్న చిన్న జాతీయతలకు భయం లేదని తెలుస్తుంది. అసలలాంటి భావనే వారికి క్రొత్తగా వుంటుంది. దీనికి కారణమేమి? అధిక సంఖ్యాక జాతీయతకు అధికార ప్రభావ కేంద్రాలైన శాసన, కార్య నిర్వాహక శాఖలపై సర్వాధికారం సాధించడానికి అవకాశం లేదు. కనుకనా? అలా కాదు. దురదృష్టవశాత్తు స్వేచ్ఛల్లాండు, కెనడా, దక్షిణాఫ్రికా దేశాలలో అధిక, అల్ప సంఖ్యాకవర్గాలవారు ఏమి మేరకు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్నారో చూపగల గణాంక వివరాలు లభ్యం కావడం లేదు. దానికి కారణం ఇం దీయాలో మాదిరిగా ఆ దేశాలలో కమ్యూనిటీ రిజర్వేషన్ లేకపోవడమే. ఐహిరంగ పోటీలోనే తనకు వీలైనన్ని స్థానాలు గెలుక్కోడానికి ప్రతి వర్గానికి స్వేచ్ఛవుంది. అయితే తమ తమ జనాభా కనుగుణంగా ప్రతివర్గం కూడ శాసనసభ మొత్తం సీట్లలో ఎన్ని స్థానాలు గెలుక్కోడానికి ప్రతినిధి వర్గానికి స్వేచ్ఛవుంది. అయితే తమ తమ జనాభా కనుగుణంగా ప్రతివర్గం కూడ శాసనసభ మొత్తం సీట్లలో ఎన్ని స్థానాలు గెలుచుకోగలదా ఉజ్జాయింపుగా ఉహించి చెప్పవచ్చు. దీనిని ఆధారంగా చూస్తే మనకేం తెలుస్తుంది. స్వేచ్ఛల్లాండ్ దిగువ సభలో మొత్తం ప్రతినిధుల సంఖ్య 187 దీనిలో జర్మనులు 138, ఫ్రెంచి 42, ఇటాలియన్లు 7 స్థానాలు గెలుచుకునే అవకాశం వుంది. దక్షిణాఫ్రికా సభలోని మొత్తం 153 స్థానాలలో ఇంగ్లీషువారు 62, దచ్చివారు 94 స్థానాలు గెలుచుకోగలరు. కెనడాలో మొత్తం ప్రతినిధుల సంఖ్య 245. దీనిలో 65 మందియే ఫ్రెంచి వారున్నారు. (క్యూబెక్ రాష్ట్రానికి చెందిన వివరమిది) పరిశీలనలో స్పష్టంగా తెల్పిందేమంటే ఈ దేశాలన్నిటిలోను అల్పసంఖ్య జాతీయతలపై అధిక సంఖ్యాక జాతీయులు పై సర్వోన్నతాధికారాలను సాధించడానికి అవకాశముందని. వాస్తవానికి వ్యాయతః కెనడాలో బ్రిటిష్ రాజ్యం క్రింద ఫ్రెంచివారున్నారు. దక్షిణాఫ్రికాలో దచ్చిఆధిపత్యం క్రింద ఇంగ్లీషువారున్నారు. స్వేచ్ఛల్లాండులో జర్మనుల క్రింద ఫ్రెంచి ఇటాలియనులున్నారు. కానివాస్తవ పరిస్థితేమిటి? బ్రిటిష్ ఆధిపత్యం క్రింద వుండలేమని కెనడాలోని ఫ్రెంచివారు గళమెత్తారా? దచ్చివారి కింద ఉండలేమని దక్షిణాఫ్రికాలోని ఇంగ్లీషువారు అరిచారా? జర్మను రాజ్యం క్రింద వుండడానికి స్వేచ్ఛల్లాండులోని ఫ్రెంచి వారు ఇటాలియన్లు అభ్యంతరం తెలిపారా? మరి హిందూ ఆధిపత్యం పల్ల ముస్లిముల కెందుకు అభ్యంతరముందాలి.

హిందూ రాజ్యమంటే అధిక సంఖ్యాక వర్గాల నగ్నశాసనమనేక్కడై నా ప్రతిపాదించ బడిందా? హిందూ ఆధిపత్యం వలన ఉత్పన్నమవుతుందనే నిరంకుశత్వానికి వ్యతిరేకంగా ముస్లిములనేక రక్షణలు ఇవ్వబడి నారు కదా? ఇండియాలోని ముసల్మానులకు కల్పించబడిన రక్షణలు కెనడాలో ఫ్రెంచి వారికి, దక్షిణాఫ్రికాలో ఇంగ్లీషువారికి, స్వేచ్ఛల్లాండులో ఫ్రెంచి, ఇటాలియనులకు ఇవ్వబడిన రక్షణల కన్నా మెరుగైనవి విశాలమైనవి కాదా? ఈ రక్షణల జాబితాలోంచి ఒక్క అంశాన్ని తీసుకుందాం. శాసనసభలో ప్రాతినిధ్యానికి సంబంధించి

మునల్మానులు గణనీయమైన ప్రాధాన్యత పొందినారు కదా! అసలు కెనడా, దక్షిణాఫ్రికా, స్విట్జర్లాండులలో ఇలాంటి ప్రాధాన్యత గురించి తెలుసా? కానన పథలో హిందూ మెజారిటీని కుదించడానికి కుదించ లేదా ఇలా? ఏ మేరకు జరిగిందీ కుదించు? బ్రిటిషు ఇండియానే తీసుకోండి. భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935 ప్రకారం అనుమతించబడిన ప్రాదేశిక నియోజక వర్గాలనే తీసుకుంటే దిగువ పథలోని మొత్తం 187 స్థానాలలో హిందువులు 105 ముస్లింలు 82 స్థానాలు కలిగివున్నారు. ఈ అంకెలను గమనించిన వారెవరైనా హిందూ రాజ్య భయమనేది ఎక్కువగా ఉందని ప్రశ్నించక మానరు.

హిందూ రాజ్యమనేది వాస్తవ రూపం ధరిస్తే నిస్సందేహంగా అంతకన్నా మించిన హిర విపత్తు ఈ దేశానికి మరొకటుండదు. హిందువులేమి చెప్పినప్పటికీ స్పేచ్చా, సమానత్వం, సామ్రాజ్యత్వములకు హిందూయిజమ్. ఈ లెక్కలో అది ప్రజాస్వామ్యంలో పానగనిది ఎంతటిమూల్యమైనా సరే హిందూ రాజ్యావతరణ నిరోధించబడాలి. కానీ అదే సమయంలో దానికి నిజమైన విరుగుడు పోకెస్తాన్? దేశంలోనివశిష్టున్న వివిధ వర్గాల సాపేక్షక బలాల్లో తీవ్రవ్యత్యాసాలు నెలకొన్నప్పుడే మతరాజ్యం సాధ్యమౌతుంది.

పైన సూచించినట్లుగా ఈ వ్యత్యాసాలు కెనడా, దక్షిణాఫ్రికా, స్విట్జర్లాండులలో కన్నా ఇండియాలో గణనీయం కాదు. అయినా కూడ, కెనడాలో బ్రిటిషు రాజ్యం కానీ, దక్షిణాఫ్రికాలో డచ్ రాజ్యం గానీ స్విట్జర్లాండులో జర్మన్ రాజ్యంగానీ లేవు. ఫ్రెంచి, ఇంగ్లీషు, ఇటాలియన్లు రాజ్య వ్యవస్థలో అధిక సంఖ్యకల ఆధిపత్యస్థానానికి ఎడగనీయకుండా విజయవంతంగా ఎలా ఎదుర్కొన గలరు? విభజన ద్వారానే తేలికపాటిగా కాదు. మరి వారి పద్ధతేమిటి? మత వాద పార్టీలను రాజకీయ ప్రవేశం చేయకుండా నిషేధించడమే వారి పద్ధతి. కెనడా, దక్షిణాఫ్రికా, స్విట్జర్లాండులలో ఏమత వర్గం కూడ వారి ప్రత్యేక మతవాద రాజకీయ సంస్థ ఆవశ్యకత ఆవిర్భావాన్ని గురించి ఆలోచించదు. అంతకన్నా ముఖ్యంగా గుర్తించబడవల్సిన అంశమేమంటే మతవాద పార్టీల ఆవిర్భవానికి వ్యతిరేకంగా అక్కడి అల్ప సంఖ్యక మత వర్గాలే ముందుండి నిలిచాయి. అలా చేసినట్లయితే దానికి ప్రతిచర్యగా అధిక సంఖ్యక మతవర్గం కూడ తమ సొంత మతవాద పార్టీని ఏర్పాటు చేయగల్గుతుంది. అప్పుడు అధిక మతాధికార రాజ్య స్థాపన మరి సులువే అవుతుందన్న విషయం అక్కడి అల్ప సంఖ్యకులకు తెల్సా స్వీయ సంరక్షణ పేరిట జరిగే ఈ పద్ధతి చాలా విపరీతమే అల్ప సంఖ్యక జాతులకి బాగా తెలుసు తమ గోతిలో తామే పడతామని. అంచేత మతపరమైన రాజకీయ పార్టీల ఏర్పాటుని వాళ్లు వ్యతిరేకించారు.

హిందూ రాజాన్ని నిరోధించగలిగే ఈ పద్ధతిని గూర్చి ముస్లిములు ఎప్పుడైనా ఆలోచించారా? ఇదెంత సులభతరమైన పద్ధతే? పరిశీలించారా మీరు? లీగ్ యొక్క ప్రస్తుత విధానం ఎంతటి నిష్ఫలమూ, నష్టదాయకమూ అయిందో వారెప్పుడైనా పరిశీలించారా?

హిందూ మహా సభను, దాని నినాదాలైన హిందూత్వం, హిందూ మహాసభ, హిందూ రాజ్యం రెండూ కూడ ముస్లిం లీగ్ స్థాపన ద్వారా ముస్లింలు కొనితెచ్చుకున్న కర్మఫలాల్లే. ఇది చర్యకు ప్రతిచర్య. ఒకదాని పుట్టుకకు మరొకటి ఆధారం. హిందూ రాజ్య భూతాన్ని భూస్థాపిత మొనరించడానికి వలెన మార్గం దేశవిభజనకాదు - ముస్లింలీగ్ ను రద్దుచేసి హిందూ ముస్లిముల సమైక్య రాజకీయ పార్టీని స్థాపించడమే. రాజ్యాంగ బద్ధ రక్షణల గురించి విభేదాలు కొనసాగినంత కాలం ముస్లింలు గాని ఇతర అల్ప సంఖ్యాకులు గాని కాంగ్రెసు, హిందూ మహాసభల్లో చేరగలగడం సాధ్యం కాదనేది నిజమే. కాని ఈ ప్రశ్న పరిష్కరించబడ్డది. ఖచ్చితంగా పరిష్కరించబడగలదు కూడా. ముస్లిముల కవసరమైన రాజ్యాంగ రక్షణల్ని పొందుచున్నూ పరిష్కారం లభించగల ఆశలు ప్రస్ఫుటంగా వున్నాయి. మనం ఎంతగానో వాంఛించే ఈ పరిష్కారం వచ్చినపుడు పార్టీల పునః పాండికవి ఏదీ అడ్డలేదు. కాంగ్రెస్ మహాసభలు విడిపోతాయి. హిందువులు, ముస్లిములు మిత్రరాజకీయ పార్టీలు ఏర్పాటు చేస్తారు. తద్వారా హిందూరాజ్యమో, ముస్లిం రాజ్యమో ఏర్పడదాన్ని తప్పించుకుంటారు.

ఇండియాలో హిందూ ముస్లిముల సమైక్య రాజకీయ దీర్ఘస్థాపన కష్టమూకాదు. హిందూ సమాజంలో ఇంకా అనేక క్రింది స్థాయిల ప్రజలున్నారు? వారి ఆర్థిక, రాజకీయ, సామాజిక అవసరాలు ముస్లిములు అధికంగా కోరేవే. శతాబ్దాలుగా తమకు కనీస మానవ హక్కులను తిరస్కరిస్తూ, కాలరాస్తున్న వర్గ హిందువుల కన్న ఉమ్మడి ద్వేయాల్సిన పాదనకై ముస్లిములతో కల్పి ఉమ్మడి పోరుకు వారు ఎప్పుడైనా సన్నద్ధంగా ఉన్నారు. అలాంటి కార్యాచరణకు దిగడం సాహసమని అనిపించుకోదు.

మాంటేగ్ - ఛామ్స్ ఫర్డ్ సంస్కరణలలో భాగంగా 1920 -37 మధ్య కాలంలో ఆ సంస్కరణల అమలులో ముస్లిములు, బ్రాహ్మణీతరులు, దళిత ప్రజలంతా కల్పి ఒకటిగా పనిచేసిన విషయం వాస్తవం కాదా? హిందూ రాజ్య ప్రమాదాన్ని విచ్ఛిన్నం చేసి హిందూ ముస్లిముల మధ్య సభ్యతను సాధించగల ఫలవంతమైన పద్ధతి ఈ పంథాలోనే ఇమిడి ఉంది. ఈ పద్ధతిలో జిన్నా సులభంగా ఆచరించి ఉండవలసింది. లేదు ఇప్పుడైనా ఈ పంథానై పుకు మరలడం జిన్నా కంట కష్టమేమికాదు. అలాంటి మతరహిత పార్టీ స్థాపన లక్ష్యంగా జిన్నా ప్రయత్నమే గనుక చేసినట్లయితే జిన్నాకు విజయావకాశాలు దండీగా వున్నాయి. సంఘటనా సామర్థ్యం గల వ్యక్తి ఈయన. జాతీయవాది అనే ఖ్యాతి ఉంది. ఆయనే గనుక భావ సారూప్యంగల హిందూ ముస్లిముల సమైక్యపార్టీకోసం ఒక్క పిలుపు ఇచ్చి ఉన్నట్లయితే, కాంగ్రెసును వ్యతిరేకించే అనేకమంది హిందువులు తక్షణమే అతనిదరి చేరి ఉండేవారు. కాని జిన్నా ఏం చేశాడు? 1937లో ముస్లిం రాజకీయాలలోకి దిగాడు. కొద్ది సంవత్సరాల క్రితం సమాధిలోకి పోతున్న ఏ ముస్లింలీగ్ కు అత్యంత క్రియలు జరిగితే సంతోషంగా చూడాలను కున్నాడో? అదే ముస్లింలీగ్ ను, ఆశ్చర్యకరంగా, జిన్నా తట్టిలేపి పునరుజ్జీవింప చేశాడు. ఇదెంత విచారకరమైన అంశమైనప్పటికీ, ఇందులో ఒక ఉపశమనకరమైన విషయం కూడ

ఉంది. అదేమంటే దానికి జిన్నా యే నాయకత్వం వహించడం. జిన్నా నాయకత్వం మూలంగా లీగ్ పూర్తిగా మతతత్వ సంస్థగా మారబోదనే ప్రతి ఒక్కరూ సంతోషించారు. లీగ్ ఆవిర్భావానంతరంతో రెండు పరిణామాలు దాని తీర్మానాలను పరిశీలించినట్లయితే హిందూ ముస్లిముల సమైక్య పాక్షిక అవతరించగల సూచనలందులో కనిపిస్తాయి. 1937 అక్టోబరులో లక్నోలో జరిగిన లీగ్ వార్షిక సమావేశంలో మొత్తం 15 తీర్మానాలు ఆమోదించించబడ్డాయి. ఈ సందర్భంలో దిగువ నివ్వబడిన రెండు తీర్మానాలు ప్రత్యేకంగా ఆసక్తికరమైనవి. తీర్మానం సంఖ్య 7.

భారత ప్రభుత్వ చట్టం, 1935ను సూచనల నిర్దేశాన్ని శాతరు చేయక, ఆ చట్టాన్ని మనసావాచా గాలికి వదిలేసి కొన్ని రాష్ట్రాలలో కాంగ్రెస్ మంత్రి వర్గాల ఏర్పాటు సమమతించడాన్ని ఈ అఖిల భారత ముస్లిం లీగ్ సమావేశం తీవ్రంగా నిరసిస్తోంది. ఖండిస్తోంది.

ముస్లిములు ఇతర ప్రముఖ మై నారిటీల ప్రయోజనాలనూ, ప్రాముఖ్యతనూ కాలరాచి ఈ వర్గాల ప్రయోజనాల పరిరక్షణకై వారి కివ్వబడిన ప్రత్యేకాధికారాల అనువర్తనలో విఫలమైన గవర్నర్ల చర్యను ఈ సమావేశం ఖండిస్తుంది. తీర్మానం సంఖ్య - 8

“ముస్లిములు ఇతర మై నారిటీల పక్కలకు, ప్రయోజనాలకు సముచిత సమర్థవంతమైన రాజ్యాంగ పరిరక్షణలుండే విధంగా స్వేచ్ఛాయుత ప్రజాస్వామ్య రాష్ట్రాల సమాఖ్యగా స్వతంత్ర భారతదేశ స్థాపనే లక్ష్యంగా అఖిల భారత ముస్లిం లీగ్ మహాసభ తీర్మానిస్తుంది.”

1938 డిశంబరులో పాట్నాలో జరిగిన లీగ్ తదుపరి వార్షిక సమావేశంలో ఇదే సంఖ్యలో తీర్మానాలు ఆమోదించబడ్డాయి. తీర్మానం నంబరు 10 గమనించదగ్గది. అది ఈ విధంగా ఉంది.

1935 నాటి భారత ప్రభుత్వ చట్టంలో నిర్దేశించబడిన సమాఖ్య స్వరూపం తమకామోదయోగ్యం కాదని అఖిల భారతీయ ముస్లిం లీగ్ పునరుద్ఘాటిస్తుంది. కాని తదనంతరం చోటు చేసుకున్న పరిణామాలను, భవిష్యత్తులో జరగబోయే కాలానుగుణమైన మార్పులను దృష్టిలో పుంచుకొని ఇండియాలో ముస్లిములు ఇతర మై నారిటీల ప్రయోజనాల సముచిత సందర్భాల ద్వేయంగా తగిన ప్రత్యామ్నాయ విధానాన్ని అన్వేషణ దిశగా అవసరమగు కార్యచరణను అవలంబించడానికి అఖిల భారత ముస్లిం లీగ్ అధ్యక్షునికి అధికారమిస్తూ ఈ మహాసభ తీర్మానాన్నిస్తుంది.

ముస్లిములు, ఇతర ముస్లిమేతర మై నారిటీల సంఘటనకు తాను సుముఖమైనవి ఈ తీర్మానం ద్వారా జిన్నా తెలియ జేశాడు. దురదృష్టవశాత్తు ఈ తీర్మానం వెనుకగల ఉదార భావం, రాజనీతిజ్ఞత ఎక్కువకాలం నిలువ లేదు.

1939 కొచ్చే సరికి జిన్నా పట్టి వేశాడు. అవకీర్తి కారకమైన పాకిస్తాన్ అనుకూల తీర్మానాన్ని ఆమోదించడం ద్వారా ముస్లిముల కత్యంత ప్రమాదకరమూ, వినాశకరమూనైన ముస్లిం పురూషరణ విధానానికి శ్రీకారం చుట్టాడు. ఈ పురూషరణకు కారణమేమిటి? ముసల్మానులు ఒక ప్రత్యేక జాతిగాని తెగకాదు అన్న దృక్పథం తప్ప మరొకటి కాదు. ఇక్కడ ముస్లిములు జాతి లేక తెగ అన్న అంశం పై వివాదం అవసరం. ముస్లిముల రాజకీయ పురూషరణ అనేది ఏ విధంగా సురక్షితము, సమర్థవంతమైన విధానమనేది ఉపాధితులైన జాతిల సమన్య, దురదృష్టవశాత్తు ఇట్టి విధానానికి శ్రీకారం చుట్టడం ద్వారా జిన్నా ముస్లిముల కెంతటి హాని చేశాడో వారు గుర్తించలేకపోతున్నారు. ముస్లిం లీగ్ ను ముసల్మానుల ఏకైక ప్రతినిధిగా చేయడం ద్వారా జిన్నా ఏమి సాధించగలిగారన్న విషయం ముస్లిములు ఒక్కసారి పరిశీలించగల్గాలి. దాని వల్ల తందానతాన అనే గతి తప్ప ఉండొచ్చు. ఏమంటే ముస్లిం లీగ్ లో ఆయన సర్వదా ప్రథమస్థానంలోనే ఉంటాడు. కాని ఈ విధమైన పురూషరణ విధానం ద్వారా హిందూరాజ్యం బారి నుండి ముస్లింలే విధంగా నిరోధించబడగలరని లీగ్ భావిస్తుంది? ముస్లింలు అల్పసంఖ్యలో వున్న రాష్ట్రాలలో హిందూ రాజ్యస్థాపనను పాకిస్తాన్ నివారించగల్గుతుందా? ఖచ్చితంగా చేయలేదు. పాకిస్తాన్ గనుక ఏర్పడినట్లయితే ముస్లిములు మై నారిటీలుగా వున్న రాష్ట్రాలలో జరుగబోయేదిదే. యావత్ దేశస్థాయిలో ఎలావుంటుందో చూద్దాం. హిందూస్తాన్ లో మిగిలి పోయిన ముస్లిం మై నారిటీల పై కేంద్ర స్థాయిలో హిందూ రాజ్యావతరణను పాకిస్తాన్ నిరోధించగలదా? అదిపల్లగాని పని అని ఇట్టే తెలుస్తుంది. మరే తే పాకిస్తాన్ ఒరగ బెట్టే దేమిటి? ముస్లింలు మెజారిటీగా గల రాష్ట్రాల్లో హిందూ రాజ్యావతరణను నిరోధించగల్గడం తప్ప అక్కడెటు తిరిగి హిందూ రాజ్యావతరణన్న సమస్య ఉత్పన్నం కాబోదెన్నటికీ. మరోరకంగా చూస్తే - ముస్లింలదికంగా గల రాష్ట్రాల్లో పాకిస్తాన్ అవసరమే ఉండదు. ఎందుకంటే అక్కడ హిందూ రాజ్యావతరణ అన్న సమస్య ఉత్పన్నం కాబోదెన్నటికీ. మరో రకంగా చూస్తే ముస్లిం లదికంగా గల రాష్ట్రాల్లో పాకిస్తాన్ అవసరమే ఉండదు. ఎందుకంటే అక్కడ హిందూరాజ్య భయమనేది లేదు గనుక. ముస్లిములు మై నారిటీలో ఉన్నచోట పాకిస్తాన్ ఉన్నా లేకున్నా వారు హిందూ రాజ్యం క్రింద ప్రుగ్గల్గించే కనుక అది వారికి నిరర్థకం కన్నా అతి కెర్తది. ముస్లిం లీగ్ రాజకీయాలకన్నా నిరర్థకమైన రాజకీయం మరొకటుంటుందా? మై నారిటీగా వున్న ముస్లిముల సహాయార్థమై ఆరంభమై ముస్లింలీగ్, మెజారిటీగా వున్న ముస్లింల సమన్య నెత్తిచూపుతూ అంతమైంది. ముస్లిం లీగ్ యొక్క మూల ఆశయం ఎంత విపరీతంగా గాడి తప్పింది. ఎంతటి ఉత్సాహ స్థితినుంచి ఎంత అపహాస్య స్థాయికి దిగజారి పోయింది. హిందూ రాజ్యానికి విరుగుడుగా పాకిస్తాన్ నిరర్థకం కన్నా హీనం.

VI

ఇది ముస్లిముల పాకిస్తాన్ కోర్కెలో నాకు గోచరించిన కొన్ని బలహీనతలు. నాకు గోచరించని బలహీనతలెంకా కొన్ని ఉండి వుండవచ్చు. కాని ఇప్పటికీ ఉన్న జాబితా భయంకర్లించక మానదు. ముస్లిములు వీటినే విధంగా ఎదుర్కోవాలనుకొంటున్నారు. ఈ ప్రశ్న సంపూర్ణంగా ముస్లిములకే గాని నాకు గాదు. ఈ బలహీనతలను ముందు పరచడం వలన ఈ విషయానికి చెందిన విద్యార్థిగా నా విధి. ఆ పని నేను పూర్తి చేశాను. ఇంతకు మించి సమాధానం ఇవ్వాలైన అవసరం నాకు లేదు.

అయినప్పటికీ ఇంకా రెండు ముఖ్య ప్రశ్నలు మిగిలిపోయాయి. వాటిని పరిశీలించనట్లయితే పై మొత్తం చర్చ అసమగ్రంగానే మిగిలిపోతుంది. నాకు నా విమర్శలకు మధ్య నున్న అగాధాలను పూడ్చడమే ఈ ప్రశ్నలలోని ఆంతర్యం. ఈ రెంటిలో ఒక ప్రశ్న నేను విమర్శలకు వేయదగినది కాగా రెండోది విమర్శకులు నన్ను ప్రశ్నించ దగ్గది.

మొదటి ప్రశ్నతో ప్రారంభిస్తే ఈ బలహీనతల గురించి ప్రకటించే తేయడం ద్వారా వారు ఏ మంచిని ఆశిస్తున్నారు? అని నేను విమర్శకులనడగాలనుకొంటున్నాను. పాకిస్తాన్ కోర్కె యొక్క సుగుణాల గురించి తర్కంలో ఓడిపోయినంతనే ముస్లిముల వారి కోర్కెను ఉపసంహరించుకోవాలని అనుకొంటున్నారా? ఈ వివాద పరిష్కారంలో ఎలాంటి పద్ధతి నవలంబిస్తున్నారు అన్న అంశంపై ఆ విషయం ఆధారపడి ఉంది. హిందువుల నుండి మతాంతరీకరణ జరుపడానికై వారి తొలి దినాల్లో క్రైస్తవ మిషనరీలు అవలంబించిన పద్ధతినే హిందూ ముస్లిము లిక్కడ అవలంబించవచ్చు.

ఈ విధానం ప్రకారం ముందుగా ఒక దినాన్ని సంవాదపు దినంగా నిర్ధారిస్తారు. ఆ రోజున ఈ సంవాదంలో క్రైస్తవ మత వ్యాపకుడైన ఒక బ్రాహ్మణుడు బహిరంగంగా సంవాదంలో పాల్గొంటారు. ఇక్కడో షరతుంది. ఏమంటే ఎవరైతే ఓడిపోతారో వారు గెలిచిన వారి మతం స్వీకరించాలి. అది పాకిస్తాన్ సమస్య పరిష్కారంలో అలాంటి పరిస్థితి నవలంబించడానికి గాని ఒప్పందం కుదిరినట్లయితే ఈ బలహీనతల తుట్టెను కదిలించడం వలన కొంతైనా ప్రయోజనం ఉండవచ్చు. వివాదాన్ని తొలగించడంలో జాన్సనియన్ పద్ధతినేది మరోకటి కూడ వుందని మరువరాదు. డా॥ జాన్సన్ అనుసరించిన రీతిని బట్టి దానికా పేరు వచ్చింది.

జాన్సన్ ఇలా రాశాడు. ఓ రోజు బాస్పెల్ డా॥ జాన్సన్ తో మాట్లాడుతూ బిషప్ బర్మలీ యొక్క సిద్ధాంతాన్ని గూర్చి ప్రస్తావించడం జరిగింది. బర్మలీ ప్రకారం యదార్థ మనేది మిథ్య అని విశ్వంలో ప్రతిదీ భావనేనని, కేవలం తార్కికమైన నగ్నసత్యమని ఇది తిరస్కరించ వీలులేనిదని చెప్పాడు. దీనికి సమాధానంగా డా॥ జాన్సన్ శరవేగంతో తన ముందున్న రాయిని బలంగా తన్ని "దాన్ని నేనీవిధంగా తిరస్కరిస్తున్నాను" అంటాడు. తమ పాకిస్తాన్ కోర్కెను

హేతు బద్ధంగా, తార్కికంగా పరిష్కరించుకోవాలని హేతుబద్ధులైన ముస్లిములనేక మంది అనుకోవచ్చును. కాని ముస్లిములు జాన్సన్ పక్కిలో, ఫో నువ్వా నీ వాదనలూ, మాకు కావల్సింది పాకిస్తానే, అని అన్నా నేను ఆశ్చర్యపడను. అలాంటి పరిస్థితుల్లో పాకిస్తాన్ కోర్కెలో ఇమిడి ఉన్న పరిమితులపై ప్రాధాన్యత మంచడం ద్వారా ప్రయోజనం కూన్యమని విమర్శకులు గమనించాలి. కాబట్టి పాకిస్తాన్ కోర్కెలోని అనాచిత్యాన్ని గూర్చిన వాదనల తర్కపటిమ పై గంతులు వేసినంత మాత్రాన ఒరిగేది దేమీ వుండదు.

విమర్శకులు నాకు వేయడగిన ప్రశ్న ఒకటుందన్నాను కదా! దానిని తీసుకుందాం. నేను వ్యక్తపరిచిన అభ్యంతరాల వెలుగులో పాకిస్తాన్ సమస్యపై నా వైఖరి ఏమిటి? అనేది. నా వైఖరి గురించి నాకెలాంటి అనుమానాలు లేవు. రానున్న అధ్యాయాలలో పేర్కొన్న విధంగా ముస్లిములు పాకిస్తాన్ కోసం రాజీలేని విధంగా ఉన్నట్లయితే కొన్ని పథతులకు లోబడి, వారికి పాకిస్తాన్ ఇవ్వవల్సిందేనని దృఢంగా విశ్వసిస్తున్నాను. ఇలా అంటున్నందుకు విమర్శకులు తక్షణమే నన్ను చంచల మనస్కుడిగా నిందిస్తారని నాకు తెలుసు. ఇంతటి అసాధారణమైన నిర్ధారణకు కారణాలేమిటని నన్ను ప్రశ్నిస్తారు. అసాధారణమని ఎందు కంటున్నానంటే ఇదే అధ్యాయం ముందు భాగాల్లో నిర్దేశాత్మకంగా పాకిస్తాన్ సాధ్యనీయత కవనరమైన బలం ఆ కోర్కెలో లేదని చెప్పాను. కాబట్టి ముస్లిముల పాకిస్తాన్ కోర్కెలోని బలహీనతలను చెప్పిన వాటిలో ఒక్కటి కూడ నేను వెనుకకు తీసుకోవడం లేదు. అయినప్పటికీ, ముస్లిముల పాకిస్తాన్ కోర్కెబలంగా ఉన్నట్లయితే దానిని అనుమతించడం మినహా మరోదారి లేదని విశ్వసిస్తున్నాను. నేనీ నిర్ధారణకు రావడానికి దారితీసిన కారణాలేవంటే పాకిస్తాన్ కోర్కెని బలహీనత లేక బలాలు మాత్రం కాదని చెప్పడానికి నేను సంకోచించను. నా అభిప్రాయంలో ఇలాంటి నిర్ధారణకు మలచడంలో రెండు ప్రధానాంశాలున్నాయి. భారత దేశ రక్షణ మొదట అంశం కాగా ముస్లిముల మనో భావం రెండోది. ఈ రెండు ఎందుకు కీలకమైనవని నేను భావిస్తున్నానో ఆ రెండు పాకిస్తాన్ కు ఎంతటి సమర్థనీయ అంశాలో వివరిస్తాను.

మొదటి దానితో ప్రారంభిద్దాం. కేవలం స్వాతంత్ర్యం సంపాదించడం ఒకటే కాదు ముఖ్యం దానిని పరిరక్షించుకో గల్గిన నిర్దుష్టసాధనాలు కూడ కలిగివుండాలన్న విషయాన్నెవరూ విస్మరించరాదు. ఏ దేశ స్వాతంత్ర్యానికైనా అంతిమ హామీ సురక్షిత సైన్యం. దేశం కోసం ఏ క్షణంలోనైనా ఎలాంటి పరిస్థితిలోనైనా కూడ పోరాడదల్లేదిగా వుండాలి సైన్యం. ఇండియాలో సైన్యం అనివార్యంగా హిందూ ముస్లింల కలయికగా ఉంటుంది. ఏదై నా విదేశీ రాజ్యం భారతదేశాన్ని దురాక్రమిస్తే సైన్యంలోని ముస్లిములు భారత రక్షణ కోసం పోరాడగలరని విశ్వసించ వచ్చా? దురాక్రమణ దారుడు కూడ ముస్లిం మత రాజ్యమే అయితే! ముస్లిములు వారితో కుమ్మక్కవుతారా లేక వారికివ్యతిరేకంగా నిలిచి దేశ రక్షణ గానిస్తారా? ఇది చాలా కీలకమైన ప్రశ్న. అయితే దీనికి సమాధానం పాకిస్తాన్ కు పునాది అయిన ద్వితీయ పద్ధాంతం

గాని సైన్యంలోని ముస్లిములకు ఏ మేరకు పోకిండి అన్న అంశంపై ఆధారపడి వుంటుంది. వారే గాని ఆ అంటువ్యాధి పీడితులైతే ఇండియా సైన్యం క్షేమకరం కాదనే అంటే ఇండియా దేశపు స్వాతంత్ర్యానికి ప్రమాదకారిగాను పరిణమిస్తుంది. ఇండియా రక్షణ కోసమైనా మీరు పాకిస్తాన్‌ను తిరస్కరించండి అని కొందరు బ్రిటిషు వారు నాతో అన్నప్పుడు నేను భారతీయుడనయ్యాను. కొందరు హిందువులది గూడ ఇదే బాణే. స్వతంత్ర్య ఇండియాను నిర్ధారించగలిగే విషయమే గాని వారు గుర్తించలేక పోతున్నారని నాకు తెల్లు. లేకుంటే వారు మాట్లాడే ఇండియా - తన రక్షణకు తానే బాధ్యత వహించ వలసిన స్వతంత్ర్య ఇండియాగాక, దురాక్రమణ బారి నుండి బ్రిటిషు వారిచే రక్షింపబడే బ్రిటిషు ఆధీన సంపత్తిగా అయివుంటుంది. ఇది చాలా పనికి మాలిన దృష్టి పక్షికరణ పలితం. విభజనే గాని లేకుంటే బ్రిటిషు వారెంత మెరుగ్గా భారతదేశాన్ని రక్షించగలరన్నది గాదు ప్రశ్న.

ఇండియనులు స్వతంత్ర్య ఇండియాను పరి రక్షించు కోగలరా? అన్నదే అసలు ప్రశ్న. దీనికి నా ఒకే ఒక సమాధానం ఏమంటే భారతీయులు స్వతంత్ర భారతాన్ని కాపాడుకోగలరు. అయితే ఒక్కటి పథకు - అదేమంటే భారత సైన్యం పాకిస్తాన్ విషయ ప్రభావానికి లోను గాకుండా రాజకీయాతీతంగా ఉండి ఉండాలి. సైన్యాన్ని స్వాతంత్ర్యం నుండి విడదీసి చర్చించే ఒక ప్రయోజన రహితమైన అలవాటి దేశంలో పెరిగిపోతోంది. ఇది తప్పని ఇండియనులను పాచరిస్తున్నాను. సైన్యం రాజకీయమయ్యే పోతే భారత స్వేచ్ఛ దారుణంగా ప్రమాదంలో పడుతుంది అని గుర్తించలేకపోయినట్లయితే అంతకన్నా వినాశకరమైంది మరొకటుండదు. సైన్యం లేకపోవడం కంటే అతిహయమైనదిది.

అంతే ప్రాముఖ్యం గల మరో వాస్తవముంది. ప్రభుత్వాన్ని అవిధేయ, విప్లవకర శక్తుల నుండి కాపాడే అధికార ప్రయోగంతో మన్న గల్గేలా చేయగల్గే అంతిమ సాధనం సైన్యమే. ముస్లిములలోని ఒక వర్గంచే తీవ్రంగా వ్యతిరేకించబడే విధానాన్ని ఆనాడధికారంలో వుండే ప్రభుత్వం ప్రకటిస్తుండే అనుకొందాము. తన ప్రకటిత విధానాల అమలు కోసం నాడుండే ప్రభుత్వం సైన్యాన్ని వినియోగించవలసి రావచ్చు. తన ఆజ్ఞలను స్వీకరించి ముస్లిం తిరుగుబాటు దార్ల పై కాల్పులు జరపడానికి సైన్యంలోని ముస్లింలపై ప్రభుత్వం ఆధార పడగలదా? ఇది మరల సైన్యంలోని ముస్లిములకు ఏ మేరకు ద్విజాతి సిద్ధాంత జాడ్యం పోకిందన్న అంశంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఆ జబ్బేగాని సోకినట్లయితే ఇండియాకు మరక్షిత, భద్రతాయుత ప్రభుత్వం ఉండే ప్రశ్న లేదు.

రాజకీయాల్లో మనోవాంఛితాన్ని ఒక శక్తిగా హిందువులు గౌరవించరనే రెండో శాసనాత్మక అంశానికి వద్దాం. ముస్లిములపై చేయి సాధించడానికి హిందువులు రెండు అంశాలపై కేంద్రీకరిస్తారు. వానిలో మొదటదేమంటే హిందువులు ముస్లిములు రెండు వేర్వేరు జాతులనుకొన్నప్పటికీ వారు ఒకే రాజ్యంగా కలసి ఉండడము అనేది.

మరో అంశమేమంటే ముస్లిముల పాకిస్తాన్ కోరిక కేవలం వారి మనో వాంఛితమేగాని దానికి స్పష్టమైన వాదనా పునాది లేదనేది. ఇలాంటి వాదనలతో హిందువులు తమను తామెంత కాలం మోసగించుకుంటారో నీకైతే తెలియదు. మొదటి వాదనకు రివాజా లేక పోలేదన్నది నిజమే. అయితే దీని ప్రభావం చాలా పరిమితమైందని తెల్పుకోవడానికి ఎంతో తెలివి పని లేదు. రెండు జాతులు ఒకే రాజ్యమనే అభ్యర్థన అందమైనదే. ధర్మోపదేశంవలె ఇది ఆకర్షణీయంగా ఉండి ముస్లిం సాయకుల మనసులో కూడ మార్పువచ్చు. కాని ధర్మోపదేశంగా ప్రవచించబడడానికి బదులు ముస్లిములు విధిగా అనుసరించవల్సిన ఓ ఆర్థినెన్నుగా వెలువడేనట్లయితే అది ఏ స్థిరచిత్తుడైన ఏ వ్యక్తి కూడా అంగీకరించ జాలని పిచ్చివతకం అవుతుంది. స్వరాజ్యం యొక్క ద్యేయాన్నే ఇది దెబ్బ తీస్తుందని ఖచ్చితంగా చెప్పగలను. రెండో వాదన కూడ అంతే వివేకమైనది. ముస్లిములు పాకిస్తాన్ కోర్కె కేవలం మనోవాంఛితార్థమై నదనుకోవడం దానికి బలహీనత కాకపోగా మరింత బలాన్ని చేకూరుస్తుంది. రాజ్యాంగం యొక్క తెల్లబాటు కేవలం పిద్వాంతపునాది చాలదని చెప్పడానికి ఎక్కువ రాజకీయ పరిజ్ఞానం అవసరం లేదు. అది కేవలం మనో వాంఛితమే. రాజ్యాంగం వంటి పస్త్రధారణ కూడ అవసరమే. ఎంత పకడ్బందీగా పున్నప్పటికీ, అప్లడపరచలేని రాజ్యాంగం ఆచరణలో మనజాలదు. దృఢ సంకల్పం గల ఒక వర్గం వారి బలమైన మనో వాంఛలకు వ్యతిరేకమైన రాజ్యాంగాన్ని కావాలనుకోవడం విప్లవాన్ని గాకపోయినా వినాశాన్ని ఆహ్వానించడమే అవుతుంది.

సురక్షితమైన సైన్యం ఉందనే అనుకోన్నప్పటికీ రక్షణదళాల ఆధ్వర్యంలో ప్రజలను పాలించడం సాధారణ పాలనా పద్ధతి కాబోదనే విషయాన్ని హిందువులు గుర్తించడం లేదు. సమిష్టి పౌర వ్యవస్థ అనారోగ్యపూరితమైనపుడు బలప్రయోగం ఒక ఔషధమే - నన్న వాస్తవం కాదనలేం. అయితే ఈ ఔషధం ఔషధంగానే పరిమితంగా ప్రయోగించాలి కాని దాన్ని సమిష్టి పౌరవ్యవస్థ దై నందిన ఆహారంగా మార్చబడడాన్ని అనుమతించరాదు. స్వాభావిక చర్యల పరంపర ద్వారా సమిష్టి పౌరవ్యవస్థలోని వివిధ భాగాలు కట్టి పనిచేయాలంటే ఏక మనస్కులై రాజ్యాంగాది వ్యవస్థాపన తట్టాలి, ఆజ్ఞలకూ విధేయులై ఉన్నప్పుడే ఇది సాధ్యం. ముస్లిముల ప్రయోజనాల రక్షణ కవసరమగు భద్రతలన్నీ ఐక్య భారత రాజ్యాంగంలో పొందుపరచారనుకొందాం. కాని ముస్లిములు అనవచ్చు, "మీ భద్రతలకు మేం కృతజ్ఞులం. కాని మీచే పరిపాలించబడడమే మాకిష్టం లేదు." అని చెప్పి శాసనసభలను బహిష్కరించవచ్చు. చట్టాలను ఢిక్కరించవచ్చు. పన్నులు కట్ట నిరాకరించవచ్చు. అప్పుడేం జరుగుతుంది? హిందూ తుపాకీ మొసలను ముస్లిములపై ఉంచి వారిని విధేయులుగావించడానికి హిందువులు సిద్ధం గా ఉన్నారా? స్వరాజ్యమనేది ప్రజలకు సేవ చేయడానికా లేక హిందువులు ముస్లిములు ఒకరిపై మరొకరు పెత్తనం చెలాయించుకోవడానికా? స్వరాజ్యామంటే ప్రజల చేత, ప్రజలకొరకు, ఏర్పడ్డ ప్రజలయొక్క ప్రభుత్వంగా వుండాలి. ఇదే స్వరాజ్యావతరణకు

న్యాయబద్ధమైన పునాది కారణమౌతుంది. స్వరాజ్యమనేది హిందువులు, ముస్లిములు ఒకరి నొకరు ఏ విధంగా ఆక్రమించుకోవాలనే నిరంతర దుష్ట పథక రూపకల్పనా ప్రక్రియా సంస్కృతిని ప్రవేశపెట్టడానికి దోహదకారి అయినట్లయితే మనకా స్వరాజ్యమెందుకు? అనలలాంటి స్వరాజ్యపతరణకు ప్రజాస్వామ్య దేశాలు ఎందుకు అనుమతించాలి? అలాంటి స్వరాజ్యం ఒక వరి, భ్రమ, వికృతమే కాగలదు.

తాము విధిన్న ప్రత్యామ్నాయాల కూడలిలో నిలబడి తమ మార్గమేదో ఎంపిక చేసుకోవాల్సిన సమయ మాసన్నమైనదని ముస్లిమేతరులు గ్రహించినట్లుగా లేదు. ప్రత్యామ్నాయ మేమిటో వివరిస్తాను. మొట్టమొదటిగా వారు ఇండియాకు స్వాతంత్ర్యమా లేక ఇండియా ఐక్యతా అన్న ప్రాధాన్యత నిర్ధారించుకోవాలి. ముస్లిమేతరులు భారత సమైక్యమే గనుక అతి ప్రధానమని భావిస్తే భారత స్వాతంత్ర్యమే ప్రమాదంలో పడుతుందని తక్షణమే వారు గ్రహించగలరు. భారత సమైక్యాన్ని ఖచ్చితంగా కాపాడగల పద్ధతి ఏది అనే దానిని గురించి రెండో ప్రత్యామ్నాయం.

స్వతంత్ర, ఐక్య భారతంలో ముస్లిం, ముస్లిమేతర ఇరువర్గాల ఉమ్మడి స్వేచ్ఛలు కాపాడబడి విధంగా ఒక దృఢ సంకల్పాన్ని పెంపొందించడంలో ముస్లిములపై ఆధారపడటమా? లేక భారత విభజనే శ్రేయస్కరమా? దీనివలన ముస్లిం ఇండియా రక్షణ బాధ్యత ముస్లిములకు, ముస్లిమేతర ఇండియా రక్షణ బాధ్యత ముస్లిమేతరులకే పడలి వేయబడుతుంది కనుక.

మొదటి వికల్పానికి సమాధానంగా భారత ఐక్యం కన్నా విముక్తికే నేను ప్రాధాన్యత ఇస్తాను. ప్రపంచంలో కెల్లా అంకిత జాతీయవాదులుగా పేర్కొనబడి పిన్ పిన్నర్స్ కూడ భారతీయుల మాదిరి సమస్యనే ఎదుర్కొన్నారు. ఐర్లాండ్ విముక్తా? ఐర్లాండు ఐక్యమా? ఏది ప్రధానం అన్న మీమాంసకు గురి చేయబడ్డారు. విభజనకు వ్యతిరేకులైన ముస్లిమేతరులకు ఒకనాటి పిన్నిష్ ఉపాధ్యక్షుడు రెవ మైఖేల్ ఓస్లానగన్ ఐర్లాండ్ విభజన విషయమై ఐరిష్ జాతీయ వాదులకిచ్చిన సలహా ఉపయోగకరం కావచ్చు. ఈయనేమన్నాడంటే :

"యూనియనిస్టు ప్రాంతమైన అబ్జర్వేను వేరు చేయడానికి అంగీకరించేకన్నా, మనం హెరాం రూల్ (స్వతంత్ర్య పాలన) వ్యతిరేకించినట్లయితే ప్రపంచానికి మనమేమని చెప్పుకోగలం? ఐర్లాండ్ అనేది నిర్బంధమైన భౌగోళిక సరిహద్దులు గల దీని అనే విషయాన్ని మనం స్పష్టపరచవచ్చు. ఐర్లాండులోనే నిర్బంధమైన భౌగోళిక సరిహద్దులు కల్గి పున్న జాతులవారికి మనం నివేదిస్తున్నట్లయితే ఆ వాదన సబబుగానే వుంటుంది. కాని మనం నివేదిస్తుంది నిర్దిష్ట భౌగోళిక సరిహద్దులు లేని ఖండాంతర జాతులవారికే. కాబట్టి మన వాదనలో పప ఉండదు. జాతీయ, భౌగోళిక సరిహద్దులు చాలా అరుదుగా మాత్రమే ఏకీభవిస్తాయి. భౌగోళికంగా స్పెయిన్, పోర్చుగల్ ఒకే జాతి గవచ్చు. కాని చరిత్ర వారిని రెండుగా చీల్చింది. నార్వే స్వీడన్ లను ఒకే దేశంగా రూపొందించడానికి భౌగోళికమైన విశ్వ ప్రయత్నం జరిగింది.

కాని వాటి రెంటిని వేరుపర్చడంలో చరిత్ర విజయవంతమైంది. ఉత్తర అమెరికా ఖండం పై ఎన్ని జాతులులందరినీ విషయంలో భౌగోళిక పాత్ర దాదాపు తూన్యం. చరిత్ర అంతా చూసుకొంది. యూరప్ యొక్క భౌగోళిక చిత్రపటం మారిరిగానే యూరప్ రాజకీయపటాన్ని నిర్మించడానికై వర్తమా ప్రయత్నిస్తే అది చీకటిలో తడుములాట అవుతుంది. ఇద్దరును కూడ ఒకే జాతిలాగా రూపొందించాలన్న భౌగోళిక ప్రయత్నాలు చరిత్ర వ్యతిరేకత ముందు తలవొంచక తప్పలేదు. అందుకే ఇర్లాండ్ దీని, ఇర్లాండ్ జాతి ఒకే యూనిట్ గా ఏకీభవించడం లేదు. అంతిమ విశ్లేషణలో తేలేదేమంటే జాతీయతకు ప్రమాణం ప్రజాభిప్రాయం.*

పై పదాలన్నీ తీవ్ర వాస్తవికతా దృక్పథం నుంచి జనించినవి. కోచనీయంగా ఇదే వాస్తవికత మనకు భారతదేశములో లోపించింది.

ఇక రెండో పద్ధతికి వస్తే, ఇరుపర్గాలకు ఖచ్చితమైన విశ్వసనీయమైన రక్షణ ఉండాలంటే ఇండియా ముస్లిం ఇండియా, ముస్లిమేతర ఇండియాగా విభజించబడడమే మేలని నేను భావిస్తాను. ఉన్న రెండు ప్రత్యామ్నాయాలలో కెల్లా ఇది చాలా సురక్షితమైనది. ద్వీజాతి సిద్ధాంతమనే అంటువ్యాధి ఫలితంగా స్వతంత్ర్య, సమైక్య ఇండియా పట్ల పైవ్యంలోని ముస్లిముల విధేయతపై నేను వ్యక్తపరచిన సందేహాలు, భయాందోళనలు కేవలం ఉపోజ్జవితమైనవిగా కొట్టి పారవేస్తారని నాకు తెల్పు. ముమ్మాటికీ అది వాస్తవమే. అంతమాత్రాన అది నా ఎంపిక వైశిష్ట్యాన్ని ప్రతికూలించలేదు. నాది తప్పు కావచ్చు. కాని ఎట్టి వైరుధ్యానికి తావు లేకుండా నేను స్పష్టం చేయదలుకున్నాను. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే తమ భద్రతపై మితిమీరిన విశ్వాసానికి గాను హాళనకు గురి కావడమే మేలు, ఆ విశ్వాసం వల్ల నాశనమయేకంటే.

విషయాలను గాఢీకి వదలి వేయడం నా కిష్టం లేదు. ఇండియా భద్రత లాంటి అతి ప్రముఖమైన విషయాన్ని అవకాశానికి వదిలేయడమంటే భారీ నేరానికి అవరాధి కావడమే.

ముస్లిముల పాకిస్తాన్ కోర్కెకు అనివార్యమైతే తప్ప ఎవరూ ఐదవరచరు. అదే సమయంలో అనివార్యమైన కఠోర వాస్తవాన్ని దైర్యంతో, విమోచనా జ్ఞానంతో ఎదుర్కొనవలె గాని అసలు గుర్తించ నిరాకరించడం మూర్ఖత్వమే అవుతుంది. మొత్తాన్ని నిలుపుకోవాలనే ప్రయోజన రహిత ప్రయత్నంలో నిలుపుకోగల ఒక భాగాన్ని కోల్పోవడం కూడ అంతే అజ్ఞానమవుతుంది.

పాకిస్తాన్ విషయమై ముస్లిములు లొంగుబాటు వైఖరికి రానట్లయితే పాకిస్తాన్ ఏర్పడక తప్పదని నేను నిర్ధారణకు రావడానికి దారి తీసిన కారణాలివే. నాకు సంబంధించినంత వరకు ఒకే ఒక్క ప్రశ్న ముఖ్యం : పాకిస్తాన్ పొరపత్తై ముస్లిములు దీక్షాబద్ధులై ఉన్నారా? లేక

* హెన్రీ ఆఫ్ ఇర్లాండ్ వాల్యూం 2, పేజీ 257 నుండి సరికెక్చర్డ్ టెక్స్ట్ కే కోల్ చేయబడింది.

పాకిస్తాన్ కేవలం ఒక వినాదమేనా? గతిస్తున్న మానసిక స్థితికి దర్పణమా? లేక వారి శాశ్వత ఆకాంక్షలను ప్రతిబింబిస్తుందా? ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం ఒక్కొక్కరి అభిప్రాయాల్ని బట్టి మార్చవచ్చు.

ముస్లిములు పాకిస్తాన్ విషయమై దృఢ సంకల్పం వున్నారని స్పష్టమైనట్లయితే దానిని అనుమతించడమే విజ్ఞత గల విధానమవడానికి సందేహించాల్సిన పని లేదు.

పాకిస్తాన్ సమస్యలు

పాకిస్తాన్ సమస్యలు

ఇండియాను పాకిస్తాన్, హిందూస్తాన్ గా విభజించడం వలన ఉత్పన్నమయ్యే అనేక సమస్యల్లోనూ ఈ క్రింది మూడు సమస్యలు ఉన్నాయి.

1. ఆర్థిక వనరులను, ప్రభుత్వ ఋణాలను విభజించడం.
2. సరిహద్దులను నిర్ణయించడం.
3. పాకిస్తాన్ నుండి హిందూస్తాన్ కు, హిందూస్తాన్ నుండి పాకిస్తాన్ కు ప్రజలమార్పిడి.

ఇందులో మొదటి సమస్య దేశ విభజనకు సంబంధిత వర్గాలు అంగీకరించినప్పుడు దాని పర్యవసానంగా ఉద్భవించేవి. మిగిలినవి రెండు వేరు వేరుగా విలుస్తాయి. అవి రెండు హిందూస్తాన్ ఆవిర్భావానికి ముందు ఉండే పరిస్థితులని చెప్పవచ్చు. ఈ సమస్యలకు కారణ యోగ్యమైన, న్యాయపూరితమైన పరిష్కారం లభిస్తుందన్న నమ్మకం కుదిరితే కాని అనేకమంది ప్రజలు పాకిస్తాన్ కు పోయే విషయంలో నిర్ణయం తీసుకొనరు. కాబట్టి వేను ఈ రెండు సమస్యలకు సంబంధించిన వివరణ వరకు మాత్రమే పరిమితమౌతాను.

II

ఇంతవరకు మనకు ముస్లింలీగ్ నుండి పాకిస్తాన్ సరిహద్దులకు సంబంధించి స్పష్టమైన లేదా సాధికారికమైన ప్రకటన లేదు. జిన్నా గురించి వాస్తవంలో హిందువులు చేసే పిర్యాదుల్లో ఇదొకటి. రాజకీయ వాతావరణాన్ని కలుషితం చేస్తూ, పాకిస్తాన్ కు అనుకూలంగా నుడిగాలి పర్యట చేస్తున్న జిన్నా పాకిస్తాన్ సరిహద్దుల గురించిన వివరాలను తన విమర్శకులకు వివరించటం తగినదీగా భావించలేదు. సరిహద్దులను గురించిన ఏ చర్చ కూడా పాకిస్తాన్ విషయంలో సూత్రప్రాయంగా అంగీకారం కుదిరినప్పుడే సాధ్యమని, అంతవరకు దాన్ని

గూర్చిన చర్చ అపరివక్తమని జిన్నా వాదన. ఇదొక వాగ్ధోరణి పూర్వకమైన మంచి సమాధానం కాగలదేమో కాని, ఈ సమస్యకు ఎవరి పక్షం వహించకుండా శాంతియుత పరిష్కారం కోసం కృషి చేసేవారికి ఎటువంటి సహాయం తెయ్యదు. పాకిస్తాన్ నిర్మాణానికి సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించిన వ్యక్తి తన పాకిస్తాన్ ప్రణాళికకు తప్పక కట్టుబడి ఉంటాడనే అభిప్రాయం జిన్నాకు ఉన్నట్లుంది. దీన్ని మించిన పాఠపాటు మరొకటి లేదు. భారతదేశ విభజన అనే అర్థంలో మాత్రమే ఒక వ్యక్తి పాకిస్తాన్ సూత్రాన్ని ఆమోదించవచ్చు. అయితే ఇది ఏ విధంగా ఆ వ్యక్తిని జిన్నా పాకిస్తాన్ ప్రణాళికకు కట్టుబడిట్లు చేయగలదో అర్థం చేసుకోవలం కష్టం. పాకిస్తాన్ కు సంబంధించిన ఏ ప్రణాళిక కూడా జిన్నాకు నిజంగా సంతృప్తికరంగా లేకపోతే అతనికి వాటిని వ్యతిరేకించే స్వేచ్ఛ ఉంది. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుకు సంబంధించిన సూత్రానికి అతను అనుకూలమైనప్పటికీ, ఈ విషయంలో అతనికి వ్యతిరేకించే స్వేచ్ఛ ఉంది. కాబట్టి పాకిస్తాన్ ప్రణాళిక, పాకిస్తాన్ సూత్రము అనేవి రెండూ వేర్వేరు ప్రతిపాదనలు. ఈ అభిప్రాయంలో ఏ విధమైన తప్పు లేదు. స్వయం నిర్ణయాధికార సూత్రమనేది ఒక గ్రేటుడు పదార్థం వంటిదని వివరింపవచ్చు. ఒక చందర్పం యొక్క అవసరాన్ని, ఆవశ్యకతలను బట్టి దానిని ఉపయోగించటానికి ఎవరైనా సూత్రప్రాయంగా అంగీకరింపవచ్చు. అయితే అది పేల్చివేసే ప్రదేశం తెలియకుండా దానిని ఉపయోగించేందుకు ఎవ్వరూ అంగీకరింపరు. అది నిర్మాణం మొత్తాన్ని కూల్చివేసే పక్షంలో లేదా దాని ప్రభావ యోగ్యతను ఒక నిర్దిష్ట ప్రదేశానికి పరిమితం చేయలేని పక్షంలో ఒక వ్యక్తి ప్రేలుడు పదార్థ ఉపయోగాన్ని తిరస్కరించవచ్చు. సమస్య పరిష్కారానికి అతడు మరికొన్ని ఇతర మార్గాలను ఉపయోగించవచ్చు. కాబట్టి సరిహద్దు రేఖలకు సంబంధించిన ప్రత్యేకతలు పాకిస్తాన్ రూపాన్ని నిర్దిష్టంగా నిర్ణయించే ప్రాథమిక కార్యాచరణలో అత్యంత ఆవశ్యకాలుగా గోచరింపవచ్చు. పాకిస్తాన్ ను సమర్థించే నిజమైన నాయకుడు పాకిస్తాన్ ప్రణాళికకు సంబంధించిన అవసరమైన వివరాలను ప్రజలకు గోప్యంగా ఉంచరాదనేది కూడా అత్యంత ఆవశ్యకం. పాకిస్తాన్ కి సరిహద్దులను ప్రకటించకుండా జిన్నా చూపుతున్న మొండితనం, వ్యతిరేకతలు ఒక రాజనీతిజ్ఞుడిలో క్షమార్థం కానటువంటివి. అయితే పాకిస్తాన్ సమస్య పరిష్కారంలో ఆసక్తి చూపుతున్న వారందరూ జిన్నా దిగివచ్చి వివరాలు ఇచ్చేవరకు నిర్ణయాలు తీసుకోకుండా వేచి ఉండనవసరం లేదు. ముందుగా ఏర్పరచుకొన్న కొన్ని ఆలోచనలు ప్రాతిపదికగా ఈ వాదనను కొనసాగించవచ్చు. ఈ చర్చలో నేను భావించేది ఏమిటంటే పశ్చిమ పాకిస్తాన్ సరిహద్దులు ఈనాటి ఉత్తర-పశ్చిమ భూభాగం, పంజాబు, సిండ్, బెలూచిస్తాన్ సరిహద్దులుగా ఉండాలని, తూర్పు పాకిస్తాన్ సరిహద్దులు ప్రస్తుత బెంగాల్ భూభాగం, అస్సాంలో కొన్ని జిల్లాలుగా ఉండాలని ముస్లింలీగ్ కోరుకుంటోంది.

III

అందుచేత గమనించాల్సిన ప్రశ్న ఏమిటంటే, ఈ కోర్కె న్యాయమైనదా? కోర్కె స్వయం నిర్ణయాధికార సూత్రం మీద ఆధారపడిందని చెప్పబడింది. దీన్ని న్యాయబద్ధంగా అంచనా వేయాలంటే స్వయం నిర్ణయాధికార సూత్రపు పరిధిని, పరిమితులను గూర్చిన స్పష్టమైన అవగాహన ఉండాలి. దురదృష్టవశాత్తు అలాటి అవగాహన పూర్తిగా లోపించినట్లు కనిపిస్తుంది. కాబట్టి దీనిని ఈ ప్రశ్నతో ప్రారంభించాలి. స్వయం నిర్ణయాధికార సూత్రం యదార్థంలోనూ, చట్టరీత్యానూ ఎలా ఉంటుంది. గత కొద్ది సంవత్సరాలుగా స్వయం నిర్ణయాధికారమనే పదం వ్యాప్తిలో ఉంది. అయితే అది అంతకన్నా పురాతనమైనదాన్ని గూర్చి వివరిస్తుంది. స్వయం నిర్ణయాధికార సూత్రంలో అంతర్గతంగా ఉండే భావన రెండు పాయింట్లుగా వృద్ధి చెందింది. 19వ శతాబ్దంలో స్వయం నిర్ణయాధికారమంటే ప్రజల కోర్కెల కనుగుణంగా ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పరచటం అని అర్థం. రెండవది, పరిపాలనాత్మక నుండి ప్రభుత్వ స్వరూపాన్ని గురించిన పట్టింపు లేక జాతీయ స్వాతంత్ర్యం పొందే హక్కు. పాకిస్తాన్ ఆందోళన ఈ రెండవ దానిని సూచిస్తుంది. చర్చను ఈ విషయానికి మాత్రమే పరిమితం చేస్తాను. నాకు అవశ్యకంగా కనిపించేదేమంటే స్వయం నిర్ణయాధికారానికి సంబంధించి ఈ క్రింది విషయాలను మనసులో ఉంచుకోవాలి.

మొదటగా స్వయం నిర్ణయాధికారం ప్రజలకు సంబంధించి ఉండాలి. గమనించ వలసరం లేని చాలా చిన్న విషయం ఇది. కాని దీన్ని నొక్కి చెప్పవలసిన అవసరం వచ్చింది. స్వయం నిర్ణయాధికారం సూత్రంతో ముస్లింలీగ్, హిందూ మహాసభ రెండూనూ, పరాచికాలాడుతున్నట్లు కనిపిస్తుంది. ఒక ప్రదేశంలో ముస్లిములు ఎక్కువగా ఉన్నారనే కారణం వలన దానిని పాకిస్తాన్ లో విలీనం చేయాలని ముస్లింలీగ్ కోరుతోంది. ఇంకొక ప్రదేశంలో ముస్లిమేతరులు ఎక్కువగా ఉన్నప్పటికీ దాని పరిపాలకుడు ముస్లిం అయితే ఆ ప్రదేశాన్ని సైతం పాకిస్తాన్ లో విలీనం చేయాలని ముస్లింలీగ్ కోరుతోంది. ఇండియాలో స్వయం నిర్ణయాధికారం యొక్క లాభాలను ముస్లింలీగ్ కోరుతోంది. అదే సమయంలో స్వయం నిర్ణయాధికార సూత్రాన్ని పాలిస్తేనాకు అన్వయించటానికి ముస్లింలీగ్ వ్యతిరేకం. కాశ్మీర్ లో అధిక సంఖ్యాకులు ముస్లిములు కాబట్టి, హైదరాబాద్ సంస్థాన పరిపాలకుడు ముస్లిం కాబట్టి ఈ రెంటిని ముస్లింలీగ్ ముస్లిం రాజ్యాని చెప్పుకొంటోంది. అదే విధంగా ఈ సంస్థానంలో హిందువులు ఎక్కువ, అంచేత దానిని హిందూస్తాన్ లో విలీనం చేయాలని హిందూ మహాసభ కోరుతోంది. హిందూవేతరులు తక్కువ ఉన్న ప్రదేశాన్ని సైతం పరిపాలకుడు హిందువనే నెపంతో దానిని హిందూస్తాన్ లో భాగంగా గుర్తించాలనే కోర్కెతో హిందూ మహాసభ ముందుకుస్తోంది. ఇటువంటి చిత్రమైన పురుణాయుతమైన కోర్కెలు కోరటానికి కారణం పాకిస్తాన్ విషయంలో అటు హిందువులు కాని, ఇటు ముస్లిములు కాని స్వయం నిర్ణయాధికార సూత్రాన్ని పెడదారి పట్టించే వనిలో ఉన్నారు. ప్రజలకు స్వయం

నిర్ణయాధికార స్వాతంత్ర్యం గురించి పరిష్కరించిన అర్థం తెలియకపోతే వారికి ఈ స్వాతంత్ర్యాన్ని అనుసరించి నిలబడే సీటి కొరవైతే, ఎట్టి పర్యవసానాలకైనా సిద్ధపడి ఉంటే భూభాగం పునర్వ్యవస్థీకరణ ప్రశ్న ఉదయించినపుడు ఇండియా పూర్తి ఆయోమయంలోనికి విసిరి వేయబడుతుంది. కాబట్టి చాలా చిన్న విషయంగా కనిపించే స్వయం నిర్ణయాధికార స్వాతంత్ర్యాన్ని, అది ప్రజల చేతనే కాని వేరొకరి చేత జరిగేది కాదు అనే విషయాన్ని గూర్చి వాక్కి తెప్పటం మంచిది.

గమనార్హమైన రెండవ విషయం ఏమంటే స్వయం నిర్ణయాధికార స్వాతంత్ర్యం ముడిపడి ఉన్న దాని ఆవశ్యకమైన పాత్ర. ఓకానర్ పేర్కొన్నట్లు :

“స్వయం నిర్ణయాధికార సిద్ధాంతమనేది ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ విశ్వజనీనమైనది కాదు. మామూలుగా దాన్ని గూర్చి ఎక్కువ చెప్పారంటే అది న్యాయబద్ధమైన, ఒక ఆరోగ్యవంతమైన కార్యాచరణ నియమం. వారి స్వంత పద్ధతి కనుగుణంగా ప్రజల మధ్య శాంతి, సామరస్యాలను పెంపొందించేందుకు, వారిలో అభివృద్ధిని సాధించేందుకు తోడ్పడే నియమం. అదే ఉత్తమమైంది. అయితే అది పరిమాణం, భౌగోళిక స్థితుల విషయంలో పరిస్థితులకు తల ఒగ్గవలసి ఉంటుంది. పరిస్థితుల మీద నియమం చెల్లుబాటు కావాలా లేదా నియమాలు మీద పరిస్థితులే చెల్లుబాటు కావాలా అనేది వ్యక్తుల సాధారణ వివేకం లేదా న్యాయదృష్టాలను అన్వయించినప్పుడే నిర్ణయించబడుతుంది. లేదా దీనిని అత్యంత ఎక్కువ మందికి అత్యంత ఎక్కువ మంచి అనే దానిని బట్టి నిర్ణయించడాన్ని బెంగాల్ అనుచరుడు సమర్థిస్తాడు. సరిగా అర్థం చేసుకొంటే ఈ మూడు కూడా ఒకే విషయాన్ని వ్యక్తీకరించే విధిన్న పద్ధతులు. రెండు వైపులా వాస్తవాలు ఉన్నాయి. ఒకరకమైన వాస్తవాలు కొందరి ఆలోచనకే పరిమితమై మిగతా వారి దరి చేరవు. ఇది ఖచ్చితంగా అంచనా వేయదగ్గ సమస్య కాదు. అంటే సమస్త మానవాళి అంగీకరించే నిర్ణయమైన ముగింపు అనేది సాధ్యపడకపోవచ్చు. ఒక దేశం మరొక దేశపు స్వయం నిర్ణయాధికారంలో కల్పించుకొనే పందర్బాలు ఉన్నాయి. అది తప్పు అని చెప్పే దానికంటే, ఒప్పు అని చెప్పే వీలు ఎంతమాత్రం లేదు. ఇది ఒక అభిప్రాయమే. విజయితీకరవారు, పక్షపాతబుద్ధి లేనివారు ఈ అభిప్రాయంతో విభేదించ వచ్చు.”

ఇది ఇలా ఎందుకుండాలనే దానికి రెండు కారణాలున్నాయి. ఒకటి, మిగతా అన్ని విషయాలను అధిగమించి పోయేటట్లు ఉండే ఆవశ్యకమైన పాత్రను జాతీయతకు ఇవ్వనవసరం లేదు. అది పవిత్రం కాదు. నిరపేక్షము కాదు. రెండు, ప్రత్యేకమైన జాతీయతను నిలబెట్టుకోడానికి, భద్రపరచుకోడానికి విభజన అనుకున్నంత ఆవశ్యకమైనదేమీ కాదు.

స్వయం నిర్ణయాధికారానికి సంబంధించి మూడవ విషయం ఒకటి గుర్తుంచుకోవాలి.

* హెస్టర్ ఆఫ్ ఇన్ఫర్మేషన్, సంపుటం 2.

ఒకజాతి స్వయం నిర్ణయాధికారం సాంస్కృతికపరమైన లేదా భౌగోళికపరమైన స్వాతంత్ర్య రూపాన్ని పొందవచ్చు. ఏ రూపాన్ని సంతరించుకొంటుందనే విషయం ఆ భూభాగంలోని జనాభా ఉనికిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. మిగతా విషయాలన్నీ సమానంగా ఉండి, ఒక ప్రదేశంలో ప్రజలు సేవలందుకోవాలి, దరి చేరాలికి వీలుగానూ ఉంటే ఆ ప్రజలకు భౌగోళిక స్వాతంత్ర్యాన్ని గురించి ఆలోచించవచ్చు. విదదీయరాని విధంగా కలిపిపోయి మిశ్రమజాతులుగా ఉన్న ప్రజల విషయంలో, వారు ఆక్రమించుకొన్న భూభాగంలో సేవలందించడం కష్టమైనపుడు వారు నోచుకొనేది సాంస్కృతిక పరమైన స్వాతంత్ర్యం. ఇటువంటి విషయంలో భూభాగ విభజన అనేది అసాధ్యం. వారికి మిగిలి ఉన్న ఒకే ఒక అవకాశం వలసపోవడం.

స్వయం నిర్ణయాధికార భావన పరిధులను, పరిమితులను నిర్వచించటం వల్ల మనం ఇప్పుడు పాకిస్తాన్ సరిహద్దుల ప్రశ్నను చేపట్టవచ్చు. ప్రస్తుత సరిహద్దు పాకిస్తాన్ సరిహద్దులుగా ఉండాలనే ముస్లింలీగ్ వాదన ఇప్పుడు ఏ విధంగా ఉంటుంది? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం చాలా స్పష్టంగా ఉన్నట్లు నాకనిపిస్తోంది. భౌగోళికమైన ఉనికి ఈ విషయాన్ని నిర్ణయించేట్లు స్పష్టమౌతుంది. ఇక ఇతరత్రా ఏ విధమైన వాదన అవసరం లేదు. వాయవ్య భూభాగం, బెలూచిస్తాన్, సింధ్ ల విషయంలో హిందువులు, ముస్లింలు కలగలిపి ఉన్నారు. ఈ భూభాగాలలో హిందువుల కుద్దేశించిన భూభాగ విభజన అనేది అసాధ్యంగా కనిపిస్తోంది. వారు సాంస్కృతికపరమైన స్వాతంత్ర్యంతో, వారి రక్షణ కవచపరమైన రాజకీయపరమైన ఏర్పాట్లతో సంతృప్తి చెందాలి. పంజాబు, బెంగాలుల విషయం వేరుగా నిలుస్తుంది. ఒకసారి దేశపటాన్ని పరిశీలే, పంజాబు, బెంగాల్ లో హిందూ ముస్లిముల ఉనికి మిగిలిన మూడు ప్రాంతాలకంటే భిన్నమని తెలుస్తుంది. పంజాబు, బెంగాల్ లోని ముస్లిమేతరులు నివసించే చిన్న, చిన్న భూభాగాల చుట్టూ విస్తారమైన భూభాగంలో ముస్లిములు, వాయవ్య భూభాగం, బెలూచిస్తాన్, సింధులలో వలె వ్యాపించి ఉన్నారు. బెంగాలు, పంజాబుల్లో హిందువులు దరి చేరేందుకు, సేవలందించేందుకు వీలుగా ఉండే ప్రదేశాలను ఆక్రమించుకొని ఉన్నారు. ఈ పరిస్థితుల్లో ముస్లింలీగ్ కోరుతున్నట్లుగా, ప్రస్తుత పంజాబ్, బెంగాలు సరిహద్దులు పశ్చిమ, తూర్పు పాకిస్తాన్ సరిహద్దులుగా కొనసాగాలనే దానిని ఒప్పుకోవడం అనేది సకారణం కాదు.

ఈ చర్చ నుండి, రెండు నిర్ధారణలు తేలుతాయి. ఒకటి పంజాబు, బెంగాలులలోని ముస్లిమేతరులకు తమ భూభాగాన్ని పాకిస్తాన్ నుండి మినహాయించాలని, వారు ఆక్రమించుకొన్న భూభాగాలను విదదీయరాని అనేందుకు అవకాశం ఉంది. రెండవది, ఉత్తర-పశ్చిమ భూభాగం, బెలూచిస్తాన్ కు, సింధులలోని ముస్లిమేతరులకు ఇటువంటి అవకాశం లేదు. వారికి సాంస్కృతిక స్వాతంత్ర్యానికి రాజకీయ రక్షణ కవచాలకు మాత్రమే ఆస్కారం ఉంది. దీన్ని మరో విధంగా చెప్పాలంటే ముస్లింలీగ్ కోరుతున్నట్లు సింధ్, ఉత్తర-పశ్చిమ భూభాగం, బెలూచిస్తాన్ సరిహద్దులు ఇప్పుడున్నట్లు కొనసాగవలెననేది వ్యతిరేకింప వీలుకానిది.

కాని పంజాబ్, బెంగాల్ ల విషయంలో ఇటువంటి కోరిక సమర్థించే పీలుకానిది. ఆ భూభాగాలందు నివసించే ముస్లింమేతరులు వారు అనుకున్నట్లయితే సరిహద్దులను తిరిగి నిర్ణయించటం ద్వారా వారి భూభాగాలను పాకిస్తాన్ నుంచి మినహాయించమని కోరవచ్చు.

V

పంజాబు, బెంగాలులకు చెందిన ముస్లింమేతరులు సరిహద్దులను తిరిగి నిర్ణయించాలని కోరిన కోరికను ముస్లింలీగ్ సకారణమై నదిగా, న్యాయబద్ధమై నదిగా భావించగలదని ఎవరైతే అనుకొని ఉండవచ్చు. సరిహద్దులను తిరిగి నిర్ణయించే అవకాశాలు పరిశీలనను 1940 ముస్లింలీగ్ లాహోర్ సమావేశపు తీర్మానంలో చేర్చారు. ఆ తీర్మానం ఇలా పేర్కొంది.

“భౌగోళికంగా దరి చేరటానికి పీలున్న భూభాగాలను గుర్తించటం ద్వారా అవసరమైన చోట్ల, భౌగోళిక సర్దుబాట్ల ద్వారా పూర్తి స్వాతంత్ర్యం గల రాజ్యాల స్థాపన జరగాలి. వాయవ్య, తూర్పు భూభాగాలందు వలె ముస్లింములు సంఖ్యాపరంగా ఎక్కువగా ఉన్న ప్రదేశాలను కలిపి స్వతంత్ర ముస్లింము రాజ్యాలను ఏర్పరచాలి. అవి స్వేచ్ఛ, సార్వభౌమాధికారాలు గల భాగాలుగా, ముస్లింముల మాతృదేశాలుగా ఉండాలి.”

ముస్లింలీగ్ అభిప్రాయం ఇదే విధంగా కొనసాగిందనే విషయం. అది క్రిష్ణ ప్రతిపాదన విషయంలో అంగీకరించిన తీర్మానం తెల్పుతుంది. దాన్ని చదివిన ఎవరికైతే నా ఈ విషయం స్పష్టం కాగలదు. కాని జిన్నా తన అభిప్రాయాన్ని మార్చుకొన్నట్లు దాఖలాలున్నాయి. 1942 నవంబరు 18న జరిగిన 16వ సమావేశంలో జరిగిన ఒక బహిరంగ సభలో జిన్నా ఈ క్రింది విధంగా తన అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేసినట్లు నివేదించబడింది :

“ఇటీవలి తమాషా - నేను దానిని తమాషా అనే పీలుస్తాను, మరోలా కాదు - ఏమీ తెలియని సామాన్య ప్రజాసీకాన్ని కావాలనే తప్పుదోవ పట్టిస్తున్నారు. స్వయం నిర్ణయాధికారం ముస్లింములకు మాత్రమే ఎందుకు పరిమితం చేయాలి. దానిని ఇతర వర్గాలవారికి ఎందుకు వర్తింపజేయకూడదు అనే విషయం ఈ ఆట ఆడుతున్న వారికి అర్థమౌతుంది. అందరికీ స్వయం నిర్ణయాధికార హక్కు ఉందని పేర్కొని, పంజాబును అనేక ముక్కలుగా విడగొట్టాలని చెబుతారు. అదే విధంగా ఉత్తర, పశ్చిమ సరిహద్దులో సింధులు కూడానూ. ఈ విధంగా వందలకొలది పాకిస్తాన్లు ఉండబోతాయి.

ఉపజాతి సమూహాలు

ప్రతి వర్గానికి ఇండియా మొత్తం మీద స్వయం నిర్ణయాధికార హక్కు ఉందని సభక రచన చేసింది ఎవరు? అది చెప్పలేనంత అజ్ఞానం. లేదా మోసం లేదా తమాషా. నన్ను మీకు సమాధానాన్ని ఇవ్వనివ్వండి. ముస్లింములు అత్యధికంగా ఉన్న ప్రాంతాల్లో ఒక నిర్దిష్టమైన భూభాగంలో ఏదైతే వారు తమ మాతృభూమిగా భావి స్తున్నారో అక్కడ స్వయం

నిర్ణయాధికార హక్కును కోరుకొంటున్నారు. వివిధ ప్రదేశాల్లో విస్తరించి ఉన్న జాతి సమూహాలకు ఒక రాజ్యాన్నిచ్చిన దాతలాలు చరిత్రలో మీకు తెలిసిన ఎక్కడై నా ఉన్నాయా? వారికి మీరు రాజ్యాన్ని ఎక్కడ నుండి తీసుకువస్తారు? ఆ విషయంలో మీకు యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్‌లో 14% మంది Eastern times Lahore (లాహోర్) 17 నవంబరు 1942 ముస్లిములే ఉన్నారు. వారికి రాజ్యం ఎందుకు ఉండకూడదు? యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్‌లోని ముస్లిములు ఒక జాతి సమూహం కాదు. వారు విసిరి వేయబడినట్లు విస్తరించి ఉన్నారు. కాబట్టి రాజ్యాంగ పరిభాషలో వారిని ఉపజాతి సమూహంగా అభివర్ణించాలి. ఒక నాగరిక ప్రభుత్వం నుండి వారు పొందవలసిన దాని కన్నా ఎక్కువ అశించకూడదు. నేను నా మనోగతాన్ని స్పష్టం చేశాననే భావిస్తున్నాను. ముస్లిములు ఒక ఉపజాతి సమూహం కాదు. స్వయం నిర్ణయాధికారాన్ని కోరడం, దాన్ని అమలు పరచడమనేది వారి జన్మహక్కు."

జిన్నా అసలు విషయాన్ని పూర్తిగా వదలివేశారు. ఆయన విమర్శకులు లేవనెత్తిన విమర్శ సాధారణంగా పేర్కొనే ముస్లిమేతరుల గురించి కాదు. అది పంజాబు, బెంగాలులలోని ముస్లిమేతరుల సుద్దేశించింది. జిన్నా అతని ఉపజాతి సిద్ధాంతాన్నే అనుసరించి కచ్చితమైన, సులభంగా పేవలందించగల భూభాగాన్ని ఆక్రమించుకొని ఉండే ముస్లిమేతరుల విషయాన్ని తేల్చడాన్ని సమర్థిస్తారా? అది ఆ విధంగా అయితే అప్పుడు దీన్ని మించిన కుతర్కం రాజకీయ సాహిత్యంలో ఎక్కడా ఉండబోదని చెప్పవలసి వస్తుంది. ఉపజాతి సిద్ధాంతమనేది ఎక్కడా విని ఉండనటువంటిది. అది కేవలం ఉపజాతిత్వమేనదే కాక, చాలా మోసపూరితమైనట్టిది కూడా. ఉపజాతి సిద్ధాంతం ఏం తెలియజేస్తుంది? దాని సూచనలను నేను సరిగా అర్థం చేసుకున్నట్లయితే విభజన సాధ్యమై నప్పుడు పైతం ఒక ఉపజాతిని అది చెంది ఉండే జాతి నుండి వేరు చేయరాదని తెలియజేస్తుంది. జాతి, ఉపజాతుల మధ్య సంబంధాలు, వ్యక్తి సంబంధిత వ్యవహారాల మధ్య సంబంధాల కంటే ఉన్నతమైనవేమీ కావు అని చెప్పుంది. చరాస్త్ర యజమానితో ఆస్తి సంబంధ వ్యవహారాలు ఆస్తిలోనే పోయేటట్లు ఒక ఉపజాతి, జాతిలో కలిసి పోతుంది. జిన్నా వాదనలో ఈ విధమైన కారణాలు ఉన్నాయి. అయితే పంజాబు, బెంగాలులలోని హిందువులు కేవలం చరాచర వస్తువులేనని, కాబట్టి వారు అక్కడి ముస్లిములు ఎక్కడికి పోవాలని నిర్దేశిస్తే అక్కడికి పోవాలని జిన్నా తీవ్రంగా వాదిస్తారా? అటువంటి వాదన ఎవ్వరూ సమర్థించ రానటువంటి మూర్ఖమైన వాదన. అది అత్యంత కుతర్కమైన వాదన. ఎంతో అనుభవం కల న్యాయవాది అయిన జిన్నాకు అందలి కుతర్కం కనబడకుండా పోయేంత కష్టమైంది కాదు. అల్ప సంఖ్యాక జాతిని, అధిక సంఖ్యాకులతో పోల్చినప్పుడు అది కేవలం ఉపజాతి అయితే, దానికి భూభాగ విభజనను కోరే హక్కు లేదు. ఇండియా మొత్తాన్ని పరిగణనలోనికి తీసుకొని హిందువులు ఒక జాతి అనీ, ముస్లిములు ఉపజాతి అని, ఒక ఉపజాతికి స్వయం నిర్ణయాధికారం లేదా భూభాగ విభజనల విషయంలో హక్కు లేదని ఎందుకు చెప్పకూడదు?

పాకిస్తాన్ విషయంలో ఇప్పటికే కొంత అనుమానం ఉంది. తప్పుగానో, ఒప్పుగానో అనేకమంది పాకిస్తాన్ మోసంతో నిండి ఉందని అనుమానపడతారు. వారి ఉద్దేశ్యంలో దానికి రెండు ద్వేయాలు ఉన్నాయి. వెనువెంటనే నెరవేర్చ వలసిన ద్వేయం పొరుగు ముస్లిం రాజ్యాలతో కలిసి ముస్లిం సమాఖ్యను ఏర్పరచటం అని పేర్కొనబడింది. ఈ సమాఖ్య అంతిమ ద్వేయం హిందూస్తాన్ పై దండెత్తి దానిని జయించి లేదా తిరిగి జయించి ఇండియాలో ముస్లిం సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించడం. పాకిస్తాన్ గురించి ఇతరులు మరొక విధంగా భావిస్తారు. ప్రత్యేక ముస్లిం ప్రాంతాల పుట్టుక అనేది జిన్నా ప్రతిపాదించిన 14 అంశాల వెనుక ఉండే ప్రణాళికల అంతిమ దశగా వారు భావిస్తారు. ముస్లిముల మనసులను తెరచి చూపి పాకిస్తాన్ భావన వెనుక ఉండే అసలు ద్వేయాలేవో, ఎవరూ కనుక్కోలేరు. పాకిస్తాన్ ను వ్యతిరేకించే హిందువులు ఈ విషయంలో ముస్లిములను అనుమానించటం జరిగితే వారు తత్ప్రకారం కార్యచరణ పథకాన్ని రూపొందించుకుంటారు. ద్వేయాలు చెడ్డవని వారు పాకిస్తాన్ ను వ్యతిరేకించలేరు. అయితే వారికీ జిన్నాను పాకిస్తాన్ విషయంలో మత సమన్యలు ఉండాలని ఎందుకు అనుకుంటున్నాడో అడగే హక్కు ఉంది. పాకిస్తాన్ వెనుక ఉండే ద్వేయాలు ఎంత భయంకరమైనప్పటికీ, కనీసం ఒక మంచి గుణం ఉంది. పాకిస్తాన్ ఆదర్శమనేది దానిలో మత సమన్య ఉండకూడదని. పాకిస్తాన్ నుండి ఒక వ్యక్తి ఆశించే గుణాలలో ఇది చాలా స్వల్పమైనది. ఇండియాలాగే పాకిస్తాన్ పైతం మత సమన్యలతో ఏడింపబడినట్లయితే పాకిస్తాన్ అనేది ఎందుకుండాలి? మత సమన్యలకు పరిష్కారం చూపించనప్పడే దానిని ఆహ్వానించటం జరిగేది. దీనిని అధిగమించే మార్గం ఏమిటంటే అది ఒక మానవ తెగ రాజ్యంగా ఉండేట్లు, దానిలో అధిక్య అర్హ సంఖ్యాకవర్గాలు ఒకదానితో ఒకటి ఘర్షణకు దిగకుండా ఉండేట్లు సరిపాద్మలను ఏర్పాటు చేయాలి. జిన్నా ఒప్పుకునే పక్షంలో మాత్రమే అది సాధ్యపడగలదు. దురదృష్టవశాత్తు జిన్నా దీనికి అభ్యంతరం చేస్తాడు. అక్కడే ప్రధానమైన అనుమానం ఉంది. దీనిని తొలగించాల్సింది పోయి, దానిని అతడు మూర్ఖమైన, కుతర్కయుతమైన, కృత్రిమమైన జాతి, ఉపజాతులనే వాదనతో ఇంకా క్లిష్టతరం చేస్తున్నాడు.

అటువంటి మూర్ఖమైన కుతర్కమైన విషయాలను పట్టుకొని వేలాడే బదులు, సమర్థింప వీలుకాని వాటిని సమర్థింప బూనుకొనే బదులు, న్యాయబద్ధమైన దానిని వ్యతిరేకించే బదులు జిన్నాకు, సర్ ఎడ్వర్డ్ కార్సన్ (Sir Edward Carson) అల్స్టర్ సరిహద్దులు నిర్ణయించే విషయంలో చేసినట్లు చేయడం బాగుండబోదా? ఐరిష్ స్వపరిపాలన తీర్మానం ఎట్టి పరిస్థితులలో తీర్మానింపబడిందో తెలిసిన వారందరికీ అది 1911 సెప్టెంబరు 23న క్రైగ్ వాగ్ సమావేశంలో సర్ ఎడ్వర్డ్ కార్సన్ తయారు చేసిన పథకం అని తెలుసు. దాని ప్రకారం అల్స్టర్ లో ఇంపీరియల్ పార్లమెంటుకు సంబంధించిన ప్రభుత్వంగాని, అల్స్టర్ కు సంబంధించిన ప్రభుత్వం కాని ఉంటుందే కాని స్వపరిపాలన గల ప్రభుత్వం ఉండబోదు.

ఇంపీరియల్ పార్లమెంట్ తన ప్రభుత్వాన్ని ఉపసంహరించుకుందామని అనుకుంటున్నది. కావున ఈ పథకంలోని అర్థం ప్రకారం అల్స్టర్లో ఒక ప్రాదేశిక ప్రభుత్వ స్థాపన జరుగుతుంది. అల్స్టర్ కేంద్రీయ మండలి ప్రతినిధులు, కౌంట్రీగ్రాండ్ ఆరంజ్ లాజ్జెన్ ప్రతినిధులు, కేంద్రీయ మండలాలు ప్రతినిధుల మధ్య 1911, సెప్టెంబరు 25న జరిగిన సమావేశంలో ఆమోదించబడిన తీర్మానంలో ఇది చేర్చబడింది. స్వపరిపాలన దిల్లు ఆమోదం పొందిన రోజున అల్స్టర్ ప్రాదేశిక ప్రభుత్వం అమలులోనికి వస్తుంది. ఈ పథకంలోని ఒక ముఖ్య అంశం ఏమంటే ఈ ప్రాదేశిక ప్రభుత్వానికి వారు (అల్స్టర్ వాసులు) తమ కట్టుబాటు నందు ఉంచుకొనగల జిల్లాల అన్నింటిని, వారి అధికార పరిధిలోనికి తీవ్రం జరిగింది.

“వారు కట్టుబాటు చేయగల జిల్లాలు” అనే పద సముదాయం ఒక విషయాన్ని అనుమానం లేని విధంగా స్పష్టం చేసింది. అదేమంటే, అల్స్టర్కు చెందిన మొత్తం పరిపాలక విభాగమంతా అందులో కలుస్తుందని. ఇప్పుడు అది అల్స్టర్కు చెందిన తొమ్మిది కౌంటీలను (లేదా జిల్లాలను) కలుపుతుంది. వీటిలో మూడు క్యాథలిక్కులు అత్యధిక సంఖ్యలో ఉన్న జిల్లాలు. దీని అర్థం అల్స్టర్ పరిపాలన ఈ మూడింటిని కూడ తప్పనిసరిగా ఉంచుకొనవలెనని, కాని సర్ ఎడ్వర్డ్ కార్నన్ చివరకు ఏమి చేశాడు. అత్యధిక సంఖ్యాబలం కలిగిన క్యాథలిక్ జిల్లాలు అల్స్టర్కు సమస్యత్వకంగా తయారవుతాయని కనుగొనబడిన సర్ ఎడ్వర్డ్ కార్నన్కు ఎక్కువకాలం పట్టలేదు. విజమైన నాయకుని రీతిలో ఆయన ఒక సాహసోపేతమైన ప్రకటన చేశాడు. అల్స్టర్ను సురక్షితం చేస్తాననీ, తన సహృదయుల తగ్గించుకుంటాననీ ప్రతిపాదించాడు. 1920 మే 18న ఆయన హౌస్ ఆఫ్ కామన్స్ (House of Commons) సభలో ఉపసభాసభ్యులను ఆరు జిల్లాలతోనే సంతృప్తి చెందుతానని ప్రకటించాడు. ఆరు జిల్లాలతోనే సంతృప్తి చెందుతానని కారణాలను చూపిస్తూ ఆయన చేసిన ఉపన్యాసం ఉదహరింపదగినది. ఆయన చెప్పింది.*

“దొనెగల్, కావెన్, మొనమన్లకు బాధ్యతాయుతమైన ప్రభుత్వాన్ని అందించే చట్టసభను (పార్లమెంటును) బెల్ ఫాస్ట్లో ఏర్పరచే అవకాశం మాకు లేదు. ఎంతో ఆతురతతో గంటల తరబడి, రోజుల తరబడి ఈ విషయాన్ని, భూభాగం మొత్తాన్ని పరిగణనలోనికి తీసుకొని పరిశీలించిన పిమ్మట మేము ఈ ముగింపునకు వచ్చామనేది వాస్తవం. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పరచగలమని ఇక్కడ వరకు వచ్చి మేము చెప్పటం పూర్తిగా వాస్తవరూపమైన విషయం. స్వాభావికంగా మాకు పెద్ద భూభాగాలను కలిగి ఉండటం ప్రీతిదాయకం. భూభాగ దోపిడి విధానం, తమ ప్రభుత్వాల అధికార పరిధిని విస్తృతం చేసుకోదలచిన, ప్రభుత్వాలన్న దేశాలన్నిటిలో ఇది అమలులో ఉంది. మేము ఈ మూడు

* Housard (House of Commons) 1920 సంపుటం 129, పుట.1315

జిల్లా మూలంగా బాధించబడటం జరిగితే, ప్రభుత్వం విపరీతం కావటం జరిగితే వీటిని తీసుకొనటం అనేది ఉపయోగరహితమైన విషయం."

ఇవి మేధావంతమైన, సాహసోపేతమైన మాటలు. ఏ పరిస్థితుల్లో ఈ మాటలు అన్నారో ఆ పరిస్థితులకు, పాకిస్తాన్ పథకాన్ని అన్వయించటం మూలంగా పంజాబ్, బెంగాల్ లందు ఏర్పడబోయే పరిస్థితులకు చాలా దగ్గరి పోలిక ఉంది. జిన్నా కాని, ముస్లింలీగ్ కాని శాంతియుతమైన పాకిస్తాన్ కనుక కోరుకుంటే వీటిని గమనించాలి. పంజాబ్, బెంగాల్ లందు నివసించే ముస్లింమేధులను, కొన్ని ప్రభుత్వ రక్షణలతో తప్పి పడమని అడగటంలో ప్రయోజనం లేదు. అధిక సంఖ్యాక హిందూ వర్గాల నియంతృత్వానికి ఎదురుగా కొన్ని రక్షణలతో తప్పి పడటానికి సిద్ధంగా లేని ముస్లిములు, హిందువులను, ముస్లింల నియంతృత్వానికి ఎదురుగా కొన్ని రక్షణలతో తప్పి చెందమని ఎందుకు అడగాలి? 'మీ రక్షణలు మాకొద్దు, మీ పరిపాలన మాకొద్దు' అని ముస్లిములు హిందువులకు చెప్పగలిగితే (రెడమాండ్ విషయంలో కార్పస్ ఉపయోగించిన వాదన) అదే వాదనను పంజాబ్, బెంగాల్ హిందువులు అక్కడ ముస్లిములు ఇస్తామన్న రక్షణలకు వ్యతిరేకంగా తిప్పికొట్టవచ్చు.

అసలు విషయం ఏమంటే ఈ దృక్పథం పాకిస్తాన్ కు శాంతియుత పరిష్కారం కనుగొనే దృష్టిలో చేసింది కాదు. ఆయుధ శబ్దాలు, ఐల ప్రదర్శనలు పని చేయవు. మొదటగా ఇది ఇద్దరు ఆడే ఆట. రెండవది ఆయుధాలు ఐలంలో ఒక భాగం కావచ్చు. అయితే ఆయుధాలు కలిగి ఉండటమే సరిపోదు. రూసో చెప్పినట్లు "నైతిక విలువలు మాత్రమే ఐలమైన హక్కుగా, విశ్వాన్ని విడిగా మార్చగలవు." పాకిస్తాన్ కు నైతిక ప్రాతిపదిక ఉండేట్లు చూడవలసింది ముస్లింలీగ్ మాత్రమే.

VI

అదంతా పరిహర్ష సమన్వయం గురించి. ఇప్పుడు నా దృష్టిని సరిహద్దులను తిరిగి నిర్ణయించిన తర్వాత కూడా పాకిస్తాన్ లో ఉండవలసిన అల్పసంఖ్యాక వర్గాలపై మరలుస్తాను. వారి ప్రయోజనాలు కాపాడే రెండు పద్ధతులున్నాయి. ఒకటి, అల్పసంఖ్యాక వర్గాల రాజకీయ సాంస్కృతిక హక్కులకు రాజ్యాంగ రక్షణ కల్పించడం. భారతీయులకు ఇది బాగా తెలిసిన అంశమే. దీనిని విస్తృతపరచడం అనవసరం. రెండు, పాకిస్తాన్ నుండి హిందూస్తాన్ కు వారి మార్పిడికి వీలు కల్పించడం. ప్రజల మార్పిడి సార్వపక్షబద్ధమైతే అనేకమంది ఈ పరిష్కారాన్ని సమర్థించి పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుకు ఒప్పుకుంటారు. కాని వారు దీనిని అత్యంత కఠినపరిచే సమన్వయ భావిస్తారు. ఇది ఆందోళన చెందిన మానసిక స్థితికి అనుమానం లేనటువంటి సంకేతం. నిదానంగా వెమ్మడిగా ఆలోచించిన పక్షంలో ఇదేమీ కఠినపరిచే సమన్వయ కాదని ఋజువు కాగలదు.

ప్రారంభానికి ముందు సమస్యను అన్నివైపుల నుండి పట్టించుకొనండి. ఈ మార్పిడి అనేది ఏ పద్ధతి అనుసరించి? దీనిని నిర్ధారించే ముందు ప్రతి వ్యక్తి మూడు విషయాలు తప్పక పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి. మొదటగా వంజాబు, బెంగాల్ ల సరిహద్దులను తిరిగి నిర్ణయించినట్లయితే ఈ రెండు ప్రాదేశిక విభాగాలకు సంబంధించి ప్రజల మార్పిడి అన్న ప్రశ్న ఉదయించదు. రెండవది, హిందూస్తాన్ లో నివసిస్తున్న ముస్లిములు పాకిస్తాన్ కు వలస పోవడానికి సమాయత్తం కాదు. ముస్లింలీగ్ కూడా వారి మార్పిడిని కోరుకున్నది. మూడవది, ఉత్తర-పశ్చిమ సరిహద్దు భూభాగం. సింధ్ బలూచిస్తాన్ లోని హిందువులు వలసపోవడానికి ఇష్టపడరు. ఈ ఆలోచనలు కనుక నిజమైతే ప్రజల మార్పిడి సమస్య కలవరపరచనంత దూరంగా ఉంటుంది. వాస్తవంలో దీనిని సమస్యగా భావించనవసరం లేనంత స్వల్ప విషయం.

అది సమస్యగా తయారు కాగలదని అనుకొంటే అదంత కలవరపరిచే సమస్యగా తయారవుతుందా? అనుభవం ప్రకారం అది పరిష్కారం అసాధ్యమయ్యేంత సమస్య కాదు. అట్టి సమస్యకు పరిష్కారం కనుక్కోనే ప్రయత్నం చేసే ముందు కొన్నిటిని అడిగి తెలుసుకుంటూ ప్రారంభించడం మంచిది. రాజకీయ మార్పులు మూలంగా ఒక వ్యక్తి ఒక ప్రదేశం నుండి మరొక ప్రదేశానికి వలసపోతున్న సమయంలో ఉత్పన్నమయ్యే కష్టనష్టాలేమిటి? ఈ క్రిందివి ముఖ్యగ్రహ్యాలు.

ప్రజల మార్పిడికి సహకరించి సహాయం చేసే యంత్రాంగం 2) వలసకు వ్యతిరేకంగా ప్రభుత్వ నిషేధం 3) వలసపోయే కుటుంబం తీసుకుని వెళ్ళే వస్తువుల మీద ప్రభుత్వం విధించే భారమైన వస్తు. 4) వలసపోయే కుటుంబం స్థిరాస్థి తరలింపులో ఉన్న అసాధ్యత 5) వలసపోయే కుటుంబాల ఆస్తి విలువను తగ్గించడానికి అనుసరించే మోసపూరిత విధానాలు 6) వివణిలో అమ్మడం ద్వారా తమ వస్తువు యొక్క నిజమైన విలువను పొందలేక వస్తానికి గురి కాగలమనే భయం 7) తాము విడిచిపోతున్న దేశం నుండి తమకు బాకీ ఉన్న పెన్షన్ తదితరాలను రాబట్టుకొనడంలో ఎదురయ్యే కష్టం 8) డబ్బు చెల్లించవలసిన కరెన్సీని నిర్ణయించడంలో ఉండే కష్టం. ఈ కష్టాలను తొలగించినట్లయితే ప్రజల మార్పిడికి మార్గం సుస్పష్టం కాగలదు.

మొదటి మూడు కష్టాలను హిందూస్తాన్, పాకిస్తాన్ రాజ్యాలు ఈ కింది షరతులతో కూడిన అధికరణాన్ని తాము అంగీకరించే ఒక ఒడంబడికలో చేర్చడం ద్వారా ముగియాలి. "సరి సంఖ్యలో ప్రతినిధులను కలిగి ఉండేబట్లు, రెండు దేశాలకు చెందని వ్యక్తి అధ్యక్షత వహించేబట్లు ఒక సంఘాన్ని నియమించుటకు పాకిస్తాన్, హిందూస్తాన్ ప్రభుత్వాలు అంగీకరిస్తాయి."

"సంఘానికి వాటి కమిటీలకు నిర్వహణకు, కార్యాచరణలకు సంబంధించి ఆయ్యే

ఖర్చును రెండు ప్రభుత్వాలు సమాన విస్తృతిలో భరించాలి." తమ తమ భూభాగంలో నివసించే అల్ప సంఖ్యాక తెగలకు చెందిన జాతులకు వలసపోయే హక్కును ఇవ్వడానికి పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వం, హిందూస్తాన్ ప్రభుత్వం అంగీకరిస్తాయి.

వలసపోయే స్వేచ్ఛ విషయంలో, ఈ హక్కును ఉపయోగించే సమయంలో ప్రత్యక్షంగా కాని పరోక్షంగా కాని ఎటువంటి ఆటంకాలు కలిగించబోమని ఈ విషయంలో సహకరిస్తాము అని పైన పేర్కొన్న రెండు రాజ్యాల ప్రభుత్వాలు పూనుకొంటాయి. వలస స్వేచ్ఛలో పుట్టించే అన్ని చట్టాలు, నియంత్రణలు రాజ్యాంగ వ్యతిరేకములుగా పరిగణించబడాలి." ప్రజల మార్పిడికి సంబంధించిన నాలుగవ, ఐదవ సమన్వయం ఈ కింది ఒడంబడికలోని అధికరణాల్లో చెప్పినట్లు భావవంతంగా పరిష్కరింపవచ్చు.

"ఈ ఆర్టికల్ ను అనుసరించి వలస పోవుటకు నిర్ణయించుకొన్న వారందరికీ ఎటువంటి సన్న విధింపబడకుండా తమ వెంట తమ వస్తువులను తీసుకొని వెళ్ళేందుకు లేదా వాటిని తమ వద్దకు తెప్పించుకొనేందుకు హక్కు కలిగి ఉండాలి."

"స్థిరాస్తి సంబంధ వ్యవహారంలో దానిని నగదు రూపంలోనికి మార్చాలి. ఇది ఒక కమీషన్ ద్వారా ఈ కింది నిబంధనలకు లోబడి జరగాలి."

1) స్థిరాస్తి విలువను అంచనా వెయ్యడానికి కమీషన్ ఒక నిపుణుల సంఘాన్ని నియమించాలి. వలసదారు కోరుకుంటే అతని ప్రతినిధి ఈ సంఘంలో ఉండాలి.

2) వలసదారు స్థిరాస్తి అమ్మకానికి సంబంధించి కమీషన్ అవసరమైన జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

నష్టాలభరీకి, పెన్షన్ల చెల్లుబాటుకు, చెల్లించవలసిన కరెన్సీ రూపాన్ని నిర్ధారించుటకు సంబంధించిన కష్టనష్టాలను తీర్పులకు ఒడంబడికలో ఈ కింది అధికరణాలను చేర్చితే సరిపోతుంది.

1) వలసదారుని స్థిరాస్తికి సంబంధించిన అంచనా విలువ, అమ్మకపు విలువల మధ్య తేడాను గుర్తించి కమీషన్ వెల్లడించిన వెంటనే ఆ భర్తీని నగదు రూపంలో కమీషన్ కు ప్రభుత్వం వెంటనే చెల్లించాలి. దీనిలో నాలుగవ భాగాన్ని వలసదారు విడిచి వెళ్ళే దేశపు కరెన్సీ రూపంలో, మిగతా మూడు భాగాలను బంగారం రూపంలో లేదా స్వల్పకాలిక బంగారు బాండ్ల రూపంలో చెల్లించాలి.

2) పైన నిర్ణయించినట్లుగా వలసదారుల స్థిరాస్తి విలువను కమీషన్ వారికి చెల్లించాలి.

3) ఒడంబడిక మీద సంతకాలు జరిగే నాటికి వలసదారులు పొంది ఉన్న అన్ని రకాల పౌర లేదా పైనిక భృతులను ఋణగ్రస్త ప్రభుత్వం చెల్లించాలి. యజమానుల ఖాతాలో జమ

అయ్యేటట్లు ఈ నగదును ప్రభుత్వం కమీషన్‌కు చెల్లించాలి."

4) వలస పాఠ్యేందుకు అవసరమయ్యే నిధులను కమీషన్‌ప్పించిన ప్రభుత్వాలు చెల్లించాలి."

ప్రజల మార్పిడిలో ఎదురయ్యే కష్టాలను అధిగమించడానికి ఈ ఏర్పాట్లు చాలవా? అయితే మరికొన్ని సమస్యలు ఉన్నాయి. కానీ ఇవి అధిగమించడానికి వీలు లేనటువంటివి కావు. వాటిలో ప్రణాళికకు సంబంధించిన ప్రశ్నలు ఇవి ఉన్నాయి. మొదటి ప్రశ్న ఏమిటంటే : ప్రజల మార్పిడి అనేది తప్పనిసరా? లేదా ఐచ్ఛికమా?

రెండవది : వలసపోవడంలో ప్రభుత్వ సహాయాన్ని పొందే హక్కు అందరికీ ఉండాలా లేదా? ఏదో ఒక వర్గానికి మాత్రమే పరిమితమవ్వాలా?

మూడవది : ప్రభుత్వం ఎంతకాలంపాటు ఒడంబడికలోని ఈ ఏర్పాట్లకు కట్టుబడి ఉండాలి? ముఖ్యంగా వలసదారుల స్థిరాస్తి అమ్మకంలో వచ్చే నష్టాన్ని భర్తీ చేసే విషయంలో ఈ విధమైన ఏర్పాట్లను కొంతకాలానికే పరిమితం చేయాలా లేదా ఇది ఇలా నిరంతరం కొనసాగవలసిందేవా?

మొదటి ప్రశ్నకు సంబంధించినంతవరకు రెండునూ సాధ్యమే. వీటిని ఆచరణలో పెట్టిన దాఖలాలు కూడా ఉన్నాయి. గ్రీస్, బల్గేరియా మధ్య ప్రజల మార్పిడి అనేది ఐచ్ఛికం అయితే గ్రీస్, టర్కీ మధ్య ఇది తప్పనిసరి అయ్యింది. తప్పనిసరి మార్పిడి వ్యవహారంలో ప్రాథమిక స్థావరం తప్పుగా ఒక వ్యక్తికి తోస్తుంది. వ్యక్తి ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా అతనిని తన పూర్వీకుల ఆవాస ప్రాంతం నుండి వలస పామ్మని బలవంతం చేయడం మంచిది కాదు. ఒకవేళ అతను నివసిస్తున్న ప్రదేశం శాంతి, సుస్థిరతలకు భంగం వాటిల్లి దేశం అస్తవ్యస్త పరిస్థితులకు లోనయ్యే పరిస్థితులందు వలసపోవడమనేది అతని శ్రేయస్సు దృష్ట్యా అతనికి అవసరం. ఇప్పుడు కావలసినదేమంటే కష్టనష్టాలు లేకుండా కోరుకున్న వారందరు వలసపోవుటకు అనువైన పరిస్థితులు. కాబట్టి నా అభిప్రాయమేమంటే మార్పిడి అనేది బలవంతంగా జరుగకూడదు. వలసపోయే విషయంలో తమ మనోగతాన్ని వెల్లడించినారితే దీనిని వదలివేయాలి.

రెండవ విషయానికి సంబంధించినంతవరకు ప్రజల మార్పిడి విషయంలో ప్రభుత్వం సహాయం. అది నిర్వహించే పథకం కేవలం అల్ప సంఖ్యక వర్గాలవారికే ఉద్దేశించాలనేది స్పష్టమైన విషయం. కానీ ఈ పథకం నుండి సహాయం పొందని వారందరినీ మినహాయించే విషయంలో ఈ నిబంధన కూడా పరిపాడు. మతపరమైన తెగల సంబంధమైన విభేదాల మూలంగా వేర్పాటుకు, బాధలకు గురయ్యే అల్ప సంఖ్యక వర్గాలవారికే దీనిని పరిమితం చేయాలి.

మూడవ విషయం చాలా ముఖ్యమైనది. అభిప్రాయ భేదాలకు తావిచ్చే అవకాశం ఉన్నట్టిది. ప్రభుత్వ ఖర్చుతో జరిగే మార్పిడి నిరంతరం కొనసాగాలని ప్రభుత్వాన్ని బలవంతం చేయడమనేది కారణయోగ్యత లేనిదానిగా చెప్పవచ్చు. ప్రభుత్వ సహాయం పొంది, ముందు పేర్కొన్న ఒడంబడిక అంశాలను ఉపయోగించుకొని వలసపోవడానికి నిర్ణయించుకొనే వ్యక్తి ఆ పనిని ఒక నిర్దిష్ట కాలపరిమితిలో పూర్తి చెయ్యాలని చెప్పడం అనమంజనమైన విషయమేమి కాదు. ఒకవేళ అతడు కాలపరిమితి పూర్తి అయిన తరువాత వలస వెళ్ళడానికి నిర్ణయించుకొన్న పక్షంలో దానికయ్యే ఖర్చు అతడు భరించుకోవాలి. దీనికి ప్రభుత్వ సహాయం ఉండదు. ఈ విధంగా ప్రభుత్వ సహాయాన్ని పరిమితం చేయడంలో అన్యాయమేమీ లేదు. ప్రభుత్వ సహాయమనేది ఈ ప్రణాళికలో భాగం కావలసిన అవసరం ఎందుకంటే వలసపోవడమనేది, పౌరులు వ్యక్తిగతంగా నియంత్రించలేని రాజకీయ మార్పుల మూలంగా సంభవించేది కాబట్టి, కాని వలసపోవడం రాజకీయ మార్పు ఫలితమే కాకపోవచ్చు. అది ఇతర కారణాల వలన కూడా కావచ్చు. ఇతర కారణాల మూలంగా వలసపోయేవారికి సహాయం చేయాలనే నిర్బంధం ప్రభుత్వానికి లేదు. వలసపోవడం రాజకీయ కారణాల మూలంగానా లేదా ఇతర కారణాల మూలంగానా అనేది నిర్ణయించడానికి ఉన్న ఒకే ఒక మార్గం ఏమంటే దానిని ఒక నిర్దిష్ట కాలానికి అన్వయించి చూడటమే. రాజకీయ మార్పు సంభవించిన తర్వాత ఒక నిర్దిష్ట కాలపరిమితిలో వలసపోవడం జరిగితే దానిని వ్యక్తిగత కారణంగా భావించవచ్చు. దీనిలో అన్యాయమేమీ లేదు. ఇదే విధమైన నియమం పౌర అధికారాల విషయాన్ని కూడా నిర్ధారిస్తుంది. రాజకీయ మార్పు జరిగినప్పుడు పౌర అధికారులు సైతం ఒక నిర్దిష్ట కాలపరిమితిలో పదవీ విరమణ చెయ్యడానికి ఒప్పుకుంటారు. ఈ కాలపరిమితి దాటిన తర్వాత మాత్రం అలా చెయ్యడానికి అంగీకరించబడదు. వారి పదవీ విరమణ భృతి తదనుగుణమైన నిష్పత్తిలో ఉంటుంది.

నేను సూచించేట్టుగా ఈ విషయాలలో ప్రణాళిక ఈ విధంగా ఉంటే దాన్ని ఈ కింది అధికరణాల ఒడంబడికలో చేర్చడం ద్వారా అమలు పరచవచ్చు.

“ఈ ఒడంబడిక ప్రకారం 18 సంవత్సరాలు దాటిన ఏ అల్ప సంఖ్యాక తెగకు చెందిన వ్యక్తి అయినా ఐచ్ఛికంగా వలసపోయే హక్కును ఉపయోగించుకోవచ్చును.”

“కమిషన్ ముందు చేసిన ప్రకటనను వలసపోయే అభిప్రాయం ఉన్నదన్న దానికి వలసినంత సాక్ష్యంగా తీసుకోవాలి.”

“ఈ విషయంలో భర్త అభిప్రాయం, భార్య అభిప్రాయాన్ని 18 ఏళ్ళలోపు పిల్లల విషయంలో వారి తలిదండ్రుల లేదా సంరక్షకుల అభిప్రాయాన్ని తప్పక పొంది తీరాలి.”

“ఒడంబడిక మీద సంతకాలు జరిగిన తేదీ నుండి 5 సంవత్సరముల లోపల

వలసపోనట్లయితే ఈ ఒడంబడిక ద్వారా ఒనగూడే లాభాన్ని పొందే హక్కును కోల్పోతారు."

"6 సంవత్సరముల కాలపరిమితి పూర్తి అయిన తరువాత, కమిషన్ విధులు పై తం అది కార్య నిర్వహణ ప్రారంభించిన తేదీ నుండి 6 నెలల్లోపు నిలిపి వేయబడతాయి." ఖర్చును గురించిన సంగతిమిటి? మార్పిడి తప్పనిసరి అయిన పక్షంలోనే ఖర్చు సమస్యకి ప్రాముఖ్యం ఉంటుంది. బచ్చికంగా జరిగే మార్పిడి మూలంగా ప్రభుత్వంపై ఆర్థిక భారం పడదు. స్వేచ్ఛ కన్నా మిన్నగా మానవులు ఆస్తిని ప్రేమిస్తారు. తమ ఆవాస ప్రాంతాలను మార్చడం కంటే రాజకీయ పెత్తందార్ల నియంతృత్వాన్ని భరించటానికే ప్రజలు మొగ్గు చూపుతారు.

ఆడమ్స్ పీత్ పేర్కొన్నట్లు రవాణాకు అత్యంత క్లిష్టతరమైన వస్తువు మానవుడు. కాబట్టి ఖర్చు విషయం ఎవరినీ భయపెట్టనవసరం లేదు.

దాని ఆచరణ సాధ్యం విషయమేమిటి? ఈ ప్రణాళిక కొత్తదేమి కాదు. గత యూరప్ యుద్ధం తరువాత గ్రీస్, బల్గేరియా మధ్య బర్క్, గ్రీస్ మధ్య ప్రజల మార్పిడికి సంబంధించి దీనిని అమలుపరచడం జరిగింది.* అది ఆచరణలో సాధ్యమనే విషయాన్ని ఎవ్వరూ కాదనలేదు. నేను సూక్ష్మంగా వివరించిన ప్రణాళిక దానికి వకలు మాత్రమే. గ్రీస్, బల్గేరియా మధ్య బర్క్, గ్రీస్ మధ్య ప్రజల మార్పిడి విషయంలో అది అనుకున్న పలితాన్ని పొందింది. అది అత్యంత విజయవంతంగా పనిచేసిందనే దానిని ఎవరూ వ్యతిరేకించలేదు. ఒకచోట విజయవంతమైంది ఇండియాలో కూడా అంతే అవుతుందని ఆశించవచ్చు.

పాకిస్తాన్ విషయం చిన్న విషయం కాదు. సూక్ష్మీకరణ అనుకున్నట్లు జరిగి, నైతిక ప్రాతిపదిక విషయంలో అంగీకారం కుదిరితే అది అనుకున్నంత కష్టమేమీ కాదు. అది క్లిష్టతరమయ్యేటట్లయితే దానికి కారణం కేవలం అది హృదయ విధారకం కావడమే. పాకిస్తాన్ భావన అనేది చాలా బాధాకరమై నందువల్ల దాని సమస్యల గురించి కాని, వాటి పరిష్కారాన్ని గురించి కాని ఆలోచించడానికి ఎవరూ ఇష్టపడరు. కాని మనస్సు చంపుకుని పాకిస్తాన్ నిర్ణయం జరగాలని అనుకుంటే దాని ద్వారా ఉత్పన్నమయ్యే సమస్యలు ఆశ్చర్యజనితములూ కావు, కలవరపరచునట్టివి కావు.

* ప్రజల మార్పిడికి సంబంధించి ఎక్కువ సమాచారాన్ని పొందగోరివారు Stephen P. Ladas రాసిన The Exchange of Minorities, Bulgaria, Greece and Turkey (1932) అనే గ్రంథాన్ని సంప్రదించవచ్చు. దానిలో ఈ దేశాల మధ్య ప్రజల మార్పిడికి సంబంధించిన ప్రణాళికను అత్యంత విపులంగా విశదీకరించడం జరిగింది.

ఎవరు నిర్ణయించగలిగేది ?

ఎవరు నిర్ణయించగలిగేది ?

పాకిస్తాన్ సమస్యకు ఇరువైపులా హిందూ ముస్లిములనే రెండు పార్టీలున్నాయి. ఇవి తప్పించుకోలేనట్టివి. ఏదై నప్పటికీ ఇరుపక్షాలనై ఖరీ హేతుబద్ధంగా లేకపోవటం దురదృష్టకరం. ఇరుపక్షాల వారూ మొండివైఖరి లోతుల్లోకి కూరుకుపోయారు. మొండివైఖరి అనే పాఠాలు ఎంత మందంగా ఉన్నాయంటే వాటిలోకి హేతువన్నది ఇప్పట్లో చూచుకుపోవటం అత్యంత క్లిష్టం. పరస్పర విరుద్ధమైన వారివైఖరులు సమసిపోతాయో లేదా పేరుకుపోతాయో కాలమూ పరిస్థితులూ మాత్రమే నిర్ణయించగలవు. ఈ మంచు కరగటానికి భారతీయులు ఎంతకాలం నిరీక్షించాలో ఎవ్వరూ జోస్యం చెప్పలేరు. కానీ ఖచ్చితంగా ఈ మంచు కరగనంతవరకు స్వాతంత్ర్యమన్న దాన్ని శీతల సమారీలో ఉంచవలసిందే. పాకిస్తాన్ సమస్యకు ఆదర్శప్రాయమూ శాశ్వతమూ అయిన ఒక పరిష్కారం దొరకేటంత వరకూ, భారత స్వాతంత్ర్యాన్ని నిరవధికంగా వాయిదా వేయాలంటే చచ్చినంత వ్యతిరేకత చూపే ఆలోచనాపరులైన కోట్లాదిమంది భారతీయులున్నారని నాకు తెలుసు. అట్టివారిలో వేనొకణ్ణి. పాకిస్తాన్ తప్పించుకోవడానికి వీలులేని ఒక సమస్య. ఒక విన్యాసం కాదు. ఆ సమస్యకు పరిష్కారం కనుక్కోవల్సిందేనని అనుకున్నవారిలో వేనొకణ్ణి. ఏది అనివార్యమో దాన్ని తప్పక ఎదిరించాలని నమ్మేవారిలో వేనొకణ్ణి. చుట్టూ జరుగుతున్నదాన్ని శబ్దమాత్రంగానైనా గుర్తిస్తే మనస్సు చివుక్కుమంటుందని, దాన్ని నిరాకరించి ఇసుకలో తలదూర్చితే ప్రయోజన మేమీ ఉండదు. చేతనైతే తుది నిర్ణయం జరిగే ఘడియ రాకముందే ఒక పరిష్కారంలో పిద్దపడాలని నమ్మేవారిలో వేనొకణ్ణి. బలవంతంగా ఏరు దాటక తప్పదని తెలిస్తే ఒక వంతెన నిర్మించుకోవటమే విజ్ఞత.

అసలు ప్రధాన సమస్య ఏమిటంటే - పాకిస్తాన్ ఏర్పడాలా లేక వద్దా అన్నది

నిర్ణయించేదెవరు? గత మూడు సంవత్సరాలుగా ఈ విషయమీద ఆలోచించి తగిన సమాధానమంటూ నేనొక విశ్మితాభిప్రాయానికి వచ్చాను. నా విశ్మితాభిప్రాయాలను వికల పర్వటానికి వాటిని పార్లమెంటు, చట్టం రూపంలో తీర్చిదిద్దితే, అవసరం మరింత బాగా తీరుతుందని నా యోచన. నా విశ్మితాభిప్రాయాలను ఇమిడ్చిన ముసాయిదా చట్టం ఇక్కడ ఇవ్వడమైంది.

భారత ప్రభుత్వ ప్రాథమిక విబంధనల చట్టం

పరమ పావన ప్రభువులు మతాధిపతుల పార్లమెంటు సలహా సంప్రదింపులతో పునత వహించిన చక్రవర్తిగారిచే అధికార పూర్వకంగా శాసనం ఈ విధంగా చేయబడి ఉండుగాక :

- I. 1. వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాలు వంజాబు, సింధు, బెంగాలు శాసనసభల్లో మెజారిటీ ముస్లిములు బ్రిటిష్ పాలిత భారతదేశం నుండి ముస్లిములు అధికంగా ఉన్న ప్రాంతాలను వేరు చేయవల్సిందిగా ఒక తీర్మానాన్ని అనుకున్న తేది నుండి ఆరునెలల్లో ఆమోదిస్తే దాన్ని అనుసరించి పునత వహించిన పై ప్రాంతాల్లోనూ బెలూచిస్తానంలోనూ ఉన్న ముస్లిములు ముస్లిమేతర ఓటర్లు అందరితో ఆ తీర్మానం పై ఎన్నికలు జరిపించాలి.
2. ఆ ప్రాంతాల్లో ఎన్నికల్లో పాల్గొనే వారిని ఈ ప్రశ్నను కింది విధంగా అడగాలి.
  - ఎ) బ్రిటిష్ పాలిత భారతదేశ విభజనకు మీరు ముముఖంగా ఉన్నారా?
  - బి) విభజనకు మీరు వ్యతిరేకమా?
- II. 1. ఎన్నికల ఫలితాల రీత్యా మెజారిటీ ముస్లిం ఓటర్లు, విభజనకు అనుకూలంగానూ ముస్లిమేతరులు విభజనకు వ్యతిరేకంగానూ ఉన్నట్లు తేలితే ఏలిసవారు పై రాష్ట్రాల్లో ఏయే జిల్లాల్లో ప్రాంతాల్లో ముస్లిములు మెజారిటీగా ఉన్నారో తెలిపే ఒక జాబితాను తయారుచేసే నిమిత్తం ఒక సరిహద్దు కమిషన్ ను నియమించాలి. అలాంటి జిల్లాలనూ ప్రాంతాలనూ షెడ్యూల్డ్ జిల్లాల అని పిలవాలి.
2. ఆ షెడ్యూల్డ్ జిల్లాలన్నింటిని కలిపి పాకిస్తాన్ గా మిగతా బ్రిటిష్ పాలిత భారత దేశాన్ని హిందూస్తాన్ గా పేర్కొనాలి. పశ్చిమోత్తరంలో ఉన్న షెడ్యూల్డ్ జిల్లాలను పశ్చిమ పాకిస్తాన్ రాష్ట్రంగా పూర్వోత్తరంలోని షెడ్యూల్డ్ జిల్లాలను తూర్పు పాకిస్తాన్ గా పిలవాలి.
- III. 1. ఒక ఒప్పందం ద్వారాగానీ, మధ్యవర్తిత్వ నియామకం ద్వారాగానీ, సరిహద్దు కమిషన్ సేకరించిన వివరాలు అంతిమ ఫలితాలుగా తేలితే పునత వహించిన

ప్రభువు పెద్దూర్లు జిల్లాలో ఓటర్లతో మరోసారి ఎన్నికలు జరిపించాలి.

2. ఎన్నికల్లో పాల్గొనే వారడిగిన ప్రశ్నలు ఈ విధంగా అడగాలి :

ఎ) ఆ విధమైన విభజనకు మీరు సుముఖంగా వున్నారా?

బి) ఆ విధమైన విభజనకు మీరు వ్యతిరేకమా?

IV. 1. మెజారిటీ ఆ విధమైన విభజనకు సుముఖంగా ఉంటే, పాకిస్తాన్కు ఒకటి హిందూస్తాన్కు మరొకటి వేరువేరుగా రెండు రాజ్యాంగాలు రచించే ఏర్పాటు ఏలినవారు చేయడం చట్ట సమ్మతమవుతుంది.

2. కొత్త దేశాలయిన పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్లు వేరు వేరు దేశాలుగా పనిచేయడం ఏలినవారు అదే శూర్యకంగా నియమించబడిన రోజు నుండి ప్రారంభమవుతుంది.

3. మెజారిటీ ఆ విధమైన విభజనకు వ్యతిరేకమైతే ఏలినవారు బ్రిటిష్ పాలిత భారతదేశ మంతటికీ ఒకే రాజ్యాంగం రచించే ఏర్పాటు చేయించటం చట్ట సమ్మతమవుతుంది.

V. అవిభాజ్య దేశానికి గానీ లేదా పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్కు వేరువేరుగా గానీ రచించబడిన రాజ్యాంగాలు అమలులోనికి రావడానికి ఏలినవారు నిశ్చయించిన తేది నుండి వదిలించుకోవడాలు గడిచే వరకూ పై దానిలో చివరి ఉపకరణ కింద జరిగిన ఎన్నికల ఫలితం విభజనకు ప్రతికూలంగా ఉంటే పాకిస్తాన్ ఆ విధంగా విభజించడం గానీ లేదా అదే ఉపకరణ కింద జరిగిన ఎన్నికల ఫలితం విభజనకు అనుకూలంగా ఉంటే పాకిస్తాన్ను హిందూస్తాన్లో విలీనం చేసే ప్రయత్నం గానీ చేయరాదు.

VI. 1. వాగ్దాన అధికరణ పరిధిలో రెండు ప్రత్యేక రాజ్యాంగాలు అమలులోకి వచ్చి ఉంటే, అందు నిమిత్తం నిశ్చయించబడిన తేదీ వెనువెంటనే ఏలినవారు ఒక భారత కౌన్సిల్ను స్థాపించటం చట్టబద్ధం కావాలి. భారత కౌన్సిల్ ఏర్పాటు ఉద్దేశం బ్రిటిష్ పాలిత యావద్దేశానికి ఒకే రాజ్యాంగాన్ని ఏర్పరచటం; పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ శాసనసభలు ప్రభుత్వాల మధ్య సామరస్యం ఏర్పరచటం; బ్రిటిష్ పాలిత యావద్దేశానికి సంబంధించిన వ్యవహారాల్లో లావాదేవీల మధ్య ఐక్యత పెంపొందించటం, బ్రిటిష్ పాలిత యావద్దేశాల్లో సర్వీసుల నిర్వహణ ఒకే రీతిలో ఉండటానికి, ఉభయ పార్లమెంట్లు చేసుకున్న ఒప్పందం ప్రకారంగానీ లేదా ఇదే చట్టాన్ని అనుసరించి నిర్వహించటం గానీ అయి ఉంటుంది.

2. ఇందులో తర్వాత చెప్పబడిన అంశం భారత కౌన్సిల్ ఏలినవారి ఆదేశాలనుసరించి నియమించబడిన ఒక అధ్యక్షునితో నల్లచైమండి ఇతరులతో ఏర్పడి ఉంటుంది. వారు ఇరవై మంది పాకిస్తాన్‌కూ, ఇరవై మంది హిందూస్తాన్‌కూ ప్రాతినిధ్యం వహిస్తారు.
3. భారత కౌన్సిల్ సభ్యులు ఒక్కొక్కరి విషయంలో పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ పార్లమెంట్ల దిగువ సభల సభ్యులచే ఎన్నుకోబడతారు.
4. పాకిస్తాన్ లేదా హిందూస్తాన్ శాసనసభ చేయవలసిన మొదటిసారి భారత కౌన్సిల్ సభ్యులను ఎన్నుకోవడం.
5. భారత కౌన్సిల్‌కు ఎన్నుకోబడిన ఒక సభ్యుడు తనను ఎన్నుకున్న పాకిస్తాన్ లేదా హిందూస్తాన్ యొక్క శాసనసభలో తన సభ్యత్వం కోల్పోతే తన భారత కౌన్సిల్ సభ్యత్వం కూడా తీరిపోతుంది. కాని ఈ పథకం మీద : పాకిస్తాన్ లేదా హిందూస్తాన్ యొక్క శాసనసభ రద్దయితే భారత కౌన్సిల్ సభ్యులు కొత్తగా ఎన్నికలు జరిగినంత వరకు కొనసాగి, అందులో మళ్ళీ ఎన్నుకోబడకపోతే లేదు భారత కౌన్సిల్ సభ్యత్వం తీరిపోతుంది.
6. భారత కౌన్సిల్ అధ్యక్షుడు తాను హాజరయిన ప్రతి సమావేశానికి అధ్యక్షత వహించి, వచ్చిన ఓట్లు సరిసమానంగా ఉంటేనే తాను ఓటు వేయాలి. లేకుంటే లేదు.
7. అధ్యక్షుడు నియమించిన స్థలంలోనే సమయంలోనే కౌన్సిల్ మొదటి సమావేశం జరపాలి.
8. సమావేశానికి కావల్సిన నిర్దిష్టపూర్వక సంఖ్య (Quorum) పదిహేను. ఆ సంఖ్యకు తక్కువమంది వచ్చినా కౌన్సిల్ వనిచేయవచ్చు.
9. కమిటీలకు అధికారం ఇవ్వబంతో సహా పైన చెప్పిన విధంగా కౌన్సిల్ దాని కార్యక్రమాలను అదే క్రమబద్ధం చేయవచ్చు.
10. పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ శాసనసభలు ఒకే విధమైన చట్టాలు చేయడం ద్వారా భారత కౌన్సిల్ యొక్క పాండిక ఎప్పటికప్పుడు మారుతూ ఉండవచ్చు. భారత కౌన్సిల్ సభ్యులందరినీ గానీ, కొందరిని గానీ పార్లమెంట్ నియోజకవర్గాల నుండి నిర్ణయించబడిన, ఏయే నియోజక వర్గాల నుండి ఎంపిక చేయాలో నిర్ణయించబడిన ఎంతమంది సభ్యులను వివిధ నియోజకవర్గాల నుండి ఎంపిక చేయించాలో ఏయే పద్ధతిలో ఎంపిక చేయించాలో నిర్ణయించబడిన ఈ చట్టాలు తెల్పుతాయి.

- VII. 1. పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ శాసనసభలు ఒకే విధమైన చట్టాల ద్వారా శాసనసభలకు ప్రభుత్వాలకు ఉన్నట్టి అధికారాలేనా భారత కౌన్సిల్ కు ఇవ్వవచ్చు. ఆ విధంగా ఇచ్చిన అధికారాలను కౌన్సిల్ ఎలా వినియోగించాలో కూడా ఆ చట్టాలు విర్ణయించవచ్చు.
2. మాత్రం రాజ్యాంగం పసీచేయటం ప్రారంభించిన రోజు నుండి జరి, రైలు రహదారులకు సంబంధించిన శాసనాలు చేసే అధికారాలు భారత కౌన్సిల్ కే చెందుతాయి. పాకిస్తాన్ లేదా హిందూస్తాన్ కు మాత్రం కాదు. ఎక్కడైనా మొత్తానికి జరి, రైలు, రహదారుల నిర్మాణం విస్తరణ మెరుగుపరిచే నిమిత్తం అధికారమిచ్చే శాసనాలను చేయటంలో పాకిస్తాన్ లేదా హిందూస్తాన్ శాసనసభకు ఈ అధికరణలోనిది ఏదీ అడ్డు రాకూడదు.
3. పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ ఉభయుల సంక్షేమానికి సంబంధించిన ప్రశ్నలేనా ఎదురైతే భారత కౌన్సిల్ తీర్మానం ద్వారా తగినట్లు తోచిన సలహాలను ఆ విషయాల్లో ఇవ్వవచ్చు. కాని అలా చేసిన సలహాలకు శాసనపూర్వక ప్రతిపత్తి ఉండదు.
4. భారతదేశమంతటికీ సంబంధించిన ఏ విషయంలోనైనా పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ లలో వేరువేరుగా చేసే అవసరం లేకుండా కార్యనిర్వహణకై పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ లు ఒకే విధమైన చట్టాలను చేస్తూ తనకు అధికారాలు ఇవ్వటం చట్టబద్ధమేనంటూ భారత కౌన్సిల్ సలహా ఇవ్వడం కూడ చట్టబద్ధం కావాలి.
5. భారత కౌన్సిల్ కు పైన చెప్పినట్లు ఒకే విధమైన చట్టాల క్రింద ఇవ్వబడిన అధికారాలను ఏ ఒక్క శాసనసభ అయినా తోసివేస్తూ ఎప్పుడైనా చట్టం చేస్తే ఆ అధికారాలు భారత కౌన్సిల్ వినియోగించటానికి వీల్లేకుండా పోయి బ్రిటిష్ పాలిత భారత దేశంలో వాటి వాటి పరిధులను బట్టి పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ శాసనసభలూ వాటి ప్రభుత్వాలూ ఆ అధికారాలను వినియోగించుకోవటమూ భారత కౌన్సిల్ చేతిలో ఉన్న నిధులతో సహా ఆ అధికారాలను బదిలీ చేయటానికి తగిన చర్యలు తీసుకోవటమూ చట్టబద్ధం కావాలి.
- VIII. 1. అధికరణ IV - (3) సంబోధన ప్రకారం ఒక రాజ్యాంగం బ్రిటిష్ ఇండియాలో పనిచేసి, పది సంవత్సరాలు అయిన తర్వాత రాష్ట్ర కేంద్ర శాసన సభల్లో పెద్దయ్య జిల్లాలకు ప్రాతినిధ్యం వహించే ముస్లిం సభ్యులు మెజారిటీతో హిందూస్తాన్ నుండి పాకిస్తాన్ ను వేరు చేయవల్సిందిగా ఒక దరఖాస్తును బ్రిటిష్ ప్రభువులకు రాశారు చేస్తే ఏలినవారు ఎన్నికలను ఆదేశించాలి.

2. ఎన్నికల్లో పాల్గొనే వారికి ప్రశ్నలు ఈ రూపంలో ఉండాలి :
- ఎ) హిందూస్తాన్ నుండి పాకిస్తాన్ వేర్పాటుకు మీరు సుముఖంగా ఉన్నారా?
- బి) హిందూస్తాన్ నుండి పాకిస్తాన్ వేర్పాటుకి మీరు వ్యతిరేకమా?
- IX. ఎన్నికల ఫలితం విభజనకు అనుకూలంగా ఉంటే ఆ విషయమై ఒక ఆదేశమందలి ద్వారా నిర్ణయించిన ఒక దినం నుండి పాకిస్తాన్ (బ్రిటిష్ ఇండియాలో ఒక భాగంగా ఉండబోదనీ భారత కౌన్సిల్ రద్దయిందనీ ఒక ప్రకటన చేయాలి.
- X. 1. అధికరణ IVలో చెప్పిన పరిస్థితిలో రెండు రాజ్యాంగాలు ఉనికిలోకి వచ్చినా, పాకిస్తాన్ ఒక ప్రత్యేక దేశంగా కాక హిందూస్తాన్ లో ఒక భాగంగానే ఉంటుందని ఒక ఆదేశమందలి ద్వారా ఏలినవారు ప్రకటించడం చట్టబద్ధమవుతుంది. అయితే పాకిస్తాన్ కు ప్రత్యేక రాజ్యాంగం ప్రారంభమయిన రోజు నుండి పది సంవత్సరాలుగా గతించేవరకు అలాంటి ఆదేశం చేయరాదు.
- అధికరణ X-(2) లో పొందుపరచినట్లు పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ ల ప్రజాతంత్ర శాసనసభలు రాజ్యాంగ పరమైన చట్టాలు చేస్తేనేగాని అలాంటి ఆదేశం (Declaration) ఇవ్వరాదు.
2. తృతీయ పతనలో సభ్యులు తిరుగులేని మెజారిటీ అంగీకారంతో ఒకే విధమైన చట్టాలు పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ శాసనసభలు చేసి (ఇకపిదట రాజ్యాంగ చట్టాలు అని పేర్కొనడం జరుగుతుంది) భారత కౌన్సిల్ కు బదులు సంయుక్త భారతదేశానికి ఒక శాసనసభను స్థాపించటమూ అందులోని సభ్యుల సంఖ్యను వారిని నియమించే లేదా ఎన్నుకునే విధానమూ; పలువురి సభ్యులను ఎన్నుకోవాల్సిన నియోజకవర్గాలనూ, పలు నియోజకవర్గాల నుండి ఎన్నుకోవాల్సిన సభ్యుల సంఖ్యనూ; నియామకం లేదా ఎన్నిక పద్ధతినీ; ఉన్నట్లయితే రెండు సభ్యుల మధ్య సంబంధాలను నిర్ణయించవచ్చు.
- XI. 1. పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ లు ఐక్యమయిన తేది నుండి భారత కౌన్సిల్ రద్దయి అది వినియోగించే అధికారాన్నింటినీ భారత ప్రభుత్వమూ శాసనసభకు బదిలీ చేయాలి.
2. పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ శాసనసభలకు, వాటి ప్రభుత్వాలకు పన్నులు విధించే అధికారంతో సహా అన్ని అధికారాలు (బ్రిటిష్ ఇండియా శాసనసభకు ప్రభుత్వానికి బదిలీ కాగా పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ శాసనసభలు ప్రభుత్వాలూ రద్దు రావాలి.

XII. 1. ఒక శాసనసభలో ఒక సభ్యుని ఎన్నుకోవడానికి ఎన్నికల్లో పాల్గొనేవారు ఏ విధంగా బాలెట్ పత్రం ద్వారా ఎన్నుకుంటారో వీలైనంతవరకు అదే విధమైన ఎన్నికలు ఈ చట్టం క్రింద జరపబడి వుండాలి. ఎన్నికల నిమిత్తం అనుసరించే శాసనాలు వంటి నియమాలను ఏలినవారు ఆదేశించాలి.

2. ఎన్నికల్లో పాల్గొనే వ్యక్తి ఒక చోట కంటే ఎక్కువ చోట్ల నమోదు చేసుకున్నా, ఎన్నికల్లో ఓపారి కంటే ఎక్కువసార్లు ఓటు వేయరాదు.

3. ఎన్నికల్లో పాల్గొనేవారు అంటే వాయవ్య ప్రాంతం పంజాబు సింధు బెంగాల్ బెలూచిస్తాన్ లో నివసించే మైనారిటీ తీరిన స్త్రీ పురుషులు అని అర్థం.

XIII. ఈ చట్టాన్ని భారత రాజ్యాంగ (ప్రాథమిక నిబంధనల) చట్టం, 194 అని పిలవాలి.

ఈ ముసాయిదా చట్టంలో నా నిశ్చితాభిప్రాయాలను పాఠకులు సరిగ్గా అవగాహన చేసుకోవడానికి ఇంతకంటే విస్తారంగా చెప్పవలసిన అవసరం లేదని నేను అనుకుంటున్నాను. క్రిప్స్ ప్రతిపాదనలతో పోల్చుటం ద్వారా పార్లమెంటు చట్టాన్ని పాడిగిస్తూ చేసిన ఈ ప్రతిపాదనల యొక్క ముఖ్య లక్షణాలు కొన్నింటిని నేను చెబితే బహుశా లాభదాయకం కావచ్చునేమో.

పాకిస్తాన్ అనే సమస్యను తీర్చుకుండా స్వయం పరిపాలనా ప్రతిపత్తి (Dominion status) లేదా స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రధానం చేసే చట్టాన్ని భారతీయులు అడిగినా, బ్రిటిష్ పార్లమెంటు అంగీకరించినా దానివల్ల ప్రయోజనం లేదని నా ఉద్దేశం. పాకిస్తాన్ అనే సమస్యను మొట్టమొదట సమస్యగా పరిగణించి దాన్ని ఏదో విధంగా పరిష్కరించాలి అందుకే ఇక్కడ ప్రతిపాదించిన చట్టాన్ని నేను "భారత ప్రభుత్వ (మొదటి నిబంధనల) చట్టం" అని పేర్కొన్నాను. పాకిస్తాన్ స్వయం నిర్ణయానికి సంబంధించిన విషయం అన్న దాన్ని ప్రజలు అలిమతం ద్వారానే తేల్చాలి. అందుకే ముస్లిములు అధికంగా ఉన్న ప్రదేశాల్లో ముస్లిములు ముస్లిమేతరులు కూడ ఎన్నికలు జరపాలని నేను ప్రతిపాదించేది. విభజనకు మెజారిటీ ముస్లిములు సముఖతను, మెజారిటీ ముస్లిమేతరులు విముఖతను జాపినట్లయితే ముస్లిములు మెజారిటీలో ఉన్న జిల్లాలను ముస్లిమేతరులు మెజారిటీలో ఉన్న జిల్లాలను గుర్తించి జాతి సంస్కృతులను బట్టి వాటిని వేరుజేస్తూ ప్రాదేశిక సరిహద్దులను తిరిగి గుర్తించాలి. దాని నిమిత్తం ఒక సరిహద్దు కమిషన్ కావాలి. అందుకే ఈ చట్టంలో ఒక సరిహద్దు కమిషన్ ఏర్పాటు గురించి ఉంది. సరిహద్దు కమిషన్ రూపకల్పన అంతర్జాతీయంగా ఉంటేనే నేయం.

ముస్లిములకూ ముస్లిమేతరులకూ వేరువేరుగా రిపరండమ్ జరిపించాలనే పథకం ప్రాథమికమైనవిగా నేను పరిగణించే రెండు స్మారక మీద ఆధారపడి ఉంది. మొదటిది ఏమంటే, అధిక సంఖ్యాకుల దౌర్జన్యానికి వ్యతిరేకంగా అల్ప సంఖ్యాకుల రక్షణ కోసం కొన్ని

భద్రతలను కోరుచు. అంతమాత్రాన అంతిమ గమ్యానికి సంబంధించిన నమస్కరణపై ఆదిక సంఖ్యాకులు తీసుకునే నిర్ణయాలను తృణీకరించే హక్కు అల్ప సంఖ్యాకులకు లేదు. ఈ కారణం వల్లనే పాకిస్తాన్ అవతరణ కోసం జరగవల్సిన రిఫరెండమ్ ను ముస్లిములకే పరిమితం చేశాను. రెండవది ఏమంటే మతరీత్యా అల్పసంఖ్యాకులయిన వారిని తమ ఆదేశాలకు లోబడి ఉండాలని కోరే హక్కు మతరీత్యా ఆదిక సంఖ్యాకులకు ఉండరాదు. రాజకీయ రీత్యా ఆదిక సంఖ్యాకులకు మాత్రమే రాజకీయరీత్యా అల్ప సంఖ్యాకులను శాసించటం ఆమోదయోగ్యం కావచ్చు. భారతదేశంలో ఇట్టి మాత్రాన్ని తారుమారు చేసి మతరీత్యా అల్ప సంఖ్యాకులకు భద్రతా సంబంధమైన కొన్ని హక్కుల్నిచ్చి మతరీత్యా ఆదిక సంఖ్యాకుల ఆధిపత్యం క్రింద ఉంచడం జరిగింది. కాని ఇది సాంఘిక ఆర్థిక రాజకీయపరమైన సాధారణ ప్రశ్నకు సంబంధించినది. మతరీత్యా ఆదిక సంఖ్యాకులు మతరీత్యా అల్పసంఖ్యాకులను శాసించడం రాజ్యాంగపరమైన లక్షణంతో కూడిన విషయం కాబట్టి దీన్ని ఇప్పుడు అంగీకరించనూ లేదు. ఎప్పుడూ అంగీకరించనూ కూడదు. ఈ కారణం వల్లనే పాకిస్తాన్ లోనికి వెళతారో లేక హిందూస్తాన్ లోకి వెళతారో నిర్ణయించుకోవడానికి ముస్లిమేతరులకు విడిగా ఒక రిఫరెండమ్ నేను కల్పించడం జరిగింది.

ప్రాంతాల సరిహద్దులను సరిహద్దు కమిషన్ నిర్ణయించే పని పూర్తి చేసిన తర్వాత అనేకమైన అవకాశాలు సంభవిస్తాయి. ముస్లిములు పాకిస్తాన్ సరిహద్దులు నిర్ణయించడంతోనే ఆగిపోవచ్చు. ఆఖరుగా పాకిస్తాన్ సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించబడితే చాలు (అంటే సరిహద్దులు మళ్ళీ నిర్ణయించడం అని అర్థం) వారు తృప్తి చెందవచ్చు. కేవలం సరిహద్దులు నిర్ణయించడంతో ముస్లిములు తృప్తి చెందక పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు వైపు మొగ్గు జూపితే అప్పుడు రెండే మార్గాలున్నాయి. వెంటనే పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు చేయటం లేదా ఉభయులు ఒకే కేంద్ర ప్రభుత్వం క్రింద కొంతకాలం అంటే పది సంవత్సరాలు పాలు అనండి - ఉండటానికి అంగీకరించి ఆ తర్వాత హిందువుల సంగతి విచారణ చేయవచ్చు. అల్ప సంఖ్యాకులు తమను నమ్మవచ్చునని చూపటానికి హిందువులకు ఒక అవకాశం ఉంటుంది. హిందూ రాజ్యమంటూ తమకున్న భయం ఎంతవరకు ఆధారభూతమయిందో ముస్లిములు అనుభవం ద్వారా నేర్చుకోగలరు. ఇక్కడ సురోటి కూడ సాధ్యం కావచ్చు. వెంటనే విడిపోదామనే నిర్ణయం తీసుకున్న పాకిస్తాన్ ముస్లిములు కొంతకాలం తర్వాత పాకిస్తాన్ తో విసుగు చెంది మళ్ళీ హిందూస్తాన్ లో విలీనమై పోయి ఒకే ప్రజగా ఒకే రాజ్యాంగం క్రింద ఉండాలని కోరుకోవచ్చు.

నా దృష్టిలో మరికొన్ని సంభవాలు ఇలా ఉంటాయి. నా ఉద్దేశం ప్రకారం సంభవించే వాటిని ఎలా తీర్చి దిద్దుతామో కాలపరిస్థితులకే విడిచిపెట్టాలి. నాకనిపిస్తున్నదేమంటే మీరు ఉండాలనుకుంటే భారతదేశంలో ఒక భాగంగా ఉండండి కాని ఎన్నడూ వెళ్లిపోతామని అనకూడదు. లేదా వెళ్లి పోదామనుకుంటే వెళ్లిపోండి కాని తిరిగి రావటానికి వీళ్లేదు అని

ముస్లిములతో అనకూడదు. నా పథకంలో రెండు సంభవాలకు తలుపులు తెరచి ఉంచాను. చట్టంలో రెండు సంభవాలకూ ఆస్కారం కల్పించాను. అవి 1) విడిపోయి వది సంవత్సరాలు ఉండిన తర్వాత ఐక్యం కావటం 2) ఐక్యంగా వది సంవత్సరాలు ఉండిన తర్వాత విడిపోవడం. ఈ రెండింటి మీద నాకు గట్టి అభిమానం లేకపోయినప్పటికీ వ్యక్తిగతంగా నేను రెండవ సంభవాన్నే కోరుకుంటాను. పాకిస్తాన్ అంటే ఏమిటో ముస్లిములు అనుభవిస్తేనే మంచిది. పాకిస్తాన్ అంటే ఏమిటో అనుభవమయ్యాక ఐక్యత ఏర్పడితేనే అది తప్పనిసరిగా స్థిరంగా దీర్ఘకాలం నిలుస్తుంది. పాకిస్తాన్ వెంటనే ఉనికిలోకి వస్తే, ఆ వేర్పాటు జటిలంగా, నిశితంగా సంపూర్ణంగా ఉండనవసరం లేదని నాకనిపిస్తుంది. ఒకరికొకరు ఏమీ కానంతదాక, తిరిగి ఐక్యమవటానికి వీలున్నట్లు పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్ల మధ్య సజీవ సంబంధాలు నిర్వహరిసిన అవసరం ఉంది. అందుకే ఈ చట్టంలో భారత కౌన్సిల్‌ను పరి కల్పించటం జరిగింది. దాన్ని సంయుక్త రాష్ట్రాలుగా పారబడకూడదు. అవి అవిభాజ్య రాష్ట్రాలు కూడ కాదు. ఒకే రాజ్యాంగం కింద ఐక్యమయేలా పాకిస్తాన్‌ను హిందూస్తాన్‌కు సందించే పరికరంలా పని చేయటమే దాని ఉద్దేశం గాని మరేమీ కాదు.

అదే నా పథకం. అది మతంవారీగా ప్రజాభిప్రాయ సేకరణ మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ పథకం పరిణామశీలి. హిందువుల మనోవైఖరి దానికి వ్యతిరేకమనే నిజాన్ని అది లెక్కిలోనికి తీసుకుంటుంది. పాకిస్తాన్ కాలానే ముస్లిముల కోరిక తాత్కాలిక స్పందనే కావచ్చునీ కూడ అది గుర్తిస్తుంది. ఈ పథకం విడాకులు కాదు. న్యాయబద్ధమైన వేర్పాటు మాత్రమే. అది హిందువులకు కొంత గడుపునిస్తుంది. వారు న్యాయ సమ్మతంగా పరిపాలన పొగిస్తారని సమ్మిక కలిగించడానికే దాన్ని వినియోగించుకోవచ్చు. పాకిస్తాన్ ఎలా ఉంటుందో తెల్పుకోడానికి ముస్లిములకు కూడ అది కొంత గడువునిస్తుంది.

నా ప్రతిపాదనలను సర్వోపార్థ క్రిప్స్ ప్రతిపాదనలతో సరిపోల్చవల్సి ఉంటే ఉండవచ్చు. ఈ ప్రతిపాదనలు కథానికలాగా అక్కడక్కడా ఇవ్వబడ్డాయి. 1943 మార్చి 29న జారీ అయిన ముసాయిదా డిక్లరేషన్‌లో ఈ విషయాలు మాత్రమే ఉన్నాయి :

“మనత వహించిన ప్రభుత్వం ఇందుమూలంగా ఈ సూత్రాలను రూపొందించింది.

అ) ఏరోదాలు తొలిగిన వెంటనే భారతదేశానికి ఒక నూతన రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించటానికి ఇక మీదట చెప్పిన పద్ధతిలో ఎన్నుకోబడిన ఒక సభను ఏర్పరచటానికి వెంటనే చర్యలు తీసుకోవాలి.

ఆ) రాజ్యాంగరచనాసభలో భారత రాష్ట్రాలు పాల్గొనటానికి క్రింద చెప్పబడినట్లుగా ఆధారం కల్పించాలి.

2. ఈ విధంగా రూపొందించిన రాజ్యాంగాన్ని మనత వహించిన ప్రభువులు వెంటనే అంగీకరించి అమలు చేయటం ఈ పథకులపై తలపెట్టాలి.

అ) బ్రిటిష్ ఇండియాలో ఏ రాష్ట్రం అయినా నూతన రాజ్యాంగాన్ని అంగీకరించక పోతే ఇదిగదకటి రాజ్యాంగ పరిస్థితినే కొనసాగించే హక్కు, కోసం అటు ఏమ్మట అంగీకరించటానికి అవకాశం కల్పించబడింది.

అలా కోరుకుని, అంగీకరించని రాష్ట్రాలకు కిందనుదవారించిన పద్ధతి వంటి క్రమంలో రూపొందించిన నూతన రాజ్యాంగానికి సమ్మె కృత భారత రాజ్యాంగానికి ఉన్న అంతస్తునే పూర్తిగా కల్పించి మనత వహించిన ప్రభుత్వం అంగీకరించటానికి సిద్ధపడి ఉండాలి."

అంగీకారం అనంగీకారం యొక్క వివరాలు అతని ఆశావాజీ ప్రకటనలో ఇవ్వబడ్డాయి.. అవి ఈ విధంగా ఉన్నాయి :

"రాజ్యాంగ రచనా పథకు భారతదేశమంతటికీ అంటే బ్రిటిష్ పాలిత భారతదేశం అందులో చేరడానికి నిర్ణయించుకున్న భారత రాజ్యాం (Indian States) తో కలిపి ఒకే రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించటమే గమ్యంగా ఉండాలి.

కాని ఈ సాధారణ వాస్తవం మనకు తెలుసు. విరోధ పడటానికి ఒకే ఇంజ్ఞా చొరబడేవారిని ఒప్పించటానికి మీరు ఒకసారి లోపలికి ప్రవేశిస్తే కలిసికట్టుగా ముడిపడి ఉండాలి గాని మళ్ళీ బయటపడే మార్గమే ఉండదని నువు చెప్పడం విజ్ఞత కాదు.

లోపల ప్రవేశించమని చెప్పి వాళ్లు ఒక సాధారణ అంగీకారానికి రాకపోయి మరల విడిపోదామని కోరుకుంటే ఏదీ వారిని తప్పించలేదని మరో ద్వారం నుండి బయట పడవచ్చునని చెప్పడం విజ్ఞత అవుతుంది. వాళ్లు అంగీకారానికి రాలేనప్పుడు కాలంటే బయటపడే తెలివి వారి కుంటే వాళ్లందరూ ఒకేసారి లోపలికి వెళ్లవచ్చు.

సరే ఈ రాష్ట్రాలకు మనం చెప్పేది అదే. రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించే శాసనసభా లావాదేవీలు, అంతా అయిన తర్వాత కూడ విభేదాలు జయించలేక కొన్ని రాష్ట్రాలు (Provinces) ఇంకా ఆ రాజ్యాంగంతో తృప్తి చెందక కాలంటే ఆ రాష్ట్రాలు బయట పడి విడిగా మిగిలిపోయినా వాటికి ఎటువంటి స్వయంపాలనా ప్రభుత్వమూ స్వేచ్ఛా కేంద్రానికి ఉంటాయో - అంటే స్వయం పరిపాలనా ప్రభుత్వం ఆ స్థాయిలోనే ఆ రాష్ట్రాలకు కూడ ఉంటాయి. గనుక సామాన్యమైన ఒకే రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించటానికి కలిసి రండి."

ఈ నకలును పూర్తి చేయటానికి మరికొన్ని వివరాలు పత్రికాగోష్ఠిలో చేర్చబడ్డాయి. రాష్ట్రాల ఐక్యత లేదా విభజన కోసం ఉన్న ప్రణాళికను వివరిస్తూ సర్వైస్ పోర్ట్ (క్రిప్స్) ఇలా అన్నారు :

"రాజ్యాంగ పథ (Constituent Assembly) కార్యకలాపాల చివర ఒక రాష్ట్రం లేదా రాష్ట్రాలు (Provinces) ఈ నూతన రాజ్యాంగాన్ని అంగీకరించి సమ్మె కృత దేశంలో చేరదల్చుకోలేకపోయినా విడిపోయే స్వేచ్ఛ దానికి లేదా వాటికి ఉంది - కాని ఆ ప్రాంతం

ప్రావిన్సియల్ అసెంబ్లీలో తగినంత ఓట్లు బలంతో (60 శాతానికి తక్కువ కాకుండా అనండి) ఐక్యతకు వ్యతిరేకంగా నిర్ణయం బరిగి వుంటే - విడిపోయే స్వేచ్ఛ దానికి ఉంటుంది. ఓట్లు బలం 60 శాతానికి తక్కువ ఉంటే అల్ప సంఖ్యాకులు ఆ ప్రాంతంలో ప్రజలందరి అభిప్రాయాన్ని తేల్చి చెప్పటానికి ఒక ప్లేబిస్టేట్ (సర్వ జనాభిప్రాయ సేకరణ) అడగవచ్చు. ప్లేబిస్టేట్ బరిగితే సాధారణ మెజారిటీ కూడ సరిపోతుంది. అంగీకారాన్ని తెలపటం పూర్తి చేయటానికి సంబంధిత ప్రావిన్సియల్ అసెంబ్లీలో ఇరువక్షాల ఓటర్లు పాల్గొని ఓటు వేసి నిర్ణయించటం అవసరం. కావాలంటే అంగీకరించని ప్రాంతాలు ప్రత్యేక సమైక్య రాష్ట్రాలుగా, ఒక ప్రత్యేక రాజ్యాంగ సభ ద్వారా కలిపి పోవచ్చు. కాని అలాంటి సమైక్యత వాస్తవం కావాలంటే అవి భౌగోళికంగా దగ్గరిగా ఉండాలి."

వా ప్రణాళిక సర్వోపార్ట్ క్రిప్స్ దానికి మధ్య ఉన్న తేడా సువిదితం. ఐక్యత లేదా విభజనకు నిర్ణయించటానికి - మరోలా చెప్పాలంటే పాకిస్తాన్ ఉండాలా లేక వడ్డా అని తేల్చడానికి సర్వోపార్ట్ క్రిప్స్ రాష్ట్రాన్ని ప్రమాణంగా తీసుకున్నారు. నేను మతాన్ని నిర్ణీత ప్రమాణంగా తీసుకున్నాను. సర్వోపార్ట్ ఒక తప్పుడు ఆధారాన్ని అనుసరించాడనడంలో నాకు సందేహం లేదు. తగాదా రాష్ట్రాల మధ్య అయితే రాష్ట్రాన్ని ప్రమాణంగా తీసుకోవటం సరైనదే. ఉదాహరణకు తగాదా అంశం పన్నులు, నీటి పంపకాలు మొదలయిన వాటికి సంబంధించిన ప్రశ్నలు అయితే ఆ రాష్ట్రం మొత్తానికి లేదా ఆ రాష్ట్రంలో ఒక ప్రత్యేక మెజారిటీ వారికి నిర్ణయించే హక్కు ఉంటుందని ఎవరైనా గ్రహించగలరు. కాని పాకిస్తాన్ గురించి ఈ తగాదా ఒకే ప్రాంతం వారైన రెండు మతవర్గాలు చిక్కుకున్న అంతా మతవర్గాల సమన్వయం. ఇంకా ఈ తగాదా విషయం ఏమంటే ఉభయ సామాన్యమైన రాజకీయ జీవితంలో సహచారులుగా ఉండటానికి రెండు మతవర్గాల వారు ఒప్పుకున్న షరతుల మీద కాదు. ఈ తగాదా లోతుకు పోయి అసలు ఈ మతవర్గాల వారు సామాన్య రాజకీయ జీవితం కలిపి బ్రతకటానికి సిద్ధంగా ఉన్నారా అనే ప్రశ్నను లేవనెత్తుతుంది. మతవర్గాల విభేదమే దీని సారాంశం. మతవర్గం వారిగా అభిప్రాయ సేకరణ మాత్రమే దీన్ని నిర్ణయించగలదు.

IV

నేను ప్రతిపాదించే పరిష్కారం కొత్తదని నేను చెప్పుకోవడం లేదు. దానిలో అంతర్లీనంగా ఉన్న ఆలోచనలు మూడు ఆధారాల నుండి గ్రహించబడ్డాయి. అవి హోరీన్ ప్లంకెట్ అధ్యక్షత వహించిన ఐల్లాండు సమైక్యతా సభ అసెక్యూట్ ప్రవేశపెట్టిన హోమ్ రూల్ సవరణ బిల్లు, ఐల్లాండు ప్రభుత్వ చట్టం, 1920. పాకిస్తాన్ సమన్వయకు నా పరిష్కారం పీటన్నిటిని కలపొయ్యగా పరిచిన విజ్ఞతే అని తెలుసుకోగలరు. అది అంగీకరించబడగలదా? పాకిస్తాన్ సమన్వయ మార్మోగిస్తున్న ఈ తగాదాకు నాల్గో పరిష్కార మార్గాలున్నాయి. మొదటిది బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం నిర్ణయాధికారిగా వ్యవహరించాలి. రెండవది హిందువులు

ముస్లిములు అంగీకరించాలి. మూడవది ఒక అంతర్జాతీయ మధ్యవర్తిత్వ సంఘానికి ఈ తగాదాను వివేదించాలి. నాల్గవది ఒక అంతర్వర్ణం ద్వారా పొందించుకోవటం.

నేటి భారతదేశం రాజకీయ పిచ్చివాళ్ల కొంప అయిపోయినప్పటికీ దేశంలో తగినంతమంది మనోస్థిమితం కలిగిన వాళ్లున్నారు. వాళ్లు అంతర్వర్ణస్థాయికి విషయాలను దిగజారునివ్వరని నా ఆశ.

రాజకీయ నాయకుల మధ్య ఒక ఒప్పందం కుదిరితే అవకాశం ఇప్పట్లో లేదు. భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ ఏప్రిల్ 1942లో ఆలహాబాద్‌లో జరిగిన సమావేశంలో జగత్ నారాయణలాల్ ప్రతిపాదన మీద పాకిస్తాన్ ప్రతిపాదనను విస్మరించాలనే తీర్మానం చేసింది. ఈ సమస్యను పరిష్కరించటానికి రెండే మార్గాలు మిగిలాయి. ఒకటి దానికి సంబంధించిన ప్రజలు, మరోటి అంతర్జాతీయ మధ్యవర్తిత్వం. ఇది నేను సూచించిన మార్గం. నేను మొదటిదే ఎంచుకుంటాను. అనేక కారణాల వలన ఇదొక్కటే సరైన మార్గమని నాకనిపిస్తుంది. నాయకులు ఈ సమస్యను పరిష్కరించడంలో విఫలమయ్యారు. నిర్ణయం కోసం దాన్ని ప్రజలవద్దకు తీసుకుపోయే సమయమాసన్నమయింది. నిజానికి ఒక భూభాగాన్ని విభజించడం ఒక ప్రభుత్వానికి కట్టుబడి ఉండిన ప్రజల విధేయతను మరో ప్రభుత్వానికి బదిలీ చేయడం వంటి సమస్యను రాజకీయ నాయకులు ఎలా నిర్ణయించగలరో ఆలోచించడానికి కష్టంగా ఉంది. అలాంటివి విజేతలు చేస్తారు. పరాజయం పొందిన ప్రజల

విషయంలో వాళ్లు ఇష్టం వచ్చినట్లు చేయటానికి యుద్ధంలో విజయమే చాలు వాళ్లకి అధికారం ఇస్తుంది. కాని అలాంటి ఆరాచక పరిస్థితిలో మనం పని చేయడం లేదు. రాజ్యాంగం రీతులను ప్రక్కకు నెట్టి అసాధారణ సమయాలు లేనప్పుడు వియంతరి వద్ద ఉండే తొత్తులకున్నంత ప్రభావం రాజకీయ నాయకుల ఆలోచనలకు ఉండదు. అది ప్రజాస్వామ్య పాలనకే విరుద్ధం. రాజకీయ నాయకులను చర్యలు సంప్రదించుకో తగినవారుగా రానివ్వటమే వారి ఆలోచనల కివ్వగలిగిన గొప్ప విలువ. ఇలాంటి విషయంలో ప్రజలే నిర్ణయం తీసుకునే అవసరాన్ని వాళ్లు మార్చనూ లేరు. వర్డ్స్‌వర్త్ (క్రిస్ట్) ఈ దృక్పథాన్నే అంగీకరించాడు. ముస్లింలీగ్ దృక్పథం కూడ పాకిస్తాన్ కావాలనే నిర్ణయించింది. కాబట్టి పాకిస్తాన్ ఏర్పడవల్సిందేనని ఆ దృక్పథాన్ని క్రిస్ట్ ప్రతిపాదనలో నిక్కచ్చిగా ఖండించాడు. పాకిస్తాన్ అన్నది ఆలోచించదగిన విషయంగా ముస్లింలీగ్ కు ఒక ప్రతిపాదన చేసే హక్కు వరకు మాత్రమే క్రిస్ట్ ప్రతిపాదనలు గుర్తించాయి. అంతేగాని నిర్ణయించే హక్కు దానికి ఇవ్వబడలేదు. పైగా కాంగ్రెస్ వంటి జాతీయ సంస్థకు మెజారిటీ ప్రజల దృఢమైన సమ్మతి

ఆ తీర్మానం : "జాతీయ కాంగ్రెస్ కమిటీ ఉద్దేశంతో ఇండియన్ యూనియన్ లేక సమాఖ్యలో అంతర్భాగంగా ఉన్న ఒక రాష్ట్రానికి గానీ భౌగోళిక ప్రాంతానికి గానీ స్వేచ్ఛనిస్తూ దేశ విభజనను విచ్ఛిన్నం చేసే ప్రతిపాదన రాష్ట్రాల ప్రాంతాల మొత్తం దేశ ప్రజలందరి శ్రేయస్సుకూ పెద్ద విఘాతం కలిగిస్తుంది గానీ అట్టి ప్రతిపాదనను కాంగ్రెసు అంగీకరించలేదు."

లేకుండా పాకిస్తాన్ విషయంలో అంత తొందర పాటుగా ప్రభావితం కావడం ఈ సమస్యను పరిష్కారానికి సడపించదు.

గాంధీజీ, రాజగోపాలాచారి అంగీకరించినా అఖిల భారత కాంగ్రెస్ కమిటీ పాకిస్తాన్‌ను అంగీకరిస్తూ తీర్మానించినా, పంజాబు బెంగాలులలో హిందువులు వ్యతిరేకిస్తే దాని వల్ల ప్రయోజనమేముంటుంది? నిజానికి చెప్పవలసి వస్తే 'పాకిస్తాన్ ఉండి తీరాలి' అని చెప్పడం బొంబాయి లేదా మద్రాసు ప్రజల పని కాదు. ఆ ప్రాంతాల్లో నివసించే ప్రజలెవరైతే హింసాత్మకమూ విప్లవదరమూ అయిన ఆర్థిక రాజకీయ పరిణామాలతో కూడిన ఏ మార్పులతో వారి అదృష్టమూ జీవితమూ సన్నిహితంగా ఆనేక సంవత్ససరాలుగా ముడిపడి ఉన్నాయో అట్టి వారికే దాన్ని వదలివేయాలి. రాష్ట్రాల్లో ఉన్న ప్రజల సర్వజనాభిప్రాయ పేకరణ ఒక్కటే పాకిస్తాన్ సమస్య పరిష్కారానికి అత్యంత శ్రేయస్కరం. అత్యుత్తమ రాజ్యాంగ మార్గం అని నాకనిపిస్తుంది.

పాకిస్తాన్ సమస్యకు సర్వ జనాభిప్రాయ పేకరణతో పరిష్కరించటం ఎంత ఆకర్షణీయంగా ఉన్నా, దానికి సంబంధించిన ప్రజలందరూ సుముఖత జూపరేమోనన్న భయం నాకుంది. ఆఖరుకి ముస్లింలీగుకు కూడా దానిమీద కుతూహలం ఉండవకపోవచ్చు. ఆకర్షణీయమైన మరో పరిష్కారం ఉండటం కూడ వాస్తవమే. తన సర్వాధికారాన్ని ప్రయోగిస్తూ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమే పాకిస్తాన్‌ను ఏర్పరచాలన్నదే వారి పిలుపు. రిఫరెండమ్‌కు బదులు ఈ పరిష్కారాన్నే వాళ్లెందుకు కోరుకుంటున్నారంటే ఈ పరిష్కారం సామాన్యమైనదీ రిఫరెండమ్‌లాగా దీర్ఘమైన సర్దుబాటు అవకతవకలూ లేనట్టిది కాబట్టి. కాని అలా కోరుకోదానికి మరో ఆస్కారమేమంటే గతంలో అలాంటి ఉదంతం ఉండటమే. అదే ఐర్లాండు ఉదంతం. గతంలో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం తనకున్న సర్వాధికారం వల్ల ఐర్లాండును విభజించి ఆర్స్టర్‌ను సృష్టించినపుడు, ఇండియాను విభజించి పాకిస్తాన్‌ను ఎందుకు ఏర్పరచలేదు?

ప్రపంచంలో అన్నిటికంటే అత్యధికమైన సర్వసత్తాధికారం గల శాసనసభ బ్రిటిష్ పార్లమెంటు. డిలాహామ్ అనే ప్రాంత రచయిత ఇంగ్లీష్ రాజ్యాంగం గురించి స్త్రీని పురుషునిగా పురుషుని స్త్రీగా మార్చటం తప్ప బ్రిటిష్ రాజ్యాంగం చేయలేదంటూ ఏమీ లేదని అంటారు. పాలిత ప్రాంతాలు వ్యవహారాల మీద బ్రిటిష్ పార్లమెంటు సర్వసత్తాధికారాన్ని వెస్ట్ మినిస్టర్ శాసనం పరిమితం చేసినప్పటికీ భారతదేశం సంబంధించి వంతపరకు అది అపరిమితంగానే ఉంది. ఐర్లాండు విషయంలో చేసినట్లు భారతదేశాన్ని విభజించటానికి పూనుకుంటే బ్రిటిష్ పార్లమెంటుకు చట్టరీత్యా తప్పించగలదేదీ లేదు. అలా చేయగలదుగాని చేస్తుందా? ప్రశ్న అధికారం కాదు గాని అభిమతం.

ఐర్లాండు ఉదంతాన్ని అనుసరించమనే వారు ఐర్లాండు విభజనకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాన్ని నడిపించిందేమిట అని అడగాలి. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం చిత్తానుసారంగా చేసిందా లేక పరిస్థితుల

ప్రార్థనలానికి లొంగిపోయా? ఇల్లాండు హోమ్ రూల్ గురించి చదివే విద్యార్థి ఇల్లాండు విభజన చిత్తానుసారం కాదు పరిస్థితుల పోద్బరం వల్లనే జారీ చేయబడిందనే ఆసక్తి తప్పదు. ఇల్లాండు తగాదాలో ఏ పక్షంవారూ ఇల్లాండును విభజించమని కోరలేదనేది చాలావరకు క్లుప్తంగా అర్థం చేసేకోలేదు. అల్స్టర్ నాయకుడైన కార్నన్ కూడా అలా అనలేదు. కార్నన్ హోమ్ రూల్ కు వ్యతిరేకంగా ఉన్నాడేగాని విభజనకు సుముఖంగా కాదు. హోమ్ రూల్ ను వ్యతిరేకించి ఇల్లాండు సమైక్యతను కాపాడుటమే అతని పట్టుదల. హోమ్ రూల్ విధించటానికి వ్యతిరేకంగా మరోలా రక్షణ కోసమే అతడు విభజన కావాలన్నాడు. దిగువ సభ లోపల బయట అతని ఉపన్యాసాల నుండి ఈ విషయం తేటతెల్లమవుతుంది. మరోవైపు అన్ క్విట్ ప్రభుత్వం కూడ విభజనకు వ్యతిరేకంగా ఉంది. ఇది ఇల్లాండు హోమ్ రూల్ బిల్లు (1912) మీద దిగువ సభలో జరిగిన కార్యకలాపాల నుండి చూడవచ్చు. ఆ బిల్లు నుండి అల్స్టర్ ను మినహాయించాలంటూ కమిటీ స్థాయిలో ఆరల్ రాబిన్స్ ఒకసారి మళ్ళీ తృతీయ అధ్యయనంలో స్వయంగా కార్నన్ రెండుసార్లు సవరణలు ప్రవేశపెట్టారు. రెండుసార్లు కూడ ప్రభుత్వం వ్యతిరేకించగా ఆ సవరణలు పడిపోయాయి.

ఇల్లాండు ప్రభుత్వ చట్టం (1920) ద్వారా శాశ్వతంగా ఇల్లాండు విభజన్ని లాయ్డ్ జార్జ్ అమలులోకి తెచ్చాడు. అప్పుడే ఇల్లాండు విభజన గురించి మొదటిసారిగా అనుకోవడం జరిగిందని అది కూడా లాయ్డ్ జార్జ్ నామమాత్ర నాయకత్వం క్రింద ఉన్న కన్ఫరెన్స్ టీ యూనియనిస్టుల మిశ్రమ ప్రభుత్వం రుద్దటం వల్ల జరిగిందని చాలామంది అనుకున్నారు. మిశ్రమ ప్రభుత్వంలో ఆధిక్యతలో ఉన్న పక్షం వారి ప్రభావానికి లాయ్డ్ జార్జ్ లోబడటం నిజమే కావచ్చు. కాని విభజన అన్నది 1920లో మొదటిసారిగా అనుకోవడం అన్నది నిజం కాదు. లేదా లిబరల్ పార్టీలో మార్పు రాకపోవటం వల్ల విభజనే సాధ్యమైన పరిష్కారంగా అంగీకరించినదనటం కూడ నిజం కాదు. వాస్తవానికి అన్ క్విట్ ప్రభుత్వమయిన కేవలం లిబరల్ పార్టీ ప్రభుత్వం అధికారంలో ఉండగా లాయ్డ్ జార్జ్ చట్టానికి ఆరు సంవత్సరాలు ముందుగానే 1914లో విభజన అన్నది ఒక పరిష్కారంగా వచ్చింది. అన్ క్విట్ లిబరల్ పార్టీ ప్రభుత్వ దోరణిలో మార్పుకు కారణాలేమిటి అని పరీక్షిస్తేనే తప్ప ఇల్లాండు విభజనకు అవలు కారణం అర్థం కాదు. వేను అనుకునేది ఖచ్చితంగా “కుర్రే (Currah) సంఘటన” గా ప్రస్తావించబడే 1914 మార్చిలో జరిగిన సైనిక సంక్షోభమే. లిబరల్ ప్రభుత్వం దృక్పథంలో మార్పుకు దారి తీసిందని “కుర్రే సంఘటన” అంటే ఏమిటో అన్ క్విట్ ప్రభుత్వపు విధానంలో ఒక మార్పును తీసుకు రావటంలో అది ఎంత బలంగా పని చేసిందో సరిగ్గా వివరించటానికి కొద్ది వివరాలు మాత్రం చాలు. ఇల్లాండు హోమ్ రూల్ బిల్లు : 1913 చివరి నాటికి పొందిన దశలలో ప్రారంభిస్తే అనుకూలంగా ఉంటుంది. సాధారణ ఎన్నికలు జరగనంతవరకు ఈ చట్టాన్ని అమలు చేయనని ఒక లిఖిత పూర్వక వాగ్దానం చేసి కూడా జనామోదం లేకుండానే అన్ క్విట్ ముందుకు సాగుతున్నారని అతన్ని నిలదీయడం కూడ

జరిగింది. ప్రపంచ యుద్ధం ముందుగా వచ్చి ఉండకపోతే అనుకున్నట్లు 1915లో సాధారణ ఎన్నికలు జరిగి ఉండేవి. కాని ఆల్ఫ్రెడ్ ప్రజలు సాధారణ ఎన్నికల కోసం ఎదురు చూడకుండానే హోమ్ రూల్ ని వ్యతిరేకించడానికి చకడబుడిగా చర్యలు తీసుకున్నారు. ఉద్యమ చర్యల్లో వాళ్లెప్పుడూ వెనుకబడలేదు. చక్రవర్తికి విధేయులుగా ఉండవలసివచ్చేంత వ్యతిరేకతను ప్రభుత్వంతో పోరాడుతున్నామనే కుంటిసాకు. ఎవరూ చెప్పలేనంత పిగ్గులేని అనభ్యుదయమైన చర్యలకు దిగారు. హోమ్ రూల్ ను పదగొట్టడానికి మేగివాల్ లైన్ అనే పథకమీద ఆల్ఫ్రెడ్ ప్రజలు ఎల్లప్పుడూ ఆధారపడ్డారు. అదే ఎగువనభ కాని పార్లమెంటు చట్టం (1911) పల్ల ఎగువనభ బలంగా ఎత్తుగా లేని ఒక పడిపోతున్న గోడలా ఆధారపడడానికి వీలులేక క్షీణించిన ఒక రక్షణాక్షేత్రంగా మారడం ఉంది. ఎగువనభ ఆమోదించకపోయినా ఆ బిల్లు ఆమోదించబడగలదని వచ్చే ఎన్నికల్లో అన్వేషణ గెలుపొందుచున్నవని తెలిపే నిరాశతో ఆల్ఫ్రెడ్ ప్రజలు మరో రక్షణ పథకాన్ని వెతకసారంబించారు. దాన్నే పదాతిదళంలో కనుగొన్నారు. ఆ పథకం రెండు విధాలుగా ఉంది. వార్షిక పదాతిదళ చట్టాన్ని ఎగువనభ వారి గుప్పిల్లో ఉన్నట్లు చేస్తే ఆల్ఫ్రెడ్ ప్రజలను ఎదిరించే పదాతిదళమే ఉండదన్నదే ఆ పథకంలో ఒక భాగము. ఐర్లాండులో హోమ్ రూల్ ని బలవంతంగా విధించడానికి ప్రభుత్వం పదాతిదళాన్ని ఉపయోగించుచున్నవే ఆలోచనలతో పదాతిదళాన్ని ప్రభుత్వం పల్ల విధేయతా రహితంగా తయారు చేయటానికి హోమ్ రూల్ తప్పక హోమ్ రూల్ అవుతుందంటూ ప్రచారాన్ని పదాతిదళంలో విస్తరింపజేయటం. వారు తేలిగ్గా విజయం సాధించారు కాబట్టి మొదటిది అనవసరమైంది. మార్చి 1914లో జరిగిన కుర్ర సంఘటన జరిగినప్పుడే అది తేటతెల్లమయింది. ఐర్లాండులో కొన్ని సైనిక శిబిరాలపై యూనియనిస్టుల వారంటర్లు దాడి చేయవచ్చునని అనుమానించటంలో ప్రభుత్వానికి కొన్ని ఆధారాలున్నాయి. అలాంటి సైనిక శిబిరాల భద్రత కోసం చర్యలు తీసుకోవల్సిందిగా ఐర్లాండు సర్వ సైన్యాధ్యక్షుడు సర్ ఆర్థర్ పెగెట్ కు మార్చి 20వ తేదీన ఉత్తర్వులు పంపబడ్డాయి. దానికి సమాధానంగా సైనికాధికారులు ఉత్తర్వులను శిరసావహించటానికి సిద్ధంగా లేరని వారి స్థావరాల నుండి వెను తిరిగిపోతున్నారని సైనికులు ముందుకు కదలరన్న భయం కలుగుతుందంటూ ఒక టెలిగ్రాంను పంపారు. జనరల్ సర్ హ్యూబర్ట్ మో ఆల్ఫ్రెడ్ యూనియనిస్టులకు వ్యతిరేకంగా పని చేయటాన్ని తిరస్కరిస్తే ఇతరులు కూడా దాన్నే ఉదాహరణగా అనుసరించారు. సైన్యంలో రాజకీయాల్లే కాదు షక్తిపాతం కూడా బయలు దేరిందని ప్రభుత్వం తెలుసుకుంది. విజ్ఞత వీరత్వ ప్రధానాంశమనే ప్రసిద్ధ సామెత చెప్పినట్లు ఆందోళనతో విభజనకు అనుకూలంగా చర్య తీసుకోవటానికి నిర్ణయం జరిగింది. అన్వేషణ రోజులో ఏ మార్పు కలిగిందో అది చిత్తానుసారం గాక తిరుగుబాటు సైనిక దళాల ఆందోళన వల్లనే కలిగింది. అది ఎంత భారమైన ఆందోళన అంటే ఆ తర్వాత పదాతిదళాన్ని విభజించకుండా హోమ్ రూల్ ని విధించటానికి ఎవరూ సాహసించలేకపోయారు.

మనత వహించిన ప్రభుత్వం ఐర్లాండులో ఏమి జరిగిందో దాన్నే భారతదేశంలో పునరావృతం చేయగలదా? ఈ ప్రశ్నకు నేను సమాధానం ఇవ్వలేకున్నాను. కాని రెండు విషయాలు మాత్రం నేను చెబుతాను.

మొదటిది ఐర్లాండు విభజన పరిణామాలు ఏమిటో విలినవారి ప్రభుత్వానికి పూర్తిగా తెలుసు. వ్యతంత్ర ఐర్లాండు దేశం బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యానికి తిరుగులేని బద్ధ శత్రువయింది. ఈ శత్రుత్వానికి అంతులేదు. విభజన ఒక ఉచిత మాత్రం గాక ఒక వాస్తవంగా రూపాంతరం చెందితేనే తప్ప ఈ విభజన వల్ల కలిగిన గాయం ఎప్పటికీ మాసిపోదు ఐర్లాండు విభజన నైతికంగా సమర్థించడానికి వీలులేదని చెప్పకతప్పదు. అంతేగాక అది ప్రజాభిమతాన్ని అనుసరించి గాక అధికార ప్రాదర్శనం వలనే కలిగిందని అనక తప్పదు.

ఈ విషయంలో Life of Field Marshal Sir Henry Wilson by Major General Sir C.E. Callwell, Vol. 1, Chapter IX ఇంకా Parliamentary debates (House of Lords), 1914, Vol. 15 PP 998 - 1017 on Ulster and the Army ను కూడా చూడండి. కుర్రే సంఘటనకు చాలా ముందుగానే ఆల్స్టర్‌యులు సైన్యాన్ని జయించారని దీనివలన తెలుస్తుంది. అనెక్విత్ 1913లోనే హోమ్‌రూల్ బిల్లు నుండి ఆల్స్టర్‌ను ఆరు సంవత్సరాలు పాటు మినహాయించాలనే నిర్ణయం తీసుకున్నట్లు అందుకు కారణం సైన్యం ఆల్స్టర్ పక్షాన ఉండటం వలన హోమ్‌రూల్ విధించలేదని కూడా తెలుస్తుంది.

ఆ దురాగతం మేకబెత్ డంకన్‌ను ఖానీ చేసినంతటి తీవ్రమైంది. శ్రీమతి మేకబెత్ మీద రక్తపు మరకలు ఎంత హుటుగా ఉన్నాయంటే "ఆరేబియా సుగంధ ద్రవ్యాలన్నీ" వాటిని క్షౌణం చేయలేకపోయాయని ఆమె అన్నట్లు మనత వహించిన ప్రభుత్వం మీద పడిన మరకలు అంత హుటుగానూ ఉండిపోయాయి. పాస్టివాలో ఆరబ్ యూదుల సమన్వయ తమ పద్ధతి తేటతెల్లం చేసినట్లు మనత వహించిన ప్రభుత్వానికి మరో విభజనకు బాధ్యత వహించటం ఇష్టం లేదని తెలుస్తుంది. పరిశీలనకు కమిషన్‌ను అది ఏర్పాటు చేసింది. జటిల్‌మైన ఈ సమస్యకు ఇదే ఆశాజనకమైన పరిష్కారమని ప్రభుత్వం సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించింది. కాని అరబ్బుల మీద అటువంటి బలవంతపు పరిష్కారాన్ని రుద్దితే సమస్య మరింత ముప్పుకు దారి తీస్తుందని ప్రభుత్వం అకస్మికంగా గుర్తించి వుడ్ హెడ్ (wood head) కమిషన్‌గా పిలువబడే మరో రాయల్ కమిషన్‌ను నియమించింది. ఆ కమిషన్ విభజనను ఖండించి ఆ భయంకర పరిస్థితి నుండి బయట పడాలని ఆత్మతగా ఉన్న ప్రభుత్వానికి ఒక సులభ మార్గాన్ని తెలిపింది. ఐర్లాండు విభజన అనుసరించదగిన ఉదంతం కాదు. ముందు జాగ్రత్తను సూచిస్తుంది. కాని అది ఒక ఉదాహరణగా తగదు. ముస్లింలీగ్ ప్రాదర్శనం వల్ల మనత

వహించిన ప్రభుత్వం తనంతటాను భారతదేశాన్ని విభజిస్తుందంటే నాకు చాలా సందేహముంది.

ఇకపోతే ఏలినవారి ప్రభుత్వం ముస్లింలీగ్ కు ఎందుకు కట్టుబడి ఉంటుంది? అల్స్టర్ విషయంలో రక్త సంబంధాన్ని బట్టి బ్రిటిష్ రాజకీయ వాదుల్లో ఒక వర్గంవారు అల్స్టర్ పక్షాన ఉన్నారు. అటువంటి రక్త సంబంధాన్ని బట్టి లార్డ్ కర్జన్ ఇలా అన్నారు. ("ఉన్న భర్తకు విడాకులిమ్మంటూ సమ్మతం పోగొట్టుకున్న అల్స్టర్ను మీరే ప్రాధ్వరం చేస్తున్నారు. పైగా ఎవరితో జీవించటం ఆమెకు ఇష్టంలేదో, ఎవరిని ఆమె ప్రిహవూర్వకంగా ఇష్టపడదో అలాంటి మరో ఏలినవారి ప్రభుత్వానికి ముస్లింలీగ్ కు మధ్య అటువంటి బాంధవ్యం లేదు. మనత వహించిన ప్రభుత్వం తన పక్షాన ఉంటుందని ముస్లింలీగ్ ఆశించడం నిరర్థక మౌతుంది.

నేను చెప్పదల్చిన మరో విషయమేమంటే మనత వహించిన ప్రభువుల ప్రభుత్వాధికార ప్రయోగం వల్ల తాము ఆశించిన భారత విభజనను అందుకోవాలనుకోవడం ముస్లింలీగ్ కు శ్రేయోదాయకం కాదు. నా తీర్పులో విభజనాంతరం పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్లు పరస్పర మహ్వాద్వానంతో దురాలోచన లేకుండా రెండు మిత్ర దేశాలుగా కోనసాగాలనుకోవడమే గమ్యంగా ఉంటే పాకిస్తాన్ ను సాధించడం కన్నా పాకిస్తాన్ ఆవతరణకు అనుసరించదగిన పద్ధతే అతి ముఖ్యమైంది.

ఈ కోరిక సిద్ధించటానికి అన్నిటికన్నా విశేషమైన పద్ధతి ఏమిటి ? ఆ విధానమెలా ఉండాలంటే అందులో ఒక మతవర్గానికి విజయమూ మరొకరికి పరాభవమూ ఉండకూడదనిదైతే, అది ప్రతి ఒక్కరికీ ఆమోదయోగ్యంగా ఉండగలదు. ఆ పద్ధతి ఇరుపక్షాలకు గౌరవప్రదమైన ఒప్పందంగా ఉండాలి. ఈ గమ్యం చేరడానికి సర్వజనాభిప్రాయ సేకరణతో కూడిన నిర్ణయం కంటే విశేషంగా కుదిరి పరిష్కారం మరొకటుందేమో నాకు తెలీదు. ఏది విశేష విధానమో నేను సలహా ఇచ్చాను. ఇతరులు కూడ వారి సలహాలతో ముందుకు రాగలరు. అన్నిటికంటే నా సలహాయే విశేషమైనదని నేను చెప్పలేను. సలహా ఏదైనప్పటికీ అది పరిష్కారాన్ని అర్థవంతంగా బాధ్యతాయుతంగా తీర్చిదిద్ద గలిగిడిగా ఉండాలి. లేకుంటే ఈ సమస్య చీము పట్టిన కురుపులాగే మిగిలిపోతుంది.

ఉపసంహారం

ఇక్కడతో నేను ఆపాలనుకున్నాను. ఈ అంశం మీద నేను చెప్పగలిగిందంతా చెప్పిననుకుంటా. వ్యాయాసప్రపరిభాషలో చెప్పాలంటే వాదోపవాదాలను నేను సాగించాను. తగినంత దీర్ఘంగా దాన్ని నేను సాగించానని చెప్పకోగలను. అలా చేయడంలో ఇరువైపుల వ్యాయవాదులూ ఒకరితో నొకరు వాదప్రతివాదనలు చేయడం ప్రశ్నపై ప్రశ్నలు కురిపించడం ఖండన విమర్శలు చేపకోవడం వంటి దోరణిలో విక్టోరియన్ కాలంవాటి వ్యాయవాదులకు ప్రీతిపాత్రమైన దీర్ఘ పదజాలంతో కూడిన కైలిని నేను అనుసరించాను. పాకిస్థాన్ కు ప్రత్యానుకూలతలతో కూడిన వాదోపవాదాలు పూర్తిగా ప్రకటించబడటానికి నేను కావాలనే ఇలా చేశాను. ముందు పేజీల్లో వాద ప్రతివాదాలున్నాయి. అందులో ఉన్న వాస్తవం నేను వరిగ్గా గుర్తించి నమ్మిన విషయం నిజం. నాకు తోచినవి కూడ ఇందులో చెప్పాను. ఇప్పుడు హిందువులు ముస్లిములు వారికి తోచిన విధంగా వారు చెప్పాలి.

అసలు విషయాలను క్రమబద్ధంగా ప్రస్తావిస్తే కర్తవ్య నిర్వహణలో వారికి సాయపడగలం.

1. భారతదేశ రాజకీయ ప్రగతికి హిందూ ముస్లిం ఐక్యత అవసరమా? అవసరమైతే రెండు వేరు వేరు దేశాలు కావాలన్న హిందూ ముస్లిముల ఆదర్శాన్ని కాదని దాన్ని సాధించడం సాధ్యమా?
2. హిందూ ముస్లిం ఐక్యత సాధ్యమైతే దాన్ని ఒప్పించడం ద్వారా లేక తగువు తీర్చడం ద్వారా సాధించడమా?
3. ఒప్పించడం ద్వారా అయితే ముస్లిముల శ్రేయస్సుకు భంగం రాకుండా వారి మనస్ఫూర్తి నవాకారాన్ని పొందేలా ఎటువంటి కొత్త పదుపాయాలు వారికి అందించగలం?

4. తగుపు తీర్పడం ద్వారా అయితే ఆ పెటిల్మెంటు పరిధులు ఏమిటి? అందు రెండే పద్ధతులుంటే అ) భారతదేశాన్ని హిందూస్థాన్ పాకిస్తాన్లుగా విభజించడం లేదా ఆ) శాసనసభలోనూ ప్రభుత్వ సర్వీసుల్లోనూ చెరో ఏదై చొప్పున వాలా లేసికోవడం. అంటే ఈ రెండింటిలో కావాలనుకున్నది ఏదో ఒకటి.

5. భారతదేశం అవిభాజ్యమైన ఒకే దేశంగా ఉంటే బ్రిటిష్ వారి నుండి సాధించుకున్న స్వాతంత్ర్యాన్ని పరిరక్షించుకోవటానికి హిందూ ముస్లిముల మీద ఆధారపడగలదా?

6. హిందూ ముస్లిముల మధ్య ప్రబలిన పరస్పర వైరుధ్యాన్ని విడదీయబడ్డ రెండు విభిన్న దేశాలు అనే కొత్త సిద్ధాంతాన్ని చివరికి వారు ఉపాించుకుంటున్న గమ్యాల్లో వ్యతిరేకమైనవని వీలన్నిటినీ దృష్టిలో పెట్టుకుని చూస్తే అటువలెవరకుండా పనిచేయ నిష్కారనడానికి తగు ఆశానకమైన ఒకే రాజ్యాంగం రూపొందగలదా?

7. రెండు దేశాలు అనే సిద్ధాంతం వ్రంధించిపోయిందనే అనుకుంటే భారతదేశం ఒక సమైక్యదేశంగా ఉండగలదా? భావైక్యరహితంగా తగిన మత సామరస్యత ఒకే గమ్యం మీద గురి లోపించటం పల్లె ఐక్యతతో క్షేపితమైన దేశంగా పెరగలేక బ్రిటిష్ వారు లేదా వేరేదైనా విదేశం తేలిగ్గా దాస్య బంధంలో ఉంచదగునట్టిదిగా నిరసించిన రోగిష్ట దేశంలా ఉండక తప్పకుండా?

8. భారత దేశం ఒక సమైక్యదేశం కాలేకపోతే, సామరస్య హీనమైన దాన్ని శాంతిపూర్వకంగా స్వభావసిద్ధమైన భాగాలుగా అంటే పాకిస్తాన్ హిందూస్థాన్లుగా విడదీయటానికి భారతీయులంతా సహకరించటం మంచిది కాదా?

9. ముస్లిం దేశం పాకిస్తాన్ గాను హిందూదేశం హిందూస్థాన్ గాను రెండు స్వతంత్రమైన విభిన్న దేశాలుగా వృద్ధి చెందటాన్ని ప్రోత్సహించటం మంచిది కాదంటే అప్పుడు భారతదేశాన్ని ఒక అవిభాజ్య దేశంగా నిలపజేసికీ వ్యర్థ ప్రయత్నం చేసి హిందువులు ముస్లిములు ఏదో ఒకరోజున ఒకే దేశ సభ్యులుగా ఒకే మాతృభూమి బిడ్డలుగా దానిలో మనగలుగుతారంటూ తప్పుడు ఆశలు పెంచుకుంటారా?

ఈ సమస్యలను చేతబట్టుకుని ఒక భారతీయుడు నిలబడటాన్ని ఏదీ తప్పించలేదు. పై పుటల్లో పున్న వాస్తవాల సహాయంతో ఒక భారతీయుడు తన సొంత నిర్ణయాలకు రాక తప్పదు. కాని మూడు విషయాలు మాత్రం మినహాయించాలి. అవి ఏవంటే 1) చారిత్రాత్మక దేశభక్తి అనే తప్పుడు ధోరణి 2) భూభాగంపై మినహాయింపు లేని ఆధిపత్యం అనే తప్పుడు అవగాహన 3) ఒకరు తన గురించి తాను ఆలోచించటానికి సిద్ధంగా లేకపోవటం అనేది. ఈ ఆటంకాల్లో ఆఖరుది తప్పించుకోవటం చాలా కష్టం. దురదృష్టవశాత్తు భారతదేశంలో

ఆలోచన ఆరుదు. ఇక ఆలోచించే స్వేచ్ఛ ఇంకా ఆరుదు. ప్రత్యేకంగా హిందువుల విషయంలో ఇది వాస్తవం. అందుకే ఈ పుస్తకంలోని వాదంలో అధిక భాగం వారి నుద్దేశించే చెప్పబడింది. అందుకు కారణాలు కనిపిస్తూనే ఉన్నాయి. హిందువులు అధిక సంఖ్యలో ఉన్నారు. అధిక సంఖ్యలో వున్నారని కాబట్టి వారి అభిప్రాయమే ముందు లెక్కలోనికి రావాలి. హేతుబద్ధమో లేక సంకుచిత్యంతో కూడినవో వాళ్ల అభ్యంతరాలకు బదులు చెప్పటానికి ప్రయత్నించకుండా శాంతిపూర్వక పరిష్కారం ఏమంత సాధ్యం కాదు. ఇతరులకు తేలిగ్గా అవగతం కాకపోయినా నా వాదంలో అధికభాగం వారినుద్దేశించి చెప్పడానికి నన్ను ప్రేరేపించిన కొన్ని ప్రత్యేక కారణాలున్నాయి. నా ఉద్దేశంలో సహచరులకు తమ గమ్యానికి తోచిన చూపి హిందువులే కార్లయిల్ అన్నట్టు 'కర్లు' పోగొట్టుకొని వ్యర్థభ్రమల ఆకర్షణలో నడుస్తూ ఉన్నారు. నాకు భయం కలుగుతూ ఉంది. ఎందుకంటే దాని పరిణామాలు హిందువుల పాలిట భయంకరమైనవి. హిందువులు కాంగ్రెసు చేతుల్లో వున్నారు. కాంగ్రెసు గాంధీజీ చేతుల్లో ఉంది. గాంధీజీ కాంగ్రెసుకు వలెన నాయకత్వం ఇచ్చారన్నది చెప్పలేనిది. గాంధీజీ ఈ సమస్యను ఎదుర్కొనకుండా తప్పించుకోవాలనే తొలుత రెండు వాదాంశు ఆశ్రయించారు. భారతదేశాన్ని విభజించటం నైతికంగా తప్పు కనుక ఆ పాపంలో నేనెన్నడూ పాలు పంచుకోలేనంటూ ఆయన ప్రారంభించారు. ఇదొక విధ్వాదమైన వాదన. ప్రకృతి పీడ్చమైన చారిత్రాత్మక శక్తుల పరిధుల నుండి జాతీయ శక్తులు పరిధిలోనికి సరిహద్దులు మార్చు చెందటమో లేదో విభజన అన్నది ఒక్క భారతదేశం మాత్రమే ఎదుర్కొన్న సమస్య కాదు. పోలెండు మూడుసార్లు విభజించబడింది. ఇకమీదట కూడ పోలెండు విభజించబడకుండా ఉంటుందనేది ఎవరూ చెప్పలేదు. గత 150 సంవత్సరాల్లో విభజనకు గురి కాని దేశాలు యూరప్ లో బహుకొద్ది మాత్రమే ఉన్నాయి. ఒక దేశాన్ని విభజించటం పుణ్యము కాదు, పాపము కాదనేదే ఈ ఉదంతం చూపుతుంది. అంటే అది పాపపుణ్యాలకు సంబంధించినది కాదు. అది సాంఘిక రాజకీయ సంబంధమైన సమస్య; రక్షణ సంబంధమైన సమస్య. దానిలో పాపానికి చోటు లేదు.

గాంధీజీ ఆశ్రయించిన రెండవది. ముస్లింలీగు ముస్లిములకు ప్రాతినిధ్యం వహించలేదని పాకిస్తాన్ కేవలం జిన్నా ధ్రువ మాత్రమేనంటూ అభ్యంతరం తెలపడం మొదలు పెట్టడం. ముస్లిం ప్రజల మీద జిన్నా ప్రభావం రోజురోజుకు ఎలా పెరుగుతూ ఉందో జిన్నా ఏ విధంగా తన సేనల్ని యుద్ధానికి పీడ్చం చేస్తున్నాడో చూడలేనంత గుడ్డిగా గాంధీజీ ఎలా వున్నాడో అర్థం చేసుకోవటం కష్టం. మునుపెన్నడూ జిన్నా ప్రజల మనిషిగా లేడు. వాళ్ళున్నప్పుడూ నమ్ములేదు.

కాంగ్రెసు సభ్యత్వం మెట్రీకులేషన్ చదివినవారికి మాత్రమే పరిమితం చేయాలని జిన్నా కోరినట్లు పండిట్ జవహర్ లాల్ నెహ్రూ తన స్వీయచరిత్రలో చెప్పారు.

రాజకీయాధికారం నుండి వాళ్లని తప్పించటానికి ఆయనెప్పుడూ ఉన్నతవర్గం వారికే ఓటు హక్కు ఉండాలనేవాడు. జిన్నా భక్తి ప్రపత్తులున్న నిజమైన ముసల్మానుగా ఇదివరకెన్నడూ గుర్తించబడలేదు. ఆయన శాసనసభ సభ్యుడు (ఎం.ఎల్.ఎ)గా ప్రతిజ్ఞ చేసినప్పుడు ఖురాన్ ను ముద్దుపెట్టుకోవడం తప్ప ఆయనెప్పుడూ దానిలోని అంశాలను గురించి గాని లేదా ప్రత్యేకమైన సిద్ధాంతం గురించి గాని తెలుసుకోవటానికి ప్రయత్నించినట్లు కనిపించదు. జిజ్ఞాసతో లేదా ఆధ్యాత్మిక చింతనతో మసీదుకు తరచు వెళ్లటం కూడ సందేహస్పదమైనదే. జిన్నా ఎప్పుడూ రాజకీయ మతపరమైన ముస్లిం ప్రజా సభల్లో కనిపించేవారు కాదు. ఈనాడు జిన్నాలో పూర్తిగా మార్పు కనిపిస్తోంది. ప్రజల మనిషి అయ్యాడు. ఇక ప్రజలకు దూరంగా లేడు. ప్రజల్లోనే ఉంటున్నాడు. ఇప్పుడు ప్రజలు జిన్నాను తమకతీతమైన వ్యక్తిగా పాగుడుతూ ఖాయదీ ఆజమ్ (సర్వోత్తముడు) అంటూ పిలుస్తున్నారు. ఇస్లాంను విశ్వసించే వానిగా మాత్రం కాదు. దానికోసం ప్రాణత్యాగానికైనా సిద్ధపడేవానిగా జిన్నా మారాడు. ఈనాడు ఇస్లాం గురించి సాధారణ ఖలామా (వ్రాచకుడు) కంటే జిన్నాకు ఎక్కువ తెలుసు.

ఈనాడు ఖుల్ బా విసటానికి ఆయన మసీదుకు వెళతాడు. ఈద్ (Id) సభల్లో కుతూహలంగా పాల్గొంటాడు. డోంగ్రి ఇంకా సర్ ఐజాబుల్ లో ఇదివరకు జిన్నా అంటే పేరు మాత్రంగానే తెలుసు. ఈనాడు ఆయన వారికి సుపరిచితుడు. బొంబాయిలో ఏ ముస్లిం సమావేశం కూడా ల్లా-హా-అక్బర్ అంటూ ప్రారంభం కాకుండాలేదు; లాంగ్ లీవ్ ఖాయదీ ఆజమ్ అని ముగింపు కాకుండానూ లేదు. ఈ విషయంలో జిన్నా ఇంగ్లీషు చక్రవర్తి చార్లెస్- I మామగారైన విషాద ఫ్రెంచి చక్రవర్తి హెన్రీ IV ని అనుసరించారు. హెన్రీ-IV ఒక హ్యూగ్ నాట్ (Huguenot) విశ్వాసకుడు. కాని అతడు కేథలిక్ చర్చ్ ప్రార్థనా సమావేశాల్లో పాల్గొనటానికి వెనుకాడేవాడు కాదు. అతడు తన హ్యూగ్ నాట్ విశ్వాసాన్ని మార్చుకుని ప్రార్థనా సమావేశాలకు వెళ్లటం పారిస్ ప్రజల గొప్ప సహకారానికి చెల్లించే చౌకదర అని నమ్మేవాడు. హెన్రీ-IV కు పారిస్ ఎలా ఒక ప్రార్థనా సమావేశం అయిందో అలాగే అటువంటి కారణాల వలనే గోంగ్రి ఇంకా సర్ ఐజాబుల్లు జిన్నాకు ఒక ప్రార్థనా సమావేశం అయింది. ఇదొక ఎత్తుగడ. అదొక ఉపక్రమణ. కాని దాన్ని జిన్నా హేతువాదం నుండి అంధ విశ్వాసంలోకి దిగజారిపోతున్నాడని అనుకుంటే చాలదు. తన ఆదర్శాలతో దిగజారిపోతూ ఉంటే, అతనితో సహా అలా దిగజారిపోవలసినప్పటి ముస్లిం సమాజం అన్ని వర్గాలలోకి కూడ ప్రాకిపోతూ, అది వాళ్ళ మనస్తత్వంలోనే ఒక భాగమైపోయింది. ఇది చాలా స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. గాంధీజీ విపరీత భావనకు ఒకే ఒక్క ఆధారం ముస్లిం జాతీయవాదులుగా పిలువబడే వారు ఉండటమే. ముస్లింలీగ్ రూపొందిన మతవాదులకు ముస్లిం జాతీయవాదులకు నిజమైన తేడా ఏమీ కనిపించదు. కాంగ్రెసు వారు ముస్లింలీగ్ నుండి వేరుగా గుర్తించిన ముస్లిం జాతీయవాదులకు నిజంగా ఒక ఉద్దేశము, విధానమూ మత సమ్మతంతో కూడిన సంఘమూ ఏదైనా ఉందనటం చాలా సందేహించతగ్గ విషయం. వాస్తవానికి కాంగ్రెసు వారు చాలామంది

ఈ రెండింటికీ మధ్య తేడా లేదని కాంగ్రెసులో ఉన్న ముస్లిం జాతీయవాదులు ముస్లిం మతవాదులకు ఒక బాహ్య స్థావరమని అనుకునేవారట. ఇది పూర్తిగా సత్య విదూరం కాదనిపిస్తోంది. అప్పటికే ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలవ్యవస్థపై కాంగ్రెసువారు ముస్లిం జాతీయవాదులు చేసిన తీర్మానానికి వ్యతిరేకంగా ముస్లిం జాతీయ నాయకుడు డా॥ అబ్బాసీ కమ్యూనల్ అవార్డును వ్యతిరేకించడానికి నిరాకరించిన విషయం గుర్తు చేసుకుంటే అది నిజమేననిపిస్తుంది. అంతేకాదు ముస్లింముల మీద ముస్లింలీగ్ ప్రభావం ఎంత గొప్పగా పెరిగిందంటే ముస్లింలీగ్ ను వ్యతిరేకించిన ముస్లింములు కూడ లీగ్ లో స్థానం కోసం లేదా దానితో సంధి కుదుర్చుకోవాని కోసం ఉబలాటపడ్డారు. చిరస్మరణీయులు సర్ సికందర్ హుసేన్ ఖాన్ బెంగాలు ప్రధాని శ్రీ ఫజలుహుల్ ఫకర్ టంకర్ వద్దతులు ఎవరైనా చూస్తే ఇందులో నిజాన్ని ఒప్పుకోక తప్పదు. జిన్నా ముస్లింలీగ్ శాఖను వారి రాష్ట్రాల్లో పునః ప్రారంభం చేయటాన్ని సర్ సికందర్ ఫజలుహుల్ ఇరువురు కూడా 1937లో వ్యతిరేకించారు. కాని ముస్లింలీగ్ శాఖలు బెంగాలు పంజాబుల్లో ప్రారంభమయిన ఒక సంవత్సరానికే తమ వ్యతిరేక ధోరణికి స్పష్ట చెప్పి లీగ్ చేరడానికి ఇరువురు కూడ ఉబలాటపడ్డారు. ఒకరినొకరు అవహేళన చేసుకోవాలని వచ్చినవారు ఒకరినొకరు పొగుడుకుంటూ ఉండిపోయారన్నట్లు ఇది ఉంది. ముస్లింలీగ్ విజయానికి ఇంతకంటే నమ్మదగిన సాక్ష్యం ఏముంటుంది.

గాంధీజీ ముస్లింలీగ్ తోను జిన్నా సంప్రదించి తగుపు తీర్పుదానికి బదులు, పక్కదారులు వట్టారు. అతడు కాంగ్రెసు ద్వారా ఆగస్టు 1942లో క్వీట్ ఇండియా తీర్మానం చేయించారు. క్వీట్ ఇండియా తీర్మానం బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి అల్ప సంఖ్యాకుల సమస్యను చర్చించే ప్రమేయం తద్వారా కాంగ్రెసు అనుకున్న రీతిలో ఆ తగవును తీర్చే స్వేచ్ఛను కలిగించటానికే అలా చేయడం జరిగింది. ఉద్దేశపూర్వకంగా కాకపోయినా అది ముస్లింములను ఇతర అల్ప సంఖ్యాకులను ప్రక్కకు పెట్టి స్వాతంత్ర్యాన్ని సాధించాలనే అలా చేయడం జరిగింది. కాని క్వీట్ ఇండియా ఉద్యమం చివరికి పూర్తిగా విఫలమైంది. అది ఒక పిచ్చి చేష్ట. ఒక ఆకారం లేని జీవవదాద్దంగా మిగిలిపోయింది. దోపిడి, దొంగతనం, ప్రాణనష్టానికి భారతీయులనే బలి చేస్తూ కాంగ్రెసు వారు స్థిరపరచిన భూమిని దహించే ప్రచారం మాత్రమే అది. దాని నుండి బయటపడాలని తాము నిర్బంధంలో ఉంటూ ఉండగ బీటన్ మార్చి 1943లో ఇరువై ఒక్క దిశగా విరాహరదీక్ష చేపట్టాడు. కాని ఆయన విఫలమయ్యాడు. తర్వాత అతని ఆరోగ్యం దెబ్బతిన్నది. ఆయన ఆరోగ్యం క్షీణిస్తున్నదని తెలిసి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం తమ చేతుల్లోనే అతడు ప్రాణం చాల్చే తమకు ప్రతిష్టాభంగం కలుగుతుందేమోనన్న భయంతో అతన్ని విడుదల చేసింది. అతడు జైలునుండి బయట పడిన తర్వాత చూస్తే అతనూ కాంగ్రెసు కూడ బహునేగాక బాటనే తప్పినట్లు తెలుసుకున్నాడు. క్వీట్ ఇండియా తీర్మానాన్ని అనుసరించి సాగిన ఉద్యమం విఫలమై దానిలో జరిగిన హింసాకాండవల్ల కాంగ్రెస్ కు కలిగిన ప్రతిష్టాభంగం నుండి తిరిగి కోల్పోనేరా చేసి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం దృష్టిలో కాంగ్రెస్ కు

దేశంలో అదే ప్రధానమైన పార్టీగా గౌరవం లభించేటట్లు చేయాలని అతడు వైస్రాయితో సంప్రదించుట ప్రారంభించాడు. ఆ ప్రయత్నంలో హదలిపోయిన గాంధీజీ జీన్నావైపుకు తిరిగారు. 1944 జూలై 17వ తేదీన మత కలహాల నమన్యను తనతో చర్చించాలని కోరుతున్నానని గాంధీజీ జీన్నాకు రాసిన లేఖలో వ్యక్తం చేశారు. బొంబాయిలో తన స్వగృహానికి-గాంధీజీని ఆహ్వానించడానికి జీన్నా ఒప్పుకొన్నాడు.

మారు 1944, సెప్టెంబరు 9వ తేదీన కల్చుకొన్నారు. కళ్లముందు జరిగే వాస్తవాన్ని చూడటానికి నిరాకరించిన గాంధీజీకి కమవిప్పు కలిగి ఇంత కాలానికి దాన్ని చూడటానికి అంగీకరించారు.

మరి మధ్య జరిగిన సంభాషణలకు 1944, ఏప్రిల్ లో రాజగోపాలాచారి తయారు చేసిన పథకం ఆధారం. నమ్మకశక్యంకాని రాజగోపాలాచారి పథకం కథ ఏమంటే గాంధీజీ 1943, మార్చిలో జైలులో ఉంటూ నిరాహార దీక్ష చేస్తూ ఉండగా అతను గాంధీజీతో చర్చించటమూ గాంధీజీ దానికి పూర్తిగా అంగీకరించటమూను. సీఆర్ పార్టులా అని పేరుకెక్కిన రాజగోపాలా చారి పార్టులా ఇలా ఉంది.

1. స్వతంత్ర భారత రాజ్యాంగానికి సంబంధించిన నిర్ణయాలకు కట్టుబడుతూ ముస్లింలీగ్ స్వతంత్ర్యం ఇవ్వాలన్న డిమాండుకు మద్దతు ప్రకటించి ఈ లోపున తాత్కాలిక మధ్యంతర ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయడానికి కాంగ్రెసుతో సహకరించాలి.

2. వాయవ్యం ఇంకా తూర్పున ముస్లింలు అత్యధికంగా ఉండి భౌగోళికంగా ఒకటిగా ప్రక్క ప్రక్కన ఉన్న జిల్లాలను గుర్తించేందుకు ఒక కమిషన్ ను ప్రపంచ యుద్ధానంతరం నియమించాలి. ఈ విధంగా పేర్కొనబడిన ప్రాంతాలలో వయోజన ఓటింగుతో సర్వ జనాభిప్రాయ సేకరణ లేదా వలనుపడే మరేదైనా ఓటింగు అయినా హిందూస్థాన్ నుండి విడిపోవటమన్న దానిని అంతిమంగా నిర్ణయించాలి. హిందూస్థాన్ నుండి వేరుగా ఒక సర్వసత్తాక రాజ్యాన్ని స్థాపించడమే మెజారిటీ నిర్ణయం అయితే అట్టి నిర్ణయాన్ని నిరభ్యంతరంగా అమలు జేయటానికి సరిహద్దు జిల్లాలు తమ ఇష్టం వచ్చిన దేశంలో చేరే హక్కు వివ్వాలి.

3. ఫ్లెబిసైటు జరగకముందు అన్ని పార్టీలు వాళ్ల ఉద్దేశాలను ప్రచారం చేసేకోవచ్చు.

4. రక్షణ వాణిజ్య రవాణా మరే ఇతర మౌలిక శాఖల భద్రత కోసం పరస్పర ఒప్పందాలను విభజన సందర్భంలోనే కుదుర్చుకోవాలి.

5. జనాలు బదిలీ అవటమేదైనా పూర్తిగా ఏ ప్రమేయం లేకుండానే జరగాలి.

6. దేశ బాధ్య పరిపాలనాధికార మంతా బదిలీ చేయటం బ్రిటిష్ వారి ద్వారా జరిగితే ఈ నిబంధనలన్నీ పర్తిస్తాయి.

ఈ సంభాషణలు పెప్టెంబరు 9వ తేదీన ప్రారంభమై పెప్టెంబరు 27వ తేదీన విఫలమయినట్లు ప్రచురించబడినంతవరకు 18 దినాలు జరిగాయి. ఈ సంభాషణలు విఫలమవటం విధిన్న వర్గం వారి మనస్సుల్లో విధిన్న రీతులుగా స్పందన కలిగించాయి. కొందరు సంతోషిస్తే మిగిలిన వారు వాపోయారు. ఈ సంభాషణలు జరగకముందు తమ ఆధిక్యత కోసం పెనుగులాడే ప్రత్యర్థు లిరుపక్షాల వారు ఇద్దరి నాయకులను నిందించారు. గాంధీజీని బ్రిటిష్వారు జిన్నాను పంజాబు యూనియనిస్టు పార్టీ వారు దూషించారు. వీరిరువురూ యేదైనా నిర్మాణాత్మక ప్రయత్నం ద్వారా ఒక పరిష్కారాన్ని సాధిస్తారని నమ్మిన ప్రజలు ఎక్కువ మంది తమ నమ్మకాన్ని కోల్పోయారు. ఈ వైఫల్యానికి కారణం వ్యక్తిత్వలోపాలే కావచ్చు. కాని యేదైనప్పటికీ సి.ఆర్. ఫార్ములాలో కొన్ని మౌలికమైన లోపాలు ఉండటం వలననే విఫలం కాక తప్పలేదనే చెప్పాలి. మొదటిది ఇది మత సమన్యను రాజకీయ సమన్యతో విప్పలేనంత ముడి వేసింది. రాజకీయ పరిష్కారం లేకుండా మత పరిష్కారం లేదనే యుక్తిమీద ఈ ఫార్ములా ఆధారపడింది. ఇదే జిన్నాను ఒక ఒప్పందానికి రావల్సిందిగా ఆహ్వానించింది. "మీరు స్వాతంత్ర్యం సాధించడంలో మాకు సహకరిస్తే పాకిస్తాన్ గురించి మీరు చేసిన ప్రతిపాదనను మేము సంతోషంగా పరిశీలిస్తామనే జేరమిది. స్వాతంత్ర్య పాదనకు ఇదే గొప్ప పాదనగా రాజగోపాలాచారి ఈ ఆలోచన ఎక్కడనుండి తీసుకున్నాడో వాకు అర్థంకాలేదు. విదేశ శత్రువుల నుండి స్వాతంత్ర్యం కాపాడుకోవాలి అని తమ కుమార్తెలను ఇరుగు పొరుగు రాకుమారులకిచ్చి పెళ్లి సంబంధాలను కుదురుక్కున్న దేశాన్నేలిన పురాతన హైందవ రాజరినుండి ఈ ఆలోచనను ఆయన అరువు తెచ్చుకుని ఉండవచ్చు. ఇటువంటి సంబంధాలు ఒక మంచి వరుణ్ణి గాని ఒక మంచి ప్లేహీతున్ని గాని తీసుకు రాలేదన్నది రాజగోపాలాచారి మరచిపోయారు. స్వాతంత్ర్యం గెలుపొందటమీద ఆధారపడి మత కలహాన్ని పరిష్కరించాలని ఈ విషయంలో ముందుకు సాగటం చాలా తెలివి తక్కువ తనం. ఒక పార్టీవారు మరొక పార్టీ వారిని తమ వలలో పడవేయడానికి బదులుగా మతపరమైన పాక్కులను ఇవ్వటమవుతుంది. కమ్యూనల్ సెటల్మెంట్ను రాజగోపాలాచారి ఫార్ములా ఒక విక్రయ వస్తువును చేసింది. ఈ విషయాల్లో శాసన కార్యనిర్వాహణాధికారులన్న కేంద్ర ప్రభుత్వ మొకటి అంటే పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్లు సర్వసత్తాక రాజ్యాలు కావు. కాని జిన్నా దీనికి అంగీకరిస్తాడా? ససేమి అంగీకరించడు. మరొకటి ఏమంటే పాకిస్తాన్ హిందూస్తాన్లను సర్వ సత్తాక రాజ్యాలు చేస్తూ సర్వ సారాధణమైన విషయాల మీద ఒక సందికి కట్టుబడి వుండేలా చేయాలి. కాని ఈ సందికి సంబంధించిన అంశాలు పాటించేలా చేయడానికి ఏముంది? అది ఒక డౌమినియన్ అయినప్పటికీ ఒక సర్వసత్తాక రాజ్యంగా పాకిస్తాన్ దీన్ని త్రోసేపుచ్చగలదు. ఈ పరికరణ రాజగోపాలాచారి 1922 ఆంగ్లో-పరిష్ సందినుండి సంగ్రహించారు. కాని ఆ సంది బల్లండు ఒక డౌమినియన్ కానంత కాలమూ ఉండి అది డౌమినియన్ అయిన వెంటనే దాన్ని

త్రోపివేస్తే బ్రిటిష్ పార్లమెంటు చేయగలిగిందేమీ లేదని తెలిపి విశ్వజ్ఞంగా నిర్విజ్ఞంగా ఉండి పోయిందన్న వాస్తవాన్ని ఆయన మరచిపోయారు.

సంభాషణలు వివరమౌతూ మనకు మిగిల్చినవి, వాటిని జిన్నా తన వ్యక్తిగత సంభాషణల్లో ప్రజల మధ్య మాట్లాడినపుడు ముఖావంగ ఉండటం గురించి కొన్ని ప్రశ్నలు.

ఈ ప్రశ్నలేవంటే-

1. ముస్లింలీగు తీర్మానాలను బట్టి అంగీకరించబడాలా?
2. ముస్లింలీగులో లేని ముస్లిములు ఈ విషయంలో చెప్పడానికిమీ లేదా?
3. పాకిస్తాన్ సరిహద్దులు ఎలా ఉంటాయి? పరిపాలనార్థం ఇప్పుడున్న పంజాబు బెంగాలు సరిహద్దులేనా లేక పాకిస్తాన్ సరిహద్దులు జాతి విచక్షణ మీద ఆధారపడ్డ సరిహద్దులా?
4. "అవసరాన్ని బట్టి భూభాగం సర్దుబాటు" అన్న వదానికి అర్థమేమిటి? ముస్లిం లీగు ఉద్దేశంలో ఉన్న భూభాగం సర్దుబాట్లేమిటి?
5. లాహోరు తీర్మానం చివరి భాగంలో ఉన్న ఆఖరుగా అన్న వదానికి అర్థమేమిటి? పాకిస్తాన్ స్వతంత్ర సర్వసత్తాక రాజ్యం కాకుండా ఉండిన మధ్య కాలాన్ని ముస్లిం లీగు అలా భావిస్తుందా?
6. ఇప్పుడు పరిపాలనార్థం ఉన్నవే తూర్పు పశ్చిమ పాకిస్తాన్ సరిహద్దులనటమే జిన్నా ప్రతిపాదన అయితే పెడ్యూలు కులాలు లేదా నమ్మ చెప్పనిస్తే పంజాబు బెంగాలులో ఉన్న ముస్లిమేతరులను జిన్నా పాకిస్తాన్ లో చేర్చబడలా అన్నది ఒక స్లేబిసైటు ద్వారా నిర్ణయించబడాలి అని కోరితే వారిని అనుమతిస్తాడా. ఇంకా పంజాబు బెంగాలులోని ముస్లిమేతరుల కోసం జరిగిన స్లేబిసైటు ఫలితాలకు జిన్నా కట్టుబడి ఉంటాడా?
7. తూర్పు పాకిస్తాన్ ను పశ్చిమ పాకిస్తాన్ తో కలవడానికి కొంత స్థలాన్ని ఉత్తర ప్రదేశ్ లీహారుల మీదుగా జిన్నా కావాలంటాడా? సూటి ప్రశ్నలు వేసి జిన్నా నుండి ఖచ్చితమైన సమాధానాలు పొందితే చాలా లాభదాయకంగా ఉండేది. ఈ ప్రశ్నలతో జిన్నాను ఎదుర్కోడానికి బదులు గాంధీజీ తన సమయాన్నంతటినీ పి.ఆర్.ఫార్ములా లీగ్ యొక్క లాహోరు తీర్మానంతో చాలా వరకు సమానమైనదని ఋజువు చేయటానికి వెచ్చించాడు. అది మతిలేని తనం కాకపోయినా అతి తెలివి ప్రదర్శించటమే అవుతుంది. ఆ విధంగా సందేహాలను నివృత్తి చేసికోవాల్సిన అత్యుత్తమ అవకాశాన్ని అతడు పోగొట్టుకున్నాడు.

ఈ సంభాషణల అనంతరం గాంధీజీ జిన్నా ఇక చేయడానికి ఏమీ లేదన్నట్లు ఆట ముగిసిన తర్వాత క్రికెట్ క్రీడాకారులు చేసినట్లు తమ స్థానాలకు నిష్క్రమించారు. వాళ్లు మరలా కలుసుకుంటారా కల్గుకుంటే ఎప్పుడు అన్న సూచన లేదు. ఆ తర్వాత ఏమిటి

అన్న ప్రశ్న వాళ్లను వేదించినట్లు లేదా? ఒక్కరు చర్చించటానికి తీరస్కరించి సమన్యకు పరిష్కారం లేకుండా భారతదేశం ఎటువంటి రాజకీయ ప్రగతి సాధిస్తుందో యిక చెప్పతరం కానిది. ప్రజలు విభేదించటానికి ఒప్పుకోదగిన ప్రశ్నలు తరహాకు చెందినది కాదిది. తప్పని పరిగా పరిష్కారం కనుక్కోవల్సిన సమన్య యిది. అయితే ఎలాకాని, ఒక ఒప్పందం ద్వారా గాని లేదా మధ్య వర్తిత్వం ద్వారా గాని, ఒప్పందం ద్వారా అయితే ఒకరికి మరొకరు లాంగ్ పోవడమనేది లేకుండా యిచ్చి పుచ్చుకునే సాంప్రదాయంలో జరిగిన సంప్రదింపుల ఫలితంగా జరగాలి కదా. అలా కాకపోతే అది ఒప్పందమే కాదు. అది ఆదేశించడమవుతుంది. అలాంటి సుహృద్భావం కలగటానికి చాలాకాలం పడుతుంది. ఎంతకాలం పడుతుందో ఎవరూ చెప్పలేరు. భారత రాజకీయ స్వాతంత్ర్యం అత్యంత శీఘ్రంగా కావాలి. ఇది వాయిదా వేయరానిది. అగ్గి గాక కమ్యూనల్ (మతవర్గ విభేదాల) సమన్యకు పరిష్కారం లేకుండా స్వాతంత్ర్యాన్ని వేగంగా సాధించలేము. ఒక ఒప్పందం మీద దాన్ని ఆదారపడేలా వేయడమంటే పరిష్కారాన్ని నిరవధికంగా వాయిదా వేయడమే అవుతుంది. మరో శీఘ్రపద్ధతిని కనిపెట్టాలి. ఒక అంతర్జాతీయ సంస్థ ద్వారా మధ్యవర్తిత్వం అన్నిటికన్నా మంచి మార్గమని నాకనిపిస్తుంది. పాకిస్తాన్ తో సహా అల్ప సంఖ్యాకుల సమన్యలో గల వివాదాస్పద అంశాలను అలాంటి సంస్థకు అప్పగించాలి. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో లేని ఇతర దేశాలనుండి సభ్యులద్వారా ఈ సంస్థను ఏర్పరచాలి. భారత దేశంలో శాసన రీత్యా అల్ప సంఖ్యాకులైన ముస్లిములు, షెడ్యూల్డ్ కులాలు, సిక్కులు, భారత క్రైస్తవులు ఈ సంస్థకు వాళ్ళ ప్రతినిధులను వాళ్ళనే ఎన్నుకోమనాలి. హిందువులు అల్ప సంఖ్యాకులు వాళ్ళు కోరికలకు మద్దతుగా ఈ సంస్థ ముందు హాజరువుతూ ఈ సంస్థ నిర్ణయాలకు కట్టుబడి ఉండటానికి కూడ అంగీకరించాలి. బ్రిటిష్ వారు ఈ విధంగా ఒక వాంగ్మూల మివ్వాలి.

1. మతసమన్య పరిష్కారంతో వారికేమీ ప్రమేయం లేదని; దాన్ని ఒక ఒప్పందానికి గాని లేదా ఒక మధ్యవర్తిత్వ సంస్థకు గాని పదిలిచేస్తామని.

2. మత సమన్యను భారత ప్రభుత్వ శాసనంలో పేర్కొనడం ద్వారా మధ్యవర్తిత్వ సంస్థ నిర్ణయాన్ని అమలు జరపాలి.

3. అంతర్జాతీయ మధ్యవర్తిత్వసంస్థ తీర్పును భారత దేశంలోని అల్ప సంఖ్యాకుల యెడ తమ కనీస దర్మాన్ని తగినంతగా నిర్వహిస్తున్నట్లు భావించి ఇంకా భారత దేశానికి స్వయం పరిపాలనా ప్రతిపత్తి నివ్వటానికి అంగీకరించాలి.

ఈ పద్ధతివల్ల అనేక ప్రయోజనాలున్నాయి. కాంగ్రెసు సామర్థ్యలోపంచే కుదర్చలేక మిగిల్చిన మత సమన్య పరిష్కారంలో బ్రిటిష్ వారి ప్రమేయముంబుందనే భయాన్నది దూరం చేస్తుంది. కాంగ్రెసుకు సబబుగా తోచిన దానికంటే ఏదైనా అధికంగా అల్పసంఖ్యాకులకు బ్రిటిష్ వారినుండి లభించే అవకాశముందన్న ఆరోపణ ఉండటం వల్ల అల్ప సంఖ్యాకులు

ఎప్పుడూ కాంగ్రెస్‌తో పాటు కుదుర్చుకోవాలనుకోరు. ఈ ప్రతిపాదనవలన రెండవ ప్రయోజనం కూడా ఉంది. రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించడమీద ఒక పీఠో హక్కును అల్ప సంఖ్యాకుల చేతుల్లో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం చేతుల్లో కేవలం పరిహారాలంటూ కాంగ్రెసు అనుమానించి అల్పసంఖ్యాకులు నిర్ణేతుకంగా అంగీకారాన్ని నిలిపివేయవచ్చు. లేదా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం చెప్పిన మాటలు విని అల్ప సంఖ్యాకులు తమ అంగీకారాన్ని నిలిపివేయ వచ్చునని అంటున్నారు. అంతర్జాతీయ మధ్యపర్తిత్వం ఈ విధమైన ఆరోపణలన్నింటినీ తొలగిస్తుంది. అల్ప సంఖ్యాకులు అంతర్జాతీయ మధ్యపర్తిత్వ సంస్థ గురించి భయపడవల్సిన అవసరమే లేదు. మధ్యపర్తిత్వానికి లోబడాల్సి ఉండటంలో వణుకు కాని దేమీ లేదు. ఎవరినీ తన సొంత తగవులో తననే న్యాయ మూర్తిగా ఉండనివ్వరాదన్న లోకవిదిత న్యాయమూత్రాన్ని అనుసరించే ఉంటుందది. అల్ప సంఖ్యాకుల విషయంలో ఎలాంటి మినహాయింపు ఇవ్వల్సిన అవసరం కూడా లేదు. ఒక వ్యక్తి మాదిరిగా మరిసొంత తగవులో వారే న్యాయ నిర్ణేతలు కావాలని అడగలేరు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం గురించి ఏమిటి? ఈ పదకంలో ఏ భాగానికైనా అభ్యంతరం తెలిపే అవసరమే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికొందదు. ఈ కమ్యూనల్ అవార్డు బ్రిటిష్ వారికి చాలా నిరాదరణ తెచ్చిపెట్టింది. ఇది కృతఃపూర్ణ లేని కార్యం. దీన్నుండి బయటపడటం బ్రిటిష్ వారికి చాలా సంతోషం కలిగిస్తుంది. దీని కోసం కొన్ని వర్గాలవారు బ్రిటిష్ వారిని సమ్మకస్తులుగా పరిగణించాలి ఏ వర్గాలవారు వారి భద్రతా ప్రయోజనాలకోసం రాజ్యాంగంలో అవకాశం కల్పించే బాధ్యతను తమ సర్వాధికారం కోసం అంతరించక ముందే బ్రిటిష్ వారు నిర్వర్తిస్తారన్న సమస్యకు వస్తే వారిని సమ్మకస్తులుగా భావించినందులకు ఆ వర్గాలవారు ఒక అంతర్జాతీయ మధ్యపర్తిత్వ సంస్థ తీర్పుద్వారా వాటిని రాజ్యాంగముఖంగా అమలు జరపమని అడగటంకంటే ఏముంటుంది? అంతర్జాతీయ సంస్థ తీర్పును అమలు జరపటంలో బ్రిటిష్ వారికి ఆకస్మికమైన ఒకే ఒక ఇబ్బంది కలుగవచ్చు. వివాదంలో భాగస్వాములైన వారిలో ఏ ఒక్కరైనా ఈ మధ్యపర్తిత్వానికి తమ తగవును నివేదించటానికి సిద్ధపడని పక్షంలో అటువంటి ఆకస్మిక యిబ్బంది కలుగుతుంది. అలాంటప్పుడు సమస్య ఇలా ఉండగలదు. ఆ పక్షానికి వ్యతిరేకంగా బ్రిటిష్ వారు తీర్పును అమలుజరపడం న్యాయంగా ఉంటుందా? అలాంటి పక్షానికి వ్యతిరేకంగా బ్రిటిష్ వారు సంపూర్ణ న్యాయ బద్ధంగా తీర్పును అమలు జరపటంలో ముందుకు పోవచ్చని ఇబ్బంది లేకుండా నేను చెప్పగలను. అను మధ్యపర్తిత్వానికి తమ తగవును నివేదించడానికి నిరాకరించిన వాని స్థానం ఏమిటి? దానికి సమాధానం ఆ పక్షం దౌర్జన్యకారుడవుతాడు. దౌర్జన్యకారుడు ఎలా పరిగణించబడ్డాడు. అతని మీద ఆంక్షలను విధించడం ద్వారా మధ్యపర్తిత్వానికి తమ వాదాన్ని నివేదించిన ఒక పక్షానికి వ్యతిరేకంగా మధ్యపర్తిత్వ సంస్థ తీర్పును రాజ్యాంగ పరంగా అమలు జేయటం దౌర్జన్య కారుని మీద ఆంక్షలు విధించటానికి మరోపేరుమాత్రమే అవుతుంది. ఇట్టి ఆకస్మికమైన ఇబ్బంది కలిగితే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఈ పద్ధతిని అనుసరించడంలో బాధపడాల్సిన పనిలేదు.

ఇటువంటి వివాదాల్లో అనుసరించబడిన అందరూ గుర్తింపు పొందిన వద్దతేయిది. అంతేగాక ముస్సోలిని ఆలిసినియ వివాదపడినప్పుడు తన వాదాన్ని మధ్యవర్తిత్వ సంస్థకు నివేదించ నిరాకరించితే నానాజాతి సమితి ఈ వద్దతిని రూపొందించి ప్రచురించడానిక్కూడ అనుమతించింది. నేనేదైతే చెప్పానో అది ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం కాకపోవచ్చు. అయితే ఆ పిమ్మట ఏమిటి? ఏమవుతుందో నాకు తెలీదు. నాకు తెల్పిందల్లా ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం లేకుండా భారత దేశానికి స్వాతంత్ర్యం ఉండదు. ఆ సమాధానం తప్పనిసరిగా నిర్దుష్టంగా శీఘ్రంగా ఉభయ వర్గాలకు సంతృప్తికరంగా ఉండాలి.

(అను : డా॥ ప్రసన్నకుమార్)

అనుబంధాల పట్టిక

1. మతాలవారీగా భారతదేశ జనాభా
2. బ్రిటిష్ ఇండియా రాష్ట్రాల్లో అల్పసంఖ్యాక వర్గాల రీత్యా మతాలు ఉన్నతీరు
3. రాష్ట్రాల్లో అల్పసంఖ్యాక వర్గాలరీత్యా మతాలు ఉన్నతీరు
4. పంజాబ్‌లో జిల్లాలవారీ మతవిభజన
5. బెంగాల్‌లో జిల్లాలవారీ మత విభజన
6. అస్సాం జిల్లాల్లో జనాభా మతరీత్యా ఉన్న విభజన
7. వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రంలో ముస్లిం జనాభానిష్పత్తి
8. వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రంలో పట్టణాల్లోని ముస్లిం జనాభా నిష్పత్తి
9. జిల్లాలవారీగా సిండ్ రాష్ట్రంలో ముస్లిం జనాభా నిష్పత్తి
10. సిండ్ పట్టణాల్లో ముస్లింజనాభా నిష్పత్తి
11. భారతదేశంలో ముస్లిములు మాట్లాడేభాషలు
12. 1906లో లార్డ్ మెంటోకి ముస్లిమ్ల విజ్ఞాపన, దానికి సమాధానం
13. 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టంకింద ప్రతిప్రాంతీయ శాసనసభలోనూ దిగువసభకి కేటాయించిన స్థానాలు
14. 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టంకింద ప్రతిప్రాంతీయ శాసనసభ ఎగువసభలో కేటాయించిన స్థానాలు
15. 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టంకింద, రాష్ట్రాలరీత్యా, మతవర్గాలరీత్యా బ్రిటిష్ ఇండియా పెడరల్ శాసనసభలో దిగువసభకి కేటాయించిన స్థానాలు
16. 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం ప్రకారం ప్రాంతంవారీగా, మతవర్గం వారీగా బ్రిటిష్ ఇండియా పెడరల్ శాసనసభలో ఎగువసభకి కేటాయించిన స్థానాలు
17. 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టంకింద పెడరల్ శాసనసభలో దిగువసభకి, ఎగువసభకి భారత సంస్థానాలకి కేటాయించిన స్థానాలు

18. కమ్యూనల్ అవార్డు
19. అనుబంధ కమ్యూనల్ అవార్డు
20. పూనా ఒడంబడిక
21. 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం క్రింద ప్రాంతీయ శాసనసభలో అల్పసంఖ్యాకవర్గాల ప్రాతినిధ్యం గురించిన తులనాత్మక ప్రకటన.
22. 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం క్రింద కేంద్ర శాసనసభలో అల్పసంఖ్యాక వర్గాల ప్రాతినిధ్యం గురించిన తులనాత్మక ప్రకటన.
23. ప్రభుత్వ కొలువులో అల్పసంఖ్యాక వర్గాల మతప్రాతినిధ్యం గురించి 1934 నాటి భారత ప్రభుత్వ తీర్మానం.
24. ప్రభుత్వ కొలువులో పెడ్యూర్డ్ కులాల ప్రాతినిధ్యం గురించి 1943 నాటి భారత ప్రభుత్వ తీర్మానం.
25. క్రిస్ట్ ప్రతిపాదనలు.

సూచిక

పటాలు

1. పంజాబ్ లోని హిందూ, ముస్లిం ప్రాంతాలు
2. బెంగాల్, అస్సాం లోని హిందూ, ముస్లిం ప్రాంతాలు
3. పాకిస్తాన్, హిందూస్తాన్ లోని విభజించిన బ్రిటిష్ ఇండియా

పాకిస్తాన్ అనుబంధాలు

అనుబంధం - I

మతవర్గాలరీత్యా భారతదేశ జనాభా

మతవర్గాలు	బ్రిటిష్ ఇండియా	భారత సంస్థలు ఏజన్సీలు	మొత్తం
1. హిందువులు	150,890,146	55,227,180	206,117,326
2. ముస్లిములు	79,398,503	12,659,593	92,058,096
3. షెడ్యూల్డ్ కులాలాి	39,920,807	8,892,373	48,813,180
4. తెగలవాళ్లు	16,713,256	8,728,233	25,441,489
5. సిక్కులు	4,165,097	1,526,350	5,691,447
6. క్రైస్తవులు			
1. ఇండియన్ క్రైస్తవులు	1,655,982	1,413,808	3,069,790
2. ఆంగ్లో-ఇండియన్	113,936	26,486	140,422
3. ఇతరులు	75,751	7,708	83,459
7. జైన్లు	578,372	870,914	1,449,286
8. బౌద్ధులు	167,413	64,590	232,003
9. పార్సీలు	101,968	12,922	114,890
10. యూదులు	19,327	3,153	22,480
11. ఇతరులు	371,403	38,474	409,877
మొత్తం	294,171,961	89,471,784	383,643,745

గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియా వట్టం 1935 ప్రకారం అన్నపూర్ణలకు వట్టరీత్యా పెట్టిన పేరు.

గమనిక : బ్రిటిష్ ఇండియాలోను, భారత సంస్థానాల్లోనూ ఉన్న షెడ్యూల్డ్ కులాలవాళ్ల అంకెలు వలెన
మొత్తం సంఖ్యని అందియ్యవు. ఈ మొత్తంలో బ్రిటిష్ ఇండియాలోని అబ్కీర్, మెర్వాద్లవి,
గ్వాలియర్ షేక్ వాళ్లని చేర్చలేదు. 1940 జనాభా లెక్కలు ఈ అంకెల్ని అందియ్యడంలేదు.

అనుబంధం - II

బ్రిటిష్ ఇండియా రాష్ట్రాల్లో అర్బన్ సంఖ్యాకరీత్యా జనాభా మలపరచబడిన

	మొత్తం జనాభా	మొట్టమొత్తం		పెద్దపట్టణ కులలు		భారత క్రైస్తవులు		పిక్కలు	
		జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం
రాష్ట్రాలు									
1. అశ్మీర్	583,693	89699	15.4	Nil(?)	..	3,895	.8	887	.15
2. అండమాన్ విశాఖ	33,768	8,005	23.7	Nil	..	779	2.3	744	2.2
3. అస్సాం	10,204,733	3,442,479	33.7	676,296	6.6	37,750	.4	3,404	.03
4. బ్రిటిష్ బెంగాల్	501,531	438,930	87.5	5,102	1.0	2,633	.5	11,918	2.3
5. బెంగాల్	60,306,525	33,005,434	54.7	7,878,970	13.0	110,923	.2	16,281	.03
6. బీహార్	36,340,151	4,716,354	12.9	4,840,379	13.3	24,693	.07	13,213	.04
7. చంబాయి	20,849,840	1,920,368	9.2	1,855,148	8.9	338,812	1.6	8,001	.04
8. పెంజాబ్ ప్రావిన్స్, బీకాన్	16,813,584	783,697	4.7	3,051,413	18.1	48,260	.3	14,996	.09
9. కూర్ఖ్	168,726	14,780	8.8	25,740	15.3	3,309	2.0	Nil	..
10. ఢిల్లీ	907,939	304,971	33.2	121,693	13.3	10,494	1.1	16,157	1.8
11. మద్రాస్	49,340,810	3,896,452	7.9	8,068,492	16.4	2,001,082	4.06	418	.001
12. నాయన్య రాష్ట్రాలు	3,038,097	2,786,797	91.8	Nil	..	5,426	.2	57,989	1.9
13. ఒరిస్సా	8,728,544	146,301	1.7	1,238,171	14.2	26,584	.3	232	.003
14. పంజాబ్	28,418,819	16,217,242	57.0	1,248,835	4.4	486,038	1.7	3,757,401	13.2
15. పంజాబ్ ప్రావిన్స్	5,267	251	4.8	918	17.4	216	4.1	Nil	..
16. సిండ్	4,229,221	3,054,635	72.2	191,634	4.5	13,232	.3	31,011	.7
17. యునైటెడ్ ప్రావిన్స్	55,020,657	8,406,308	15.3	11,717,158	21.3	131,327	.2	232,445	.4
మొత్తం	285,502,835	9,344,863	26.9	40,919,744	13.9	3,245,453	1.0	4,155,147	1.0
* బీహార్	28,823,802	4,168,470	14.4	3,919,819	13.6	12,651	.04	3,204	.01
కోలకాతా	7,516,349	547,844	7.3	420,760	5.6	12,042	.2	10,009	.1
+ పి.సి.	13,208,718	448,528	3.4	2,359,836	17.9	42,136	.3	12,766	.1
బీహార్	3,604,868	335,165	9.3	691,577	19.2	6,125	.2	2,230	.5
అగ్రా	40,906,147	6,231,082	15.2	8,018,803	19.6	120,549	.3	226,096	0.5
బాక్	14,114,470	2,185,246	15.5	3,698,355	26.2	10,778	.08	6,349	.05

అనుబంధం - III

భారత సంస్థానాల్లో అర్చనసంఖ్యాకవర్గాల రీత్యా మతపరచిభజన

రాష్ట్రాలు	మొత్తం జనాభా	మొస్లిం మతం		పర్షియాన్ కులాలు		ఇండియన్ క్రైస్తవులు		సిక్కులు	
		జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం
1. అస్సాం	725,855	31,662	4.4	265	0.04	25,913	3.6	381	.05
2. బెంగాల్	356,204	346,251	97.2	65	0.02	40	.01	126	.04
3. బరోడా	2,855,010	223,600	7.8	230,794	8.1	9,182	.3	566	.02
4. బెంగాల్	2,144,829	372,113	17.3	269,729	12.6	564	.03	28	.001
5. పెంబర్	7,506,427	439,850	5.9	1,027,009	13.7	7,582	.1	2,731	.04
6. పట్టాన్గర్	4,050,000	28,773	0.7	483,132	11.9	11,820	.3	507	.01
7. కొచ్చిన్	1,422,875	109,188	7.7	141,154	9.9	399,394	28.1	9	..
8. దక్కన్ (ఇంకా కోల్కత్తా)	2,785,428	182,036	6.5	306,898	11.0	17,236	.6	22	.001
9. గుజరాత్	1,458,702	58,000	3.9	55,204	3.8	4,215	.3	182	.01
10. గ్వాలియర్	4,006,159	240,903	6.0			1,352	.03	2,342	.06
11. హైదరాబాద్	16,338,534	2,097,475	12.8	2,928,048	17.9	225,989	1.3	5,330	.03
12. కాశ్మీర్, పూజేటరీస్	4,021,016	3,073,540	76.4	113,464	2.8	3,079	.06	65,903	1.6
13. మద్రాస్	498,754	30,263	6.0	83,734	16.8	20,806	4.2	5	..
14. మైసూర్	7,329,140	485,230	6.6	1,405,067	19.2	98,580	1.3	269	.004
15. వాయవ్య పరిపాలన రాష్ట్రం	46,267	22,068	47.7	Nil		571	1.2	4,472	9.1
16. ఒరిస్సా	3,023,731	14,355	0.47	352,088	11.6	2,249	.07	151	.006
17. పంజాబ్	5,503,554	2,251,459	40.9	349,962	6.4	6,952	.1	1,342,685	24.4
18. పంజాబ్ హిల్	1,090,644	46,878	4.3	238,774	21.9	188	.02	17,739	1.6
19. రాజపుటానా	13,670,208	1,297,841	9.5			4,349	.03	81,896	.6
20. సిక్కిం	121,520	83	0.07	76	.06	34	.03	1	..
21. తిరువాన్కూర్	6,070,018	434,150	7.2	395,952	6.5	1,958,491	32.3	31	..
22. యు.పి	928,470	273,625	29.5	152,927	16.5	1,281	.1	731	.08
23. చక్రవర్తి భారత్	4,904,156	600,440	12.2	358,038	7.3	3,105	.06	239	.005
మొత్తం	91,810,571	15,733,133	16.99	8,892,373	9.7	2,794,959	3.1	1,526,350	1.7

అనుబంధం - IV

జిల్లావారిగా సంజాన్లో జనాభా మరణాల విభజన

జిల్లాలు	మొత్తం జనాభా	ముగ్గుములు			పెద్దాళ్ళ			ఇండయన్			హిందువులు		
		జనాభా	కాలం	జనాభా	కాలం	జనాభా	కాలం	జనాభా	కాలం	జనాభా	కాలం	జనాభా	కాలం
1. హైదరాబాద్	1,006,709	285,208	28.3	128,240	12.7	1,235	.1	60,731	6.0	624,602	62.1		
2. రాజ్ గఢ్	956,399	190,567	17.4	136,103	14.1	1,028	.1	1,466	.2	645,371	67.5		
3. వర్గం	851,458	285,992	33.6	119,260	14.0	1,467	.2	637	.07	441,287	51.8		
4. కర్నూల్	994,576	304,346	30.6	136,713	13.7	1,233	.1	19,887	2.0	629,863	63.2		
5. ఆంధ్రా	847,745	263,990	31.7	124,006	14.6	4,892	.6	153,543	18.1	288,652	34.0		
6. పిమ్మ	38,576	7,022	18.2	7,092	18.4	508	1.3	1,032	2.7	22,374	58.0		
7. కంగ్	899,377	43,240	4.8	121,522	13.5	590	.07	4,809	.5	725,969	80.7		
8. హైదరాబాద్	1,170,323	380,769	32.5	170,855	14.6	6,060	.5	198,194	16.9	433,837	36.4		
9. జలంధర్	1,127,390	509,894	45.2	154,431	13.7	5,971	.5	298,744	26.5	156,579	13.9		
10. బాన్సువా	819,515	302,482	36.9	68,469	8.4	1,832	.2	341,175	41.7	100,246	12.9		
11. పిర్ ఖైర్	1,423,076	642,448	45.1	73,504	5.1	11,031	.8	478,458	33.7	216,229	15.2		
12. లాహోర్	1,056,375	1,027,772	80.8	32,735	1.9	67,686	4.0	310,548	18.3	262,004	14.9		
13. అమృత్ సర్	1,413,876	687,895	48.5	22,750	1.6	25,330	1.8	610,845	38.1	394,727	13.6		
14. గురుదాస్ పూర్	1,153,511	589,923	51.1	45,839	4.0	40,282	4.4	221,251	19.2	344,335	21.2		
15. పియాల్కోట్	1,190,497	738,218	62.1	65,384	5.5	73,846	6.2	130,409	11.7	165,965	13.9		
16. గుజ్రానా	92,235	642,706	70.5	7,485	.8	60,380	6.6	96,139	10.9	100,630	11.0		
17. షిఖ్ పూర్	852,508	542,344	63.6	22,438	2.6	59,885	7.0	160,706	18.9	66,744	7.8		
18. గుజరాత్	1,104,522	945,609	85.6	4,021	.4	4,391	.4	70,233	6.3	80,022	7.2		

అనుబంధం - III

భారత సంస్థానాల్లో అంప్రసంఖ్యాకవర్గాల రీత్యా మతపరమభిజన

రాష్ట్రాలు	మొత్తం జనాభా	మొట్టమొదట		పర్యవేక్షక కులాలు		ఇండియన్ క్రైస్తవులు		ఏక్కులు	
		జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం
1. అస్సాం	725,855	31,862	4.4	265	0.04	28,913	3.6	381	.05
2. బెంగాల్ ప్రాన్	356,204	346,251	97.2	65	0.02	40	.01	126	.04
3. బరోడా	2,855,010	223,850	7.8	230,794	8.1	9,182	.3	586	.02
4. బెంగాల్	2,144,829	372,113	17.3	269,729	12.6	564	.03	28	.001
5. పెంబ్రల్ ఇండియా	7,506,427	439,850	5.9	1,027,009	13.7	7,582	.1	2,731	.04
6. పట్టణగర్	4,050,000	28,773	0.7	483,132	11.9	11,820	.3	507	.01
7. కొచ్చిన్	1,422,875	109,188	7.7	141,154	9.9	399,394	28.1	9	..
8. డక్కన్ (ఇంకా కోల్కత్తా)	2,785,428	182,036	6.5	306,896	11.0	17,236	.6	22	.001
9. గుజరాత్	1,458,702	55,000	3.9	55,204	3.8	4,215	.3	182	.01
10. గ్వాలియర్	4,006,159	240,903	6.0			1,352	.03	2,342	.06
11. హైదరాబాద్	16,338,534	2,097,475	12.8	2,928,048	17.9	205,989	1.3	5,330	.03
12. కాశ్మీర్, పూజేటర్స్	4,021,616	3,073,540	76.4	113,464	2.8	3,079	.06	65,903	1.6
13. మద్రాస్	498,754	30,263	6.0	83,734	16.8	20,306	4.2	5	..
14. మైసూర్	7,329,140	485,230	6.6	1,405,067	19.2	96,580	1.3	269	.004
15. వాయవ్య పరిపాలన రాష్ట్రం	45,267	22,068	47.7	Nil		571	1.2	4,472	9.1
16. ఒరిస్సా	3,023,731	14,355	0.47	352,088	11.6	2,249	.07	151	.006
17. పంజాబ్	5,503,554	2,251,459	40.9	349,962	6.4	6,952	.1	1,342,885	24.4
18. పంజాబ్ హిల్	1,080,644	46,678	4.3	238,774	21.9	188	.02	17,739	1.6
19. రాజపుటా	13,670,208	1,297,841	9.5			4,349	.03	81,896	.6
20. సిక్కిం	121,520	83	0.07	76	.06	34	.03	1	..
21. తిరువాన్కూర్	6,070,018	434,150	7.2	395,952	6.5	1,958,491	32.3	31	..
22. యు.పి	928,470	273,625	29.5	152,927	16.5	1,281	.1	731	.08
23. చక్రపాళ	4,904,156	600,440	12.2	358,038	7.3	3,105	.06	239	.005
మొత్తం	91,810,571	15,733,133	16.59	8,892,373	9.7	2,794,959	3.1	1,526,350	1.7

అనుబంధం - IV

జిల్లావారిగా సంజాబ్‌లో జనాభా మతపర విభజన

జిల్లాలు	మొత్తం జనాభా	ముస్లిములు		పూర్వార్థ		ఇండియన్		క్రైస్తవియన్లు		మతములు		హిందువులు
		జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	
1. హిందూ	1,004,709	285,208	28.3	128,240	12.7	1,235	.1	60,731	6.0	524,802	52.1	
2. రోహిల్	956,399	199,567	17.4	136,103	14.1	1,028	.1	1,466	.2	645,371	57.5	
3. పర్షియన్	881,453	285,992	32.5	119,250	14.0	1,457	.2	637	.07	441,287	51.8	
4. కర్నూల్	904,576	304,346	30.6	136,713	13.7	1,223	.1	19,887	2.0	529,588	53.2	
5. తంజావూరు	847,745	268,599	31.7	124,006	14.6	4,892	.6	153,543	18.1	288,652	34.0	
6. పున్నా	38,576	7,022	18.2	7,082	18.4	508	1.3	1,032	2.7	22,374	58.0	
7. కంపూర్	899,377	43,249	4.8	12,622	1.5	590	.07	4,809	.5	725,809	80.7	
8. హిందూస్థాన్	1,170,323	380,759	32.5	170,855	14.6	6,040	.5	198,194	16.9	413,837	35.4	
9. బెరంబీర్	1,127,390	609,804	45.2	194,431	13.7	5,871	.5	208,744	26.5	166,579	13.9	
10. బాన్సువా	818,515	302,482	36.9	68,469	8.4	1,632	.2	341,175	41.7	106,246	12.9	
11. పరేష్‌పూర్	1,423,076	640,448	45.1	73,504	5.1	11,031	.8	479,486	33.7	216,229	15.2	
12. లాహోర్	1,696,375	1,027,772	60.6	32,736	1.9	67,666	4.0	310,648	18.3	282,004	14.9	
13. అమృత్‌సర్	1,413,876	667,695	46.5	22,760	1.6	25,330	1.8	810,845	58.1	194,727	13.8	
14. గురుదాస్‌పూర్	1,153,511	588,923	51.1	45,839	4.0	40,292	4.4	221,285	19.2	244,935	21.2	
15. పరేష్‌పూర్	1,190,487	739,218	62.1	65,354	5.5	73,846	6.2	138,409	11.7	165,965	13.9	
16. గుజ్రానా	952,235	642,706	70.5	7,485	.8	60,380	6.6	96,139	10.9	100,830	11.0	
17. హైదరాబాద్	852,508	542,344	63.6	22,438	2.6	59,865	7.0	160,706	18.9	66,744	7.8	
18. గుజరాత్	1,104,522	945,609	85.6	4,621	.4	4,391	.4	70,233	6.3	80,222	7.2	

19. హైదరాబాద్	998,921	835,918	83.7	9,993	1.0	12,690	1.3	48,046	4.8	92,479	9.2
20. బీం	829,058	563,033	89.4	771	1	730	1	24,680	3.9	40,117	6.4
21. రామలింగం	785,231	628,193	80.0	4,333	5	4,212	5	64,127	8.2	78,346	10.0
22. అల్వాల్	676,376	611,128	90.4	1,016	1	504	0.9	20,102	3.0	42,194	6.2
23. వియోమ్నాలి	506,321	436,260	86.2	1,008	2	324	0.6	6,865	1.3	66,806	12.2
24. మాంబ్లగోమరి	1,329,103	918,564	69.1	43,466	3.2	24,101	1.9	176,064	13.2	167,810	12.6
25. ల్యాండ్ హిల్స్	1,396,356	877,618	62.8	68,222	4.9	51,694	3.7	262,737	18.8	136,837	9.7
26. బంగ్	821,631	678,736	82.6	1,943	2	744	1	12,238	1.5	127,946	15.2
27. ముల్తన్	1,464,333	1,167,911	78.0	24,530	1.7	13,270	0.9	66,28	4.1	225,342	15.2
28. హుజుర్గోడ్	712,840	616,074	86.4	2,691	4	218	0.3	6,862	3	87,662	12.3
29. టిలాగఢ్	561,360	512,678	88.1	1,069	2	46	0.1	1,072	2	66,348	11.4
30. బ్రాన్స్(హింద్)ప్రెస్	40,246	40,084	99.6	Nil	..	Nil	-	2	..	160	4
మొత్తం	28,418,820	16,217,242	57.1	1,692,320	5.6	486,038	1.7	3,783,400	13.2	6,360,737	22.2

అనుబంధం - V

బెంగళూర్ జిల్లావారిగా జనాభా మతపర విభజన

జిల్లాలు	మొత్తం		ముస్లిములు		షెడ్యూల్డ్ కులాలు		హిందువులు		ఇండియన్ క్రైస్తవులు	
	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం	జనాభా	శాతం
1. బల్సన్	1,890,732	336,665	17.8	430,300	22.8	963,520	51.0	3,280	2	.03
2. టిల్టన్	1,048,317	287,310	27.4	280,254	26.7	406,718	38.8	344	1	.1
3. బంకూరా	1,289,640	55,564	4.3	355,290	27.5	723,269	56.1	1,216	1	.1
4. మిడ్నపూర్	3,190,647	246,559	7.7	339,066	10.6	2,342,897	73.4	3,834	1	.1

5. హుస్సే	1,377,729	207,077	15.0	245,810	17.8	853,734	61.9	543	.04
6. హౌరా	1,490,304	296,325	19.9	184,318	12.4	1,00,548	67.1	994	.06
7. 24 పరిశాలలు	3,536,386	1,148,180	32.5	743,397	21.0	1,566,599	44.3	20,823	.6
8. కలకత్తా	2,108,891	497,535	23.6	55,228	2.6	1,476,284	70.0	16,431	.8
9. నాదేయూ	1,759,846	1,078,007	61.3	143,862	8.2	514,268	29.2	10,749	.6
10. ముర్షిదాబాద్	1,640,530	927,747	56.6	167,184	10.2	517,803	31.6	394	.02
11. ఖల్దూ	1,943,218	959,172	49.4	470,550	24.2	507,143	26.1	3,538	.2
12. రాజమహే	1,571,750	1,173,285	74.6	75,650	4.8	253,580	16.1	1,166	.07
13. దీనాపూర్	1,926,833	967,246	50.2	399,410	20.7	375,212	19.5	1,448	.07
14. బరీహాయ్‌పరి	1,809,513	251,460	23.1	325,504	29.9	226,143	20.8	2,589	.2
15. డాల్‌హౌజీ	376,369	9,125	2.4	28,922	7.7	149,574	39.7	2,599	.7
16. రంగపూర్	2,877,847	2,055,186	71.4	495,462	7.2	307,387	10.7	389	.01
17. కోల్‌	1,260,463	1,057,902	83.9	61,303	4.9	126,229	10.0	286	.02
18. పట్నా	1,705,072	1,313,968	77.1	114,738	6.7	269,017	15.8	285	.02
19. ముల్తా	1,232,618	699,945	56.7	75,535	6.1	390,143	31.6	466	.04
20. డాక్	4,222,143	2,841,261	67.3	409,905	9.7	950,227	22.5	15,846	.4
21. ఫైజుల్‌సింగ్	6,023,758	4,664,548	77.4	340,676	5.7	955,962	15.9	2,322	.04
22. పరీరాపూర్	2,888,803	1,871,336	64.4	527,496	18.3	478,742	16.6	9,549	.3
23. బరీగంజ్	3,549,010	2,567,027	72.3	427,667	12.1	480,962	13.6	9,357	.2
24. తిన్‌సేరియా	3,860,139	2,975,901	77.1	227,643	5.9	652,3418	16.9	428	.01
25. నాళా	2,217,402	1,803,937	81.3	81,817	3.7	330,494	14.9	535	.02
26. పిట్టగాంజ్	2,153,296	1,605,183	74.5	57,024	2.6	401,050	18.6	395	.02
27. పిట్టగాంజ్ గౌండ్‌ప్రాంతం	247,053	7,270	2.9	283	.1	4,598	1.9	60	.02
28. జెహీర్	1,828,216	1,100,713	50.2	314,856	17.2	406,223	22.2	1,057	.06
మొత్తం	60,306,525	33,005,434	54.7	7,378,970	12.2	17,630,054	29.3	110,923	.2

అనుబంధం - VI

జిల్లాతరంగా అప్పారంలో జనాభా మతపర విభజన

జిల్లాలు	మొత్తం		మొట్టమొదట		పెద్దార్థ		ఇండెయన్ క్రీస్టియన్లు		పిక్కలు	
	జనాభా	కేసు	జనాభా	కేసు	జనాభా	కేసు	జనాభా	కేసు	జనాభా	కేసు
మద్యార్య										
1. కలహర్	641,181	232,950	36.3	51,981	8.1	3,744 .6			173,855	27.1
2. నల్గెర్	3,116,670	1,892,117	60.7	364,510	11.7	2,590 .08			785,004	25.2
3. భావీ, జాంబీహర్	118,665	1,555	1.3	63	.05	120 .1			12,676	10.7
4. వాగహర్	189,641	531	.2	45	.02	9			4,153	2.2
5. లుహామహర్	152,786	101	0.6	22	.01	Nil			2,425	1.6
అప్పారంలో										
6. గోల్కరా	1,014,285	468,924	46.2	23,434	2.3	269 .03			282,789	27.9
7. కామహర్	1,264,200	361,522	39.1	59,092	4.7	1,038 .08			637,457	50.4
8. చాచంగ్	736,791	120,995	16.4	19,475	2.6	6,367 .8			328,283	44.6
9. వేగంగ్	710,800	250,113	35.2	59,214	8.3	4,049 .6			229,137	32.2
10. కుమహర్	1,074,741	51,769	4.8	50,184	4.7	15,268 .14			593,007	55.2
11. లక్ష్మిపూర్	894,842	44,579	5.0	43,527	4.9	3,786 .4			457,509	51.1
12. గోహాల్	233,569	10,398	4.5	789	.3	.1			13,518	5.8
13. నదియా నరీహర్ భాగం	60,118	864	1.4	3,991	6.6	486 .8			14,605	24.3
14. లాహియాహర్ (ప్రాజెక్ట్)	6,512	61	.9	74	1.1	23 .4			2,514	38.6
మొత్తం	10,204,733	3,442,479	33.7	676,291	6.6	37,750 .4	3,464	.03	3,536,932	34.6

అనుబంధం - VII

వాయవ్యపరిసార్లు రాష్ట్రం జిల్లాలవారి ముస్లిం జనాభా రామి

జిల్లాలు	మొత్తం జనాభా	ముస్లిం జనాభా	వార్షిక శాతం	ముస్లింమేతర జనాభా మొత్తం	ముస్లింమేతర శాతం మొత్తంలో
హైదరాబాద్	796,230	756,004	94.9	40,226	5.1
మద్రాస్	506,539	483,575	96.5	22,964	4.5
పెన్నార్	851,333	799,589	94.0	51,744	6.0
కోళార్	289,404	266,224	92.0	23,180	8.0
బెంగళూరు	295,930	257,648	87.1	38,282	12.9
డి.వి.భాగం	298,131	255,757	85.8	42,374	14.2

అనుబంధం - IX

పెన్ద రాష్ట్రం జిల్లాలవారి ముస్లింజనాభా

జిల్లాలు	మొత్తం జనాభా	మొత్తం ముస్లిం జనాభా	మొత్తంలో ముస్లింముల శాతం	ముస్లింమేతర జనాభా మొత్తం	ముస్లింమేతర శాతం మొత్తంలో
1. దామి	389,380	329,991	84.7	59,389	15.3
2. హైదరాబాద్	758,748	507,620	66.9	251,128	33.1
3. కర్నూలు	713,900	457,035	64.0	256,865	36.0
4. లక్ష్మణా	611,208	418,543	68.5	192,665	31.5
5. నాగార్జున	584,178	436,414	74.7	147,764	25.3
6. ముక్కామి	692,556	491,634	71.0	200,922	29.0
7. రామి	581,004	292,025	50.3	288,979	49.7
8. అప్పియింద్ పరిసార్లు	304,034	275,063	90.5	28,971	9.5
మొత్తం	4,553,008	3,208,325	70.7	1,326,683	29.3

* ఇందులో కైరహార్ రాష్ట్ర జనాభా కలపలేదు.

అనుబంధం - VIII

వాయవ్య పరిపాద్యరాష్ట్రం

నల్లగాల్లో ముస్లిమేతర జనాభాలో పోలిస్తే ముస్లిమ్ జనాభా
(సి. కాంటోన్మెంట్ ఎమ్. మునిసిపాలిటీ ఎస్.హాటెల్స్ ఏరియా)

జిల్లా వారిపట్టణాలు	మొత్తం జనాభా	మొత్తం ముస్లిం జనాభా	మొత్తంలో ముస్లిముల శాతం	ముస్లిమేతర జనాభా మొత్తం	ముస్లిమేతర శాతం మొత్తంలో
1. అబ్బల్లాబాద్.సి	13,888	3,331	24	10,556	7.6
2. అబ్బల్లాబాద్.మ్	13,558	8,861	66.1	4,697	33.9
3. సోర్కర్ ఎమ్	9,322	5,174	55.5	4,148	44.5
4. బాస్కా ఎమ్.ఎ	7,988	7,166	89.7	822	10.3
5. సనాన్-హార్ ఎమ్.ఎ	6,414	5,075	79.1	1,339	20.9
6. కోటిసజిబల్లా	5,305	4,228	79.5	2,067	20.5
7. మన్-హా మర్వాన్	10,257	8,141	79.7	1,076	20.3
8. మర్వాన్ ఎమ్	39,200	28,994	73.9	10,206	26.1
9. మర్వాన్ సి పెషావర్	3,294	1,307	39.7	1,987	60.3
10. పెషావర్ ఎమ్	1,30,967	1,04,650	79.9	26,317	20.1
11. పెషావర్ సి	42,453	18,322	43.2	24,131	56.8
12. వేషా ఎమ్.ఎ.	17,491	16,976	97	515	3
13. వేషా సి	26,531	11,266	42.4	15,267	57.6
14. రిహిల్-హార్ సి	9,009	3,506	38.9	5,503	61.1
15. రెహల్ సి	337	270	80.1	67	19.9
16. రహిల్	16,945	15,747	92.9	1,198	7.1
17. ఉల్లామంజై	10,129	9,768	96.4	361	3.6
18. తంగి	12,906	12,456	96.5	450	3.5
19. వరంగ్-కోహల్	13,486	13,484	99.9	2	...
20. కోహల్ ఎమ్	34,316	27,688	81.2	6,628	18.8
21. కోహల్ సి ఐస్సు	10,661	4,243	39.8	6,418	60.2
22. ఐస్సు ఎమ్	33,210	8,507	25.6	24,703	74.4
23. ఐస్సు సి	5,294	2,189	41.4	3,105	58.6
24. లక్ష్మి ఎమ్.ఎ.	10,141	5,883	58	4,258	42
దెరా ఇస్మాయిల్-ఖాన్					
25. డి.ఇ.ఖాన్ ఎమ్	49,238	25,443	51.7	23,795	48.3
26. డి.ఇ.ఖాన్ సి	2,068	981	47.4	1,087	52.6
27. కులాచి ఎమ్.ఎ.	8,840	6,610	74.8	2,230	26.2
28. టేక్ ఎమ్.ఎ.	9,089	5,531	60.8	3,558	39.2

అనుబంధం - X

పట్టణాల్లో మున్సిపేలర జనాభాలో పోల్స్తూ మున్సిపల్ జనాభా రామచంద్ర (ఎమ్. మునిసిపాలిటీ, సివిల్ సి. సివిల్ కాంటన్మెంట్, ఎమ్.ఎల్.సి, మిలిటరీ కాంటన్మెంట్)

జిల్లా వారీపట్టణాలు	మొత్తం జనాభా	మొత్తం మున్సిపల్ జనాభా	మొత్తంలో మున్సిపాలిటీ శాతం	మున్సిపేలర జనాభా మొత్తం	మున్సిపేలర శాతం మొత్తంలో
రామచంద్ర 1. రామచంద్ర ఎమ్	10,908	5,279	48	5,717	52.0
2. కృష్ణా ఎమ్	9,979	5,137	51.5	4,842	48.5
3. మంజుపాండ్ ఎమ్	3,025	1,053	34.8	1,972	65.2
4. పెన్నా ఎమ్	4,364	2,218	50.8	2,146	49.2
5. హైదరాబాద్ 5. హైదరాబాద్ ఎమ్	7,960	5,042	63.3	2,918	36.7
6. హైదరాబాద్ ఎమ్	1,27,521	31,983	25.1	95,538	74.9
7. హైదరాబాద్ సి.ఎల్.సి	5,255	2,067	39.3	3,188	60.7
8. హైదరాబాద్ సి.సి.	1,917	1,419	74	498	26
9. మిలటరీ ఎమ్	5,910	4,339	73.4	1,571	26.6
10. పనకవల్లి ఎమ్	3,810	2,331	61.2	1,479	38.8
11. టాండ్ అల్లాల్ ఎమ్	8,408	1,690	20.1	6,718	79.9
12. టాండ్					
మహమ్మదాబాద్ ఎమ్	8,718	2,902	33.3	5,816	66.7
కరాచి 13. కరాచి ఎమ్	3,58,492	1,52,365	42.5	2,06,127	57.5
14. కరాచి సి.సి.	5,854	895	15.3	4,959	84.7
15. కె.ఎ.ఎ.సి.సి.	2,881	1,172	40.7	1,709	59.3
16. మహారా సి.సి.	2,533	932	36.8	1,601	63.2
17. కరాచి సి.సి.	15,895	7,063	44.4	8,832	55.6
18. బల్లె ఎమ్	8,282	4,398	53.1	3,884	46.9
19. కంబార్ ఎమ్	11,681	6,297	53.9	5,384	46.1
20. లక్నో ఎమ్	20,390	7,834	38.4	12,556	61.6
21. రామచంద్ర ఎమ్	9,925	2,393	24.1	7,532	75.9
నవాబ్షా 22. నవాబ్షా	17,509	4,420	25.3	13,089	74.7
23. షాహాద్దాబాద్ ఎమ్	11,786	1,898	16.1	9,888	83.9
24. టాండ్ అల్లాల్	17,233	2,904	17.4	14,329	82.6
సుకూర్					
25. సురీమునీ ఎమ్	8,397	2,895	34.5	5,502	65.5
26. హైదరాబాద్ ఎమ్	5,236	1,533	29.3	3,703	70.7
27. రోజ్ ఎమ్	14,721	4,132	28.1	10,589	71.9
28. షాహాద్దాబాద్ ఎమ్	67,746	21,775	32.1	45,971	67.9
29. సుమారా					
పర్వా ఎమ్	66,466	18,152	27.3	48,314	72.7
30. మిర్జాపూర్ ఎమ్	19,581	5,086	26.0	14,495	74.1
31. ఉమైద్ కుట్ ఎమ్	4,275	966	22.6	3,309	77.4
అప్పిసింద్					
32. భానెలాబాద్ ఎమ్	21,588	9,774	45.3	11,814	54.7

అనుబంధం - XI

ప్రాముఖ్యంరీత్యా భారతదేశంలో ముస్లింలు ముస్లాదే భాషలు

1921 జనాభా/అనుసారంగా

ఉర్దూ పర్షియన్ హిందీ	..	20,791,000
బెంగాలీ	..	23,995,000
పంజాబీ	..	7,700,000
సింధీ	..	2,912,000
కాశ్మీరి (మిత్ర భాషలతో)	..	1,500,000
పుష్ట	..	1,460,000
గుజరాతీ	..	1,400,000
తమిళం	..	1,250,000
మలయాళం	..	1,107,000
తెలుగు	..	750,000
ఒరియా	..	400,000
బిహారి	..	224,000
బ్రాహ్మి	..	122,000
అరబిక్	..	42,000
పర్షియన్	..	22,000
ఇతరభాషలు	..	5,060,000
మొత్తం		<u>68,735,000</u>

అనుబంధం XII

భారత గవర్నర్ జనరల్, వై ప్రాయి ఫునత పహించిన లార్డ్ మింట్ కి సమర్పించిన విజ్ఞాపన. 1906 ఆక్టోబర్ 1న భారత ముస్లిం ప్రతినిధి వర్గం సమర్పించిన పత్రం.

భారతదేశ చరిత్రలో ఈ పత్రానికి చాలా ప్రాధాన్యం, ప్రాముఖ్యం ఉన్నాయి. భారత పరిపాలనలో ముస్లిములకు ఆదరణ చూపించే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ విధానానికి ఇది నాంది. కాంగ్రెస్ నుంచి ముస్లిములను దూరం తెయ్యడానికి, విభేదం సృష్టించడానికి, ముస్లిములకూ హిందువులకూ మధ్య వేర్పాటు కలిగించడానికి దీన్ని ఉద్దేశించారని అంటారు. వ్యర్థీయ చూలానా మహ్మద్ అలీ కాంగ్రెస్ అదర్బారుడీగా చేసిన ప్రసంగంలో ఉన్న ప్రకటననిబట్టి దీనికి కొంత చెడ్డపేరు వచ్చింది. దీన్ని “ఎవర్సో తెర వెనక ఉండి పడిపించినట్లు” అయిన అన్నాడు. అంటే ఈ విజ్ఞాపనకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమే పిల్లలు చేసిందన్న భావం కలిగింది. ఆ విజ్ఞాపన పాఠం ఏమిటో, దానికి లార్డ్ మింట్ ఇచ్చిన జవాబు ఏమిటో చూడాలని చాలామంది భారతీయులకు జిజ్ఞాస కలిగింది. ఆ ప్రతిని పంపాడించాలని చాలా ప్రయత్నం చేశాను. అరోజుల్లో ప్రముఖులైన పెద్ద ముస్లిం నాయకులందరి దగ్గరకూ వెళ్ళాను. కానీ ఎవ్వరి దగ్గర అది దొరకలేదు, ఎక్కడ లభ్యమయ్యేదో వాళ్ళకు తెలియదు. అచాటి పత్రికల్లో ఆ విజ్ఞాపన, దానికి వచ్చిన జవాబు పడినట్లు లేవు. మా మిత్రుడు ఎమ్. ఎల్. ఎ (కేంద్రం) రజా అలీ దగ్గర అది లభ్యం కావడం నా అదృష్టం. “ఇండియన్ డైరీ టెలిగ్రాఫ్” నుంచి కత్తిరించి పెట్టుకున్న భాగం ఆయన దగ్గర ఉంది. అందులో విజ్ఞాపన పూర్తి పాఠం, జవాబు కూడా ఉన్నాయి. ఆ పత్రిక లోకానికి నుంచి వెలువడింది, ఎప్పుడో అగిపోయింది. నా అవసరార్థం దాన్ని నాకు ఇచ్చిన రజా అలీకి కృతజ్ఞతలు. భారతదేశ బ్రిటిష్ పాలన చరిత్రలో ఈ పత్రం ఒక చారిత్రక సంఘటన కాబట్టి 1906 డిసెంబర్ 3న “ఇండియన్ డైరీ టెలిగ్రాఫ్”లో ఆ పత్రిక ఏప్రిల్ 2వ తేదీన అందించిన ఆ ఉత్సవ వినరాలు అనంతరంగా ఉంటాయి. ఆయన ఇలా రాశాడు :

“ఫునత పహించిన వై ప్రాయి గారికి విజ్ఞాపన పత్రం సమర్పించాల్సిన సమ్మాదీయ మత ప్రతినిధులు వై ప్రాయిగారి విడదీ బోర్డూమ్లో ఈ ఉదయం 11 గంటలకు సమావేశం అయ్యారు. వాళ్ళు 35 మంది ఉన్నారు. ఫునత పహించిన ప్రభువులవారి అసనానికి అలిముఖంగా గుర్రపునాదా ఆకారంలో కూర్చున్నారు. సరిగ్గా 11 గంటలకు ఏర్పడి ముందు రాగా, లార్డ్ మింట్ ఆ గదిలోకి వచ్చారు. ఆయనకు అలివాద్ పూర్వకంగా అందరూ సుంచున్నారు. అపూజాన్ గారు అందరి దగ్గరకూ తీసుకెళ్ళి వాళ్ళను ఆయనకు పరిచయం చేశారు. అప్పుడు పాటయాలా ఖలీఫా విజ్ఞాపన పత్రం అందజేయడానికి అనుమతి అర్జించారు. అప్పుడు ప్రతినిధులందరూ నిలబడిగా అపూజాన్ ముందుకు వెళ్ళి ప్రభువువారికి అలిముఖంగా సుంచుని ఈ కింద ప్రచురించిన విజ్ఞాపన చదివారు.

ప్రతినిధివర్గంలో ఉన్న సభ్యులు : ఫునత పహించిన అగా సర్ ముల్లాన్ మహమ్మద్ షా, అగాజాన్, జీ.సి.ఐ.ఇ. (బొంబాయి), షాజ్జా బాక్సీయార్ షా, ఓ.ఐ.ఇ. మూసూరు వంశాధినేత, కలకత్తా గౌరవనీయులైన మాలిక్ బిమర్ హయాత్ షాన్, సి.ఐ.ఇ. లెఫ్టినెంట్ 17వ ప్రెస్ట్ ఆఫ్ వేర్స్ తివానా లాఫుర్స్, తివానా, షాఫూర్ (పంజాబ్), గౌరవనీయులైన మాలిక్ షాహిద్దీన్, బార్-ఎల్-లా పాట్నా; ఖాన్ బహదూర్ సయ్యద్ సవాత్ అలీ బోదరి, మై మనీసంగ్ (తూర్పు బెంగాల్); సవాత్ బహదూర్ సయ్యద్ హుస్సేన్ షాన్, సి.ఐ.ఇ. కలకత్తా; సనీర్ హుస్సేన్ షాన్ ఫయాత్; కలకత్తా; ఖాన్ బహదూర్ మిర్జా హుజూర్ అలీ ఇహూమ్, బార్-ఎల్-లా (పాట్నా) బిహార్, సవాత్ సయ్యద్ హుస్సేన్ షాన్, పాట్నా (బీహార్); ఖాన్ బహదూర్ అహ్మద్ ముహమ్మద్ షాన్, స్ట్రె వెండెయిరి ఆఫ్ ది కల్కాటా పామిలి (మద్రాస్); మాలిక్ రఫీయుద్దీన్ అహ్మద్, బార్-ఎల్-లా (బొంబాయి) ఇబ్రహీంజీ అదంజీ మిర్జా షా, జనరల్ మర్సియల్ (బొంబాయి), శ్రీ అబ్దుల్ రహ్మాన్, బార్-ఎల్-లా, కలకత్తా; సయ్యద్ అల్లాహ్ షా, పెర్షియన్ మేజిస్ట్రేట్, 3వ ప్రెసిడెంట్ జమిందార్ల అసోసియేషన్, ఖైరపూర్ (బెంగల్); మాలానా హెచ్.ఎమ్. మాలిక్, హెడ్ ఆఫ్ హెల్త్ అథారిటీ, వాగపూర్ (సెంట్రల్ ప్రావిన్స్); ముసీరుద్దౌలా ముంలాజర్

విజ్ఞాపన

మనత వహించిన తమ దివ్య నన్నిదికి - మాకు ప్రసాదించిన ఈ అవకాశాన్ని ఉపయోగించుకుని, ఈ దిగువ వంతకాలు చేసిన ప్రభు వంశీకులమూ, జాగీర్దారులమూ, తాలూకాదార్లమూ, జమీందార్లమూ, వర్తకులమూ అయిన మేము భారతదేశ విభిన్న ప్రాంతాల్లో వివసించే మనత వహించిన చక్రవర్తిగారి సేవకులైన మహమ్మదీయుల ప్రతినిధులుగా తమ పరిశీలనార్థం ఈ మహాజరు సమర్పించుకుంటున్నాము.

ముర్ఖ్.ఖాన్ బహద్దూర్ ఖలీఫా సయ్యద్ మహమ్మద్ హుస్సేన్, స్టేట్ కౌన్సిల్ మెంబర్, పాటియాలా (పంజాబ్); ఖాన్ బహద్దూర్ కర్నల్ మజీద్ ఖాన్, విదేశాంగ మంత్రి, పాటియాలా (పంజాబ్); మియా మహ్మద్ షాహి బార్-ఎల్-లా, లాహూర్ (పంజాబ్) షేక్ గులాం సాదిక్, అమృతసర్ (పంజాబ్); హకిం మహ్మద్ అజ్మీర్ ఖాన్ సరీముల్లా, బార్-ఎల్-లా, రాయనీకర్ జిల్లా, అలహాబాద్, మౌల్వీ సయ్యద్ కరామత్ హుస్సేన్, బార్-ఎల్-లా, అలహాబాద్, మున్సి ఆబ్దుల్ సలాంఖాన్, రిటైర్డ్ సబ్ జడ్జి, రాంపూర్; ఖాన్ బహద్దూర్ మహమ్మద్ ముజాహిర్ ఉల్లాఖాన్, జమీందార్, సెక్రటరీ, జమీందార్ల అసోసియేషన్, యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్, జాయింట్ సెక్రటరీ, ఎమ్.ఎ.జి. కాలేజీ (ప్రస్థాన, అలీపూర్, హజీ మహమ్మద్ ఇస్మాయిల్ ఖాన్, జమీందార్, అలీపూర్, షహాజ్ జావా అఫ్జల్ అహ్మద్ ఖాన్ బార్-ఎల్-లా, అలీపూర్; మౌల్వీ ముస్తాజ్ హుస్సేన్ రాయన్ అమ్రోహా, యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్, నవాబ్ సయ్యద్ సర్దార్ అలీఖాన్, సర్గోయ్ సర్దార్ రిశేర్టుల్ బహదూర్, పి.ఐ.ఇ., హైదరాబాద్ (దక్కన్); మౌల్వీ సయ్యద్ మస్తా అలీఖాన్ (ముషీర్-ఉల్-ముల్క్) ఆనరరీ సెక్రటరీ, ఎమ్.ఎ.జి. కాలేజీ, అలీపూర్, ఎలవా యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్.

ఈ క్రింది వాళ్ళు కూడా వై.క్రాయికి విజ్ఞాపన అందించేందుకు రావాని అనుకున్నారు కానీ ఆవారోగ్యం వల్ల, ఇతర కారణాల వల్ల రాలేకపోయారు. నవాబ్ ఖాన్ జానీముల్లా, డాక్టర్ నవాబ్; నవాబ్ హజీ మహమ్మద్ వతే అలీఖాన్, కాజర్ బాష, లాహూర్, ఆనరబుల్ సయ్యద్ జి సుర ఎడ్రోస్, సూరత్; ఖాన్ బహద్దూర్ కాశింమీర్ మియా సుద్దీన్ పీర్లా, బ్రోచ్; ఖాన్ బహద్దూర్ రాజా జహాన్ దాద్ ఆఫ్ హజారా; షేక్ షహీద్ హుస్సేన్, లక్నో.

టెలిగ్రాఫ్ విలేజర్ ఇంకా ఇలా రాస్తున్నారు :

లేడీ మింట్, ఎలియట్, గె. శ్రీతి హ్యాలెట్లు ఉత్సవంలో పాల్గొన్నారు. ఈరోజు విజ్ఞాపన సమర్పణలో అదీశ భాగం ప్రతినిధులు మామూలు యూరం దుస్తులలో ఉన్నారు. ప్రత్యేక శిరోవస్త్రవంగా షేక్ టోపీలు పెట్టుకున్నారు. కానీ పాటియాలా ప్రతినిధులు లెఫ్టినెంట్, ఆనరరీ మాలిక్ ఓమర్ హయాఖాన్, ఖాన్ బహద్దూర్ అలీఖాన్, నౌదరి, ఖాన్ బహద్దూర్ అహ్మద్ ముహియుద్దీన్ ఖాన్, ఇంకా కొంతమంది ఇతరులు భారతీయ దుస్తులు వేసుకున్నారు. ఇంకొంతమంది జరి యూనిఫార్ములు వేసుకున్నారు. మనత వహించిన వై.క్రాయి ప్రాతకాల వేషంలో ఉన్నారు. ఆర్డర్ ఆఫ్ ది స్టేట్ ఆఫ్ ఇండియా చిహ్నాన్ని ప్రాక్ కోయికి తగిలించుకున్నారు.

వై.క్రాయి విడిదిలో గార్డెన్ పార్టీ. ఈ మధ్యాహ్నం వై.క్రాయి విడిది తోటలో మహమ్మదీయ ప్రతినిధుల్ని వై.క్రాయి కలుసుకున్నారు. ప్రతివాళ్ళతోనూ విడివిడిగా ఆయన మాట్లాడారు.

సెనాట్ కార్యదర్శి ఆనరరీ జేకర్ ఈ కింది జింగాలీ ప్రతినిధుల్ని రేపు మధ్యాహ్నం బోజనానికి పిలిచారు. నవాబ్ అమజీర్ హుస్సేన్, పీర్లా మ.జాత్ అలీ, నవాబ్ నాసీర్ హుస్సేన్, గౌరవనీయ పుష్పదీన్ అలీ ఇమామ్.

భారత విశాల భూభండం జనాభాలో అనేక జాతులవాళ్ళు. అనేక మతవిశ్వాసాల వాళ్ళు కోట్ల సంఖ్యలో ఉన్నారు. బ్రిటిష్ పాలన వల్ల వీళ్ళందరికీ చెప్పలేనన్ని లాభాలు చేకూరాయి. వాటిని మేం సంపూర్ణంగా గుర్తించి, అభినందిస్తున్నాం. ప్రస్తుతం మాకు లభ్యమవుతున్న శాంతి, భద్రత, వైయక్తిక స్వేచ్ఛ, ఆరాధనా స్వాతంత్ర్యంలాంటి వాటికి కృతజ్ఞతాబద్ధులం అయి ఉన్నాం. ఇంతేకాక, ప్రభుత్వంవారి యుక్తివంతమైన, వికాసపూరితమైన స్వభావం వల్ల ఈ ప్రయోజనాలూ మరింత ముందుకు పోగలవని భారతదేశం భవిష్యత్తులో అంతర్జాతీయ సామరస్యానికి సంబంధించి మరింత ముఖ్యస్థానం పొందగలదని మేము ఆశించేందుకు తగ్గ భూమిక ఉంది.

భారతదేశం విషయంలో బ్రిటిష్ వారు అవలంబించిన విధానం సార్వమై సంత మేరకు ప్రజల ప్రయోజనాల వల్ల వారు ప్రదర్శించిన మన్నన. భారతదేశంలో జాతిపరమైన, మత పరమైన వైవిధ్యం ప్రధాన పాత్ర వహిస్తుంది. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ విధానం, ఆ అంశాల్ని పరిగణనలో ఉంచుకుంటూనే, ప్రజాబీష్టాలకు సంబంధించి సాగింది. ఇది బ్రిటిష్ విధానానికి సంబంధించిన ముఖ్యమైన అంశాల్లో ఒకటి.

మహమ్మదీయుల అభ్యర్థనలు

దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల్లోనూ ఉన్న ముఖ్య సంస్థల ప్రముఖ సభ్యులలో అంతరంగికంగా, అణకువగా సంప్రదింపుల పద్ధతి ప్రారంభమైంది. గుర్తింపు పొందిన రాజకీయ, వ్యాపారసంస్థలు, ప్రజాప్రయోజనకరమైన విషయాలను గురించి, విమర్శలనూ, అభిప్రాయాల్ని అధికారులకు విన్నవించుకోవచ్చు అన్న హక్కును ఆమోదించడం వల్ల ఆ పద్ధతి విస్తరించింది. అంతేకాక, మునిసిపాలిటీలకు, జిల్లా బోర్డులకు, అన్నిటికీ మించి దేశ శాసనసభకు ప్రతినిధుల్ని నియమించడం, ప్రత్యేకంగా ఎన్నుకోవడం ఆమోదం ఫలితంగా వచ్చినట్లే. ప్రభువులు ఏర్పాటు చెయ్యబోయే కమిటీ ఈ దేశ శాసనసభ విస్తరణ గురించి పరిశీలించబోతుందని వింటున్నాం. అలా విస్తరింపు పొందే సందర్భంలో ప్రాతినిధ్యానికి సంబంధించి మాకూ తగినంత వాలూ ఇవ్వమని కోరేందుకూ, మత ప్రయోజనాల ఇతర ముఖ్యంశాల గురించి విన్నవించుకుందుకూ తమ పన్నీడికి ప్రస్తుతం వచ్చే సాహసం చేశాం.

సంప్రదాయం

1901 నాటి జనాభా లెక్కల ప్రకారం భారతదేశంలో మహమ్మదీయుల సంఖ్య 62 మిలియన్లకు పైబడి ఉంది. ఏలినవారి పాలిత ప్రాంత జనాభాలో అయిదొంబ ఒక వంతుగా, నాలుగొంబ ఒక వంతుగా ఉంది. ఇది కూడా లెక్కల పేకరణలో అనాగరిక విభాగాల కింద చేర్చుకున్న క్రింతమందిని మినహాయించి, అదే రకంగా సామాన్యంగా హిందువుల విభాగం కింద చేర్చుకున్న హిందువులు కాని వారిని మినహాయించి చూస్తే వచ్చిన లెక్క.. ఇలా చూస్తే

హిందువులు అధిక సంఖ్యాక వర్గం విప్లవంలో మహమ్మదీయుల సంఖ్య ఇంకా ఎక్కువ ఉంటుంది. అంచేత మేము విన్నవించుకునేదేమంటే, రష్యా మినహాయించి మరే మొదటిశ్రేణి యూరోపియన్ రాజ్య జనాభా కంటే ఇక్కడి జనాభా సంఖ్యాత్మకంగా ఎక్కువ ఉందని, ఆ దృష్ట్యా రాజ్యంలో ముఖ్యమైన అంశంగా తగినంత గుర్తింపు పొందేందుకు యోగ్యత ఉందనీ, ప్రాతినిధ్య వ్యవస్థలో - అది విస్తృతం అయినా, అది దానికి దక్కాలనీ.

ఏలినవారి అనుమతితో, మరికొన్ని విషయాలు ప్రస్తావించ సాహసంస్తున్నాం. ప్రాతినిధ్య వ్యవస్థ ప్రత్యక్షంగా ఉన్నా, పరోక్షంగా ఉన్నా, ఇతరత్రా అన్ని విధాలా తమ జనాభా హోదాకు, వలుకుబడికి పరితూగే రీతిలో మహమ్మదీయవర్గానికి స్థానం కలిగించాలని అర్థిస్తున్నాం. ఈ స్థానం బట్టి సంఖ్యాత్మక బలం రీత్యా కాకుండా, వాళ్ళకు ఉన్న రాజకీయ ప్రాముఖ్యం దృష్ట్యా, సామ్రాజ్య పరిరక్షణను వాళ్ళందించిన సేవల దృష్ట్యా కూడా ఉండాలని కోరుతున్నాం. ఈ సందర్భంగా ఏలినవారు మహమ్మదీయులకు గత వందేళ్ళకీ పై బడి నిలిచి ఉన్న స్థానానికి తగినంత గుర్తింపు ఇస్తారనీ ఆ సంప్రదాయాలు నవాజంగానే మహమ్మదీయుల మనసుల్లో మాపిపోలేదని గుర్తిస్తారని ఆశిస్తున్నాం.

పాలకులు సర్వదా న్యాయబద్ధత, ధార్మిక దృష్టితో వ్యవహరించారు. ఆ లక్షణాలు పాలకుల్ని విశిష్టం చేశాయి. మహమ్మదీయులు తమ పాలకుల ఈ విశిష్ట లక్షణాల మీద పరిపూర్ణంగా విశ్వాసం ఉంచారు. తత్ఫలితంగా, ఇబ్బందికరమైన పద్ధతుల ద్వారా తమ హక్కులను సాదించే ఒత్తిడి చెయ్యకుండా తటస్థంగా ఉండిపోయారు. భారతీయ మహమ్మదీయులు భవిష్యత్తులో కూడా దివ్యమైన ఈ సంప్రదాయం నుంచి పక్కకు మళ్ళి కూడదని మేము త్రికరణభుద్ధిగా కోరుతున్నాం. ఇటీవలి సంఘటనలు మహమ్మదీయుల్ని, ముఖ్యంగా యువతరాన్ని కలిచివేశాయి. అలాంటివి కొన్ని సందర్భాల్లో, కొన్ని అనిశ్చిత పరిస్థితుల్లో, సంయమనపూర్వక ఉపదేశాలనీ, వివేకశీల మార్గదర్శకత్వాన్ని దాటి అదుపు తప్పేందుకు వీలుంది.

అంచేత, మేము భారతదేశంలోని అన్ని ప్రాంతాల్లోనూ నివసిస్తున్న మా మత వ్యక్తీయ అధిక సంఖ్య సభ్యుల నుండి వాళ్ళ అభిప్రాయాల్ని, కోరికల్ని పరిశీలించి ఇప్పుడు సమర్పించుకుంటున్న విజ్ఞాపనలను ప్రభువులు శ్రద్ధగా పరిశీలించగలందులకు నివేదించు కుంటున్నాం.

ఐరోపీయ ప్రాతినిధ్య సంస్థలు

భారత ప్రజలకు ఐరోపీయ ప్రాతినిధ్య సంస్థలు ఆసాంతం అపరిచితమైనవని మేం అంటున్నందుకు ప్రభువులు మమ్మల్ని మన్నించగలరు. భారతదేశంలో ఉన్న సాంఘిక, మతపర, రాజకీయ స్థితిగతులకు తగ్గరీతిలో ఆ సంస్థల్ని అమలు పరిచేందుకు ఎంతో

పరిశీలన, ముందుచూపు, పాఠ్యరీతి అవసరం అని మా మత పక్షియుల్లో ఎంతమంది మహా వివేచనాశీలురైన వాళ్ల అభిప్రాయం. అలాంటి జాగరూకత లోపించిన పక్షంలో వాటిని అనుసరించడం అంటే, ఇతర చెడుగులతో బాటుగా, మా న్యజాతీయుల ప్రయోజనాల్ని మేముంటే సానుభూతి లేని అధిక సంఖ్యాకవర్గం వాళ్ళ చేతుల్లో పెట్టడమే కాగలదు. ఏమైనా, మా పాలకులు అనాదిగా ఉన్న సత్యంకాల్సిన, సంప్రదాయాలనీ కొనసాగిస్తూ దేశ ప్రభుత్వంలో ఇతోధికంగా ఈ సంస్థలకు ముఖ్యస్థానం కల్పించడం మంచిదని భావించారు. అంతేత మహమ్మదీయులైన మేము మా పాలకులు విధానాల ఫలితంగా వస్తూ ఉన్న ఈ పరిస్థితుల్లో మా జాతీయ ప్రయోజనాలకీ న్యాయం జరగాలంటే ఆ సంస్థల్లో పాలు పంచుకోకుండా దూరంగా ఉండలేం. ఇంతవరకూ భారతదేశం మహమ్మదీయులమైన మేము పొందిన ఆ ప్రాతినిధ్యానికి కృతజ్ఞతా బద్ధులమై ఉన్నాం. ఈ ప్రాతినిధ్యం ఏలినవారి న్యాయ, దర్మబద్ధత వల్ల తమకు ముందున్న వారి న్యాయ, దర్మబద్ధత వల్ల నమకూరిందే, స్థానిక ప్రభుత్వనేతల వల్ల నమకూరిందే. తమరే మహమ్మదీయ ప్రతినిధుల్ని శాసనసభలకు నియమిస్తూ వచ్చారు. అయితే అలా ప్రసాదించిన ప్రాతినిధ్యం మా కోరికలకు అనురూపంగా లేకపోయింది. ఇది ఇలా ఉండడానికి, ప్రస్తుతం ఉన్న పరిస్థితులు కారణం. ఈ పరిస్థితులలో వేరే ఏదంగా ఉండే అవకాశం లేదు. ఏమంటే ఒక ప్రక్క నై స్రాయిగారు, స్థానిక ప్రభుత్వాలు తెయ్యవలసిన నియామకాలు కచ్చితంగా పరిమితం కావడం వల్ల మరోప్రక్క నిజంగా ప్రాతినిధ్యం వహించగల వాళ్ళ సంఖ్యను ప్రజాబీష్టం దృష్ట్యా, ఎంపిక చేసే నమ్మకమైన విధానం లోపించడం వల్ల కేటాయింపు చేసిన నియామకాల సంఖ్య అంత నులుపుగా ఉండే వీలులేదు.

ఎన్నికల ఫలితాలు

ఇక ఎన్నికలకు సంబంధించి చెప్పకోవాలి. ఇప్పుడు ఎన్నిక సంస్థలు ఏర్పాటై ఉన్న విధానం రీత్యా చూస్తే ఏ మహమ్మదీయుని పేరూ ప్రభుత్వ ఆమోదానికి ఉండదు - సర్వ ప్రాముఖ్య విషయాల్లోనూ అతను అధిక సంఖ్యాకుల సానుభూతిని పొందితే తప్ప. అలాగని మేము ముస్లిమేతర సభ్యుల్ని తప్ప పట్టడం దర్మం కాదు. వాళ్ళు తమ సంఖ్యాబలాన్ని అనుకూలంగా వినియోగించుకుని తమ పక్షం వాళ్ళకే ఓటు వేస్తారు, లేదా హిందువులు కాకపోయినా హిందూ అధిక సంఖ్యాకులతోబాటు ఆ వ్యక్తులు ఓటు వేస్తారు. ఏమంటే రాబోయే ఎన్నికల్లో నెగ్గేందుకు మళ్ళీ హిందువుల మంచితనం మీదే వాళ్ళు ఆధారపడాలి. మాకూ హిందువులకూ ఉమ్మడిగా ముఖ్యమైన ప్రయోజనాలు ఉన్న మాట నిజమే. ఈ ప్రయోజనాల పరిరక్షణకు వాటిని, తమ జాతీయతతో నిమిత్తం లేకుండా, కాపాడే సమర్థులైన ప్రతినిధులు శాసనసభల్లో ఉండడం అవసరం.

ప్రత్యేక మతవర్గం

అయినా, మహమ్మదీయులు ఒక ప్రత్యేక మతవర్గం అనేదాన్ని కాదనలేం. మాకు అదనంగా మా స్వంత ప్రయోజనాలు ఉన్నాయి. ఇతరులకు వాటితో సంబంధం లేదు. మహమ్మదీయులకు తగినంత ప్రాతినిధ్యం లేకపోవడం వల్ల ఇప్పటిదాకా ఈ ప్రయోజనాలు దెబ్బతిన్నాయి. మహమ్మదీయులు జనాభా రీత్యా ప్రత్యేకం అధిక సంఖ్యాక భాగంగా ఉన్న రాష్ట్రాల్లో కూడా, వాళ్ళేదో లెక్కల్లోకి తీసుకోవలసిన అవసరం లేని చిన్న రాజకీయమైన అంశంగా పరిగణనలోకి వచ్చారు. అన్యాయం ఏదీ లేనట్లే నిర్లక్ష్యానికి గురయ్యారు. ఒకమేరకు పంజాబ్ పరిస్థితి ఇంతే, కానీ మరింత ఎక్కువగా సింధ్ లో తూర్పు బెంగాల్ లో ఇదే జరిగింది.

ప్రతినిధుల ఎన్నిక గురించి మా అభిప్రాయాల్ని రూపొందించే ముందు, ఒక విషయం విన్నవించదలచుకున్నాం. ఒక వర్గ రాజకీయ ప్రాధాన్యం గణనీయమైన మేరకు ప్రభుత్వ కౌలుపులో ఆ మత వర్గీయులకు ఉన్న స్థానాన్ని బట్టి పెరుగుతుంది, తరుగుతుంది. మహమ్మదీయుల విషయంలో దురదృష్టవశాత్తు ఉన్న పరిస్థితి రీత్యా, ఆ విధంగా వాళ్ళకు తగినంత ప్రాతినిధ్యం లేకపోతే, న్యాయంగా ఉండాలైన హోదా, పలుకుబడి వాళ్ళకు లేకుండా పోతాయి.

ప్రభుత్వ కౌలుపులో ఉద్యోగాలు

అంచేత అన్ని భారత రాష్ట్రాల్లోనూ మహమ్మదీయులకు గెజెటెడ్, సబార్డినేట్, మినిస్టీరియల్ సర్వీసెస్ లో తగినంత స్థాయిలో ప్రభుత్వంవారు దయతో స్థానం సర్వదా కల్పించగలరని ప్రార్థిస్తున్నాం. కొన్ని రాష్ట్రాల్లో ఈ బాపతు భావ ద్యోతకమైన పర్మానాలు కొన్ని సందర్భాల్లో స్థానిక ప్రభుత్వాలు జారీ చేశాయి. కానీ, దురదృష్టవశాత్తు, అన్ని సందర్భాల్లోనూ వాటిని పాటించడం జరగలేదు. అర్హతలున్న మహమ్మదీయులు ముందుకు రావడం లేదని కారణం చెబుతున్నారు. ఒకప్పుడు, ఈ ఆరోపణకు తగినంత హేతువు ఉండి ఉండవచ్చు. కానీ, అది ఇక చెల్లే మాట కాదు. మహమ్మదీయుల్ని ఉద్యోగాల్లో నియమించుకోవాలనే సంకల్పం ఉన్న అన్ని తాళుల్లోనూ అర్హతలున్న మహమ్మదీయులకి కొరతలేదని, అవసరమైనంత మంది దొరుకుతారని విన్నవించుకుంటున్నాం.

పోటీ

ఏమైనా, అర్హత గల మహమ్మదీయుల సంఖ్య పెరిగిన కారణంగా, దురదృష్టవశాత్తు, మరో దోరణి వెల్లడవుతుంది. అది సాపేక్షకంగా ఎక్కువ అర్హతలున్న వాళ్ళకు ప్రాముఖ్యం ఇవ్వాలన్న పేరుతో మహమ్మదీయుల్ని తిరస్కరించడం. దీనివల్ల పరమ అనర్థదాయకమైన

స్వర్ణ ప్రవేశిస్తుంది. ఒకవర్గమే సర్వ అధికార ప్రభావాన్ని గుత్తకు తీసుకుంటే రాజకీయ ప్రాముఖ్యం గురించి ఏలినవారి దృష్టికి తీసుకు రానివ్వమని ప్రార్థన. మహమ్మదీయ విద్యావేత్తల యత్నాలు ఆది నుంచి వ్యక్తిత్వం పెంపొందించే దశలో పలువుగా సాగాయని కూడా మేము తెలియజేస్తున్నాం. మంచి ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల్ని తయారు చెయ్యడానికి ఒట్టి చురుకైన ఐర్రలకంటే ఇది ఎంతో ప్రాముఖ్యం వహించే విషయమని చెప్పడానికి సాహసం ఉన్నాం.

న్యాయస్థానంలో మహమ్మదీయులు

భారతదేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలకు సంబంధించి పైకోర్టులోనూ, న్యాయవ్యవస్థలోని ముఖ్యమైన కోర్టులోనూ మహమ్మదీయ జడ్జిలకి అంత ఎక్కువగా నియమించడం లేదని సాధారణంగా మహమ్మదీయులు బాధ పడుతున్నారు. ఈ కోర్టుల్ని ఏర్పాటు చేసినప్పటి నుంచి ముగ్గురు మహమ్మదీయ లాయర్లు మాత్రమే ఈ గౌరవనీయమైన పదవుల్ని పొందారు. న్యాయస్థానం పదవుల్ని అలంకరించడానికి వాళ్ళు అన్నివిధాలా అర్హులని రుజువు చేసుకున్నారు. ఇవాళ ఏ కోర్టులోనూ ముస్లిం జడ్జి ఒక్కరూ పేరు చెప్పుకుండానున్నా లేరు. కానైతే, కలకత్తా పైకోర్టులో ముగ్గురు హిందూ జడ్జిలున్నారు. అక్కడి జనాభాలో మహమ్మదీయుల శాతం చాలా ఎక్కువ. పంజాబ్ ప్రధాన న్యాయస్థానంలో ఇద్దరు ఉన్నారు, అక్కడ ముస్లిం జనాభా ఆధిపత్యంలో ఉంది. అంచేత ప్రతి పైకోర్టులోనూ, ప్రధాన న్యాయస్థానాలలోనూ తలా ఒక ముస్లిం జడ్జిని నియమించాలని మేం చేసే అభ్యర్థన మరి దురాశాపూరితమైంది కాదు. ఈ ఉద్యోగ నియామకాలకు అర్హతగల మహమ్మదీయ లాయర్లు సర్వదా లభ్యమవుతారు, ఒక రాష్ట్రంలో కాకపోతే మరో రాష్ట్రంలో. ఈ న్యాయస్థానాల్లో మహమ్మదీయ ధర్మశాస్త్రం తెలిసిన వ్యక్తి న్యాయపాలనకు గణనీయమైన తోడ్పాటుగా ఉంటాడని కూడా మేం ఏలినవారికి విన్నవించుకుంటున్నాం.

పురపాలక ప్రాతినిధ్యం

పురపాలక సంఘాలు, జిల్లా బోర్డులు, ఆ ప్రాంతాల్లో నివసించే వాళ్ళ ఆరోగ్యం సౌకర్యం, విద్యావసరాలు, ఆ మాటకు వస్తే మతపర విషయాలు కూడా చూడవలసి వస్తుంది. అంచేత, ఆ సంస్థల్లో మహమ్మదీయుల స్థితి ఏమిటైంది ఏలినవారి దృష్టికి తీసుకు రాగోరుతున్నాం. తర్వాత హెచ్చుస్థాయి విషయాలను తెలియ చేసుకుంటాం. ఇలా విన్నవించుకుంటున్నందుకు క్షమించమని అర్థిస్తున్నాం. వ్యయంపాలనకు ఈ సంస్థలు కింది మెట్లు అవుతున్నాయి. ప్రజలకు పరిపాలనా స్ఫూర్తిని ఇవి ఇస్తాయి. ఇక్కడే ప్రాతినిధ్య సూత్రం బోధపడుతుంది. అయినా కానీ ఈ సంస్థల్లో మహమ్మదీయుల స్థానం సామాన్యంగా అనువర్తించే సూత్రదర్శకత్వంలో లేదు. విభిన్న ప్రాంతాల్లో ఆచరణ విభిన్నంగా ఉంది. ఉదాహరణకు అలీపూర్ మునిసిపాలిటీ ఆరు వార్డులుగా విభజింపబడింది. ప్రతి వార్డు నుంచి ఒక

హిందు, ఒక ముస్లిం కమిషన్ ఎన్నికవుతున్నారు. ఇదే మాత్రాన్ని వంజాబ్‌లోని అనేక మునిసిపాలిటీల్లోనూ, ఇతరత్రానూ అనువరిస్తున్నారు. కానీ చాలా ప్రాంతాల్లో, మహమ్మదీయ పౌరులకు తగినంత ప్రాతినిధ్యం ఉండడం లేదు. అంచేత, ప్రతి సందర్భంలోనూ స్థానిక అధికార్లు మునిసిపాలిటీల్లోనూ, జిల్లా బోర్డుల్లోనూ, హిందువులు, మహమ్మదీయులు ఏ నిష్పత్తిలో ప్రకటించబడినా సమతాపూర్వకంగా సూచిస్తున్నాం. ఆ నిష్పత్తి ఉభయ వక్షాలు సంఖ్యాత్మకంగా, సాంఘిక హోదారీత్యా, ఆప్రాంతంలో ఉన్న వలుకుబడి దృష్ట్యా, ఆ వర్గాల ప్రత్యేక అవసరాల దృష్ట్యా నిర్ణయించుకోవచ్చు. అధికారికంగా వాళ్ళ వాళ్ళ నిష్పత్తిని ఒకసారి నిర్ణయిస్తే, ఏ వర్గానికి ఆ వర్గం విడివిడిగా తమ ప్రతినిధుల్ని పంపుకోవచ్చు. వంజాబ్‌లోని చాలా పట్టణాల్లో ఈ పరిస్థితి ఉంది.

విశ్వవిద్యాలయాల్లో విద్యార్హత పథ్యాలు

భారత విశ్వవిద్యాలయాల సెనెట్, పిండికేట్ల విషయాలు కూడా ఇదే మాదిరి పరిశీలనార్థం అని మా అభిప్రాయం. అంటే సాధ్యమైనంత మేరకు, ఆయా సంస్థల్లో ప్రాతినిధ్యానికి యోగ్యమైన నిష్పత్తిలో మహమ్మదీయులు ఉండాలని అధికారికంగా ప్రకటన ఉండాలి.

రాష్ట్ర మండలల్లో నియామకం

ఇప్పుడు దేశ శాసనసభల్లో మా ప్రాతినిధ్యం గురించి పరిశీలన చేస్తాం. రాష్ట్ర మండలాలతో ఆరంభించి, మునిసిపాలిటీల్లో, జిల్లా బోర్డుల్లో మాదిరి మహమ్మదీయ ప్రతినిధుల నిష్పత్తి ఎలా ఉండవచ్చునో సవినయంగా సూచిస్తాం. మా ఈ విజ్ఞాపనలో 5వ పేరాగ్రాఫ్‌లో మేము సూచించిన ముఖ్య పరిశీలనాంశం దృష్ట్యా ఎన్ని స్థానాలు ఉండాలో నిర్ణయించి, ప్రకటించాలని కోరుతున్నాం. ప్రముఖ మహమ్మదీయ భూస్వాములు, లాయర్లు, వర్తకులు, ఇతర ముఖ్య సంస్థల ప్రతినిధులు, మునిసిపాలిటీల్లో, జిల్లా బోర్డుల్లో ఉన్న మహమ్మదీయ పథ్యాలు కొంత గుర్తింపు, ఉదాహరణకు 5 నలలు మహమ్మదీయ పట్టభద్రులు ఎలక్టరల్ కాలేజీగా ఏర్పాటు చేసుకోవాలి. ఆ విషయానికి సంబంధించి ఏలినవారి ప్రభుత్వం రూపొందించబోయే నియమావళి అనుసారం అర్హత కూడా ఉండేట్లు ప్రకటించిన పథ్యల్ని ఎన్నుకునేందుకు ఈ కాలేజీలకు అధికారం ఉండాలి.

వైస్రాయి కౌన్సిల్

ఇంపీరియల్ లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్‌కు సంబంధించి మహమ్మదీయ ప్రయోజనాల విషయంలో తగినంత ప్రాతినిధ్యం ఉండడం చాలా ప్రాముఖ్యమైన అంశం. మేము ఈ సూచనలన్ని చేసేందుకు తమ అనుగ్రహాన్ని అర్పిస్తున్నాం. 1) కౌన్సిల్ ఆ స్థాయిలో

మహమ్మదీయ ప్రతినిధుల నిష్పత్తిని వాళ్ళ సంఖ్యాబలం ఆధారంగా నిర్ణయించకూడదు, ఏమై నా మహమ్మదీయ ప్రతినిధులు నిష్పత్తి అల్ప సంఖ్యాక వర్గంగా ఎప్పటికీ ఉండకూడదు; 2) సాధ్యమై నంత మేరకు నియామకం అంటే ఎన్నిక ద్వారా ఉద్యోగించడానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి. 3) మహమ్మదీయ సభ్యుల్ని ఎంపిక చేసుకుందుకుగాను, మహమ్మదీయ భూస్వాములు, లాయర్లు, వర్తకులు, ఇతర ముఖ్య ఫంక్షల ప్రతినిధులు - వాటి పోరాదా ఎలాంటిదై ఉండాలో తర్వాత మనత వహించిన ప్రభుత్వం వారు నిర్ణయించవచ్చు. రాష్ట్రమండలాల మహమ్మదీయ సభ్యుల విశ్వవిద్యాలయ సభ్యుల్లోని మహమ్మదీయ సభ్యులు ఎన్నిక హక్కులలో ఉండాలి. ఈ విషయమై మనత వహించిన ప్రభుత్వం వారు రూపొందించే నియమానుసారం ఆ హక్కుల్ని వినియోగించేట్టు ఉండాలి.

కార్యనిర్వాహక మండలి

చై స్రాయిగారి కార్యనిర్వాహక మండలికి భారతీయ సభ్యుల్ని ఒకళ్ళనో, ఇంకా ఎక్కువమందినో నియమించవచ్చన్న అభిప్రాయం చోటు చేసుకుంటుంది. అలాంటి నియామకం జరిగేట్లయితే గనక, మహమ్మదీయ ప్రార్థనలను ఉపేక్షించకూడదని మేం అభిప్రాయపడ్డం. ఆ సమున్నత మండలిలో విశిష్ట సేవలు అందించగల మహమ్మదీయులు దేశంలో లభ్యమేనని విన్నవించుకుంటున్నాం.

మహమ్మదీయ విశ్వవిద్యాలయం

మా జాతీయ సంక్షేమాన్ని విశిష్టంగా ప్రభావితం చేసే అంశం మీద ఏలినవారికి విన్నపం చేసుకుంటున్నాం. ఒక మతవర్గంగానూ ఆకాంక్షలు మా భవిష్యత్ అభివృద్ధి మహమ్మదీయ విశ్వవిద్యాలయం మీద అధికంగా ఆధారపడి ఉన్నాయని మేము గ్రహించాము. అది మా మతవర, బౌద్ధిక జీవిత కేంద్రంగా ఉంటుంది. అంతే త మా మతవక్షియులు ఎంతగానో ఆశిస్తున్న సంస్థ స్థాపనకు సహాయపడే చర్యలు ఏలినవారు చేపడతారని మన్ననపూర్వకంగా అభిప్రాయపడ్డం.

భారతదేశవ్యవహారాలు పురోగమించే ఈ దశలో ఏలినవారి మహమ్మదీయ సేవకులకు, మేము ఈ విజ్ఞాపనలో సూచించిన దిశలో, సహాయపడడం ద్వారా, ప్రభువులు మహమ్మదీయులకు చక్రవర్తిపట్ల అచంచల విధేయత వునాదిని దృఢతరం చేస్తున్నారనీ, మహమ్మదీయ రాజకీయ అభివృద్ధికి, ఆ వర్గ వికాసానికి భూమిక ఏర్పాటు చేస్తున్నారనీ, ముగింపుగా, మేము ఏలినవారికి హామీ ఇస్తున్నాం. ప్రభువుల్ని రాజోపు ముస్లిం తరాల వాళ్ళు కృతజ్ఞతా భావంతో స్మరించుకుంటూ ఉంటారనీ నవినయంగా మనవి చేసుకుంటున్నాం. మేము చేసిన ఈ అభ్యర్థనల్ని ప్రభువులు తగినంత స్థాయిలో పరిశీలిస్తారన్న విశ్వాసం మాకు ఉంది. ఏలినవారి అత్యంత విధేయులమైన, సేవకులమైన మేము సెలవు అభిప్రాయపడ్డం.

లార్డ్ మింట్ సమాధానం

మహమ్మదీయుల కోరికలు న్యాయ సమ్మతమని పరిగణించడంతో ఈ విజ్ఞాపన సమర్పించిన తర్వాత, మనత వహించిన ప్రభువులు లేచి, ఎంతో సానుభూతి పూర్వకమైన సమాధానం ఇచ్చారు. ఆ సమాధానానికి మధ్యమధ్యలో ప్రతినిధి వర్గం సభ్యులు "వినండి! వినండి" అంటూ హర్షం వ్యక్తం చేశారు. ఏ ఎన్నిక విధానమైనా ఈ మహా సామ్రాజ్యంలోని మత విశ్వాసాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలని ప్రతినిధి వర్గం వెల్లడించిన అభిప్రాయాల్లో తాము పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నామని, బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం తమ ఆధీనంలో ఉన్న విభిన్న మతవర్గాల రాజకీయ హక్కుల్ని గతంలో మాదిరే భవిష్యత్తులో కూడా రక్షిస్తుందని ప్రభువులు చాలాగానే ఈ హర్షాతిరేకం మరింతగా వ్యక్తమైంది. అంతమంది ప్రతినిధుల్ని కలుసుకునే గొప్ప అవకాశం తనకు ఇచ్చినందుకు నై స్రాయి ప్రతినిధి వర్గానికి కృతజ్ఞతలు తెలియజేస్తూ తమ సమాధానం ముగించారు.

నై స్రాయి ఇలా అన్నారు :

"మనత వహించిన ప్రభువులారా, పెద్దలారా, మీ విజ్ఞాపనలో లేవనెత్తిన అనేక అంశాలకు సమాధానం ఇచ్చే ముందు, మీ అందరినీ హృదయపూర్వకంగా సేష్లాకు ఆహ్వానిస్తున్నాను. ఇవాళ మీరంతా ఇక్కడకు రావడం చాలా అద్దవంతంగా ఉంది. మీరు నాకు అందజేసిన పత్రం మీద ప్రభువులు, అనేక రాష్ట్రాల మంత్రులు, గొప్ప భూస్వాములు, లాయర్లు, వర్తకులు చక్రవర్తులవారి అనేకమంది ఇతర పౌరులు సంతకాలు చేసారు. భారతదేశంలో ఉన్న నై తవ్యవంతమైన ముస్లిం మతపక్షీయుల కోరికల్ని అభిప్రాయాలనూ వెల్లడించే మీ ప్రతినిధి వర్గపు ప్రాతినిధ్య వ్యభావాన్ని మెచ్చుకుంటున్నాను. మీరు వెల్లడించిన విషయాలు యావత్తు ఒక ప్రాతినిధ్య వర్గం, ప్రస్తుత భారత పరిస్థితుల్ని పరిపూర్ణంగా పరిశీలించిన మీదట ఏర్పడ్డ అభిప్రాయాల పునాదిగా, ఉత్పన్నమైందేనని నేను భావిస్తున్నాను. ఇస్లాం మతానుయాయుల ధర్మబద్ధ లక్ష్యాలనూ, మా సామ్రాజ్య రాజకీయ చరిత్రలో భాగం పంచుకోవాలన్న వాళ్ళ దృఢ నిర్ణయాన్ని అభినందించే అవకాశం కలగజేసినందుకు కృతజ్ఞుణ్ణి.

ఈ విశాల భూఖండం జనాభాలో విభిన్న జాతులు, మత విశ్వాసాలు ఉన్నాయి. వీటికి బ్రిటిష్ పరిపాలన వల్ల అందిన లాభాల్ని మీరు గుర్తించినందుకు నై స్రాయిగా నాకు గర్వంగా ఉంది. మీరే స్వయంగా విజేతలకీ, పాలకువర్గాలకీ వారసులు. అలాంటి మీరే బ్రిటిష్ పరిపాలన వల్ల భారతదేశానికి చేకూరిన నై యుక్తిక స్వేచ్ఛకీ, ఆరాధనా స్వేచ్ఛకీ సాధారణ శాంతి భద్రతలకూ, అశాపహమైన భవిష్యత్తుకీ కృతజ్ఞుల బద్ధులనడం గురించి ఇవాళ నాకు తెలియజేశారు.

గతంలో జరిగిన సహాయం

ప్రభుత్వ కొలువుకు మహమ్మదీయ జనాభా అర్హతలు సంపాదించుకుందుకు తోడ్పడే నిమిత్తం, మొదట్లో బ్రిటిష్ వాళ్ళు చేసిన ప్రయత్నాల గురించి వెనక్కి చూసుకోవడం అసక్తిదాయకంగా ఉంటుంది. 1782లో వాడెన్ హేస్టింగ్స్ కలకత్తా మదరాసని స్థాపించారు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలకు హిందువులతో సమానంగా ముస్లిం విద్యార్థులు పోటీ చేసేందుకు దీన్ని స్థాపించారు. 1811లో మా వంశ పూర్వీకులు అయిన లార్డ్ మింట్ మదరాస అధిపతి క్రొవేరింగ్ యావద్వారతంలోనూ మహమ్మదీయ కళాశాలల స్థాపన కోసం కృషి చేసారు. తర్వాత సంవత్సరాలలో మహమ్మదీయ సంఘం ప్రయత్నాల వల్ల 1885 నాటి ప్రభుత్వ తీర్మానం వచ్చింది. మహమ్మదీయ మతస్థుల విద్యాస్థాయి గురించి, ప్రభుత్వ కొలువులో వాళ్ళ ఉద్యోగాల గురించి అది వ్యవహరించింది. మహమ్మదీయుల విద్య కోసం చేసిన ప్రయత్నం అయితే ఆలీఘర్ కళాశాల రూపంలో ఫలప్రదమైంది. ఈ మహా సంస్థను సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ ఔన్నత్యపూరిత, విశాల దృక్పథభరిత సేవా తత్పరత వల్ల సహ మతస్థులకు అంకితం చెయ్యడం జరిగింది.

ఆలీఘర్ కళాశాల

1877 జూలైలో లార్డ్ లిట్టన్ దానికి శంకుస్థాపన చేశారు. ఆ సందర్భంలో సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ ఈ చిరస్మరణీయమైన మాటలను చెప్పాడు. "మీరు నాకు వ్యక్తిగతంగా కలిగించిన గౌరవం వల్ల ఒక మహత్ కార్యం గురించిన దైర్యం నాకు వచ్చింది. వ్యక్తిగత కృతజ్ఞతా భావాన్ని మించిన సమున్నత అనుభూతులు నన్ను పొదుపుకున్నాయి. బ్రిటిష్ పరిపాలనకు ఈ సందర్భంలో ప్రతినిధులైన మీరు మా కృషి వల్ల సానుభూతితో ఉన్నారన్న దైర్యం మాకు చిక్కింది. ఈ దైర్యం చాలా విలువైంది. మహదానందదాయక ప్రోత్సాహ ఇది. ఒకవక్క మా దేశీయుల శక్తుల్ని ఉత్తేజితం చేసేందుకు, మరోవక్క తోటి బ్రిటిష్ పౌరుల సానుభూతి సంపాదించినందుకు, పాలకుల తోడ్పాటు పొందినందుకూ నాకు ఈ వయస్సులో ఊరట కలిగిస్తూ ఉంది. నా జీవితంలో ఈ శేషభాగం గడిచిపోయాక, నేను మీ మధ్య నుంచి వెళ్ళిపోయాక కూడా ఈ కళాశాల వృద్ధి చెంది, మా దేశీయుల్ని విద్యావంతుల్ని చేస్తుందని నా తృప్తి. వాళ్ళకు తమదేశం అంటే ప్రేమ, బ్రిటిష్ పాలన వల్ల ఇదే విధేయత, బ్రిటిష్ పాలనా ఆశీర్వాదాల వల్ల అదే అభినందన, తోటి బ్రిటిష్ పౌరులంటే ఇదే హృదయ పూర్వక స్నేహం ఈ విద్యాబోధనల నుంచి లభిస్తాయని నా ఆశ. నా జీవితం నన్ను నడిపించిన భావాలు ఇవే".

సర్ సయ్యద్ ప్రభావం

ఆలీఘర్ సమున్నత స్థానం పొందింది. ఇక్కడ విద్య నభ్యసించిన విద్యార్థులు జీవిత

పోరాటంలో పాల్గొనేందుకు వెళ్ళారు. తనువంతు ధార్మిక సూత్రాలకు సంబంధించి పలుతరం ఆయి, విదేయత, దేశభక్తి సూత్రాలకు సంబంధించి పలుతరం ఆయి వెళ్ళారు. ఇవాళ భారతదేశ రాజకీయ భవిష్యత్తు చాలా గజిబిజిగా తయారైన ఈ సందర్భంలో, సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ అందించిన ఉత్తేజం, ఆలీఘర్ బోధనలు మహమ్మదీయ చరిత్ర ఔన్నత్యంలో, విదేయతలో, యుక్తాయుక్త విచక్షణలో, తర్కబద్ధతలో దీప్తివంతంగా ప్రకాశిస్తున్నాయి. వాటినన్నిటినీ మీ విజ్ఞాపన ఎన్నో గళాలతో చాటుతుంది కానీ, గౌరవనీయులైన పెద్దలారా, మీ పాలకుల న్యాయబుద్ధిపట్ల, ధర్మ చింతనపట్ల మీ విశ్వాసం ఎంత చిత్తశుద్ధి కలిగి ఉన్నప్పటికీ "ఇటీవలి సంఘటనలు మహమ్మదీయ యువతరాన్ని" కలిచివేశాయి. అలాంటివి కొన్ని సందర్భాల్లో, కొన్ని అనిశ్చితపరిస్థితుల్లో సంయమనపూర్వక ఉపదేశాలనీ, విదేశ శీలమార్గ దర్శకత్వాన్ని దాటి అదుపు తప్పేందుకు వీలుందని మీరు గుర్తించక తప్పడం లేదు.

తూర్పు బెంగాల్ లో అనుసరించే విధానం

తూర్పు బెంగాల్, అస్సాం వ్యవహారాలకు సంబంధించి ఏరకమైన చర్చనీ రేకెత్తించే ఉద్దేశ్యం నాకు లేదు. ఆయినాగానీ మహమ్మదీయ మతస్థులు తమకు ఆపరిచితమైన సూతన పరిస్థితుల్లో సంయమనాన్ని శాంతాన్ని ప్రదర్శించినందుకు ఈ సూతన రాష్ట్ర మహమ్మదీయులకు కృతజ్ఞతలు. ఈ సూతన రాష్ట్రాలకు సంబంధించి చాలా దురభిప్రాయాలు ఏర్పడ్డాయి. అయితే, బెంగాలీయుల భావనల్లో నిష్కపటమైన అన్నింటికీ నా సానుభూతి ఉంది. చైన్రాయి భారత ప్రభుత్వం ఈ సూతన రాష్ట్ర విషయంలో అనుసరించిన విధానం - ఇప్పుడు దీని భవిష్యత్తు శంకా రహితమైందని ఆశిస్తున్నాము. ఆ రాష్ట్రం యొక్క ప్రస్తుత, భవిష్యత్తు జనాభాలకు ఏదీ ఆత్యుత్తమైందో ఆ పరిశీలనను బట్టి, జాతిమత భేదాలు పట్టించువు లేకుండా, సాగిందని ముఖ్యంగా విశ్వసించడానికి ఆడుగుతున్నాను. తూర్పు బెంగాల్, అస్సాం రాష్ట్రాల మహమ్మదీయులు బ్రిటిష్ వాళ్ళ న్యాయబుద్ధిని, ధర్మబద్ధతను తమ విదేయతకు, తమ ప్రయోజనాల పరిరక్షణకు విశ్వసించవచ్చని చెపుతున్నాను.

భారతదేశంలో ఆశాంతి

పెద్దలారా, రాజకీయ వాతావరణం పూర్తిగా మార్పులతో ఉన్న ఈ సమయంలో మీరు నాకు విజ్ఞాపన చేశారు. ఇలాంటిది లేదు అని కొట్టి పారేయడం తెలివితక్కువ. భారతదేశానికి ఆపరిచితమైన ఆశలూ, కోరికలూ గోచరమవుతున్నాయి. మనం వాటినీ ఉపేక్షించలేం - అలా ఉపేక్షించదలచుకోవడం తప్పు - కానీ తే ఈ ఆశాంతి యావత్తూ దేనికి సంబంధించి? దుర్మార్గపు పరిపాలన కింద నలిగిపోయిన లక్షలాది ప్రజ ఆసంతృప్తి చెందడం వల్ల కాదు. ఆ ముక్క గుండె మీద చెయ్యి వేసుకుని ఎవరినైనా సరే అనమని అంటున్నాను.

విద్యేషానికి గురైనవాళ్ళ తిరుగుబాటు వల్ల కాదు.

పాశ్చాత్య విద్య ఫలితం

ఇది విద్యాగంధ వ్యాప్తి వల్ల వచ్చింది. ఇప్పటి కింకా అందులో చాలా తక్కువమంది భాగం పంచుకుంటున్నారు. ఈ విద్యావ్యాప్తికి బ్రిటిష్ వాళ్ళే మొదట బీజావాసన చేశారు. దాని ఫలితాన్ని పెంచి ముందుకు నడిపించాలని బ్రిటిష్ పాలన శాస్త్రజ్ఞుల పాలుపడుతుంది. ఇవాళ మనం పంటను వసూలు చేసుకునేటప్పుడు ఎన్నో కలుపు మొక్కలు పైరులో తగలచున్న మేం విత్తిన పాశ్చాత్య విత్తనాలు భారత ప్రజానీక అవసరాలకు సరిపడక పోవచ్చు. కానీ విద్యాపరమైన ఫలసాయం రాసురాను పృథ్వి చెందుతుంది. దీని పోషణ ప్రసాదించే ఆరోగ్యం మెలకువగల పరిపాలన మీద ఆ ఫలితాల పంపిణీ మీద ఆధారపడుతుంది. "భారత ప్రజలకు ఐరోపీయ ప్రాతినిధ్య సంస్థలు ఆసాంతం అపరిచితమైనవని చెబుతున్నందుకు నన్ను మీరు క్షమించమని అడగక్కర్లేదు. లేదు వాటిని ఇక్కడ ప్రవేశపెడుతున్న సందర్భంలో వాటిని గురించి ఎంతో పరిశీలన, ముందుచూపు, హెచ్చరిక కావాలని అన్నందుకు కూడా మీరు నన్ను క్షమించమని అడగక్కరలేదు. తూర్పుజాతుల మీద వారసత్వ సహజాతుల మధ్య సంప్రదాయాల మధ్య పాశ్చాత్య ప్రపంచ రాజకీయ యంత్రాంగాన్ని యావత్తు ప్రవేశింప చెయ్యడానికి నేను చాలా దూరంలో ఉంటాను. పాశ్చాత్య ఆలోచనా సరళి విప్లవీ, పాశ్చాత్య నాగరికత బోధనలు, బ్రిటిష్ వ్యక్తిత్వ స్వాతంత్ర్యం భారత ప్రజలకు ఎంతో మేలు చెయ్యగలవు. కానీ వాటితోపాటు రాజకీయ పద్ధతులను అంగీకరించే దుర్భరమైన ఒత్తిడి ఉండరాదని మీరన్నమాటను గుర్తిస్తున్నాను.

మహమ్మదీయుల రాజకీయ భవిష్యత్తు

పెద్దలారా, ఇప్పుడు మీ రాజకీయ భవిష్యత్తు విషయంలో మీ స్థానం ఏమిటో నన్న దానికి వస్తాను. అంటే మీరు ఎవరితరపున మాట్లాడుతున్నారో ఆ మహమ్మదీయ మతస్తుల స్థానం విషయం. పరిస్థితుల్ని సవివరంగా పరిశీలించి, ప్రజా వ్యవహారాల పాలనలో మీ మతస్తులకు న్యాయబద్ధంగా ఉండాలైన వాటి గురించి నేను మిమ్మల్ని ఆమూలాగ్రం బోధపరచుకోవడం అసాధ్యమని మీరు గుర్తిస్తారనుకుంటాను. ప్రస్తుతం నేను సాధారణ విషయాలనే ప్రస్తావిస్తాను. మీరు లేవనెత్తిన అంశాలు కమిటీ ముందు ఉన్నాయి. ప్రాతినిధ్య సమస్య పరిశీలనార్థం ఈ కమిటీని ఇటీవల నేను నియమించినన్న విషయం మీకు తెలుసు. మీ విజ్ఞాననను ఆ కమిటీకి పంపించేట్లుగా చూస్తాను. కానీ కమిటీ నివేదికను ఏమాత్రం ప్రభావితం చెయ్యకుండా మీ వ్యాఖ్యలకు సాధారణ రీతిలో సమాధానం చెప్పగలనని ఆశిస్తున్నాను.

ప్రాతినిధ్య సమస్య

మీ విజ్ఞానా సారాంశం, నాకు అర్థమైనంత మేరకు, ఏ ప్రాతినిధ్య వ్యవస్థలోనైనా నాగానీ - అది మునిసిపాలిటీగానీ, జిల్లా బోర్డుగానీ, శాసనసభలోగానీ - ఎన్నికల వ్యవస్థను ప్రవేశపెట్టడమో, పెంచడమో జరిగితే మహమ్మదీయ మతస్తులకు ఒకవర్గంగా ప్రాతినిధ్యం ఉండాలని ఇవాళ ఉన్న పరిస్థితిలో ఎన్నికల సంస్థలకు ఆత్యధిక సందర్భాల్లో మహమ్మదీయ అభ్యర్థులు ఎన్నిక అయ్యే అవకాశం లేదని మీరు అంటున్నారు. ఒకవేళ ఎన్నికే నా అది అధిక సంఖ్యాకవర్గాల అభిప్రాయాలకు ఆతని అభిప్రాయాలు బలి కావడం ఫలితమేనని, ఆ అధిక సంఖ్యాకవర్గాలు తమ మతస్తులకు వ్యతిరేకం అనీ, ఆ ఎన్నికైన వ్యక్తి తమ వర్గాన్ని ఏ విధంగానూ ప్రతిబింబించడనీ మీ అభిప్రాయం. మీ వర్గానికి ఉన్న రాజకీయ ప్రాముఖ్యం దృష్ట్యా సామ్రాజ్యానికి మీరు అందించిన సేవల దృష్ట్యా మీ సంఖ్యాత్మక బలానికి తగ్గ పరిగణన ఉండాలని మీరు న్యాయంగానే కోరుతున్నారు. నేనీ విషయంలో మీతో సంపూర్ణంగా ఏకీభవిస్తున్నాను. దయచేసి నన్ను ఆపార్థం చేసుకోవద్దు. ఏ మార్గాల ద్వారా మతవర్గాల ప్రాతినిధ్యం సాధించాలో సూచించే ప్రయత్నం మేము చెయ్యడం లేదు. భారతదేశంలో ఏ ఎన్నికల ప్రాతినిధ్యం అయినా హైరంగ విఫలం అవుతుందన్న గట్టి అభిప్రాయం నాకు ఏర్పడింది. మీకు అలాంటి అభిప్రాయమే కలుగవచ్చు. ఈ ఉపఖండంలోని జనాభా అనేక మత విశ్వాసవర్గాల్లో ఉంది. వాళ్ళ సాంప్రదాయాలు అనేకం. వీటిని పట్టించుకోకుండా వ్యక్తివర వోటింగ్ హక్కును ఇవ్వాలని ఉద్దేశించే ఏదైనా విఫలం అవుతుంది. ప్రజా ప్రాతినిధ్య సంస్థలంటే భారతదేశంలోని అధిక జనాభాకు తెలిదు. స్వయంపాలన తొలిమెట్లు మునిసిపల్, జిల్లా బోర్డులోనే ఉన్నాయన్న మీ అభిప్రాయంతో నేను ఏకీభవిస్తున్నాను. ఆ దిశలోనే, క్రమేణా ప్రజల్ని రాజకీయంగా విద్యాపంతుల్ని చేసే ప్రయత్నం చెయ్యాలి ఉంది.

హామీ

ఈ లోపున మీకు ఒకటే చెప్పదలచుకున్నాను. నాకు ప్రమేయం ఉన్న ఏ పాలక సంస్థలోనైనా మహమ్మదీయ రాజకీయ హక్కుల్ని ఒక వర్గంగా మీ ప్రయోజనాల్ని పరిరక్షించడం ద్వారా మీరు దీమాగా ఉండచ్చని చెప్పదలచుకున్నాను. ఏలినవారి సామ్రాజ్యంలో అనేక మత విశ్వాసాలు, జాతీయ సాంప్రదాయాలు కలిగిన జనాభా ఉన్నారు. ఈ జనాభా అంతా బ్రిటిష్ పాలన తమ విశ్వాసాలను గౌరవిస్తుందన్న నమ్మకంతో ఉండొచ్చు. బ్రిటిష్ పాలన గర్వపడే విషయం ఇది.

మనత హామీని ప్రభువులారా, పెద్దలారా, ఇంతమంది ప్రముఖ, ప్రాతినిధ్య మహమ్మదీయుల్ని కలుసుకునే అపూర్వ అవకాశాన్ని నాకు కలగజేసినందుకు మీ అందరికీ హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు. ప్రజా వ్యవహారాల పట్ల మీకు ఉన్న ఆసక్తి వల్ల, శక్తి వల్ల మీరు ఎంతో దూరాల నుంచి ఇక్కడికి వచ్చారు. మీ ఆసక్తిని, శక్తిని అభినందిస్తున్నాను. మీ సమ్మతం యాత్ర అవసరార్థం ఇంత తక్కువ వ్యవధిగా ఉన్నందుకు విచారిస్తున్నాను.

అనుబంధం - XIII

ప్రాంతీయ శాసనసభ - దిగువ పద్దు, 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం ప్రకారం కేటాయించిన స్వల్ప

[illegible]

దొంగలూరి జనరల్ ప్లట్ 87 మూలీలకు రికార్డు చేయాలి.
భూ యజమానుల ప్లట్లో 8 ఒకడ పంజాబులో తుమందార్కు ప్రత్యేకంలాటి.
ఓహ్ లాండ్ ప్రాక్టు కలెక్షనును ప్లట్ మత ప్రాజెక్టులకు కేవి.

అనుబంధం - XIV

ప్రాంతీయ శాసనసభ - ఏనువ వధికు - 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం ప్రకారం కేటాయించిన పట్టి

క్రమం	మొత్తం పట్టి	జనతా పట్టి	మరాఠ్ పట్టి	యూ.ఎస్. యూ.ఎస్.	ఇండియన్ క్రైస్తవ పట్టి	శాసన పరిషత్ చివరికాల్సిన పట్టి	గమనికలు చేత చివరికాల్సిన పట్టి
1	2	3	4	5	6	7	8
మద్రాసు	548 తక్కువ కాకుండా 568 ఎక్కువ కాకుండా	35	7	1	3	..	88 తక్కువ కాకుండా 108 ఎక్కువ కాకుండా
బొంబాయి	298 తక్కువ కాకుండా 308 ఎక్కువ కాకుండా	20	5	1	..	..	38 తక్కువ కాకుండా 48 ఎక్కువ కాకుండా
కెనరా	638 తక్కువ కాకుండా 658 క్కువ కాకుండా	10	17	3	..	27	68 తక్కువ కాకుండా 88 ఎక్కువ కాకుండా
యూ.పై.బి. ప్రావిన్స్	588 తక్కువ కాకుండా 608 ఎక్కువ కాకుండా	34	17	1	..	..	68 తక్కువ కాకుండా 88 ఎక్కువ కాకుండా
బీహార్	298 తక్కువ కాకుండా 308 ఎక్కువ కాకుండా	9	4	1	..	12	38 తక్కువ కాకుండా 48 ఎక్కువ కాకుండా
అస్సాం	218 తక్కువ కాకుండా 228 ఎక్కువ కాకుండా	10	6	2	..	..	38 తక్కువ కాకుండా 48 ఎక్కువ కాకుండా

అనుబంధం - XV

బ్రిటిష్ ఇండియా ఫెడరల్ శాసన సభ - దిగువ సభకు భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935 ప్రకారం కేటాయింపు అయిన పీట్లు

క్రమిక	మొత్తం పీట్లు	మొత్తం ఐవర్ల పీట్లు	పెట్రోల్ కులార్ కేటాయించిన ఐవర్ల పీట్లు	పిక్చురింగు పీట్లు	మున్సిపాలిటీ పీట్లు	అంగ్లో ఇండియన్ ఐకు పీట్లు	యూరో- పీయన్ పీట్లు	తాటియ క్రైస్తవులకు పీట్లు	వాణ్య పరిశ్రమలకు పీట్లు	భూస్వాము ఐకు పీట్లు	ప్రాచీనము ప్రాచీనము ఐకు పీట్లు	ప్రస్తుత పీట్లు
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
మొదటి	37	19	4	-	8	1	1	2	2	1	1	2
రెండవ	30	13	2	-	6	1	1	1	3	1	2	2
మూడవ	37	10	3	-	17	1	1	1	3	1	2	1
చివరి	37	19	3	-	12	1	1	1	-	1	1	1
మొత్తం	30	6	1	6	14	-	1	1	1	-	1	1
మొత్తం	30	16	2	-	9	1	1	-	1	1	1	-
మొత్తం	15	-	2	-	3	-	-	-	-	1	1	1
మొత్తం	10	4	1	-	3	-	1	1	-	-	1	-
మొత్తం	5	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
మొత్తం	5	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
మొత్తం	5	1	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-
మొత్తం	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
మొత్తం	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
మొత్తం	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
మొత్తం	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
మొత్తం	4	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-
మొత్తం	250	105	19	6	82	4	8	8	11	7	10	9

అనుబంధం - XVI

బ్రిటిష్ ఇండియా ఫెడరల్ శాసన సభ - ఎగువ సభకు భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935
ప్రకారం కేటాయించిన పట్టు

ప్రావిన్స్ లేదా మతము	మొత్తం పట్టు	జనరల్ పట్టు	పెడ్యూల్డ్ కులాలకు పట్టు	పక్కకు పట్టు	ముస్లింలకు పట్టు	క్రైస్తవులకు పట్టు
1	2	3	5	6	7	8
మద్రాస్	20	14	1	..	4	1
బొంబాయి	16	10	1	..	4	1
బెంగాల్	20	8	1	..	10	1
యునైటెడ్ ప్రావిన్స్	20	11	1	..	7	1
పంజాబ్	16	3	..	4	8	1
ఓరిసా	16	10	1	..	4	1
హైదరాబాద్ ప్రావిన్స్ లెవర్	8	6	1	..	1	..
అస్సామ్	6	3	..	..	2	..
నాగపూర్ ప్రావిన్స్	5	1	..	..	4	..
ఒరిస్సా	5	4	..	..	1	..
సిండ్	5	2	..	..	3	..
బ్రిటిష్ రెజిడెన్సీస్	1	..	..	..	1	..
దీక్షి	1	1	..	..	..	..
ఆర్మీర్ మెయిన్	1	1	..	..	..	..
కాశ్మీర్	1	1	..	..	..	..
అంగ్లో-ఇండియన్స్	1	..	..	..	..	..
యూరోపియన్స్	7	..	..	..	..	..
ఇండియన్ క్రిస్టియన్స్	2	..	..	..	..	..
మొత్తం	150	75	6	4	49	6

అనుబంధం - XVII

భారత రాష్ట్రాలు - ఫెడరల్ శాసనసభ - దిగువసభ - ఎగువసభలకు భారత -
ప్రభుత్వ చట్టం 1935, ప్రకారం కేటాయించిన పీఠ్య

రాష్ట్రాలు - రాష్ట్ర నిమూనాయాలు	కాన్ఫెడరల్ స్టేట్స్ పీఠ్య సంఖ్య	రాష్ట్రాలు - రాష్ట్ర నిమూనాయాలు పీఠ్య సంఖ్య	ఫెడరల్ అసెంబ్లీలో పీఠ్య సంఖ్య	జనాభా
1	2	3	4	5
దీవిజన్ I		దీవిజన్ I		
హైదరాబాదు	5	హైదరాబాదు	16	14,436,142
దీవిజన్ II		దీవిజన్ II		
మైసూరు	3	మైసూరు	7	6,557,302
దీవిజన్ III		దీవిజన్ III		
కాష్మీర్	3	కాష్మీర్	4	3,846,243
దీవిజన్ IV		దీవిజన్ IV		
గ్వాలియర్	3	గ్వాలియర్	4	3,623,070
దీవిజన్ V		దీవిజన్ V		
బరోడా	3	బరోడా	3	2,443,007
దీవిజన్ VI		దీవిజన్ VI		
కాలక్	2	కాలక్	1	342,101
దీవిజన్ VII		దీవిజన్ VII		
పట్నా	1	పట్నా	"	109,808
దీవిజన్ VIII		దీవిజన్ VIII		
1. రామ్ పూర్	1	1. రామ్ పూర్	1	465,225
2. బెనారస్	1	2. బెనారస్	1	391,272
దీవిజన్ IX		దీవిజన్ IX		
1. బ్రాహ్మోర్	2	1. బ్రాహ్మోర్	5	5,095,973
2. కొచ్చిన్	2	2. కొచ్చిన్	1	1,205,016
3. పుదుకోట్టాయ అనగావచ్చి సాన్మూర్ }	1	3. పుదుకోట్టాయ అనగావచ్చి సాన్మూర్ }	1	400,694 39,218 13,583
దీవిజన్ X		దీవిజన్ X		
1. ఉదయపూర్	2	1. ఉదయపూర్	2	1,566,910
2. కైపూర్	2	2. కైపూర్	3	2,631,775
3. కోడపూర్	2	3. కోడపూర్	2	2,125,982
4. బీకనర్	2	4. బీకనర్	1	936,218
5. అల్వార్	1	5. అల్వార్	1	749,751
6. కోశ	1	6. కోశ	1	685,804
7. భరత్ పూర్	1	7. భరత్ పూర్	1	486,954
8. లోక్	1	8. లోక్	1	317,360
9. డోర్ పూర్	1	9. డోర్ పూర్ }		254,986
10. కరోలి	1	కరోలి }	1	140,525

11. బుద్ధి	1	10. బుద్ధి	1	216,722
12. శిరోహ	1	శిరోహ		216,528
13. దుగ్రాహర్	1	11. దుగ్రాహర్	1	227,544
14. బద్ధహ	1	బద్ధహ		260,670
15. ప్రహర్ణ } బహర్ణ	1	12. ప్రహర్ణ } బహర్ణ	1	76,539
16. బహర్ణ } కపర్ణ	1	13. బహర్ణ } కపర్ణ	1	107,890
				76,255
				85,744
డివిజన్ XI		డివిజన్ XI		
1. ఇన్డోర్	2	1. ఇన్డోర్	2	1,825,089
2. టోహర్	2	2. టోహర్	1	729,955
3. రేహ	2	3. రేహ	2	1,587,455
4. దాల్హ	1	4. దాల్హ	1	158,834
5. ఓర్	1	4. ఓర్	1	314,661
6. టార్	1	5. టార్		243,430
దిహ్ (సివియర్)		దిహ్ (సివియర్)	1	243,430
దిహ్ (హానియర్)	1	దిహ్ (హానియర్)		70,513
8. టోహ	1	6. టోహ	1	100,166
టార్		టార్		107,321
9. పహ్		7. పహ్		212,130
పహ్	1	పహ్	1	33,807
బహర్		బహర్		86,896
10. బిహర్		8. బిహర్		115,852
హర్	1	హర్	1	120,351
హర్		హర్		161,287
11. టోహ్		9. టోహ్		19,132
హర్	1	హర్	1	74,589
హర్		హర్		16,071
12. బహర్		10. బహర్		141,110
హర్	1	హర్	1	101,963
హర్		హర్		54,233
13. బహర్		11. బహర్		145,522
హర్	1	హర్	1	35,233
హర్		హర్		28,422
14. బహర్		12. బహర్		134,891
హర్	1	హర్	1	113,873
హర్		హర్		45,583
డివిజన్ XII		డివిజన్ XI		
1. ఇన్	1	1. ఇన్	1	514,30
2. ఇన్	1	2. ఇన్	1	262,660
3. నహర్	1	3. నహర్	1	409,192
4. బహర్	1	4. బహర్	1	500,274
5. బహర్	1	5. బహర్	1	500,274
6. రోహ్	1	6. రోహ్	1	206,114
హర్		హర్		264,179

7. తార్లరా గొండా	1	7. తార్లరా గొండా	1	88,961
8. హర్బందర్	1	8. హర్బందర్	1	205,846
మోర్వ		మోర్వ		115,673
9. రాధమ్మూర్		9. రాధమ్మూర్		113,023
వాన్కేపర్	1	వాన్కేపర్	1	70530
పలాటా		పలాటా		44,259
10. కాంబే		10. కాంబే		624,150
ధర్మమ్మూర్	1	ధర్మమ్మూర్	1	87,701
తాలాపూర్		తాలాపూర్		112,031
12. బందా		12. బందా		52,527
పినిన్	1	పినిన్	1	48,839
బవహర్		బవహర్		22,107
దంతా		దంతా		57,261
13. డరోల్		13. డరోల్		126,196
లిమ్లిడి	1	లిమ్లిడి	1	27,639
వార్హాన్		వార్హాన్		40,008
రాజ్కోట్		రాజ్కోట్		42,602
డివిజన్ XII		డివిజన్ XIII		75,540
1. కొల్హాపూర్	2	1. కొల్హాపూర్	1	967,137
2. పిల్గి	1	2. పిల్గి	1	258,442
పవంత్వాడి		పవంత్వాడి		230,589
3. బండారా	1	3. బండారా	1	110,379
ముర్రోల్		ముర్రోల్		62,832
లోర్		లోర్		141,546
4. జామ్ఖండి	1	4. జామ్ఖండి	1	114,270
మిరాజ్ (పినియర్)		మిరాజ్ (పినియర్)		93,983
మిరాజ్ (జానియర్)		మిరాజ్ (జానియర్)		40,684
కురున్డవాడ్ (పినియర్)		కురున్డవాడ్ (పినియర్)		44,204
కురున్డవాడ్ (జానియర్)		కురున్డవాడ్ (జానియర్)		75,540
5. అకర్కోట్	1	5. అకర్కోట్	1	92,605
పర్జన్		పర్జన్		58,761
జాన్		జాన్		91,099
అఫ్జున్		అఫ్జున్		76,507
రామ్డుర్గ్		రామ్డుర్గ్		35,454
డివిజన్ XIV		డివిజన్ XIV		
1. పటియాలా	2	1. పటియాలా	2	1,625,520
2. భావల్పూర్	2	2. భావల్పూర్	1	984,612
3. కైర్తూర్	1	3. కైర్తూర్	1	227,183
4. కర్నూల్	1	4. కర్నూల్	1	316,767
5. జింద్	1	5. జింద్	1	324,676
6. వారా	1	6. వారా	1	287,574
7. మండి	1	7. తెన్కా-మర్హార్	1	349,573
దిలాన్పూర్		8. మండి	1	207,465
		దిలాన్పూర్		100,994

సుకల్		సుకల్		58,408
8. తెహ్-సుహల్	1	9. పర్మూల్	1	148,568
పర్మూల్		చంబా		146,870
చంబా				
9. పరీక్షోట్	1	10. పరీక్షోట్	1	164,568
మలేక్షోట్		మలేక్షోట్		83,072
లోహరా		లోహరా		23,338
డవిజన్ XV		డవిజన్ XV		
1. కూన్ బీహర్	1	1. కూన్ బీహర్	1	590,886
2. గ్రెపురా	1	2. గ్రెపురా	1	382,450
మజ్హూర్		3. మజ్హూర్	1	445,606
డవిజన్ XVI		డవిజన్ XVI		
1. మయూర్థంత్	1	1. మయూర్థంత్	1	889,603
హివాపూర్		2. హివాపూర్	1	445,606
2. హివా	1	3. హివా	1	566,924
కళాందీ		4. కళాందీ	1	513,716
3. కాన్కెజర్	1	5. కాన్కెజర్	1	460,609
రెన్ కెనాల్		6. గంగ్ పాల్	1	346,674
నయాగర్		7. లస్తర్	1	524,721
లాల్ పర్		8. పర్గంజా	1	501,939
పీట్గిరి				
4. గంగాపూర్	1	9. రెన్ కెనాల్	3	284,326
బాందా		నయాగర్		142,406
పిరట్ కెరా		పిరట్ కెరా		143,525
బాద్		బాద్		135,245
లోహర్		తేర్పర్		69,702
5. లస్తర్	1	లోహర్		80,185
పర్గంజా		పీట్గిరి		68,594
రాయ్ పుర్		బామ్సా		151,047
సంద్ గాన్				
6. కైర్మిర్	1	10. కైర్మిర్	3	277,569
ఝాపూర్		కైర్మిర్		157,400
కంకర్		జాన్ పూర్		193,698
కోరియా		కంకర్		136,101
పరన్ పుర్		పరన్ పుర్		123,967
		కోరియా		90,886
		సంద్ గాన్		182,380
డవిజన్		డవిజన్		
పై న చెప్పిన డవిజన్లలోకి రాని		పూన చెప్పిన డవిజన్లలోకి రాని		
రాష్ట్రాలు - ఈ పెద్దూర్లు 12 వ		రాష్ట్రాలు - ఈ పెద్దూర్లు 12 వ		
భాగంలో వివరించబడ్డాయి.		భాగంలో వివరించబడ్డాయి.		
ఈ పట్టికలోని రాష్ట్రాల మొత్తం జనాభా				78,996,344

అనుబంధం - XVIII

చక్రవర్తి ప్రభుత్వం ఇచ్చిన కమ్యూనల్ అవార్డు - 1932.

1. రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ రెండవ సమావేశం ముగిశాక చక్రవర్తి వారి ప్రభుత్వం తరపున ప్రధానమంత్రి డిసెంబర్ 1వ తేదీన ఒక ప్రకటన చేసారు. ఆ ప్రకటనను పార్లమెంటు ఉభయసభలు ఆమోదించాయి. ఆ ప్రకటనలో ఒక విషయం స్పష్టపడింది. కాన్ఫరెన్స్ మత సమస్యను పరిష్కరించడంలో విఫలమైంది, ఆ సమస్యల విషయమై భారతదేశంలోని మతవర్గాలు అన్ని పక్షాలకీ ఆమోదయోగ్యమైన ఒప్పందానికి రాలేకపోతే ఆ కారణంగా భారత రాజ్యాంగ పురోగతి విపరీతం కాకూడదని ప్రభుత్వం వారు తీర్మానించుకున్నారు. ఏదో తాత్కాలిక పథకాన్ని రూపొందించి, తామే దాన్ని అమలు పరిచి ఈ ఆటంకాన్ని తొలగించాలన్న తీర్మానంలో ఉన్నారు.

2. వివిధ మతవర్గాలు ఒక ఒప్పందానికి రాలేకపోవడంవల్ల నూతన రాజ్యాంగ నిర్మాణ పథకాలు పురోగతి కుంటుపడిందని తెలిపాక, మార్చి 19వ తేదీన ప్రభుత్వం కష్టభూయిష్టమైన వివాదాత్మక సమస్యల గురించి తీవ్రంగా పునఃపరిశీలన జరుపుతున్నట్లు ప్రకటించింది. నూతన రాజ్యాంగంలో అల్ప సంఖ్యక వర్గాల స్థానం ఎలా ఉండాలన్న సమస్యల్లో కనీసం కొన్నింటినైనా పరిష్కరించకుండా రాజ్యాంగ నిర్మాణంలో పురోగతి వుండదన్న విషయం ప్రభుత్వం గుర్తించింది.

3. భారత రాజ్యాంగ నిర్మాణానికి సంబంధించిన ప్రతిపాదనలో ఈ కింద ఇచ్చిన ప్రణాళిక అమలు జరిపేందుకు తగిన నిబంధనలను చేరుస్తారని తదనుగుణంగా ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. ఈ రాజ్యాంగ ప్రణాళికని త్వరలో పార్లమెంటుకీ సమర్పిస్తారు. రాష్ట్రీయ శాసనసభల్లో బ్రిటిష్ ఇండియన్ కమ్యూనిటీ ప్రాతినిధ్యానికి చెందిన ఏర్పాట్లు మేరకే ఈ ప్రణాళిక పరిధిని ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా పరిమితం చెయ్యడం జరిగింది. కేంద్రంలోని శాసనసభలకు ప్రాతినిధ్యం ఎలా ఉండాలన్న పరిశీలన కింద 20వ పేరాగ్రాఫ్ లో ఇచ్చిన కారణంగా వాయిదా వేశారు. ఈ ప్రణాళిక పరిధిని పరిమితం చెయ్యాలని తీర్మానించారు. అంటే అర్థం, అల్ప వర్గాలకు ఎంతో ప్రాముఖ్యం వున్న అనేక సమస్యల్ని రాజ్యాంగ నిర్మాణం విషయంలో పరిష్కరించాల్సిన అవసరం పడుతుందన్న గుర్తింపు లేకపోవడం కాదు. కానీ ప్రాతినిధ్యం నిష్పత్తి, విధానం లాంటి సమకాలిక సమస్య గురించి ఒకసారి అంటూ ప్రకటన జరిగితే, ఆ వర్గాలు తమకీ తామే ఇతర మత సమస్యల విషయంలో వివాద పరిష్కారానికి చేరగలవన్న ఆశతో అలా వాయిదా చెయ్యడం జరిగింది. మరి ఈ సమస్యల్ని అవసరమైన తీరులో ఇంకా పరిశీలించలేదు.

4. ప్రభుత్వం ఒక విషయాన్ని స్పష్టం చెయ్యదలచుకుంది. ప్రభుత్వ నిర్ణయాన్ని పునఃపరిశీలించే దృష్టితో ప్రారంభించే ఏ చర్యలలోనూ తాను భాగస్వామిగా ఉండదు.

సంబంధిత పక్షాలన్ని బలపరచకుండా, దీన్ని సవరించాలన్న ఉద్దేశ్యంతో సమర్పించే ఏ విజ్ఞాపననైనా గానీ ప్రభుత్వం పరిశీలించలేదు. కాని అందరూ అంగీకరించే ఒప్పందం గనుక సంతోషంగా ఏర్పడేటట్లుంటే ప్రభుత్వం ఏ ఆటంకాల్ని ఉంచదు. అంతేత, కొత్త భారత ప్రభుత్వ చట్టం ఆమోదం పొందే ముందు, సంబంధిత మతపక్షాలు, ఆదరణ యోగ్యమైన మార్గాంతర పథకం విషయంలో అంగీకారానికి వస్తే, ఆ పథకాన్నే ఇక్కడ సూచించిన నియమావళికి వదులుగా పరిశీలించమని పార్లమెంటుకి సిఫార్సు చెయ్యడానికి ప్రభుత్వం సంసిద్ధంగా ఉంది. ఆ పథకం ఏ ఒక్క గవర్నర్ రాష్ట్రానికి చెందింది కానీ, అనేక రాష్ట్రాలకు చెందేదీ కావచ్చు, లేదా యూపిల్ భారతానికి చెందిందీ కావచ్చు.

5. గవర్నర్ రాష్ట్రం శాసనమండలుల్లోని సీట్లని, లేదా ఎగువనభ ఉండే సందర్భంలో దిగువనభలోని సీట్లను ఈ కింద ఇచ్చిన అనుబంధ పట్టికలో కేటాయించి చూపడం జరిగింది.

6. మహమ్మదీయ, ఐరోపీయ, సిక్కు, నియోజకవర్గాల సీట్లకు జరిగే ఎన్నిక మొత్తం రాష్ట్రం అంతటికీ వాళ్ళ మధ్య ఉన్న ప్రత్యేక సందర్భాల్లో "వెనకబడ్డవి" అని మినహాయించిన ఆయా ప్రాంతాలు కాకూడదు.

ఈ ఎన్నిక ఏర్పాటును పునః పరిశీలించే అధికారం నిమిత్తం రాజ్యాంగంలోనే వీలు కల్పించడం జరుగుతుంది. (కింద చూపించిన ఇతర ఏర్పాట్లు విషయానికి సంబంధించి ఇలాగే ఉంటుంది) ఇది వదేళ్ళ తర్వాత, సంబంధిత మతవర్గాల అనుమతితో, అలాంటి అనుమతి పొందడానికి తగ్గ మార్గాల్ని రూపొందిస్తారు.

7. మహమ్మదీయ, సిక్కు, భారత క్రిస్టియన్ (కింది 10వ పేరా చూడండి) ఆంగ్లో-ఇండియన్ (కింది 11వ పేరా చూడండి) లేదా ఐరోపీయ నియోజక వర్గంలో ఓటర్లు కాని అర్హతగల ఓటర్లందరూ సాధారణంగా నియోజకవర్గంలో ఓటు చెయ్యడానికి అర్హులు.

8. బొంబాయిలోని కొన్ని ఎంపిక చేసిన బహు సభ్య సాధారణ నియోజకవర్గాల్లో ఏడు సీట్లను మరాఠా వాళ్ళకు కేటాయిస్తారు.

9. ఓటు అర్హత ఉన్న "దళిత వర్గాలు" సభ్యులు సాధారణ నియోజక వర్గాల్లో ఓటు వేస్తారు. ఈ మార్గాల ద్వారా, ఈ వర్గాలవాళ్ళు కొంతకాలం దాకా శాసనసభల్లో తగినంత ప్రాతినిధ్యం పొందే అవకాశం ఉండదు, ఈ కారణంగా కింద చూపించిన పట్టికలో విధంగా, కొన్ని ప్రత్యేక సీట్లను వాళ్ళకు కేటాయించడం జరుగుతుంది. ఈ సీట్లను ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల నుంచి జరిగే ఎన్నిక ద్వారా భర్తీ చేస్తారు. ఆ నియోజకవర్గాల్లో "దళిత వర్గాల"లో ఎన్నికల రీత్యా అర్హత కలవాళ్ళే ఓటు వేస్తారు. అలాంటి ప్రత్యేక నియోజకవర్గంలో

ఓటు చేసే యే వ్యక్తికి అయినా, పైన చెప్పినట్లు, సాధారణ నియోజకవర్గంలో కూడా ఓటు చేసే హక్కు ఉంటుంది. ఈ నియోజకవర్గాల్ని ఎంపిక చేసిన ప్రాంతాల్లోనే ఏర్పాటు చేసే ఉద్దేశ్యం ఉంది, అంటే ఎక్కడ దళిత వర్గాలు సంఖ్య రీత్యా ఎక్కువ ఉంటాయో అక్కడ. అదీకాక, మద్రాసులో తప్పించి, అవి మొత్తం రాష్ట్రాల్లోని ప్రాంతమంతా ఉండవు.

బెంగాల్‌లో, కొన్ని సాధారణ నియోజకవర్గాల్లో ఓటర్లలో అధిక సంఖ్యాకులు దళిత వర్గాలవాళ్ళుగానే ఉండే అవకాశం కన్పిస్తోంది. తదనుగుణంగా, మరింత విచారణ జరగకుండా, ఆ రాష్ట్రంలో ప్రత్యేక దళితవర్గాల నియోజకవర్గం నుంచి ఎన్నిక కావలసిన సభ్యుల సంఖ్యను నిర్ణయించడం లేదు. బెంగాల్ శాసనసభలో కనీసం 10కి తగ్గకుండా పట్లను దళితవర్గాలు పొందాలని ఉద్దేశించారు.

ప్రత్యేక దళితవర్గ నియోజకవర్గాల్లో ఓటు చేసే ఓటర్ల గురించిన కచ్చితమైన నిర్వచనం (ఎన్నికల రీత్యా అర్హత పొందితే) ప్రతి రాష్ట్రంలోనూ ఏమిటైందీ ఇదమిద్దంగా నిర్ణయం కాలేదు. ఓటింగ్ కమిటీ నివేదిక ప్రతిపాదించే సామాన్య సూత్రాల మీద అది ఒక నియమంగా ఆధారపడుతుంది. ఉత్తర భారతంలోని కొన్ని రాష్ట్రాల్లో ఏమైనా కొన్ని సవరణలు అవసరం కావచ్చు. అశ్చుత్యత అన్న సాధారణ కొలమానం ఆ రాష్ట్రాల్లోని ప్రత్యేక పరిస్థితులను కొన్ని సందర్భాల్లో అయితే, అతని నిర్వచనంగా తేలవచ్చు. ఈ ప్రత్యేక దళిత నియోజకవర్గాలు ఒక కాల పరిమితికి మించి అవసరమై ఉండొచ్చని ప్రభుత్వం వారు భావించడం లేదు. ఇవి ఇరవై సంవత్సరాల తర్వాత ముగిసిపోయేట్లుగా రాజ్యాంగంలో నిర్దేశించాలని ప్రభుత్వం ఉద్దేశ్యం. అది కూడా రిపేర్‌లో సూచించిన ఎన్నకల సవరణ సాధారణ అధికారుల కింద అంతకు ముందే రద్దయిపోయినట్లయితే.

10. భారత క్రిస్టియన్‌లకు కేటాయించిన పట్ల ప్రత్యేక కమ్యూనల్ ఎలక్షరేట్ల ఓటర్లు చేసే ఓట్ల ద్వారా జరుగుతాయి. యావత్ రాష్ట్రానికి వర్తించే ఇండియన్ క్రిస్టియన్ నియోజకవర్గాల ఏర్పాటుకు ఒక్క మద్రాసులో తప్ప ఆచరణలో ఇబ్బంది ఉన్నందువల్ల ఆటంకం రావచ్చన్నది దాదాపు ఖాయం. ఆ రకంగా భారతదేశంలో ప్రత్యేక క్రిస్టియన్ నియోజకవర్గాల్ని ఒకటి, రెండు ఎంపిక చేసిన ప్రాంతాల్లోనే రాష్ట్రంలో ఏర్పాటు చెయ్యాలి రావచ్చు. ఈ ప్రాంతాల్లోని ఇండియన్ క్రిస్టియన్ ఓటర్లు సాధారణ నియోజకవర్గాల్లో ఓటు చెయ్యరు. ఈ ప్రాంతాల బయట ఉన్న ఇండియన్ క్రిస్టియన్ ఓటర్లు సాధారణ నియోజకవర్గాల్లో ఓటు చేస్తారు. ఒరిస్సాలోనూ, బీహార్‌లోనూ ప్రత్యేక ఏర్పాట్లు అవసరం కావచ్చు. ఆ తావుల్లో ఇండియన్ క్రిస్టియన్ మతస్తులు గణనీయమైన సంఖ్యలో ఆదిమతెగల్లో ఉన్నారు.

11. ఆంగ్లో - ఇండియన్లకు కేటాయించిన పట్లకు ప్రత్యేక కమ్యూనల్ ఎలక్షరేట్లలో ఓటింగ్ చేసే ఓటర్ల ద్వారా జరుగుతుంది. ప్రస్తుతం ఉద్దేశించింది ఏమిటంటే ప్రతి

రాష్ట్రంలోనూ ఆంగ్లో - ఇండియన్ నియోజకవర్గాలు మొత్తం ప్రాంతాల్ని కలుపుకుని ఉంటాయి - ఇది కూడా ఆచరణలో తల ఎత్తే ఇబ్బందుల్ని విచారించడం పథకులకి లోబడే - పోస్టల్ బాలెట్ ని ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా మొత్తం ప్రాంతాల్ని కలుపుకోవడం జరుగుతుంది. అయితే ఈ విషయమై తుది నిర్ణయం తీసుకోలేదు.

12. వెనకబడిన ప్రాంతాల నుంచి ఎన్నిక కావలసిన ప్రతినిధులకు కేటాయించిన సీట్లు తాత్కాలికం అనే పరిగణించాలి, అలాంటి ప్రాంతాలకి సంబంధించి రాజ్యాంగ ఏర్పాట్లు ఏం ఉండాలో తుది నిర్ణయాన్ని ఇంకా తీసుకోవాల్సి ఉంది.

13. మాతన శాసనసభల్లో కనీసం కొంతమందైనా మహిళా సభ్యులుండాలన్న విషయానికి ప్రభుత్వం వారు గొప్ప ప్రాముఖ్యం ఇస్తున్నారు. ప్రారంభంలో, ప్రత్యేకం మహిళలకు కొన్ని సీట్లను ఏర్పాటు కెయ్యడం ద్వారా తప్ప ఈ లక్ష్యం సాధించడం జరగదు. అదీ కాకుండా ఒక మతవర్గం నుంచే మహిళా సభ్యుల్ని అనమతాకంగా తీసుకోకూడదు. అదీ ముఖ్యమనే ప్రభుత్వం వారు భావిస్తున్నారు. ఈ ఆవాంతరం లేకుండా, తాము అనుసరించదలచు కున్న ప్రాతినిధ్య పథకంలో మిగిలిన దాంతో తూగుతూ ఉండే పద్ధతి ఏమిటో వారికి అందుబాట్లోకి రాలేదు. ఎలక్టరేట్స్ ను ఒక్క మతవర్గానికీ ఒక ప్రత్యేక మహిళాస్థానాన్ని ఓటర్లకు పరిమితం కెయ్యడం తప్ప, ఈ ప్రత్యేక మహిళా స్థానాన్ని, పట్టికలో చూపించినట్లుగా, వివిధ మతవర్గాల మధ్య తదనుగుణంగా నిర్దిష్టంగా విభజించడం ద్వారా జరిగింది. ఈ ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల్లో నియోగించాల్సిన కచ్చితమైన ఎన్నిక యంత్రాంగం ఎలా ఉండాల్సిందీ ఇంకా పరిశీలనలో ఉంది.

14. "కార్మికుల"కు కేటాయించిన స్థానాల్ని మతపక్షేతర నియోజకవర్గాల నుంచి భర్తీ చేస్తారు. వీటికి సంబంధించి ఎన్నికల యంత్రాంగం కూడా నిర్ణయించాల్సి ఉంది. అనేక రాష్ట్రాల్లో కార్మిక నియోజకవర్గాలు కొంత భాగం ట్రేడ్ యూనియన్స్, కొంతభాగం ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు ఎన్నికల సీఫార్పు మేరకు ఇవి ఉంటాయి.

15. వాణిజ్యానికి, పరిశ్రమకూ కేటాయించిన ప్రత్యేక సీట్లు, మైనింగ్ కూ, ప్లాంటింగ్ కూ కేటాయించిన ప్రత్యేక సీట్లు ఛాంబర్ ఆఫ్ కామర్సు, ఇంకా అనేక సంస్థల ఎన్నికల ద్వారా భర్తీ అవుతాయి. ఈ సీట్లకు సంబంధించిన ఎన్నిక ఏర్పాట్లు ఇంకా పరిశీలించాల్సి ఉంది.

16. భూస్వాములకు కేటాయించిన ప్రత్యేక సీట్లకు ప్రత్యేక భూస్వాముల నియోజకవర్గాల ద్వారా ఎన్నికలు జరుగుతాయి.

17. యూనివర్సిటీ సీట్లకు వినియోగించిన పద్ధతి ఇంకా పరిశీలనలో ఉంది.

* ఒక మినహాయింపుతో, చూడండి, వోల్ (2) అనుబంధం 26లోని పట్టిక.

18. గణనీయమైన వివరణల్లోకి పోకుండా తప్పించుకునేట్లు ఈ స్థానిక శాసనసభల ప్రాతినిధ్య సమస్యలను నిర్ణయించటం ప్రభుత్వం వారికి అసాధ్యంగా కనిపించింది. అయితే నియోజకవర్గాల నిర్ణయం ఉంది. భారతదేశంలో ఈ కర్తవ్యాన్ని ఎంత త్వరగా వీలైతే అంత త్వరగా చేపట్టాలని ప్రభుత్వ ఉద్దేశం.

కొన్ని సందర్భాల్లో నియోజకవర్గాల ఏర్పాట్లు, ఇప్పుడిచ్చిన సీట్ల సంఖ్యకు కొద్ది మార్పులతో మెరుగు పరచుకోవచ్చు. అలాంటి చిన్నా చిత్తకా మార్పుల్ని చేసే అధికారం ప్రభుత్వానికి ఉంది. అయితే మతపరమైన మధ్య ప్రధానంగా ఉన్న తూకాన్ని ఇది ప్రస్తుతం మార్చదు. అయితే బెంగాల్, పంజాబ్ ల విషయంలో అలాంటి మార్పులేమీ జరగవు.

19. రాజ్యాంగపరమైన చర్యలో ఇంతవరకూ, రాష్ట్రాల్లో రెండవసభల ఏర్పాటు సమస్య గురించి, ఒక రకంగా దృష్టి పెట్టడం జరగలేదు. ఏ రాష్ట్రానికి రెండవ సభ అవసరం, అని తేల్చే లేదా వాటి ఏర్పాటు గురించిన పథకం తయారు చేసే ముందు ఇంకా పరిశీలన అవసరం.

దిగువ సభల ఏర్పాటు పరితంగా వచ్చే కమిటీల మధ్య సమతూకం ప్రధానంగా ఏమీ భంగపడని రీతిలోనే ఒక రాష్ట్రంలో ఎగువసభ ఏర్పాటు ఉండాలని ప్రభుత్వం భావిస్తుంది.

20. కేంద్రంలో శాసనసభ పరిమాణం, నిర్మాణం ఎలా ఉండాలన్న సమస్య గురించి ప్రస్తుతం చర్చించే ప్రతిపాదన ప్రభుత్వం దగ్గరలేదు. ఏమంటే ఇతర సమస్యలతో బాటు ప్రాతినిధ్యం సమస్య కూడా దీంటే ఉంది. దాన్ని ఇంకా పరిశీలించాల్సి ఉంది. అయితే, ఇది ఎలా ఏర్పాటువ్వాలన్న విషయాన్ని పరిశీలించేటప్పుడు, అందులో అన్నివర్గాలకూ తగినంత ప్రాతినిధ్యం ఉండే అంశాన్ని పరిగణిస్తారు.

21. సిండ్స్ ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా ఏర్పాటు చెయ్యాలని సూత్రరీత్యా ప్రభుత్వం అంగీకరించింది, అందుకు తగ్గ నిధులు సమకూరే సంతృప్తికర మార్గం దొరికితే అయితే ఇందులో చిక్కుకున్న ఆర్థిక సమస్యల్ని కేంద్ర ఆర్థిక సమస్యలతోబాటు పరిశీలించాల్సి ఉంది. ఆ కారణంగా, ప్రస్తుతదశలో ఇప్పుడున్న బొంబాయి రాష్ట్రానికి, సిండ్కి ప్రత్యేక శాసనసభలుండాలన్న పథకాలకు తోడుగా జత చెయ్యడం మంచిదని ప్రభుత్వం భావిస్తోంది.

22. ఒరిస్సా, బీహార్ రాష్ట్రాల విషయంలో ఇచ్చిన అంకెలు ఇప్పుడున్న రాష్ట్రాలవి. విడిగా ఒరిస్సా రాష్ట్రాన్ని ఏర్పాటు చేసే విషయం కూడా పరిశీలనలో ఉంది.

23. బీహార్ తో సహా కేంద్ర రాష్ట్రాల శాసనసభలకు సంబంధించిన అంకెల్ని పట్టికలో చేర్చినంత మాత్రాన బీహార్ భవిష్యత్తు రాజ్యాంగస్థానం విషయంలో ఒక నిర్ణయం జరిగినట్లు కాదు.

లండన్, ఆగస్ట్ 4, 1932.

అనుబంధం - XVIII

ప్రాంతీయ శాసనసభలో కేటాయింపు అయిన సీట్లు (దిగువసభలో మూత్రం)

ప్రావిన్స్	జనరల్ అథానైజ్డ్ శరణులు	వెనుక బీచ్ ప్రాంతం ప్రతినిధులు	సీట్లు	మహిళా దీనిలు	తాత్కాలిక అంగీకారం ప్రతినిధులు	యూరో పియన్స్ ప్రతినిధులు	మినిస్టర్ అంగీకారం ప్రతినిధులు	విద్యార్థులు ప్రతినిధులు	విద్యార్థులు ప్రతినిధులు			
మద్రాసు	134 (60వ ప్రాంతం)	18	1	0	29 (1 ప్రాంతం)	9 (1 ప్రాంతం)	2	3	6	1	6	215
బొంబాయి (సింధ్ ప్రాంతం)	97 (బి) (60వ ప్రాంతం)	10	1	0	63 (1 ప్రాంతం)	3	2	4	8	3	1	8
బెంగాల్	80 (సి) (40వ ప్రాంతం)	(సి)	0	0	119 (2 ప్రాంతం)	2 (1 ప్రాంతం)	4	11	19	5	2	8
యూనైటెడ్ ప్రావిన్స్	182 (40వ ప్రాంతం)	12	0	0	66 (2 ప్రాంతం)	2 (1 ప్రాంతం)	1	2	3	5	1	3
పంజాబ్	43 (1 ప్రాంతం)	0	0	32 (1 ప్రాంతం)	80 (2 ప్రాంతం)	2 (1 ప్రాంతం)	1	1	1	5 (డి)	1	3
హింద్, బిహార్	99 (30వ ప్రాంతం)	7	8	0	42 (1 ప్రాంతం)	2 (1 ప్రాంతం)	1	2	4	4	1	4
పెంజాబ్ ప్రావిన్స్ (హింద్)	77 (30వ ప్రాంతం)	10	1	0	14 (1 ప్రాంతం)	0	1	1	2	2	1	2
చిత్తూరు	44 (సి) (1 ప్రాంతం)	4		0	34	1	0	1	11		0	4
కాయస్థ వసూర్ ప్రావిన్స్	9 (1 ప్రాంతం)	0	0	2	36	0	0	0	0	2	0	0
బొంబాయి (సింధ్) శరణులు	109 (బి) (60వ ప్రాంతం)	10	1	0	30 (1 ప్రాంతం)	3 (1 ప్రాంతం)	2	3	7	2	1	7
హింద్	19 (1 ప్రాంతం)	0	0	0	34 (1 ప్రాంతం)	0	0	2	2	2	0	1

అ) ఈ సీట్లకు ఎన్నికలు జరిగే కార్యవర్గాల నిర్మాణం, చాలా సందర్భాల్లో యూరోపియన్ ప్రాముఖ్యతే పున్నా భారతీయ ప్రాముఖ్యతే పున్నా విబంధనల రీత్యా నిశ్చితం కాదు. ఎంతమంది యూరోపియన్లు, ఎంతమంది భారతీయులు పుంటారో ప్రతి ప్రావిన్స్‌లోనూ కచ్చితమైన సంఖ్యను తేల్చి చెప్పలేము. అయినా మొదట్లో ఈ సంఖ్య ఎలా ఉంటుందో ఇంచుమించుగా చెప్పవచ్చు. అవి : మద్రాసు - 4 యూరోపియన్లు, 2 భారతీయులు; బొంబాయి (సింధ్ తో కలిపి) - 6 యూరోపియన్లు, 3 భారతీయులు; బెంగాల్ - 14 మంది యూరోపియన్లు, 5 భారతీయులు; యునైటెడ్ ప్రావిన్స్ - 2 యూరోపియన్లు, 1 భారతీయుడు; పంజాబ్ - 1 భారతీయుడు; బీహార్ మరియు ఒరిస్సా - 2 యూరోపియన్లు, 2 భారతీయులు; సెంట్రల్ ప్రావిన్స్ (బీహార్ తో కలిపి) - 1 యూరోపియన్, 1 భారతీయుడు; అస్సామ్ - 8 యూరోపియన్లు, 3 భారతీయులు; బొంబాయి (సింధ్ లేకుండా) - 4 యూరోపియన్లు, 3 భారతీయులు; సింధ్ - 1 యూరోపియన్, 1 భారతీయుడు.

ఆ) మరాఠాకు 7 సీట్లు రిజర్వు చేయబడ్డాయి.

ఇ) పేరా 9లో వివరించినట్లుగా - బెంగాల్‌లో ప్రత్యేక అణచివేయబడ్డ తరగతిలో సంఖ్య - 10కి మించకూడదనడం - ఇంకా నిశ్చయించబడలేదు. జనరల్ సీట్ల సంఖ్య 80 (ఇవి ప్రత్యేక అణచబడ్డ తరగతి సీట్ల సంఖ్యను మినహాయిస్తే).

ఈ) ఈ సీట్లలో ఒకటి జమీందారు, ఏడు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు, సంయుక్త ఎలెక్టోరేట్స్ నుంచి 4 భూస్వాముల కేటాయింపు సీట్లు భర్తీ చేయటం జరుగుతుంది. ఎలెక్టోరేట్ వంటి ప్రకారం చూస్తే సభ్యులు ఒక హిందువు, ఒక సిక్కు, ఇద్దరు మహమ్మదీయులుండే అవకాశం ఉంది.

ఉ) మతరహిత నియోజకవర్గం షిల్లాంగ్ నుంచి స్త్రీల కేటాయింపు సీటు భర్తీ చేయబడుతుంది.

అనుబంధం - XIX

అనుబంధ కమ్యూనల్ అవార్డు*

"ఇక కేంద్రంలో మతవర్గాల ప్రాతినిధ్యం సమస్య ఉంది, ముఖ్యంగా ముస్లిం మతవర్గాల ప్రాతినిధ్యం. అక్కడ, పెడరల్ కేంద్రంలో ముస్లిం జనాభాకు 33.5 శాతం

* కేంద్ర ప్రభుత్వంలో 33.5 శాతం ప్రాతినిధ్యం ఉండాలన్న ముస్లిం అభ్యర్థన గురించి ప్రభుత్వం ఇచ్చిన కమ్యూనల్ అవార్డులో (అనుబంధం 28) ఏ నిర్ణయం లేదు. ఈ అభ్యర్థన విషయమై మూడవ రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్‌లో ప్రకటన చేస్తూ 1932 డిసెంబర్ 24న సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్ వర్ ఇండియా ప్రభుత్వ నిర్ణయం ప్రకటించాడు.

ప్రాతినిధ్యం ఉండి తీరాలన్న విషయాన్ని ప్రభుత్వం పరిశీలించాలి. ఈ విషయం నేను కచ్చితంగా చెపుతున్నాను. ఇంతకుముందు చాలాసార్లు పరోక్షంగా చెప్పాను. ఈ విషయమై భారతదేశంలోని బ్రిటిష్‌వార ప్రాంతాలకు సంబంధించి, ఆయా మతవర్గాలవాళ్ళు, రాజులు ఒప్పందానికి రావాలి. కానీ, ఈ సమస్యలో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి ఏదైనా పాత్ర ఉంటే ఆ మేరకు మేం, ఏ సమయంలోనైనా కానీ, భవిష్యత్తులో సీట్ల కేటాయింపు విషయమై ఉభయ పక్షాల మధ్య ఒప్పందం కుదిరేందుకు సానుకూలపడేట్లు సాయం చేస్తాం."

అనుబంధం - XX

పూనా ఒప్పందం

1. సాధారణ ఎలక్షరేట్ నుంచి దళితవర్గాలకి, రాష్ట్రీయ శాసనసభల్లో సీట్ల కేటాయింపు ఈ కింది విధంగా ఉంటుంది: మద్రాస్-30; సింధ్‌తో కలిసి బొంబాయి-15; పంజాబ్-8; బీహార్, ఒరిస్సా-18; పెంబ్రల్ ప్రావిన్సెస్-20; అస్సాం-7; బెంగాల్-30; యునైటెడ్ ప్రావిన్సెస్-20; మొత్తం 148.

ప్రధానమంత్రి నిర్ణయంలో ప్రకటించినట్లు, మొత్తం రాష్ట్రకౌన్సిళ్ళ సభ్యత్వం ఎంత ఉంటుందో దానిమీద ఆధారపడి ఈ అంకెల్ని ఇవ్వడం జరిగింది.

2. ఈ సీట్లకు ఎన్నిక సంయుక్త ఎలక్షరేట్‌ను బట్టి ఉండాలి. అయితే ఈ కింది కార్యాచరణ క్రమానికి లోబడి ఉండాలి.

ఒక నియోజకవర్గంలోని సాధారణ ఎన్నికల జాబితాలో నమోదు అయిన దళితవర్గాల సభ్యులందరూ ఎలక్షరల్ కాలేజీ అవుతారు. కేటాయింపు పైన ప్రతి ఒక్క సీటుకీ ఈ ఎలక్షరల్ దళితవర్గాలకి చెందిన నలుగురు అభ్యర్థులుండే జాబితాను ఎన్నుకుంటుంది ఈ కాలేజీ. ఒకే ఓటు పద్ధతి ద్వారా ఈ ఎన్నిక జరుగుతుంది. అలాంటి ప్రాథమిక ఎన్నికల్లో అత్యధిక ఓట్లు వచ్చిన నలుగురు అభ్యర్థులు, సాధారణ ఎలక్షరేట్ నుంచి జరిగే ఎన్నికలకు అభ్యర్థులుగా ఉంటారు.

3. కేంద్ర శాసనసభల్లో దళితవర్గాల ప్రాతినిధ్యం కూడా ఇదే మోదిరి సంయుక్త ఎలక్షరేట్, కేటాయింపుపైన సీట్లు అన్న సూత్రం మీద ఆధారపడుతుంది. ప్రాథమిక ఎన్నిక పద్ధతి, పైన 2వ అధికరణంలో చెప్పినట్లు రాష్ట్ర శాసనసభల్లో వాళ్ళ ప్రాతినిధ్యానికి సంబంధించి ఉంటుంది.

4. కేంద్ర శాసనసభకు సంబంధించి, బ్రిటిష్ ఇండియాలోని సాధారణ ఎలక్షరేట్‌కి ఆ శాసనసభ నిమిత్తం కేటాయించిన సీట్లలో పద్దెనిమిది శాతం దళితవర్గాలకు రిజర్వు అవుతాయి.

6. కేంద్ర, రాష్ట్ర శాసనసభలకి ఇంతకు ముందు చెప్పిన జాబితా అభ్యర్థుల ఎన్నికకు ప్రాథమిక ఎన్నిక జరిగే వద్దతి మొదటి పది సంవత్సరాల తర్వాత ముగుస్తుంది. కింద చెప్పిన రివ అధికరణంలోని నియమం ద్వారా పరస్పర అంగీకారంతో ఇంకా త్వరితంగానే రద్దు చెయ్యని పక్షంలో ఇలా జరుగుతుంది.

6. రాష్ట్ర కేంద్ర శాసనసభల్లో దళిత వర్గాలకు పీట్లు రిజర్వు చెయ్యడం ద్వారా ఉండే ప్రాతినిధ్య విధానం - 1వ, 4వ అధికరణల్లో ఏర్పాటు చేసినట్లు - ఈ ఏర్పాట్లలో సంబంధిత మతవర్గాల మధ్య పరస్పర ఒప్పందం ద్వారా నిర్ణయించేంత వరకూ జరుగుతాయి.

7. కేంద్ర, రాష్ట్ర శాసనసభల్లో దళితవర్గాల ఓటింగ్ "లోటియన్ కమిటీ" నివేదికలో సూచించినట్లు ఉంటుంది.

8. స్థానిక సంస్థల ఎన్నికలకు గానీ, ప్రభుత్వోద్యోగ నియమాలకు గానీ సంబంధిత దళిత వర్గాలకు చెందిన వాళ్ళన్న కారణంగా ఎవ్వళ్ళకి అనర్హత లేమీ ఉండవు. ఈ విషయాలకు సంబంధించి దళితవర్గాలకు వ్యాయమైన స్థానం ఉండేట్టు అన్ని ప్రయత్నాలు జరుగుతాయి. ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలకు అవసరమైన విద్యార్హతలు ఉండాలన్న నియమావళికి లోబడే ఇలా జరుగుతుంది.

9. ప్రతి రాష్ట్రంలోనూ విద్యకు కేటాయించిన ధనం నుంచి తగినంత మొత్తం దళితవర్గాల విద్యా సౌకర్యం నిమిత్తం ప్రత్యేకించడం జరుగుతుంది.

అనుబంధం - XXI

ప్రాంతీయ శాసనసభ భారత ప్రభుత్వచట్టం 1935 ప్రకారం మైనారిటీ ప్రాతినిధ్యం

దిగువ సభ

ప్రావిన్స్	ముస్లిములు				ఇండ్యన్ కులాలు				తారతీయ క్రైస్తవులు				ఏకమతములు	
	మొత్తం	వ్యక్తులందరినీ కలిపి	జనాభా ప్రకారం	హిందూ	హిందూ	హిందూ	హిందూ	హిందూ	హిందూ	హిందూ	హిందూ	హిందూ	హిందూ	హిందూ
మద్రాసు	215	29	17	+12	30	35	-5	9	9	9	9	9	9	9
బొంబాయి	175	30	16	+14	15	16	-1	3	3	3	3	3	3	3
కెరళ	250	119	137	-18	30	33	-3	3	3	3	3	3	3	3
ఉత్తర ప్రదేశ్	228	68	35	+31	20	49	-29	2	2	2	2	2	2	2
హిందూ	152	40	20	+20	15	20	-5	1	1	1	1	1	1	1
పి.సి. లాండ్ రిజర్వ్	112	14	5	+9	20	20	-	1	1	1	1	1	1	1
అస్సాం	108	34	36	-2	7	7	-	1	1	1	1	1	1	1
మద్యకర్షణ	50	38	46	-10	6	9	-3	1	1	1	1	1	1	1
బీహార్	60	4	1	+3	6	9	-3	1	1	1	1	1	1	1
సింధ్	60	34	43	-9	6	3	-3	1	1	1	1	1	1	1
మొత్తం	1585	492	456	+36	151	200	-49	22	22	22	22	22	22	22
ఏగువ సభ														
మద్రాసు	56	7	4	+3	6	9	-9	3	3	3	3	3	3	3
బొంబాయి	30	5	3	+2	6	3	-3	3	3	3	3	3	3	3
కెరళ	65	17	36	-19	8	8	-8	3	3	3	3	3	3	3
ఉత్తర ప్రదేశ్	60	17	9	+8	13	13	-13	3	3	3	3	3	3	3
హిందూ	30	4	4	-	6	4	-4	3	3	3	3	3	3	3
అస్సాం	22	10	7	+3	6	38	-38	3	3	3	3	3	3	3
మొత్తం	263	60	63	-3	6	38	-38	3	3	3	3	3	3	3

అనుబంధం - XXIII

ప్రభుత్వ ఉద్యోగాల్లో కుల, మత ప్రాతినిధ్యం

భారత ప్రభుత్వ తీర్మానం*

సిబ్బంది

జూలై 4, 1934

విభాగం - 1, సాధారణ సిబ్బంది

సం. ఎస్ 14/17-బి 33 ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలకు వేరుగా చేసే నియామకాల్లో, కులమత అసమానతలను సవరించడానికి 1925 నుంచి కొంతకాలం ప్రయోగించడం జరిగింది. ఈ విధాన పరిణాన్ని భారత ప్రభుత్వం శాసనసభలో ఇచ్చిన హామీ ప్రకారం శ్రద్ధగా సమీక్షించడం జరిగింది. ఈ విధానాన్ని ప్రధానంగా ముస్లింలకు ప్రభుత్వోద్యోగాల్లో ఇతోధిక ప్రాతినిధ్యం అందించడం కోసం అనుసరించినా, వాళ్ళకు తగినంత వాటాలో ఉద్యోగాలు లభ్యం కాలేదు. ముస్లిముల కోసమే ప్రత్యేకం కొన్ని ఉద్యోగ భారాలను ఇంతకాలం అని నిర్ణయిస్తే తప్ప ఈ పరిస్థితి మెరుగుదలని వాదించడం వినిపిస్తోంది. ప్రత్యేకించి, రైల్వే ఉద్యోగాల్లో ముస్లిముల సంఖ్య తక్కువగా ఉందని చూపిస్తున్నారు. అది కూడా మొత్తం జనాభాలో ముస్లిములు ఎక్కువ శాతం ఉన్న ప్రాంతాల గుండా వెళ్ళే రైల్వేలలో.

ఈ పరిస్థితిని సమీక్షించిన మీదట, ఈ ఏర్పాదులు సమంజసమేనని తెలుస్తుంది. ఈ ఉద్యోగాల్లో ముస్లిముల స్థాయిని మెరుగు పరిచే దృష్టితో సిబ్బందిని నియమించే విధానానికి సంబంధించిన సూచనల్ని పునఃపరిశీలించాలన్న విచారణలతో ప్రభుత్వం సంతృప్తి చెందుతుంది.

2. ఈ సాధారణ సమస్యను పరిశీలించేటప్పుడు, ఆంగ్లో-ఇండియన్లు వలన వచ్చిన యూరోపియన్లు, దళితవర్గాలు చేస్తున్న ప్రతిపాదనలను కూడా భారత ప్రభుత్వం పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. ఆంగ్లో-ఇండియన్లు కొన్ని శాఖల్లో సర్వదా హెచ్చు శాతంలోనే ఉద్యోగాల్లో ఉన్నారు. ఈ వర్గం ఈ ఉద్యోగాల మీద ఆధారపడిన విషయాన్ని బట్టి, ప్రస్తుతం ఉన్న స్థానాల నుంచి వేగంగా వాళ్ళను తప్పించే రీతిలో ఏదీ సూతన పరిస్థితిలో ఉన్నా దాన్ని అడ్డగించేందుకు చర్యలు తీసుకోవాలి. వాళ్ళను తొలగిస్తే, ఈ పక్షియుల అర్థిక పరిస్థితుల్లో తీవ్రమైన ఒడిదుడుకులు వస్తాయి. కొన్ని నిర్దిష్ట శాఖల్లో ఆంగ్లో-ఇండియన్లనే వలన వచ్చిన యూరోపియన్లనీ, ఉద్యోగాల్లో నియమించడానికి సంబంధించి చేసిన సూచనలు ఆ విధానానికి ఆచరణ యోగ్యత కలిగించేందుకు ఉద్దేశించినవే.

* ఇండియా గెజెట్, 1వ భాగం, 1934 జూలై 7.

3. ఇక దళితవర్గాల విషయం ప్రభుత్వ ఉద్యోగాల్లో వాళ్ళకు న్యాయమైన ప్రాతినిధ్యం ఉండేందుకు సహేతుకమైన అన్ని చర్యలు తీసుకోవాలన్నది సామాన్యాభిప్రాయం. ఈ విషయానికి సంబంధించి అగ్రవర్ణ హిందువుల ఉద్దేశ్యం ఏమిటైంది 1932 నాటి పూనా ఒప్పందంలో లాంచనప్రాయంగా ప్రకటితమైంది. చక్రవర్తి ప్రభుత్వం ఆ ఒప్పందాన్ని అంగీకరించడం ద్వారా ఆ అంశాన్ని గుర్తించినట్లయింది. ఇవాళ ఈ వర్గాల్లో ఉన్న సాధారణ విద్యార్థులెవరినీ, హిందువులకు మొత్తంగా లభ్యమయ్యే ఉద్యోగాలలో ఒక కచ్చితమైన శాతం వాళ్ళకు రిజర్వు చేయడం వల్ల ప్రయోజనం ఉండదని ప్రభుత్వం భావిస్తోంది. కానీ సార్వజనకమైన పోటీలో వాళ్ళు నెగ్గలేరన్న మాత్రం చేత దళితవర్గాల అర్హులైన అభ్యర్థులు, తమకీ న్యాయంగా ఉండాల్సిన ఉద్యోగావకాశాలు కోల్పోకుండా ఉండేట్లు చూడాలని భావిస్తున్నారు.

4. పైన చెప్పిన వర్గాలే కాక ఇతర అల్ప సంఖ్యక వర్గాల స్థితిని ప్రభుత్వం జాగ్రత్తగా పరిశీలించింది. ఇప్పుడున్నట్లుగానే, నూతన నియమాలు కూడా వాళ్ళకు ఉద్యోగాల్లో యుక్తమైన ప్రాతినిధ్యం అందిస్తాయని సంతృప్తి కలిగింది.

విభాగం - II

నియమాల పరిధి

5. ఈ కింద చేర్చిన నియమాల్ని పాటించడం జరుగుతుందో లేదో కనిపెట్టి ఉండడానికి సాలుసరి నివేదికల్ని భారత ప్రభుత్వం ప్రతిపాదిస్తోంది.

6. ఈ లక్ష్యాల్ని సాధించే దృష్టితో సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్ ఆమోదంతో భారత ప్రభుత్వం అనుసరించిన సాధారణ నియమాల్ని ఈ కింద ఇస్తున్నాం. అవి వేరుగా జరిగే ఉద్యోగ నియమాకాలకు మాత్రమే సంబంధించినవి, ప్రయోజనాలకు వర్తించవు. ఇవి ఇప్పుడున్నట్లుగానే ప్రతిభ ప్రాతిపదికగా ఉంటాయి. అవి ఇండియన్ సీవిల్ సర్వీసెస్ కి, సెంట్రల్ సర్వీసెస్ కి, క్లాస్ 1, క్లాస్ 2, నబార్డినేట్ సర్వీసెస్ - ఇవి భారత ప్రభుత్వ పరిపాలన అజమాయిషీలో ఉంటాయి - లాంటి అన్నిటికీ వర్తిస్తాయి. కానీ ఒక మినహాయింపు ఉంది. సాంకేతిక అర్హతలు అవసరమైనవాటికి, లేదా ప్రత్యేక అర్హతలు అవసరమైన వాటికి వర్తించవు. కానీ ఐదొక్కో ఈ ఉద్యోగాలకు జరిగే రిక్రూట్మెంట్ కి వర్తించవు. నాలుగు రాష్ట్రాల నిర్వహణలో ఉన్న రైల్వేలలో, తక్కువ శ్రేణి ఉద్యోగాలకూ, కూలీలకు పైబడి ఉన్న అన్ని ఉద్యోగాలనీ అవి వర్తిస్తాయి. కంపెనీ నిర్వహణలో ఉన్న రైల్వేల యాజమాన్యాన్ని ఈ రైల్వేల ఉద్యోగాలకు ఈ మాదిరి నియమాల్ని అనుసరించమని అడుగుతారు.

విభాగం - III

యూచద్యారతస్థాయిలో జరిగే ఉద్యోగ నియామకాల నిబంధనలు

7. ఎ) యూచద్యారత స్థాయిలో ఉద్యోగ నియామకాల నిబంధనలు జరిగే ఇండియన్ సివిల్ సర్వీస్, కేంద్ర సర్వీస్, నబార్డినేట్ సర్వీస్ లో ఉద్యోగ నియామకాలకు ఈ కింది నిబంధనల్ని అనుసరించాలి :

అ) భారతీయుల్ని నేరుగా నియమించుకునే అన్ని ఖాళీల్లోను 25% ముస్లిములకు, 8.1/3 శాతం ఇతర అల్ప సంఖ్యక వర్గాలవారికి కేటాయించడం.

ఆ) సార్వత్రికమైన పోటీ ద్వారా నియామకం జరిగి, ముస్లిములు, ఇతర అల్ప సంఖ్యక వర్గాలవారు ఈ కాలానికి కంటే తక్కువ పొందితే, ఈ కాలాల్ని నామినేషన్ ద్వారా వాళ్ళు పొందాలి; ఒకవేళ ముస్లిములు సార్వత్రికమైన పోటీలో తమకు కేటాయించిన శాతం కంటే ఎక్కువ పొందితే, ఇతర అల్ప సంఖ్యక వర్గాలకి కేటాయించిన శాతంలో తగ్గింపు ఉండనక్కరలేదు.

ఇ) సార్వత్రికమైన పోటీలో ఇతర అల్ప సంఖ్యక వర్గాల వాళ్ళకు కేటాయించిన శాతం కంటే తక్కువ లభిస్తే, నామినేషన్ కు అర్హత గల అభ్యర్థులు దొరక్కపోతే, 8.1/3 శాతంలో మిగిలిన ముస్లిములకు చెందుతాయి.

ఈ) ఇతర అల్ప సంఖ్యక వర్గాలకు కేటాయించిన 8.1/3% వాళ్ళు మధ్య ఏ నిర్దిష్ట రామాషాలోనూ పంచడం జరగదు.

ఉ) అన్ని సందర్భాల్లోనూ అర్హతకి సంబంధించి ఒక కమీషన్ ప్రమాణాన్ని విరిస్తారు, రిజర్వేషన్లు, దానికి లోబడే ఉంటాయి.

ఊ) దళితవర్గాలకు తగినంత దర్మబద్ధమైన ప్రాతినిధ్యం కలిగేందుకు ఈ వర్గాల అర్హతలున్న వాళ్ళకు ప్రభుత్వోద్యోగాలకు నామినేట్ చేయడం జరుగుతుంది. ఆ ఉద్యోగాల రిక్రూట్మెంటు సార్వత్రికమైన పోటీ ద్వారా జరగాల్సి ఉన్నా కూడా, నామినేషన్ ద్వారా ఇలా వచ్చే ఈ వర్గాల వాళ్ళకు పైన (1) నిబంధన కింద కేటాయించిన శాతం పరిధిలోని వాళ్ళుగా పరిగణించరు.

బి) ఈ తీర్మానంలోని 2వ పేరాగ్రాఫ్ లో సూచించిన కారణాల వల్ల, భారత ప్రభుత్వం యూచద్యారత స్థాయిలో జరిగే రైల్వే గెజెట్ ఉద్యోగాలలో ఆంగ్లో-ఇండియన్లకు, వలస వచ్చిన యూరోపియన్లకు సంబంధించి ప్రత్యేక ఆసక్తి కనబరుస్తున్నది. ఈ ఉద్యోగాలలో వాళ్ళు ప్రస్తుతం ఉన్న స్థానాన్ని సుమారుగా నిలుపుకోవాలంటే, మొత్తం భారత వర్గాలన్నిటికీ అందుబాటులో ఉండే ఖాళీల్లో దగ్గర దగ్గర 9 శాతం ఆంగ్లో-

ఇండియన్లకు, వలస వచ్చిన యూరోపియన్లకూ అవసరం అవుతాయి. ప్రస్తుతంలో ఈ వర్గం వాళ్ళకు, గెజిటెడ్ ఉద్యోగాలకు ప్రమోషన్ల ద్వారా, నేరుగా జరిగే నియామకం ద్వారా 9 శాతం పైబడి లబిస్తున్నాయని భారత ప్రభుత్వం సంతృప్తి వదుతుంది. ఎప్పుడైతే వా ఒకవేళ ఈ 9 శాతం కంటే తక్కువ దక్కుతున్నప్పుడు నేరుగా జరిగే నియామకాల్లో ఏ ఏ మార్పులు వాళ్ళ న్యాయమైన ప్రయోజనాల్ని కాపాడేందుకు చెయ్యాలో పరిశీలిస్తారు.

విభాగం - IV

స్థానికంగా నియామకం జరిగే ఉద్యోగాల నిబంధనలు

ఏ) అఖిల భారతస్థాయిలో కాక స్థానికంగా జరిగే నియామకాలన్నిటికీ, ఆం టె రైల్వేలలో సబార్డినేట్ ఉద్యోగాలకు, పోస్ట్, టెలిగ్రాఫ్ శాఖ ఉద్యోగాలకు, కస్టమ్స్ ఉద్యోగాలకూ, ఇన్ కమ్ ట్యాక్స్ ఉద్యోగాల లాంటి వాటికీ, పైన నిర్దేశించిన సాధారణ నియమాలు ఈ కింది సవరణలకు లోబడి అమలు జరుగుతాయి.

అ) ఆయా ప్రాంతాల్లోని ముస్లిం జనాభా నిష్పత్తిని, ఇతర అల్ప సంఖ్యక వర్గాల నిష్పత్తిని పరిగణనలోకి తీసుకుంటూ ప్రతి రైల్వేకీ, స్థానిక సంస్థలకూ, మండలానికి శాతం నిర్దేశించుకుని, ఆ సబందిత ప్రాంతంలోని స్థానిక ప్రభుత్వం రిక్రూట్మెంట్ కి అనుసరించే నిబంధనల ప్రకారం అఖిల భారతదేశంలో ఉండాలైన ముస్లింలకు 25 శాతం, ఇతర అల్ప సంఖ్యకవరులకు 8.1/3 శాతం ఉండాలి.

ఆ) ప్రస్తుతం ఆంగ్లో-ఇండియన్లు, వలస వచ్చిన యూరోపియన్ వర్గాల వాళ్ళు ప్రధానంగా నియమితులైన రైల్వేలకూ, పోస్ట్ టెలిగ్రాఫ్ శాఖలకూ కస్టమ్స్ ఉద్యోగాలకూ పైన రెండవ పేరాలో చెప్పిన విధానానికి ఆచరణ యోగ్యత కలిగించేందుకు ఈ తర్వాతి పేరాగ్రాఫ్ లో వివరించిన ప్రత్యేక నియమాలు అవసరమౌతాయి.

9. ప్రస్తుతం రైల్వేల సబార్డినేట్ ఉద్యోగాల్లో ఆంగ్లో-ఇండియన్లు, వలస వచ్చిన యూరోపియన్లు 8.8% ఉన్నారు. ఈ స్థానాన్ని అలా నిలబెట్టేందుకు నేరుగా జరిగే నియామకాలన్నిటోనూ ఈ వర్గాల వాళ్ళకు 8% కేటాయించడం జరుగుతుంది. ఈ మొత్తం శాతం సాధించేందుకు విడిగా శాతాన్ని ఏర్పాటు చెయ్యాలి. 1) ప్రస్తుతం ఈ వర్గం వాళ్ళు నియమితులైన సంఖ్యను దృష్టిలో పెట్టుకుని ప్రతి రైల్వేకీ; 2) ఆంగ్లో-ఇండియన్లు ఇప్పుడున్న శాఖలో కొనసాగేటందుకు రైల్వేలోని ప్రతి విభాగానికి, శాఖకూ ఇలా విడి శాతం ఏర్పాటు చెయ్యాలి. ప్రస్తుతం ఆంగ్లో - ఇండియన్లు ప్రధానంగా మెకానికల్ ఇంజనీరింగ్, సివిల్ ఇంజనీరింగ్, ట్రాన్సిక్ డిప్లొమెంట్ లలో నియమితులై ఉన్నారు. సబార్డినేటు ఉద్యోగాల హెచ్చుస్థాయి పోస్టులు ఏమీ రిజర్వు కావు. ఆ స్థానాలకు ప్రమోషన్లు, ప్రస్తుతం ఉన్నట్లుగా ప్రతిభ ఆధారంగానే జరుగుతాయి. 3) ముస్లింములకు 25 శాతం, ఆంగ్లో-ఇండియన్లకు 8

కాతం రిజర్వేషన్ల వల్ల, అన్ని ఇతర అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలకూ అనుసరిస్తున్న ప్రస్తుత 33.1/3 కాతం రిజర్వేషన్స్ పెంచవలసి వస్తుంది. ముస్లిములు, ఆంగ్లో-ఇండియన్లు కాని ఇతర అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల ప్రయోజనాలను కాపాడడం కోసం ఇలా చేయాల్సి వస్తుంది. అంతేత, నేరుగా చేసే నియామకాల్లో 5 శాతాన్ని వాళ్ళకోసం కేటాయించాలని తీర్మానించడం జరిగింది. ప్రస్తుతం, సుమారుగా వాళ్ళు ఈ కాతంలోనే ఉన్నారు. ఈ మొత్తం రిజర్వేషన్లను ఈ తీర్మానంలోని పేరా 8(1)లో సూచించినట్లు అమలు జరుపుతారు. అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలలో మళ్ళీ ఇలా ఉప విభజనలుండవు.

2) రైల్వేలలో మారిగినే, పాస్ట్ టెలిగ్రాఫ్ డిపార్ట్మెంట్లలో ఇదే సూత్రాన్ని ఆంగ్లో-ఇండియన్, వలస వచ్చిన యూరోపియన్ వర్గాలవారి ప్రయోజనాల పరిరక్షణ కోసం అమలు చేస్తారు. ప్రస్తుతంలో ఈ శాఖల అన్ని సబార్డినేట్ సర్వీసెస్లలోనూ వాళ్ళు 2.2 శాతం ఉన్నారు. ఈ వర్గాల వాళ్ళు మామూలుగా ప్రవేశించే శాఖల్లో, డిపార్ట్మెంట్లలో, విభాగాలలో 5 శాతం గనక వాళ్ళకు కేటాయించినట్లయితే ఇప్పుడు వాళ్ళు సబార్డినేట్ ఉద్యోగాల్లో ఉన్న కాతం కంటే కొంచెం తక్కువగా వాళ్ళకు లభ్యం అవుతాయని దృవ పడింది. ఆంగ్లో-ఇండియన్లకు ప్రత్యేక రిజర్వేషన్ చేసిన డిపార్ట్మెంట్లలో, ఇతర అల్ప సంఖ్యాక వర్గాలకు ప్రస్తుతం సబార్డినేట్ ఉద్యోగాల్లో వాళ్ళకు శాతానికి సుమారుగా తూగే ఖాళీల రిజర్వేషన్ వాళ్ళకు చేస్తారు. ముస్లిమేతర అల్ప సంఖ్యాక, వర్గాలకూ, ఆంగ్లో ఇండియన్లకీ జరిగే మొత్తం రిజర్వేషన్ ఏ విధంగానూ 8.1/3 శాతానికి తగ్గదు.

3) ఆంగ్లో-ఇండియన్లు పెద్ద ఓడరేవుల్లో ఎన్ట్రెపింగ్ డిపార్ట్మెంట్లలోనూ, సుపీరియర్ ప్రివెంటివ్ సర్వీసుల్లోనూ సబార్డినేట్ పోస్టుల్లో ఎక్కువగా ఉన్నారు. మొదటి దానికి సాంకేతిక అర్హతలు కావాలి. ఈ తీర్మానం 6వ పేరాలో సూచించిన సాధారణ సూత్రాలకు అనుగుణంగా, ఈ డిపార్ట్మెంట్లలో ఈ నిబంధనల పరిధి నుంచి మినహాయించడం జరిగింది. ప్రివెంటివ్ సర్వీసుల్లో ప్రత్యేక అర్హతలు కావాలి. ఆంగ్లో-ఇండియన్లకు ఉద్యోగాలు కేటాయిస్తే ప్రస్తుత రిక్రూట్మెంట్ వద్దతి కొనసాగుతుంది.

ఆర్డర్ - అన్ని స్థానిక ప్రభుత్వాలకూ, పరిపాలనా శాఖలకూ, భారత ప్రభుత్వ వివిధ శాఖలకూ సమాచారం అందించే విమిత్రం (మార్గదర్శకత్వం విమిత్రం) ఈ తీర్మానాన్ని అందజేయ్యాలని "గెజెట్ ఆఫ్ ఇండియా"లో దీన్ని ప్రచురించాలని ఆదేశించడమైంది.

ఎమ్.జి. హల్లెట్

భారత ప్రభుత్వ కార్యదర్శి

అనుబంధం - XXIV

ప్రభుత్వ ఉద్యోగాల్లో షెడ్యూల్డ్ కులాల వారి ప్రాతినిధ్యం గురించి
1943నాటి భారత ప్రభుత్వ తీర్మానం (ఆంతరంగిక శాఖ తీర్మానం)

నవ్యాధిల్లీ, 1943 ఆగస్టు 11

సంఖ్య 23/5/42 - పాలనా శాఖ (ఉద్యోగాలు) - 1942లో కేంద్ర శాసనసభలో ఇచ్చిన హామీల మేరకు, భారత ప్రభుత్వం దళితవర్గాలు - భారత ప్రభుత్వం వారి 1935 చట్టంలో షెడ్యూల్డ్ కులాలు అని వ్యవహరించడం జరిగింది. పాలనాశాఖలో ఉన్న స్థానానికి సంబంధించి జాగ్రత్తగా పరీక్ష చేసింది. 1934 జూలై 4వ తేదీలో ఉన్న నం. ఎస్ 14/17-బి/33 తీర్మానంలో, ఆనాడు ఈ వర్గాల్లో ఉన్న సాధారణ విద్యాస్థాయి దృష్ట్యా, వాళ్ళకు ఒక నిర్దిష్ట శాతం ఉద్యోగాల్ని కేటాయించడం వల్ల అంత ప్రయోజనం ఉండదని భారత ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. అయినాగానీ, షెడ్యూల్డ్ కులాల వారికి ఉచితమైన ప్రాతినిధ్యం ఇచ్చేందుకు, ఈ వర్గాల నుంచి అర్హులైన వారికి ఉద్యోగాలకు నామినేట్ చేయవచ్చు. ఆ ఉద్యోగానికి రిక్రూట్మెంట్ పోటీ ద్వారా జరిగేట్లు ఉన్నా కూడా షెడ్యూల్డ్ కులాల వాళ్ళకు ప్రభుత్వోద్యోగాలలో ఇతరీకంగా నియామకం జరిగేందుకు అప్పట్నుంచి అనేక చర్యల్ని తీసుకుంటున్నారు. అయితే, ఇప్పటిదాకా అందిన పలితాలు గణనీయమైనవిగా లేవు. దీనికి ప్రధాన కారణం ఇప్పటిదాకా తగినంత అర్హతలున్న అభ్యర్థులు దొరక్క. పోషడమేనని భారత ప్రభుత్వం గుర్తించినా, ఇప్పుడు ఉద్యోగాలలో ఒక నిర్దిష్ట శాతాన్ని కేటాయించడం ఆ కులాల వాళ్ళకు ప్రోత్సాహకరంగా ఉంటుందని ప్రభుత్వం భావిస్తోంది. రిజర్వేషన్ వుంటే మరింత మంచి అర్హతలు సాధించేందుకు, అనేక ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలకి అర్హులు కాగలిగేందుకు వాళ్ళకు ప్రోత్సాహం ఉంటుంది. వయసు పరిమితిలో మినహాయింపు ఇవ్వడం, పీజను తగ్గించడం షెడ్యూల్డ్ కులాలవాళ్ళు అర్హత సాధించేందుకు తోడ్పడతాయని భావిస్తున్నారు. తదనుగుణంగా భారత ప్రభుత్వం కింద 4వ పేరాలో ఇచ్చిన నిబంధనల్ని ఏర్పాటు చేస్తోంది.

2. ఇప్పుడున్న అన్ రిజర్వ్డ్ ఖాళీల్లోకి వాటికి అర్హమైన ఇతర కులాల జనాభా ఏ రామాషాలో ఉంటుందో దాని మీద ఆధారపడి, షెడ్యూల్డ్ కులాలకు 12.75 శాతం, ఆ మొత్తం ఖాళీల్లో భాగం ఉంటుంది. జనాభా రీత్యా తమకు ఉండే ఖాళీలని భర్తీ చేయడానికి తగినంతమంది షెడ్యూల్డ్ కులాల నుంచి వచ్చే అవకాశం లేదు. అంచేత, ప్రస్తుతానికి, ఒకంత తక్కువ శాతం, అంటే 8.1 శాతం రిజర్వ్ చేస్తే సరిపోతుందని భారత ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. ఈ కులాల నుంచి అర్హత గల సభ్యులు తగినంతమంది లభ్యమైనప్పుడు ఈ శాతాన్ని పెంచే ఆలోచన చేయవచ్చని ప్రభుత్వం ప్రతిపాదిస్తోంది.

3. కింద సూచిస్తున్న నిబంధనలు నేరుగా జరిగే రిక్రూట్మెంట్లకే గానీ ప్రమోషన్ల ద్వారా జరిగే వాటికీ కాదు, ఇవి కుల, మత పరిగణనలేకుండా ప్రస్తుతం ఉన్నట్లే కొనసాగు తాయి. అవి భారత ప్రభుత్వ పరిపాలనా అజమాయిషీకింద ఉన్న కేంద్ర సర్వీసులకు (క్లాస్ 1, 2), సబార్డినేట్ సర్వీసుకు వర్తిస్తాయి. అయితే హెచ్చు స్థాయి సాంకేతిక లేదా ప్రత్యేక అర్హతలు అవసరమైన ఉద్యోగాలకు, 1934 జూలై 4వ తేదీ, నం. ఎస్ 14/17-బి/33 తీర్మానంలో ఉన్న కమ్యూనల్ రిప్రజెంటేషన్ అర్హత పరిధి నుంచి మినహాయించిన వాటికి

ఇవి పరిష్కరించు. రైల్వేలకు సంబంధించి, తక్కువ శ్రేణి ఉద్యోగులను కూలీలకూ కాక ఇతర ఉద్యోగాలకు ఈ నిబంధనలన్ని పరిష్కరించు. కంపెనీలు విరహించే రైల్వే పరిపాలక మండలంన్ని ఆ రైల్వేల ఉద్యోగాలకు సంబంధించి ఇలాంటి నిబంధనల్నే అనుసరించును అడుగుతారు.

4. అంతేత, ప్రభుత్వ ఉద్యోగాల్లో పెడ్యూర్స్ కులాలకు మరింత మెరుగైన ప్రాతినిధ్యం ఉండేందుకుగాను భవిష్యత్తులో ఈ కింద మూడించిన నియమం అనుసరిస్తారు:

i) కేంద్ర, సబార్డినేట్ పర్సన్లలో నేరుగా భారతీయుల్ని చేర్చుకునే ఖాళీలన్నిటిలోనూ, అఖిలభారత స్థాయిలో జరిగే ఈ నియామకాలన్నిటిలోనూ పెడ్యూర్స్ కులాల ప్రతినిధులకు 8.1/3 శాతం కేటాయిస్తారు. ii) అఖిలభారత స్థాయిలో కాక, స్థానిక ప్రాంతాల నుంచి, మండలాల నుంచి రిక్రూట్మెంట్ జరిగే ఉద్యోగాలకు సంబంధించి, అంటే రైల్వేలలో, పోస్ట్ టెలిగ్రాఫ్ డిపార్ట్మెంటులో, కస్టమ్స్ శాఖలో ఇన్ కంబాక్స్ డిపార్ట్మెంటు వగైరాలలో, సబార్డినేట్ ఉద్యోగాలకు యావత్ భారతంలోనూ మొత్తం రిజర్వేషన్ పెడ్యూర్స్ కులాల ఖాళీలకు 8.1/3 శాతం ఉంటుంది. ప్రతిస్థానిక ప్రాంతాలకూ, మండలాలకూ పలానా ఇంత శాతం ఉంటుంది. ఆ ప్రాంతంలో లేక మండలంలో ఉన్న పెడ్యూర్స్ కులాల జనాభాను బట్టి ఆ ప్రాంతానికి మండలాలకి స్థానిక ప్రభుత్వం అనుసరించిన రిక్రూట్మెంట్ నిబంధనల్ని బట్టి ఉంటుంది. iii) రిక్రూట్మెంట్ సార్వత్రిక పోటీ ద్వారా జరిగే సందర్భంలో, పెడ్యూర్స్ కులాలవాళ్ళకు కేటాయించిన పీల్లకంటే తక్కువ పీల్ల వాళ్ళకు ఉండే పక్షంలో ఆ తేడాని, వీలైతే ఆ కులాలలో అర్హతలున్న వాళ్ళని వామినేట్ చెయ్యడం ద్వారా భర్తీ చేస్తారు. iv) పెడ్యూర్స్ కులాల అభ్యర్థులు తమకు రిజర్వు చేసిన పీల్ల కంటే తక్కువ పీల్లను సార్వత్రిక పోటీలో పొందితే, ఈ కులాల నుంచి తగిన అర్హత గల అభ్యర్థులు లేకపోతే లేదు తగినంత సంఖ్యలో వామినేట్స్ లభ్యం కాకపోతే, అలాంటి అభ్యర్థుల కోసం కేటాయించిన మిగిలిన ఖాళీల్ని ఆన్ రిజర్వ్ డివిజన్ భావించడం జరుగుతుంది. అయితే అందుకు అనుగుణమైన ఖాళీల్ని ఆ విధాది పై అధికరణం (1) లేదా అధికరణం (2) ప్రకారం రిజర్వు చేస్తారు. v) అధికరణం (4) కింద మరుసటి సంవత్సరానికి తీసుకు వచ్చిన ముందటి సంవత్సరం ఖాళీలకు, అర్హతగల పెడ్యూర్స్ కులాల అభ్యర్థులు దొరక్కపోతే అలా ఖాళీగా ఉన్న ఉద్యోగాల్ని ఆన్ రిజర్వ్ డివిజన్ పోస్టులుగా భావిస్తారు. vi) అన్ని సందర్భాల్లోనూ అర్హతకు కనీస ప్రమాణం నిర్ణయిస్తారు. రిజర్వేషన్ డీనికి లోబడే ఉంటుంది. vii) పెడ్యూర్స్ కులాలకు చెందిన అభ్యర్థులకు, ఉద్యోగాలకు నిర్ణీతం చేసిన గరిష్ట పరిమితిని మూడు సంవత్సరాలకు పెంచుతారు. viii) ఏ పరీక్షకు గానీ, ఎంపికకు గానీ ప్రవేశం కోసం నిర్ణయించిన రుసుమును పెడ్యూర్స్ కులాల అభ్యర్థుల విషయంలో 1/4 వంతకు తగ్గిస్తారు. xi) ఈ పైన వివరించిన నిబంధనల్లోని ఆదేశాలు మూడు నెలలు కాక ఇంకా ఎక్కువగా ఉండే తాత్కాలిక ఖాళీలకు కూడా పరిష్కరించు. వీటిలో పర్మనెంట్ ఖాళీలు ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలో పర్మనెంట్ కాని వ్యక్తులలో తాత్కాలికంగా భర్తీ చేసినవి కూడా, కలిపి ఉంటాయి. x) ఈ నిబంధనల నిమిత్తం, భారత ప్రభుత్వ (పెడ్యూర్స్ కులాల) ఆర్డర్ 1936, ప్రకారం ఒక వ్యక్తి, అతని కుటుంబం సాధారణంగా నివసించే ప్రాంతంలో పెడ్యూర్స్ కులంగా ప్రకటితమైన కులాలకు చెంది ఉంటే అతన్ని పెడ్యూర్స్ కులంగా పరిగణిస్తారు.

ఆర్డర్ - సమాచారం నిమిత్తం, అనుసరణ నిమిత్తం తీర్మాన ప్రతిని వీస్ కమిషనర్లందరికీ

భారత ప్రభుత్వ వివిధ, డిప్యూటీ మంట్లకి ఇంటిజెన్స్ బ్యూరో డై రెక్టర్ కి, పెడరల్ రిపబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషనర్ కు పంపించాలని ఆదేశించడమైంది. రాజకీయ విభాగాలకి, ప్రభుత్వ ఆర్థిక శాఖకు, గవర్నర్ జనరల్ కార్యదర్శికి (పబ్లిక్) గవర్నర్ జనరల్ కార్యదర్శికి (రీఫార్మ్), గవర్నర్ జనరల్ కార్యదర్శికి (పెర్సనల్), శాసనసభ శాఖకు, పెడరల్ కోర్టుకు, మహారాజా శ్రీ వైస్రాయిగారి మిలటరీ కార్యదర్శికి, అన్ని స్థానిక ప్రభుత్వాలకి సమాచారం విమిత్రం పంపించాల్సిందిగా ఆదేశించడమైంది. ఈ తీర్మానాన్ని "గెజిట్ ఆఫ్ ఇండియా"లో ప్రచురించాలి.

ఇ. కె. నాన్ - స్మిత్,

కార్యదర్శి

అనుబంధం - XXV

క్రిప్స్ ప్రతిపాదనలు

1941, మార్చి 29న ప్రకటితం

భారత నాయకులతో చర్చలకోసం తయారుచేసిన ముసాయిదా ప్రకటన

భారతదేశ భవిష్యత్తు గురించి చేసిన వాగ్దానాల పరిపూర్తి విషయమై ఈ దేశంలోనూ, భారతదేశంలోనూ వెల్లడవుతున్న ఆందోళనని చక్రవర్తి వారి ప్రభుత్వం పరిశీలించింది. భారత దేశంలో స్వయంపాలనను సాధ్యమైనంత త్వరగా ఆచరణ యోగ్యం కావించేందుకు తాము ప్రతిపాదించే చర్యలను నిర్దిష్టమైన, స్పష్టమైన నిబంధనలలో ఉంచాలని తీర్మానం జరిగింది. మాత్రం భారత యూనియన్ ను ఏర్పాటు చెయ్యడం ఇక్కడ లక్ష్యంగా ఉంది. అది యునైటెడ్ కింగ్ డమ్ తో సంబంధం ఉన్న అధినివేశ రాజ్యాంగా, చక్రవర్తికి ఉమ్మడి విధేయతతో ఉండే ఇతర అధినివేశ రాజ్యాలుగా ఉంటుంది. కానీ అవి అన్నివిధాలా సమానస్థాయిలో ఉంటాయి. తమ ఆంతరంగిక కానీ, అంతర్జాతీయ వ్యవహారాలకు కానీ సంబంధించి ఏ రకంగానూ లొంగి ఉండవు.

అంతేత చక్రవర్తి వారి ప్రభుత్వం ఈ కింది ప్రకటన చేస్తుంది.

(అ) యుద్ధచర్యల విరమణ జరిగిన వెంటనే, భారతదేశంలో ఎన్నికైన నభవి స్థాపించే చర్యల్ని, ఈ కింద చెప్పిన విధంగా తీసుకోవడం జరుగుతుంది. భారత దేశానికి మాత్రం రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించే కర్తవ్యం దానికి అప్పగిస్తారు. (ఆ) రాజ్యాంగ నిర్మాణసభలో, భారతదేశంలో ఉన్న రాజ్యాలు, ఈ కింద చెప్పిన విధంగా పాల్గొనేందుకు అవకాశం ఏర్పాటువుతుంది. ఇ) అలా రూపొందించిన రాజ్యాంగాన్ని చక్రవర్తి వారి ప్రభుత్వం తక్షణం ఆమోదించి, అమలు జరిపే బాధ్యత వహిస్తుంది. అయితే ఇక్కడ ప్రస్తావించబడే వాటికి రోజుడే :

1) తన ప్రస్తుత రాజ్యాంగ స్థానాన్ని నిలుపుకునేందుకు, మాత్రం రాజ్యాంగాన్ని ఆమోదించలేని ఏ బ్రిటిష్ ఇండియా రాజ్యానికైనా, హక్కులుండాలి. ఆ రాజ్యం కనక కోరుకుంటే తర్వాత యూనియన్ లో చేరేందుకు అవకాశం కలిగిస్తూ ఈ హక్కు ఉండాలి.

అలా చేరకుండా ఉన్న రాజ్యాలలో, చక్రవర్తి వారి ప్రభుత్వం భారత యూనియన్ మాదిరిగానే పూర్తి హోదాని ఇచ్చే మాత్రన రాజ్యాంగ విషయమై ఒప్పందానికి రావడానికి సిద్ధంగా ఉంది. వాళ్ళు అలా కోరుకుంటే ఆ రాజ్యాంగం ఇక్కడ పాండువరచిన సరళికి అనురూపంగా ఉంటుంది.

రాజ్యాంగ నిర్మాణ సభ, చక్రవర్తివారి ప్రభుత్వం ఒప్పందం మీద సంతకాలు చెయ్యడం గురించి చర్చించుకోవచ్చు. బ్రిటిష్ వారి నుంచి భారమైన విషయాలన్నిటో ఈ ఒప్పందం ఇముడ్చుకుంటుంది. చక్రవర్తివారి ప్రభుత్వం ఇచ్చిన హామీల మేరకు, జాతి, మత పర అల్ప సంఖ్యాక వర్గాల రక్షణకు అవకాశం కల్పిస్తుంది. కానీ బ్రిటిష్ కామన్వెల్త్ సభ్యత్వ రాజ్యాలతో తమ భవిష్యంధాలు ఎలా ఉండాలో నిర్ణయించుకునే ఇండియన్ యూనియన్ అధికారం ఏ ఆంక్షనీ విధించదు.

ఒక ఇండియన్ స్టేట్ రాజ్యాంగానికి బద్ధమై ఉండదలుచుకున్నా లేకపోయినా, తన ఒప్పందం ఏర్పాట్ల పునః పరిశీలనలకోసం చర్యలు జరుపడం అవసరం. మాత్రన పరిస్థితి ఆపేక్షించే మేరకు అది అవసరం.

ఈ) యుద్ధ విరుద్ధ జరిగేలోగా, ముఖ్యమైన మతవర్గాల భారత నాయకులు వేరే ఇతర రూపం గురించి ఏకాభిప్రాయానికి రాకపోతే, రాజ్యాంగ నిర్మాణ సభ ఈ దిగువ చెప్పిన మాదిరి ఏర్పాటువుతుంది.

యుద్ధ విరుద్ధ తర్వాత స్థానిక ఎన్నికలు జరుగుతాయి. వాటి ఫలితం తెలిసిన వెంటనే స్థానిక శాసనసభల దిగువ సభల మొత్తం సభ్యులంతా, ఒకే ఒక ఎలక్షరల్ కాలేజీగా, స్థానిక ప్రాతినిధ్య వ్యవస్థ ద్వారా రాజ్యాంగ నిర్మాణ సభని ఎన్నుకుంటారు. ఈ మాత్రన సభ ఎలక్షరల్ కాలేజీ సంఖ్యలో 1/10 వంతు ఉంటుంది.

ఇం డియన్ స్టేట్స్ ని ప్రతినిధుల్ని పంపమని అడగడం జరుగుతుంది. మొత్తం బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రతినిధుల విషయంలో మాదిరి, ఆ ఇండియన్ స్టేట్స్, తమ మొత్తం జనాభాను బట్టి అదే నిష్పత్తిలో ప్రతినిధుల్ని పంపవచ్చు. బ్రిటిష్ ఇండియా సభ్యులకు ఉండే అదే అధికారాలు వాళ్ళకీ ఉంటాయి.

ఉ) ప్రస్తుతం భారతదేశం ఎదుర్కొంటున్న క్లిష్టపరిస్థితిలో, మాత్రన రాజ్యాంగం ఏర్పడేదాకా చక్రవర్తి వారి ప్రభుత్వం, ప్రపంచ యుద్ధ ప్రయత్నంలో తమ భాగంగా, భారత రక్షణ అజమాయిషీని, దర్శకత్వాన్ని తమ ఆధీనంలో ఉంచుకోవడం, బాధ్యత వహించడం తప్పనిసరి అవుతుంది. అయితే, భారతదేశంలోని సైనిక, నైతిక, హోదాత్మక పనరులను సంపూర్ణంగా వ్యవస్థీకరించే కర్తవ్యం భారత ప్రభుత్వ బాధ్యత, కానీ భారత ప్రజల సహకారంతో దీన్ని నిర్వహించాల్సి ఉంది. చక్రవర్తిగారి ప్రభుత్వం భారత ప్రజల ప్రధాన విభాగాల నాయకులు తమదే, కామన్వెల్త్, ఐక్యరాజ్య సమితుల సలహా మండలల్లో తక్షణం, ఫలవంతమైన సభాస్వాములు కావాలని కోరుతుంది. ఆ రకంగా వారు, భారత భవిష్యత్ కోసం ప్రాణిభూతమూ, ముఖ్యమూ అయిన కర్తవ్య నిర్వహణలో తమ క్రియాశీలకమైన నిర్మాణాత్మక సహకారాన్ని అందించగలుగుతారు.

అనువాదం : ఆర్.వి.యార్

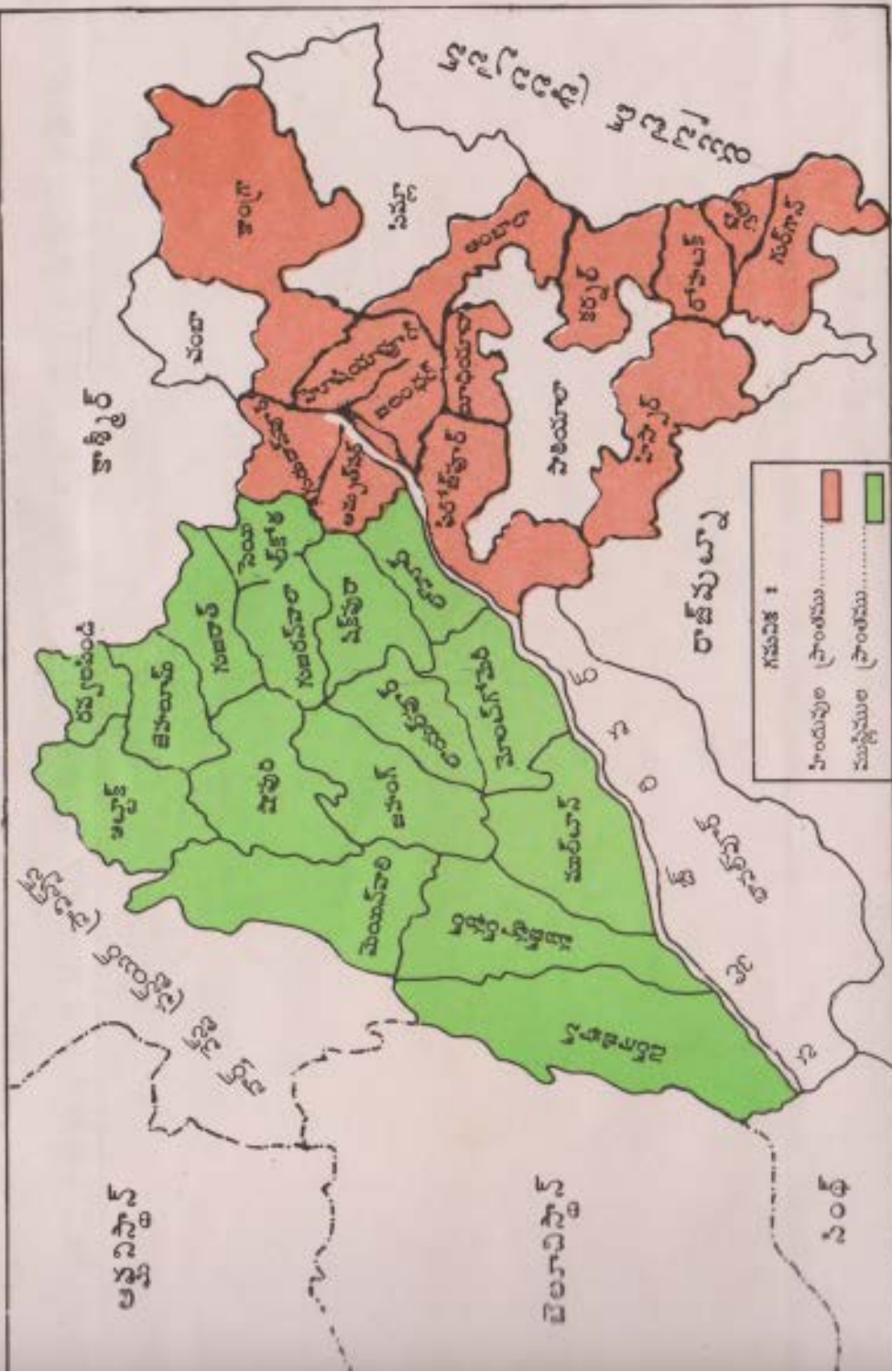

పంజాబ్

అర్జున్

బెలూచిస్తాన్

సింధ్

రాజ్ వుల్

గవర్నమెంట్ :

పొరుగు ప్రాంతము	.....
మండలము	.....
గవర్నమెంట్	.....

డా. బాబాసాహెబ్ అంబేద్కర్

రచనలు - ప్రసంగాలు

వolum - 8

పాఠా ప్రతి 40 రూ॥

శ్రేణి ప్రతి 80 రూ॥

DR. BABASAHEB AMBEDKAR

WRITINGS & SPEECHES

Vol - 8

Popular Edition Rs. 40/-

Library Edition Rs. 80/-

సారథ్యం :

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం